राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट नेपाल सरकारसमक्ष गरिएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयन स्थिति

(वि.सं. २०५८ - २०७१)

नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

सिंहदरबार, काठमाडौँ

२०७१ असार

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट नेपाल सरकारसमक्ष गरिएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयन स्थिति

(वि.सं. २०५८ - २०७१)

नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

सिंहदरबार, काठमाडौं

२०७१ असार

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट नेपाल सरकारसमक्ष गरिएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयन स्थिति (वि.सं. २०५८ – २०७१)

प्रकाशकः
नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय,
सिंहदरबार, काठमाडौं ।

सर्वाधिकार : प्रकाशकमा सुरक्षित

प्रकाशन प्रति : ५००

प्रकाशन मिति : २०७१ असार

मुख्य संयोजनः
मुख्य सचिव लीलामणि पौड्याल

संयोजनः
सचिव राजुमान सिंह मल्ल

सह-संयोजनः
सहसचिव रमेश ढकाल

उप-संयोजनः
उपसचिव प्रकाशकुमार अधिकारी

सहायक संयोजन तथा सम्पादनः
शाखा अधिकृत भइन्द्रप्रसाद गुरागाईं

हाम्रो भनाइ

मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्न स्थापित राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले गरेका सिफारिसहरू कार्यान्वयन गर्ने विषयलाई नेपाल सरकारले संवैधानिक एवं कानूनी दायित्वका रुपमा लिएको छ । मानव अधिकारप्रतिको मुलुकको राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय दायित्व कार्यान्वयन गर्नमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका सिफारिसहरूको कार्यान्वयनको पक्षले सारभूत प्रभाव पारेको हुन्छ ।

संविधान एवं विभिन्न कानूनहरूले सुनिश्चित गरेका संवैधानिक एवं कानूनी अधिकारको उपभोगको लागि आवश्यक पूर्वाधार र वातावरण निर्माण गर्न प्राथमिक दायित्व सरकारको नै हो । मानव अधिकारको उल्लंघनकर्तालाई कानूनको दायरामा ल्याई पीडितको न्यायको अधिकारको सुनिश्चित गर्न नेपाल सरकार सदैव क्रियाशील रहिआएको छ ।

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका सिफारिसहरूलाई नेपाल सरकारले आफ्नो स्रोत, साधन र क्षमता अनुसार कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । यस क्रममा आयोगको स्थापना काल अर्थात् वि.सं २०५७ सालदेखि सो आयोगले नेपाल सरकारलाई गरेका सिफारिसहरूको हालसम्मको कार्यान्वयन स्थितिको यथार्थ विवरण सार्वजनिक गर्ने उद्देश्यले प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले प्रस्तुत प्रतिवेदन प्रकाशन गरेको छ ।

प्रस्तुत प्रतिवेदनलाई सकेसम्म अद्यावधिक र यथार्थपरक बनाउने प्रयास गरिएको भए तापनि कुनै त्रुटि वा छुटपुट भएको पनि हुनसक्छ । साथै राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका सिफारिसहरूको पूर्ण कार्यान्वयन गर्ने क्रममा रहेका समस्या र कारणहरूको अध्ययन गरी कार्यान्वयन स्थितिलाई अझ सुदृढ र सुधार गर्न नेपाल सरकार प्रतिबद्ध छ ।

यस प्रतिवेदनबाट आयोगको सिफारिसहरूसँग सम्बन्धित निकायहरूलाई कार्यान्वयनमा द्विविधा नरहने र कार्यान्वयन अवस्थासम्बन्धी विवरण अद्यावधिक गर्न सहज हुनेछ । यसका साथसाथै सिफारिस कार्यान्वयन अवस्थाका बारेमा जानकारी लिन सिफारिससँग सम्बद्ध निकाय, संघसंस्था, व्यक्ति तथा इच्छुक महानुभावहरूलाई पनि सहयोगी हुने विश्वास लिइएको छ ।

अन्त्यमा, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका सिफारिसहरूको कार्यान्वयन अवस्थासम्बन्धी प्रतिवेदन प्रकाशन गर्न प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष सहयोग पुर्‍याउने सबैमा धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौँ ।

मिति: २०७१ असार ।

- प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

विषयसूची

क्र.सं.	शीर्षक	पृष्ठ
१.	पृष्ठभूमि	७
२.	मानव अधिकारसम्बन्धी प्रमुख अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरू	७
३.	मानव अधिकारका प्रति राज्यको दायित्व	८
४.	मानव अधिकारको उल्लंघनको उपचार	८
	(क) राष्ट्रियस्तरको उपचारविधि	८
	(ख) अन्तर्राष्ट्रियस्तरको उपचारविधि	८
५.	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	८
	- संवैधानिक व्यवस्था	९
	- कानूनी व्यवस्था	१०
६.	सिफारिस कार्यान्वयन सम्बन्धमा बसेका विभिन्न बैठकबाट भएका निर्णयहरू	१३
७.	सिफारिस कार्यान्वयन सम्बन्धमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)का निर्णयहरू	१५
८.	आयोगको सिफारिस कार्यान्वयनसँग सम्बन्धित निकाय, सिफारिसका विषयहरू र ती निकायबाट सम्पादन भएका मुख्य कार्यहरू	१६
९.	२०५८ सालदेखि २०७० फागुन मसान्तसम्म राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट नेपाल सरकारसमक्ष गरिएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयन स्थिति	२४

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट भएका सिफारिसहरुको कार्यान्वयन स्थिति

१. पृष्ठभूमि

मानिसलाई मानिस भएर बाँच्न केही आधारभूत अधिकारहरूको आवश्यकता हुन्छ । यी अधिकारहरू मानिसको जीवन, स्वतन्त्रता, समानता, प्रतिष्ठा र मर्यादासँग सम्बन्धित हुन्छन् । मानिसका यी अधिकारहरूलाई जन्मसिद्ध, सर्वमान्य, अविभाजित, अपरिहार्य एवं प्राकृतिक अधिकारहरू पनि भनिन्छ र यी अधिकारहरू मानवीय मूल्य र मर्यादासँग सम्बन्धित हुन्छन् । मानव अधिकार र मौलिक स्वतन्त्रतालाई लोकतन्त्रको आधारशिला मानिन्छ । मानिसको पहिचानको आधार मानिएको यस्तो महत्वपूर्ण मानव अधिकारलाई कुण्ठित पार्ने, अपहरण गर्ने वा त्यसको उल्लंघन गर्ने प्रवृत्तिको व्यापकताले सार्थक मानव जीवनको लागि चुनौती खडा गर्दछ । विश्वमा दिनहुँ जसो मानव अधिकारको उल्लंघनका अनेकौँ घटना घटिरहेका छन् । त्यसको रोकथाम र उपचारका प्रयासहरू पनि भई नै रहेका छन् । संयुक्त राष्ट्रसङ्घको स्थापना भएपछि मानव अधिकारको संरक्षण, संवर्द्धन र परिपूर्तिका लागि सदस्य राष्ट्रहरूलाई प्रेरित गर्ने, सुझाव दिने र आह्वान गर्ने जिम्मेवारीको संयुक्त राष्ट्रसङ्घले पालना गरिरहेको छ । मानव शोषण, अन्याय र मानव अधिकारको हनन्का पुराना स्वरूप समाप्त हुँदै गए पनि यिनका नयाँनयाँ स्वरूप विकसित भइरहेका छन्, अन्तर्राष्ट्रिय कानूनद्वारा उद्भव र विकसित मानव अधिकारको संरक्षण, संवर्द्धन र परिपूर्तिमा राज्यहरूको प्रमुख भूमिका हुने भएकोले राज्यलाई बढी जिम्मेवार बनाउने संवैधानिक, नीतिगत, कानूनी र संस्थागत व्यवस्था र तिनको कार्यान्वयनको व्यावहारिक सुनिश्चिततालाई उच्च प्राथमिकतामा राखिन्छ । मानव अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरूले मानव अधिकारको प्रत्याभूति गर्ने मात्र नभई राज्यलाई नागरिकको अधिकारको सम्मान गर्न, संरक्षण गर्न र परिपूर्ति गर्ने दायित्व सुम्पिएको हुन्छ ।

मानव अधिकारलाई शान्ति, स्वतन्त्रता र विकासको मूल आधारका रूपमा अङ्गिकार गर्दै संयुक्त राष्ट्रसङ्घको महासभाले १० डिसेम्बर १९४८ का दिन मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र (Universal Declaration of Human Rights, 1948) जारी गरेपछि विश्वमा मानव अधिकारको अन्तर्राष्ट्रिय विकासक्रमको सुरुवात भएको मानिन्छ । यसपछि मानव अधिकारलाई विभिन्न घोषणा र महासन्धिहरूको माध्यमबाट संस्थागत प्रदान गर्दै यसको संरक्षण र संवर्द्धनको कार्य हुँदै आएको छ । मानव अधिकारको विविध पक्षाहरूलाई समेट्ने गरी संयुक्त राष्ट्रसङ्घको अगुवाइमा मानव अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरू जारी हुँदै आएका छन् । मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र, १९४८ (Universal Declaration of Human Rights, 1948), आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकारसम्बन्धी अनुवन्ध, १९६६ (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 1966) र नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारसम्बन्धी अनुवन्ध, १९६६ (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966) मा मानव अधिकारको समग्र पक्षालाई सम्बोधन गरेको छ । यसपछिको मानव अधिकारको यो विकासक्रमलाई हेर्दा यो प्रवृत्ति सबैको अधिकारबाट विशिष्टीकृत (from general to specific), समूह वा वर्गको अधिकारको संरक्षण, संवर्द्धन र परिपूर्तिका लागि संयुक्त राष्ट्रसङ्घ क्रियाशील भएको पाइन्छ ।

२. मानव अधिकारसम्बन्धी प्रमुख अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरू

संयुक्त राष्ट्रसङ्घको अग्रसरतामा मानव अधिकारका विविध पक्षहरूलाई समेटेर थुप्रै महासन्धिहरू जारी भइसकेका छन् । मानव अधिकारसम्बन्धी प्रमुख अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरू निम्न रहेका छन्-

- नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारसम्बन्धी अनुवन्ध, १९६६,
- आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकारसम्बन्धी अनुवन्ध, १९६६
- महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारको भेदभाव उन्मूलनसम्बन्धी महासन्धि, १९७९
- सबै प्रकारको जातीय भेदभाव उन्मूलनसम्बन्धी महासन्धि, १९६५
- यातना तथा अन्य क्रूर, अमानवीय तथा अपमानजनक व्यवहार वा सजाय विरुद्धको महासन्धि, १९८४
- बाल अधिकारसम्बन्धी महासन्धि, १९८९
- सबै आप्रवासी कामदार र उनीहरूको परिवारका सदस्यहरूको अधिकार संरक्षणसम्बन्धी महासन्धि, १९९०
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकारसम्बन्धी महासन्धि, २००६
- जबर्जस्ती बेपत्ता पारिएका व्यक्तिहरूको अधिकार संरक्षणसम्बन्धी महासन्धि, २००६ ।

३. मानव अधिकारका प्रति राज्यको दायित्व

अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार कानूनबमोजिम मानव अधिकारप्रति राज्यका केही निश्चित दायित्वहरू छन्। मानव अधिकारको सम्मान गर्नु (Respect), यसको संरक्षण गर्नु (Protect) र मानव अधिकारको परिपूर्ति गर्नु (Fulfill) राज्यको दायित्व हो। त्यसैले मानव अधिकारसम्बन्धी कुनै दस्तावेजको पक्ष बनेपछि उक्त दस्तावेजले राज्यका लागि देहायका तीन प्रमुख दायित्वको सिर्जना गर्दछ:

- **सम्मान गर्ने दायित्व**: मानव अधिकारप्रति सम्मान व्यक्त गर्दै ती अधिकारको उपभोगमा हस्तक्षेप नगर्ने दायित्व,
- **संरक्षण गर्ने दायित्व**: नागरिकहरूका लागि मानव अधिकारको निर्वाध उपभोगको सुनिश्चितता गर्दै प्रभावकारी नियमन तथा उपचारविधिमार्फत् ती अधिकारको उपभोगमा हस्तक्षेप गर्न नपाउने कुरा सुनिश्चित गर्ने दायित्व, र
- **पूरा गर्ने दायित्व**: मानव अधिकारको प्रवर्द्धन गर्ने, मानव अधिकार उपभोगको पहुँचलाई सहज बनाउने र कुनै कारणवस कुनै व्यक्ति वा समूहले मानव अधिकारको उपभोग गर्न नसक्ने अवस्था सिर्जना भएमा राज्य आफैँले ती अधिकारको प्रवाहका लागि आवश्यक सेवाहरू प्रदान गर्ने दायित्व ।

४. मानव अधिकारको उल्लंघनको उपचार

अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार कानूनअन्तर्गत मानव अधिकारको उल्लंघनउपर दुई किसिमको उपचारविधि अवलम्बन गर्ने गरिन्छ । पहिलो राष्ट्रियस्तरको उपचारविधि र दोस्रो अन्तर्राष्ट्रियस्तरको उपचारविधि ।

(क) राष्ट्रियस्तरको उपचारविधि

मानव अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय दस्तावेजमा उल्लेख भएका मानव अधिकारको हनन्को विषयमा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा उपचारको लागि जानुभन्दा पहिले राष्ट्रियस्तरको उपचारविधि प्रयोग गरिसकेको हुनुपर्ने भन्ने अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता एवं प्रचलन रहेको छ । कतिपय मुद्दामा अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय संयन्त्रहरूले मानव अधिकारको उल्लंघनको विषयमा उजुरी लिँदा राष्ट्रियस्तरको उपचारविधि उपयोग गरे नगरेको हेर्ने गरिन्छ । यदि राष्ट्रियस्तरको उपचारविधि उपयोग गरेको नपाइएमा उक्त विधिको उपयोग गर्न उजुरीकर्तालाई सल्लाह दिने पनि गरिन्छ । त्यसैले मानव अधिकारको हनन्को विषयमा राष्ट्रियस्तरको उपचारविधिको विशिष्ट महत्व छ । यस विधिअन्तर्गत मुख्य रूपमा अदालतबाट प्राप्त निर्णय पर्छ । यस अतिरिक्त राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, राष्ट्रिय महिला आयोग जस्ता निकायहरू पनि यसै अन्तर्गत पर्छन् ।

(ख) अन्तर्राष्ट्रियस्तरको उपचारविधि

अन्तर्राष्ट्रियस्तरको मानव अधिकार उल्लंघनको उपचारका लागि दुई प्रकारका संयन्त्रहरू रहेका छन्-

(१) महासन्धिमा आधारित संयन्त्र (Treaty Based Body) र

(२) बडापत्रमा आधारित संयन्त्र (Charter Based Body) ।

महासन्धिमा आधारित संयन्त्र (Treaty Based Body) ले महासन्धिमा व्यवस्था गरिएका अधिकारहरूको कुनै पक्ष राज्यले उल्लंघन गरेमा त्यसरी हुने उल्लंघनबाट पीडितले पेश गरेको निवेदन उपर छानविन गरी त्यसको उपचार प्रदान गर्दछ । मानव अधिकारसम्बन्धी प्रमुख महासन्धिहरूमा यस किसिमको उपचारविधिबारे उल्लेख भएको पाइन्छ । यस विधिअनुसार व्यक्तिले महासन्धिअनुसारका समितिसमक्ष मुद्दा लिएर जाने प्रक्रियालाई व्यक्तिगत उजुरीसम्बन्धी कार्यविधि (Individual Complain Procedure) भनिन्छ । यसप्रकारको व्यक्तिगत उजुरीसम्बन्धी कार्यविधिले उजुरीमा उल्लिखित मानव अधिकारको कार्यान्वयनको अवस्थाबारे अनुगमन गर्दछ । त्यसरी अनुगमन गर्ने क्रममा पक्ष राज्यले मानव अधिकारको उल्लंघन गरे वा नगरेको सम्बन्धमा छानविन पछि एकिन गरी उक्त राज्यलाई निश्चित सिफारिस गर्दछ । त्यसरी गरेको सिफारिस कार्यान्वयन गर्नु पक्ष राज्यको दायित्व हुन्छ ।

संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय मानव अधिकार संरक्षणका संयन्त्रहरूमध्ये दोस्रो संयन्त्र बडापत्रमा आधारित संयन्त्र (Charter Based Body) हो । यो संयन्त्र कुनै निश्चित महासन्धिको परिधिमा सीमित नभई संयुक्त राष्ट्रसङ्घको सदस्य राष्ट्रको समग्र मानव अधिकारको अवस्थाको बारेमा मूल्याङ्कन गर्न स्थापना भएको हो । यो संयन्त्रले महासन्धिको पक्ष नभएको राज्यको पनि मानव अधिकारको उल्लंघनको मुद्दा वा मानव अधिकारसम्बन्धी कुनै पनि विषयलाई छानविन, छलफल र सिफारिसको दायरामा ल्याउन सक्दछ ।

५. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग:

मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ अनुसार मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने प्रमुख कर्तव्य तोकी वि.सं. २०५७ साल जेठ १३ गते राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको स्थापना भएको हो । उक्त ऐनले मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने कर्तव्य पूरा गर्नका लागि आयोगलाई मानव अधिकारको उल्लंघनसम्बन्धी उजुरी लिने, अनुसन्धान गर्ने र कारवाहीका लागि सम्बद्ध निकायलाई सिफारिस गर्ने अधिकार प्रदान गरेको थियो । आयोगले सोही ऐनबमोजिम वि.सं. २०५८ सालदेखि मानव अधिकार उल्लंघनको उजुरीउपर अनुसन्धान तथा छानविन गरी कारवाहीको लागि नेपाल सरकारको सम्बद्ध निकायलाई लेखेर पठाउने गरेको छ । सोबमोजिम आयोगबाट लेखिआएपछि कारवाही

गरी वा कारवाही गर्न नमिल्ने भएमा सो कारणसहित खुलाई आयोगबाट सिफारिस भइआएको मितिले तीन महिनाभित्र सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीले आयोगसमक्ष पठाउनुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ ।

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग स्थापना भएको मिति वि.सं. २०५७ जेठ १३ गतेदेखि २०६३ सालसम्म एक स्वतन्त्र र स्वायत्त वैधानिक निकायको रुपमा कामकारवाही गर्दै आएकोमा वि.सं. २०६३ साल माघमा जारी भएको नेपालको अन्तरिम संविधानले आयोगलाई संवैधानिक अंगको रुपमा स्थापित गरेको छ ।

मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्ने संवैधानिक दायित्वलाई प्रभावकारी ढङ्गले पूरा गर्न राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग सक्रिय रुपमा क्रियाशील हुँदै आइरहेको छ । यस क्रममा नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ ले आयोगलाई संवैधानिक निकायको रूपमा स्थापित गर्नुपूर्व मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ अनुसार आयोग क्रियाशील रहेको थियो । हाल आयोग नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगसँग सम्बन्धित प्रावधान (भाग १५) र राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ अनुरूप कार्य गरिरहेको छ ।

संवैधानिक व्यवस्थाः

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३१, १३२ र १३३ मा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारको प्रावधान र आयोगको गठन, अध्यक्ष तथा सदस्यको योग्यता र नियुक्ति तथा निजहरूको पद रिक्ततासम्बन्धी व्यवस्थाहरू रहेका छन् ।

भाग १५

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग

१३१. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगः (१) नेपालमा एक राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग हुनेछ जसमा देहाय बमोजिमका अध्यक्ष र सदस्यहरू रहनेछन्ः-

(क) मानव अधिकारका संरक्षण र संवर्द्धनका क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुर्‍याएका सर्वोच्च अदालतका प्रधान न्यायाधीश वा न्यायाधीश पदबाट सेवा निवृत्त व्यक्ति वा मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन वा समाजसेवाका क्षेत्रमा क्रियाशील रही विशिष्ट योगदान पुर्‍याएका ख्यातिप्राप्त व्यक्तिहरू मध्येबाट — अध्यक्ष

(ख) मानव अधिकारका संरक्षण र संवर्द्धन वा समाजसेवाका क्षेत्रमा क्रियाशील रही विशिष्ट योगदान पुर्‍याएका ख्यातिप्राप्त व्यक्तिहरूमध्येबाट चारजना — सदस्य

(२) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको अध्यक्ष र सदस्यको नियुक्ति गर्दा महिलासहित विविधता कायम गर्नुपर्नेछ।

(३) राष्ट्रपतिले संवैधानिक परिषद्को सिफारिसमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको अध्यक्ष र सदस्यको नियुक्ति गर्नेछ।

(४) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको अध्यक्ष र सदस्यको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले छ वर्षको हुनेछ।
तर राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका अध्यक्ष र सदस्यलाई सर्वोच्च अदालतको न्यायाधीश सरह समान आधारमा र समान तरिकाले सो पदबाट हटाउन सकिनेछ।

(५) देहायका अवस्थामा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको अध्यक्ष वा सदस्यको पद रिक्त भएको मानिनेछः-

(क) निजले राष्ट्रपति समक्ष लिखित राजीनामा दिएमा,

(ख) उपधारा (४) बमोजिम निजको पदावधि पूरा भएमा वा निज आफ्नो पदमा नरहेमा,

(ग) निजको मृत्यु भएमा।

(६) देहाय बमोजिमको योग्यता नभई कुनै व्यक्ति राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको अध्यक्ष वा सदस्यको पदमा नियुक्ति हुन योग्य हुनेछैनः-

(क) नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट स्नातकोपाधि हासिल गरको,

(ख) उच्च नैतिक चरित्र कायम भएको।

(७) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका अध्यक्ष र सदस्यको पारिश्रमिक र सेवाका अन्य शर्तहरू कानूनद्वारा निर्धारण भए बमोजिम हुनेछ। राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका अध्यक्ष र सदस्य आफ्नो पदमा बहाल रहेसम्म निजहरूलाई मर्का पर्ने गरी पारिश्रमिक र सेवाका शर्तहरू बदलिने छैनन्।

(८) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका अध्यक्ष वा सदस्य भइसकेको व्यक्ति अन्य सरकारी सेवामा नियुक्त हुनको लागि ग्राह्य हुने छैन। तर कुनै राजनैतिक पदमा वा कुनै विषयका अनुसन्धान, जाँचबुझ वा छानविन गर्ने वा त्यस्तो विषयको अध्ययन वा अन्वेषण गरी राय, मन्तव्य वा सिफारिस पेश गर्ने कुनै पदमा नियुक्त भई काम गर्न यस उपधारामा लेखिएको कुनै कुराले बाधा पुर्‍याएको मानिने छैन।

१३२. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र संवर्द्धन तथा त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्नु राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको कर्तव्य हुनेछ।

(२) उपधारा (१) मा उल्लिखित कर्तव्य पूरा गर्नको लागि राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले देहायका काम गर्नेछः-

(क) कुनै व्यक्ति वा समूहको मानव अधिकार उल्लङ्घन वा त्यसको दुरुत्साहन भएकोमा पीडित व्यक्ति आफैं वा निजको तर्फबाट कसैले आयोग समक्ष प्रस्तुत वा प्रेषित गरेको निवेदन वा उजुरी वा कुनै स्रोतबाट आयोगलाई प्राप्त भएको जानकारी वा आयोगको आफ्नै स्वविवेकमा त्यसको छानविन तथा अनुसन्धान गरी दोषी उपर कारवाही गर्न सिफारिस गर्ने,

(ख) मानव अधिकारको उल्लङ्घन हुनबाट रोक्ने जिम्मेवारी वा कर्तव्य भएको पदाधिकारीले आफ्नो जिम्मेवारी पूरा नगरेमा वा कर्तव्य पालन नगरेमा वा जिम्मेवारी पूरा गर्न वा कर्तव्य पालना गर्न उदासीनता देखाएमा त्यस्तो पदाधिकारी उपर विभागीय कारवाही गर्न सम्बन्धित अधिकारी समक्ष सिफारिस गर्ने,

(ग) मानव अधिकार उल्लङ्घन गर्ने व्यक्तिका विरुद्ध मुद्दा चलाउनुपर्ने आवश्यकता भएमा कानून बमोजिम अदालतमा मुद्दा दायर गर्न सिफारिस गर्ने,

(घ) मानव अधिकारको सचेतना अभिवृद्धि गर्न नागरिक समाजसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,

(ङ) मानव अधिकारको उल्लङ्घनकर्तालाई विभागीय कारवाही तथा सजाय गर्न कारण र आधार खुलाई सम्बन्धित निकाय समक्ष सिफारिस गर्ने,

(च) मानव अधिकारसँग सम्बन्धित प्रचलित कानूनको आवधिक रूपमा पुनरावलोकन गर्ने तथा त्यसमा गर्नुपर्ने सुधार तथा संशोधनका सम्बन्धमा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,

(छ) मानव अधिकारसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि वा सम्झौताको नेपाल पक्ष बन्नुपर्ने भएमा त्यसको कारणसहित नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने र पक्ष बनिसकेका सन्धि वा सम्झौताको कार्यान्वयन भए वा नभएको अनुगमन गरी कार्यान्वयन नभएको पाइएमा सोको कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,

(ज) मानव अधिकारको उल्लङ्घनका सम्बन्धमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले गरेको सिफारिस वा निर्देशन पालना वा कार्यान्वयन नगर्ने पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायको नाम कानून बमोजिम सार्वजनिक गरी मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रूपमा अभिलेख गर्ने।

(३) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयागले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दा वा कर्तव्य पालना गर्दा देहायको अधिकार प्रयोग गर्न सक्नेछः-

(क) कुनै व्यक्तिलाई आयोग समक्ष उपस्थित गराई जानकारी वा बयान लिने वा बकपत्र गराउने, प्रमाण बुझ्ने, दशी प्रमाण दाखिला गर्न लगाउने सम्बन्धमा अदालतलाई भए सरहको अधिकार प्रयोग गर्ने,

(ख) मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन हुन लागेको वा भइसकेको सूचना आयोगले कुनै किसिमबाट प्राप्त गरेमा कुनै व्यक्ति वा निजको आवास वा कार्यालयमा बिना सूचना प्रवेश गर्ने, खानतलासी लिने तथा त्यसरी खानतलासी लिँदा मानव अधिकारको उल्लङ्घनसँग सम्बन्धित लिखत, प्रमाण वा सबुद कब्जामा लिने,

(ग) कुनै व्यक्तिको मानव अधिकार उल्लङ्घन भइरहेको कुरा जानकारी भई तत्काल कारवाही गर्नुपर्ने आवश्यक देखिएमा बिना सूचना सरकारी कार्यालय वा अन्य ठाउँमा प्रवेश गर्ने र उद्धार गर्ने,

(घ) मानव अधिकारको उल्लङ्घनबाट पीडित भएको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन आदेश दिने,

(ङ) कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम अन्य अधिकारको प्रयोग र कर्तव्यको पालना गर्ने वा गराउने।

(४) यस धारामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सैनिक ऐनको क्षेत्राधिकारको विषयमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगलाई क्षेत्राधिकार हुने छैन।

तर मानव अधिकार वा मानवीय कानूनको उल्लङ्घन भएको विषयमा कारवाही चलाउन बाधा पर्ने छैन।

१३३. <u>वार्षिक प्रतिवेदन :</u> (१) यस संविधान बमोजिम राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले आफूले गरेको कामको वार्षिक प्रतिवेदन राष्ट्रपतिसमक्ष पेश गर्नेछ र राष्ट्रपतिले प्रधानमन्त्रीमार्फत् त्यस्तो प्रतिवेदन व्यवस्थापिका-संसद समक्ष पेश गर्ने व्यवस्था गर्नेछ।

(२) उपधारा (१) बमोजिम पेश गरिने प्रतिवेदनमा अन्य कुराको अतिरिक्त राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगमा वर्षभरि परेका उजुरी, त्यस्तो उजुरीको सम्बन्धमा गरेको छानविन र अनुसन्धानको विवरण, नेपाल सरकारलाई विभिन्न विषयमा गरेको सिफारिसको विवरण, मानव अधिकार उल्लङ्घन गर्ने व्यक्ति विरुद्ध कुनै मुद्दा दायर गरेको भए सोको संख्या, मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धनका सम्बन्धमा भविष्यमा गर्नुपर्ने सुधारको विवरण उल्लेख गर्नुपर्नेछ।

कानूनी व्यवस्था:

मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ अनुसार स्थापना भएको आयोग हाल राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ बमोजिम क्रियाशील छ। यस ऐनले मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र संवर्द्धन तथा त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्न संविधानमा व्यवस्था गरिएका काम, कर्तव्य, अधिकारका अतिरिक्त आयोगको काम, कर्तव्य तथा कार्यविधिको सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गरेको छ, जुन निम्नानुसार छन् :

(क) मानव अधिकारको संरक्षणका लागि कारागार, नेपाल सरकारका अन्य निकाय, सार्वजनिक संस्था वा निजी संस्था वा अन्य कुनै ठाउँको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने, गराउने र मानव अधिकारको संरक्षणको लागि त्यस्ता निकाय, संस्था वा ठाउँमा गर्नुपर्ने सुधारका सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक सुझाव वा निर्देशन दिने,

(ख) मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको बारे अदालतसमक्ष दाबी समावेश भएको विचाराधीन मुद्दाका विषयमा सम्बन्धित अदालतको अनुमतिबाट छानविन गर्ने,

(ग) मानव अधिकार सम्बन्धी प्रचलित कानूनको कार्यान्वयन स्थितिको अनुगमन गर्ने तथा सोको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गर्ने,

(घ) मानव अधिकारको संरक्षण, संवर्द्धन, प्रवर्द्धन तथा कार्यान्वयनका सम्बन्धमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने,

(ङ) मानव अधिकारसम्बन्धी शिक्षामूलक विषयवस्तुलाई विद्यालय तथा विश्वविद्यालयको पाठ्यक्रममा समावेश गर्न सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने,

(च) मानव अधिकारको विद्यमान अवस्था बारे समीक्षा गरी सोसम्बन्धी प्रतिवेदनहरू सार्वजनिक गर्ने,

(छ) मानव अधिकारको संरक्षण, संवर्द्धन तथा प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक र उचित ठानेका अन्य कार्य गर्ने वा गराउने।

आयोगले आफ्नो कार्य सम्पादनको लागि आवश्यकता अनुसार समिति वा कार्यदल गठन गर्न सक्नेछ।

आयोगले मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धनसँग सम्बन्धित कुनै विषयमा आवश्यकता अनुसार कुनै निकाय वा पदाधिकारीको ध्यानाकर्षण गराउन सक्नेछ। यसरी आयोगले ध्यानाकर्षण गराएकोमा सम्बन्धित निकाय वा पदाधिकारीले सो विषयमा आवश्यक कारवाही गरी आयोगलाई जानकारी दिनुपर्नेछ। मानव अधिकारसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिअन्तर्गत कुनै निकायमा प्रतिवेदन पठाउनुपर्ने दायित्व भएको विषयमा नेपाल सरकारले प्रतिवेदन पठाउनुअघि रायको लागि आयोगसमक्ष लेखी पठाउनुपर्नेछ। यसरी लेखिआएमा आयोगले यथाशक्य छिटो सो विषयमा नेपाल सरकारलाई राय दिनुपर्नेछ। मानव अधिकारसँग सम्बन्धित कुनै कानून निर्माण वा भइरहेको कुनै कानून संशोधन गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारले आयोगको परामर्श माग गरेमा आयोगले सो विषयमा नेपाल सरकारलाई राय उपलब्ध गराउन सक्नेछ। आयोगले मानव अधिकारसँग सम्बन्धित नयाँ कानून निर्माण वा भइरहेको कुनै कानूनमा संशोधन गर्न वा कुनै अन्तर्राष्ट्रिय वा क्षेत्रीय महासन्धिको पक्ष बन्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गर्न सक्नेछ। साथै मानव अधिकारसँग सम्बन्धित कुनै अन्तर्राष्ट्रिय वा क्षेत्रीय सन्धिको पक्ष बन्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारले आयोगको परामर्श माग गरेमा आयोगले सो विषयमा नेपाल सरकारलाई राय उपलब्ध गराउने व्यवस्था ऐनले गरेको छ।

आयोगले मानव अधिकारको उल्लङ्घनका सम्बन्धमा गरेको सिफारिस, आदेश वा निर्देशनको जानी-जानी पालना वा कार्यान्वयन नगर्ने पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायको नाम मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रुपमा सार्वजनिक गर्नेछ। तर आयोगले नाम सार्वजनिक गर्नुअघि आयोगबाट भएको सिफारिस, आदेश वा निर्देशन पालना वा कार्यान्वयन नगरेको कुरा उल्लेख गरी त्यस्तो पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायलाई सफाई पेश गर्न पन्ध्र दिनको म्याद दिई लेखी पठाउनुपर्नेछ। तोकिएको म्यादभित्र सम्बन्धित पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायले सफाई पेश नगरेमा वा पेश गरेको सफाई मनासिव नदेखिएमा त्यस्तो पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायको नाम आयोगले सार्वजनिक गर्नेछ। नाम सार्वजनिक गरेपछि आयोगले त्यस्तो पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायको नाम अभिलेख गरी राख्नुपर्नेछ। नाम सार्वजनिक गरिएको व्यक्तिलाई कुनै सार्वजनिक पदमा नयाँ नियुक्ति, बढुवा र वृत्ति विकासका लागि सिफारिस गर्दा सम्बन्धित निकायले राखिएको अभिलेखलाई समेत आधार लिन सक्नेछ।

मानव अधिकार उल्लङ्घन वा त्यसको दुरुत्साहन भएकोमा पीडित व्यक्ति आफैंले वा निजको तर्फबाट कसैले आयोगसमक्ष तोकिए बमोजिम उजुरी दिन सक्नेछ। यसरी उजुरी प्राप्त हुन आएमा आयोगले त्यस्तो उजुरी तोकिए बमोजिमको दर्ता किताबमा दर्ता गरी सोको निस्सा उजुरकर्तालाई दिनुपर्नेछ। मानव अधिकार उल्लङ्घन वा त्यसको दुरुत्साहन भएको सम्बन्धमा कसैले मौखिक रुपमा वा अन्य कुनै माध्यमद्वारा आयोगलाई जानकारी गराएमा आयोगले त्यस्तो जानकारी लिपिबद्ध गरी दर्ता किताबमा दर्ता गर्नुपर्नेछ। मानव अधिकार उल्लङ्घन वा त्यसको दुरुत्साहन भएकोमा सो भए गरेको, कुनै व्यक्ति कसैको नियन्त्रणमा रहेकोमा सो नियन्त्रणबाट छुटेको वा त्यस्तो व्यक्ति सार्वजनिक भएको मितिले छ महिनाभित्र आयोगमा उजुरी गरिसक्नुपर्नेछ।

मानव अधिकार उल्लङ्घन वा त्यसको दुरुत्साहन भएको सम्बन्धमा ऐनको दफा १० को उपदफा (१) बमोजिम उजुरी परेमा वा उपदफा (३) बमोजिम जानकारी प्राप्त हुन आएमा वा सो विषयमा आफ्नै स्वविवेकमा छानविन तथा अनुसन्धान गर्न उपयुक्त ठानेमा आयोगले तत्कालै प्रारम्भिक कारवाही गर्नुपर्नेछ। कारवाही गर्दा प्रथम दृष्टिमा नै कुनै व्यक्तिको मानव अधिकारको उल्लङ्घन वा त्यसको दुरुत्साहन भइरहेको देखिन आएमा आयोगले त्यस्तो कार्य तत्कालै रोक्न सम्बन्धित व्यक्ति, निकाय वा पदाधिकारीको नाममा आदेश दिन सक्नेछ। प्रारम्भिक कारवाहीबाट कुनै व्यक्तिको मानव अधिकारको उल्लङ्घन वा त्यसको दुरुत्साहन भएको देखिन आएमा आयोग आफैंले वा आवश्यकता अनुसार अनुसन्धान टोली वा अनुसन्धान अधिकृत नियुक्त गरी तोकिए बमोजिम छानविन तथा अनुसन्धान गर्न वा गराउन सक्नेछ। छानविन तथा अनुसन्धान कार्य सम्पन्न भएपछि अनुसन्धान टोली वा अनुसन्धान अधिकृतले सोको प्रतिवेदन आयोगसमक्ष पेश गर्नुपर्नेछ।

आयोगमा प्राप्त उजुरी वा जानकारी वा आयोगले आफ्नै स्वविवेकमा छानविन तथा अनुसन्धान गरेको विषय तथ्यहीन लागेमा वा सो विषय आयोगको क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने नदेखिएमा आयोगले सोको कारण खुलाई त्यस्तो उजुरी, जानकारी वा विषय जुनसुकै समयमा खारेज गर्न वा तामेलीमा राख्न सक्नेछ। यसरी उजुरी खारेज गरिएको वा तामेलीमा राखिएकोमा आयोगले सोको जानकारी पन्ध्र दिनभित्र सम्बन्धित उजुरकर्तालाई दिनुपर्नेछ। तर आयोगमा परेको झुटो उजुरीका सम्बन्धमा उजुरकर्तालाई जानकारी दिन आयोग बाध्य हुनेछैन।

आयोगमा विचाराधीन रहेको कुनै उजुरीका सम्बन्धमा सम्बन्धित पक्षहरूले मेलमिलाप गराइपाउन संयुक्त निवेदन दिएमा आयोगले तोकिए बमोजिम मेलमिलाप गराइदिन सक्नेछ। तर अन्तर्राष्ट्रिय कानून बमोजिम मानव अधिकार तथा मानवीय कानूनको गम्भीर उल्लङ्घन मानिने विषय वा प्रचलित कानून बमोजिम मिलापत्र हुन नसक्ने विषयमा मेलमिलाप गर्न सकिने छैन। यसरी भएको मेलमिलापको पालना गर्नु सम्बन्धित पक्षहरूको कर्तव्य हुनेछ। कुनै उजुरीका सम्बन्धमा मेलमिलाप भएपछि सोसम्बन्धी कारवाही अन्त्य भएको मानिनेछ र त्यस्तो विषयमा पुन: उजुरी गर्न सकिने छैन।

आयोगले मानव अधिकार उल्लङ्घन वा त्यसको दुरुत्साहन भएको सम्बन्धमा प्राप्त उजुरी वा जानकारी वा आफ्नै स्वविवेकमा कारवाही चलाएको सो विषयका सम्बन्धमा छानविन तथा अनुसन्धान गरी प्राप्त हुन आएको प्रमाणका आधारमा मानव अधिकारको उल्लङ्घन वा त्यसको दुरुत्साहन भएको वा नभएको कुराको आधार र कारण खुलाई सामान्यतया उजुरी परेको छ महिनाभित्र निर्णय गर्नुपर्नेछ। तर छ महिनाभित्र निर्णय हुन नसक्ने प्रकृतिको मुद्दामा आयोगले कारण खुलाई निर्णय गर्न बाधा पर्ने छैन।

छानविन तथा अनुसन्धानबाट पीडित व्यक्तिलाई क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने देखिएमा आयोगले निर्णय गर्दा सो कुरा समेत खुलाई निर्णय गर्नुपर्नेछ। यसरी गरिएको निर्णयमा क्षतिपूर्तिको किसिम, परिमाण वा रकम निर्धारण भएको हुनुपर्नेछ। आयोगले रकम निर्धारण गर्दा पीडित व्यक्तिको अवस्था हेरी बढीमा तीन लाख रुपैयाँसम्म निर्धारण गर्न सक्नेछ। तर मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको सम्बन्धमा पीडित व्यक्तिले अन्य प्रचलित कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति पाएको वा क्षतिपूर्तिका लागि कारवाही अगाडि बढाएको भएमा आयोगले क्षतिपूर्ति सम्बन्धमा कुनै निर्णय गर्ने छैन।

आयोगले संविधान वा राष्ट्रिय मानव अधिकार ऐन बमोजिम गरेको सिफारिस, निर्णय वा आदेशको कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायसमक्ष लेखी पठाउनुपर्नेछ। यसरी आयोगबाट सिफारिस, निर्णय वा आदेश कार्यान्वयनको लागि लेखिआएमा सम्बन्धित पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायले सामान्यतया तीन महिनाभित्र त्यस्तो सिफारिस, निर्णय वा आदेश कार्यान्वयन गरी आयोगलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ। आयोगबाट प्राप्त सिफारिस, निर्णय वा आदेश कार्यान्वयन गर्न अप्ठ्यारो भएमा सोको कारण खुलाई आयोगबाट सिफारिस, निर्णय वा आदेश प्राप्त भएको मितिले दुई महिनाभित्र सम्बन्धित पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायले सोसम्बन्धी जानकारी आयोगसमक्ष पठाउनुपर्नेछ। यसरी जानकारी प्राप्त हुन आएमा आयोगले सो सम्बन्धमा विचार गरी पुन: निर्णय गर्नेछ र यसरी निर्णय गर्दा आयोगले यथावत् रुपमा वा संशोधनसहित कार्यान्वयनको लागि सिफारिस गर्न सक्नेछ। आयोगबाट पुन: निर्णय भई कार्यान्वयनको लागि लेखिआएमा सम्बन्धित पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायले सो निर्णय बमोजिम यथाशीघ्र कार्यान्वयन गरी आयोगलाई जानकारी दिनुपर्नेछ।

सम्बन्धित निकायले आयोगले गरेको निर्णय बमोजिम पीडित व्यक्तिलाई तोकिएको म्यादभित्र क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनुपर्नेछ। पीडित व्यक्तिको मृत्यु भइसकेको वा होस् ठेगानमा नरहेको भए निजको आश्रित पति वा पत्नी, बाबु, आमा, छोरा, छोरी, दाजु, भाइ, दिदी, बहिनी, नाति, नातिनी, बाजे वा बज्यैमध्ये आयोगले उचित ठानेको व्यक्तिलाई दिनुपर्नेछ। आयोगले गरेको निर्णयमा कुनै खास पदाधिकारीले बदनियतका साथ वा कसैप्रति आग्रह वा पूर्वाग्रह राखी कुनै काम गर्दा मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको ठहर भई त्यस्तो पदाधिकारीबाट पीडित व्यक्तिलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनुपर्ने उल्लेख भएकोमा सो क्षतिपूर्ति त्यस्तो पदाधिकारी तत्काल बहाल रहेको निकायले उपलब्ध गराउनुपर्नेछ। यसरी सम्बन्धित निकायले पीडित व्यक्तिलाई उपलब्ध गराएको क्षतिपूर्तिको रकम त्यस्तो निकायले सम्बन्धित पदाधिकारीले पाउने मासिक पारिश्रमिक वा अन्य कुनै रकमबाट कट्टा गर्नुपर्नेछ। तर आयोगबाट निर्णय हुँदा त्यस्तो पदाधिकारी सेवाबाट अवकाश पाइसकेको भएमा त्यस्तो क्षतिपूर्तिको रकम सम्बन्धित निकायले पीडित व्यक्तिलाई तत्काल उपलब्ध गराई सो रकम त्यस्तो व्यक्तिबाट प्रचलित कानून बमोजिम असूल उपर गर्नुपर्नेछ। पीडित व्यक्तिलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउँदा अन्तरिम राहत स्वरुप नगद उपलब्ध गराएको भए सो रकम तोकिए बमोजिम कट्टा गरिनेछ। तर आयोगबाट संविधानको धारा १३२ को उपधारा (२) को खण्ड (ग) बमोजिम सिफारिस भइआएको विषयका सम्बन्धमा महान्यायाधिवक्ताले प्रचलित कानून बमोजिम मुद्दा चलाउन नमिल्ने भनी निर्णय गरेमा सोको कारण खुलाई महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले आयोगलाई जानकारी दिनुपर्ने व्यवस्था छ।

आयोगले मानव अधिकारको उल्लङ्घन वा यस ऐन बमोजिम गर्ने छानविन, अनुसन्धान वा जाँचबुझका सिलसिलामा असहयोग गरेको वा निर्देशनको पालना नगरेको आधारमा अभिलेखमा नाम रहेका पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायलाई विभागीय वा अन्य कारवाहीका लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ। आयोगले मानव अधिकारको उल्लङ्घनका सम्बन्धमा गरेको सिफारिसका आधारमा नाम सार्वजनिक भएका पदाधिकारी वा व्यक्तिलाई सो मितिबाट तीन वर्षसम्म नियुक्ति, बढुवा एवं वैदेशिक तालीममा सहभागी नगर्न सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ।

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले उपरोक्त संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाका अतिरिक्त राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग उजुरी तथा कारवाहीसम्बन्धी निर्देशिका, २०६९ र राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निधार्रण) नियमावली, २०६९ अनुसार आफ्नो कार्यविधिलाई प्रभावकारीरुपमा अघि बढाएको छ।

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले नेपाल सरकारसँग सम्पर्क राख्दा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमार्फत् राख्नुपर्नेछ, तर आयोगले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्ने सिलसिलामा अन्य कुनै निकायसँग सोझै सम्पर्क राख्न सक्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ।

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले मानव अधिकारको उल्लंघन भएको विषय लगायत विभिन्न विषयहरूमा नेपाल सरकारलाई वि.सं. २०५८ सालदेखि २०७० को फागुन मसान्तसम्ममा जम्मा ७७६ वटा सिफारिस (नीतिगत समेत) हरू गरेको छ।

नेपाल सरकारलाई आयोगबाट हालसम्म गरिएका जम्मा ७७६ वटा सिफारिसहरूमध्ये २४९ वटा सिफारिसहरू कार्यान्वयन भइसकेको देखिन्छ तर ११८ वटा सिफारिसहरू मात्र पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी आयोगले जनाएको छ । सिफारिसहरूको कार्यान्वयन अवस्थासम्बन्धी विस्तृत विवरण पछाडि उल्लेख गरिएको छ । संक्षिप्तमा सिफारिसहरूको कार्यान्वयन अवस्था निम्नानुसार रहेको छः

क्र.सं.	आयोगबाट भएका सिफारिसहरू	संख्या	प्रतिशत
१.	पूर्ण कार्यान्वयन भएका सिफारिसहरू[1]	११८	१५.२१
२.	कार्यान्वयन भएका तर आयोगबाट लगत कट्टा हुन बाँकी सिफारिसहरू	१३१	१६.८८
३.	आंशिक कार्यान्वयन भएका सिफारिसहरू	४६९	६०.४४
४.	कार्यान्वयनको क्रममा रहेका सिफारिसहरू	५८	७.४७
	जम्मा	७७६	१००.००

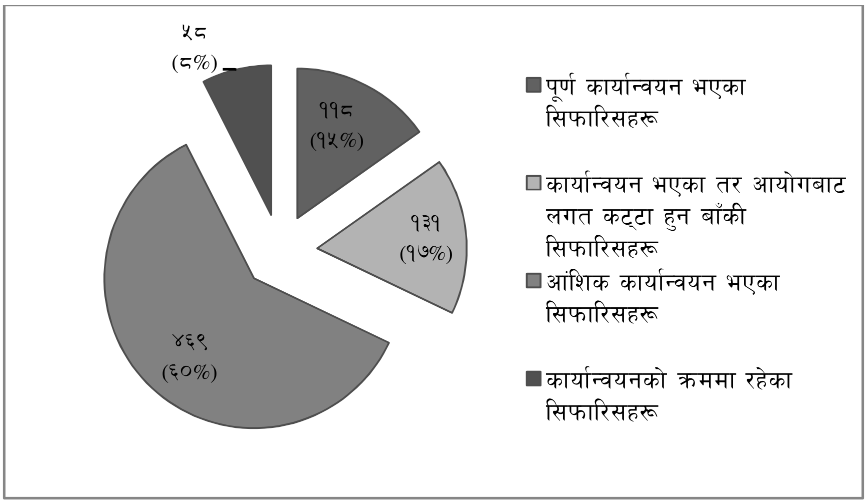

६. सिफारिस कार्यान्वयन सम्बन्धमा नेपाल सरकारबाट भएका निर्णयहरू

(क) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट वि.सं. २०५८ सालदेखि गरेका सिफारिसहरू कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका सचिव श्री प्रमोदकुमार कार्कीको संयोजकत्वमा मिति २०६६।४।१८ गते बसेको बैठकमा निम्नानुसार निर्णय भएकोः

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट क्षतिपूर्ति दिने भनी सिफारिस भइआएका विभिन्न मानव अधिकारसम्बन्धी मुद्दाहरूमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयबाट सोसम्बन्धी सिफारिस कार्यान्वयन हुन सम्बन्धित निकायलाई लेखी गएमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट सिफारिस भएबमोजिमको क्षतिपूर्ति वापतको रकम सम्बन्धित निकायलाई अर्थ मन्त्रालयले अविलम्ब रकम निकासा गर्ने काममा प्रभावकारिता ल्याउन आवश्यक पहल गर्ने ।

(ख) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट वि.सं. २०५८ सालदेखि गरेका सिफारिसहरू कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका सचिव डा. त्रिलोचन उप्रेतीको संयोजकत्वमा मिति २०६६।७।१० गते बसेको बैठकमा निम्नानुसार निर्णय भएकोः

१) नेपाल सरकार (कार्यविभाजन नियमावली), २०६४ (दोस्रो संशोधन २०६६।२।२९ समेत) को नियम १५ को उपनियम (६) मा द्वन्द्वका कारणबाट पीडित तथा विस्थापित व्यक्तिहरूको राहत पुनःस्थापन गर्ने दायित्व शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयलाई तोकिएको र ऐ. नियमावलीको नियम ६ को उपनियम २ मा देशमा शान्ति, सुव्यवस्था तथा कानून र व्यवस्था कायम गर्ने तथा उपनियम (३९) मा अरू कुनै मन्त्रालयको लागि किटानीसाथ नतोकिएको नेपाल सरकारको कुनै काम गृह मन्त्रालयले गर्ने भनी उल्लेख भएको हुँदा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ को प्रावधान अनुरुप मानव अधिकारको उल्लंघनको विभिन्न घटनाहरूमा पीडित व्यक्तिलाई क्षतिपूर्ति दिन सिफारिस भइआएको अवस्थामा द्वन्द्व शुरु भएको २०५२ सालदेखि विस्तृत शान्ति सम्झौता सम्पन्न भएको अघिल्लो दिन अर्थात् मिति २०६३।८।४ गतेसम्ममा भएका घटनाहरूको लागि राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सिफारिस अनुरुपको क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने दायित्व शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको भएको र विस्तृत शान्ति सम्झौता भएको मितिदेखि भने गृह मन्त्रालयको रहेको । त्यसैले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट हालसम्म करिब रु. ६,५४,२४,६८९।- क्षतिपूर्ति दिन सिफारिस भइआएको देखिँदा यसअघि उपलब्ध गराइसकिएको देखि बाहेक अरू सबै सिफारिसहरूमा आयोगबाट तोकिएको क्षतिपूर्ति माथि उल्लेख भएबमोजिम द्वन्द्व

१ राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा २०६७ जेठ १३ र २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरु र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०) ।

अवधिभरको लागि शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयले अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई सम्बन्धित पीडित व्यक्तिलाई वा निजको नजिकको हकवालालाई उपलब्ध गराउने र द्वन्द्व बाहेकका अवधिको हकमा नेपाल सरकार (कार्यविभाजन) नियमावली, २०६४ अनुसार गृह मन्त्रालयले अर्थ मन्त्रालयबाट रकम निकासा लिई सम्बन्धित पक्षलाई यथाशीघ्र उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्न आवश्यक पहल गर्ने।

(ग) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट वि.सं. २०५८ सालदेखि हालसम्म गरेका सिफारिसहरू कार्यान्वयनस्थिति, विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकन (UPR) अन्तर्गतको नेपालको प्रतिवेदनउपरका सिफारिस कार्यान्वयन र OHCHR-Nepal को Extra-Judicial Killings सम्बन्धी प्रतिवेदनउपर नेपाल सरकारको प्रतिक्रिया सार्वजनिक गर्ने लगायतका विषयमा नेपाल सरकारका मुख्य सचिव श्री माधवप्रसाद घिमिरेको अध्यक्षतामा मिति २०६७।११।८ गते बसेको बैठकमा निम्नानुसार निर्णय भएको:

१) २०५८ सालदेखि हालसम्म राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट मानव अधिकारको उल्लंघन भएको विषयमा भइआएका सिफारिसहरूलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने गराउने र उपरोक्त सिफारिसहरूको कार्यान्वयनस्थितिसम्बन्धी विवरण प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाउने।

२) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट मानव अधिकारको उल्लंघन भएको विषयमा छानविन र अनुसन्धान भई पीडित पक्षलाई क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।४।२० गतेपछि भइआएका सिफारिसमध्ये बृहत् शान्ति सम्झौता, २०६३ सम्पन्न भएको मिति २०६३।८।५ भन्दा अघिल्लो दिनसम्मको द्वन्द्व अवधिभरका घटनाका सन्दर्भमा भएका सिफारिसबमोजिम यसअघि उपलब्ध गराई नसकिएको भए वा आंशिक रुपमा उपलब्ध गराइएको भए सो रकम कटाई पीडित पक्ष वा निजको नजिकको हकवालालाई तोकिएको क्षतिपूर्ति रकम शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयले छानविन र निर्णय गरी अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई उपलब्ध गराउने तथा उक्त शान्ति सम्झौता सम्पन्न भएको दिन मिति २०६३।८।५ देखि पछिका घटनाका सन्दर्भमा भएका सिफारिसका सम्बन्धमा भने गृह मन्त्रालयले छानविन र निर्णय गरी अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने सम्बन्धी प्रस्ताव मन्त्रिपरिषद्समक्ष प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले यथाशीघ्र पेश गर्ने।

३) संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव अधिकार परिषद्समक्ष २५ जनवरी २०११ मा पेश भएको विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकन (UPR) अन्तर्गतको नेपालको प्रतिवेदनका सम्बन्धमा परिषद्बाट भएका सिफारिसहरूलाई सम्बद्ध निकायहरूले कार्यान्वयन गर्ने र कार्यान्वयनस्थितिसम्बन्धी प्रगति विवरण प्रत्येक महिना प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय (मानव अधिकार प्रवर्द्धन शाखा) मा पठाउने।

४) OHCHR-Nepal को Extra-Judicial Killings सम्बन्धी प्रतिवेदन (सन् २०१०) उपर नेपाल सरकारको प्रतिक्रियालाई सरोकारवाला निकाय एवं सर्वसाधारण समेतको जानकारीका लागि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको वेवसाइटमा राख्ने।

(घ) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट वि.सं. २०५८ सालदेखि हालसम्म गरेका सिफारिसहरूलाई प्रभावकारीरुपले कार्यान्वयन गर्ने प्रयोजनका लागि नेपाल सरकारका मुख्य सचिव श्री माधवप्रसाद घिमिरेको कार्यकक्षमा मिति २०६७।१२।२८ गते बसेको बैठकमा निम्नानुसार निर्णय भएको:

१) २०५८ सालदेखि हालसम्म राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट मानव अधिकारको उल्लंघन भएको विषयमा भइआएका सिफारिसहरूलाई सम्बन्धित निकायहरूले प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने गराउने र उपरोक्त सिफारिसहरूको कार्यान्वयनसम्बन्धी अद्यावधिक विवरण सम्बन्धित निकायहरूले प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाउने।

२) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त सिफारिसहरूको अविलम्ब कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्ने उद्देश्यले सम्बन्धित मन्त्रालयहरूले आवश्यक पर्ने बजेट रकम सम्बद्ध निकायहरूसँग समन्वय गरी (दोहोरो नपर्ने गरी) अर्थ मन्त्रालयसँग माग गर्ने र त्यसरी माग भइआएमा अर्थ मन्त्रालयले सम्बन्धित मन्त्रालयहरूका नाममा अविलम्ब निकासा दिने व्यवस्था गर्ने।

३) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट मानव अधिकारको उल्लंघन भएको विषयमा छानविन र अनुसन्धान भई पीडित पक्षलाई क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।४।२० गतेपछि भइआएका सिफारिसमध्ये बृहत् शान्ति सम्झौता, २०६३ सम्पन्न भएको मिति २०६३।८।५ भन्दा अघिल्लो दिनसम्मको द्वन्द्व अवधिभरका घटनाका सन्दर्भमा भएका सिफारिसबमोजिम यसअघि उपलब्ध गराई नसकिएको भए वा आंशिक रुपमा उपलब्ध गराइएको भए सो रकम कटाई पीडित पक्ष वा निजको नजिकको हकवालालाई तोकिएको क्षतिपूर्ति रकम शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयले छानविन र निर्णय गरी अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई उपलब्ध गराउने तथा उक्त शान्ति सम्झौता सम्पन्न भएको दिन मिति २०६३।८।५ देखि पछिका घटनाका सन्दर्भमा भएका सिफारिसका सम्बन्धमा भने गृह मन्त्रालयले छानविन र निर्णय गरी अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने सम्बन्धी प्रस्ताव मन्त्रिपरिषद्समक्ष प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले पेश गर्ने।

(ङ) तेस्रो त्रिवर्षीय मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजना (आ.व. २०६७/६८-२०६९/७०) को परिच्छेद-२ अन्तर्गत गठन भएको मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजना कार्यान्वयन तथा अनुगमन समितिको बैठक समितिका अध्यक्ष एवं नेपाल सरकारका मुख्य सचिव श्री माधवप्रसाद घिमिरेको अध्यक्षतामा मिति २०६८।४।१२ गते बसेको बैठकमा निम्नानुसार निर्णय भएको:

१)	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट २०५८ सालदेखि हालसम्म भएका सिफारिसहरूको प्रभावकारीरूपमा कार्यान्वयन गर्ने। सम्बन्धित मन्त्रालयहरूले हालसम्म गरेको कार्यान्वयनस्थितिसम्बन्धी जानकारी नियमितरूपमा पठाउने र आयोगका कुनै सिफारिस कार्यान्वयन हुन नसक्ने भए सोको जानकारी पनि समयमै प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा गराउने।

२)	सम्बद्ध मन्त्रालय/निकायहरूले Universal Periodic Review सम्बन्धी प्रतिवेदनउपर भएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयनका लागि तयार भएको कार्ययोजना (Plan of Action) को कार्यान्वयनस्थितिसम्बन्धी जानकारी नियमितरूपमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाउने।

(च)	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट वि.सं. २०५८ सालदेखि हालसम्म गरेका सिफारिसहरू र मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारका सम्बद्ध सबै मन्त्रालयका सचिवहरूको सहभागितामा मुख्य सचिव श्री माधवप्रसाद घिमिरेको अध्यक्षतामा मिति २०६९।१।७ गते गोदावरीमा बसेको बैठकले निम्नानुसार निर्णय गरेको:

१)	मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र संवर्द्धनमा सरकारको क्रियाशीलतालाई अझ बढाउने गरी मन्त्रालयहरूले ठोसरूपमा यससम्बन्धी कार्यसम्पादन गर्ने।

२)	मानव अधिकारको सम्बन्धमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय दायित्व पालना गर्न सजग र कटिबद्ध भई उपलव्ध स्रोत साधनको अधिकतम प्रयोग गरी उल्लेख्य उपलब्धि हासिल गर्नेतर्फ सवै सम्बद्ध मन्त्रालयहरू अझ बढी क्रियाशील हुने र यसका लागि उपलव्ध स्रोत साधन तथा जनशक्ति कमी हुने देखिएमा अर्थ मन्त्रालयसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्दै जाने।

३)	सवै मन्त्रालय र मन्त्रालय मातहत निकायहरूमा मानव अधिकारको सम्मान गर्ने संस्कृतिको विकास गर्ने।

४)	मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजनाको कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित मन्त्रालयले मन्त्रालयअन्तर्गतका तल्लो निकायसम्मलाई जिम्मेवार बनाई कार्यसम्पादन गर्ने।

५)	मानव अधिकारसम्बन्धी Universal Periodic Review (विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकन) का सिफारिसहरूको कार्यान्वयनको लागि तयार भएको कार्ययोजनालाई मन्त्रालयहरूले प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरी सोको प्रगति विवरण नियमित रूपमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाउने।

६)	मानव अधिकारको उल्लंघन भएको विषयमा नेपाल राज्य विरुद्ध विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूमा परेका उजुरीहरूको सम्बन्धमा नेपाल सरकारका तर्फबाट तयार गर्नुपर्ने जवाफ समयमै तयार गरी पठाउन आवश्यक पर्ने सूचना तथा विवरणहरू समयमै प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा उपलव्ध गराउने।

७)	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका सिफारिसलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने र सोको जानकारीसहितको त्रैमासिक प्रतिवेदन प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाउने।

७. सिफारिस कार्यान्वयन सम्बन्धमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट भएका निर्णयहरू

(क)	मानव अधिकारको उल्लंघन भएको घटनामा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ बमोजिम उजुरी परी उक्त आयोगबाट विधिवत छानविन तथा निर्णय भई तोकिएको पीडित पक्षलाई नेपाल सरकारबाट क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराउन रकम समेत उल्लेख गरी आयोगको निर्णय कार्यान्वयन हुन प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा २०५८ सालदेखि नै सिफारिसहरू प्राप्त हुँदै आएका छन्। राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट भएको सिफारिसको कार्यान्वयनबाट नेपाल सरकारको संवैधानिक एवं कानूनी दायित्व अनुरूप पीडित पक्षहरूलाई सिफारिस भइआएबमोजिम क्षतिपूर्ति रकम उपलव्ध गराउँदा एकातिर राज्यको दायित्व पनि पूरा हुन्छ भने अर्कोतिर मानव अधिकारको उल्लंघनबाट पीडित भएका नागरिकहरूलाई केही हदसम्म भए पनि तत्काल राहत पुग्न जान्छ। मिति २०६६।४।२० गते आयोगले २०५८ सालदेखि २०६५।०६६ सम्ममा आयोगबाट भएका सिफारिसहरूमध्ये अधिकांश सिफारिस कार्यान्वयन नभएकोले कार्यान्वयन हुन भनी ताकेतापत्र लेखी अनुरोध गरेबमोजिम नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६६।८।१६ मा आयोगबाट २०५८ सालदेखि मिति २०६६।४।२० गतेसम्म गरिएका सिफारिसअनुसार विभिन्न व्यक्तिहरूलाई (जम्मा रकम छ करोड चौवन्न लाख चौबीस हजार छ सय उनान्नब्बे रूपैयाँ) क्षतिपूर्ति रकम अर्थ मन्त्रालयले गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयलाई निकासा दिने भनी नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६६।८।१६ मा निम्नानुसार निर्णय भएको थियो।

१)	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट मानव अधिकारको उल्लंघन भएको विषयमा छानविन र अनुसन्धान भई पीडित पक्षलाई क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।४।२० गते पछि भइआएका सिफारिसमध्ये बृहत् शान्ति सम्झौता, २०६३ सम्पन्न भएको मिति २०६३।८।५ भन्दा अघिल्लो दिनसम्मको द्वन्द्व अवधिभरका घटनाका सन्दर्भमा भएका सिफारिस बमोजिम यसअघि उपलब्ध गराई नसकिएको भए वा आंशिकरूपमा उपलब्ध गराइएको भए सो कटाई पीडित पक्ष वा निजको नजिकको हकवालालाई तोकिएको क्षतिपूर्ति रकम शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयले छानविन र निर्णय गरी अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई उपलब्ध गराउने र उक्त शान्ति सम्झौता सम्पन्न भएको दिन २०६३।८।५ पछिका घटनाका सन्दर्भमा भएका सिफारिसका सम्बन्धमा भने गृह मन्त्रालयले छानविन र निर्णय गरी अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने।

२) पीडित व्यक्तिको बालबच्चा वा परिवारको शिक्षा, स्वास्थ्य तथा रेखदेखजस्ता विषयको लागि नेपाल सरकारले तोकेअनुरूपको रकम सम्बन्धित पीडित पक्षलाई उपलब्ध गराउने भनी मिति २०६६।४।२० गते पछि सिफारिस भइआएकोमा द्वन्द्व अवधिभरको लागि शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयले र बृहत् शान्ति सम्झौता भएको दिनदेखि गृह मन्त्रालयले यथाशीघ्र छानविन र निर्णय गरी अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने।

(ख) आयोगबाट मिति २०६६।४।२० गते अघि आयोगबाट भइआएका सिफारिसका सन्दर्भमा छानविन भई पीडित पक्षलाई क्षतिपूर्ति दिन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६६।८।१६ मा निर्णय भएको। सोही सन्दर्भमा मिति २०६६।४।२० पछि राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट भएका सिफारिसअनुरुप पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) ले पुन: मिति २०६८।१।९ मा निम्नानुसार निर्णय गरेको थियो।

१) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट मानव अधिकारको उल्लंघन भएको विषयमा छानविन र भई पीडित पक्षलाई क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।४।२० गते पछि भइआएका सिफारिसमध्ये बृहत् शान्ति सम्झौता, २०६३ सम्पन्न भएको मिति २०६३।८।५ भन्दा अघिल्लो दिनसम्मको द्वन्द्व अवधिभरका घटनाका सन्दर्भमा भएका सिफारिस बमोजिम यसअघि उपलब्ध गराई नसकिएको भए वा आंशिकरूपमा उपलब्ध गराइएको भए सो कटाई पीडित पक्ष वा निजको नजिकको हकवालालाई तोकिएको क्षतिपूर्ति रकम शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयले छानविन र निर्णय गरी अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई उपलब्ध गराउने र उक्त शान्ति सम्झौता सम्पन्न भएको दिन २०६३।८।५ पछिका घटनाका सन्दर्भमा भएका सिफारिसका सम्बन्धमा भने गृह मन्त्रालयले छानविन र निर्णय गरी अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने।

२) पीडित व्यक्तिको बालबच्चा वा परिवारको शिक्षा, स्वास्थ्य तथा रेखदेखजस्ता विषयको लागि नेपाल सरकारले तोकेअनुरूपको रकम सम्बन्धित पीडित पक्षलाई उपलब्ध गराउने भनी मिति २०६६।४।२० गते पछि सिफारिस भइआएकोमा द्वन्द्व अवधिभरको लागि शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयले र बृहत् शान्ति सम्झौता भएको दिनदेखि गृह मन्त्रालयले यथाशीघ्र छानविन र निर्णय गरी अर्थ मन्त्रालयसँग रकम निकासा लिई सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने।

३) माथि दफा १ र २ बमोजिम शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय वा गृह मन्त्रालयले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सिफारिसमा तोकिएअनुरूपको क्षतिपूर्ति समेतको लागि भनी रकम माग गरेमा अर्थ मन्त्रालयले अविलम्ब रकम निकासा दिने।

नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० मा बसेको बैठकले बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई जुनसुकै स्रोत वा निकायबाट आर्थिक राहत स्वरुप अधिकतम रु. दश लाखसम्म उपलब्ध गराइनेछ, सोमध्ये हालसम्म जुनसुकै स्रोत वा निकायबाट रु. तीन लाखभन्दा बढी प्राप्त नगरेको तर रु. एक लाखसम्म प्राप्त गरेका बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. तीन लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. दुई लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराइनेछ भन्ने निर्णय गरेको र सोही निर्देशिकामा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीले नागरिक राहत, क्षतिपूर्ति तथा आर्थिक सहायता सम्बन्धी कार्यविधि, २०६६ बमोजिम बुझिलिएको रु. पच्चीस हजार गणना नगरिने व्यहोरा समेत उल्लेख छ। यसैगरी सशस्त्र द्वन्द्वको क्रममा मृत्युवरण गरेका व्यक्तिका परिवार र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई दिइने थप राहत रकमको ५० प्रतिशत रकम जलविद्युत आयोजनामा शेयर लगानी गर्ने विषयमा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०६९।११।४ मा निम्न निर्णय भएको छ-

१) सशस्त्र द्वन्द्वको क्रममा मृत्युवरण गरेका व्यक्तिका परिवार र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई दिइने थप राहत रकमको ५० प्रतिशत रकम निर्माणाधीन माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजनामा शेयर लगानी गर्न ऊर्जा मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयले आवश्यक प्रक्रिया मिलाउने।

२) जुनसुकै सरकारी स्रोतबाट लिएको रकम अधिकतम दश लाख रुपैयाँ ननाघ्ने गरी आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने क्रममा एक परिवारलाई शेयर लगानीमा अधिकतम पाँच लाख रुपैयाँ बराबरको शेयर उपलब्ध गराउने। ऊर्जा मन्त्रालयले शेयर लगानीसम्बन्धी कार्यविधि एवं निर्देशिका तयार गरी सहजीकरण गर्ने।

३) सशस्त्र द्वन्द्वका क्रममा मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका नजिकका परिवार तथा हकदारलाई नेपाल सरकारको निर्णय बमोजिम एक लाखदेखि तीन लाखसम्म मात्र उपलब्ध रकम प्राप्त गरेकाहरूको हकमा बाँकी हुन आउने रकम उपलब्ध गराई पाँच लाखसम्म पुऱ्याउने र उक्त रकम अर्थ मन्त्रालयले शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयलाई निकासा दिने।

४) उक्त प्रक्रियामा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी) ले सशस्त्र द्वन्द्व शुरु गरेपछिका राजनीतिक आन्दोलनमा मृत्युवरण गरेका र बेपत्ता भएको पहिचान भइसकेका व्यक्तिका दश लाख रुपैयाँभन्दा कम राहत पाएका हकदारलाई समावेश गर्ने।

८. आयोगको सिफारिस कार्यान्वयनसँग सम्बन्धित निकाय, सिफारिसका विषयहरू र ती निकायबाट सम्पादन भएका मुख्य कार्यहरू

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले २०५८ सालदेखि हालसम्म गरिएका सिफारिसहरूको प्रकृतिअनुसार २० वटा मन्त्रालय/निकायहरू प्रत्यक्ष सम्बन्धित देखिएका छन्। सिफारिस कार्यान्वयनसँग सम्बन्धित निकाय र सिफारिसको मुख्य विषयहरू निम्न तालिकामा दिइएको छ।

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	सिफारिसको मुख्य विषय
१.	गृह मन्त्रालय	क्षतिपूर्ति, राहत र कानूनबमोजिम कारवाही
२.	रक्षा मन्त्रालय	कानूनबमोजिम कारवाही
३.	शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	क्षतिपूर्ति र राहत
४.	शिक्षा मन्त्रालय	नि:शुल्क शिक्षा
५.	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय	नि:शुल्क स्वास्थ्योपचार र उपचार खर्च
६.	परराष्ट्र मन्त्रालय	कुटनीतिक पहल
७.	संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय	बसोवासको व्यवस्था
८.	भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	हलिया प्रथाको अन्त्य
९.	वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय	कर्मचारी पुनर्वहाली भएको मितिसम्मको अवधिको तलब भत्ता
१०.	कानून तथा न्याय मन्त्रालय	रोम विधान
११.	महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण	महिला तथा बालबालिकाको अधिकारको संरक्षण
१२.	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	सञ्चारकर्मीहरूको जीवन, सम्पत्ति, प्रेस तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको रक्षा
१३.	संस्कृति मन्त्रालय	मानव अधिकारविरोधी प्रथा, प्रचलनको अन्त्य
१४.	ऊर्जा मन्त्रालय	सुकुम्बासी बस्तीमा विद्युत लाइन जडान
१५.	सहरी विकास मन्त्रालय	पुन:स्थापना तथा बसोबासको व्यवस्था
१६.	सिँचाइ मन्त्रालय	कोशी बाँध भत्किएर बिस्थापित भएकाहरूको पुनर्स्थापना
१७.	महान्यायाधिक्ताको कार्यालय	अभियोजन र कारागारको अनुगमन
१८.	सर्वोच्च अदालत	मुद्दाको छिटो सुनुवाई
१९.	नेकपा (माओवादी) पार्टी	मानव अधिकारका सिद्धान्त र मानवीय कानूनको उल्लङ्घन हुने गरी भविष्यमा कुनै काम नगर्न र नदोहोऱ्याउन
२०.	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	सिफारिस कार्यान्वयनको समन्वय र निर्देशन ।

शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमार्फत् आ.व.२०६३।०६४ देखि आ.व. ०६९।०७० सम्म वितरण गरिएको राहत र पुन:स्थापनको विवरण[२] देहायबमोजिम छ:

क्र.सं.	द्वन्द्वपीडित र राहतको प्रकार	कुल संख्या (जना)	आ.व. २०६९।७० को प्रगति र खर्च		शुरुदेखि आ.व. २०६९।७० सम्म राहत प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या र प्रदान गरिएको रकम रु.	
			संख्या	रकम	संख्या	रकम
१.	मृतकका हकदारलाई राहत (रु. १ लाख)	१७८८६	१००	१००००	१४२०१	१४२०१००
२.	सर्वसाधारण मृतकका एक महिला (विधवा)	९०००	१०८	२७००	४५५२	११३८००
३.	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत	१५३०	४२	४२००	१५२८	१५२८००
४.	विस्थापित	७९५७१	०	०	२५०००	२४०१४४
५.	सम्पत्तिको क्षतिको राहत	१७४८४	१०४५	६४९४२	९०४५	३२३७४०
६.	अङ्गभङ्ग, अपाङ्ग भएकाहरूलाई आर्थिक सहायता	८१९१	२९९६	१००७९६	७९९६	३६९८६८
७.	अपहरणमा परेका व्यक्तिलाई राहत	३१४२	९०५	२२६२५	३४०५	८५१२५
८.	जनआन्दोलनका सहिदका परिवारलाई मासिक भत्ता	२६	२६	१९३४.४	२६	९२५२.४
९.	जनआन्दोलनका घाइतेलाई (५० प्रतिशत +) मासिक वृत्ति	३०	३०	१९९४.४	३०	८५०७.४
१०.	जनआन्दोलनका घाइतेका सन्ततिलाई छात्रवृत्ति	३४	३४	४८१	३४	२३२८
११.	ऐतिहासिक जनआन्दोलनका घाइतेलाई राहत	३९८४	०	०	३२१६	४०६४७
१२.	५१ प्रतिशत भन्दा माथि अङ्गभङ्ग भएकालाई जीवन निर्वाह भत्ता	७४४	७३६	६१५६१	७३६	८४३७७

२ शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, आ.व. २०६९।७० मा सम्पादित मुख्य मुख्य कामहरूको प्रगति विवरण, २०७० आषाढ ।

क्र.सं.	द्वन्द्वपीडित र राहतको प्रकार	कुल संख्या (जना)	आ.व. २०६९।७० को प्रगति र खर्च		शुरुदेखि आ.व. २०६९।७० सम्म राहत प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या र प्रदान गरिएको रकम रु.	
			संख्या	रकम	संख्या	रकम
१३.	आमाबाबु दुवै गुमाएका टुहुरा बालबालिका पुन:स्थापन कार्यक्रम	६२०	५२२	३३४१०	५२२	५५३५०
१४.	शान्ति सम्झौता पश्चात्का घटनामा परी मृत्यु हुनेका हकदारलाई राहत	११०	२	३०५	५८	८७०५
१५.	द्वन्द्वपीडितहरूका लागि सीपमूलक तालिम	३२७	०	०	३२७	५२५०
१६.	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सिफारिस बमोजिम		६३	८९५३	७१	९९०३
१७.	द्वन्द्वपीडितहरूका लागि रोजगार/स्वरोजगार तालिम कार्यक्रम सञ्चालन	०	११७४०	१७३९४५	१४७७०	२७७५६९
१८.	थप विशेष राहत					
	(क) मृतकका हकदारलाई आर्थिक सहायता रु. २ लाख थप	१२०००	३३९	६७८००	१०६२२*	२१२४४००
	(ख) बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई आर्थिक सहायता रु. २ लाख थप	१४३०	२४३	४८६००	१५३०	३०६०००
	(ग) बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई थप आर्थिक सहायता (रु. २५ हजार)	१०००	१११	२७७५	६११	१५२७५

* राहत तथा पुन:स्थापन कार्यक्रमबाट ८९३९ जना र शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाबाट १६८३ जना।

पुनर्निर्माणतर्फः

क्र.सं.	आयोजना	पुनर्निर्माण गरिएका आयोजना र खर्च	
		आ.व. ०६३/६४ देखि आ.व. ०६९/७० सम्म सम्पन्न भएका	खर्च (रु. हजारमा)
१.	विद्यालय भवन	६३४	८८४८३३
२.	गा.वि.स. भवन	८४१	१७३९५७६
३.	सदरमुकामस्थित सरकारी कार्यालय	४१९	२२०४६६१
४.	इलाकास्तरीय सरकारी कार्यालयहरू	३३७	४३१०४६
५.	पार्क, स्मारक, नमुनाबस्ती निर्माण	५६	७८६९८६
६.	अन्य विभिन्न योजनाहरू	२६४	१३७०७४४
७.	झोलुङ्गे पुल	१६	१४५५१
८.	कृषि तथा पशु विकाससँग सम्बन्धित आयोजना	४१३	१७४००९
	जम्मा	२९८०	७६०६४०६

मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने विषयमा भएको निर्णय, निर्देशन, परिपत्र तथा विभागीय कारवाहीसम्बन्धी विवरणः

शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र मातहतबाट सम्पादन भएका मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू

- स्थानीय तहमा शान्तिको प्रवर्द्धन तथा द्वन्द्व समाधानको लागि द्वन्द्वरत पक्षहरू बीच सम्वाद, मेलमिलाप र सहजीकरण गर्ने, राहत वितरण तथा पुनर्निर्माणको काममा सहयोग, समन्वय र अनुगमन गर्ने, सङ्क्रमणकालीन अवस्थालाई सकारात्मक सामाजिक रुपान्तरण गर्न पारस्परिक विश्वास र मेलमिलापको वातावरण बनाई स्थानीय जनताका माग, गुनासा र विवादहरू राजनीतिक र नागरिक तहबाट सम्बोधन गरी शान्ति निर्माणको क्रममा जिल्ला, न.पा. र गा.वि.स. तहमा गठित स्थानीय शान्ति समितिहरूबाट काम भइरहेको।
- राष्ट्रिय अपाङ्ग कोषबाट ५२९ द्वन्द्व पीडित अपाङ्गहरूलाई २८८ सहायक सामग्री तथा ९२९ फिजियोथेरापी सेवा प्रदान भएको।
- सशस्त्र द्वन्द्वका क्रममा मृत्युवरण गरेका मृतकका नजिकका हकदारहरूलाई गत आ.व. २०६९/०७० सम्ममा रु. १ लाखका दरले १४,२०१ जना, रु. २ लाखका दरले १६८३ जना र रु. २५ हजारका दरले ४५५२ जना एकल महिलालाई आर्थिक सहायता वितरण भएको।
- कार्यदलको प्रतिवेदनमा नाम समावेश भएका आर्थिक सहायता प्राप्त गर्न बाँकी मृतकका नजिकका हकदारहरूको स्थिति पहिचान कार्य (Tracing) १४ जिल्लामा सम्पन्न भएको।

- हालसम्म रोजगार/स्वरोजगार सेवा अन्तर्गत १२ जिल्लामा ३,०३० जना द्वन्द्वपीडितहरूलाई सेवा प्रदान गरिएको।
- आ.व. ०६८/६९ मा ४२ जिल्लाका थप ११,७४० जना द्वन्द्वपीडित तथा निजका परिवारहरूलाई रोजगार/स्वरोजगार सेवा अन्तरगत व्यावसायिक तालिम कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको।
- सशस्त्र द्वन्द्वबाट प्रभावित बालबालिकाको पुन:स्थापन एवं पुन:एकीकरणको लागि राष्ट्रिय कार्ययोजना, २०७० नेपाल सरकार, (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६७ पुष १४ गते स्वीकृत भई सोको कार्यविधि समेत मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएको।
- संयुक्त राष्ट्र संघ, सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयनको लागि स्वीकृत राष्ट्रिय कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न स्वीकृत १० बटा आयोजनाहरूमध्ये एउटा सम्पन्न भएको र ९ वटा आयोजनाहरू सञ्चालनमा रहेका।
- सरकारी वार्ता टोली र मधेशी जनअधिकार फोरम नेपाल, आदिवासी जनजाति महासंघ लगायत हालसम्म ५६ वटा समूहहरूसँग वार्ता भई सहमति कायम भएको जसमध्ये २१ वटा विभिन्न सशस्त्र समूहहरूले हालसम्म ३३८ थान हातहतियार नेपाल सरकारलाई बुझाएका।
- द्वन्द्वकालमा विच्छ्याइएका सम्पूर्ण ५३ स्थानका बारुदी सुरुङ्ग र ३४१ स्थानका IED Field हरू नष्ट गर्ने कार्य सम्पन्न भएको। UNICEF र Partnership Nepal सँग मिलेर १० जिल्लाका करिब ५०० विद्यालयहरूमा बारुदी सुरुङ्ग जोखिम शिक्षा (MRE) सञ्चालन गरिएकोमा यस अघि ४३ जिल्लाका समुदाय र २७ जिल्लाका विद्यालयहरूमा MRE कक्षा सञ्चालन भएको।
- लडाकुहरूको समायोजन तथा पुन:स्थापन तर्फ: UNMIN को प्रमाणीकरणबाट योग्य नठहरिएका ४००८ जना माओवादी सेनाका लडाकुहरूको वहिर्गमन भएको। माओवादी सेनाका कुल १९,६०२ लडाकुहरूमध्ये दुई चरणको प्रमाणीकरणपश्चात् १७,०५२ (१ जना मृत्यु) कायम रहेका। प्रमाणीकरण भएका माओवादी सेनाका लडाकुहरू मध्ये १,४६० जना नेपाली सेनामा समायोजन भएका, ६ जना पुन:स्थापन र १५,५८५ जना स्वेच्छिक अवकाशमा गएका। माओवादी सेनाका लडाकुतर्फको जम्मा खर्च रु. १९,६०,०१,०८,०००।- (शिविर तर्फ रु. ११,३४,१६,९५,०००।- र विशेष समितिको सचिवालय तथा स्वेच्छिक अवकाश समेत रु. ८,२५,८४,१३,०००।-)।
- सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्तिसहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभागमार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको[३]।
- शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयबाट कार्यान्वयन भइरहेका र कार्यान्वयन प्रक्रियामा रहेका नीति, निर्देशिकाहरू, मापदण्ड, कार्यविधि र कार्ययोजनाहरू देहायबमोजिम छन् :-
    - आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३
    - द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३
    - शान्ति कोष सञ्चालन (कार्यविधि) नियमावली, २०६५
    - मृतकका हकदारलाई आर्थिक सहायता प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५
    - बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५
    - स्थानीय शान्ति समितिका कार्यक्षेत्रगत शर्तहरू (Terms of Reference), २०६५
    - द्वन्द्वबाट क्षति भएका भौतिक पूर्वाधारहरूको पुनर्निर्माण/पुनर्स्थापना तथा शान्तिका लागि विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०६५
    - नागरिक राहत, क्षतिपूर्ति तथा आर्थिक सहायता सम्बन्धी कार्यविधि, २०६६
    - स्थानीय शान्ति समिति निर्देशिका, २०६६
    - सशस्त्र द्वन्द्वका क्रममा पीडित भएका व्यक्तिलाई रोजगार/स्वरोजगार सेवा सञ्चालन गर्ने निर्देशिका, २०६७
    - माओवादी सेनाका लडाकुहरूको रेखदेख, नियन्त्रण, निर्देशन प्रक्रिया र आचारसंहिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०६७
    - माओवादी सेनाका लडाकुहरूको पुनर्स्थापन सम्बन्धी निर्देशिका, २०६८
    - माओवादी सेनाका गर्भवती तथा पाँच वर्षभन्दा कम उमेरका बालबालिका भएका महिला लडाकुहरूको लागि विशेष सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६८
    - शान्तिको लागि विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०६८
    - द्वन्द्व प्रभावित क्षेत्र विशेष कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०६८
    - माओवादी सेनाका घाइते अपाङ्ग लडाकुहरू, सशस्त्र द्वन्द्व, ऐतिहासिक जनआन्दोलन र मधेश आन्दोलनका घाइते अपाङ्गहरूका लागि पुन:स्थापन एवं हेरचाह निर्देशिका, २०६८
    - आमा बाबु गुमाएका बालबालिका पुन:स्थापन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि,२०६८
    - राजनीतिक द्वन्द्वको क्रममा मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका परिवारलाई परिचय पत्र प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६९
    - मनोसामाजिक परामर्श सेवा सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७०
    - सशस्त्र द्वन्द्वबाट प्रभावित बालबालिकाको पुन:स्थापन एवं पुन:एकीकरणका लागि राष्ट्रिय कार्ययोजना कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०।

३ शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्र।

नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयबाट प्रकाशित मानव अधिकार सम्बन्धी सामग्रीहरू:

नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयबाट मानव अधिकारसम्बन्धी प्रकाशन गरिएका विभिन्न श्रव्य-दृश्य एवं पाठ्यसामग्रीहरू निम्न छन्:-

(क) **Human Rights Report 2004:** यस Journal मा नेपाल सरकारको मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनप्रति प्रतिबद्धता, नेपाली सेनामा मानव अधिकारसम्बन्धी छुट्टै विभागको गठन, मानव अधिकारसम्बन्धी सकल दर्जालाई दिइएका निर्देशनहरू, द्वन्द्वको दौरान शक्ति प्रयोगको सिद्धान्त, नेपाली सेनाबाट सकल दर्जालाई दिइएको मानव अधिकारसम्बन्धी तालिम, मानव अधिकार उल्लंघनका आरोपित सैनिक उपर गरिएको कारवाही, अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकारवादी व्यक्ति तथा निकायहरूसँगको सहकार्य, सेनाद्वारा आवश्यक सोधपुछपश्चात् छाडिएका गैरसैनिक व्यक्तिहरूको विवरण, प्रहरी प्रशासनलाई बुझाई जेल चलान गरिएका व्यक्तिहरूको विवरण लगायतका विषयहरू उल्लेख गरिएको ।

(ख) **Human Rights Report 2008:** यस Journal मा मानव अधिकार सम्बन्धी विभिन्न लेखहरू, Mine Action Management सम्बन्धी विवरणात्मक लेख, यौनजन्य हिंसा तथा रोकथामसम्बन्धी लेख, प्रधान सेनापतिको मानव अधिकारसम्बन्धी डाइरेक्टिभहरू, द्वन्द्वको दौरान वीरगति प्राप्त नेपाली सेनाका सकल दर्जाहरूको विवरण, मानव अधिकार निर्देशनालयले सञ्चालन गरेका तालिमहरू सम्बन्धी विवरण लगायतका विषयहरू उल्लेख गरिएको ।

(ग) **Human Rights Report 2010:** यस Journal मा नेपाली सेनामा मानव अधिकारको इतिहास, मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनसम्बन्धी प्रधान सेनापतिको विशेष निर्देशन, Mine Action Management मा नेपाली सेनाको भूमिका, द्वन्द्वको दौरान अपाङ्ग तथा वीरगति प्राप्त सकल दर्जाहरूको विवरण लगायतका विषयहरू उल्लेख गरिएको ।

(घ) **सशस्त्र द्वन्द्वको कानूनसम्बन्धी नेपाली सेनाको हातेपुस्तक:** यस पुस्तकमा सशस्त्र द्वन्द्वसम्बन्धी कानूनको आधारभूत नियम तथा सिद्धान्तहरू, विशेष (संरक्षित) चिन्ह, गैरसैनिक व्यक्तिहरूप्रति गर्नुपर्ने व्यवहार र घाइते, बिरामी तथा मृतकप्रति गरिने व्यवहारका साथै मानवीय कानूनको सिद्धान्तको बारेमा उल्लेख गरिएको ।

(ङ) **सशस्त्र द्वन्द्वको कानूनसम्बन्धी नेपाली सेनाको तालिम चलचित्र:** यस तालिम चलचित्रमार्फत् नेपाली सेनाका सकल दर्जालाई युद्धसम्बन्धी कानून बारे जानकारी गराउने उद्देश्य लिई सशस्त्र द्वन्द्वको कानूनसम्बन्धी हातेपुस्तक (बुँदा नं. घ मा उल्लिखित) लाई आधार मानी तयार गरिएको ।

मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने विषयमा प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट भएका निर्णयहरू र मातहतलाई दिइएको निर्देशन एवं परिपत्र:

(क) **मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने विषयमा भएका निर्णयहरू:**

- मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धनका लागि केन्द्रीय संरचनाको रुपमा प्रहरी प्रधान कार्यालयमा प्रहरी महानिरीक्षकको सचिवालयअन्तर्गत मानव अधिकार इकाई र मातहत संरचनाको रुपमा महानगरीय प्रहरी आयुक्तको कार्यालय, सबै क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय र अञ्चल प्रहरी कार्यालयहरूमा मानव अधिकार सेल तथा सबै जिल्ला प्रहरी कार्यालयहरू र महानगरीय प्रहरी परिसरहरूमा Human Rights Desk स्थापना गर्ने।
- मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धनका लागि सबै प्रहरी कर्मचारीहरूलाई मानव अधिकार सम्बन्धी तालिम, अनुशिक्षण, प्रशिक्षणको लागि क्यालेण्डर तय गरी नियमित रुपमा तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- मानव अधिकार इकाईको क्षमता अभिवृद्धिका लागि एक विस्तृत प्रस्ताव तयार गरी नेपाल सरकारमा पेश गर्ने।
- नेपाल प्रहरीका सबै हिरासत कक्षहरूको प्रभावकारी अनुगमन तथा स्तर वृद्धिका लागि आवश्यक पहल गर्ने।
- मानव अधिकारसम्बन्धी गतिविधि एवं प्रगति विवरणलाई वैज्ञानिक रुपमा अद्यावधिक गर्ने।
- नेपाल प्रहरीको मानव अधिकारसम्बन्धी स्थायी आदेश पुस्तिकालाई अझ सरल, व्यावहारिक एवं प्रयोगयोग्य बनाउन पुनर्लेखन गर्ने।
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग लगायत मानव अधिकारसँग सम्बन्धित प्रमुख संघसंस्था तथा कुटनैतिक नियोगसँग प्रभावकारी सम्बन्ध र समन्वय कायम राख्ने।
- नेपाल प्रहरीबाट भएको भनिएका मानव अधिकार उल्लंघन सम्बन्धी घटनाहरूको अनुसन्धान गरी दोषी उपर कारवाही गर्ने।
- प्रभावकारी अपराध अनुसन्धान र रोकथामका लागि आवश्यक, आधुनिक तथा वैज्ञानिक स्रोत, साधन र विधिहरूको उपलब्धताको लागि पहल गर्ने।

(ख) **मातहतलाई दिइएको निर्देशन एवं परिपत्रसम्बन्धी विवरण:**

- आपराधिक घटनामा पीडित भएका व्यक्तिहरूलाई मध्यनजर राखी अपराधको अनुसन्धान तथा कारवाही तदारुकताकासाथ गर्ने, गराउने।

- महिला, बालबालिका, बृद्ध, जातीय विभेद लगायत जोखिममा परेका सरोकारवालासँग सम्बन्धित मुद्दा तथा विषयवस्तुहरूलाई प्राथमिकताका साथ सम्बोधन गरी आवश्यक कारवाही एवं सहयोग गर्ने, गराउने।
- मानव अधिकारको संरक्षण एवं संवर्द्धनलाई नेपाल प्रहरीले उच्च सांगठनिक प्राथमिकतामा राखी हरेक प्रहरी क्रियाकलापलाई मानव अधिकारमैत्री बनाउने विभागीय नीति अनुरुप प्रहरी महानिरीक्षकबाट घोषणा गरिएको नेपाल प्रहरीको मानव अधिकारसम्बन्धी एकवर्षे कार्ययोजना बमोजिम सबै प्रहरी कार्यालयहरूले आ-आफ्ना काम कारवाही विधिसम्मत तवरले गर्ने, गराउने।
- प्रहरीको हिरासतमा रहेका व्यक्तिहरूले कानून बमोजिम पाउने सुविधाहरूको प्रत्याभूतिका लागि आ-आफ्नो प्रहरी कार्यालयमा रहेका हिरासत कक्षहरूको उचित व्यवस्थापन गर्ने, गराउने।
- मानव अधिकारको संरक्षण तथा संवर्द्धनका लागि नेपालमा क्रियाशील विभिन्न राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकारसँग सम्बन्धित संघसंस्थाहरूसँग समन्वय गरी समय समयमा अन्तर्क्रियात्मक तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।
- प्रहरी कर्मचारीहरूबाट मानव अधिकार उल्लंघन भएको भनी प्राप्त उजुरी उपर तदारुकताका साथ छिटो तथा निष्पक्ष तरिकाले घटनाको अनुसन्धान गर्ने।

(ग) **मानव अधिकारसम्बन्धी बुकलेट तथा पत्रिकाहरूः**

- मानव अधिकार विशेषाङ्क, २०६२ (प्रहरी द्वैमासिक प्रकाशन)
- मानव अधिकार प्रशिक्षण पुस्तिका, २०६५
- नेपाल प्रहरी मानव अधिकार स्थायी आदेश (प्रथम संस्करण २०६४, दोस्रो संस्करण २०६६ र तेस्रो संस्करण २०६८)
- महिला तथा बालबालिकासँग सम्बन्धित अपराध, अनुसन्धान प्रशिक्षक प्रशिक्षण निर्देशिका, २०५८
- सुरक्षाकर्मीका लागि मानव अधिकार स्रोत-पुस्तिका, २०७०।

मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने विषयमा सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालयबाट भएका निर्णयहरू र मातहतमा गरिएको निर्देशन एवं परिपत्रः

क) मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको सम्मान, संरक्षण र संवर्द्धन गर्न, मानव अधिकारका सवालहरूको अवलोकन र संगठनमाथि लगाइएका आरोप/प्राप्त उजुरीहरूको अनुगमन, अनुसन्धान र उचित प्रतिक्रिया प्रदान गर्न सशस्त्र प्रहरी बलले संगठनभित्रै एउटा छुट्टै मानव अधिकार सेलको आवश्यकता महसुस गर्नुका साथै संगठनबाट सम्पादन गरिने सबै अप्रेशनल कार्यहरूको दुरुस्त चित्र प्रतिविम्बित गर्न र विश्वसनीयता कायम राख्न मिति २०५९।९।२९ गते कार्य विभाग, सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालय अन्तर्गत रहने गरी केन्द्रीय मानव अधिकार सेलको स्थापना गरिएको।

ख) हाल सशस्त्र प्रहरी बल महानगरीय सशस्त्र प्रहरी कार्यालय, काठमाडौँ र ५ वटा विकास क्षेत्रस्थित मुख्यालय बाहिनीहरूमा क्षेत्रीय मानव अधिकार सेलको गठन भई केन्द्रीय तथा क्षेत्रीय तहबाट कामकारवाहीहरू हुँदै आएको।

ग) सशस्त्र प्रहरी बलमा मानव अधिकार उल्लंघनमा शून्य सहनशीलताको नीति लिएको।

घ) सबै प्रकारको अवस्थामा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा स्थापित मानव अधिकारका मूल्य, मान्यता र सिद्धान्तहरू अनिवार्य रुपमा लागू गर्ने गरिएको।

ङ) सशस्त्र प्रहरी बलका कर्मचारीहरूलाई समय-समयमा मानव अधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन गर्न अभिप्रेरित गर्ने उद्देश्यले जानकारीमूलक विभिन्न पुस्तकहरू प्रकाशन गरी वितरण गर्ने गरिएको।

च) प्रकाशित निर्देशिका सबैले अनिवार्यरुपमा अध्ययन गरी व्यवहारमा लागू गरुन् भन्ने हेतुले Formed Police Unit मिशन छनौट परीक्षाहरूमा समेत मानव अधिकारसम्बन्धी प्रश्न सोध्ने नीति लिइएको।

छ) समय-समयमा परिपत्रहरू गरी मातहत युनिट र पतिहरूलाई आन्तरिक मानव अधिकार प्रवर्द्धन गर्ने स्पष्ट निर्देशन दिँदै आइरहेको।

ज) सशस्त्र प्रहरीले परिस्थिति अनुसार कानूनको अधिनमा रही विभागीय जिम्मेवारी बहन गर्ने क्रममा प्राप्त अधिकारको न्यूनतम बल प्रयोगको सिद्धान्तमा आधारित रही पक्राउ परेका व्यक्तिहरूलाई तत्काले कानूनी उपचारको लागि नेपाल प्रहरीलाई बुझाउने गरिएको।

झ) कानूनले स्थापना गरेका आधार तथा कार्यविधि बमोजिम बाहेक अन्य अवस्थामा कसैलाई पनि स्वेच्छाचारी गैरकानूनी गिरफ्तारी नगर्ने गरी सम्पूर्ण सशस्त्र प्रहरी अधिकृत तथा मातहत सशस्त्र प्रहरी कर्मचारीहरूलाई निर्देशित गरिएको।

ञ) अन्तिम विकल्पको रुपमा बाहेक सामान्य अवस्थामा कुनै भीड, व्यक्ति वा समूहमाथि बल प्रयोग गर्दा गैरघातक उपाय वा हतियारहरूको प्रयोग बिना न्यूनतम बल प्रयोगको सिद्धान्त बमोजिम शक्ति प्रयोग गर्न र गराउन सकल दर्जाहरूलाई तालिम, ब्रिफिङ्ग गर्ने लगायतका व्यवस्थाहरू मिलाइएको।

ट) कुनै आवास वा कार्यालय परिसरको खानतलासी गर्दा सम्पत्तिको हकदार वा मालिकलाई खानतलासीको आशयको सूचना वा जानकारी गराई अनावश्यक क्षति नहुने गरी कानूनसम्मत तरिकाले खानतलासी गर्न गराउन निर्देशन एवं व्यवस्था मिलाइएको। महिला, बृद्ध तथा बालबालिकाहरूलाई खानतलासी वा बल प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा सोही अनुसार महिलाहरूलाई महिला सशस्त्र प्रहरी कर्मचारीहरूबाट एवं बालबालिका तथा बृद्धबृद्धाहरूलाई शारीरिक अवस्था हेरी सम्मानका साथ खानतलासी लगायतका कार्यहरू गर्ने गरिएको।

ठ) अपराधको आरोपितहरूलाई सुरक्षित नियन्त्रणमा लिन, अनुसन्धान तहकिकात वा पुर्पक्षको सिलसिलामा कसैलाई शारीरिक वा मानसिक यातना, अमानवीय वा अपमानजनक व्यवहार कुनै पनि सशस्त्र प्रहरी कर्मचारीहरूबाट हुन र गर्न नदिन सशस्त्र प्रहरी बलका सम्पूर्ण सशस्त्र प्रहरी कर्मचारीहरूलाई त्यससम्बन्धी जानकारीहरू दिलाई बेलाबखत अनुगमन समेत गर्ने व्यवस्था मिलाइएको ।

ड) सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालयबाट प्रकाशन गरी वितरण गरिएका मानव अधिकारसम्बन्धी बुकलेट एवं पत्रिकाहरू-

१) मानव अधिकारसम्बन्धी हातेपुस्तिका प्रकाशन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिँदै संगठनमा कार्यरत हरेक तहका कर्मचारीहरूको व्यक्तिगत र संस्थागत क्रियाकलापहरूबाट मानव अधिकार रक्षार्थ प्रतिबद्ध तुल्याउन र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकारका मूल्य, मान्यता र सिद्धान्तहरू अवलम्बन गर्न मानव अधिकारसम्बन्धी 'मानव अधिकार संरक्षण एवं सहयोगी निर्देशिका- २०६३' प्रकाशन ।

२) मानव अधिकारसम्बन्धी हातेपुस्तिका प्रकाशन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिँदै 'सशस्त्र प्रहरी बल मानव अधिकार निर्देशिका- २०६६' प्रकाशन ।

३) अप्रेशनल कारवाहीमा खटिएर जाँदा समेत मानव अधिकारको संरक्षण, संवर्द्धन र प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले सशस्त्र प्रहरी बल मानव अधिकारसम्बन्धी 'सशस्त्र प्रहरी बल परिचालन हातेपुस्तिका- २०६८' प्रकाशन ।

विभागीय कारवाहीसम्बन्धी विवरणः

मानव अधिकार उल्लंघन भएको विषयमा हालसम्म नेपाली सेनातर्फ १७७ जना, नेपाल प्रहरीतर्फ ६२२ जना, सशस्त्र प्रहरीतर्फ ५६ जना र निजामती सेवातर्फ १ जना (काठमाडौंका प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई सचेत गराइएको) गरी ८५६ जनालाई विभागीय कारवाही भएको छ।

१) **नेपाली सेनातर्फ विभागीय कारवाही भएको विवरणः**

मानव अधिकार उल्लंघन भएको भन्ने विषयमा विभागीय कारवाही गरिएका नेपाली सेनातर्फको विवरण निम्नानुसार रहेको छः-

क्र.सं.	कारवाहीको विषय	कर्मचारी संख्या	कैफियत
१.	सेवाबाट बर्खास्त	५५	
२.	बढुवा रोक्का	१२	
३.	ग्रेड रोक्का	१०	
४.	राजीनामा	२	
५.	पद घटुवा	१२	
६.	चेतावनी	९	
७.	भगौडा	१	
८.	हिरासत	४८	
९.	हिरासत तथा सेवाबाट बर्खास्त	१२	
१०.	हिरासत तथा बढुवा रोक्का	५	
११.	हिरासत तथा चेतावनी	२	
१२.	हिरासत, बढुवा रोक्का तथा क्षतिपूर्ति भराइएको	३	
१३.	हिरासत तथा ग्रेड रोक्का	१	
१४.	हिरासत तथा पद घटुवा	१	
१५.	मृत्यु भएको (यौन हिंसामा आरोपित)	१	
१६.	अन्य कारवाही	३	
	जम्मा	१७७	

स्रोतः नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालय, २०७० ।

२) **नेपाल प्रहरीतर्फ विभागीय कारवाही भएको विवरणः**

मानव अधिकार उल्लंघन भएको भन्ने विषयमा विभागीय कारवाही गरिएका नेपाल प्रहरीका कर्मचारीहरूको विवरण निम्नानुसार रहेको छः-

क्र.सं.	कारवाहीको विषय	कर्मचारी संख्या	कैफियत
१.	पद घटुवा	८	
२.	तलब घटुवा	२६	
३.	बर्खास्त	२३	
४.	ग्रेड रोक्का	२७	
५.	न्यायिक हिरासत	३०	
६.	चेतावनी	४१	
७.	बढुवा रोक्का	५७	
८.	सचेत	२५६	
९.	निलम्बन	१९	
१०.	अदालतबाट निर्दोष देखिएका	३२	
११.	सफाइ पाएका (निर्दोष)	२२	
१२.	क्षतिपूर्ति भराइएको	६	
१३.	अनुसन्धान भइरहेको	७	
१४.	रायमाझी आयोगको सिफारिसअनुसार कारवाही	६८	
	जम्मा	६२२	

स्रोत: प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, २०७०।

३) **सशस्त्र प्रहरीतर्फ विभागीय कारवाही भएको विवरण**:

मानव अधिकार उल्लंघन भएको भन्ने विषयमा विभागीय कारवाही गरिएका सशस्त्र प्रहरी महानिरीक्षकदेखि सशस्त्र प्रहरी जवान पदसम्मका प्रहरी कर्मचारीहरूको विवरण निम्नानुसार रहेको छः-

क्र.सं.	कारवाहीको विषय	कर्मचारी संख्या	कैफियत
१.	नोकरीबाट बर्खास्त	५	
२.	नसिहत	२०	
३.	निलम्बन	९	
४.	सचेत	८	
५.	पद घटुवा	४	
६.	तलब वृद्धि रोक्का	२	
७.	बढुवा रोक्का	६	
८.	ग्रेड रोक्का	२	
	जम्मा	५६	

स्रोत: सशस्त्र प्रहरी बल प्रधान कार्यालय, हल्चोक, २०७०।

९. २०५८ सालदेखि २०७० फागुन मसान्तसम्म राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट भएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयन स्थिति*

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले वि.सं. २०५८ सालदेखि २०७० फागुन मसान्तसम्ममा नेपाल सरकारलाई गरेका विविध विषयहरूसँग सम्बन्धित सिफारिसहरू, तिनको कार्यान्वयनको स्वरूप र अवस्थाको विस्तृत विवरण यसप्रकार रहेको छ ।

(क) आयोगबाट २०५८ सालमा भएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयनको स्थिति

गैरन्यायिक हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१	विजय चौधरी, घनश्याम ओली,नेपालगञ्ज कारागार	प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा प्रहरी निरीक्षक	मृतकहरूका हकवालालाई जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिने तथा तत्कालीन प्र.जि.अ. श्यामप्रसाद मैनालीबाट मृतक विजय चौधरीका हकवालालाई क्षतिपूर्ति रकमको कुल अङ्कको ५% का दरले हुन आउने रु. ५,०००/- मृतक घनश्याम ओलीका हकवालालाई क्षतिपूर्तिको कुल अङ्कको ५% का दरले हुन आउने रु. ५,०००/- प्र.उ. अरूणकुमार सिंहबाट मृतक विजय चौधरीका हकवालालाई क्षतिपूर्ति रकमको कुल अङ्कको २.५% का दरले हुन आउने रु. २,५००/- र मृतक घनश्याम ओलीका हकवालालाई क्षतिपूर्ति रकमको कुल अङ्कको २.५% का दरले हुन आउने रु. २,५००/- दरले उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकार गृह मन्त्रालय तथा मन्त्रिपरिषद् सचिवालयमा पठाउने भनी मिति २०५८/२/२/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको च.नं. ८७३ मिति २०५८/५/२१ मा मृतकद्वय विजय चौधरी तथा घनश्याम ओलीका परिवारलाई जनही रु. १,०७,५००/- प्रदान गर्ने श्री ५ को सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०५८/३/५ मा निर्णय भएको भन्ने जानकारी प्राप्त । २०५७ माघ १ गते नेपालगञ्जस्थित कारागारमा भएको घटनाबारे आयोगको ठहरका सम्बन्धमा बाँके जिल्लाका तत्कालीन प्रहरी उपरीक्षकबाट आयोगले ठहर गरेबमोजिमको रकम भराउने भन्ने सम्बन्धमा सो रकमसमेत सरकारबाट नै बेहोरिने गरी श्री ५ को सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०५८/३/११ मा निर्णय भएको । विजय चौधरी- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकवालाले रु.३ लाख १५ हजार क्षतिपूर्ति रकम पाइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२	मृतक गौरी सापकोटा, घाइते सरस्वती प्याकुरेल, घाइते रमा घिमिरे, घाइते ज्ञानेन्द्र खरेल र घाइते सङ्गीता खनाल, चितवन, हरिकीर्तन चोक	प्रहरी	मृतक गौरी सापकोटाको हकमा रु. १,००,०००/- र घाइते सरस्वती प्याकुरेलको हकमा रु. १०,०००/-, घाइते रमा घिमिरेको हकमा रु. २५,०००/-, घाइते ज्ञानेन्द्र खरेलको हकमा रु. २५,०००/-, घाइते सङ्गीता खनालको हकमा रु. ४०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र श्री ५ को सरकार गृह मन्त्रालय तथा प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई सचेत गराई आइन्दा राज्य संयन्त्रबाट संविधान र कानूनले नेपाली नागरिकलाई प्रदान गरेका अधिकारहरू उपभोग गर्ने यथोचित वातावरण मिलाउन निर्देशात्मक आदेश जारी हुने ठहर्छ भन्ने मिति २०५८/४/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको च.नं. ४६५३ मिति २०६०/२/१२ मा चितवनको हरिकीर्तन चोकको घटनामा घाइते भएका व्यक्तिहरूलाई र मृतकका हकवालालाई रकम उपलब्ध गराई सकिएको तथा प्र.ना.उ. जसध्वज गुरुङलाई कारवाही गरेको जानकारी प्राप्त, जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्होरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

* राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा २०६७ जेठ १३ र २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरु र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०) पुस्तकमा समावेश गरिएका सिफारिसहरूलाई समेत यसमा समेटिएको छ । आयोगद्वारा २०६७ जेठ १३ र २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरु र कार्यान्वयन अवस्था' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भइसकेका भनी जनाएका सिफारिसहरु र कार्यान्वयन भएको देखिएका सिफारिसहरूलाई पूर्ण र आंशिक कार्यान्वयन भएका सिफारिसहरूलाई आंशिक भनेर कैफियत महलमा जनाइएको छ ।

३	मृतक- खुसीलाल यादव, घाइतेहरू- महेन्द्र चौधरी, उमेशकुमार साह, बलराम यादव, दिवस खतिवडा, सप्तरी राजविराज	प्रहरी	प्र.जि.अ. बालकृष्ण प्रसाईं तथा प्रहरी उपरीक्षक भरतबहादुर जि.सी.लाई निजहरूको सेवासम्बन्धी प्रचलित कानूनबमोजिम सचेत गराउन सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउनुपर्ने तथा सम्बन्धित व्यक्तिलाई क्षतिपूर्ति दिइएको भन्ने श्री ५ को सरकारको गृह मन्त्रालयको च.नं. ४५१७ मिति २०५८/३/२५ को पत्रबाट जानकारी प्राप्त भएकोले सो सम्बन्धमा केही थप गरिरहनु परेन भन्ने मिति २०५८/४/२३ को निर्णय।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको मिति २०५८/११/१३ गतेमा प्र.जि.अ. बालकृष्ण प्रसाईं तथा प्रहरी उपरीक्षक भरतबहादुर जि.सी.लाई सचेत गराइएको पत्र प्राप्त भएको र श्री ५ को सरकारबाट पहिले नै सो सम्बन्धमा क्षतिपूर्ति दिएको भन्ने मिसिलबाटै खुलेको।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको।	पूर्ण
४	ताराप्रसाद भुसाल, बुटवल	प्रहरी	आउँदा दिनहरूमा आफूअन्तर्गतका निकायबाट यस प्रकारका मानव अधिकारको अपहेलना नहोस् भनी सचेत गराउने ठहर्छ भन्ने मिति २०५८/२/२/३ को निर्णय।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	मानव अधिकारको हनन् हुन नपाओस् भनी प्रहरी कर्मचारीहरूलाई निर्देशन दिँदै आएको र आउँदा दिनहरूमा पनि यसको संवेदनशीलताप्रति प्रतिबद्ध रही अझ सतर्कता अपनाई कानूनसम्मत ढङ्गले कारवाही गर्न मातहत सबैलाई निर्देशन दिएको भन्ने प्र.प्र.का.को पत्रलाई उद्धृत गर्दै गृह मन्त्रालयबाट मिति २०५८/६/२३ र मिति २०६०/२/२० को पत्र प्राप्त।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको।	पूर्ण

बेपत्ता

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
५	खड्गबहादुर देवकोटा, सिन्धुली	सादा पोसाकका प्रहरीहरू	बेमनासिव जवाफ दिई आयोगको कार्यमा असहयोग गर्ने तथा मानव अधिकार जस्तो विषयमा संवेदनशील नहुने श्री ५ को सरकार गृह मन्त्रालय सूचना तथा समन्वय शाखाका तत्कालीन प्रमुख तथा प्रहरी प्रधान कार्यालय प्रमुख तथा प्रहरी प्रधान कार्यालय कार्य विभागका तत्कालीन प्रमुखलाई असहयोग गरे वापत मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ को दफा ११ (५) बमोजिम कारवाहीका लागि लेखी पठाउने भन्ने मिति २०५८/४/२३/३ को निर्णय।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको च.नं. ३५२८ मिति २०५८/११/१७ मा मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ को दफा ११ (५) बमोजिम कारवाहीका लागि प्राप्त आयोगको ठहरका सम्बन्धमा यस मन्त्रालयको सूचना समन्वय शाखाका तत्कालीन प्रमुख र कर्मचारी तथा प्र.प्र.का. कार्य विभागका तत्कालीन प्रमुखका उल्लिखित कारणहरूले गर्दा कुनै वदनियत लापरवाही र राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगप्रति असंवेदनशील भएको नदेखिएकोले ती राष्ट्रसेवकलाई मानव अधिकार आयोगको ठहरबमोजिम कारवाही गर्न उचित नहुने व्यहोरा सोही ऐनको दफा १३ (४) को प्रयोजनार्थ तहाँ लेखी पठाउने श्री ५ को सरकार मन्त्रीस्तरबाट मिति ०५८/११/१३ मा निर्णय भएको भन्ने जानकारी प्राप्त तथा सोउपर आयोगबाट पुनर्विचार गर्दा सोही विषयमा सर्वोच्च अदालतमा समेत परेको बन्दी प्रत्यक्षीकरणको रिटमा रिट निवेदकले मिति २०५७/१२/१७ मा नै तारेख गुजारी बसेको भनी मिति २०५८/१/२८ मा रिट निवेदन खारेज भइसकेको देखिएकोले उक्त रिटसम्बन्धी कारवाहीको कागजपत्र मिति २०६०/७/२५ मा आयोगमा प्राप्त हुन आएको हुँदा अब यस विषयमा कुनै कारवाही गर्नु परेन भन्ने आयोगको ठहर रहेको देखिन्छ। कुनै वदनियत लापरवाही र राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगप्रति असंवेदनशील भएको नदेखिएकोले मानव अधिकार आयोगको ठहरबमोजिम कारवाही गर्न उचित नहुने व्यहोरा आयोगमा लेखी पठाइएको।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको।	पूर्ण

(ख) आयोगबाट २०५९ सालमा भएका सिफारिसहरुको कार्यान्वयनको स्थिति

विस्थापित

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
६	सुपारी मिजार, ललितपुर	उपमहानगरपालिका तथा प्रहरी	निज सुपारी मिजारको हकमा निजको आर्थिक, सामाजिक स्थिति तथा निजको छोरीको शिक्षा, स्वास्थ्य आदि कुरालाई मध्यनजर गर्दै निजको सम्मानपूर्ण जीवनयापन गर्ने अवस्थाको सुनिश्चितता दिन स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा ९३ तथा ९६ बमोजिम अविलम्ब उपयुक्त बसोवासको व्यवस्था मिलाइदिन आवश्यक कारवाही गर्नका लागि ललितपुर उपमहानगरपालिकालाई लेखी पठाउने मिति २०५९/२/२१/३ को निर्णय ।	स्थानीय विकास मन्त्रालय	ल.पु. उमनपाको प.सं. ७३०५ मिति २०६०/२/२७ मा ऐनको दफा १६१ (४) मा कसैलाई सार्वजनिक जग्गा मिची भवन निर्माण गरेकोमा वा गरेको ठहरेमा प्रमुखले सो भवन वा त्यसको कुनै भाग भत्काउने आदेश दिन सक्ने कानूनी व्यवस्था भएकोमा ल.पु. उमनपा वडा नं.- १४ लोहाचोकमा सार्वजनिक स्थानमा बनाएको टहरा प्रमुखको आदेशानुसार भत्काउने काम भएको हो । सो कार्यले निज सुपारी मिजारको मानव अधिकार हनन् नभएको हुँदा निजले घरबासको व्यवस्था गर्नु भन्ने राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा यस उ.म. नपाको नाउँमा नगर क्षेत्रभित्र कुनै जग्गा रहे भएको नदेखिएको र सम्पूर्ण पर्ती जग्गा श्री ५ को सरकारको नाउँमा रहेको पर्ति जग्गा वितरण गर्न पाउने अधिकार ऐनले यस उ.म.नपा.लाई नदिएको हुँदा यदि असहाय व्यक्तिहरूको उचित बसोवास गर्नको लागि श्री ५ को सरकारले निर्णय गरी जग्गा छुट्याएको खण्डमा मात्र उक्त निर्णय कार्यान्वयन गर्न सकिने व्यहोरा आयोगमा पठाइएको ।	निर्णय कार्यान्वयन गर्न नसकिने आधार र कारण जनाई आयोगलाई जानकारी गराइसकिएकोले आयोगबाटलगतकट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

श्रमसम्बन्धी अधिकार

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
७	प्रतापमान श्रेष्ठ	वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय, काठमाडौँ	तत्कालीन निजामती सेवा नियमावलीको नियम १० (क) को व्याख्यामा दुई फरकफरक मान्यता स्थापित गरी निवेदकलाई भेदभाव गरेकोले सो भेदभावबाट निजको समानतासम्बन्धी मानव अधिकार उल्लङ्घन भएकोले निज निवेदकलाई अरू व्यक्तिहरूसरह समान व्यवहार गरी अवकासित मितिदेखि पुनर्वहाली भएको मितिसम्मको अवधिको तलब भत्ता दिने व्यवस्था गर्न श्री ५ को सरकार मन्त्रिपरिषद्को सचिवालयमा लेखी पठाउने मिति २०५९/२/२१/३ को निर्णय ।	वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय	निवेदक प्रतापमान श्रेष्ठ सेवामा पुनर्वहाली भई नि.से. ऐन, २०४९ प्रारम्भ हुनुपूर्व नै सेवाबाट अवकाश लिइसकेको र निजको हकमा तत्काल प्रचलित कानूनको प्रावधान लागू हुने हुँदा नि.से. ऐन, २०४९ को दफा ७३ को प्रावधान बमोजिम निजले अवकासित अवधिको तलब भत्ता पाउन सक्ने नदेखिएकोले तहाँ आयोगको निर्णय कार्यान्वयन गर्न सकिने अवस्था नभएको बेहोरा मिति २०६०/५/८ को निर्णायानुसार अनुरोध गर्दछु भन्ने व्हेहोरा आयोगलाई मिति २०६०/५/९ मा पत्र पठाइएको । सो सम्बन्धमा यस मन्त्रालयको सचिवस्तरको मिति ०६०/३/२६ को निर्णयानुसार अवकासित अवधिको तलब भत्ता सुविधा पाउने विश्वबाबु तिवारी र दिवाकरदत्त पाण्डेयबाट ती सुविधा फिर्ता गर्नेतर्फ कारवाही चलाएमा उपर्युक्त तीनै जनाबीच समानता कायम हुन सक्ने भनी मन्त्रिपरिषद् सचिवालयमा २०६०/३/२६ मा लेखी पठाएको भन्ने वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालयको च.नं. ४३५ मिति २०६२/५/७ को पत्र ।	निर्णय कार्यान्वयन गर्न सकिने अवस्था नभएको बेहोरा आयोगलाईजानकारी गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

(ग) आयोगबाट २०६० सालमा भएका सिफारिसहरुको कार्यान्वयनको स्थिति

गैरन्यायिक हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
८	दोरम्बा घटना, दोरम्बा, रामेछाप (बेथान-५, रामेछापका बाबुराम तामाङ्ग (पुष्प), बेथान-५, रामेछापका प्रदीप दोङ्ग (रक्तिम), इकुडोल ६, ललितपुरका अम्बिका दाहाल (ललिता), फुलासी	सैनिक	रामेछाप दोरम्बाको घटनाका सम्बन्धमा प्राप्त प्रतिवेदनबाट माओवादी अति प्रभावित दोरम्बा बजार नजिकको डडुवा गाविसमा पर्ने युवराज मोक्तानको घरमा मिति २०६०।४।३२ गतेका दिन माओवादीहरूको बैठक भइरहेको अवस्थामा करिब	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	पीडितहरूको स्पष्ट विवरण नखुलेको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । जनरल सैनिक अदालत गठन भई दोषी सैनिक व्यक्तिहरू	गुल्मपतिलाई २ वर्ष कैद तथा भविष्यमा सरकारी सेवाको लागि अयोग्य नठहरिने गरी	आंशिक

	८, रामेछापका हर्कबहादुर तामाङ्ग (यथार्थ), गेलु ५, रामेछापका रवी चौहान (समीर), चनखु ३, रामेछापका उमा कार्की (साहारा), चनखु ३, रामेछापका श्याम तामाङ्ग (इन्क्लाव), पुरानागाउँ ८, रामेछापका पदमराज गिरी (असल), दोरम्बा १, रामेछापका विष्णुमाया थापा (बिमा), दोरम्बा ३, रामेछापका ठूलेराम तामाङ्ग (छोक्पा), दोरम्बा ३, रामेछापका सानेराम तामाङ्ग (तारा), दोरम्बा ३, रामेछापका लक्ष्मण तामाङ्ग (छायाँ), दोरम्बा २, रामेछापका युवराज मोक्तान (बाबु), दोरम्बा २, रामेछापका लिला मोक्तान (बाबु), डडुवा ५, रामेछापका चतुरमान थामी (समिर), डडुवा ४, रामेछापका संगीता थामी (संगीता), धनुषाका उपनाम जमिन भएका (नाम नखुलेको), चौवास, काभ्रेपलाञ्चोकका सोम उपनाम भएका (नाम नखुलेको), सोलुखुम्बुका हर्कलक्ष्मी राई (बिमला), दोरम्बा १, रामेछापका टेकबहादुर थापामगर (विवेक), सिन्धुपाल्चोकका उषा उपनाम भएका (नाम नखुलेको)।		दिनको १०:३० बजेको समयमा सेनाले घेरा हाली गोली चलाउँदा कतिपय व्यक्तिहरू भागी गएका, एकजना टेकबहादुर भन्ने व्यक्तिको सोही घर नजिक मृत्यु भएको र अन्य १९ जनालाई सेनाले आफ्नो कब्जामा लिई गएकोमा उक्त घटनास्थलबाट २,३ घण्टा टाढा पर्ने डाँडा कटेरी भन्ने स्थानमा दिनको अन्दाजी २:३० बजेको समयमा सेनाको गोलीबाट सबैजना मारिएको भन्ने देखिन आएको छ । अनुसन्धान समितिले आफ्नो निष्कर्षमा पुग्न अन्य कुराको अलावा गाडिएको ठाउँबाट लाशहरू उत्खनन् गरी परीक्षण समेत गरेको भन्ने देखिएको छ । युद्धविरामको अवस्थामा आफ्नो कब्जामा लिइसकेको व्यक्तिहरू मारिने कार्य देशको संविधान तथा कानूनप्रदत्त अधिकारहरूको हननको कार्य त हो नै यसले जेनेभा कन्भेन्सनको साझा धारा ३ मा उल्लेख भएको अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको प्रावधानको पनि ठाडो उल्लङ्घन भएको छ । अतः उपरोक्त घटनाको विस्तृत अनुसन्धान गरी दोषीलाई आवश्यक कारवाही तथा पीडित परिवारलाई उचित राहतको साथै यस्ता घटनाहरू पुनः दोहोरिन नदिन आवश्यक सतर्कता अपनाउन समेत श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने" भनी आयोगको मिति २०६०।५।२४ गतेको निर्णय ।		उपर कारवाही भई सजाय कार्यान्वयन भइसकेको । तत्कालीन गुल्मपतिलाई २ वर्ष कैद तथा भविष्यमा सरकारी सेवाको लागि अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट बर्खासी गरिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । दोरम्बा घटनामा मृत्यु भएका व्यक्तिहरूको नाम, निजका हकदार र ठेगाना उपलब्ध गराइदिन भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ५०, मिति २०६८।६।९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	सेवाबाट बर्खासी गरिएको ।	
९	शारदा उमाविका ४ जना मृतक विद्यार्थीहरू यदुनाथ जोशी, मीना वि.क., सुशीलाकुमारी जोशी, हरिणाकुमारी भण्डारी तथा ५ जना घाइते विद्यार्थीहरू विष्णुप्रसाद शर्मा, टेकबहादुर वि.क., धर्मकुमारी भुत्याल, रामबहादुर बोहोरा, डम्बरी वि.क., मुडभरा गाविस- १, डोटी	सुरक्षाकर्मी तथा माओवादी	उक्त घटनाका वास्तविक दोषी पत्ता लगाई कानूनबमोजिम दोषीउपर कारवाही हुन र घाइते तथा मृत्यु भएका बालबालिकाहरूको परिवारलाई उचित क्षतिपूर्तिसमेत अविलम्ब उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकार समक्ष लेखी पठाउने साथै भविष्यमा यस्ता घटना दोहोरिन नदिन सुरक्षा फौजको कुनै पनि कारवाही विद्यमान कानूनबमोजिम हुनुपर्ने र कानूनबमोजिम बाहेक कसैको पनि संविधानद्वारा प्रत्याभूत गरिएको मौलिक हक हनन् गर्न नहुने विषयमा सतर्कता अपनाउन सम्बन्धित निकायहरूलाई स्पष्ट निर्देशन दिनसमेत श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/८/२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	रक्षा मन्त्रालयको प. सं. कानून ०६०/६१/४३० मिति २०६२/१/१७ मा सुरक्षा फौजको काम कारवाहीमा भए गरेका घटनाहरूको सम्बन्धमा सैनिक व्यक्तिले मानव अधिकार र मानवीय कानूनको पालना भए नभएको विषयमा सैनिक अदालत गठन गरी भएको नतिजाको विवरण पठाइएको भनिएकोमा "छानविन टोलीको रायबमोजिम सुरक्षाकर्मीद्वारा विद्यार्थी तथा शिक्षकहरूलाई सुरक्षित स्थानमा राखी सुरक्षा अपनाउँदा अपनाउँदै आतङ्ककारीविरुद्ध कारवाही गर्दा ४ जना विद्यार्थीको मृत्यु भएको देखिँदा निजहरूका परिवारलाई क्षतिपूर्ति दिलाउनेतर्फ पहल गरिएको" भन्ने व्यहोराको जानकारी पत्र प्राप्त । यदुनाथ जोशी, मिना वि.क., सुशीलाकुमारी जोशी, हरिणाकुमारी भण्डारी समेतको मृतक सम्बन्धी पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	४ जना मृतकका परिवारलाई रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

१०	राजीव श्रेष्ठ, काठमाडौँ	शाही नेपाली सेनाका जवान	गैरसैनिक व्यक्तिको हत्या गरेको विषय सैनिक अदालतको कार्यक्षेत्रभित्र नपरी सामान्य अदालतको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने प्रष्ट भएकोले उक्त हत्या गर्ने व्यक्तिलाई उचित कानूनी प्रक्रिया अवलम्बन गरी कारवाही गर्न श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६०/८/९ को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय	मिति २०६०/७/२० गते काठमाडौँको बालाजु ढुङ्गेधारामा सैनिक स्कुल बसलाई एक्कासी भाडाको ट्याक्सीले ठक्कर दिँदा सैनिक व्यक्ति सिपाही दिलबहादुर बिष्टले चलाएको गोलीबाट ट्याक्सी ड्राइभर राजीव श्रेष्ठको मृत्यु भएको सम्बन्धमा छानविन टोलीबाट दिएको रायबमोजिम ट्याक्सीमा रहेको व्यक्ति भाग्न खोजेको हुँदा ड्राइभर राजीव श्रेष्ठको मृत्यु हुँदा निजको परिवारलाई रु.२,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिलाउनेतर्फ कारवाही चलाएको र गोली चलाउने सैनिकलाई आवश्यक भन्दा बढी शक्ति प्रयोग गरेको सम्बन्धमा पुर्पक्ष गर्न गठित सैनिक अदालतबाट निज सिपाहीलाई सेवाबाट बर्खास्त गरी ४ महिना कैद गरिएको भन्ने रक्षा मन्त्रालयको प.सं. कानून, ०६०/६/१ ४३० मिति २०६१/१/१७ मा रक्षा मन्त्रालयबाट पठाएको जानकारी पत्र प्राप्त । घटनामा संलग्न व्यक्ति उपर कारवाही गर्नको लागि गठित जनरल सैनिक अदालतले दोषी सैनिक उपर ४ महिना सैनिक हिरासतमा कैद गर्ने र भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट बर्खासी गरेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	दोषी सैनिक उपर ४ महिना सैनिक हिरासतमा कैद गर्ने र भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट बर्खासी गरेको देखिएकोले आयोगबाटलगतकट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

माओवादीद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
११	प्र.स.नि. गणेशप्रसाद दाहाल, प्र.ज. श्यामनारायण यादव, सिराहाको धनगढी	माओवादी	पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन के-कस्तो कारवाही भइरहेको छ ? जानकारी उपलब्ध गराइदिनू भन्ने मिति २०६०/५/२५ को निर्णय	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय योजना तथा अनुगमन शाखाको मिति २०६१/५/३० को पत्रानुसार सिराहाको धनगढीमा माओवादी आतङ्ककारीहरूले गोली हानी हत्या गरेका प्र.स.नि. गणेशप्रसाद दाहाल र प्र.ज. श्यामनारायण यादवले आ.स. पाउने गरी मिति २०६०/५/२ मा निर्णय भैसकेको भन्ने जानकारी प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१२	५ जना सैनिक र सवारी चालक मोहन श्रेष्ठ, पाँचथर, नागी मृतकहरू: १. राजकुमार कार्की, जमदार (सैनिक) २. भगिमान लिम्बू, अमलदार (सैनिक) ३. अमृत तामाङ्ग, प्युठ (सैनिक) ४. उपेन्द्र थापा, प्युठ (सैनिक) ५. भक्तबहादुर माझी, प्र.स.नि. (प्रहरी)	माओवादी	घटनाका पीडित परिवार तथा सवारीधनीलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन के-कस्तो कारवाही भइरहेको छ ? जानकारी उपलब्ध गराइदिनू भन्ने मिति २०६०/५/२५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय योजना तथा अनुगमन शाखाको मिति २०६१/५/३० को पत्रानुसार पाँचथरका मृतक मोहन श्रेष्ठ (ट्रक चालक)को २०६०/६/३० मा आ.स. पाउने गरी निर्णय भइसकेको/ना.१ख. ७६९९ को गाडीको क्षति सम्बन्धमा क्षतिग्रस्त गाडीको क्षतिको मूल्याङ्कनको लागि जिल्लामा लेखी पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त । मोहन श्रेष्ठ- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	मृतक मोहन श्रेष्ठ (ट्रक चालक)को हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको, मिति २०६०/६/३० मा निजको परिवारले आर्थिक सहायता पाउने गरी निर्णय भइसकेको र ना.१ख.७६९९ को गाडीको क्षति सम्बन्धमा क्षतिग्रस्त गाडीको क्षतिको मूल्याङ्कनको लागि जिल्लामा लेखी पठाइसकिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

	६. मोहन श्रेष्ठ (पाँचथर), ट्रक चालक घाइते हुने व्यक्तिहरू: १. मुनबहादुर थापा, अमलदार (सैनिक) २. खेमबहादुर थापा, सिपाही (सैनिक) ३. लिलाबहादुर भण्डारी, सिपाही (सैनिक) ४. जयसिंह नेगी, सिपाही (सैनिक) ५. लालबहादुर श्रेष्ठ, सिपाही (सैनिक) ६. शिवराम कार्की, सिपाही (सैनिक) ७. दुर्गाबहादुर भण्डारी, सिपाही (सैनिक) ८. इत्तराज महतो, सिपाही (सैनिक) ९. हरीबहादुर थापा, हवलदार (प्रहरी) १०. राजकुमार थापा, हवलदार (प्रहरी) ११. सन्तोष साह हलुवाई, हवलदार (प्रहरी) १२. गोविन्द खनाल, हवलदार (प्रहरी) १३. मदन गजमेर, हवलदार (प्रहरी) १४. खम्ब अधिकारी, प्रहरी जवान १५. विशेस्वर साह, प्रहरी जवान १६. पाल्तेन दोर्जी लामा, प्रहरी जवान १७. दिनेश साह, प्रहरी जवान १८. गणेश भुजेल, प्रहरी जवान १९. विजय राजवंशी, प्रहरी जवान २०. प्रदिप बस्नेत, प्रहरी जवान २१. महेश साह, प्रहरी जवान २२. रुपबहादुर चौहान, नागरिक २३. नाम नखुलेको ट्रकको सहचालक						
१३	हेमनारायण यादव, सिराहा	सुरक्षाकर्मी	निजको हत्या सम्बन्धमा विस्तृत अनुसन्धान गरी वास्तविक अपराधी पत्ता लगाई कानूनबमोजिम आवश्यक कारवाही गर्न श्री ५ को सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६०/११/८ गतेको निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	हेमनारायण यादव- पहिले प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारबाट सहिद घोषणा । संसदीय छानविन समितिबाट समेत छानविन भएको । तत्सम्बन्धी कारवाही हाल तामेलीमै रहेको बुझिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	नेपाल सरकारबाट सहिद घोषणा, पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र संसदीय छानविन समितिबाट छानविन समेत भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

(घ) आयोगबाट २०६१ सालमा भएका सिफारिसहरुको कार्यान्वयनको स्थिति

गैरन्यायिक हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१४	रामपरी देवी, पतनुका, धनुषा	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद्को सचिवालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा)को मिति २०६०/८/१७ को पत्रानुसार पीडितलाई उपलव्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषामा रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१५	प्रकाश राय र सज्ञानदेवी राय, सर्लाही	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा)को च.नं. ५०५ मिति २०६०/८/१७ को पत्रानुसार पीडितलाई क्षतिपूर्तिवापत रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट उपलव्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय सर्लाहीमा पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१६	देबमाया अधिकारी, काभ्रे, पाँचखाल	अनिल तिवारी नामक धामी	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा)को च.नं. ५०७ मिति २०६०/८/१७ मा जि.प्र.का. काभ्रेमा क्षतिपूर्तिवापतको रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट सम्बन्धितलाई बुझाइदिन पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१७	मरनीदेवी साह, महोत्तरी	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा)को च.नं. ५०१ मिति २०६०/८/१७ को पत्रानुसार पीडितलाई उपलव्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय महोत्तरीमा रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१८	जगन्नाथ महरा र निजकी श्रीमती, बारा	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजहरूलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा) को च.नं. ५०३ मिति २०६०/८/१७ को पत्रानुसार पीडितलाई उपलव्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय बारामा रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१९	पवित्रीदेवी महरा चमार, धनुषा	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा)को च.नं. ४९९ मिति २०६०/८/१७ को पत्रानुसार पीडितलाई उपलव्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषामा रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२०	स्व. मलेसिया देवी, बेलाएक डाँडा, महोत्तरी	स्थानीय व्यक्तिहरू	पीडितका परिवारलाई रु. ५०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद्सविचालयमार्फत्श्री५कोसरकारलाई लेखी पठाउने २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा)को च.नं. ६६३ मिति २०६०/९/२१ को पत्रानुसार पीडितलाई उपलव्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय महोत्तरीमा रु. ५०,०००/- को ड्राफ्ट पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२१	मनतुरियादेवी साह, पर्सा	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा)को च.नं. ६६४ मिति २०६०/९/२१ को पत्रानुसार पीडितलाई उपलव्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय पर्सामा रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

२२	सुदामादेवी राउत, पर्सा देवाड ५, महोत्तरी	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको च.नं. ५०१ मिति २०६०/८/१७ मा निज सुदामादेवीलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट पठाएको भनी जानकारी प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२३	नरमाया थापा मगर, भुसाफेदा, दोलखा	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा)को च.नं. ५०९ मिति २०६०/८/१७ को पत्रानुसार पीडितलाई उपलब्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय दोलखामा रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२४	पारोदेवी उराउ र फूलमाया उराउ, सुनसरी	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा)को च.नं. ४९५ मिति २०६०/८/१७ को पत्रानुसार पीडितलाई उपलब्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय सुनसरीमा रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२५	मुनादेवी दमाईं, कैलाली, धनगढी	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय, आर्थिक प्रशासन शाखाको मिति २०६०/८/१७ को पत्रानुसार पीडितलाई उपलब्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय कैलालीमा रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२६	लालमाया वि.क., सर्लाही	स्थानीय व्यक्तिहरू	निजलाई रु. ३०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६०/१/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा) को च.नं. ५०५ मिति २०६०/८/१७ को पत्रानुसार पीडितलाई उपलब्ध गराउन जि.प्र.का. सर्लाहीमा रु. ३०,०००/- को ड्राफ्ट पठाइएको भन्ने जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२७	रवीन्द्र सिलवाल, नलाङ्ग- ९, धादिङ	प्रहरी	निजलाई रु. ५०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा मन्त्रिपरिषद् सविचालयमार्फत् श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने भनी २०६०/१/२३ मा निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय (आर्थिक प्रशासन शाखा)को च.नं. ६६२ मिति २०६०/९/२१ गते क्षतिपूर्ति रकम स्वरूप रु. ५०,०००/- सम्बन्धितलाई उपलब्ध गराइदिन ड्राफ्ट पठाएको जानकारी पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२८	एकबहादुर ढकाल, पूर्णकुमारी कँडेल, श्रीनाथकोट-३, गोहरे, गोरखा	शाही नेपाली सेना	प्राप्त प्रमाणबाट गैरकानूनी थुनामा राखिएको देखिएकोले कानूनी प्रक्रियामा लैजानको लागि आवश्यक कारवाही हुन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६०/८/१० को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय	पूर्णकुमारी कँडेल मिति २०६०/७/२४ मा छुटेको भनी मिति २०६२/१/१९ मा कमला ढकालले जानकारी गराएको र एकबहादुर ढकाल ६ महिनाअघि रिहा भई गोरखामा बसेको भनी मिति २०६४/५/१६ मा कमला खड्काले आयोग समक्ष जानकारी दिएको ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२९	विक्रम लामा, पोखरी नारायण स्थान-८, काभ्रे पलाञ्चोक	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा मृतकको उमेर २० वर्ष मात्रै रहेको र निजकी श्रीमती तथा नाबालक बच्चासमेत निजउपर आश्रित भएको सन्दर्भमा आवश्यकता र औचित्यसमेतका आधारमा मृतकका नजिकको हकवालालाई एक लाख रुपैयाँ क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/५/१ मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	विक्रम लामा- पाँचौ प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ पीडितका हकदारलाई रु.१ लाख क्षतिपूर्ति रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३०	सुरेश राउत कुर्मी र किशोरी राउत कुर्मी, रघुनाथपुर गाविस, बारा	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/६/२० मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	उक्त घटनामा "सैनिक व्यक्तिहरूको कुनै लापरवाही वा गल्ती वा रिसइवीले नभई परिस्थितिवस उक्त घटना हुन गएकोले अपरेसनमा खटिएका कमाण्डरलाई चेतावनी दिने कारवाही भइसकेको छ" भनी शाही नेपाली जङ्गी अड्डा, मानव अधिकार शाखा, कार्यरथी विभागको प.सं. १४६४४/१६/ए/ ०६१/६२/६१, मिति २०६२/११/१४ गतेको पत्रमार्फत् जानकारी प्राप्त । सुरेश राउत- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाली सेनाबाट गठित टार्क्स फोर्सले सेना आएको देखेर माओवादीहरूसँग स्थानीय व्यक्तिहरूसहित भाग्दा रोकिने आदेश दिँदा समेत नरोकिएकोले सेनाबाट फायर खोल्ने अवस्था श्रृजना हुन गई फायर गर्दा उक्त घटना भएको देखिएको भनी प्रतिवेदन पेश गरेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र अपरेसनमा खटिएका कमाण्डरलाई चेतावनी दिइसकिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३१	मृतकहरू- विराज गुरुङ, तिर्की प्रजा र सुनील गुरुङ घाइतेहरू- खेम गुरुङ र अञ्जु गुरुङ, जुगेडी, चितवन	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,००,०००/- र घाइते खेम गुरुङ र अञ्जु गुरुङलाई निजहरूको उपचारलाई लाग्ने खर्च र चोट लागेको ठाउँको संवेदनशीलतालाई मध्यनजर गरी रु. ४०,०००/- उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/६/२० मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	उक्त घटनाको सम्बन्धमा निजहरू निर्दोष नै भए पनि विद्यमान परिस्थितिमा निजहरूले आतङ्ककारीहरूले गर्नेजस्तो हर्कत गरेको कारणबाट उक्त घटना घट्न गएको हुँदा क्षतिपूर्ति दिनु सकारात्मक पक्ष भए पनि सुरक्षा फौजलाई दोषी ठह्याउनु उपयुक्त नदेखिएको भनी शाही नेपाली जङ्गी अड्डा, मानव अधिकार शाखा, कार्यरथी विभागको प.सं. १४६४४ /१६/ए/०६१/६२/६१, मिति ०६२/११/१४ गतेको पत्रमार्फत् जानकारी प्राप्त । विराज गुरुङ्ग, तिर्की प्रजा र सुनिल गरुङ्गको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाली सेनाबाट उक्त घटनाका सम्बन्धमा तत्काल जङ्गी अड्डाबाट छानविन टोली घटनास्थलतर्फ पठाई छानविन कार्य गरेको । टाउकोमा रातो रुमाल बेरी झिसमिसे बिहानै सार्वजनिक यातायातका साधनहरू रोकी चन्दा उठाइरहेको समयमा उक्त घटना घटेको भन्ने समेत राय पेश गरेको । मृतकहरूको परिवारले क्षतिपूर्ति वापतको रकम प्राप्त गरेको भन्ने बुझिन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	विराज गुरुङ्ग, तिर्की प्रजा र सुनिल गुरुङ्गका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । नेपाली सेनाबाट उक्त घटनाका सम्बन्धमा तत्काल जङ्गी अड्डाबाट छानविन टोली घटनास्थलतर्फ पठाई छानविन कार्य गरेको ।	आंशिक
३२	टीका अधिकारी, चैनपुर गाविस-७, चितवन	सुरक्षाकर्मी	सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/६/२० मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	टिका अधिकारी- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

३३	दुर्गाप्रसाद कोइराला, डाकमणि कोइराला र हरिकुमार भट्टराई,खोटाङ चिसापानी गाविस, कात्तिके, वैरेनीटार	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/१०/६ मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	दुर्गाप्रसाद कोइराला र डाकमणि कोइराला पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । छानविन गर्न गठित समितिले सैनिक व्यक्तिहरूबाट गल्ती भएको भनी दिएको रायबमोजिम पुर्पक्ष गर्न गठित सैनिक अदालतबाट जमदार हस्तबहादुर कुमाल र अमल्दार तेजबहादुर कोइरालालाई २ वर्ष कैद गरी भविष्यमा सरकारी सेवामा अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिएको र टोली कमाण्डर अधिकृतलाई समेत भविष्यमा सरकारी सेवामा अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिएको भन्ने जानकारी पत्र ।	दुर्गाप्रसाद कोइराला र डाकमणि कोइरालाका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र सैनिक अदालतबाट जमदार हस्तबहादुर कुमाल र अमल्दार तेजबहादुर कोइरालालाई २ वर्ष कैद गरी भविष्यमा सरकारी सेवामा अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिएको तथा टोली कमाण्डर अधिकृतलाई समेत भविष्यमा सरकारी सेवामा अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिसकिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३४	दयाराम यादव र राजाराम यादव,महोत्तरी वगडा गाविस, वडा नं.- ६	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/११/११ मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	मिति २०६१/६/२६ को निर्णयानुसार जनही रु. १,००,०००/- दरले आर्थिक सहायता उपलब्ध गराइएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. २७१४ मिति २०६२/११/२२ को पत्रमार्फत् जानकारी प्राप्त । दयाराम यादव र राजाराम यादवको मृतक सम्बन्धी क्रमश: पहिलो र सातौं प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.४ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
३५	महेन्द्रनारायण सिंह महतो, सिराहा जिल्ला गोविन्दपुर गाविस, मलहन्मा गाउँ	सुरक्षाकर्मी	सावधानी नलिई, नअपनाई निर्दोष मानिसलाई गोली प्रहार गरी मार्ने दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही हुन तथा पीडितका परिवारका सदस्यलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने भनी मति २०६१/११/११ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	महेन्द्रनारायण सिंह महतो- नवौं प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
३६	रामबहादुर राई समेत ७ जना, रतन्छा, खोटाङ	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही एक लाख रुपैयाँ क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/११/१८ मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नविन राई, गोविन्द राई, रोशन कुमार राई, हंसराज राई समेत ४ जनाको मृतकसम्बन्धी पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	नविन राई, गोविन्द राई, रोशन कुमार राई, हंसराज राई समेत ४ जनाका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाख सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
३७	रामसेवक सहनी, औरही गाविस वडा नं.-७, कपटैल, धनुषा	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारलाई एक लाख रुपैयाँ क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/१२/२ मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	रामसेवक सहनी- दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

३८	लक्ष्मीश्वर पुर्वे र वेचन साह लहेरी, बेगाँडावर गाविस वडा नं.-६, धनुषा	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/१२/२ मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	लक्ष्मीश्वर पुर्वे र वेचन साह लहेरी- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सो घटनामा नेपाली सेनाको संलग्नता नरहेको भन्ने बुझिन आएको। सो सम्बन्धमा २०६१।१०।२४ गते जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषाका का.मु. प्र.जि.अ.को अध्यक्षतामा बसेको सुरक्षा समितिको बैठकबाट क्षतिपूर्तिको लागि सिफारिस भइसकेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । उक्त घटनामा नेपाली सेनाको संलग्नता नरहेको भन्ने जानकारी प्राप्त भएको ।	आंशिक
३९	भरत ढुङ्गाना, बैकुण्ठ पोखरेल, जिल्लाधादिङ, गुम्दी गाविस वडा नं.- ९ सातदोबाटो	सुरक्षाकमी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/१२/२ मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	भरत ढुङ्गाना र बैकुण्ठ पोखरेलको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाली सेनाको अनुसन्धान टाक्स फोर्सको प्रतिवेदन अनुसार सुरक्षा फौजको घेरा तोडी भाग्ने क्रममा मृत्यु भएको देखिन्छ भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	सुरक्षा फौजको घेरा तोडी भाग्ने क्रममा मृत्यु भएको भन्ने जानकारी प्राप्त ।	आंशिक

माओवादीद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४०	प्रहरी पदमप्रसाद दाहाल, ओखलढुङ्गा वरुणेश्वर गाविस- ४ घर भई सशस्त्र प्रहरी गण नं. ३ भीमफेदीमा कार्यरत प्रहरी जवान	माओवादी	पीडित परिवारका सदस्यले कानूनबमोजिम पाउनुपर्ने सुविधा र क्षतिपूर्तिसमेत उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/११/११ मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	पदमप्रसाद दाहाल- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
४१	रामेश्वर राय यादव, बारा जिल्ला, देवपुर गाविस	माओवादी	पीडितका परिवारका सदस्यलाई रु. १,५०,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र दोषीउपर कानूनबमोजिम कारवाही गर्न श्री ५ को सरकारलाई मिति २०६१/११/११ मा लेखी पठाउने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । बारा देवपुर- १ का शिक्षक रामेश्वर राय यादवको २०६१/१/९ मा आ.स. पाउने निर्णय भएको भन्ने गृह मन्त्रालयको च.नं. २१६२ मिति २०६१/१२/१९ मा जानकारी प्राप्त । रामेश्वर राय यादव- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

					रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		

हिरासतमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४२	विष्णु लामा, नुवाकोट आप्रा (हाल भक्तपुर सूर्यविनायक)	इलाका प्रहरी कार्यालय, बालाजु	जिल्ला प्रहरी कार्यालयलाई ज्यान मुद्दाको अनुसन्धान गरी आयोगमा जानकारी गराउने र आयोगमा रहेको प्रस्तुत उजुरी हाललाई तामेलीमा राख्ने भन्ने मिति २०६१/१०/१३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	उक्त सम्बन्धमा निज विष्णु लामालाई पक्राउ गरी हिरासतमा राखी यातना दिएको यस कार्यालय तथा मातहत कार्यालयहरू समेतको अभिलेखबाट नदेखिएको भनी महानगरीय प्रहरी परिसरको च.नं. ७४५८ मिति २०६९/०१/०६ गतेको पत्रद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।		आंशिक

प्रतिकार समितिद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४३	कपिलवस्तु घटना ४६ जनाको मृत्यु हुन पुगेको, घरहरू जलाइएको, गाईवस्तु, खाद्यान्न जलाइनुका साथै लुटपाट भएको र धेरै सङ्ख्यामा मानिसहरू विस्थापित भएको पाइएको हल्ला, नगरमा ३१८ घरहरू जलाएर नष्ट पारिएको सोबाहेक विसनपुरमा ११८ घर जलाइएको, जालिम बघियामा १८ घर जलाइएको, खुरहुरियामा २०/२२ घर जलाइएको,	प्रतिकार समूह	कुनै किसिमको राहत पुग्न नसकेको हुँदा बिना कुनै भेदभाव यथाशीघ्र जिल्लाका प्रभावित सबै ठाउँमा राहतको व्यवस्था हुन तथा ती घटनाहरूको विषयमा अविलम्ब एक छानविन समिति गठन गरी यस सिलसिलामा भएको सर्वसाधारण जनताको धनजनको क्षतिसमेतको यकिन गर्ने र आपराधिक घटनामा संलग्न भएकाहरूलाई कानूनबमोजिम कारवाही र पीडितहरूलाई आवश्यक राहतको व्यवस्था अविलम्ब गर्नसमेत अनुरोध गर्ने मिति २०६१/१२/१६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	२०६६।०५।२३ गतेको मा. मन्त्रीस्तरीय निर्णय भई २०७१ जना पीडितहरूको क्षति भएको व्यक्तिगत सम्पत्तिको राहत प्रदान गर्न नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पेश गर्न अर्थ मन्त्रालयको सहमति माग गरिएको । हालसम्म सहमति प्राप्त भई नसकेको (अर्थ मन्त्रालयमा पठाइएको च.नं. ६१३ मिति २०६६।०५।२३ गते) भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । १४ जना मृतकका परिवारलाई रु.१३,००,०००।-, सवारी साधन क्षति वापत रु.२५,८०,०००।-, सम्पत्ति क्षति वापत रु.१,५०,३३,४१३।-, खाद्यान्न वापत रु.८४,९७८।-, बिरामी कुरुवा २,९६०।–र उपचार खर्च रु.५१,०२७।- गरी रु.१,९०,५५,३७८।- क्षतिपूर्ति वितरण भएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	१४ जना मृतकका परिवारलाई रु.१,९०,५५,३७८।- क्षतिपूर्ति रकम वितरण भएको ।	आंशिक

यातना

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४४	अधिवक्ता जीतमान बस्नेत, सोलुखुम्बु	सुरक्षाकर्मी	निजलाई गैरकानूनी थुनामा राखी यातनासमेत दिने कार्यमा संलग्न अधिकारी पत्ता लगाई निजलाई आवश्यक कारवाही गर्न तथा यातना दिइएको कारण पर्न गएको शारीरिक तथा मानसिक पीडाको गाम्भीर्यतालाई दृष्टिगत गर्दै रु.५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने र निजको वा. १५ प. २९३९ नं.को मोटरसाइकलसमेत फिर्ता गर्न श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने मिति २०६१/१०/६ को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	मिति २०६०/८/१० मा पीडित स्वयंले पक्राउपश्चात् २५१ दिनको गैरकानूनी थुना र अमानवीय यातनापश्चात् रिहा भएको लिखित जानकारी आयोग समक्ष पेश गरेको । निजलाई नेपाली सेनाले तत्कालीन विद्रोहीको आशंकामा काठमाडौँ जिल्ला, शान्तिनगरबाट पक्राउ गरी अनुसन्धान पश्चात् मिति २०६१।७।२ गते निजको भाई टेपबहादुर बस्नेतलाई मिति २०६१।७।२ गते सकुसल बुझाइएको । निजले आफूलाई गैरकानूनी थुनामा राखेको भनी जिल्ला अदालतमा क्षतिपूर्तिको लागि दावीसहित फिरादपत्र दायर गरेकोमा अदालतको फैसलाले क्षतिपूर्ति रकम प्राप्त गरेको भन्ने बुझिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	निजको भाइ टेपबहादुर बस्नेतलाई मिति २०६१।७।२ गते सकुसल बुझाइएको । निजले क्षतिपूर्ति रकम रु. ५० हजार प्राप्त गरेको ।	आंशिक

बेपत्ता

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४५	कृष्ण के.सी., बाग्लुङ नपा ३, बाग्लुङ	सुरक्षाकर्मी	भैरवनाथ गण महाराजगञ्जमा गैरकानूनी थुनामा राखिएको देखिँदा कानूनी प्रक्रियामा अविलम्ब लैजान तथा मिति २०६१/१०/१५ मा सुरक्षाकर्मीद्वारा पक्राउ गरी शाही नेपाली सेनाअन्तर्गतको व्यारेकमा थुनामा राखेको देखिएको हुँदा निजलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र निजलाई अविलम्ब कानूनी प्रक्रियामा लैजान मिति २०६१/१०/६ मा सिफारिस गरिएको ।	रक्षा मन्त्रालय र गृह मन्त्रालय	(रिहा भइसकेको) कार्यान्वयनको क्रममा रहेको र कुन अवधिका सिफारिस गृह मन्त्रालयले कार्यान्वयन गर्ने भन्ने द्विविधा भई च.नं. १२३५, मिति २०६७।३।२५ मा प्र.मं. तथा मं.प. को कार्यालयमा निर्देशन माग भएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजलाई सुरक्षा फौजद्वारा पक्राउ गरी अनुसन्धान पश्चात् मिति २०६२।४।३२ गते निजको श्रीमती अनिता के.सी.को जिम्मामा सकुसल अवस्थामा बुझाइएको । छुटिसकेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	मिति २०६२।४।३२ गते निजको श्रीमती अनिता के.सी.को जिम्मामा सकुसल अवस्थामा बुझाइसकिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

(ङ) आयोगबाट २०६२ सालमा भएका सिफारिसहरुको कार्यान्वयनको स्थिति

गैरन्यायिक हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४६	रिना रसाइली र सुभद्रा चौलागाईं, पोखरीचौरी गाविस, वडा नं.- ३ र ४ काभ्रेपलाञ्चोक	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/१/२८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	अत्यधिक शक्तिको प्रयोगबाट मृत्यु भएको हुँदा मेजरको १ वर्ष बढुवा काटिएको, लेफ्टिनेन्टलाई ४ महिना जेल सजाय तोकिएको र ३ वर्षसम्म बढुवा रोकिएको तथा दोषीलाई ४ महिना जेल पठाइएको भन्ने शाही नेपाली सेनाबाट जानकारी प्राप्त । रिना रसाइली र सुभद्रा चौलागाईं- पाँचौं प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । २०६८ सालमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काभ्रेमार्फत् पीडितका हकदारलाई जनही थप रु. २ लाख बुझाइएको । सैनिक अदालत गठन गरी दोषी सैनिक व्यक्तिहरू उपर कारवाही गरी सजाय कार्यान्वयन समेत भइसकेको घटनामा संलग्न अधिकृतलाई शान्ति सैनिकको रूपमा संयुक्त राष्ट्रसङ्घमा खटिई जानको लागि वञ्चित गर्ने गरी Vetting मा राखिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काभ्रेमार्फत् बुझाइएको र दोषी सैनिक व्यक्तिहरू उपर कारवाही गरी सजाय कार्यान्वयन समेत भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

४७	सोमराज सार्की, रमेश सार्की, जोखबहादुर सार्की, रेशम सार्की, भुपाल सार्की, रमेश सार्की, मङ्गल सार्की, रामलाल सार्की, निबबहादुर सार्की, देवीराम सार्की, रामप्रसाद सार्की र खड्गबहादुर वि.क., गोल्याकुरी, दाङ	सुरक्षाकर्मी	सोमराज सार्कीसमेत १२ जनालाई मिति २०५९/३/१६ गते सैनिकहरूले गोली प्रहार गरी मारेको तथा सो घटनामा ज्यान जोगाई भाग्न सफल प्रत्यक्षदर्शी हाल भारत गएको हुँदा निजलाई बुझ्न भरमग्दुर प्रयास गर्ने र निज फेला परेको बखत निजको कागज गरी घटनाको प्रत्यक्ष विवरण लिने र हाललाई मृतक पीडितका परिवारलाई अन्तरिम राहत स्वरूप जनही रु. ५०,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने मिति २०६२/२/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको २०६५/९/२४ को निर्णयानुसार आयोगको निर्णयबमोजिम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको देखिन्छ । सोमराज सार्की, रमेश सार्की, रेशम सार्की, भुपाल सार्की, रमेश सार्की, मङ्गल सार्की रामलाल सार्की, नीबबहादुर सार्की, देवीराम सार्की, रामप्रसाद सार्की समेत १० जनाको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । जोखबहादुर सार्की, गृह मन्त्रालयको च.नं.४६७ बाट सोही मन्त्रालयको आ.प्र. शाखामा राहत उपलब्ध गराउन लेखिपठाएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निबबहादुर सार्की र देवीराम सार्की बाहेक अन्य व्यक्तिका परिवारलाई सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिने निर्णय भई च.नं. २३६०, मिति २०६५।१०।८ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा भुक्तानीको लागि पठाइएकोमा सो शाखाबाट रकम निकासा तर्फ कारवाही भइरहेको र निवबहादुर सार्की र देवीराम सार्कीको सिफारिस प्राप्त नभएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । मिति २०५९।४।१६ गते रातको २२०० बजेदेखि माओवादीहरूले गोल्याकुरी गाउँमा नारा तथा राँके जुलुस गरेको र सोही रातमा जाजरकोट रिपिटर स्टेशनबाट ७०० मिटर उत्तरतर्फ रहेको चुरे डाँडामा आई १०/१२ राउण्ड फायर गरेको तथा सोही रात रिपिटर स्टेशनबाट ५०० मिटर पूर्वतर्फ रहेको चुरे थुम्कोमा आई राँको देखाउनुको साथै भरुवा बन्दुकबाट २ राउण्ड फायर गरेको, तत्पश्चात् बिहान ०४३० बजेको समयमा रिपिटर स्टेशनमा सुरक्षार्थ तैनाथ टोलीहरू मध्येबाट एउटा पट्रोल टोली चुरे थुम्को जाँदा २०/२५ जनाको समूहमा रहेका माओवादीहरूले २ वटा सकेट बम फाल्नुका साथै भरुवा बन्दुकबाट २ पटक फायर गरी बन्चरोले झटारो हानी चितर बितर भई भाग्न लाग्दा पट्रोल टोलीले गरेको सुरक्षा कारवाहीबाट माथि उल्लिखित व्यक्तिहरू समेत गरी १२ जना माओवादीहरूको गोली लागी घटनास्थलमा नै मृत्यु भएको र घटनास्थलमा उक्त व्यक्तिहरूको लाश छरिएर रहेको अवस्थामा फेला पारिएको र बाँकी माओवादी भाग्न सफल भएको, घटनास्थलको भौगोलिक विकटता र तत्कालीन सङ्कटकालको विषय परिस्थितिका कारण लाशहरूलाई पोष्टमार्टम गर्ने व्यवस्था मिलाउन नसकिएकोले घटनास्थलको प्रकृति मुचुल्का तयार गरी लाशहरूलाई घटनास्थल वरपर गाडिएको तथा घटनास्थलबाट सकेट बम गोटा २, भरुवा बन्दुक नाल २, खुकुरी गोटा २, सानो हाते बन्चरो गोटा १, टर्च लाईट (चाईनिज) गोटा ५ र फष्ट एडका साधारण औषधी बरामद गरिएको । मिति २०५९।३।१६ गते भएको घटनाको रेकर्ड श्रीनाथ गणमा केही पनि नभएको साथै मिति २०५९।७।१७ गतेको ०५३० बजेको समयमा गोलटाकुरी गा.वि.स. वडा नं.९ राजकोटस्थित नेपाल टेलिकमको रिपिटर टावरको सुरक्षामा तैनाथ सुरक्षा फौजको क्याम्प नजिक भएको सुरक्षा फौजको कारवाहीमा १२ (बाह्र) जना व्यक्तिहरूको मृत्यु भएको सम्बन्धमा श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालयको पत्र, श्री बरख गणको पत्र तथा मेसेजहरू, श्री जिल्ला प्रहरी कार्यालय, दाङबाट तयार गरेको घटनास्थल प्रकृति मुचुल्काको प्रमाणित प्रतिलिपि पाना १९ यसै पत्रसाथ संलग्न गरी अनुरोध भनी जानकारी प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
४८	तुलसीराम पंज्ञानी र राजन सुवेदी, चापाकोट गाविस, वडा नं.-१, स्याङ्जा	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/२/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । तुलसीराम पंज्ञानी र राजन सुवेदी- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					निजहरूको सम्बन्धमा उक्त स्थानमा तैनाथ रहेको नेपाली सेनाको स्थानीय युनिट खटिएको संयुक्त सुरक्षा फौजले पक्राउ गरी ल्याएकोमा र निजहरूले हामीहरूले पेल्काचौर भन्ने स्थानमा लुकाई छिपाई हतियार राखेका छौँ देखाई दिन्छौँ भनी उक्त स्थानतर्फ जाँदा सुरक्षा फौजको घेरा तोडी भाग्न खोजेको । सुरक्षा फौजबाट फायर हुँदा गोली लागी घाइते भएको र उपचार गर्न अस्पतालमा ल्याउँदाल्याउँदै निजहरूको बाटोमा मिति २०५८।११।७ गते मृत्यु भएको भनी अभिलेखबाट देखिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने भनी मिति २०६८।६।१० मा बसेको नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट निर्णय भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
४९	खेहरू राय, सर्लाही हरिपुर्वा गाविस, वडा नं.- ८	सुरक्षाकमी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/२/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	खेहरू राय- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/८/२९ को निर्णयानुसार निजलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने निर्णय भएको देखिन्छ । निजलाई रु.१,५०,०००।- सिफारिस बमोजिमको रकम क्षतिपूर्ति दिने मं.प. बाट निर्णय भई आर्थिक प्रशासन शाखाबाट २०६५।१०।१२ मा सम्बन्धित जिल्लामा रकम पठाएको र दोषीउपर कारवाहीका लागि च.नं. २६७, मिति २०६५।७।२ मा प्रहरी प्रधान कार्यालयमा लेखी गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । नं.९ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.२ लाख ५० हजार सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्ड र प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई जिम्मा दिइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
५०	किसान नौरता चलाउने, नेत्र कडायत, भीमबहादुर परियार, रनसिंह विश्वकर्मा, नरबहादुर नेपाली र प्रभुनाथ रिमाल, अछाम	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/२/३ को निर्णय	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नौरता चलाउने, नेत्र कडायत, भीमबहादुर परियार, रनसिंह विश्वकर्मा, नरबहादुर नेपाली समेत ५ जनाको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/८/२९ को निर्णयानुसार निजलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने निर्णय भएको देखिन्छ । जनही रु.१,५०,०००।- क्षतिपूर्ति दिने मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ५७६, मिति २०६५।९।२८ मा भुक्तानीको लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखी पठाएकोमा सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको । दोषी उपर कारवाहीका लागि च.नं. २६३, मिति २०६५।७।२० मा प्र.प्र.का. मा लेखी गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । नं. ५ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । तत्कालीन विद्रोहीका कमाण्डर सरदसिंह भण्डारीको नेतृत्वमा ९ वटा जिल्लाका वासिन्दाहरूलाई भेला गराई साँस्कृतिक कार्यक्रम गर्ने क्रममा १५-२० हजार जनता भेला भएको र अन्य आउँदै गर्ने क्रममा नेपाली सेनाको हेलिकप्टर कार्यक्रमस्थल माथि घुम्दा विद्रोहीले फायर खोलेपश्चात् आफ्नो आत्मरक्षा र भिडलाई तितरबितर नपारेमा निजहरूले कुनै पनि सरकारी कार्यालय तथा मानव बस्तीमा हिंसात्मक कारवाही गर्ने भन्ने बुझिएको र उक्त कार्यक्रमलाई समयमै बिफल नपारेमा कुनै पनि बखत तत्कालीन विद्रोहीले अप्रिय घटना घटाई ठूलो धनजनको क्षति हुने हुँदा भिड तितरबितर पार्ने क्रममा विद्रोहीकै कारणबाट नेत्र कडायत, प्रभुनाथ रिमाल र नौरता चलाउने नाम गरेका ३ जना व्यक्तिको मृत्यु हुन गएको र भिमबहादुर परियार, रणसिंह विश्वकर्मा र नरबहादुर नेपालीको सम्बन्धमा स्थानीय प्रहरी प्रशासन तथा नेपाली सेनाको स्थानीय युनिटमा समेत बुझ्दा निज ३ जनाको मृत्यु सम्बन्धमा कहीँ कतै उल्लेख नभएको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१२ लाख ५० हजार राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

५१	टंक पौडेल तथा इन्द्रबहादुर पाँचकोटी, मोरङ, डङ्ग्राहा	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउन मिति २०६२/२/३ को निर्णय।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	टंक पौडेल र इन्द्रबहादुर पाँचकोटी- दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/१०/५ को निर्णयानुसार जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको देखिन्छ । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने निर्णयका लागि च.नं. ६७८, मिति २०६५।१०।१० मा मं.प. मा प्रस्ताव पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.५ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
५२	राजविक्रम भुर्तेल तथा निजकी श्रीमती सीता भुर्तेल, पोखरा उपमहानगरपालिका-५, पर्स्याङ, कास्की	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन तथा बेपत्ता पारिएकी शर्मिला परियारलाई सार्वजनिक गर्न श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/२/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	राजविक्रम भुर्तेल, श्रीमती सीता भुर्तेल- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । (क) मिति २०६२।२।१ गते बिहान ०२३० बजे कास्की जिल्ला सराङकोट गा.वि.स. २ स्थित पामे ईलाका नजिक सुरक्षा फौजको गस्ती तथा सर्चको क्रममा अज्ञात पुरुष र महिला (गरी २ जना) सुरक्षा फौजको घेरा तोडी भाग्ने प्रयास गरेको र सुरक्षा फौजले नभाग्नको लागि चेतावनी दिँदा समेत अटेर गरी भागेको हुँदा सुरक्षा फौजको फायरबाट १ जना अज्ञात महिला र पुरुषको मृत्यु भएको भनी जिल्ला प्रहरी कार्यालय कास्कीबाट तयार गरिएको लाश प्रकृति मुचुल्कामा उल्लेख भएको । (ख) घटनास्थल तथा लाश प्रकृति विवरणमा मृतकहरूको नाम थर वतन नखुलेको उल्लेख हुनुका साथै पोर्टमार्टम रिपोर्टमा समेत मृतकहरूको पहिचान खुलेको नपाइएको । (ग) शर्मिला परियारलाई निजको ससुरालाई जिम्मा लगाई पठाएको जानकारी प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त कारवाहीमा खटिएका प्रमुख सेनानी (तत्कालीन सेनानी) उपर अन्य कसुरमा सैनिक अदालतबाट पुर्पक्ष भइसकेपश्चात् विष सेवन गरी आत्महत्या गर्नुभएको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । ▪ उक्त कारवाहीमा खटिएका प्रमुख सेनानी (तत्कालीन सेनानी) उपर अन्य कसुरमा सैनिक अदालतबाट पुर्पक्ष भइसकेपश्चात् विष सेवन गरी आत्महत्या गरेको । ▪ शर्मिला परियारलाई निजको ससुरालाई जिम्मा लगाई पठाएको ।	आंशिक
५३	राजन पुडासैनी, यदुप्रसाद मुडवरी तथा मणिराज मुडवर समेत ३ जना, नुवाकोट, कुमरी गाविस, वडा नं.- ७	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/२/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । राजन पुडासैनी- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । यदुप्रसाद मुडवरी र मणिराज मुडवरीको नाम तेस्रो प्रतिवेदनमा रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५४	राजगिर यादव, रामनाथ यादव, विल्टु यादव, शत्रुघन यादव, वीरेनजी यादव र रामपुकार	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/२/३ को निर्णय।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । राजगिर यादव, रामनाथ यादव, शत्रुघन यादव, राम पुकार यादव दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	यादव, धनुषा, चोराकोलपुर- ६				नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । तत्कालीन बिद्रोहीहरू मिटिङ गरिरहेको सूचना प्राप्त भई सुरक्षा फौजले घेरा हाली पक्राउ गर्न खोज्दा विद्रोहीहरूले सुरक्षा फौजलाई लक्षित गरी सकेट बम प्रहार गरी आक्रमण गरेकोमा संयुक्त सुरक्षा फौजले बाध्य भई प्रतिकारात्मक जवाफी कारवाही गरेको । उक्त प्रतिकारात्मक कारवाहीमा रामनाथ, शत्रुधन, रामपुकार, विरेनजी यादव समेत ६ जना विद्रोहीहरूको मृत्यु भएको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।एा०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको ।	रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ विद्रोहीहरूले सुरक्षा फौजलाई लक्षित गरी सकेट बम प्रहार गरी आक्रमण गरेकोमा संयुक्त सुरक्षा फौजले बाध्य भई प्रतिकारात्मक जवाफी कारवाहीमा उक्त घटना भएको ।	
५५	बलबहादुर सार्की र ज्ञानबहादुर सार्की, सिन्धुली, तीनकन्या वडा नं.- ७	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/२/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । बलबहादुर सार्की र ज्ञानबहादुर सार्कीको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको (गृह मन्त्रालयको च.नं. ४६७ को पत्र बाट प्रस्तावको च.नं. ६७८।०६५।१०।१० मा मन्त्रिपरिषद्मा रु.१ लाख ५० हजार राहत प्रदान गर्न प्रस्ताव पठाइएको) भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/१०/५ को निर्णयानुसार जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको देखिन्छ । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने निर्णयका लागि च.नं. ६७८, मिति २०६५।१०।१० मा मं.प. मा प्रस्ताव पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.५ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५६	धनबहादुर तामाङ, नगेन्द्र पराजुली तथा टोमनाथ पौडेल, हसन्दह गाविस- ८, मोरङ	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/२/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको २०६५/७/१८ को निर्णयानुसार रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्र.प.का.लाई निर्देशन दिइएको । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५७	आशाराम चौधरी, कृष्ण चौधरी, जोगी चौधरी, परशुराम चौधरी, जगमान चौधरी, रामु चौधरी,	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/२/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । आशाराम चौधरी, कृष्ण चौधरी, जोगी चौधरी, जगमान चौधरी, साँम्रा चौधरी, रिष चौधरी, खुसीलाल चौधरी, शिलु चौधरी समेत ८ जनाको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५	आंशिक

	साँम्रा चौधरी, रिष चौधरी, खुसीलाल चौधरी, शिलु चौधरी, रूपलाल चौधरीसमेत ११ जना, त्रिभुवन नगरपालिका वडा नं.- ३, वर्गदीका				रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
५८	नारायण कनौजे, दलबहादुर दर्लामी, टेकबहादुर गाहा, पाल्पा जिल्लाको चिदीपानी गाविस-१, धैरेनीमा पर्ने सिद्धार्थ राजमार्ग	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तथा पीडित परिवारहरूलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/१/२८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	मिति ०६०/१२/२३ को निर्णयानुसार जनही रु. १,००,०००/- रुपैयाँका दरले क्षतिपूर्ति दिइएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. २७१४ मिति ०६२/११/२२ को पत्रमार्फत् जानकारी प्राप्त । नारायण कनौजे, दलबहादुर दर्लामी, टेकबहादुर गाहा समेतको नाम मृतक सम्बन्धी पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । मिति २०६१।१२।९ गते पाल्पा जिल्लाको चितीपानी गा.वि.स. अन्तर्गत सिद्धार्थ राजमार्गमा पर्ने धैरेनी भन्ने स्थानमा भएको घटना बारे नेपाली सेनाले छानविन टोली गठन गरी उक्त टोलीको अनुसन्धानबाट मृतक र पक्राउ परेका व्यक्तिहरू समेतको कुनै विद्रोही गतिविधिमा संलग्न रहेको नदेखिएको हुँदा सो घटनामा मृत्यु हुने व्यक्तिका आफन्तजनलाई उचित क्षतिपूर्ति दिलाउन सम्बन्धित निकायमा लेखापढी गर्ने र पक्राउ परेका व्यक्तिहरू आफन्तको जिम्मा लगाई छाडी दिने तथा उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षा फौजलाई पुन: यस्तो अवस्था आइपरेमा सतर्कता र संयमता अपनाउन चेतावनी दिने राय पेश गरेको सम्बन्धमा कारवाही भइरहेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५९	टोपबहादुर कार्की तथा भोजबहादुर कार्की, बर्दिया	सुरक्षाकर्मी	निजहरूको सेनाद्वारा हत्या गरेको सम्बन्धमा दोषीलाई कारवाही गरेको भन्ने सेनाबाट जानकारी प्राप्त भए पनि निज मृतकका परिवारहरूलाई क्षतिपूर्ति दिए/नदिएको विषयमा श्री ५ को सरकारसँग जानकारी माग गरी पुन: आयोगमा पेश गर्ने भन्ने आयोगको निर्णय । यस विषयमा आयोगबाट मिति २०६७।४।३० मा पुन:सिफारिस गरेको (सिफारिस सङ्ख्या- ३९७) ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	घटनासम्बन्धमा छानविन गर्न गठित बोर्डको रायबमोजिम पीडितहरू निर्दोष रहेको हुँदा सो कार्यमा संलग्न सैनिक व्यक्तिहरू अदालतबाट सिपाही ज्ञानबहादुर थारूलाई सेवाबाट बर्खास्त गरी ७ वर्ष कैद सजाय तथा नोकरीबाट बर्खास्त गरिएको र अमल्दार पदमबहादुर खत्रीलाई एक तह घटुवा गर्ने सजाय दिएको र सोही घटनामा संलग्न सशस्त्र प्रहरीका सुरक्षाकर्मीलाई कानूनअनुरूप कारवाहीको लागि प्रक्रिया अगाडि बढाउन सोही सङ्गठनमा पत्राचार गरिएको भन्ने रक्षा मन्त्रालयको मिति ०६१/१/१७ को पत्रमार्फत् जानकारी प्राप्त । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
६०	हेलुराम चौधरी, शरद चौधरी, बुद्धिराम चौधरी, इन्द्रलाल चौधरी, रामप्रसाद चौधरी, विनोद चौधरी, ढुण्डिराज चौधरी, पृथ्वीनारायण	सुरक्षाकर्मी	जिम्मेवार सुरक्षाकर्मीलाई आवश्यक कारवाही तथा पीडितका परिवार हरूलाई जनही रु. १,५०,०००/- दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकार समक्ष लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने आयोगको मिति २०६२/२/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/१०/५ को निर्णयानुसार जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । हेलुराम चौधरी, शरद चौधरी, बुद्धिराम चौधरी, इन्द्रलाल चौधरी, विनोद चौधरी, ढुण्डिराज चौधरी, पृथ्वीनारायण चौधरी, समेत ६ जनाको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र रामप्रसाद चौधरी र असुरी चौधरीको सम्बन्धमा गृह मन्त्रालयको च.नं. ४६७ मिति २०६७।०९।०४ को पत्रानुसार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालयलाई १लाख ५० हजार राहत उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा प्रस्ताव पठाएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१९ लाख ५० हजार राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	चौधरी, असुरी चौधरीसमेत ९ जना, दाङ, लक्ष्मीपुर				सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने निर्णयका लागि च.नं. ६७८, मिति २०६५।१०।१० मा मं.प. मा प्रस्ताव पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । नं. १९ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	निर्णय भएको तथा दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइसकिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
६१	रमा अधिकारी, झापा, टाघनडुब्बा–७, कामाटोली	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा पीडितका हकवाला परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/४/१८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	निज सहायक सेनानीले बढी शक्तिको प्रयोग गरेको पाइएकोले निजलाई ३ महिना कैद, १ वर्ष बढुवा रोक्का गर्ने फैसला गरेको जानकारी शाही नेपाली जङ्गी अड्डा, कार्यरथी विभागको प.सं. १४६४४/३/ए/६२/६३/७८ मिति ०६२/९/४ को पत्र प्राप्त, रु. २५,०००/- निज रमा अधिकारीको हकवालालाई क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराउने फैसला गरेको जानकारी शाही नेपाली जङ्गी अड्डा, कार्यरथी विभागको प.सं. १४६४४/३/ए/०६२/६३/७८ मिति ०६२/९/४ को पत्र प्राप्त । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
६२	सुरेश बराल, वनकाजी गुरुङ, पोखरा उमनपा- ७ स्थित राष्ट्र बैङ्क चोक	सुरक्षा फौज	उक्त घटना सुरक्षा कर्मचारीको असावधानी तथा लापरवाहीले भएको देखिँदा त्यस्तो कसुर को, कसबाट भएको हो ? पत्ता लगाई दोषीमाथि कानूनबमोजिम कारवाही गर्न श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने आयोगको मिति २०६२/४/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	सो घटनाको सम्बन्धमा मिति ०६२/४/१ गते श्री नं. २१ बाहिनी अड्डाबाट गरिएको को.अ.ई.मा उक्त घटनामा संलग्न ४ जना सुरक्षा फौजका व्यक्तिहरू (अधिकृत- २, हु.– १ र सशस्त्र प्रहरी अधिकृत– १) सँग सो घटनाको विषयमा सोधपुछ गरिएको र सोधपुछको क्रममा पक्राउ गर्ने अन्य उपाय अवलम्बन नगरी बढी शक्तिको प्रयोग गरी फायर खोलिएको देखिएकोले को.अ.ई.ले कोर्टमार्शल गर्न सिफारिस गरिएको र कोर्टमार्शलबाट निज सहायक सेनानीले बढी शक्तिको प्रयोग गरेको पाइएकोले निजलाई ३ महिना कैद, १ वर्ष बढुवा रोक्का गर्ने फैसला गरेको जानकारी शाही नेपाली जङ्गी अड्डा कार्यरथी विभाग भद्रकालीको प.सं. १४६४४/३/ए/०६२/६३/७८ मिति ०६२/९/४ को पत्रबाट प्राप्त । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
६३	रङ्गलाल धिमाल, राजघाट- २, मोरङ	शाही नेपाली सेना	निजलाई पक्राउ गरिसकेपछि हत्या गरेको अनुसन्धानबाट देखिएकोले घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी लापरवाही गरी ज्यान मार्ने र पछि भूठो मुचुल्का बनाउने सुरक्षा कर्मचारीलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका हकवालालाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकार समक्ष सिफारिस गरी पठाउने मिति २०६२/५/२२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रङ्गलाल धिमाल- दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

६४	कृष्णप्रसाद भनिने गोविन्दप्रसाद सिंखडा, गुम्दी गाविस, वडा नं.- ८ फलाङ्गे, धादिङ	संयुक्त सुरक्षा फौज	त्यस्तो कसुर को कसबाट भएको हो ? पत्ता लगाई कानूनबमोजिम सजाय गर्न तथा मृतकका आश्रित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन समेत श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/४/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कृष्णप्रसाद भनिने गोविन्दप्रसाद सिंखडा- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । मिति २०६२।१।२७ गते निजलाई पक्राउ गरी ल्याउँदै गर्दा बाटोमा भागेको र मिति २०६२।१।२८ गते व्यापक खोजी गर्दा मकैबारीमा लुकी बसेको अवस्थामा फेला पारी नभाग्न चेतावनी दिँदादिँदै सुरक्षा घेरा तोडी भाग्ने प्रयास गरेकोले सुरक्षा फौजले बाध्य भई गोली चलाउँदा मृत्यु भएको को.अ.ई. बाट खुलेको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र नभाग्न चेतावनी दिँदादिँदै सुरक्षा घेरा तोडी भाग्ने प्रयास गरेकोले सुरक्षा फौजले बाध्य भई गोली चलाउँदा मृत्यु भएको को.अ.ई. बाट देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
६५	रामबाबु पटेल, लौकाहा गाविस, वडा नं.- २, रौतहट	सुरक्षाकर्मी	उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी दोषीलाई कारवाही गरी सजाय गर्नुका साथै मृतकका हकवालालाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिलाउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६२/६/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको च.नं.४६७ मिति २०६७।९।४ को पत्रबाट राहतको लागि पठाइएको विवरणको सि.नं.७ मा नाम समावेश भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई आर्थिक प्रशासन शाखाबाट २०६५।१०।१२ मा जिल्लामा रकम भुक्तानीका लागि पठाएको जानकारी प्राप्त भएको र दोषीउपर कारवाही गर्न च.नं. २६६, मिति २०६५।७।२० मा प्र.प्र.का. मा लेखी गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । निज व्यक्तिको सम्बन्धमा नं. ७ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ क्षतिपूर्ति रकम दोहोरो दिएको देखिन्छ । ▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्ड र प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई जिम्मा दिइसकिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
६६	चक्रराज जोशी, धनगढी न.पा. वडा नं.- ८, कैलाली	सुरक्षाकर्मी	त्यस्तो कसुर को कसबाट भएको हो ? पत्ता लगाई दोषीलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकको परिवारलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन समेत श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६२/७/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । चक्रराज जोशी- चौथो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सुरक्षाकर्मी माथि सकेट बम प्रहार गरी भाग्ने क्रममा माओवादी माथि गोली चलाउँदा मरेको, तत्कालीन विद्रोहीको साथबाट सकेट बम १ "विशाल" सचिव, अखिल क्रान्तिकारी लेखेको नोटबुक तथा क्रान्तिकारी किसान संगठन सचिव चक्रराज जोशीको दस्तखत गरी स्पष्टीकरणको कागजाद समेत फेला परेको भन्ने व्यहोराको पत्राचार भएको देखिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६७	नगरकोट घटना, चिहानडाँडा, नगरकोट मृतकहरू: १. भगवान तामाङ्ग २. आइते तामाङ्ग ३. रामलाल नगरकोटी ४. नानु नगरकोटी ५. मया तामाङ्ग ६. सुजन श्रेष्ठ, होटल क्लव हिमालय ७. रामप्रसाद पन्त, होटल स्पेश माउण्टेन प्रा.ली. नगरकोट ८. काले तामाङ्ग ९. निरु तामाङ्ग १०. धमाई लामा ११. दीपक तामाङ्ग घाइतेहरू: १. गोपाल पहारी, पनौती १२, काभ्रे २. राजु लामा, देवपुर १, काभ्रे ३. निरज तामाङ्ग, नाल्दुम ८, काभ्रे ४. राजकुमार गुरुङ्ग, नगरकोट ७, भक्तपुर ५. रामकुमार नगरकोटी, नगरकोट ९, भक्तपुर ६. फुच्ची तामाङ्ग, नगरकोट ९, भक्तपुर ७. रामभक्त नगरकोटी, नगरकोट ९, भक्तपुर	शाही नेपाली सेनाका एक सिपाही	मिति २०६२।११।१६ मा श्री ५ को सरकारलाई निम्नानुसारको सिफारिस गरिएको: ☐ मृतक सिपाहीले सरुवा भइसकेपछि आफ्नो जिम्माको हातहतियार सैनिक शिक्षालयमा बुझाइसकेको भनिएको भए पनि घटना भएको रात सादा पोशाकमा गोलीसहितको हतियार शिक्षालयबाट सहजै अनियन्त्रित ढंगले बाहिर निकाल्नुले शिक्षालयको हतियार व्यवस्थापन तथा अनुशासन पक्ष अत्यन्त कमजोर रहेको देखिँदा त्यस्तो लापरवाहीको जिम्मेवारी शिक्षालयका कमाण्डरकै हुने यस आयोगको ठहर भएकोले सो शिक्षालयका जिम्मेवार सैनिक कमाण्डरलाई आवश्यक कारवाही गरी त्यसको जानकारी आयोगलाई उपलब्ध गराउन र आगामी दिनमा यस्ता घटना दोहोऱ्याउन नदिन के कस्तो व्यवस्था गरिएको छ सो बारेमा समेत जानकारी गराउन, ☐ सिपाही वासुदेव थापाको लाश भएको स्थान र निजले चलाएको भनिएको राइफल भेटिएको दुरी टाढा हुनु लगायत अन्य हर्कतहरूको बारेमा आशंका देखिएकोले सो विषयमा अनुसन्धान गर्ने	रक्षा मन्त्रालय	यस सम्बन्धमा संसदीय छानविन समिति गठन भई अनुसन्धान भएको । उक्त समितिले सिफारिस गरे बमोजिम सैनिक शिक्षालय नगरकोटका तत्कालीन पति लगायत अन्य सैनिक ब्यक्तिलाई समेत विभागीय कारवाही गरिएको । नेपाली सेनाको तर्फबाट पीडित परिवारलाई तत्कालको लागि खाद्यान्न सहयोग उपलब्ध गराइएको । घटनास्थलमा पूजापाठ गरिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस कार्यान्वयनका सम्बन्धमा निम्नानुसार भएको भनी कार्यरथी विभाग, मानव अधिकार निर्देशनालय जङ्गी अड्डाको मिति २०६५।०५।०५ को पत्र प्राप्त भएको: ☐ तत्कालीन प्रतिनिधिसभाबाट सांसद परी थापाको संयोजकत्वमा गठित संसदीय छानविन समितिको प्रतिवेदन अनुसार आफ्नो कर्तव्य सही रुपमा निर्वाह नगरेको कसूरमा सैनिक ऐन, २०६३ बमोजिम उक्त शिक्षालयका तत्कालीन पति तथा अन्य अधिकृत पदिक समेतलाई विभागीय कारवाही गरिएको, प्र.से. लगायत ११ जना सैनिक व्यक्तिहरूलाई अन्यत्र सरुवा गरिएको, तत्कालीन कार्य हुद्दा र अम.लाई क्रमश: ८ महिना २९ दिन र ९ महिना २ दिन कैद गरी दुवैलाई भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट हटाइएको, ☐ तत्काल राहत स्वरुप मृतकका परिवारलाई रु. १,५०,०००।- प्रति परिवार उपलब्ध गराइएको ☐ स्थानीय प्रशासन (विभिन्न जि.वि.स. तथा गा.वि.स. कार्यालयहरू) को तर्फबाट प्रति मृतक रु. ३९,००५।- र प्रति घाइते रु.८,५०५।- का दरले उपलब्ध गराइएको । ☐ मन्दिर पुन:निर्माणको लागि नेपाली सेना तथा शिक्षालयको तर्फबाट जिन्सी तथा नगद सहायता प्रदान गरिएको साथै १६ जना स्थानीय घाइतेहरूलाई वीरेन्द्र सैनिक अस्पताल, छाउनीमा उपचार गराएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

	८. भीमबहादुर तामाङ्ग, नगरकोट ९, भक्तपुर ९. पुर्नी तामाङ्ग, नाल्दुम ८, काभ्रे १०. जगतबहादुर तामाङ्ग, नगरकोट भक्तपुर ११. रमा पहारी, पनौती १२, काभ्रे १२. कृष्णबहादुर तामाङ्ग, नगरकोट ९, भक्तपुर १३. कालु तामाङ्ग, नगरकोट ४, भक्तपुर १४. सुकलाल नगरकोटी, नगरकोट भक्तपुर १५. विजय थिङ्ग, नगरकोट भक्तपुर १६. सपना लामा, नगरकोट ५, भक्तपुर १७. लक्ष्मी नगरकोटी, नगरकोट ७, भक्तपुर		निकायबाट थप अनुसन्धान गरी वास्तविक तथ्य जानकारीमा ल्याउन, ☐ मृतकका परिवार तथा घाइतेहरूलाई श्री ५ को सरकारले समयमै क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनका लागि देखाएको तदारुकता सकारात्मक भए तापनि बालबालिकाहरूको लागि निःशुल्क शिक्षाको उचित व्यवस्था गर्न तथा घाइतेहरूको निशुःल्क तथा प्रभावकारी उपचारको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्न, ☐ यसप्रकारका घटना दोहोरिन नदिन नियमित रुपमा स्थानीय क्षेत्रमा लाग्ने विभिन्न मेला, पर्व, जात्रा जस्ता मानिसहरू भेला हुने क्षेत्रमा शान्ति सुरक्षा कायम गर्न स्थानीय प्रशासनबाट आवश्यक व्यवस्था मिलाउन ।				
६८	नाथुप्रसाद चौधरी, रामकिसुन यादव, मानमटेरिया, रूपन्देही	सुरक्षाकर्मी	उक्त घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्नुको साथै पीडितका आश्रित परिवारलाई जनही रु. २,००,०००/– क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने मिति २०६२/११/१६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । नाथुप्रसाद चौधरी, रामकिसुन यादव- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
६९	मोरङ जिल्लाको जाँति घटना, देवराज अधिकारी, कक्षा ९ मा अध्ययनरत महेन्द्र	सुरक्षाकर्मी	सो घटनामा दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्नुको साथै मृतकका परिवारलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. १,५०,०००/- उपलब्ध	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । महेन्द्र राई पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र देवराज अधिकारी र राजेन्द्र मादी लिम्बू दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	राई तथा सोही स्थान बस्ने राजेन्द्र मादी लिम्बूलाई मारिएको र घाइतेहरू डिलकुमारी कुरुङवाङ र मानकुमारी योङ्गहाङ्ग तथा आर्थिक क्षति हुने खिमकुमारी लिम्बू र वीरबहादुर लिम्बू, जाँते गाविस मोरङ		गराउने, सो घटनामा परी घाइते भएका डिलकुमारी कुरुङ्गवाङ्ग र मानकुमारी योङ्गहाङ्गको निःशुल्क उपचारको व्यवस्था गर्ने तथा भिडन्तबाट खिमकुमारी लिम्बू र वीरबहादुर लिम्बूको घरका सामान तथा चौपाया मरेको भन्ने देखिँदा निरीक्षण गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने तथा विद्यालयमा सशस्त्र गतिविधि सञ्चालन गरी द्वन्द्वमा असंलग्न पक्षलाई प्रभावित नपार्न ने.क.पा. (माओवादी)लाई आह्वान गर्ने मिति २०६२/११/५ को निर्णय ।	मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७०	मनोज भन्ने चन्द्रबहादुर बस्नेत, सिजुवा गाविस, शान्तिनगर गाउँ, मोरङ	सुरक्षाकर्मी	सो घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्नुको साथै पीडितका आश्रित परिवारलाई भरपोषणको लागि रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने मिति २०६२/११/५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १६६ मिति २०६३/११/२८ गते गृह मन्त्रालयबाट मिति २०६३/११/३ को निर्णयानुसार निज चन्द्रबहादुर बस्नेतलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गरिएको भन्ने जानकारी प्राप्त । मनोज भन्ने चन्द्रबहादुर बस्नेत दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७१	प्रेमबहादुर खड्का, सिन्धुली जिल्ला, आम्ले गाविस-३ सिम्ले	सुरक्षा फौज	सो घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्नुको साथै पीडितका आश्रित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको जानकारी आयोगमा उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/११/१६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । प्रेमबहादुर खड्का- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७२	भीमप्रसाद पौडेल, झापा जिल्ला	सुरक्षा फौज	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय,	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम	आंशिक

	शरणामती गाविस- ४, भृकुटीचोक		पीडितका हकवाला परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने मिति २०६२/८/१४ को निर्णय ।	शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	भीमप्रसाद पौडेल- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७३	कीर्तिमान थापा, तनहुँ जिल्ला कोटदरबार गाविस- ४, आपँथोक	सुरक्षाकर्मी	जिम्मेवार सुरक्षाकर्मीलाई पत्ता लगाई आवश्यक कारवाही गर्न तथा मृतकका आश्रित परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कीर्तिमान थापा- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । तनहुँ जिल्ला रिसिनङ रानिपोखरी गा.वि.स.-३ स्थित जङ्गलमा संयुक्त सुरक्षा फौजको प्रतिकारात्मक कारवाहीमा परी मृत्यु भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । ▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७४	नारायणप्रसाद श्रेष्ठ, तनहुँ जिल्ला राम्जाकोट गाविस- १, कुमाल खोला	सुरक्षा फौज	जिम्मेवार सुरक्षाकर्मी पत्ता लगाई आवश्यक कारवाही गर्न तथा मृतकका आश्रित परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६२/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । नारायणप्रसाद श्रेष्ठ- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । मिति २०६२।२।१९ गते संयुक्त सुरक्षा फौजको गस्ती टोली र माओवादी बीच सोही जिल्लाको राम्जाकोट गा.वि.स.-३ भटारे खोलामा दोहोरो भिडन्तमा परी मृत्यु भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । ▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७५	ईश्वर ढुङ्गाना, मोरङ जिल्ला लेटाङ्ग गाविस- ७	सुरक्षाकर्मी	जिम्मेवार सुरक्षाकर्मीलाई पत्ता लगाई आवश्यक कारवाही गर्न तथा पीडितका हकवाला परिवारलाई रु.	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा	प्रभात भनिने ईश्वर ढुङ्गाना पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			१,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६२/८/१४ को निर्णय ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय	रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । निजको सम्बन्धमा नं. २ बाहिनी अड्डामा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको तथा दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइसकिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
७६	शिवहरि अछामी, रामेछाप जिल्ला भटौली-२	शाही नेपाली सेना	मृतकका आश्रित परिवारलाई १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/८/१४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको मिति ०६३/११/२८ च.नं. १६६ को पत्रमार्फत् १,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गरिसकेको व्यहोराको पत्र प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
७७	दयाराम परियार, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, सम्पर्क कार्यालय, जनकपुर	प्रहरी	मृतक रामचन्द्र यादव र दयाराम परियारको परिवारलाई जनही रु. २,५०,०००/– क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन तथा गोली चलाई ज्यान लिने प्रहरी कर्मचारीलाई फौजदारी अभियोगमा कारवाही चलाउन आवश्यक अनुसन्धान तुरुन्त सुरु गर्ने साथै यस किसिमको घटना दोहोरिन नदिन प्रहरीले चाहिने सतर्कता अपनाउनको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने मिति २०६२/१२/२० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको मिति ०६३/११/२८ च.नं. १६६ को पत्रमार्फत् रु. २,५०,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गरिसकेको व्यहोराको पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडित परिवारलाई रु.२ लाख ५० हजार दिएको । ▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

माओवादीद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
७८	दिनेश कोहार, दीपेन्द्र चौधरी, भरत यादव, चन्द्रमान वरेठा भन्ने वडघड धोवी, हृदयेश यादव (विद्यार्थी कक्षा ७ मा अध्ययनरत) कमलेश यादव, अभिमन्यु चौधरी, विजय चौधरी, राजेन्द्र चौहान(दिदीको घरमा पाहुना आएका) र दिनेश चौधरी (अस्पताल लैजाँदा लैजाँदै मृत्यु भएको), सोमनी गाविस, वडा नं.- ७ वर्गदवा, नवलपरासी	माओवादी	घटनामा घाइते भएका बिरामीहरूको औषधोपचार लगायतमा लागेको सम्पूर्ण खर्च राज्यतर्फबाट व्यवस्था गर्न, घर जलेकाहरूको परिवार र घर भत्काइएका परिवारलाई यथोचित क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गर्न, उक्त घटनाका सम्बन्धमा आवश्यक अनुसन्धान गरी दोषीलाई कारवाही गर्न, घटनापछि विस्थापित भएकालाई पुन:स्थापित गर्न तत्कालै आवश्यक पहल गर्न, गाउँमा प्रतिकार समितिद्वारा मारिएका व्यक्तिलाई क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गर्न तथा दोषीउपर कारवाही गर्न तथा प्रतिकार समितिका नाममा जबर्जस्ती पहरा गर्न लगाउने, बन्दुक भिर्न लगाउने कार्यलाई निरुत्साहित गरी गाउँमा शान्ति सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउन तथा माओवादीबाट मारिएका व्यक्तिको परिवारलाई आर्थिक सहयोग स्वरूप जनही रु. १,५०,०००/- उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/१/२८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । दिनेश कोहार, चौथो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । दीपेन्द्र चौधरी, चन्द्रमान वरेठा भन्ने वडघड धोवी, कमलेश यादव, अभिमन्यु चौधरी, विजय चौधरी, राजेन्द्र चौहान र दिनेश चौधरी समेत ७ जनाको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७९	सुरेन्द्र बस्नेत, शंकर भण्डारी र श्रीराम चौहान, पीपलडाँडा गाविस, वडा नं.- ३ सिन्धुपाल्चोक	माओवादी	उक्त घटनाका सम्बन्धमा आवश्यक अनुसन्धान गरी दोषीलाई कारवाही गर्न, घटनामा घाइते भएका बिरामीहरूको औषधोपचार लगायतमा लागेको सम्पूर्ण खर्च राज्यको तर्फबाट व्यवस्था गर्न, घर जलेकाहरूको परिवार र घर भत्काइएकाहरूको परिवारलाई यथोचित क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गर्न, घटनापछि विस्थापित भएकालाई पुन:स्थापित गर्न तत्कालै आवश्यक पहल गर्न तथा माओवादीबाट मारिएका व्यक्तिको परिवारलाई आर्थिक सहयोग स्वरूप जनही रु. १,५०,०००/- उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने २०६२/१/२८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । सुरेन्द्र बस्नेत, शंकर भण्डारी र श्रीराम चौहान समेत ३ जनाको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		
८०	कालिकोट, पिली घटना, दाह गाविस, वडा नं.- ८ पिलीकोप, कालिकोट	माओवादी	आयोगद्वारा गठित अनुसन्धान टोलीको स्थलगत अनुसन्धानमा फेला परेका तथ्यसहितको प्रतिवेदन संलग्न राखी कारवाहीको लागि सिफारिस गरी पठाउने २०६२/५/२२ को निर्णय । जसमा निम्न सिफारिसहरू रहेको: श्री ५ को सरकारलाई: ☐ द्वन्द्वमा असंलग्न गैरसैनिक व्यक्ति शक्ति मल्ल र परे घर्तीको मृत्यु भएकोमा उनीहरूका हकवालालाई श्री ५ को सरकारको नीति बमोजिम अधिकतम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, ☐ मृतक सैनिकका परिवारलाई तत्काल अधिकतम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, ☐ घटनामा परी घाइते भएका व्यक्तिहरूको नि:शुल्क स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था राज्यबाट गर्न, ☐ सर्वसाधारणको क्षतिग्रस्त घरगोठको जाँचबुझ गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, ☐ सुरक्षा अस्थायी शिविरभित्र परेको जग्गा एवं हेलिप्याडमा परेको जग्गाको मुआब्जा उपलब्ध गराउन, ☐ राजमार्ग निर्माणमा लगाइएका गैरसैनिक श्रमिक दुर्घटनामा पर्दा तिनको उपचार, अङ्गभङ्ग एवं मृत्यु हुँदा क्षतिपूर्ति दिने बारे कुनै स्पष्ट नीति नअपनाइएकोले यसमा सुधार गरी क्षतिपूर्ति कसले, कहाँबाट कति अवधिमा दिने हो सो बारे अविलम्ब धारणा स्पष्ट गरी बाटो निर्माणकै रकमबाट तत्कालीन राहतकोष खडा गरी राहत प्रदान गर्न, ☐ सडक निर्माणको काममा १६ वर्षभन्दा मुनिका नाबालकको समेत प्रयोग भएको पाइएकोले त्यस्तो जोखिमपूर्ण काममा नलगाउन निर्माण कार्यमा संलग्न सबैलाई निर्देशन दिन, ☐ सडक निर्माण गर्दा वितरण गरिने ज्याला बारे सर्वसाधारणमा भ्रम पैदा भएको देखिएकोले यथासक्य पारदर्शिता अपनाई महिला तथा पुरुषबीच ज्यालामा भेदभाव हुन नदिन समुचित निगरानी र अनुगमनको व्यवस्था गर्न। नेकपा माओवादीलाई निम्न अनुसार कार्य गर्न आव्हान: ☐ भिडन्तपछि माओवादीले कब्जामा रहेका शाही नेपाली सेनाका जवानहरूको नाम समेत पत्रपत्रिकामा प्रकाशित गर्नु र उनीहरूप्रति मानवोचित व्यवहार भएको अठोट व्यक्त गर्नु द्वन्द्व न्यूनीकरण र सम्वाद प्रक्रिया शुरु गर्नमा सकारात्मक कदम हुने आयोगको ठम्याई रहेको र कब्जामा रहेका व्यक्तिलाई कब्जामा राख्नु जेनेभा महासन्धि, १९४९ को साझा धारा ३ को विपरीत हुने भएकोले तत्काल मुक्त गर्न ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

			☐ आफ्नो कब्जामा लिइसकेपछि निहत्था सर्वसाधारणलाई क्रूरतापूर्वक यातना दिई मारिएको पाइएकोले त्यस्तो कार्य तुरुन्त बन्द गर्न आफ्ना सबै तहका कार्यकर्तालाई सचेत गराउन तथा त्यसरी आपराधिक कार्यमा संलग्न व्यक्तिको जेनेभा महासन्धि बमोजिम व्यक्तिगत जवाफदेहिता हुने भएकोले घटनाको अनुसन्धानको लागि उनीहरूको विवरण आयोगलाई उपलब्ध गराई सहयोग गर्न । ☐ माओवादीले सर्वसाधारण एवं बालबालिका समेतलाई द्वन्द्वमा प्रयोग गरेको भन्ने जानकारी प्राप्त भएकोले यसरी बालबालिका तथा सर्वसाधारणलाई द्वन्द्वमा प्रयोग नगर्न ।				
८१	विजयलाल दास, जनकपुर न.पा., जनकपुर	नेकपा (माओवादी)	मिति २०६२।११।१६ को निर्णयानुसार निम्न बमोजिम सिफारिस गरिएको- <u>श्री ५ को सरकारलाईः</u> ☐ मृतक उम्मेदवारको परिवारलाई अविलम्ब उचित क्षतिपूर्तिको व्यवस्था मिलाउन, ☐ मृतकको हत्यामा संलग्न अभियुक्तको पत्ता लगाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न, <u>ने.क.पा. माओवादीलाई आव्हानः</u> ☐ नेकपा माओवादीले जेनेभा महासन्धि १९४९ को साझा धारा ३ तथा पटक पटक व्यक्त गरेका मानव अधिकार तथा मानवीय कानूनको पूर्ण पालना गर्ने भन्ने प्रतिबद्धताको जानाजान उल्लङ्घन गरेको देखिँदा उक्त घटनामा निर्णय गर्ने, योजना बनाउने तथा कार्यान्वयनमा संलग्न दोषीहरूलाई आदेश संरचना (chain of command) को आधारमा कारवाही गरी सो को जानकारी सार्वजनिक गर्न, गराउन, ☐ भविष्यमा कुनै पनि बहानामा यस्ता किसिमका घटना नदोहोऱ्याउन तथा मानवीय कानून र मानव अधिकारका सिद्धान्त व्यवहारमा पूर्ण परिपालना गर्न ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको मिति ०६३/११/२८ च.नं. १६६ को पत्रमार्फत् रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गरिसकेको व्यहोराको पत्र प्राप्त । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख ५० हजार राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
८२	सरस्वती पराजुली, वाच्छा गाविस, वडा नं.- ७, घुमाउनेडाँडा, पर्वत	माओवादी	पीडितका परिवारजनलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति दिन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गर्ने एवं ने.क.पा. (माओवादी) लाई जेनेभा महासन्धिको प्रावधानअनुसार गैरसैनिक व्यक्तिलाई यातना दिने, हत्या गर्ने कार्य नगर्न विज्ञप्तिमार्फत् आह्वान गर्ने २०६२/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको मिति ०६३/११/२८ च.नं. १६६ को पत्रमार्फत् ७५,००० क्षतिपूर्ति प्रदान गरिसकेको व्यहोराको पत्र प्राप्त । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

८३	थानकोट घटना, इलाका प्रहरी कार्यालय, थानकोट	माओवादी	आयोगको मिति २०६२/११/१६ को निर्णयानुसार निम्नबमोजिम सिफारिस गरिएको: मृतकका परिवारलाई तत्काल उचित क्षतिपूर्ति तथा घाइतेहरूको प्रभावकारी नि:शुल्क उपचारको व्यवस्था गर्न श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस । घटनामा नेकपा माओवादीले निहत्था र युद्धमा सामेल नभएका ट्राफिक प्रहरीको हत्या गर्नु, सर्वसाधारण व्यक्तिलाई धम्क्याएर घरमा बम छोडिदिनु तथा हतियार बिसाएर आत्मसमर्पण गरेका प्रहरी तथा घाइते प्रहरीलाई पुन: गोली हानी मार्ने कार्य गरेको पाइएकोले जेनेभा महासन्धिको साझा धारा ३ विपरीत कार्य गरेको देखिन आउँछ । अत: ती उल्लङ्घनमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई व्यक्तिगत जवाफदेहिताको आधारमा कारवाही गर्नका निम्ति माओवादी पक्षलाई आह्वान गर्न तथा निहत्था र द्वन्द्वमा संलग्न रहेको व्यक्तिको हत्या जस्ता कारवाही रोक्न र मानव अधिकारका सिद्धान्त र मानवीय कानूनको उल्लङ्घन हुने गरी यस प्रकारका घटनाहरू नगर्न र नदोहोऱ्याउन आह्वान गर्ने ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
८४	दधिकोट घटना, इलाका प्रहरी कार्यालय, दधिकोट	माओवादी	आयोगको मिति २०६२/११/१६ को निर्णयानुसार निम्नबमोजिम सिफारिस गरिएको : मृतकका परिवारलाई तत्काल उचित क्षतिपूर्ति तथा घाइतेहरूको प्रभावकारी नि:शुल्क उपचारको व्यवस्था गर्न श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस, घटनामा नेकपा माओवादीले युद्धमा सामेल नभएका सर्वसाधारण व्यक्ति तथा पसल व्यवसायीहरूलाई आक्रमणको समयमा प्रयोग गर्नेजस्ता कार्य गरेकोले जेनेभा महासन्धि, १९४९ को साझा धारा ३ विपरीत कार्य गरेको देखिन आउँछ । अत: ती उल्लङ्घनमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई व्यक्तिगत जवाफदेहिताको आधारमा कारवाही गर्नका निम्ति माओवादी पक्षलाई आह्वान गर्न तथा मानव अधिकारका सिद्धान्त र मानवीय कानूनको उल्लङ्घन हुने गरी यस प्रकारका घटनाहरू भविष्यमा नगर्न र नदोहोऱ्याउन आह्वान गर्ने ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, नेकपा (माओवादी) पार्टी	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	घाइतेहरूको प्रभावकारी उपचारकोव्यवस्था गरिएको ।	आंशिक

विष्फोटमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
८५	बाँदरमुडे घटनाका ३८ जना पीडित व्यक्तिहरू, चितवन, कल्याणपुर-१	माओवादी	श्री ५ को सरकारलाई: सुरक्षाकर्मीहरूलाई सर्वसाधारण यात्रुहरूको जीउज्यानमा जोखिम हुने गरी सर्वसाधारणले प्रयोग गर्ने गरेका सार्वजनिक सवारी साधनहरूमा बर्दी वा बिना बर्दीमा हतियारसहित यात्रा गर्ने कार्य तत्काल रोक्न, सुरक्षाकर्मी र माओवादीबीच सशस्त्र भिडन्त भइरहने वर्तमान अवस्था तथा जुनसुकै दोहोरो भिडन्त हुन सक्ने कुरालाई दृष्टिगत गरी सर्वसाधारणले प्रयोग गर्ने सार्वजनिक सवारी साधन, सर्वसाधारण भेला हुने सार्वजनिक ठाउँहरू जस्तै: शैक्षिक संस्था, सामुदायिक भवन, स्वास्थ्य केन्द्र, धार्मिक स्थल, जात्रा तथा हाटबजार लागेका आदि ठाउँमा सर्वसाधारणको जीउज्यानमा जोखिम पर्ने गरी कुनै काम कुरा नगर्न/नगराउन तथा मानव अधिकार र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनका प्रावधानहरूलाई व्यवहारमा पूर्ण रूपमा पालन गर्न/गराउन सुरक्षा निकायका सबै तहमा अविलम्ब निर्देशन जारी गर्न,	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मिति २०६२/४/१८ गते अमर उच्च माविको प्राङ्गणबाट पक्राउ गरेका रामचन्द्र अधिकारी उक्त घटनाको योजनाकार भएको भन्ने बुझिएको साथै निजको बयानअनुसार सो घटनामा चण्डिका पौडेल साहस, इन्द्रजीत गुरुङ, किसान लामा, सुन मिलन र देवेन्द्रसमेत संलग्न	मृत्यु हुने ३५ जनामध्ये चितवन जिल्लामा बसोवास गरेका २० जनालाई प्रति व्यक्ति रु. १,५०,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइसकिएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण	आंशिक

			यस्तो प्रकारको घटना हुन सक्छ भने बस व्यवसायीद्वारा पूर्व जानकारी दिँदा पनि त्यसलाई गम्भीरतापूर्वक नलिई आवश्यक सतर्कतासमेत नअपनाउने स्थानीय प्रशासनिक अधिकारी र शाही नेपाली सेनालाई उक्त यात्रुवाहक बसमा चढ्न अनुमति प्रदान गर्ने जिम्मेवार सैनिक अधिकारीमाथि अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनबमोजिम व्यक्तिगत जवाफदेहिता हुने भएकोले निजहरूलाई आवश्यक कारवाही गरी सोको विवरण आयोगलाई उपलब्ध गराई सहयोग गर्न, श्री ५ को सरकारलाई घटनामा परी मृत्यु हुने सर्वसाधारण नागरिक तथा सैनिकका परिवारहरूलाई तत्काल अधिकतम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, घटनामा परी घाइते भएका व्यक्तिहरूको नि:शुल्क स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था राज्यबाट गर्न र क्षतिग्रस्त सवारी साधनको क्षतिपूर्ति तत्काल उपलब्ध गराउन, बसहरूमा सधैँजसो अत्यधिक यात्रुहरू चढी यात्रा गरिरहेको कुरामा स्थानीय प्रशासन जानकार हुँदाहुँदै पनि त्यसलाई व्यवस्थित गरी यात्रुहरूको चापअनुरूप यातायातका साधनको व्यवस्था गर्नुपर्ने विषयमा लापरवाही गरेको देखिन आएको हुँदा यस्ता विषयहरूमा सजग रहन स्थानीय प्रशासनलाई आवश्यक निर्देशन हुन । नेकपा माओवादीलाई: आयोगको निरन्तर आग्रह ध्यानाकर्षणसमेतका बाबजुद पनि सैनिक महत्व नभएका भौतिक संरचना ध्वस्त पार्ने र निर्दोष मानिसहरूलाई लक्षित गरी बम विष्फोटन गर्ने, व्यक्तिगत सम्पत्ति नष्ट गर्ने, हत्या गर्ने, अङ्गभङ्ग गर्ने तथा घाइते पार्ने कार्यलाई जारी राखेको पाइएकोले त्यस्ता कार्यलाई तत्काल बन्द गर्न नेकपा माओवादीलाई आह्वान गर्ने २०६२/३/३ को निर्णय, नेकपा माओवादीलाई सर्वसाधारणले प्रयोग गर्ने सार्वजनिक सवारी साधान, सर्वसाधारण भेला हुने सार्वजनिक ठाउँहरू जस्तै: शैक्षिक संस्था, सामुदायिक भवन, स्वास्थ्य केन्द्र, धार्मिक स्थल, जात्रा तथा हाटबजार लागेका ठाउँ आदिमा सर्वसाधारणको जीउज्यान जोखिममा पार्ने गरी कुनै कारवाही नगर्न/नगराउन तथा मानव अधिकार र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनका प्रावधानहरूलाई व्यवहारमा पूर्ण रूपमा पालन गर्न/गराउन आफ्ना मातहतका सबै तहमा अविलम्ब निर्देशन जारी गरी सो कुरालाई सार्वजनिक गर्न, नेकपा माओवादीलाई उक्त घटना घटाउनको लागि निर्णय गर्ने, योजना बनाउने तथा कार्यान्वयन गर्ने व्यक्तिहरूमा जेनेभा महासन्धिबमोजिम व्यक्तिगत जवाफदेहिता हुने भएकोले घटनाको अनुसन्धानको लागि उनीहरूको विवरण आयोगलाई उपलब्ध गराई सहयोग गर्न ।		भएको भनी खुल्न आएको र निजहरूउपर मुद्दा चलाउने कारवाही भइरहेको, मृत्यु हुने ३५ जनामध्ये चितवन जिल्लामा बसोवास गरेका २० जनालाई प्रति व्यक्ति रु. १,५०,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइसकिएको, अन्य १५ जना नवलपरासी, पर्सा र कास्की जिल्लामा बसोवास गर्ने बुझिएको हुँदा मृतकको क्षतिपूर्तिबारे सम्बन्धित जिल्लाको जि.प्रशा.का.बाट केही उपलब्ध भइसकेको र केहीले पाउने क्रम जारी रहेको बुझिएको, बसको क्षति सम्बन्धमा नियमानुसार पाउने क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइदिन गृह मन्त्रालयलाई अनुरोध भई गएकोमा निकासा भएपछि भुक्तानी दिने भनी जि.प्रशा.का.बाट जानकारी हुन आएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । पीडितको नाम र विवरण उल्लेख नभएको । नाम खुलेपछि उल्लेख गर्न सकिने भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	
८६	वसन्ती रजाली, सुमित्रा रजाली, गुमकला रजाली, फूलमाया सुनारी, भोजकुमारी सुनारी, ठाडा गाविस, वडा नं.- ५, अर्घाखाँची	अज्ञात	मृतक वसन्ती रजाली, सुमित्रा रजाली तथा घाइतेहरू गुमकला रजाली, फूलमाया सुनारी र भोजकुमारी सुनारीसमेतलाई उचित क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गर्न श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६२/७/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको मिति २०६३/११/२८ च.नं. १६६ को पत्रमार्फत् १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गरिसकेको व्यहोराको पत्र प्राप्त । वसन्ती रजाली, सुमित्रा रजाली- पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख ५० हजार राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

बेपत्ता

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
८७	मकवानपुर, धादिङ, मकवानपुरका आग्रा, गोगने, डाँडाखर्क तथा धादिङका महादेवस्थान, पिडा, किरानचोक गाविसहरू	प्रतिकार समिति	यसै प्रकृतिको घटना पहिले कपिलवस्तुमा पनि भएको र श्री ५ को सरकारबाट समयमै अपनाउनुपर्ने तदारुकताका विषयमा आयोगले मिति २०६१/१२/१८ मा सिफारिस पठाएकोमा सोको कार्यान्वयनका लागि के कस्ता पहल भएको भन्ने बारेमा जानकारी आउन नसकेकोले हुँदा संरक्षण महाशाखाको रायबमोजिम सिफारिस गरी पठाउने २०६२/५/२२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको च.नं. ११५० मिति २०६२/७/२० को पत्रानुसार "धादिङ जिल्ला किरान्चोक गाविसका सम्पूर्ण गाउँवासीहरूलाई प्रतिकार गरेको भनी माओवादीले आक्रमण गरी सबैलाई मार्ने धम्की दिएको भन्ने सम्बन्धमा कोही कसैले प्रहरीलाई जानकारी नगराएको, साथै सुरक्षाको प्रत्याभूति दिलाउने सम्बन्धमा पटकपटक नं. ६ लाइट व्याट्री गजुरीबाट शाही नेपाली सेना र प्रहरीसमेतको संयुक्त सुरक्षा फौज गस्तीमा पठाउने गरेको, "धादिङ किरानचोक गाविस, वडा नं.- ५ तीनघरे बस्ने मानबहादुर तामाङ र बालकृष्ण भन्ने कृष्णबहादुर तामाङलाई माओवादीले अपहरण गरेको सम्बन्धमा प्रहरीमा कुनै प्रकारको जानकारी एवं निवेदन पर्न नआएको र परिवार तथा स्थानीय व्यक्तिहरूसँग बुझ्दा मिति २०६१/८/२९ गते आइते तामाङको घरमा कृयापुत्री कुर्न बसिरहेको अवस्थामा निजहरूलाई माओवादीले अपहरण गरी अज्ञातस्थलतर्फ लगेकोमा निजहरू हालसम्म सम्पर्कमा नआएको र निजहरूको खोजतलास कार्य जारी रहेको", "उक्त घटनामा चेतबहादुर मोक्तान, मदिमान मोक्तान (प्रदीप), कृष्णबहादुर श्रेष्ठ, शंकरप्रसाद अधिकारी गरी ४ जना माओवादीहरूलाई स्थानीय जनताले सुरक्षा फौजको जिम्मा लगाएको र हाल सुरक्षा वेस क्याम्प पालुङ्गमा नजरबन्दमा राखिएको", "मकवानपुर जिल्ला गोगने गाविस, वडा नं.- ९ पकनी बस्ने पुष्कल कार्कीलगायत अन्य ९ जनालाई माओवादीले अपहरण गरी लगेकोमा हाल निजहरूलाई अपहरण मुक्त गरेको" पत्र प्राप्त । शाही नेपाली जङ्गी अड्डा मानव अधिकार शाखा, कार्यरथी विभागको प. सं. १४६४४/३/ए/०६२/६३/७० मिति २०६२/८/१९ को पत्रानुसार मकवानपुर जिल्लाको आग्रा, गोगने, डाँडाखर्क र धादिङ जिल्लाको महादेवस्थान, पिडा र किरानचोक गाविसहरूमा मिति २०६२/४/२ गतेदेखि स्थानीय जनताहरूमा आतङ्ककारीहरूले जबर्जस्ती चन्दा माग्ने, खाना खाने, तोकेअनुसार मात्र खेती गर्नुपर्ने, भारी बोक्न लगाउने, चाडपर्व मान्न नदिने, उनीहरूले भनेको नमान्नेलाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिनेजस्ता ज्यादती सहन नसकी आक्रोसित भई प्रतिकारमा उत्रेको र सो सम्बन्धमा शा.ने.से.लाई लगाइएका लान्छनाहरू अतिरञ्जित, निराधार देखिएको साथै सो घटनामा भएको क्षतिको सम्बन्धमा स्थानीय प्रहरी प्रशासनलाई समेत छानविनको लागि पत्राचार गरिएकोमा क्षतिपूर्ति मागको लागि कुनै उजुरी नपरेको भन्ने जानकारी प्राप्त भन्ने व्यहोराको जवाफ पत्र प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
८८	रञ्जित दर्नाल, राजेन्द्र चौरेल, अमृत चौरेल, हटिया- ४, मकवानपुर	सुरक्षाकर्मी	बिना सूचना कसैलाई भेट्नसमेत नदिई लामो समयसम्म गैरकानूनी थुनामा राख्ने जिम्मेवार अधिकारीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न साथै निजहरूलाई अविलम्ब कानूनी प्रक्रियामा लैजान श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने २०६२/८/१४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयबाट मिति २०६४/७/१६ मा पठाइएको अनुसूचीअनुसार १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने जानकारी प्राप्त । नेपाली जङ्गी अड्डाबाट पटक पटक २ वटा उच्चस्तरीय टाक्सफोर्स गठन गरी खोजतलास गर्दा फेला नपरेको र उपत्यकाभित्रका सबै नेपाली सेनाका युनिटबाट जानकारी माग्दा समेत निजलाई पक्राउ नगरेको, हिरासतमा नराखिएको र सो सम्बन्धमा कुनै जानकारी नभएको भन्ने जवाफ प्राप्त भए अनुसार जवाफ प्रेषित भएको देखिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

८९	पुष्पराज बस्नेत, दमक न.पा.- १, झापा	शाही नेपाली सेना	बिना सूचना कसैलाई भेट्नसमेत नदिई लामो समयसम्म गैरकानूनी थुनामा राख्ने जिम्मेवार अधिकारीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न साथै निजहरूलाई अविलम्ब कानूनी प्रक्रियामा लैजान श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने २०६२/८/१४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयबाट मिति २०६४/७/१६ मा पठाइएको अनुसूचीअनुसार १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने जानकारी प्राप्त । नेपाली जङ्गी अड्डाबाट पटक पटक २ वटा उच्चस्तरीय टाक्सफोर्स गठन गरी खोजतलास गर्दा फेला नपरेको र उपत्यकाभित्रका सबै नेपाली सेनाको युनिटबाट जानकारी माग्दा समेत निजलाई पक्राउ नगरेको, हिरासतमा नराखिएको र सो सम्बन्धमा कुनै जानकारी नभएको भन्ने जवाफ प्राप्त भए अनुसार जवाफ प्रेषित भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

भिडन्तमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
९०	मृतक मिलन रखाल, घाइतेहरू पुनम ढेङ्गा, (बहादुरपुर घटना), पाल्पा जिल्ला, बहादुरपुर गाविस- ७	माओवादी तथा सुरक्षाकर्मी	सुरक्षाकर्मीले अत्यधिक शक्तिको प्रयोग गरी गाउँ घेरा हाली स्थानीय सर्वसाधारणको हत्या तथा बालबालिका समेतलाई घाइते बनाएको पाइएकोले घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्नुको साथै मृतकका आश्रित परिवारलाई भरणपोषणको लागि जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६२/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको मिति ०६३/११/२८ च.नं. १६६ को पत्रमार्फत् रु. ५०,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गरिसकेको व्यहोराको पत्र प्राप्त । मिलन रखाल, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त घटनाको सम्बन्धमा नेपाली सेनाको नं.२२ बाहिनी अड्डाको तर्फबाट अनुसन्धान भई खट्टिएका सुरक्षाकर्मीको कुनै गल्ती नदेखिएको भनी राय पेश भएको । सर्वसाधारण व्यक्तिको जुनसुकै पक्षबाट मृत्यु भएको भए तापनि राष्ट्रिय सुरक्षा फौजको दायित्व स्वरूप मृतक व्यक्तिको क्षतिपूर्तिको लागि रु. एकलाख जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पाल्पा मार्फत् मिति २०६२।७।३ गते नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयलाई लेखिपठाउने प्रकृया अगाडि बढाएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख ५० हजार राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाएको र उक्त घटनामा खट्टिएका सुरक्षाकर्मीको गल्ती नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएको देखिँदा आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

यातना

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
९१	महेशप्रसाद पन्त, किरणसिंह क्षेत्री, नरबहादुर धामी, जनज्योति क्याम्पस, कञ्चनपुर	प्रहरी	उक्त घटनामा घाइते भएका बिरामीहरूको औषधोपचार लगायतमा लागेको सम्पूर्ण खर्च राज्यको तर्फबाट व्यवस्था गर्न, घाइतेहरूलाई मानसिक सन्त्राससमेत देखाई गोली प्रहार गरिएको प्रत्येक घाइतेलाई रु. ५०,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, घटनाको सम्बन्धमा दोषीलाई कारवाही गर्न, क्याम्पस विद्यालय लगायतका सम्पूर्ण शैक्षिक संस्थामा सुरक्षाकर्मीको हस्तक्षेप बन्द गरी शिक्षा क्षेत्रलाई शान्ति क्षेत्रको रूपमा राख्ने वातावरण मिलाउन तथा कथंकदाचित सुरक्षाकर्मी शिक्षण संस्थामा प्रवेश गर्नै पर्ने अवस्था आएमा पनि सम्बन्धित शैक्षिक संस्थाको प्रशासनको अनुमतिबिना प्रवेश गर्न नपाउने व्यवस्था गर्न सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	उक्त घटनामा घाइते भएको भनिएका उल्लिखित व्यक्तिहरूको सम्बन्धमा यस कार्यालयको अभिलेखमा कुनै रेकर्ड नभएको भनी जि.प्र.का., कञ्चनपुरको सि.नं. ७८६९ मिति ०६८/१२/२६ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको । पीडितलाई जनही रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को पत्र ।	पीडितलाई जनही रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
९२	अम्बिकाप्रसाद डाँगी समेत २० जना, उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्, सानोठिमी	सुरक्षाकर्मी	भीड नियन्त्रण गर्दा कानूनले तोकेको प्रक्रिया अनिवार्य पालना गर्न/गराउन तथा घाइतेहरूले पेश गरेको उपचार गरेको भनेको रु. ४,५५५/– खर्च सम्बन्धित घाइतेलाई उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने २०६२/६/४ निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	कुनै हिंसात्मक काम कारवाई हुने वा हुलदङ्गा हुने आशंका भएको कार्यलाई रोक्न स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८ को दफा ६ अनुसारको प्रक्रिया अनिवार्य रूपमा अपनाउँदै आइएको ।		आंशिक
९३	देवराज लुइँटेल, हरिश्चन्द्र श्रेष्ठ, कर्णाखर गौतम, केशव तामाङ, भीमढुङ्गा गाविस, वडा नं.- ६, काठमाडौँ	सुरक्षाकर्मी	यातना दिन संलग्न सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कारवाही गर्न तथा पीडित देवराज लुइँटेललाई रु. ४०,०००/–, केशव तामाङ, कर्णाखर गौतम तथा हरिशचन्द्र श्रेष्ठसमेत ३ जनालाई जनही रु. १०,०००/– क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने २०६२/११/१६ निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	देवराज लुइँटेल: कारागार शाखा काभ्रेमा रहेको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त ६९१ को लिष्टमा उल्लेख भएअनुसार) निजलाई सुरक्षा फौजले पक्राउ गरी अनुसन्धान पश्चात् सुन्दरीजल छानविन केन्द्रमा बुझाइएकोमा मिति २०६२।६।३० गते उक्त केन्द्रले कारागार शाखा, जगन्नाथ देवलमा बुझाएको जानकारी प्राप्त भएको । (श्रोत गृह मन्त्रालय) । हरिचन्द्र श्रेष्ठ: निजलाई मिति २०६२।२।३ गते कारागार शाखा काभ्रे जेल चलान गरिएको । छुटिसकेको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) । कर्णाखर गौतम (श्याम): निजलाई मिति २०६२।३।१२ गते कारागार काभ्रेमा जेल चलान गरिएको । मिति २०६२।८।१५ गते छानविन तथा अनुसन्धान केन्द्र सुन्दरीजलबाट रिहा भएको । छुटिसकेको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) । निजलाई मिति २०६२।३।१२ गते कारागार शाखा काभ्रेमा जेल चलान गरिएको । गुन्जमान लामा (केशव): छुटिसकेको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	हरिश्चन्द्र श्रेष्ठ,कर्णाखर गौतम, केशव तामाङ छुटिसकेको ।	आंशिक

हिरासतमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
९४	साधुराम देवकोटा,फुजेल गाविस, वडा नं. ४, गोरखा	सेना	सुरक्षा निकायले आफ्नो हिरासतमा रहेको व्यक्तिलाई सुरक्षा गर्न नसकेको तथा सुरक्षाकर्मीको असावधानी तथा लापरवाहीले उक्त घटना भएको	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । साधुराम देवकोटा, पाँचौं प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू	पूर्ण

			देखिँदा मृतकका आश्रित परिवारलाई भरणपोषणको लागि रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन तथा ४८ घण्टाभित्र आयोगमा जानकारी उपलब्ध गराई आयोगको निष्पक्ष अनुसन्धानमा सहयोग पुऱ्याउन मातहतका निकायमा परिपत्र जारी गरी त्यसको जानकारी आयोगमा उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारमा सिफारिस गरी पठाउने २०६२/११/१६ को निर्णय ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय	निजको मृत्यु सम्बन्धमा मिति २०६२।०९।११ गतेको पत्रसाथ थुनुवा उपर निगरानी पुऱ्याउन नसक्ने पदिक १ लाई नं. १ बाहिनीपतिबाट चेतावनी सहित नसियत दिएको र निजको मृत्यु पश्चात् सेनाका हिरासतमा रहेका त्यस्ता व्यक्तिहरूलाई राम्ररी निगरानी हुन परिपत्र समेत गरिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	

महिलाविरुद्धको हिंसा

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
९५	सहेदिन खातुन, कुशाहा गाविस- ३ नहरटोल, सुनसरी	स्थानीय वासिन्दाहरू	दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही चलाउन र पीडितलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ५०,०००/– उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने २०६२/८/१४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाट सिफारिस प्राप्त नभएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।		नभएको

आन्तरिक विस्थापित

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
९६	२ वर्षदेखि ८४ वर्षसम्मका ५८ जना व्यक्तिहरू, रत्नपार्क	सुरक्षाकर्मी	मिति २०६२।२।३० मा आयोगबाट भएका सिफारिसहरू: ☐ विस्थापित पीडितको मानव अधिकार संरक्षणार्थ यथाशीघ्र आवश्यक पहल गर्न, ☐ प्रहरी हस्तक्षेप भई सामानहरू जफत गरिएको हुँदा सो सामानहरू फिर्ता गर्न र सो कारवाहीमा संलग्न प्रहरीलाई आवश्यक कारवाही गर्न, गर्न लगाउन, ☐ नेपाल अधिराज्यको संविधान, श्री ५ को सरकारद्वारा मिति २०६२।११।२९ मा जारी आन्तरिक रुपमा विस्थापित सम्बन्धी नीति २०६२ र अन्य राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका आधारमा अविलम्ब आवश्यक व्यवस्था गर्न, ☐ आफ्ना अत्यावश्यक मागहरू राख्दै सङ्घर्ष गरिरहेका पीडितहरू, बालबालिकादेखि ८२ वर्षीया अशक्त बृद्धबृद्धा समेतलाई पक्राउ गरी पुन: पीडित गर्ने कार्य भएको हुँदा निजहरूलाई तत्काल रिहा गर्न, गर्न लगाउन,	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	आन्तरिक रूपमा विस्थापित सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति २०६३ तयार भई लागू भएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आन्तरिक रूपमा विस्थापित सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति २०६३ तयार भई लागू भई कार्यान्वयन भइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

			☐ सरकार समक्ष विभिन्न माग राख्दै प्रदर्शनमा उत्रिएका विस्थापितहरूमाथि पटक पटक बल प्रयोग भइरहेको र निजहरूलाई पक्राउ गर्ने यातना दिने जस्ता कार्यहरूले संविधानले संरक्षण दिएको मौलिक अधिकार, श्री ५ को सरकार पक्ष भएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता समेतको उल्लङ्घन भएको र यस्ता कृयाकलापहरू तत्काल रोक्न, रोक्न लगाउन, ☐ पक्राउको क्रममा प्रहरी हस्तक्षेपका कारण चोटपटक लागि घाइते भएका बिरामी, बालबच्चा तथा बृद्धबृद्धाहरूको स्वास्थ्य उपचार गर्न, गराउन र उपचारमा लागेको सम्पूर्ण खर्च राज्यकै तर्फबाट व्यवस्था गर्न, गराउन, ☐ विस्थापितहरूलाई अत्यावश्यक खाद्यान्न, लत्ताकपडा र नि:शुल्क स्वास्थ्य जाँच तथा उपचारका साथै उचित रोजगारीको व्यवस्था मिलउने प्रमुख दायित्व राज्यको हुने र संयुक्त राष्ट्रसङ्घको आन्तरिक विस्थापन सम्बन्धी निर्देशक सिद्धान्त समेतको मर्यादा गर्नु राज्यको कर्तव्य हुन आउने हुँदा सो बमोजिम गर्नका लागि आवश्यक पहल गर्न, गराउन ☐ विस्थापित बालबालिकालाई सरकारी विद्यालयमा सहज र नि:शुल्क भर्ना लिनका लागि सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक व्यवस्था गराउनका लागि निर्देशन दिन, ☐ विस्थापितका लागि तत्काल आवश्यक राहत प्रदान गर्न, विस्थापितको गाँस, बास, कपास, शिक्षा, स्वास्थ्य र पुनर्स्थापनाका लागि दीर्घकालीन रुपमा समेत स्पष्ट नीति नियम बनाई समस्या समाधानतर्फ यथाशीघ्र पहल गर्न, गराउन ।				

सूचनाको हक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
९७	कान्तिपुर एफएम प्रा.लि., ललितपुर	सुरक्षाकर्मी	संविधान तथा कानूनले प्रत्याभूत गरेका मौलिक हक र मानव अधिकारका आधारभूत सिद्धान्तहरूको सम्मान गर्न, मानव अधिकार उल्लङ्घन हुने कुनै कार्य नगर्न/नगराउन र सञ्चारकर्मीहरूको जीवन, सम्पत्ति, प्रेस तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको रक्षा गर्न र लिई गएका उपकरणहरू कान्तिपुर एफएमलाई फिर्ता गर्न श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	एफएमका सामग्री फिर्ता गरिसकिएको भनी सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयको च.नं. १०९, मिति २०६९।२।१७ को पत्रबाट लेखिआएको । संविधान तथा कानूनले प्रत्याभूत गरेका मौलिक हक र मानव अधिकारका आधारभूत सिद्धान्तको सम्मान गरी मानव अधिकार संस्कृतिको विकास गर्न नेपाल सरकारले मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिरहेको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

(च) आयोगबाट २०६३ सालमा भएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयनको स्थिति

गैरन्यायिक हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
९८	उमेश थापा, प्युठान जिल्ला बरौला गाविस, घाइते कृष्णबहादुर गिरी, धर्ना-४, दाङ	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कारवाही गर्न तथा मृतकको परिवारलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. २,००,०००/- उपलब्ध गराउन र घाइते कृष्ण गिरीको नि:शुल्क उपचारको व्यवस्था गर्न तथा उपचारको क्रममा भएको खर्चको शोधभर्ना राज्यले उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । जि.प्र.का. प्युठानको मिति २०६४/१०/९ गतेको पत्रबाट १०,१५,०००/- राहत स्वरूप उपलब्ध गराएको जानकारी प्राप्त । जनआन्दोलनको सहिद घोषणा भई शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयबाट आ.व. ०६५/६६ देखि मासिक रु.६२००।- का दरले वार्षिक रु.७४,४००।- निजका हकवालाले पाउने गरी सम्बन्धित जिल्लामा पठाउने गरिएको । सम्बन्धित नेपाली सेनाका पतिलाई विभागीय सजाय गरेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका परिवारलाई रु.१० लाख १५ हजार दिएको । साथै सहिदका परिवारले आ.व. ०६५/६६ देखि वार्षिक रु. ७४४००।- दिने गरिएको र सम्बन्धित पतिलाई बिभागीय सजाय भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

९९	देवेन्द्र राई, भोजपुर जिल्ला देवानटार गाविस, वडा नं.- ७, राधुन	सुरक्षा फौज	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी विशेष अनुसन्धान गरी दोषीलाई आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा पीडितका परिवारलाई रु. २,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त घटनाको सम्बन्धमा समरी जनरल सैनिक अदालतबाट दोषी ठहऱ्याइएका उपसेनानी १ जनालाई ४५ दिन सैनिक हिरासतमा कैद गरी सहायक सेनानी दर्जामा घटुवा गरिएको । सोही घटनामा उक्त पोष्टका पोष्टपतिलाई कमाण्ड कन्ट्रोलमा कमी भएको कसुरमा दोषी ठहऱ्याई १ महिना कैद तथा ५ वर्ष बढुवा रोक्का भएको । त्यसै गरी सो १ जनालाई १ महिना सैनिक हिरासतमा कैद गरी ४ वर्ष बढुवा रोक्का भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
१००	प्रह्लाद भनिने प्रवीण सत्याल, मकवानपुर जिल्ला, ठिङ्गन गाविस, वडा नं.- २	शाही नेपाली सेना	त्यस्तो कसुर को कसबाट भएको हो ? पत्ता लगाई दोषीलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका परिवारलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. २,००,०००/- उपलब्ध गराउन श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६३/२/३० को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । नवौँ प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । भक्तपुर जिल्लाको मध्यपुर ठिमी न.पा. बालकुमारीस्थित पशुपति स्पिनिङ मिलसमा मिति २०६०।५।२८ गते बेलुका विद्रोही समूहबाट गरिएको विष्फोटनको सम्बन्धमा अनुसन्धानको क्रममा पक्राउ परेका बिभिन्न व्यक्तिहरूबाट नाम पोलिएका मकवानपुर जिल्ला हेटौडा फुर्कीचौर गा.वि.स.-२ छन्तिम गाउँ बस्ने वर्ष २४ को "सिमोन" उपनाम भएको प्रल्हाद सत्याल त्यतिबेला ललितपुर जिल्लाको सातदोबाटोमा डेरा गरी बसेको अवस्थामा पत्ता लगाई निजलाई नेपाली सेनाले मिति २०६०।६।११ गते पक्राउ गरी श्री सिंहनाथ गणमा हिरासतमा राखी सोधपुछ गर्दा निजले आफू सो विष्फोटनको घटनामा संलग्न हुनुको साथै अन्य आ.का. गतिविधिमा संलग्न भएको स्वीकार गर्नुको साथै निजले आफूसँग आ.का. गतिविधिमा संलग्न अरु व्यक्तिहरू र आफूलाई आ.का. कार्य गर्न आदेश दिने केही कमाण्डरहरू भक्तपुर र काभ्रे जिल्लाको सीमा ईलाकामा पर्ने काभ्रेको ऱ्याले वेवार नजिक धारापानी गाउँ ईलाकामा जम्मा हुने, मिटिङ गर्ने, विभिन्न सरसल्लाह, छलफल र निर्णयहरू गर्ने भन्ने जानकारी दिएकोले सोही क्रममा निजलाई लिएर उक्त ईलाकामा कारवाहीको लागि मिति २०६०।६।१३ गतेको ०२३० बजे उक्त स्थानमा जाने क्रममा भक्तपुर जिल्लाको सिपाडोल र गुण्डु गाउँको बीचमा पर्ने तामाङ गाउँको नजिक ध्याम्पेडाँडाको जङ्गल ईलाकामा पुग्दा निज अचानक जङ्गल ईलाकातर्फ हामफालेर भागेको । सुरक्षा फौजले नभाग्न र भागेमा गोली हानिने मौखिक चेतावनी दिँदा निजले चेतावनीलाई बेवास्ता गरी भागेको र त्यसपछि सुरक्षा फौजले पुन: नभाग्न मौखिक चेतावनी दिँदा पनि भाग्ने क्रम जारी राखेकोले सुरक्षा फौजले नियन्त्रणमा लिन गोली चलाउँदा मिति २०६०।६।१३ गतेको ०३३० बजे निजको घटनास्थलमा नै मृत्यु भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१०१	प्रकाश भनिने दुर्गाबहादुर बस्नेत, लोकबहादुर भुजेल, टेकबहादुर बस्नेत, नेत्रबहादुर कार्की, राजकुमार के.सी. र रामजी श्रेष्ठ, रामेछाप जिल्ला, देउराली गाविस, वडा नं.- १	शाही नेपाली सेना	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूको परिवारलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने मिति २०६३/३/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । लोकबहादुर भुजेल, टेकबहादुर बस्नेत, नेत्रबहादुर कार्की र रामजी श्रेष्ठ पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१०२	कुमार थापा मगर, गोकर्ण गुरुङ, टंकबहादुर गुरुङ, सानु सुनुवार, कुमार सुनुवार, टेकबहादुर सुनुवार, डिलबहादुर प्रजा, विकास प्रजा, ज्ञानबहादुर मगर, बुद्धबहादुर प्रजा, कोषराङ्ग कान्छा प्रजा, रामबहादुर प्रजा, शेरबहादुर प्रजा, कुम्ले प्रजा, चित्रबहादुर. प्रजा, राजु श्रेष्ठ, कान्छा गिरी, भीमबहादुर मगर, मञ्जु थापा मगर, जन्तरे लाटा मगर, प्रदीप राई, प्रेम लामा, हर्के तामाङ, पासाङ्ग लामा, बुद्धमान च्याङ्गवा, चित्रबहादुर राई, निरकुमार खाती, कृष्ण थापा, लालबहादुर कठायत, भीमबहादुर कठायत, गोर्खे कठायत, टेकबहादुर बिष्ट,	सुरक्षा फौज	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी नेपाली सेनाद्वारा खटिएको गोली हान्ने, गोली चलाउन आदेश दिने, तथ्यगत जाँचबुझ बिना गलत रिपोर्टिङ्ग गर्ने सो टोलीका कमाण्डरसहितका सुरक्षाकर्मीलाई विशेष अनुसन्धान गरी कडा कारवाही गर्न र निजहरूलाई कारवाही गरिएको जानकारी मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ को दफा १३ (४) बमोजिम आयोगलाई उपलब्ध गराउन तथा मृतकका हकवाला पीडित परिवारलाई प्रत्येक मृतकको जनही रु. २,७५,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, मृतकका बालबालिकाहरूमा उच्चतहसम्मको नि:शुल्क शिक्षा प्रदान गर्न, पीडितका परिवारलाई राज्यबाट नि:शुल्क स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था गर्न र नेपाली सेनाद्वारा सर्वसाधारण व्यक्तिको घर गोठमा आगोसमेत लगाई क्षति पुऱ्याएको भन्ने समेत आयोगको अनुसन्धानबाट देखिँदा यथोचित क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन तथा सार्वजनिक काममा संलग्न मजदुरहरूको लागि दुर्घटना बीमालगायतको कार्य भएको नपाइएकोले आगामी दिनमा नेपाल सरकारका निकाय तथा	रक्षा मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कुमार थापा मगर, गोकर्ण गुरुङ, टंकबहादुर गुरुङ, सानु सुनुवार, कुमार सुनुवार, टेकबहादुर सुनुवार, डिलबहादुर प्रजा, ज्ञानबहादुर मगर, बुद्धबहादुर प्रजा, कोषराङ्ग कान्छा प्रजा, रामबहादुर प्रजा, शेरबहादुर प्रजा, कुम्ले प्रजा, भीमबहादुर मगर, मञ्जु थापा मगर, प्रेम लामा, कृष्ण थापा, लालबहादुर कठायत, भीमबहादुर कठायत, गोर्खे कठायत, टेकबहादुर बिष्ट, गङ्गा बिष्ट, गणेश बिष्ट, तेन्जिङ नोर्वु शेर्पा, लक्ष्मण भण्डारी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । विकास प्रजा, दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाली सेनाबाट समेत सो सम्बन्धमा कोर्ट अफ ईन्क्वायरी गरी उक्त घटनामा मृत्यु भएका श्रमिकहरूको पहिचान गरी निजहरूको परिवारलाई क्षतिपूर्ति दिलाउन यस मन्त्रालयमार्फत् अनुरोध गरिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ नेपाली सेनाबाट सो सम्बन्धमा कोर्ट अफ ईन्क्वायरी गरिएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

	गङ्गा बिष्ट, गणेश बिष्ट, तेन्जिङ नोर्वु शेर्पा, लक्ष्मण भण्डारी, कोटवाडा गाविस, कालिकोट		ठेकेदारबीच ठेक्कापट्टाको लागि सम्झौता हुनुपूर्व अनिवार्य रूपमा दुर्घटना तथा जीवन बीमाको अनिवार्य व्यवस्था गर्नसमेत नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/३/६ निर्णय ।		सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१०३	मीनबहादुर नेपाली, गोठगाउँ गाविस, वडा नं.- ७, रामेछाप	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकको पीडित परिवारलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६३/२/३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मीनबहादुर दमाई, प्रथम प्रतिवेदनमा नाम समावेश रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१०४	झौली सदा, फूलगेन पासवान, मुनसिक राइन, धनुषा जिल्ला, धनुषाधाम गाविस, वडा नं.- १	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका पीडित परिवारलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/३/२० निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । फूलगेन पासवान, र मुनसिक राइना दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम समावेश रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । फुलगेन पासवान- निजलाई लाहानबाट माओवादीहरूले अपहरण गरेको भन्ने जानकारी भएको र त्यसको केही दिनपछि माओवादीहरू निजको घरमा आएर तपाईको छोरो सहिद भयो भनी सुनाएको, निजको बाबु कल्याणपुर जब्दी ५, सिराहा बस्ने वर्ष ५५ को किशोरिया पासवानले जानकारी दिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१०५	चन्द्रदीप यादव, उत्तिमलाल यादव, देवकुमार यादव, धनुषा जिल्ला, धनुषाधाम गाविस, वडा नं.- ७	प्रहरी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका पीडित परिवारलाई जनही रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/३/२० निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । चन्द्रदीप यादव, उत्तिमलाल यादव, देवकुमार यादव समेतको प्रथम प्रतिवेदनमा नाम समावेश रही निजका हकदारले पाउने आर्थिक सहयोग रु. १ लाखका दरले रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । प्रहरी थ्यानमा राखी कार्यालयमा लग्दा सुरक्षाकर्मीहरूलाई प्रतिकार गरी भागेको घटना सम्बन्धमा आ.व. ०५८/५९ मा मु.द.नं. ७६, प्रहरीको गोली लागी मृत्यु शीर्षकमा मुद्दा दर्ता भई	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					अनुसन्धान पूरा गरी हदम्यादभित्र उक्त घटनाको वारदात सम्बन्धमा कोही कसै उपर मुद्दा चल्ने अवस्था नरहेको हुँदा मुद्दा तामेलमा राख्ने सक्कल मिसिल कागजात जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय, धनुषामा पेश भएको भनी जि.प्र.का. धनुषाको सि.नं. ८१४० **मिति ०६८**/१२/२४ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१०६	सुखित मण्डल, धनुषा जिल्ला महुवा गाविस, वडा नं.- ६	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका पीडित परिवारलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/३/२० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । सुखित मण्डलको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१०७	पूर्ण श्रेष्ठ, मोहन खनाल, विदुर भट्टराई, दुर्गा राई, मोरङ जिल्ला बेलवारी गाविस, वडा नं.- ६, तेलकुडी	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूको पीडित परिवारलाई जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति दिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पूर्ण श्रेष्ठ, विदुर भट्टराई, दुर्गा राई, दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त घटनाको सम्बन्धमा पूर्वी पृतना हे.क्वा.मा सैनिक कारवाहीमा खट्टिएका अधिकृतहरूलाई भिकाई सोधपुछ गर्दा देहायको जानकारी प्राप्त भएको । (क) पहिलो- घटनामा मारिएका तत्कालीन विद्रोही सम्बन्धमा अपरेशनमा गएको टोलीले निजलाई शंका गरी सोधपुछ गर्ने क्रममा समातेको व्यक्तिको हात मर्काई भागेको र रोकिने आदेश तथा चेतावनी स्वरूप फायर गर्दा नरोकिएकोले निज उपर फायर गर्न बाध्य भई फायर खोल्दा निजको मृत्यु हुन गएको । (ख) दोस्रो- घटनामा मृत्यु भएका ३ जना विद्रोहीहरूको सम्बन्धमा निजहरू ३ जना एउटै मोटरसाइकलमा चढी आउँदै गरेको र निजहरूको गतिविधि समेत शंकास्पद देखिएको हुँदा निजहरूलाई रोकी सोधपुछ गर्न लाग्दा निजमध्ये १ जनाले सुरक्षा फौजमाथि गृनेट प्रहार गरी सबै जना भागेको, रोक्न खोज्दा पनि नरोकिएकाले बाध्य भई फायर खोल्दा निजहरूको मृत्यु हुन गएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

					सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१०८	कल्पना बन्जारा, बिजुला बन्जारा, गोरखा जिल्ला तान्द्राङ्ग गाविस, वडा नं.- ९	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूको पीडित परिवारलाई जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/२/३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कल्पना बन्जारा, बिजुला बन्जारा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१०९	लिलाराज कट्टेल, लमजुङ जिल्ला चक्रतीर्थ गाविस, वडा नं.- ६	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूको पीडित परिवारलाई जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । लमजुङ जिल्ला, चक्रतीर्थ गा.वि.स. वडा नं. ६ बस्ने लिलाराज कट्टेललाई मिति २०५८।१२।१९ गते काठमाडौं जाने क्रममा तनहुँ जिल्लाको बाईसजागर चेकपोष्टमा गाडी तथा यात्रुलाई चेकजाँच गर्ने सिलसिलामा निजबाट २ वटा सकेट बम र २ वटा डेटोनेटरसहित पक्राउ गरी उक्त पोष्टमा राखिएकोमा सोही दिन राति २३०० बजे पोष्टको तारको वार नाघी भाग्न खोजेको तथा सेन्ट्रीले हल्ट पुकार्दा पनि नरोकिएको हुँदा रोक्ने प्रयास गरी सेन्ट्रीको फायरमा परी मृत्यु भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
११०	राजेश कुर्मी, मन्सुरादेवी पन्थी, घाइते खुमबहादुर गन्धर्व, कपिलवस्तु जिल्ला, खुरहुरिया गाविस	सुरक्षाकर्मी	मृतकको परिवारलाई रु. १,५०,०००/- तथा घाइतेको उपचार गराउँदा लागेको खर्चसमेतको आधारमा रु. ६०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णयका साथै ने.क.पा. (माओवादी)बाट सर्वसाधारणको आवागमन गर्ने सार्वजनिक स्थलमा विष्फोटक पदार्थ थाप्ने, छाड्ने कार्य जथाभावी रूपमा गरिएको पाइएकोले मानवीयता विरुद्धका यस्ता	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । राजेश कुर्मी, मन्सुरादेवी पन्थी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			कार्य नगर्न आह्वान गर्ने २०६३/२/३० को निर्णय ।		सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१११	रूपा थारू, बर्दिया जिल्ला, सरस्वती निमावि, जगातिया	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कडा कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूको पीडित परिवारलाई जनही रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/२/३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रूपा थारू, दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
११२	होरीलाल राना, कैलाली जिल्ला धनगढी नगरपालिका वडा नं.- १०	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूको पीडित परिवारलाई जनही रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । होरीलाल रानाको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नं. ५ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । सुरक्षा फौजमाथि लक्षित गरी एवं भोट हाल्न आउने सर्वसाधारणहरूलाई क्षति पुऱ्याउने अभिप्रायले सार्वजनिक बाटोमा बम विष्फोटन गराई विष्फोटक पदार्थ तथा तारहरू लिएर भागिरहेको अवस्थामा सुरक्षाको लागि पट्रोल कमाण्डरले फायर गर्दा मृत्यु भएको । पट्रोल कमाण्डरलाई जनआन्दोलन २ दमन गरेको अभियोगमा मिति २०६३।११।२१ गतेबाट लागू हुने गरी २ वर्षको लागि बढुवा रोक्का गरिएको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको, दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको र पट्रोल कमाण्डरलाई जनआन्दोलन २ दमन गरेको अभियोगमा मिति २०६३।११।२१ गतेबाट लागू हुने गरी २ वर्षको लागि बढुवा रोक्का गरिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
११३	कुमारसिंह धामी, दार्चुला जिल्ला सिप्टी गाविस, वडा नं.- २	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कडा कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकको पीडित परिवारलाई रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कुमारसिंह धामी पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	पूर्ण

					निजको सम्बन्धमा नं. २५ बाहिनी अड्डामा को.अ.ई. बोर्ड गठन भई सो बोर्डको अनुसन्धानबाट सो टोलीमा रहेका प्रहरीका कमाण्डर प्र.ना.नि. बिष्णुदत्त जोशीले खोलेको फायरबाट निजको मृत्यु हुन गएको देखिए तापनि मिति २०६० साल ५ महिना २३ गते भएको मुडभेडमा निज प्र.ना.नि. को समेत मृत्यु भइसकेको र अपराधीसँगै अपराधको पनि मृत्यु हुने भन्ने फौजदारी कानूनको सिद्धान्त बमोजिम निज प्र.ना.नि.को मृत्यु भइसके पश्चात् निजलाई कारवाही गर्न नमिल्ने भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र दोषी सुरक्षाकर्मी प्र.ना.नि. बिष्णुदत्त जोशीको मिति २०६०।५।२३ गते भएको मुडभेडमा मृत्यु भइसकेको देखिँदा आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
११४	हितकला डाँगी, जयकला खत्री, बाँके जिल्ला महादेवपुरी गाविस, वडा नं.-३ उदायनपुर	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कडा कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूको परिवारलाई जनही रु. २,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । हितकला डाँगी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र जयकला खत्रीको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नं. ४ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
११५	पूजा चैसिर, कैलाली जिल्ला धनगढी नगरपालिका, वडा नं.- १	अज्ञात	पीडित परिवारलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइसकेकोले केही गर्नु परेन, दोषीलाई आवश्यक अनुसन्धान गरी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको मिति ०६३/११/२८ च.नं. १६६ को पत्रमार्फत् रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गरिसकेको व्यहोराको पत्र प्राप्त । पूजा चैसिर, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कोभर्ट अपरेशनको दौरानमा शंकास्पद हर्कत गर्दै हिँडिरहेको व्यक्तिलाई हेर्दै कोभर्ट टोली अगाडि बढ्ने क्रममा घरहरूको आड लिई तीनतिरबाट फायर आएको । कोभर्ट टोलीले प्रतिकारात्मक फायर गर्दै पछाडि हट्दै जाँदा विद्रोहीहरूले फायर गरेको गोली घरभित्र सुतिरहेकी पूजा चैसिरलाई टाउकोमा लागेको । निजलाई उपचारको लागि अञ्चल अस्पताल पुऱ्याउँदा निज बालिकाको उपचारकै क्रममा मृत्यु भएको । उक्त घटनामा नेपाली सेनाको कुनै संलग्नता नभएको र घर परिवारबाट सेनाबाट प्राप्त सहयोगको प्रशंसा गरी खुशी समेत व्यक्त गरेको	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.२ लाख ५० हजार राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । सिफारिस अघि पनि पीडित परिवारलाई रु.१ लाख ५० हजार क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइसकिएको देखिन्छ ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए। ०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ उक्त घटनामा नेपाली सेनाको कुनै संलग्नता नभएको ।	
११६	मोहनसिंह भुल, अछाम जिल्ला जनज्योति प्रावि, जयगढ	सुरक्षाकर्मी	दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/३/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मोहनसिंह भुल, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नं. ५ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । आयोगबाट च.नं. २२० अनुसन्धान ६६२, मिति २०६८।५।१८ मा कार्यान्वयनका लागि ताकेतापत्र पठाएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. २८०, मिति २०६८।६।१० मा यो निर्णय कार्यान्वयनका लागि शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा पठाई यस कार्यालयलाई बोधार्थ दिएको । संयुक्त सुरक्षा गस्ती टोलीले निजलाई पक्राउ गरी ल्याएको भन्ने बुझिएकोमा सेना वा युनिफाईड प्रहरीमध्ये कसले पक्राउ गरेको हो भन्ने स्पष्ट हुन नसकेको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको देखिँदा आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
११७	हरिसिंह माल, कञ्चनपुर जिल्ला कारागार शाखा	सुरक्षाकर्मी	निज प्र.ज. सुरेश थापालाई कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । हरिसिंह मालको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		आंशिक

११८	मणिहाङ्ग राई, भोजपुर जिल्ला खावा गाविस, वडा नं.- ९	सेना	पीडितको परिवारलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मणिहाङ्ग राई, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सम्बन्धमा नं. २ बाहिनी अड्डामा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको देखिँदा आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
११९	दुर्गाबहादुर राना, पाल्पा जिल्ला, दर्छा गाविस, वडा नं.- १	सुरक्षाकर्मी	त्यस्तो कसुर कुन अवस्थामा भएको हो आवश्यक अनुसन्धान गर्न तथा मृतकको आश्रित परिवारलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको मिति ०६३/११/२८ च.नं. १६६ को पत्रमार्फत् रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गरिसकेको व्यहोराको पत्र प्राप्त । दुर्गाबहादुर राना, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
१२०	दीप्तप्रकाश शाही, दैलेख जिल्ला तिलेपाटा गाविस, वडा नं.- ५	सेना	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकको परिवारलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/३/२० को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । दीप्तप्रकाश शाही, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नं.४ बाहिनी, नेपालगञ्जमा गठन भएको कोर्ट अफ ईन्क्वायरी बोर्ड मार्फत् छानविन कार्य भइरहेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको देखिँदा आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१२१	लाटो भनिने अर्जुन महत, रामेछाप जिल्ला बिजुलीकोट गाविस, वडा नं.- ८	सुरक्षा फौज	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकको पीडित परिवारलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने २०६३/३/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको मिति ०६३/११/२८ च.नं. १६६ को पत्रमार्फत् रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गरिसकेको व्यहोराको पत्र प्राप्त । अर्जुन महत, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । मिति २०६२।६।२४ गते रामेछाप जिल्लाको बिजुलीकोट चमाखर भन्ने स्थानमा नारायणदल गणले सञ्चालन गरेको सुरक्षा कारवाहीको सिलसिलामा गएको सुरक्षा फौज र सोही जिल्लाको बिजुलीकोट भन्ने स्थानमा ब्लकिङ्ग पोजिशन थाप्ने माओवादीहरूसँग मुठभेड हुँदा माओवादीहरू भाग्ने क्रममा सुरक्षा फौजको कारवाहीबाट निज अर्जुन महतको मृत्यु भएको । उक्त घटनामा भागेका माओवादीहरूले छाडेको झोलाबाट डेटोनेटर तथा सम्बन्धित दस्तावेजहरू फेला परेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएको देखिँदा आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
१२२	कृष्णकाजी क्षेत्री, टुकबहादुर थापा, तनहुँ जिल्ला रिसिङ्ग रानीपोखरी गाविस, वडा नं.- ९, रिसिङ्गपाटन	सुरक्षा फौज	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूको आश्रित परिवारलाई जनही रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कृष्णकाजी क्षेत्री, टुकबहादुर थापा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजहरूको सम्बन्धमा नं. ३ बाहिनी अड्डामा गठन भएको को.अ.ई. बोर्डको अनुसन्धानबाट सुरक्षा घेरा तोडी भाग्न खोज्दा निजहरूको मृत्यु हुन आएको र निजहरूको नजिकको हकदारलाई जनही १/१ लाखका दरले बुझिसकेको हुँदा क्षतिपूर्तिको लागि सिफारिस गरिरहनु नपर्ने राय समेत को.अ.ई. बोर्डबाट प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएको देखिँदा आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
१२३	जङ्गबहादुर बी.सी., टेकबहादुर बी.सी., तिलबहादुर पुन, जगवीर परियार, बलबहादुर दमाई, नरबहादुर बुढाथोकी,	प्रहरी	दोषीको पहिचान गरी कानूनी कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारलाई जनही रु. १,५०,०००/– क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/३/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । जङ्गबहादुर बी.सी., टेकबहादुर बी.सी., तिलबहादुर पुन, नरबहादुर बुढाथोकी, पदमबहादुर रोक्का, भद्रवीर ओली, सुरबहादुर रोक्का समेतको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	पूर्ण

	पदमबहादुर रोक्का, भद्रवीर ओली, सुरबहादुर रोक्का, रुकुम जिल्ला स्यालापाखा गाविस, वडा नं.-३				शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको। नं. १९ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त घटना सम्बन्धमा प्रहरीले हत्या गरेको भनी उल्लिखित व्यक्तिहरूलाई खोलामा लगी हत्या गरेको यस कार्यालयको अभिलेखमा देखिन नआएको र तत्काल जाहेरी पर्न नआई मुद्दा दर्ता समेत नभएको भनी जि.प्र.का. रुकुमको सि.नं. ९१७२ मिति ०६८/१२/२६ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको। रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको देखिँदा आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
१२४	रूपलाल रोकाया, जङ्गबहादुर परियार, हरिबहादुर बुढाथोकी, रुकुम जिल्ला, स्यालापाखा गाविस, वडा नं.- ३	प्रहरी	दोषीको पहिचान गरी कानूनी कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारलाई जनही रु. १,५०,०००/– क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/३/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। रूपलाल रोकाया, जङ्गबहादुर परियार, हरिबहादुर बुढाथोकी, समेतको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त घटना सम्बन्धमा उल्लिखित व्यक्तिहरूलाई प्रहरीले गोली हानी मारेको यस कार्यालयको अभिलेखमा देखिन नआएको र तत्काल जाहेरी पर्न नआई मुद्दा दर्ता समेत नभएको भनी जि.प्र.का. रुकुमको सि.नं. ९१७१ मिति ०६८/१२/२६ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१२५	तुलसी क्षेत्री, जनआन्दोलन घटना, चितवन जिल्ला, भरतपुर नगरपालिका	सुरक्षाकर्मी	सुरक्षाकर्मीबाट सावधानी नअपनाई अत्यधिक शक्तिको प्रयोग भएको पाइएकाले घाइते तथा पीडित तुलसी क्षेत्रीलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई जिम्मेवार सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न, कर्फ्यू लागेको समयभन्दा बाहिर गरिएका प्रदर्शनमा समेत सुरक्षाकर्मीले गोली प्रहार गरेकोले अत्यधिक बल प्रयोग गर्ने सुरक्षाकर्मीलाई पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न, जुलुस र विरोध प्रदर्शनमा संलग्न नभएका सर्वसाधारण बटुवाहरूलाई समेत नियन्त्रणमा लिई कुटपिट गरिएको पाइएकोले घाइते	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। जनआन्दोलनको सहिद घोषणा भई शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयबाट आ.व. ०६५/६६ देखि मासिक रु.६२००।- का दरले वार्षिक रु.७४,४००।- निजका हकवालाले पाउने गरी सम्बन्धित जिल्लामा पठाउने गरिएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	जनआन्दोलनको सहिद घोषणा भएको ।	आंशिक

			बनाइएका व्यक्तिहरूको नि:शुल्क औषधोपचारको तत्काल व्यवस्था गर्न र दोषीलाई कारवाही गर्न, आन्दोलनकारीले व्यक्तिगत सम्पत्तिमा पुऱ्याएको क्षतिको यथार्थ जाँचबुझ गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाइएको मिति २०६३/३/२० को निर्णय ।				
१२६	मृतक हिरालाल गौतम, घाइतेहरू विशाल तामाङ, सुदर्शन अर्याल, मनोज तिमिल्सिना, शिवहरि रिमाल, रामकुमार सिग्देल, बालकृष्ण न्यौपाने, सीता मैनाली, कृष्ण चौलागाईं, बारा जिल्ला, निजगढ	सुरक्षाकर्मी	दोषीको यथाशीघ्र पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडित मृतकका परिवार तथा घाइतेलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाइएको २०६३/३/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	▪ सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। ▪ हिरालाल गौतम जनआन्दोलनको सहिद घोषणा भई शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयबाट आ.व. ०६५/६६ देखि मासिक रु.६२००।- का दरले वार्षिक रु.७४,४००।- निजका हकवालाले पाउने गरी सम्बन्धित जिल्लामा पठाउने गरिएको । ▪ शिवहरि रिमाल जनआन्दोलनको घाइते घोषणा भई शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयबाट आ.व. ०६५/६६ देखि मासिक रु.३२००।- का दरले वार्षिक रु.३८,४००।- निजका हकवालाले पाउने गरी सम्बन्धित जिल्लामा पठाउने गरिएको ।	हिरालाल गौतम जनआन्दोलनको सहिद घोषणा र शिवहरि रिमाल जनआन्दोलनको घाइते घोषणा भएको ।	आंशिक

माओवादीद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१२७	पद्मा सुवेदी, गुल्मी जिल्ला विसुखर्क गाविस, वडा नं.- ८	ने.क.पा. (माओवादी)	ने.क.पा. (माओवादी) पार्टीलाई यस किसिमका ज्यादतीका घटना नदोहोऱ्याउन तथा दोहोरिन नदिन आह्वान गर्ने, साथै दोषीको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकको परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदार तोकिएको राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको देखिँदा आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
१२८	जयराम श्रेष्ठ, नवराज सुवेदी, गोपीबहादुर थापा, रामचन्द्र श्रेष्ठ, डोलबहादुर अधिकारी, जीवलाल गुरुङ, खिमबहादुर तामाङ, धादिङ जिल्ला त्रिपुरेश्वर गाविस	माओवादी	पीडितहरूलाई क्षतिपूर्ति दिइसकेको हुँदा केही गर्नु परेन, दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । जयराम श्रेष्ठ, नवराज सुवेदी, गोपीबहादुर थापा, रामचन्द्र श्रेष्ठ, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.४ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । पीडितका परिवारले पहिले पनि क्षतिपूर्ति रकम पाइसकेको ।	आंशिक

१२९	खिमबहादुर थापा, धादिङ	माओवादी	पीडितका आश्रित परिवारलाई क्षतिपूर्ति दिइसकेको, दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । खिमबहादुर थापा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । पीडितका परिवारले पहिले पनि क्षतिपूर्ति रकम पाइसकेको ।	आंशिक
१३०	भरतबहादुर खड्का, चितवन	माओवादी	पीडित परिवारले क्षतिपूर्ति पाइसकेकोले केही गर्नु परेन, दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । भरतबहादुर खड्का, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१३१	शालिकराम अधिकारी, भोजपुर जिल्ला, अन्नपूर्ण गाविस, वडा नं.- ८	माओवादी	पीडित परिवारले रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति पाइसकेको हुँदा केही गर्नु परेन, दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । शालिकराम अधिकारी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । पीडितका परिवारले पहिले पनि रु.१ लाख ५० हजार पाइसकेको ।	आंशिक

दोहोरो भिडन्त

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१३२	छत्रेबाँझ घटना, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला, छत्रेबाँझ गाविस, वडा नं.- ९, दारेगौंडा	माओवादी र सुरक्षाकर्मी	ने.क.पा. (माओवादी) र सुरक्षाकर्मीबीच छत्रेबाँझ भिडन्तमा मृत्यु भएका मृतक सैनिकका परिवारलाई तत्काल अधिकतम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, घटनामा परी घाइते भएका सर्वसाधारण अर्जुन तिमिल्सिनाको स्वास्थ्य उपचारमा लागेको खर्चको सोधभर्ना व्यवस्था राज्यबाट गर्न र सर्वसाधारणको क्षतिग्रस्त घर, सम्पत्तिको जाँचबुझ गरी कानूनबमोजिम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, उक्त घटनापछि डर, त्रासका कारण गाउँबाट विस्थापित भएका व्यक्तिहरूलाई यथाशीघ्र पुन:स्थापनाको व्यवस्था गर्न, सर्वसाधारणको सुरक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय,	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, ने.क.पा (माओवादी) पार्टी	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा		आंशिक

			ने.क.पा. (माओवादी) ले सर्वसाधारण व्यक्तिहरूका घर, सम्पत्तिहरू प्रयोग गरी क्षति पुऱ्याएकोले उल्लङ्घनमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई व्यक्तिगत जवाफदेहिताको आधारमा कारवाही गर्न तथा पानीको मुहान र पाइप लाइन काटी खानेपानीको आपूर्तिमा अवरोध गर्ने कार्य तत्काल रोकी मानवीय आवश्यकताका कुराहरूमा अवरोध नपुऱ्याउन र ने.क.पा. (माओवादी) बाट पटकपटक अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको पालना गर्ने भन्ने प्रतिबद्धता व्यवहारमा पूर्ण पालना गर्न र यस प्रकारका घटनाहरू नगर्न र नदोहोऱ्याउन ने.क.पा (माओवादी) लाई आह्वान गर्ने २०६३/२/२३ को निर्णय ।		परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१३३	मृतक बमबहादुर खत्री, घाइते रामप्रसाद भण्डारी, सिन्धुपाल्चोक जिल्ला ठोकर्पा गाविस, वडा नं.-२	सुरक्षाकर्मी	पीडितको परिवारलाई रु.२,००,०००/- लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनुका साथै उक्त घटनामा कसको के कति क्षति पुगेको हो ? आवश्यक विस्तृत अध्ययन गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन साथै सार्वजनिक स्थल, मानव बस्ती रहने स्थान लगायत सर्वसाधारण रहने स्थानलाई निशाना नबनाउन र मानवीय कानूनको पूर्ण पालना गर्न, घटनामा परी घाइते भएका ठोकर्पा– २ बस्ने बाघभैरव उच्चमाविका शिक्षक रामप्रसाद भण्डारीको स्वास्थ्य उपचारमा लागेको खर्च राज्यबाट सोधभर्ना गराउन तथा बाघभैरव उच्चमाविको क्षतिग्रस्त भवन तथा अन्य क्षतिको विस्तृत जाँचबुझ गरी पुनर्निर्माण गर्न/गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको मिति ०६३/११/२८ च.नं. १६६ को पत्रमार्फत् रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गरिसकेको व्यहोराको पत्र प्राप्त । बमबहादुर खत्री, सातौं प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.२ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
१३४	तानसेन घटना, पाल्पा, तानसेन	माओवादी तथा सुरक्षाकर्मी	माओवादीले गरेको आक्रमणका क्रममा हुन पुगेको भौतिक क्षति र अनुगमनका क्रममा आयोगमा परेका ३३ वटा उजुरीका सम्बन्धमा तत्काल छानविन गरी पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, पाल्पा सदरमुकामको पुनर्निर्माण यथाशीघ्र सञ्चालन गर्न, घना नागरिक बस्तीमा क्षति नपुऱ्याई संयमता अपनाउन, ऐतिहासिक दरबार आंशिक रूपमा जलिरहेको हुँदा तत्काल सो नियन्त्रण गर्नेतिर सरकारी निकायको पहल नभएकोले दरबार ध्वस्त भएको पाइएकोले तत्काल पुनर्निर्माण गर्न तथा दोहोरो भिडन्तका क्रममा रेडियो पश्चिमाञ्चल र होटल श्रीनगर रहेको भवन क्षतिग्रस्त हुन पुगेको हुँदा तत्काल क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	पाल्पा दरवारको पुनर्निर्माणको कार्य चालू रहेको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पाल्पा दरवारको पुनर्निर्माण भएको ।	आंशिक
१३५	डम्बरबहादुर श्रेष्ठ, सूर्यबहादुर श्रेष्ठ, कदमवास-९, भक्तबहादुर श्रेष्ठ, चौतारा-८, (चौतारा घटना)	माओवादी तथा सुरक्षाकर्मी	नेकपा माओवादी र सुरक्षाकर्मीबीच चौतारा भिडन्तमा द्वन्द्वमा असंलग्न गैरसैनिक व्यक्ति सिन्धुपाल्चोक जिल्ला कदमवास गाविस, वडा नं.- ९, मूलखर्कका ३० वर्षीय डम्बरबहादुर श्रेष्ठ, ६३ वर्षीय सूर्यबहादुर श्रेष्ठ र चौतारा ८ का भक्तबहादुर श्रेष्ठको मृत्यु भएकोमा उनीहरूका हकवालालाई जनही क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, मृतक सैनिकका परिवारलाई तत्काल क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, घटनामा परी घाइते भएका व्यक्तिहरूको नि:शुल्क स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था राज्यबाट गर्न	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । भक्तबहादुर श्रेष्ठ, डम्बरबहादुर श्रेष्ठ, सूर्यबहादुर श्रेष्ठ, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता	आंशिक

	सिन्धुपाल्चोक, चौतारा		र सरकारी कार्यालय तथा सर्वसाधारणका क्षतिग्रस्त घरहरूको जाँचबुझ गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, चौतारा अस्पतालमा राखिएको सुरक्षा फौजको सेन्ट्री तत्काल हटाउन, नेकपा माओवादीलाई- नेकपा माओवादीले चौतारा अस्पताल नियन्त्रणमा लिई सुरक्षा फौजमाथि आक्रमण गरेको तथा सो कार्यबाट अस्पताल ध्वस्त भएको र बम विष्फोटबाट अस्पताल ध्वस्त हुँदा निर्दोष व्यक्तिहरूको मृत्यु हुनुका साथै बिरामी र कुरुवासमेत घाइते भएको कार्यले जेनेभा महासन्धिको साझा धारा ३ विपरीत कार्य गरेको देखिन आउँछ । अत: ती उल्लङ्घनमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई व्यक्तिगत जवाफदेहिताको आधारमा कारवाही गर्न, नेकपा माओवादीले अस्पताल, जिल्ला विकास समिति, जिल्ला शिक्षा कार्यालय, जिल्ला हुलाक कार्यालय जस्ता कार्यालयहरूमा बम विष्फोटन तथा आगजनी र सर्वसाधारण व्यक्तिहरूका घर, सम्पत्तिहरू प्रयोग गरी क्षति पुऱ्याउने खालका कार्य गरेकोले जेनेभा महासन्धिको साझा धारा ३ विपरीत कार्य गरेको देखिन आउँछ । अत: अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानून तथा नेकपा माओवादीबाट पटकपटक प्रकाशित प्रतिबद्धताको व्यवहारमा पूर्ण पालना गर्न ।	मन्त्रालय, नेकपा माओवादी पार्टी	रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	

यातना

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१३६	नारायणप्रसाद अर्याल, नवलपरासी जिल्ला कोल्हुवा ब्रह्मस्थान	सुरक्षाकर्मी	यातना दिने सुरक्षाकर्मीलाई आवश्यक अनुसन्धान गरी कडा कारवाही गर्न तथा पीडितलाई रु. ५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई सोको पचास प्रतिशत पीडकबाट भराउने गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९ मिति २०६७।९।१४ को पत्रद्वारा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्न हुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । छुटिसकेको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	छुटिसकेको ।	आंशिक
१३७	किशोर श्रेष्ठ, काठमाडौँ, का.म.न.पा, वडा नं.-३२	सुरक्षाकर्मी	यातना दिएकोमा दोषीलाई कारवाहीसमेत भइसकेकोले केही गर्नु परेन, पीडितलाई उपचारमा लागेको खर्च क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ३०,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९ मिति २०६७।९।१४ को पत्रद्वारा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्न हुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।		नभएको
१३८	फु छिरिङ्ग शेर्पा, कामी शेर्पा, पासाङ्ग शेर्पा, भोजपुर जिल्ला किमालुङ्ग गाविस, वडा नं.- ८। हाल: जोरपाटी गाविस, वडा नं.-३	सुरक्षाकर्मी	यातना दिने प्रहरी कर्मचारीलाई आवश्यक अनुसन्धान गरी कारवाही गर्न तथा उपचारमा लागेको खर्च पीडितलाई शोधभर्ना दिन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९ मिति २०६७।९।१४ को पत्रद्वारा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्न हुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।		नभएको
१३९	हरिराज चिलवाल, लमजुङ जिल्ला धमिलिकुवा गाविस, वडा नं.- ३	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कारवाही गर्न तथा पीडितलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ७५,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/३/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९ मिति २०६७।९।१४ को पत्रद्वारा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्न हुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।		आंशिक

					मिति २०५८।९।६ गतेदेखि २०५८।७।४ सम्म नेपाली सेनाको ब्यारेक जिल्ला प्रहरी कार्यालय लमजुङ्ग, वेसीसहरसँगै एउटै कम्पाउण्डमा रहेको । तत्कालीन समयमा निज चिलवाललाई सोधपुछको क्रममा नेपाली सेनाका थुनुवा कोठामा नै राखिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।		

बेपत्ता

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१४०	अमृत कँडेल, धादिङ जिल्ला वेनीघाट गाविस, वडा नं.- २	सुरक्षाकर्मी	स्थिति सार्वजनिक गरी कानूनी प्रक्रियामा लैजान र दोषीलाई अनुसन्धान गरी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/३/२० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयबाट मिति २०६४/७/१६ मा पठाइएको अनुसूचीअनुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने जानकारी प्राप्त। अमृत कँडेल, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु.१,००,०००।- राहत उपलब्ध गराउन मिति २०६४।५।३ मा मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६४।५।९ मा कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन महाशाखामा गएको देखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । खोजतलासको लागि निजको बुवा टिकानाथ कँडेलले मिति २०६२।९।२१ मा निवेदन दिएको । सो सम्बन्धमा का.र.बि. (मानव अधिकार शाखा)बाट मिति २०६२।९।२४ गते जानकारी उपलब्ध गराई दिने भनी (सै.स.), उपत्यका र नं. १० बाहिनीलाई लेखी पठाएकोमा पक्राउ नगरेको तथा हिरासतमा नलिएको भनी जानकारी प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.२ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । ▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१४१	ज्ञानेन्द्र त्रिपाठी, चितवन जिल्ला रत्ननगर नगरपालिका वडा नं.- १३	सुरक्षाकर्मी	स्थिति सार्वजनिक गरी कानूनी प्रक्रियामा लैजान र आवश्यक अनुसन्धान गरी दोषीलाई कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/३/२० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयबाट मिति २०६४/७/१६ मा पठाइएको अनुसूचीअनुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने जानकारी प्राप्त। ज्ञानेन्द्र त्रिपाठी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु.१,००,०००।- राहत उपलब्ध गराउन मिति २०६४।५।३ मा मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६४।५।९ मा कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन महाशाखामा गएको देखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.२ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । ▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

१४२	रेनुका दुलाल, काठमाडौँ जिल्ला तीनथाना गाविस, वडा नं.- ५	सुरक्षाकर्मी	स्थिति सार्वजनिक गरी कानूनी प्रक्रियामा लैजान र आवश्यक अनुसन्धान गरी दोषीलाई कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/२/३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयबाट मिति २०६४/७/१६ मा पठाइएको अनुसूचीअनुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने जानकारी प्राप्त। रेनुका दुलाल, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु.१,००,०००।- राहत उपलब्ध गराउन मिति २०६४।५।३ मा मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६४।५।९ मा कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन महाशाखामा गएको देखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१४३	निश्चल नकर्मी, काठमाडौँजिल्ला महादेवस्थान गाविस, वडा नं.- ५, थानकोट	सुरक्षाकर्मी	स्थिति सार्वजनिक गरी कानूनी प्रक्रियामा लैजान र आवश्यक अनुसन्धान गरी दोषीलाई कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/२/३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निश्चल नकर्मी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१४४	मुकुन्द सेढाईं, धादिङ जिल्ला जीवनपुर गाविस, वडा नं.- ६	सुरक्षाकर्मी	स्थिति सार्वजनिक गरी कानूनी प्रक्रियामा लैजान र आवश्यक अनुसन्धान गरी दोषीलाई कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयबाट मिति २०६४/७/१६ मा पठाइएको अनुसूचीअनुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने जानकारी प्राप्त। मुकुन्द सेढाईं, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु.१,००,०००।- राहत उपलब्ध गराउन मिति २०६४।५।३ मा मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६४।५।९ मा कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन महाशाखामा गएको देखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सन्दर्भमा जेनेभास्थित Human Rights Committe मा परेको उजुरीको सम्बन्धमा नेपाल सरकार तर्फबाट स्पष्ट गर्ने क्रम जारी रहेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । मुकुन्द सेढाइँलाई बेपत्ता पारिएको भन्ने विषयमा संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव अधिकार समितिमा परेको उजुरी उपर सो समितिबाट १९ जुलाई २०१३ मा Views (विचार) पारित भएको। पारित Views अनुसार मुकुन्द सेढाइँ वा निजको परिवारलाई उचित क्षतिपूर्ति प्रदान गर्ने सन्दर्भमा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णयानुसार निजको परिवारले हालसम्म रु. तीन लाख पच्चीस हजार अन्तरिम राहत स्वरुप प्राप्त गरिसकेको व्यहोरा संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव अधिकार समितिलाई जानकारी गराउने, घटनाका जिम्मेवार व्यक्तिलाई कानूनी कारवाही गर्ने, निजको परिवार र बालबच्चालाई प्रतिशोध वा सन्त्रासबाट सुरक्षित रहने कुरा सुनिश्चित गर्ने र भविष्यमा हुने यस्ता किसिमका घटनालाई रोक्ने संयन्त्रको विकास गर्ने विषयको कार्यान्वयन गृह मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयले गर्ने लगायतका विषयमा मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०७०।१२।२० मा निर्णय भएको ।	पीडितका हकदारले रु.३ लाख २५ हजार राहत रकम प्राप्त गरिसकेको ।	आंशिक

					रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		

महिलाविरुद्धको हिंसा

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१४५	आशी चौधरी, कैलाली जिल्ला शिवपुर गाविस, वडा नं.- ४	विष्णु चौधरी	पीडितलाई रु. २५,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६३/३/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय			नभएको

आन्तरिक विस्थापित

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१४६	डम्बरबहादुर छन्त्याल, बाग्लुङ जिल्ला, बुर्तिवाङ्ग गाविस, वडा नं.- ९, घोसापानी	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कारवाही गर्न र पीडितलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/३/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	निज २०५२ सालदेखि माओवादी गतिविधिमा संलग्न रही माओवादी एरिया कमाण्डर भएको र सर्वसाधारण जनताहरूबाट चन्दा संकलन गर्ने गरेको साथै निजले २०५९ सालमा एकजना भारतीय गोर्खा सैनिकलाई अपहरण गरी निजको घरमा राखेको खबर प्राप्त भएपछि निज सैनिकलाई उद्धार गरिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक

न्याय प्रशासनसम्बन्धी

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१४७	अनुसन्धान तथा सहयोग सङ्घ, गोङ्गबु, काठमाडौँ	सुरक्षाकर्मी	उपत्यका सशस्त्र प्रहरी बल मुख्यालय, पशुपतिनाथ बाहिनी, सानो गौचरण, काठमाडौँमा कार्यरत वरिष्ठ प्रहरी उपरीक्षक माधवबहादुर थापालाई सशस्त्र प्रहरी ऐन, २०५८ बमोजिम वडा कारवाही गर्न तथा रूपसागर मोक्तानको घरबाट जथाभावी गोली चलाउने सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्नका लागि श्री ५ को सरकारलाई लेखी पठाउने २०६३/१/१९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय			नभएको

बन्दीको अधिकारसम्बन्धी

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१४८	कारागारका बन्दी (कमल थापा, श्रीषशम्सेर राणा, रमेशनाथ पाण्डे, टंक ढकाल र निक्षशम्सेर राणा), काठमाडौं	प्रहरी	पूर्व परराष्ट्र मन्त्री रमेशनाथ पाण्डेको स्वास्थ्य स्थिति कमजोर रहेको पाइएकोले निजको कमजोर स्वास्थ्य अवस्थालाई मध्यनजर राखी आवश्यक उपचारसहित उचित बन्दोवस्त गर्ने, थुनामा रहेका बन्दीहरूले पढ्न चाहेका पुस्तक, पत्रपत्रिका र सञ्चारका साधन रेडियो र टेलिभिजनको समेत व्यवस्था गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने आयोगको मिति २०६३।२।२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्यामन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	कार्यान्वयन भइसकेको । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।	कारागारकाबन्दीहरू छुटिसक्नुभएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

स्वास्थ्यको अधिकारसम्बन्धी

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१४९	तुलसीराम गौतम तथा दीपक सापकोटा, एभरेष्ट नर्सिङ्ग होम तथा लुम्बिनी अञ्चल अस्पताल		अत्यावश्यक सेवाअन्तर्गत पर्ने स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालले अरू बिरामीको समेत उपचार गर्नुपर्ने भएकाले स्वास्थ्य संस्थामा कुनै पनि प्रकारको आक्रमण, तोडफोड हुनबाट जोगाउन तथा अस्पतालका चिकित्सकहरूले समेत अन्य बिरामीहरूको उपचार प्राप्त गर्न पाउने प्राकृतिक अधिकारको सम्मान गरिरहने वातावरण एवं अस्पतालबाट प्रदान गरिने सबै सेवा सुचारु गर्ने व्यवस्था सुनिश्चित गर्दै उक्त घटनाहरूको सत्य, तथ्य पत्ता लगाई दोषीउपर कारवाही गर्न तथा शान्ति सुरक्षाको स्थिति बिग्रन नदिनेतर्फ सचेत रही रहनसमेत आयोग नेपाल सरकारलाई सिफारिस ।	गृह मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	कार्यान्वयन भइरहेको ।		आंशिक

(छ) आयोगबाट २०६४ सालमा भएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयनको स्थिति

गैरन्यायिक हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१५०	शान्ति तामाङ, रामेछाप जिल्ला बिजुलीकोट गाविस, वडा नं.- ४	नेपाली सेना	उक्त कारवाहीमा जिम्मेवार एवं दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६४/१०/२ को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निज महतो सशस्त्र प्रहरीसंगको दोहोरो भिडन्तमा हराएको हुँदा यस सम्बन्धमा शा. नेपाली सेनालाई कुनै जानकारी प्राप्त नभएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१५१	लालबहादुर तामाङ, वीरबहादुर तामाङ, रामेछाप जिल्ला बिजुलीकोट गाविस, वडा नं.- २	सुरक्षा फौज	उक्त कारवाहीमा जिम्मेवार एवं दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन तथा सो घटनामा घाइते भएका फुर्वे तामाङलाई उपचार खर्चवापत रु. ५०,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६४/१०/२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । आयोगको निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायमा पठाइएको, प्र.म.म.प.का.को च.नं. १२७ मिति २०६५/८/१ को बोधार्थ प्राप्त । गृह मन्त्रालयको २०६५/६/५ को निर्णयानुसार रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्र.प.का.लाई निर्देशन दिएको मिति २०६६/७/१० को च.नं. ७३ मा प्र.म.म.प.को पत्र प्राप्त । उक्त घटनाको घाइतेलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति दिएको जानकारी प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१५२	योगेश गुरुङ, धादिङ जिल्ला, खाल्टे गाविस, वडा नं.- ८	सुरक्षा फौज	उक्त कारवाहीमा जिम्मेवार एवं दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६४/१०/२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । पहिला दिएको पुष्ट्याई: निज योगेश गुरुङ्गको सम्बन्धमा नेपाली सेनालाई कुनै पनि जानकारी तथा रेकर्ड नदेखिएको भनी जानकारी प्राप्त हुन आएको । दोस्रो पटक दिएको पुष्ट्याई: यस बारेमा बुझ्ने क्रममा श्री जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धादिङ्गबेशीमा पत्राचार गर्दा मिति २०६०।७।३ गतेको १३०० बजे धादिङ्ग जिल्ला नीलकण्ठ गा.वि.स.-५, भुराखोलास्थित संयुक्त सुरक्षा फौज र माओवादी बीच दोहोरो भिडन्त भएको र भिडन्तमा नाम थर, वतन नखुलेको अन्दाजी वर्ष १७/१८ को पुरुष व्यक्तिको मृत्यु भएको । उक्त घटनास्थल एवं लाश जाँच प्रकृति मुचुल्कामा मृतकको अनुहार र बायाँ आँखामा गोली लागी लाशको पहिचान हुन नसकेको, सवारी साधन तथा यातायातको असुविधाको कारण पोष्टमार्टम गर्न ल्याउन नसक्ने अवस्था रहेको भनी उल्लेख भएको । साथै ने.क.पा. (माओवादी) र सुरक्षाकर्मी बीच दोहोरो भिडन्त भएको स्थान र मृतक रहेको स्थानको दूरी त्यस बेलाको अवस्थाको कारण (न) नापिएको भनी जानकारी प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

१५३	त्रिलोचन पौडेल, रौतहट डुमरिया गाविस, वडा नं.- ७, चेतनगर टोल	सुरक्षाकर्मी	उक्त कारवाहीमा जिम्मेवार एवं दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६४/१०/२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/७/१८ को निर्णयानुसार रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । त्रिलोचन पौडेल, तेस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिमको रकम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई रकम भुक्तानीका लागि जिल्लामा पठाएको भन्ने जानकारी आर्थिक प्रशासन शाखाको च.नं. २०३, मिति २०६७।८।१९ को पत्रबाट जानकारी प्राप्त र दोषीउपर कारवाही गर्न च.नं. १४२, मिति २०६५।५।३० मा प्र.प्र.का. मा लेखी गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निज व्यक्तिको सम्बन्धमा नं. ७ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डबाट नेपाली सेनाको तर्फबाट नभई सशस्त्र प्रहरीको तर्फबाट मृत्यु भएको भन्ने तथ्य प्रमाण कागजातहरूबाट खुल्न आएको । सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी बेपता बनाएको नभई मिति २०६१।१२।२५ गते दुधिहवामा खटिई गएको पट्रोल टोलीमाथि माओवादी आ.का.हरूले फायर गरी भागेको र खोजतलासको क्रममा सर्च अभियानमा १ लाश फेला परेको सो लाश सनाखत हुन नसकी सोही ठाउँमा नै गाडिएको सो कुरा पछि आ.का.हरूले गाउँलेलाई धम्काई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरेको भन्न लगाएको । सो लाश निज त्रिलोचन पौडेलको हुन सक्ने । निजको सम्बन्धमा पीडित परिवारलाई रु.२ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने भनी यस मन्त्रालयको मिति २०६५।७।२२ गतेको पत्रबाट प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयमा पत्राचार गरेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । ▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१५४	शरण तामाङ, देवी सुन्दास, भोजपुर जिल्ला उत्तरपूर्वी गाविस, वडा नं.- ७ तथा भोजपुर जिल्ला साङ्गपाङ्ग गाविस, वडा नं.- ४	सुरक्षाकर्मी	शरण तामाङको हकमा उक्त कारवाहीमा जिम्मेवार दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने तथा देवी सुन्दासको हकमा उक्त कारवाहीमा जिम्मेवार एवं दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका आश्रित परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने भन्ने मिति २०६४/१०/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/५/२६ को निर्णयानुसार शरण तामाङको हकमा रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको, देवी सुन्दासको हकमा रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको र दुवैको हकमा दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्र.प्र.का.लाई निर्देशन दिइएको मिति २०६६/७/१० को च.नं. ७३ मा प्र.म.म.प.को पत्र प्राप्त । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१५५	कान्छा डङ्गोल, का.जि. सरस्वती गाविस, वडा नं.-३ टोखा	सुरक्षाकर्मी	निजको मृत्यु सम्बन्धमा पुर्पक्ष गर्न गठित सैनिक अदालतबाट दोषी सैनिकमध्ये २ जनालाई ३ महिना कैद र कमाण्डरलाई सेवाबाट राजीनामा गराइएको भनी मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको तथ्य स्वयं स्वीकार गरी दोषीलाई कारवाहीसमेत भइसकेको देखिँदा केही गरिरहनु परेन । सो घटनाको कमाण्डरको नाउँ नेपाली सेना जङ्गी अड्डाबाट बुझी अभिलेखीकरण गर्ने ठहर्छ । मानव अधिकारको उल्लङ्घनबाट पीडित परिवारलाई आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र मृतकका बालबालिकालाई नि:शुल्क पठनपाठनको व्यवस्था मिलाउनसमेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने भनी मिति २०६४/१०/३ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। गृह मन्त्रालयको २०६५/७/१८ को निर्णयानुसार रु. ३,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको। निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निज मृतक कान्छा डंगोलको मृत्यु सम्बन्धमा कोर्ट अफ ईन्क्वायरी बोर्ड गठन भई दोषी देखिएका नेपाली सेनाका व्यक्तिहरूर्ला सैनिक ऐन, २०१६ को दफा ६९ बमोजिम कारवाही समेत भइसकेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको। सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको। रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१५६	गणेश थापा, नेपालगञ्ज, बाँके	सुरक्षाकर्मी	उक्त घटनामा दोषी सुरक्षाकर्मीलाई प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने भनी मिति २०६४/१०/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। प्र.प्र.का.को च.नं. १६७ मिति २०६५/९/२१ मा निजको ठेगाना र घटना घटेको स्थान खुलाई पठाउने सम्बन्धमा बोधार्थ पत्र प्राप्त । गृह मन्त्रालयको २०६५/७/१८ को निर्णयानुसार रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्र.प.का.लाई निर्देशन दिएको मिति २०६६/७/१० को च.नं. ७३ मा प्र.म.म.प.को पत्र प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१५७	बोमबहादुर रावत, माधव रावत, दाङ जिल्ला त्रिभुवन न.पा., मसिना	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनको लागि नेपाल सरकार समक्ष लेखी पठाउने मिति २०६४/१०/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। गृह मन्त्रालयको २०६५/७/१८ को निर्णयानुसार रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको। बोमबहादुर रावत, माधव रावत पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नं. १९ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख ५० हजार राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइसकिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

१५८	मृतकहरू चुडामणि श्रेष्ठ, धर्म नेपाली, मनोज नेपाली, टेपबहादुर नेपाली, टेपबहादुर वि.क., रामकुमार नेपाली, श्यामकुमार विश्वकर्मा, रवि विश्वकर्मा, खिमलाल नेपाली घाइतेहरू पुनराम वि.क., भक्तबहादुर नेपाली । घाइतेहरू श्यामकुमारवि.क., रवि वि.क., खिमलाल नेपाली, दाङ जिल्ला फूलबारी गाविस, वडा नं.- ४, बाख्रे	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्नुका साथै पीडित परिवारलाईराष्ट्रियमानवअधिकारआयोग(उजुरी,कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम मृतकको परिवारलाई जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन सिफारिस गरी पठाउने ठहर्छ साथै घाइते व्यक्तिहरू पुनराम वि.क. र भक्तबहादुर नेपालीको उपचार गराउँदा-गराउँदैको अवस्थामा मृत्यु भएको पाइएकोले निजको परिवारलाई जनही रु. २५,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र यातनाकै कारण उपचार गराइरहेका श्यामकुमार विश्वकर्मा, रवि विश्वकर्मा र खिमलाल नेपालीलाई जनही रु. २५,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनको लागि नेपाल सरकार समक्ष लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने मिति २०६४/१०/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/७/१८ को निर्णयानुसार आयोगको निर्णयअनुसार क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको तथा दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्र.प.का.लाई निर्देशन दिइएको मिति २०६६/७/१० को च.नं. ७३ मा प्र.म.म.प.को पत्र प्राप्त । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी मिति २०६८।६।१० मा बसेको नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट निर्णय भएको ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१५९	कैले मल्ल, मुगु जिल्ला सेरी गाविस, वडा नं.- ८ सेरी	सुरक्षाकर्मी	निजको मृत्यु भएको देखिएकोले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनको लागि नेपाल सरकार समक्ष लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने मिति २०६४।१०।६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/७/१८ को निर्णयानुसार रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको भनी जानकारी प्राप्त । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी मिति २०६८।६।१० मा बसेको नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट निर्णय भएको ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१६०	मैना सुनुवार, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला,खरेलथोक गाविस, वडा नं.- ६, कटुञ्जे	नेपाली सेना	काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला, खरेलथोक गाविस, वडा नं.- ६, कटुञ्जे बस्ने तथा श्री भगवती मावि खरेलथोकमा कक्षा ९ मा अध्ययनरत मैना सुनुवारलाई मिति २०६०/११/५ गते बिहान ६.३० बजे आफ्नै घरबाट सुरक्षा फौजले पक्राउ गरी अज्ञातस्थलतर्फ लगेको र निजको स्थिति अज्ञात रहेकाले निजको अवस्था सार्वजनिक गरी जीवनरक्षा गरिदिन आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएकोमा पाँचखालस्थित एक बन्दीले मैना सुनुवारको बारेमा दिएको बयानअनुसार मिति २०६०/११/५ गते निजलाई खरेलथोकस्थित निजको घरबाट सुरक्षा फौजले पक्राउ गरी पाँचखाल ब्यारेकमा ल्याएको पाइयो । गलत तरिकाबाट बयान लिने क्रममा निज शिथिल भएको कारणबाट खाना नखाई बेहोस् भएकोमा सोही दिन निजको मृत्यु भएको पाइयो । निजको मृत्युपश्चात् परिवारलाई खबर नगरी गलत तरिकाबाट लाश गाडिएको, तत्पश्चात् कोर्ट अफ इन्क्वायरी गठन भएको र उक्त को.ई.बाट निज मैना सुनुवारलाई मार्ने उद्देश्य नभए तापनि अन्य कुनै कारणबाट मरेको हुन सक्ने उल्लेख गरी लाशलाई गलत तरिकाले प्रक्रिया नपुऱ्याई गाडेको पाइएकोले कोर्ट मार्शलबाट तीन जना अधिकृतहरूलाई सोधपुछ गर्दा सही प्रक्रिया नअपनाएको र नियमानुसार लाश सम्बन्धितलाई जिम्मा नलगाइएको कसुरमा दोषी ठहऱ्याई महासेनानीलाई दुई वर्ष बढुवा रोक्का, ६ महिना कैद र रु. ५०,०००/- जरिवाना, २ जना सहसेनानीहरूलाई १/१ वर्ष बढुवा रोक्का, ६ महिना कैद र रु. २५,०००/- का दरले जरिवाना गरी निजको हकवालालाई क्षतिपूर्तिस्वरूप दिने फैसला गरेको भनी मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको तथ्य स्वयं नेपाली सेना, जङ्गी अड्डाबाट स्वीकार गरी दोषीलाई आन्तरिक रूपमा कारवाहीसमेत भइसकेको देखियो । सो सम्बन्धमा मिति २०६४/१०/२० मा मैना सुनुवारको हत्यामा संलग्न चार सैनिकविरुद्ध जिल्ला अदालत, काभ्रेपलाञ्चोकमा जिल्ला सरकारी वकिलको कार्यालयले ज्यानसम्बन्धी महलको १३ (३) नं. अनुसार कसुर	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। गृह मन्त्रालयको २०६५/८/२९ को निर्णयानुसार निजलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । मैना सुनुवार पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिमको क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई रकम भुक्तानीको लागि आर्थिक प्रशासन शाखाबाट २०६५।१०।१२ मा जिल्लामा रकम पठाएको जानकारी प्राप्त र दोषीउपर कारवाहीको प्रक्रिया शुरु भइसकेको भनी प्र.प्र.का.को च.नं. ७०, मिति २०६३।५।२५ को पत्रबाट जानकारी प्राप्त भएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप १ लाख उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा सम्बन्धित मन्त्रालयमा पत्राचार गरिएको । मृत्यु भएको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) । मैना सुनुवारको मृत्यु भएको सम्बन्धमा तत्कालीन नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ र सैनिक ऐन, २०१६ बमोजिम प्राप्त कानूनी क्षेत्राधिकार अनुसार गठन भएको जनरल सैनिक अदालतबाट दोषीहरूलाई सजाय प्रदान गरी पीडित पक्षलाई क्षतिपूर्ति गर्ने गरी फैसला कार्यान्वयन समेत भइसकेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.४ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र जनरल सैनिक अदालतबाट दोषीहरूलाई सजाय प्रदान गरी पीडित पक्षलाई क्षतिपूर्ति दिने गरी फैसला कार्यान्वयन समेत भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

			गरेकोमा सजायको माग गरी मुद्दा दर्ता भइसकेकोले अदालती प्रक्रियाबाट कसुरदारले सजाय पाउने नै हुँदा केही गरिरहनुपरेन । अत: मानव अधिकार उल्लङ्घनबाट पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६४/१०/२१ मा निर्णय गरिएको, मैना सुनुवार तथा रामहरि श्रेष्ठलगायतका मुद्दाहरू मानव अधिकार हनन् तथा ज्यादतीसम्बन्धी भएकाले नियमित अदालतबाहेक सैनिक अदालत वा जनअदालत भनिएको वा त्यस्तै प्रकृतिको अन्य कुनै अदालतको क्षेत्राधिकारको विषय नभएकोले साधिकार अदालतमा कारवाहीयुक्त अवस्थामा रहेका आरोपित व्यक्तिहरूलाई पक्राउ गरी बुझाउन र कानूनबमोजिम कारवाही अगाडि बढाउनको लागि यस आयोगबाट भएको सिफारिस र सर्वोच्च अदालतबाट आदेश भइसकेका सम्पूर्ण मुद्दाहरूमा तत्काल कारवाही अगाडि बढाउन आयोगको विभिन्न मितिमा भएका सिफारिसबमोजिम कारवाही हुन आयोग नेपाल सरकारलाई पुन: आग्रह गर्दछ । साथै हाल काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला अदालतबाट पुर्पक्षको निम्ति मैना सुनुवारको हत्याको सिलसिलामा वारेण्ट जारी भइसकेको अवस्थामा आरोपित नेपाली सेनाका मेजर निरञ्जन बस्नेतको विषयमा 'कोर्ट अफ इन्क्वायरी' गठन गरी कारवाही प्रक्रिया अगाडि बढाएको भन्ने आयोगको जानकारीमा आएकोले त्यसप्रति आयोगको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ । नागरिक अदालतमा कारवाहीको प्रक्रियामा रहेका निज मेजर निरञ्जन बस्नेतलाई सर्वोच्च अदालतको आदेश, आयोगको सिफारिस र काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला अदालतको वारेण्टसमेतलाई सम्मान गर्दै सम्बन्धित पक्षले निज बस्नेतलाई अदालतमा उपस्थित गराउनुपर्ने आयोगको ठहर रहेको छ । तसर्थ सोअनुसार गर्न/गराउन आयोग नेपाल सरकारलाई नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३२ बमोजिम आग्रह गर्दछ भन्ने आयोगको मिति २०६६/९/९ को निर्णय ।				
१६१	तीर्थराज पौडेल, रामेछाप जिल्ला सैपु गाविस, वडा नं.- ४	सुरक्षाकर्मी	घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी कारवाही गर्न तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम पीडित परिवारको	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। गृह मन्त्रालयको २०६५/१०/५ को निर्णयानुसार रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको ।	▪ पीडित परिवारलाई रु. २ लाख ५० हजार क्षतिपूर्ति रकम दिइएको ।	आंशिक

			भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनको लागि नेपाल सरकार समक्ष लेखी पठाउने ठहर्छ । निर्दोष व्यक्तिको मृत्यु भएको भनी नेपाल प्रहरीबाट स्वीकार गरेको समेत देखिँदा र घटनाको परिस्थितिसमेतलाई हेर्दा मृतकका बालबच्चाको नि:शुल्क पठनपाठनको व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने भन्ने मिति ०६४/१०/२१ को निर्णय ।	मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	तीर्थराज पौडेल, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई दिने सम्बन्धमा पत्राचार गरिएको । निजको सम्बन्धमा मिति २०५९।३।८ गते संयुक्त सुरक्षा फौजको टोली सैपु गा.वि.स. मा गस्तीमा गएको, उक्त टोलीद्वारा गरिएको सैनिक कारवाहीमा क्रस फायरमा परी सैपु गा.वि.स. वडा नं. ४ बस्ने वर्ष २८ का तीर्थराज पौडेलको मृत्यु भएको र निज मृतकको बारेमा बुझ्दा मृतक तीर्थराज विद्रोही सदस्य नभई सर्वसाधारण नागरिक भएको हुँदा मृतकको परिवारलाई क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६१।७।१ गते प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा बसेको जिल्ला सुरक्षा समितिको बैठकले निर्णय गरेको साथै सो घटना सम्बन्धमा अन्य के कस्ता कारवाहीहरू भए नभएको विवरण उक्त गणमा कुनै पनि कागजात नभएको हुँदा उक्त सुरक्षा समितिको निर्णयको प्रतिलिपि प्रति १ यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको । ▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
१६२	सपना गुरुङ, मोरङ जिल्ला बेलबारी गाविस, वडा नं.- ३	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ । अन्तरिम विद्यायक संसदको संसदीय समितिले पीडितलाई क्षतिपूर्ति वापत रु. १०,००,०००/- उपलब्ध गराउन सिफारिस गरिसकेको मिसिल संलग्न फाइलबाट देखिँदा त्यसतर्फ बोलिरहनु परेन भन्ने मिति २०६४/१०/२१ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सपना गुरुङ दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । प्रस्तुत विषयको सम्बन्धमा पूर्वी पृतना हे.क्वा.मा गठित कोर्ट अफ इन्क्वायरी बोर्डले एम्बुसको दौरानमा निज सपना गुरुङको मृत्यु भएको भन्ने राय पेश गरेको । संसदीय छानविन समिति गठन भई निज सपना गुरुङलाई नेपाली सेनाबाट बलात्कार गरी हत्या गरेको निष्कर्ष निकालेको । प्रस्तुत सैनिक कारवाहीको दौरानमा खट्टिएका सबै सुरक्षाकर्मीहरूका पुरुष बिर्य भारतस्थित वैज्ञानिक प्रयोगशालामा नेपाल प्रहरीमार्फत् परीक्षणको लागि पठाएकोमा मृतकको योनीश्रावको नमूनामा रहेको पुरुष बिर्यसँग मेल नखाएको भन्ने समेत प्राविधिक प्रतिवेदनको आधारमा प्रस्तुत सिफारिसलाई तामेलीमा राखिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । रु.९ लाख दिन बाँकी देखिन्छ । ▪ उक्त घटनाका दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्ने सिफारिसलाई प्राविधिक प्रतिवेदनको आधारमा तामेलीमा राखिएको ।	आंशिक

माओवादीद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१६३	पत्रकार वीरेन्द्र साह, बारा, कलैया	माओवादी	बाराबाटअपहरितपत्रकारवीरेन्द्रसाहकोअपहरणभएकोघटनाकोउजुरीका सम्बन्धमा आयोगबाट मिति २०६४।७।१५ मा निम्न निर्णय भएको-	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय ।	▪ पत्रकार वीरेन्द्रकुमार साहका पीडित	आंशिक

			• बाराबाट अपहरित पत्रकार वीरेन्द्र साहको अपहरण भएको घटनाको सूक्ष्मरूपले अनुसन्धान तथा छानविन गरी निजको अवस्था अविलम्ब सार्वजनिक गरी दोषीलाई कारवाही गर्न, • मानव अधिकार रक्षकहरूको सुरक्षाको निमित्त विशेष प्रबन्ध मिलाउन तथा उनीहरूले स्वतन्त्रतापूर्वक व्यवसाय गर्न पाउने अधिकारको सुनिश्चित गर्न, • प्रेस स्वतन्त्रताको रक्षाको निमित्त शान्ति सुरक्षालगायत आवश्यक व्यवस्था मिलाउन, • मानव अधिकार रक्षकहरूलाई स्वतन्त्र रूपमा तथ्य संकलन गर्ने लगायतका कार्यहरू सम्पन्न गर्ने कार्यमा बाधा उत्पन्न गर्ने कार्यमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई कानूनी कारवाही गर्न ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	वीरेन्द्र साह, आठौं प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । प्रेस स्वतन्त्रताको रक्षा र सञ्चारकर्मी तथा सञ्चारगृह सुरक्षाको पूर्ण प्रत्याभूतिका विषयमा विभिन्न कुराहरूमा नेपाल सरकारका तर्फबाट तत्कालीन सूचना तथा सञ्चारमन्त्री तथा नेपाल पत्रकार महासङ्घका तर्फबाट अध्यक्षबाट हस्ताक्षर भई सम्झौता भएको र सो सम्झौता कार्यान्वयन भइसकेको । द्वन्द्व पीडित पत्रकार एवं पत्रकारका परिवारलाई तत्काल राहत दिने उद्देश्यले द्वन्द्व पीडित पत्रकार कल्याण कोष स्थापना र सञ्चालन मापदण्ड, २०६६ बनाई रु. १ करोड बराबरको 'द्वन्द्व पीडित पत्रकार कल्याण कोष' स्थापना गरिसकिएको भनी सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयको च.नं. ३७, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । पत्रकार वीरेन्द्रकुमार साहका पीडित परिवारलाई नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।८।१८ को निर्णयबाट रु. १० लाख रकम उपलब्ध गराइएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. २९, मिति २०६९।५।११ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	परिवारलाई रु. ११ लाख रकम उपलब्ध गराइएको । ▪ द्वन्द्व पीडित पत्रकार कल्याण कोष स्थापना र सञ्चालन मापदण्ड, २०६६ बनाई रु. १ करोड बराबरको 'द्वन्द्व पीडित पत्रकार कल्याण कोष' स्थापना गरिसकिएको ।	
१६४	रामशरण खत्री, रामेछाप जिल्ला हिलेदेवी गाविस, वडा नं.-९	माओवादी	निज रामशरण खत्रीको सुनकोशी पुलबाट हामफाली मृत्यु भएको हो भनी यकिन गर्न सक्ने यथेष्ट प्रमाण तथा अवस्था नरहेको र प्रमाण ऐन, २०६१ को दफा ३२ मा "कुनै व्यक्ति जीवित छ वा निजको मृत्यु भइसकेको छ भन्ने प्रश्न उठेमा सो व्यक्तिको सम्बन्धमा स्वाभाविक रूपमा जानकारी पाउने व्यक्तिले निजका सम्बन्धमा १२ वर्षदेखि कुनै जानकारी पाएको छैन भन्ने प्रमाणित भएमा निज जीवित छ भन्ने पक्षले नै सो कुरा प्रमाणित गर्नुपर्छ" भन्ने उल्लेख भएको हुँदा प्रस्तुत उजुरी हाललाई बेपत्ताको सूचीमा नै राखी अनुसन्धानका लागि पहल गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने मिति २०६४/९/१३ को निर्णय	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रामशरण खत्री, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१६५	श्यामसुन्दर सहनी, शम्भु सहनी, रौतहट, वसन्तपट्टी-६	ने.क.पा. (माओवादी)	घटनामा संलग्न दोषीहरूको पहिचान गरी सम्बन्धित अदालतमा फौजदारी अभियोगमा मुद्दा चलाई कानूनी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउनुपर्ने र साथै राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि जनही रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनको लागि नेपाल सरकार समक्ष लेखी पठाउने भन्ने मिति २०६४/१०/२१ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । श्यामसुन्दर सहनी, शम्भु सहनी, तेस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६५।१०।१२ मा सम्बन्धित जिल्लामा रकम भुक्तानीका लागि गएको आर्थिक प्रशासन शाखाबाट जानकारी प्राप्त र दोषीउपर कारवाही गर्न च.नं. २६५, मिति २०६५।७।२१ मा प्र.प्र.का	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.८ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

					मा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१६६	निर्मला बस्नेत, खोटाङ जिल्ला लिच्किराम्चे गाविस, वडा नं.- ९	माओवादी	अपराधमा जो जसको संलग्नता छ, आवश्यक अनुसन्धान तहकिकात गरी निजको लोग्नेसहित संलग्न व्यक्तिलाई फौजदारी कसुरमा अनुसन्धान गरी मुद्दा चलाउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ साथै पीडितको परिवारले रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति पाइसकेको देखिँदा पीडितका आश्रित छोराछोरीलाई शिक्षादीक्षा र भरणपोषणको लागि थप रु. १,५०,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने भन्ने मिति २०६४/१०/२२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/१०/५ को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । निर्मला बस्नेत, गृह मन्त्रालयको चं.नं. ४६७ मिति २०६७।०९।०४ अनुसार रु. १ लाख ५० हजार क्षतिपूर्तिको लागि नेपाल सरकार (मं.प.मा) प्रस्ताव पठाएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडित परिवारलाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम दिइएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

अज्ञातद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१६७	अब्दुल मोहित खाँ, हसन पुरी, हीरामणि खरेल, हरिबहादुर बस्नेत, फवीन्द्रबहादुर खनाल, अर्जुन ठट्टेल, शोभाराम सुनार, दिले सुनार ऐजन, मैतबहादुर पुन मगर, धनबहादुर थापा, चन्द्रबहादुर घर्ती, रामेश्वर चौधरी, दुधनाथ तेली, नसरुद्दिन मुसलमान मृत्यु भएका व्यक्तिहरू लगायत अन्य थुप्रै घाइते भएको, कपिलवस्तु जिल्ला		विस्थापित भएका व्यक्तिहरूलाई तत्काल मानवीय राहत सामग्रीसहित यथोचित राहत वापत क्षतिपूर्ति तथा बसोवासको लागि अविलम्ब व्यवस्था गर्न, मृत्यु भएका सम्पूर्ण व्यक्तिहरूलाई जनआन्दोलन २०६२/६३, तराई आन्दोलन २०६३, गौर घटना, चुरे भावर प्रदेश आदि घटनामा मृत्यु भएका व्यक्तिका परिवारले पाएसरहको न्यायोचित र यथोचित क्षतिपूर्ति रकम अविलम्ब उपलब्ध गराउन, दोषीलाई कानूनबमोजिम अनुसन्धान गरी कानूनी दायरामा ल्याई कारवाही गर्न, घटनामा भएको मानवीय तथा भौतिक क्षति भएकाहरूको तत्काल सूक्ष्मरूपले अनुसन्धान गरी पीडितहरूलाई उचित क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गर्न, जातीय, सामाजिक तथा धार्मिक सद्भाव कायम गराउन राजनीतिक दल, समाजसेवी,	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	अब्दुल मोहित खाँ, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र हसन पुरी, हीरामणि खरेल, हरिबहादुर बस्नेत, फवीन्द्रबहादुर खनाल, अर्जुन ठट्टेल, शोभाराम सुनार, दिले सुनार ऐजन, मैतबहादुर पुन मगर, धनबहादुर थापा, चन्द्रबहादुर घर्ती, रामेश्वर चौधरी, दुधनाथ तेली, नसरुद्दिन मुसलमान (यो घटना शान्ति सम्झौता पश्चातको भएकोले यसको	अब्दुल मोहित खाँका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

	वीरपुर गाविस, वडा नं.- ३, कुदरभेटवा (कपिलवस्तु घटना)		धार्मिक गुरुहरूलाई त्यस क्षेत्रमा तत्काल परिचालित गराउन, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कपिलवस्तुका प्रमुख जिल्ला अधिकारी नरेन्द्र दाहाल र सशस्त्र प्रहरी बल विन्ध्यवासिनी गण चन्द्रौटाका सशस्त्र प्रहरी उपरीक्षक विकास श्रेष्ठलाई नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३२ को उपधारा २ खण्ड (क) र (ख) बमोजिम तथा अन्य कानूनबमोजिम आवश्यक अनुसन्धान गरी कारवाही गर्न, दंगा हिंसा आदिको सम्भावना भएको अवस्थामा भारतसँग आपसी छलफलबाट सिमानालाई कडाइका रूपमा मानिस आवतजावत गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित तथा नियमित गर्न, विस्थापित भएका व्यक्तिहरूलाई आँखा पाक्ने, ज्वरो आउने, पेट दुख्नेजस्ता रोगहरू लाग्दै गएको र महामारी फैलिन सक्ने देखिएकोले स्वास्थ्य समस्यालाई ध्यानमा राखी तत्काल औषधि तथा उपचार सामग्रीसहितको चिकित्सकको टोली अविलम्ब खटाउन, घटनाबाट पीडित व्यक्तिहरू तथा महिला, बालबालिका एवं सुत्केरी महिलाहरूलाई खानपान, उचित स्याहार सम्भार, स्वास्थ्योपचार तथा राहतको तत्काल व्यवस्था उपलब्ध गराउन, आगलागी भएका विद्यालयहरूको पुनर्निर्माण गर्न, विस्थापितहरू आश्रय लिएर बसेका विद्यालयहरूमा पठनपाठनको व्यवस्था तत्काल गर्न र विस्थापित भएका व्यक्तिहरूलाई सुरक्षित रूपमा पुनःस्थापनाको अविलम्ब व्यवस्था गर्न, शान्ति सुरक्षाको प्रभावकारी प्रत्याभूति दिलाउन र अन्य क्षेत्रमा समेत थप हिंसा भड्किन नदिन प्रभावकारी कदम चाल्न, मित्रराष्ट्र भारतका विभिन्न स्थानमा विस्थापित भएका व्यक्तिहरूलाई स्वदेश फर्काई उनीहरूलाई पूर्ववत् आफ्नो गाउँ ठाउँमा बसोवास गराई सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६४/६/२४ मा निर्णय भएको ।		रेकर्ड यहाँ नभएको) भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।		

यातना

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१६८	सुरतबहादुर रावत, बर्दिया जिल्ला पशुपति नगर गाविस, वडा नं.-२	नेपाली सेना	उक्त कारवाहीमा जिम्मेवार एवं दोषी सैनिकलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम पीडितलाई रु. ५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनको लागि नेपाल सरकार समक्ष लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने मिति २०६४/१०/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९, मिति २०६७।०९।१४ पत्रबाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्नुहुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६५।१०।१२ मा सम्बन्धित जिल्लामा रकम भुक्तानीका लागि गएको आ.प्र. शाखाबाट जानकारी प्राप्त भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । नं. ४ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.५० हजार मिति २०६५।१०।१२ मा सम्बन्धित जिल्लामा रकम भुक्तानीका लागि गएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

हिरासतमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१६९	दोर्जे शेर्पा, संखुवासभा जिल्ला सिद्धकाली गाविस, वडा नं.- ५	सेना	आफ्नो गणभित्र रहेको व्यक्तिको पर्याप्त सुरक्षाको व्यवस्था गर्नुपर्नेमा गणपतिबाट जिम्मेवारीपूर्ण व्यवहार भएको नदेखिँदा निजलाई कारवाही गर्न तथा सैनिक हिरासतमा सुरक्षा निकायको असावधानीका कारण मृत्यु हुन पुगेको देखिँदा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्न मिति २०६४/९/२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । निजको आत्महत्या सैनिक कर्मचारीको लापरवाहीले गर्दा भएकोले हु. ओमबहादुर कार्की, सि.युवराज बोगटी र मेत्तर कृष्णबहादुर बि.क.लाई मिति २०६२।२।१३ गतेबाट गणना हुने गरी ६० दिन कैद गरेको । निजको सम्बन्धमा पीडित परिवारलाई रु.२ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने भनी यस मन्त्रालयको मिति २०६५।७।२२ गतेको पत्रबाट श्री प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, मानव अधिकार प्रवर्द्धन महाशाखामा पत्राचार गरेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । दोर्जे शेर्पाको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।	उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही भएको ।	आंशिक
१७०	दीपेन्द्र रायमाझी, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला पनौती न.पा. वडा नं.- ३	नेपाली सेना	आफ्नो गणभित्र रहेको व्यक्तिको पर्याप्त सुरक्षाको व्यवस्था गर्नुपर्नेमा गणपतिबाट जिम्मेवारीपूर्ण व्यवहार भएको नदेखिँदा निजलाई कारवाही गर्न तथा सैनिक हिरासतमा सुरक्षा निकायको असावधानीका कारण मृत्यु हुन पुगेको देखिँदा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्न मिति २०६४/९/२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । दीपेन्द्र रायमाझी, पाँचौं प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । पीडित परिवारलाई रु.२ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने भनी श्री रक्षा मन्त्रालयको मिति २०६५।७।२२ गतेको पत्रबाट श्री प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, मानव अधिकार प्रवर्द्धन महाशाखामा पत्राचार गरेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

१७१	खड्गबहादुर घर्ती मगर, ललितपुर उमनपा वडा नं.- १३, कुसुन्ती	नेपाली सेना	नेपाली सेनाबाट प्राप्त जवाफअनुसार उपचार गराउँदा-गराउँदै मृत्यु भएको भन्ने भरपर्दो र विश्वासिलो भनाइ नदेखिएको हुँदा आवश्यक अनुसन्धान गरी दोषी सुरक्षाकर्मीउपर कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ साथै सैनिक हिरासतमा सुरक्षा निकायको असावधानीका कारण निजको मृत्यु हुन पुगेको देखिँदा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउनको लागि नेपाल सरकार समक्ष लेखी पठाउने ठहर्छ । सैनिक हिरासत थुनुवा राख्ने मानवोचित स्थल नभएकाले अब उप्रान्त नेपाल सरकारअन्तर्गतका थुनुवा केन्द्र, कारागार, हिरासत आदिमा कसैको मृत्यु भएमा ४८ घण्टाभित्र आयोगमा जानकारी उपलब्ध गराई निष्पक्ष अनुसन्धानमा सहयोग पुर्‍याउन मातहतका निकायमा परिपत्र गरी त्यसको जानकारी आयोगमा उपलब्ध गराउन लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने मिति २०६४/१०/२१ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/९/२४ को निर्णयानुसार रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । खड्गबहादुर घर्ती, आठौं प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई दिने सम्बन्धमा पत्राचार गरिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.२ लाख ५० हजार राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
१७२	महेश्वर पहारी, कास्की कारागार	प्रहरी	तत्कालीन कारागार प्रमुखउपर कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडित परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने मिति २०६४/१०/२२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/१२/२४ को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । महेश्वर पहारी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउने निर्णयका लागि च.नं. ४९२, मिति २०६६।८।११ मा मं.प. मा प्रस्ताव पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त घटना सम्बन्धमा द्वन्द्वकालमा यस कारागार कार्यालय, कास्कीमा रहेका नेकपा माओवादीका महेश्वर पहारी विगतदेखि HIV पोजेटिभ बिरामी भएको, सोही बिरामीको कारण मिति ०६२/६/१८ गते प.क्षे. अस्पतालमा मृत्यु भएको हुँदा पो.मा.समेत नगरी जिम्मा पाउँ भनी दिएको जाहेरी अनुसार दाहसंस्कारको लागि शव जिम्मा दिएको भन्ने खुल्न आएको भनी जि.प्र.का., कास्कीको सि.नं. २५ मिति ०६९/१/४ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.२ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१७३	पार्वती बि.क., रूपन्देही, पर्रोश गाविस, वडा नं.- ५	माओवादी	सार्वजनिक स्थलमा अवरोध खडा गरी विष्फोटक पदार्थ राख्ने जिम्मेवार व्यक्तिको पहिचान गरी कानूनबमोजिम आवश्यक अनुसन्धान गरी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने भन्ने मिति २०६४/९/१३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पार्वती बि.क., पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
१७४	अनिता नाउ ठाकुर (मृतक), वीरेन्द्र भर, कृष्णबहादुर भर (घाइतेहरू), कपिलवस्तु बुड्ढी गाविस, वडा नं.- ६	अज्ञात	अनिता नाउ ठाकुरको मृत्यु भएकोमा निजको हकवाला पीडित परिवारलाई रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र सोही घटनामा परी घाइते भएका कृष्ण भर र वीरेन्द्र भरलाई जनही रु. ३५,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन तथा द्वन्द्वको समयमा बेवारिसे अवस्थामा बम, विष्फोटक पदार्थहरू रहन सक्ने र त्यसबाट अझै पनि घटना हुन सक्ने भएकोले सोको अविलम्ब व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पहल गर्न नेपाल सरकार र ने.क.पा. (माओवादी) लाई ध्यानाकर्षण गरी लेखी पठाउने मिति २०६४/९/१३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । अनिता नाउ ठाकुर, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	अनिता नाउ ठाकुरका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
१७५	तुलसी दर्जी, कपिलवस्तु जयनगर गाविस, वडा नं.- ७	नेपाली सेना	निज तुलसी दर्जीलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति तथा उपचार खर्चवापत उपलब्ध गराउन तथा आफ्नो कम्पाउण्डभित्र खतरा छ भन्ने कुरा आमजनतालाई सूचना प्रवाह नगरी लापरवाही गरेकोमा सो गणका जिम्मेवार व्यक्तिलाई आवश्यक अनुसन्धान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने मिति २०६४/९/१३ को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । तुलसी दर्जीको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सम्बन्धमा नं. २२ बाहिनी अड्डामा गठन भएको को.अ.ई. बोर्डबाट व्यारेकको सुरक्षाको लागि राखेको एण्टी पर्शनल माईनमा परी गम्भीर घाइते भएको पीडित बालिकाको परिवारलाई आर्थिक सहयोगको निमित्त श्री शिब्दल गण गोरुसिङ्गे व्यारेकले जिल्ला प्रशासन कार्यालय कपिलवस्तुलाई पत्राचार गरेको साथै उक्त बोर्डले रु. १ लाख पीडित बालिकाको परिवारलाई नेपाल सरकार मार्फत् उपलब्ध गराउनुपर्ने राय पेश गरेको । घटना सम्बन्धी विवरण: मिति २०६१।१।२५ गतेको अन्दाजी १००० बजे शिब्दल गणको हातामा लगाइएको काडेतारभित्र छिरी दाउरा खोज्दा डिफेन्समा राखिएको माईन विष्फोट भई एक खुट्टा गुमाएको र बायाँ हातमा चोट लागेको हुँदा तत्काल उपचारको लागि काठमाडौं लैजान हेलिकप्टर माग गरिएकोमा हेलिकोप्टर तुरुन्त आउन नसक्ने भएको कारण लुम्बिनी अञ्चल अस्पतालमा उपचारको लागि लगिएको र निजको उपचारको सिफारिस गरिदिन तथा क्षतिपूर्ति दिलाई दिन सिफारिस साथ जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा पत्राचार समेत गरिएकोमा सम्बन्धित पीडित पक्षबाट बिल भरपाई हालसम्म पनि पेश नगरेको हुँदा निजले	उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त ।	आंशिक

					हालसम्म पनि जिल्ला प्रशासन कार्यलय, कपिलवस्तु मार्फत् क्षतिपूर्ति तथा उपचार खर्च वापतको रकम प्राप्त गर्न नसकेको । देशको तत्कालीन परिस्थिति (द्वन्द्वको अवस्था) मा व्यारेक हाता वरिपरि डिफेन्स मजबुत गर्नको लागि विभिन्न तारबार, अब्सटेकलहरू लगायत भित्री भागमा समेत माईन लगाई माईन लगाइएको ईलाकामा माईनको संकेतको साथै खतरा अंकित बोर्डहरू राखी मानिस र चौपायाहरूको प्रवेशको निग्रानी गर्न ठाउँ ठाउँमा सेन्ट्रिको व्यवस्था समेत गरिएको, साथै साधारण अवस्थामा समेत तारवार लगाएको सैनिक हाताभित्र बिना अनुमति प्रवेश गर्न नपाइने भन्ने विषयमा सैनिक ईलाका वरपरका स्थानीय बासिन्दाहरू समेत अनभिज्ञ नरहेको । व्यारेक हाताभित्र उक्त दुखद् घटना घट्नुपूर्व वरपरका जाने-बुझेका स्थानीय अभिभावकहरूले व्यारेक वरपर लगाइएका माईन तथा खतरा सम्बन्धी संकेत बोर्डको बारेमा आफ्नो परिवारलाई उक्त स्थानमा जानु हुँदैन भन्ने विषयमा जानकारी तथा सजग गराउन कमी रहेको पाइयो । स्थानीय बासिन्दाका अञ्जान केटाकेटीहरू सेन्ट्रिले नदेख्ने स्थानको फाईदा उठाउँदै तारको बारबाट कठिनसाथ छिरी घास दाउरा गर्ने क्रममा व्यारेक सुरक्षाको लागि लगाइएको माईन तथा आई.ई.डि. पड्कन गई अङ्गभङ्ग भई दुखद् घटना घट्न पुगेको । यसरी व्यारेक हाताभित्र सैनिक पक्षबाट सङ्घर्षमा सक्रिय भाग नलिएका व्यक्तिलाई मार्न, घाइते बनाउन निषेध गरिएको जेनेभा महासन्धिको पूर्ण रूपमा पालना गरिनुको साथै अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनलाई समेत अवलम्बन गरी सजगता अपनाइएको अवस्थामा अञ्जान व्यक्ति व्यारेक हातामा तारबार लगाइएको निषेधित क्षेत्रभित्र छिरी दाउरा खोज्ने क्रममा व्यारेक पेरिमिटर सुरक्षाको लागि लगाइएको माईन अचानक पड्कदा उक्त दुखद् घटना घट्न गई एक खुट्टा समेत गुमाउन पुगेको हुँदा पीडितलाई उपचार तथा क्षतिपूर्ति दिलाई दिने व्यवस्था भएमा सम्बन्धित पक्षलाई राहत पुग्ने व्होरा समेत अनुरोध भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१७६	गोपाल थापा (मृतक), पप्पु थापा, रम्बे कुमाल (घाइतेहरू), रूपन्देही, देवदह गाविस स्थित खयर डाँडाको जङ्गल	अज्ञात	मृतक गोपाल थापाको हकवाला परिवारलाई रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र सोही घटनामा परी घाइते भएकाहरूलाई चोटपटकको गम्भीरता हेरी, ९ वर्षीया पप्पु थापालाई रु. ५०,०००/- र १३ वर्षीया रम्बे कुमाललाई रु. १०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६४/९/१३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गोपाल थापाको नाउँ रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	नभएको

न्याय प्रशासन

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१७७	सागर श्रेष्ठ, नुरदास श्रेष्ठ, मानबहादुर लामा, खड्गबहादुर लामा, पूर्णबहादुर पुन, वीरबहादुर तामाङ्ग, श्रीबहादुर मोक्तान, श्यामकुमार शाह, पन्नालाल यादव, दिनेश लामा, कृष्णबहादुर नेपाली, समिर भन्ने बुद्ध लामा, रामप्रसाद कँडेल, शरद पाण्डे, रामप्रसाद सिटौंला, विभिन्न कारागार		विभिन्न कारागारमा विभिन्न मुद्दामा थुनामा रहेका व्यक्तिहरूले लामो समयसम्म मुद्दाको पुर्पक्ष नगरी अदालतबाट मुद्दाको सुनुवाई गर्न ढिलाई गरेको कारण शीघ्र न्याय पाउने अधिकारबाट वञ्चित हुनु परेको भनी आयोगमा उजुरी परेको र सो सम्बन्धमा अदालतमा पत्राचार गर्दा कुनै जवाफ प्राप्त हुन आएको पाइएन। लामो समयसम्म बन्दीको मुद्दामा सुनुवाई नहुँदा अनुचित विलम्ब भई शीघ्र न्याय पाउने अधिकारको हनन् हुन गई मानव अधिकारका मूल्य मान्यता समेतको प्रतिकूल कार्य भएको देखिएकोले थुनुवा, बन्दीहरूका मुद्दालाई अविलम्ब प्राथमिकता दिई शीघ्र टुङ्गोमा पुऱ्याउन आवश्यक व्यवस्था गर्न सर्वोच्च अदालतका रजिष्ट्रारलाई पत्राचार गरी प्रधान न्यायाधीशलाई सोको जानकारी दिने भनी मिति २०६४ पौष १३ मा निर्णय गरियो।	सर्वोच्च अदालत, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त।		आंशिक

(ज) आयोगबाट २०६५ सालमा भएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयनको स्थिति

गैरन्यायिक हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१७८	मीनबहादुर पुनसहित ७ जना, दाङ, चौलही		उक्त घटनामा संलग्न रहेका व्यक्तिहरूलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका आश्रित परिवारलाई उचित क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन साथै घाइतेहरूलाई उपर्युक्त खर्च उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ साथै दाङ घटना छानविन उच्चस्तरीय आयोगलाई समेत प्रतिवेदन उपलब्ध गराउने भन्ने मिति २०६५/२/२२ को निर्णय।	गृह मन्त्रालय	मीनबहादुर पुनसहित ७ जनाको नाउँ रेकर्डबाट नदेखिएको। मीनबहादुर पुन, शान्ति सम्झौता पछिको घटना, २०६४ साल चैत्र २९ को घटना हो भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको।		नभएको
१७९	निर्मला चन्द, डोटी जिल्ला, बर्छेन गाविस	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीलाई आवश्यक पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितलाई क्षतिपूर्ति वापत रु. ३,००,०००/- उपलब्ध गराउन र नाबालक घाइतेको आवश्यक उपचार खर्चको साथै निजलाई निःशुल्क पठनपाठनको व्यवस्था मिलाइदिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने ठहर्छ भन्ने मिति २०६५/२/२७ को निर्णय।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। निर्मला चन्द, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको। पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई दिने सम्बन्धमा पत्राचार गरिएको। साथै सो सम्बन्धमा विस्तृतमा अनुसन्धान गर्न नं. ५ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई निर्देशन दिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको। सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको, दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने।	पूर्ण

					गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । तत्कालीन विद्रोहीबाट एक्कासी फायर एम्बुस गरी दोहोरो भिडन्त भएकोमा फौजको कमी भएको र थप फौज उक्त स्थानमा पुग्दा निजको मृत्यु भइसकेको देखिएको हुँदा तत्कालीन विद्रोही वा नेपाली सेना कसको फायरबाट निजको मृत्यु भएको हो भन्ने स्पष्ट गर्न नसकेको । निजको साथमा रहेको बच्चालाई पनि गोली लागी घाइते भएको अवस्थामा बच्चा र सेनातर्फका घाइतेलाई उपचारको लागि सैनिक हेलिकप्टरद्वारा ल्याइएको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए। ०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१८०	खड्गबहादुर बोहरा, डोटी बर्छेन गाविस, वडा नं.- ९	सुरक्षाकर्मी	दोषीको पहिचान गरी कानूनी कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको क्षतिपूर्ति निर्धारण नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. २,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ साथै मृतकका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्नसमेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने भन्ने मिति २०६५/२/२७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। खड्गबहादुर बोहरा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई दिने सम्बन्धमा पत्राचार गरिएको । साथै सो सम्बन्धमा विस्तृतमा अनुसन्धान गर्न नं. ५ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई निर्देशन दिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । तत्कालीन विद्रौहीहरूको आमसभा निस्तेज पार्न परिचालित सुरक्षा फौज ले शंकास्पद विद्रोहीलाई लक्षित गरी गोली चलाएको आवाज सुनी निज भागिरहेको अवस्थामा निजलाई नभाग्ने चेतावनी दिँदादिँदै पनि निज भागिरहेको कारणबाट सुरक्षाकर्मीबाट चलाएको गोलीबाट निजको मृत्यु भएकोमा नेपाली सेना वा प्रहरी कसको फायरबाट मृत्यु भएको खुल्न नआएको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको, दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१८१	सञ्जय पटेल, मनोजकुमार कुर्मी, बमबहादुर चौधरी, वीरगञ्ज-३, पर्सा ।	प्रहरी (वीरगञ्ज न.पा.-३ स्थित प्रगतिनगरमा मिति २०६४।१०।१८ गते राति प्रहरी कारवाहीमा सञ्जय पटेल, मनोजकुमार कुर्मी, बमबहादुर चौधरीको मृत्यु भएको घटना)	घटनामा संलग्न प्रहरी निरीक्षक कृष्णप्रसाद शर्माको नेतृत्वमा गएको प्रहरी टोलीले चलाएको गोलीबाट तीन जनाको मृत्यु भएको हुनाले ज्यानसम्बन्धी महलको १ नम्बरको अपराध निजहरूले गरेको देखिन आएकोले आवश्यक अनुसन्धान गरी फौजदारी कसुरमा मुद्दा दायर गर्न र मृतकका आश्रित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. २,५०,०००/- का दरले जनही क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६५/२/२८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	घटना मिति, जिल्ला उल्लेख नभएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । यस घटनामा घटना घटेको स्थान जिल्ला नखुलेको हुँदा आवश्यक कार्य गर्न नसकिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।		नभएको
१८२	दलबहादुर थापा, पार्वती थापा, जिल्ला बाँके नौवस्ता गाविस, वडा नं.-८	सुरक्षा कर्मी	घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी फौजदारी अपराधमा कारवाही गर्न र पीडितको परिवारको भरणपोषणको लागि आश्रित परिवारलाई जनही रु. २,००,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र गोली लागी घाइते ९ महिने बालिकालाई नि:शुल्क शिक्षादीक्षाको व्यवस्था गर्नसमेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/३/८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। च.नं. १७३ मिति २०६५/९/११ मा आयोगको निर्णय कार्यान्वयनको लागि गृह मन्त्रालय तथा शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा पठाइएको प्र.म.म.प.को बोधार्थ पत्र प्राप्त, आयोगको निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धमा सम्बन्धित इकाईमा पठाइएको शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ७०३ मिति २०६५/९/७ को बोधार्थ प्राप्त, गृह मन्त्रालयको २०६५/९/२९ को निर्णयानुसार निजहरूलाई जनही रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्र.प्र.का.लाई निर्देशन दिएको र घाइते बालिकालाई नि:शुल्क शिक्षादीक्षाको लागि शिक्षा मन्त्रालयमा अनुरोध गरिएको मिति २०६६/७/१० को च.नं. ७३ मा प्र.म.म.प.को पत्रबाट जानकारी प्राप्त । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्होरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी मिति २०६८।६।१० मा बसेको नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट निर्णय भएको ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१८३	हिरण्यबहादुर रावल, जिल्ला अछाम कालिका गाविस, वडा नं.- २	सुरक्षाकर्मी	घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी मानव अधिकार उल्लङ्घन गरेकोमा फौजदारी अपराधमा कारवाही गर्न र पीडितको परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/३/८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। गृह मन्त्रालयको च.नं. ६१७ मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. अछामलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको पत्र प्राप्त । हिरण्यबहादुर रावल, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि मिति २०६६।२।४ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.४ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई जिम्मा दिइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

					कारवाही भइरहेको र दोषीउपर कारवाही गर्न च.नं. ६५१, मिति २०६५।८।२२ मा प्रहरी प्रधान कार्यालयमा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१८४	नारद पाण्डे, धनगढी जिल्ला बैतडी वासुलिङ्ग गाविस, वडा नं.- ७	सुरक्षाकर्मी	दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कारवाही गर्न तथा पीडित आश्रित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति) निर्धारण नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र मृतकका नाबालक छोराछोरीको नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था मिलाउन समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/३/११ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउने नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको च.नं. ६१९ मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. बैतडीलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । नारद पाण्डेको नाउँ रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई २०६६।२।४ मा भुक्तानीको लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा पठाइएको । सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको र बाल बच्चालाई नि:शुल्क शिक्षा र दोषीउपर कारवाहीका लागि च.नं. ६५०, ६४९, मिति २०६५।१०।५ मा शिक्षा मन्त्रालय र प्र.प्र.का. मा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडित परिवारलाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम दिइएको, दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई जिम्मा दिइएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
१८५	दलबहादुर चन्द, लोकेन्द्रबहादुर चन्द, रणबहादुर चन्द, टेकबहादुर चन्द र डबलबहादुर सार्की (मृतकहरू) र चक्रबहादुर	सुरक्षाकर्मी	उक्त कार्यमा संलग्न रहेका सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न र क्षतिपूर्ति वापत मृतकका आश्रित परिवारलाई आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति) निर्धारण नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम जनही रु. ३,००,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति दिन र घाइते चक्रबहादुर मटेलीलाई ऐ. नियम १८ बमोजिम रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो साथै मृतकका बालबच्चालाई नि:शुल्क पठनपाठनको व्यवस्था मिलाउन सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/३/११ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउने नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/९/२९ को निर्णयानुसार निजहरूलाई जनही रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । दलबहादुर चन्द, लोकेन्द्रबहादुर चन्द, टेकबहादुर चन्द र डबलबहादुर सार्की पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र रणबहादुर चन्दको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिमको क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आ.प्र. शाखमा लेखी गएको र दोषीउपर कारवाही तथा बालबच्चालाई नि:शुल्क शिक्षाका लागि च.नं. ६६६, ६८५, मिति २०६५।१०।८ मा	▪ पीडित परिवारलाई रु. १९ लाख क्षतिपूर्ति रकम दिइएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	मटेली (घाइते), जिल्ला डोटी बर्छेन गाविस, वडा नं.- ८				प्र.प्र.का. र शिक्षा मन्त्रालयमा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१८६	प्रतापलाल दर्जी, खोटाङ हैचुर गाविस, वडा नं.-५	सुरक्षाकर्मी	बेपत्ता पारिएको व्यक्तिको आश्रित परिवारलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप अन्तरिम राहत रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई पेश गर्ने र निजको अवस्था सार्वजनिक गर्न थप अनुसन्धान जारी राख्ने भन्ने मिति २०६५/३/१३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. ६१८ मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. खोटाङलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । सिफारिस बमोजिमको क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।२।४ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजलाई नेपाली सेनाले पक्राउ गरेको, हिरासतमा लिएको तथा कारवाहीमा मृत्यु भएको सम्बन्धमा कुनै जानकारी प्राप्त नभएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१८७	बिर्खबहादुर धामी (मृतक) र लक्ष्मीदत्त पन्त, डडेल्धुरा जिल्ला आलिताल गाविस, वडा नं.- ४		तत्कालीन जोगबूढा वेस क्याम्पबाट गएका सुरक्षा फौजका प्रमुखलगायत सुरक्षाकर्मीलाई आवश्यक कारवाही र पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ को उपनियम (क), (ख), (ग) को आधारमा रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिलाउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६५/४/१४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । बिर्खबहादुर धामी, लक्ष्मीदत्त पन्त, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । आयोगको ठहर निर्णय माग गरी च.नं. ६२६, मिति २०६५।१०।२ मा लेखिएको, ठहर निर्णय प्राप्त नभएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

१८८	प्रकाशबहादुर बिष्ट, लोकेशबहादुर मल्ल र देवराज जोशी, रायल गाविस, बभाङ		तत्कालीन कालीजङ्ग गुल्म, चैनपुरबाट सो गस्तीको कमाण्डिङ्ग गरेर जाने अधिकारी, आदेश दिने अधिकारी र गोली चलाउने व्यक्तिलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र निज मृतकहरूको परिवारलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ३,००,०००/- दिलाउन आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ को उपनियम (क), (च) र (छ) को आधारमा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६५/४/१४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। प्रकाशबहादुर बिष्ट, लोकेशबहादुर मल्ल र देवराज जोशी,पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।६।२८ मा रकम भुक्तानीको लागि आर्थिक प्रशासन शाखाबाट जिल्लामा पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडित परिवारले पाउने गरी रु. १२ लाख क्षतिपूर्ति रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
१८९	भौना चौधरी,नेउलापुर गाविस, वडा नं.- ४, सुजनपुर बर्दिया	सुरक्षाकर्मी	सो दिन बरखदल गुल्मबाट सो टोलीको कमाण्ड गरी जाने अधिकारी, आदेश दिने अधिकारी र गोली चलाउने व्यक्ति परशुराम कुमाल समेतलाई कारवाही गर्न र आयोगको (उजुरी, कारवाही निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ को उपनियम (क), (ख), (ग), (घ) र (छ) को आधारमा पीडित भौना चौधरीको परिवारलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ३,००,०००/- दिलाउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६५/४/१४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आ.प्र. शाखामा लेखिएको र दोषीउपर कारवाही गर्न च.नं. ६७७, मिति २०६५।१०।९ मा रक्षा मन्त्रालयमा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१९०	पृथ्वीबहादुर माझी, सिन्धुली जिल्ला रानीचुरी- ५	सुरक्षाकर्मी	ने.क.पा. (माओवादी) मा आबद्ध भएको कारण निज पृथ्वीबहादुर माझीलाई समाती आफ्नो कब्जामा रहेको अवस्थामा मारेको पाइएकोले संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/४/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। गृह मन्त्रालयको २०६५/९/१६ को निर्णयानुसार रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको। पृथ्वीबहादुर माझी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि मिति २०६७।९।१८ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र दोषीउपर कारवाही गर्न मिति २०६४।९।१८ मा प्र.प्र.का. मा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई जिम्मा दिइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
१९१	हिराबहादुर मगर, सिन्धुली जिल्ला रानीचुरी- ९	सुरक्षाकर्मी	ने.क.पा. (माओवादी) मा संलग्न भएको आशङ्कामा निज हीराबहादुर मगरलाई सुरक्षाकर्मीले आफ्नो कब्जामा रहेको अवस्थामा मारेको देखिँदा घटनामा संलग्न दोषीको अनुसन्धान गरी पहिचान गरी फौजदारी अभियोगमा कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका परिवारलाई भरणपोषणको लागि क्षतिपूर्ति रु. ३,००,०००/- उपलब्ध गराई मृतकका नाबालक छोराछोरीको पठनपाठनको निःशुल्क व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/४/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। गृह मन्त्रालयको २०६५/५/१८ को निर्णयानुसार रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको। हिराबहादुर मगर पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखी गएको र दोषीउपर कारवाही गर्न च.नं. ५७९, मिति २०६४।९।१८ मा प्र.प्र.का. मा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । प्रतिकारमा मृत्यु भएको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त ६९१ को लिष्टमा उल्लेख भएअनुसार) भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.४ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । ▪ दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई जिम्मा दिइएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
१९२	नारददत्त भट्ट, रमेश भट्ट, भक्तराज भट्ट, बैतडी, भटना गाविस, वडा नं.- ५	सुरक्षाकर्मी	मृतकहरू नारददत्त भट्ट, रमेश भट्ट र भक्तराज भट्टका आश्रित परिवारलाई जनही रु. ३,००,०००/- का दरले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६५/५/२४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । नारददत्त भट्ट, रमेश भट्ट, अन्दराज भट्ट, दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

१९३	राजाराम भण्डारी, जिल्ला नुवाकोट थानसिङ गाविस, वडा नं.- २	सुरक्षाकर्मी	गैरन्यायिक हत्यामा संलग्न सुरक्षाकर्मी (सेना) को पहिचान गरी फौजदारी अभियोगमा कारवाही चलाउन र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/७/५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाटमिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। गृह मन्त्रालयको च.नं. ६२० मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. नुवाकोटलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । राजाराम भण्डारी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि मिति २०६६।२।४ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निज माओवादी प्लाटुन सदस्य रहेको र नुवाकोट जिल्लाको लिखुमा मिति २०५९।५।२७ गते सुरक्षा कारवाहीमा मृत्यु भएको । सो विवरण नुवाकोटबाट प्रकाशित हुने "त्रिशुल प्रवाह" को वर्ष ६ अंक ३०, मिति २०६२ साल मंसिर ९ गते बिहिवारमा समेत प्रकाशित भएको भन्ने जानकारी प्राप्त हुन आएको । दोस्रो जवाफः नुवाकोट जिल्लाको लिखुमा मिति २०५९।५।२७ गते सुरक्षा फौजको कारवाहीमा मृत्यु भएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको । मारिएको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
१९४	भरत भनिने श्यामसुन्दर कैनी, डोरबहादुर भन्ने गङ्गाबहादुर नेपाली, तनहुँ जिल्ला व्यास नपा- ३	सुरक्षाकर्मी	घटनामा संलग्न तत्कालीन नेपाली सेना दमौली व्यारेकबाट खटिएका जमदार दामोदर अधिकारीको नेतृत्वको टोलीबाट घटना भएको देखिँदा निजलाई बयानको लागि आयोगमा १५ दिनभित्र उपस्थित गराइदिन श्री रक्षा मन्त्रालय, सिंहदरबारमा लेखी पठाउने र मृतकहरूको आश्रित कानूनबमोजिमको हकवालालाई भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/९/२० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाटमिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। भरत भनिने श्यामसुन्दर कैनी, डोरबहादुर भन्ने गङ्गाबहादुर नेपाली, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजहरूको सम्बन्धमा नं. ३ बाहिनी अड्डामा गठन भएको को.अ.ई. बोर्डको अनुसन्धानबाट दोहोरो भिडन्तमा मृत्यु हुन आएको र निजहरूको नजिकको हकदारलाई जनही १/१ लाखका दरले बुझिसकेको हुँदा क्षतिपूर्तिको लागि सिफारिस गरिरहनु नपर्ने राय समेत को.अ.ई. बोर्डबाट प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
१९५	राम तामाङ, कास्की सैमराङ्ग गाविस, वडा नं.- ६	सुरक्षाकर्मी	मृतकको पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- र भैँसी १ र गोरुको क्षतिपूर्ति रु. २०,०००/- समेत उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने र घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/९/२० मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाटमिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। राम तामाङ, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सम्बन्धमा नं. ३ बाहिनी अड्डामा गठन भएको को.अ.ई. बोर्डको अनुसन्धानबाट उक्त कारवाहीमा खटिई गएका (नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, र सशस्त्र प्रहरी) मध्ये कुन सुरक्षाकर्मीद्वारा गोली चलाउँदा निजको मृत्यु भएको हो एकिन नभएको र निजको हकदारले जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्कीबाट राहत स्वरूप रु. १,००,०००।- बुझिसकेको हुँदा क्षतिपूर्तिको लागि सिफारिस गरिरहनु नपर्ने राय समेत को.अ.ई. बोर्डबाट प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ को.अ.ई.बोर्डको अनुसन्धानबाट उक्त कारवाहीमा को कुन सुरक्षाकर्मीद्वारा गोली चलाउँदा निजको मृत्यु भएको हो एकिन नभएको भन्ने विवरण प्राप्त ।	आंशिक
१९६	गोपाल रिजाल, रूपन्देही गाविस दूधराक्ष गाविस, वडा नं.- ९	सुरक्षाकर्मी	घटनामा संलग्न देखिएका सेनानी विनोद निरौलासँग बुझ्नुपर्ने देखिएकोले बयानको लागि आयोगमा निजलाई उपस्थित गराइदिन श्री रक्षा मन्त्रालयलाई पत्राचार गर्ने, मानव अधिकारको उल्लङ्घन भई पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति निर्धारण गरी उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो साथै प्रस्तुत घटनामा मृत्यु भएका अन्य ३ जनाको सम्बन्धमा विस्तृत अनुसन्धान भएको देखिँदा अनुसन्धान गर्ने कर्मचारीसँग सोध्ने भनी मिति २०६५/९/२० मा निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाटमिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। गोपाल रिजाल, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निज रिजालको मृत्युको सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान तथा घटनास्थलको अभिलेख अनुसार मिति २०६०।८।२५ गते नेपाली सेना र माओवादी बीच रूपन्देही जिल्लाको बाँसगढीमा दोहोरो भिडन्त हुँदा निजको मृत्यु हुन गएको भनी जानकारी प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
१९७	कमल गिरी, बाँके, नेपालगञ्ज नगरपालिका	नेपाल प्रहरी	आश्रित पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र गोली प्रहार गर्ने व्यक्तिको पहिचान गरी निजमाथि कानूनबमोजिम फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाटमिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। कमल गिरी, छैटौं प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि मिति	▪ शहीद घोषणा ▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । साथै गृह मन्त्रालयबाट	आंशिक

			समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो साथै आयोगको निर्णयअनुसार २०६५/२/३१ च.नं. ११७६ संरक्षण ३४२७ र मिति २०६५/९/९ च.नं. ११७६, संरक्षण ७९२ मार्फत् छानविन समितिको प्रतिवेदन पठाइदिन प्रधानमन्त्रीको कार्यालयमा पत्राचार हुँदासमेत समितिको प्रतिवेदन नपठाएकोमा आयोगको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको व्यहोरा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलाई लेखी पठाइदिने भनी मिति २०६५/९/२० मा निर्णय गरियो ।		२०६६।१०।११ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । उल्लिखित व्यक्तिको मृत्यु साम्प्रदायिक दंगामा प्रहरीको गोली लागी मृत्यु भएको नभई मिति ०६३/९/१ गते बाँके नेपालगञ्ज न.पा. ११ स्थित बाटो गल्लीमा मृतक अवस्थामा प्रहरी गस्ती टोलीले फेला पारी उपचारको क्रममा मृत्यु भएको भन्ने समेत व्हयोराको प्र.ना.नि. वीर वजित गौतमको प्रतिवेदनबाट फुटकर ज्यान मुद्दा दर्ता भई उक्त मुद्दा तामेलीमा समेत रहेको भनी जि.प्र.का., बाँकेको सि.नं. ३९३ **मिति** ०६/१२/३० गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पनि क्षतिपूर्ति रकम दिने कारवाही भएको । ▪ उक्त घटनामा संलग्न व्यक्तिलाई भएको कारवाहीको विवरण प्राप्त नभएको ।	
१९८	सेतु वि.क., बाँके, बागेश्वरी गाविस- ३	सुरक्षाकर्मी	मृतकका परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइसकिएको भन्ने देखिएकाले निजका छोराछोरीलाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी फाइल टुङ्ग्याउने भनी मिति २०६५/३/१९ मा निर्णय गरियो ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	जनआन्दोलनको सहिद घोषणा भएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निज सहिद घोषणा भएको हुँदा सहिदका छोराछोरीलाई प्रदान गरिने छात्रवृत्ति अन्तर्गत समावेश गरी वितरण गर्न जिल्ला शिक्षा कार्यालय, बाँकेलाई रु.६०,०००।- निकासा समेत भएको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । जनआन्दोलनको सहिद घोषणा भई शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयबाट आ.व. ०६५/६६ देखि मासिक रु.६२००।- का दरले वार्षिक रु.७४,४००।- निजका हकवालाले पाउने गरी सम्बन्धित जिल्लामा पठाउने गरिएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
१९९	रामशरण थापा, धादिङ, जीवनपुर गाविस- ९	सुरक्षाकर्मी	सरकारी निकायबाट रु. १,५०,०००/- सोही बेला पाइसकेको भन्ने निवेदनबाटै खुल्न आएको देखिँदा तत्कालीन अवस्थामा क्षतिपूर्ति पाई चित्त बुझाइसकेकोले प्रस्तुत उजुरी सम्बन्धमा थप केही गरिरहनु परेन । पीडितका बालबालिकाको नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/११/२ मा निर्णय गरियो ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। रामशरण थापा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२००	रामविनय यादव, बारा इनर्वामाल गाविस- ६	सुरक्षाकर्मी	मानव अधिकारको उल्लङ्घन कार्यमा संलग्न व्यक्तिको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र मृतकका बालबालिकालाई नि:शुल्क पठनपाठनको व्यवस्था मिलाउन नेपाल	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय,	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। रामविनय यादव, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/११/२ मा निर्णय गरियो ।	शिक्षा मन्त्रालय	सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१०।११ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । का.र.बि. (मानव अधिकार शाखा)को मिति २०६२।८।८ गतेको पत्रबाट जवाफ पठाइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	
२०१	नागेन्द्रप्रसाद यादव, बारा जिल्ला, प्रष्टोका गाविस, वडा नं.- ३	प्रहरी	उक्त घटनामा संलग्न प्रहरीहरूलाई फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो साथै जि.प्र.का. बाराको च.नं. ४१९५ मिति २०६५/११/१४ मा प्राप्त दशी प्रमाणसमेत फिर्ता पठाइदिने भनी मिति २०६५/९/२३ मा निर्णय गरियो ।	गृह मन्त्रालय	नागेन्द्रप्रसाद यादवको नाउँ रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१०।११ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । गस्ती टोलीलाई बारा प्रोष्टेका ८. बुनियाद गाविस, वडा नं. ८ को सिमानामा अ.त. मुक्तिमोर्चाको बारा पर्सा सैन्य कमाण्डर बत्तु भन्ने नागेन्द्र यादवले बारा तरुणदलका अध्यक्ष लुकेश सिंह माथि गोली प्रहार गरेको समेतमा संलग्न भएकोले निजलाई सोधपुछ गर्ने क्रममा भागेकोमा प्रहरी बाध्य भई जवाफी फायर गर्दा दोहोरो मुठभेड क्रममा निजको घटनास्थलमा मृत्यु भएको हुँदा मृतकको लाशजाँच प्रकृति मुचुल्का, पोष्टमार्टम समेत गरी निजको भाइको जिम्मा दिई सो मुद्दा- भवितव्य ज्यान शीर्षकमा दर्ता गरी प्रत्यक्षदर्शी समेतको कागज गराई सम्पूर्ण अनुसन्धान कार्य पूरा गरी कोही कसैउपर मुद्दा नचल्ने रायसहित जि.स.व. कार्यालय, बारामा पेश गरिएको भनी जि.प्र.का. बाराबाट लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	क्षतिपूर्ति रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको ।	आंशिक
२०२	देवबहादुर राई, कैलाश कार्की, थीरबहादुर कार्की र दीपक बिष्ट, चिसापानी गाविस, वडा नं.- ४, खोटाङ	सुरक्षाकर्मी	देवबहादुर राईसहित ४ जनालाई आफ्नो कब्जामा लिई गोली हानी मारेको देखिन आएकोले श्री भवानी दल गुल्मका संयुक्त सुरक्षा फौजका कमाण्डका सुवास के.सी. र प्रहरी नायव निरीक्षक मनीष मल्लसमेतबाट अन्य घटनामा संलग्न व्यक्तिहरूको समेत नाउँ खोल्न लगाई अन्य जो बुझ्नुपर्ने प्रमाण बुझी प्रचलित कानूनबमोजिम ज्यान मुद्दातर्फ कारवाही गर्न र मृतकका आश्रित परिवारको भरणपोषणको लागि कानूनबमोजिमको हकवालाहरूलाई जनही रु. ३,००,०००/- का दरले आयोगको क्षतिपूर्ति निर्धारण नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम क्षतिपूर्ति	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाटमिति २०६४।११।२७मा निर्णय। देवबहादुर राई, कैलाश कार्की, थीरबहादुर कार्की र दीपक बिष्ट पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१०।११ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निज ४ जनाको सम्बन्धमा खोटाङ जिल्लाको चिसापानी इलाकामा संयुक्त सुरक्षा फौजको कर्डन एण्ड सर्चको कारवाहीमा मृत्यु भएको भन्ने नं. १८ बाहिनी को.अ.ई. बोर्डबाट प्राप्त	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

			उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/५/१२ मा निर्णय गरिएको ।		भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ संयुक्त सुरक्षा फौजको कर्डन एण्ड सर्चको कारवाहीमा मृत्यु भएको भन्ने नं. १८ बाहिनी को.अ.ई. बोर्डबाट जानकारी प्राप्त भएको ।	
२०३	खिमबहादुर परियार, अनिता परियार, कास्की जिल्ला, पार्ने गाविस	नेपाली सेना	आफ्नी छोरीलाई बाबुआमाले पालनपोषण गरेको र समानता र न्यायको आधारमा मृतक खिमबहादुर परियार र अनिता परियारका पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम उजुरवाला दुवैतर्फका पीडितलाई अपुतालीको महलबमोजिम नजिकको हकवालालाई जनही रु. ३,००,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मिति २०६५/८/३ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस लेखी पठाउने ।	रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। खिमबहादुर परियार, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने निर्णय भएको ।	आंशिक
२०४	डम्बरबहादुर गुरुङ, चितवन	सुरक्षाकर्मी	घटनास्थलमा सँगै रही भाग्न सफल भएका नेकपा (माओवादी) कार्यकर्ता दण्डपाणि पौडेलले सुरक्षाकर्मीबाट कारवाही भई मारिएको ३/४ दिनपछि चितवनको मालु भञ्ज्याङ्गमा गई दाहसंस्कार गरेको भन्ने आयोगको टोलीलाई बयान दिएको, सुरक्षाकर्मीको जवाफ हेर्दा निजलाई पक्राउ नै नगरिएको र कुनै कागजात नरहेको भन्ने देखिँदा र मृतकका परिवारले काजकृया समेत गरिसकेको पाइएकोले सुरक्षाकर्मीले कब्जामा लिन सक्ने अवस्था छँदाछँदै अत्यधिक शक्तिको प्रयोग गरी मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनबाट देखिँदा दोषीको पहिचान गरी कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम उपलब्ध गराउन मिति २०६५/९/२४ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/१२/३० को निर्णयानुसार रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । डम्बरबहादुर गुरुङ, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि च.नं. ३३९४, मिति २०६६।१।१० मा आर्थिक प्रशासन शाखामा पठाएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजलाई नेपाली सेनाले पक्राउ नगरेको र निजको सम्बन्धमा नेपाली सेनामा कुनै पनि रेकर्ड नभएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.४ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२०५	हरिप्रसाद कँडेल, जि. गुल्मी, वीरवास गाविस- १	सुरक्षाकर्मी	पक्राउ गर्न सकिने अवस्था हुँदाहुँदै गोली हानी मारेको देखिँदा घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी कारवाही गर्न र मृतक परिवारको भरणपोषणका लागि राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो साथै मृतकका बालबच्चाको नि:शुल्क पठनपाठनको व्यवस्था गर्नसमेत सिफारिस गर्ने भनी २०६५/११/८ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । हरिप्रसाद कँडेल, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । सो सम्बन्धमा विस्तृतमा अनुसन्धान गर्नको लागि नं. २२ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई निर्देशन दिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको, दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२०६	मनबहादुर त्रामु, गुल्मी जिल्ला ठूलोलुम्चेक गाविस, वडा नं.- ८		राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १३ (१) (२) नं. बमोजिम दोषीको पहिचान गरी कारवाही गर्न र ऐ. नियम १७ बमोजिम पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/११/८ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मनबहादुर त्रामु, दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

२०७	कोपिला गौतम, गुल्मी जिल्ला बुर्धा गाविस, वडा नं.- ५		घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितको परिवारलाई भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने ठहर्छ भन्ने आयोगको मिति २०६५/११/८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कोपिला गौतम, दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि च.नं. ५२ ९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने निर्णय भएको ।	आंशिक

माओवादीद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२०८	डेकेन्द्रराज थापा, दैलेख जिल्ला नारायण नगरपालिका वडा नं.- १		निजलाई ने.क.पा. (माओवादी)का कार्यकर्ताहरूले कब्जामा लिई कुटपिट गरी मारेको देखिएको, उक्त घटनामा ने.क.पा. (माओवादी)का तत्कालीन सचिव रणजीतसमेत जिम्मेवार रहेको भन्ने अनुसन्धान टोलीको निष्कर्ष भएको पाइएको र उत्खनन् गरिएको शव जिल्ला अस्पताल दैलेखमा राखिएको भन्ने अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट देखिन आएकोले शवको पहिचान भइसकेको अवस्थामा उत्खनन् गरिएको मानव अवशेषको रूपमा रहेको उक्त शव पीडितका परिवारलाई बुझाउने र सो घटनामा संलग्न तत्कालीन अवस्थाका ने.क.पा. (माओवादी) दैलेखका सचिव रणजीतसमेत जिम्मेवार ने.क.पा. (माओवादी)का कार्यकर्ताहरूको पहिचान गरी फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न मिति २०६५/४/६ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । डेकेन्द्रराज थापा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
२०९	नोखराज गौतम, जिल्ला रामेछाप गुन्सी भदौरे गाविस, वडा नं.-१	माओवादी	घटनामा संलग्न रहेका व्यक्तिहरूलाई फौजदारी अपराध गरेकोमा अपराधीहरूको पहिचान गरी फौजदारी अपराधमा कारवाही गर्न र पीडितको आश्रित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- उपलब्ध गराउनुपर्नेमा नेपाल सरकारबाट रु. १,५०,०००/- उपलब्ध गराइसकेको देखिँदा थप रु. १,५०,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/३/१२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको च.नं. ६१४ मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. रामेछापलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ को पत्र ।	▪ पीडित परिवारलाई रु. २ लाख क्षतिपूर्ति रकम दिइएको । ▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि मिति २०६६।२।४ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
२१०	विनोदकुमार खड्का, रामेछाप गेलु गाविस, वडा नं.-२	माओवादी	रामेछाप जिल्ला प्रशासन कार्यालयको पत्र सङ्ख्या ०६३/६४ च.नं. ४८१ मिति ०६३/५/२८ को आयोगमा प्राप्त पत्रबाट जिल्ला प्रहरी कार्यालय चरिकोटबाट गएको टोलीले प्र.स. कर्तव्य ज्यान शीर्षक मु.द.नं. १५ (आ.व. २०५९/६०) मा दर्ता गरी भेन्टे भन्ने शंकर लामासमेतका २६ जना ने.क.पा. (माओवादी)का कार्यकर्ताहरू घटनामा संलग्न रहेकाले निजहरूको खोजी कार्य भइरहेको भन्ने समेत देखिएकोले घटनामा संलग्न रहेका व्यक्तिको पहिचान गरी फौजदारी अपराधमा कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने साथै ने.क.पा. (माओवादी)बाट अपहरणमा परेका बद्री खड्का अपहरणबाट मुक्त भइसकेको भन्ने तथ्य प्राप्त भएकाले निजको फाइल टुङ्ग्याउने भन्ने मिति २०६५/३/१९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/१०/८ को निर्णयानुसार हत्यामा संलग्न अभियुक्तलाई फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न प्र.पं.कालाई निर्देशन दिएको जानकारी मिति २०६६/७/१० को च.नं. ७३ मा प्र.म.म.प.को पत्र प्राप्त, जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का. बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी मिति २०६८।६।१० मा बसेको नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट निर्णय भएको ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२११	गोकर्ण (गोपी) सुवेदी, चितवन जिल्ला कठार गाविस, वडा नं.-४	माओवादी	घटनामा संलग्न रहेका व्यक्तिलाई फौजदारी अपराध गरेकोमा अपराधीहरूको पहिचान गरी फौजदारी अपराधमा कारवाही गर्न र पीडितका आश्रित परिवारको भरणपोषणका लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन साथै निजका छोराछोरीलाई शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/३/१९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको च.नं. ६०० मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. चितवनलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । जि.प्र.का. चितवनको च.नं. १७/२२ मिति २०६६/५/१७ मा पीडितकी श्रीमती माया क्षेत्री सुवेदीलाई गृह मन्त्रालयद्वारा रु. ७५,०००/- र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको द्वन्द्वको कारणबाट मृत्यु भएका परिवारलाई रु. १,००,०००/- भुक्तानी गरिसकिएको जानकारी प्राप्त । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि मिति २०६६।२।४ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.४ लाख ७५ हजार राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

					सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
२१२	केशव महतो, जिल्ला नवलपरासी दिव्यपुरी गाविस	माओवादी	मृतकका परिवारले क्षतिपूर्ति पाइसकेको भन्ने आयोगको अनुसन्धानबाट देखिँदा घटनामा संलग्न रहेका व्यक्तिहरूलाई फौजदारी अपराध गरेकोमा अपराधीहरूको पहिचान गरी फौजदारी अपराधमा कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/३/१९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/१०/८ को निर्णयानुसार हत्यामा संलग्न अभियुक्तलाई फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न प्र.प.का.लाई निर्देशन दिएको जानकारी मिति २०६६/७/१० को च.नं. ७३ मा प्र.म.म.प.को पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी मिति २०६८।६।१० मा बसेको नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट निर्णय भएको ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२१३	ठम्मानसिंह बम, कैलाली जिल्ला रामसिखरझाला गाविस, वडा नं.-८ देवकलिया	माओवादी	निजको भनी उत्खनन् गरिएको शवको डी.एन.ए. परीक्षण गराई प्रतिवेदन उपलब्ध गराउन तथा निजको परिवारलाई पछि ठहरेबमोजिम हुने गरी हाललाई रु. १,००,०००/- अन्तरिम राहत स्वरूप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/३/२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२१४	डवलबहादुर साउद, अछाम जिल्ला रामारोशन गाविस, वडा नं.- २	माओवादी	हत्यामा संलग्न व्यक्तिहरूलाई फौजदारी अभियोगमा कानूनी कारवाही चलाउन र जेनेभा महासन्धि, १९४९ को साझा धारा ३ विपरीत मानवीय कानून एवं मानव अधिकारको हनन् भएको देखिँदा मृतकका आश्रित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६५/३/२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको च.नं. ६१७ मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. अछामलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र गृह मन्त्रालय बाट पनि रु.३ लाख राहत प्रदान गर्न नेपाल सरकार म.प.मा प्रस्ताव पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि मिति २०६६।२।४ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको र दोषीउपर कारवाही गर्न च.नं. ६४४, मिति २०६५।१०।५ मा प्र.प्र.का. मा लेखी गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.४ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र दोषी व्यक्तिलाई कारवाही गर्न प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई जिम्मा दिइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२१५	टोपबहादुर श्रेष्ठ, रूपन्देही जिल्ला दूधराक्ष गाविस, वडा नं.- ९	ने.क.पा. (माओवादी)	हत्यामा संलग्न रहेको व्यक्तिको आवश्यक अनुसन्धान र पहिचान गरी कानूनबमोजिम फौजदारी मुद्दामा कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने साथै मृतकका नाबालक बालबच्चाको नि:शुल्क शिक्षादीक्षाको प्रबन्ध मिलाउनसमेत लेखी पठाइदिने भनी मिति २०६५/९/२० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
२१६	घनश्याम मोहन भण्डारी, रौतहट विश्रामपुर गाविस-९	माओवादी	घटनामा संलग्न दोषीहरूको पहिचान गरी फौजदारी अभियोगमा मुद्दा चलाई कानूनबमोजिम सजाय गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो, पीडितको परिवारलाई रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइसकेको देखिँदा केही गरिरहनु परेन । पीडितका बालबच्चालाई पठनपाठनको नि:शुल्क व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/११/२ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । चौथो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम पाइसकेको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित	आंशिक

					सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको। रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराएको ।	
२१७	मानबहादुर बम, कैलाली, रामशिखर झाला गाविस, वडा नं.-८	ने.क.पा. (माओवादी)	सशस्त्र द्वन्द्वको अवस्थामा सुरक्षा निकायमा कार्यरत नि:शस्त्र व्यक्तिलाई आफ्नो कब्जामा लिई हत्या भएको देखिँदा नेकपा (माओवादी) का कार्यकर्ताले जेनेभा महासन्धिको साझा धारा ३ को बर्खिलाप मानव अधिकार र मानवीय कानूनको गम्भीर उल्लङ्घन गरेको पाइएकोले घटनामा संलग्न दोषीलाई फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ । मानव अधिकारको संरक्षणमा ध्यान नदिई गैरजिम्मेवार पूर्ण जवाफ दिने जिल्ला प्रहरी कार्यालय कैलालीका तत्कालीन प्रहरी उपरीक्षक रमेशशेखर बज्राचार्यलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १३ (२) बमोजिम आवश्यक कारवाही गर्न नेपाल प्रहरीलाई लेखी पठाउने साथै मृतकको हकवालालाई ऐ. नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- रुपैयाँ क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र नोकरी बहाल रहेको अवधिमा मृत्यु भएका सुरक्षाकर्मीले पाउनेसरह नियमानुसारको तलब, भत्ता, क्षतिपूर्तिलगायतको सुविधा पीडित परिवारलाई उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/१२/२५ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
२१८	हिराबहादुर थापा, नुवाकोट बालकुमारी गाविस, वडा नं.- ६	माओवादी	घटनामा संलग्न दोषीलाई ज्यानसम्बन्धी महलबमोजिम फौजदारी अभियोगमा मुद्दा दायर गरी कानूनी कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मिति २०६५/४/२९ गते नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

२१९	सन्तबहादुर वि.क., जिल्ला लमजुङ इशानेश्वर गाविस, वडा नं.-१		घटनामा संलग्न व्यक्तिलाई गिरफ्तार गरी फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मिति २०६५/११/८ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
२२०	जीतबहादुर श्रीस, जि. गुल्मी, विशुखर्क गाविस, वडा नं.- ५		घटनामा संलग्न दोषीलाई मानव अधिकार र मानवीय कानूनको उल्लङ्घन गरेकोमा आवश्यक अनुसन्धान गरी फौजदारी अभियोगमा कारवाही चलाउन र पीडितको परिवारलाई भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मिति २०६५/११/८ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरिएको । जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङको प.स. ०६३/६४ च.नं. ३८२ मिति २०६३/५/१८ को पत्रानुसार मृतकका आश्रित परिवारलाई राहत स्वरूप रु. ८४,०००/- उपलब्ध गराएको देखिन्छ भन्ने व्यहोरासमेत उल्लेख गरी पत्राचार गर्ने ठहर्छ भन्ने आयोगको मिति २०६५/११/८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । जिल्ला प्रशासन कार्यालय। लमजुङबाट मृतकका आश्रित परिवारलाई राहत स्वरूप रु. ८४ हजार उपलब्ध गराइएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

अज्ञातद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२२१	पत्रकार उमा सिंह, धनुषा जिल्ला जनकपुर	अज्ञात	अनुसन्धान टोलीबाट प्रस्तुत प्रतिवेदनउपर विस्तृत छलफल भई उक्त प्रतिवेदन र सिफारिस नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा सिफारिससहित पठाउने निर्णय गरियो साथै उमा सिंहको हत्या भएको घटनामा संलग्न भनिएका गिरफ्तार गरिएका व्यक्तिलाई भेट्न आयोगको सम्पर्क कार्यालय जनकपुरका मानव अधिकार अधिकृतसमेतको टोलीलाई २०६५/१०/२२ मा बन्दीहरूलाई भेट्न जाँदा छुट्टै भेट्न इन्कार गरी प्रहरीको रोहवरमा भेट्न भनी जिल्ला प्रहरी कार्यालय धनुषाका प्रहरी प्रमुखबाट निर्देशन दिइएको भन्ने प्रतिवेदन आयोग समक्ष पेश हुँदा आयोगको निष्पक्ष छानविनमा बाधा पुग्न गएकोले अविलम्ब बन्दीसँग भेट्न दिनू भनी नेपाल प्रहरी, प्रधान कार्यालयमा पत्राचार गरी सोको बोधार्थ जिल्ला प्रशासन कार्यालय, धनुषालाई लेखी पठाउने भनी मिति २०६५/११/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	उमा सिंहको नाउँ रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त घटनामा संलग्न व्यक्तिहरू ललिता सिंह, अभिशेष सिंह, श्रवणकुमार यादव, नेमलाल पासवान र बिमलेश झा समेतलाई पक्राउ गरी धनुषा जिल्ला अदालतबाट अनुमति लिई अनुसन्धान कार्य पूरा गरी सम्मानित अदालतमा अभियोगपत्र साथ पेश हुँदा प्रतिवादी ललिता सिंह, श्रवणकुमार यादव, नेमलाल पासवानलाई पुर्पक्षको लागि कारागार जलेश्वर पठाइएको र प्रतिवादी अभिशेष सिंहसँग रु. ९२,१२५।- धरौटी लिई तारिखमा छाडेको र बिमलेश झा साधारण तारिखमा छुटेको उक्त घटनामा संलग्न प्रतिवादीहरूको खो.त. गर्ने क्रममा हरिनारायण यादवलाई मिति ०६७/५/७ गते पक्राउ गरी पुर्पक्षको लागि कारागार महोत्तरी जलेश्वर पठाइएको, घटनामा संलग्न उमेश यादव, चन्देश्वर साह, धनेश्वर साह, विजय यादव र बिन्दु यादव समेत फरार रहेकोमा निजहरू माथि धनुषा जिल्ला अदालतबाट वारेण्ट तथा म्याद पूर्जी जारी भई निजहरूको खो.त. तथा पक्राउ गर्ने लगायतको अन्य अनुसन्धान कार्य जारी रहेको र प्रतिवादी ललिता सिंह र नेमलाल पासवानलाई जन्म कैद धनुषा जिल्ला अदालतबाट फैसला भएको भनी जि.प्र.का., धनुषाको सि.नं. ८१३९ मिति ०६८/१२/२४ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	कार्यान्वयन भइरहेको ।	आंशिक

यातना

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२२२	यज्ञप्रसाद पन्त, जीतजङ्ग बस्नेत, तोयाप्रसाद खतिवडा, वासुदेव पौडेल,राजनप्रसाद खतिवडा, गङ्गाप्रसाद चौधरी, अच्युत रेग्मी, सरोजकुमार यादव, पाटन संयुक्त क्याम्पस	प्रहरी	यज्ञप्रसाद पन्तको हात फ्याक्चर भई प्लाष्टरसमेत गरेको पाइएकोले रु. ५०,०००/-, जीतजङ्ग बस्नेतको घाउ, खत हेर्दा देब्रे खुट्टाको पैताला च्यातिएको र शरीरका विभिन्न भागमा नीलडामसमेत देखिँदा रु. ३०,०००/-, तोयाप्रसाद खतिवडा, वासुदेव पौडेल, राजनप्रसाद खतिवडा, गङ्गाप्रसाद चौधरी, अच्युत रेग्मी, सरोजकुमार यादवसमेत ६ जनाको शरीरमा नीलडाम, चोटपटक लागेको देखिँदा जनही रु. २०,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने मिति २०६५/२/३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको २०६५/५/१८ को निर्णयानुसार आयोगको निर्णय सिफारिसबमोजिम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९मिति ०६७।०९।१४ पत्रबाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्नुहुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन च.नं. १३४, मिति २०६५।५।२४ मा मं.प. मा प्रस्ताव गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२२३	कमल बराल, कैलाली जिल्ला धनगढी नपा वडा नं.- १	प्रहरी	प्रहरी हिरासतमा रहेको व्यक्तिलाई आँखामा चोटको असरबाट आँखाको दृष्टि शक्ति नै समाप्त भएको देखिएको र सुरक्षाकर्मीको कुटपिटको कारण चोटपटक लाग्न गई आँखाको दृश्य शक्ति हनन् भई मानव अधिकारको हनन् भएको देखिँदा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको २०६५/१२/३१ को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९ मिति ०६७।०९।१४ पत्रबाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सफिरिशको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्नुहुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था	पूर्ण

			नियम १८ बमोजिम पीडित व्यक्ति कमल बराललाई पर्न गएको, शारीरिक क्षति भएको, उपचार नै हुन नसक्ने गरी आँखाको क्षति भएको, पीडितको उमेर, जीविकोपार्जनको माध्यम तथा पारिवारिक दायित्वसमेतलाई विचार गरी रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६५/५/२४ को निर्णय ।		सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।२।४ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।	(वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
२२४	भोजराज देवकोटा, सिन्धुली जिल्ला भीमेश्वर गाविस, वडा नं.- १	सुरक्षा फौज	सुरक्षा फौजले कब्जामा लिएको देख्ने प्रत्यक्षदर्शीको बयान तथा हिरासतबाट मुक्त भएपश्चात् गराएको उपचारबाट सुरक्षाकर्मीबाट यातना दिई निजको मानव अधिकार उल्लङ्घन हुन गएको देखिँदा दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितको शारीरिक तथा मानसिक पीडाको मात्रा, त्यसको गाम्भीर्य, उपचार गराउँदाको क्षतिसमेतलाई मध्यनजर गरी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रु. २५,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने भनी मिति २०६५/६/७ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९मिति ०६७।०९।१४ पत्रबाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्नुहुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ३८३, मिति २०६७।८।१० मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निज मिति २०६१।४।११ गते संयुक्त सुरक्षा फौजको गस्ती टोलीले शंकास्पद अवस्थामा हिडडुल गरेको अवस्थामा फेला परी निजको तलासी लिंदा सकेट बम समेत फेला पारेको हुँदा निजलाई मिति २०६१।४।१२ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रामेछाप, मन्थलीमा बुझाएको अन्तर्गतबाट प्राप्त कागजातबाट देखिएकोमा निजलाई प्रमुख जिल्ला अधिकारीले कानून बमोजिम नजरबन्दमा राखेकोमा मिति २०६१।७।१ गते प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा बसेको जिल्ला सुरक्षा समितिको बैठकबाट निजलाई नजरबन्दबाट मुक्त गर्ने निर्णय भएको खुल्न आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	कार्यान्वयन भइरहेको ।	आंशिक
२२५	योगेन्द्र घिसिङ्ग, ललितपुर जिल्ला, संखु गाविस, वडा नं.- ७	सुरक्षाकर्मी	निजलाई थुनामा राखिएको अवधि ११३ दिन गैरकानूनी देखिँदा गैरकानूनी रूपमा थुनामा राखिएकोमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १९ बमोजिम प्रतिदिन रु. २००/- का दरले हुन आउने रु. २२,६००/- र निजलाई उपचार गर्दा लागेको खर्च उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६५/७/२५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९ मिति ०६७।०९।१४ पत्रबाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्नुहुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजलाई उपचारको लागि सोही समयमा संयुक्त सुरक्षा फौज क्याम्पबाट नेपाल प्रहरीले हेटौंडा अस्पतालमा लगेकोमा उपचार हुन नसकी थप उपचारको लागि प्रहरीले नै भरतपुर अस्पतालतर्फ लगेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को पत्रमा पीडितलाई रु. २२,६००।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण	पूर्ण

					जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।	कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	

बेपत्ता

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२२६	जानकी चौधरी, कैलाली जिल्ला नारायणपुर गाविस, वडा नं.- ८	नेपाली सेना	प्रत्यक्षदर्शी चश्मदिद् गवाहहरूको बयानबाट सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरेको पुष्टि हुन गएको तर जानकी चौधरीलाई इलाका प्रहरी कार्यालय, टीकापुर कैलालीबाट छाडेको प्रमाण रेकर्ड मिसिल संलग्न कागजातबाट नदेखिएकोले इलाका प्रहरी कार्यालय टीकापुर कैलालीका तत्कालीन प्रमुखसँग घटना सम्बन्धमा आयोगको क्षेत्रीय कार्यालय धनगढीबाट बुझेको नदेखिँदा सो घटना सम्बन्धमा थप अनुसन्धान गरी प्रतिवेदन गर्न फाइल क्षेत्रीय कार्यालय धनगढीमा पठाइदिनू, नागरिकको जीउज्यानको सुरक्षा गर्नुपर्ने जिम्मेवारी राज्यकै भएको र पीडितको अवस्था हालसम्म पनि अज्ञात रहेको देखिन आएकोले यस्तै प्रकृतिका उजुरीमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट पीडितलाई अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउन २०५४/२/१८ मा भएको आदेशअनुसार अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराइदिन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने २०६५/४/२९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२२७	छोटेलालचौधरी, जङ्गबहादुर चौधरी, नाथुराम चौधरी, कञ्चनपुर जिल्ला श्रीपुर गाविस, वडा नं.- २	नेपाली सेना	मन्कुराम थुनामा रहेको महेन्द्रनगरस्थित कारागार शाखा र जिल्ला प्रहरी कार्यालयका प्रमुखसमेतसँग बुझ्नुपर्नेमा बुझेको नदेखिएकोले थप अनुसन्धान गरी पठाउन फाइल आयोगको क्षेत्रीय कार्यालय धनगढी फिर्ता पठाइदिनू । नागरिकको जीउधनको सुरक्षा गर्नुपर्ने प्रत्येक राज्यको जिम्मेवारी भएकोमा पीडितको अवस्था अझैसम्म अज्ञात रहेको देखिँदा यस्तै प्रकृतिका उजुरीमा सम्मानित सर्वोच्च	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			अदालतबाट २०६४/२/१८ मा पीडितलाई अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउन भएको आदेशअनुसार प्रस्तुत घटनाका पीडित परिवारलाई पनि अन्तरिम राहत रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने २०६५/४/२९ को निर्णय ।		थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
२२८	मोहम्मद जाकिर शेख, सोनापुर, बाँके र यज्ञबहादुर रावल, बर्दिया जिल्ला नेउलापुर भुरी,	सुरक्षाकर्मी	हालसम्म पनि पीडितहरूको स्थिति के छ ? पत्ता नलागेको र यस्तै प्रकृतिका उजुरीमा अन्तरिम राहत स्वरूप आश्रित परिवारलाई रु. १,००,०००/- का उपलब्ध गराउने भनी सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट मिति ०६४/२/१८ मा निर्णयसमेत भइसकेकोले सोही आधारमा आश्रित परिवारलाई भरणपोषणको लागि जनही रु. १,००,०००/- को दरले अन्तरिम राहत रकम उपलब्ध गराउन राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम ३० बमोजिम नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ साथै उल्लिखित बेपत्ता भएका व्यक्तिहरूको स्थिति पत्ता लगाई आयोगलाई जानकारी गराइदिन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाई जवाफ प्राप्त भएपछि आवश्यक कारवाहीको लागि पेश गर्ने भन्ने मिति २०६५/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/१०/५ को निर्णयानुसार जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. ४६७ को पत्रको सि.नं. १५ र १६ मा नाम समावेश भई रु. १ लाखका दरले आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारमा प्रस्ताव पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन च.नं. ६७८, मिति २०६५।१०।१० मा मं.प. मा प्रस्ताव गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडित परिवारलाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम दिइसकिएको ।	आंशिक
२२९	गङ्गाराम पुन र रत्नबहादुर पुन, रुकुम जिल्ला नुवाकोट	सुरक्षाकर्मी	हालसम्म पनि बेपत्ता भएका गङ्गाराम पुनको अवस्था सार्वजनिक भएको नदेखिँदा यस्तै प्रकृतिका मुद्दामा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन निर्णय भएको देखिँदा सोही निजरका आधारमा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, बेपत्ता भएका व्यक्तिको स्थिति पत्ता लगाई आयोगमा जानकारी गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने र जवाफ प्राप्त भएपछि आवश्यक कारवाहीका लागि कानूनबमोजिम पेश गर्नू भन्ने मिति २०६५/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/१०/५ को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. ४६७ को पत्रको सि.नं. १५ र १६ मा नाम समावेश भई रु. १ लाखका दरले आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार मं.प. मा प्रस्ताव पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

					सिफारिस बमोजिम गंगाराम पुनलाई क्षतिपूर्ति दिन निर्णयको लागि च.नं. ६७८, मिति २०६५।१०।१० मा मं.प. मा प्रस्ताव गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
२३०	राजकुमार थारू, फूलराम चौधरी, रुन्ध्या थारू, रामशरण चौधरी, राधेश्याम थारू, अन्तराम थारू, बर्दिया जिल्ला मानपुर टपरा	सुरक्षाकर्मी	नागरिकको जीउज्यानको सुरक्षा गर्नुपर्ने जिम्मेवारी राज्यकै भएको र पीडितहरूको अवस्था हालसम्म पत्ता नलागेकोले यस्तै प्रकृतिका उजुरीमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट पीडित परिवारलाई भरणपोषणको लागि अन्तरिम राहत रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिने निर्णयसमेत भएको देखिँदा उक्त निजरको आधारमा समेत पीडित परिवारलाई अन्तरिम राहत स्वरूप जनही रु. १,००,०००/- को दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, बेपत्ता भएका व्यक्तिको स्थिति पत्ता लगाई आयोगलाई जानकारी गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाई जवाफ प्राप्त भएपछि आवश्यक कारवाहीको लागि कानूनबमोजिम पेश गर्ने भन्ने मिति २०६५/२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/९/२४ को निर्णयानुसार जनही रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । राजकुमार थारू, फूलराम चौधरी, रुन्ध्या थारू, राधेश्याम थारू, अन्तराम थारू, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र रामशरण चौधरीलाई गृह मन्त्रालयको च.नं. ४६७ को पत्रबाट रु. १ लाख उपलब्ध गराउन आर्थिक प्रशासन शाखामा पठाएको देखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको। सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. २३६०, मिति २०६५।१०।८ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । राज कुमार चौधरी (थारु): नेपाली सेनाले बर्दिया जिल्लामा बेपत्ता पारेको भन्ने सम्बन्धमा छानविन गर्नको लागि नं. ४ बाहिनी अड्डामा गठन गरेको को.अ.ई. बोर्डले निज राधेश्याम थारुको सम्बन्धमा मिति २०५९।१२।२९ गते सुरक्षा फौजको संयुक्त टोली उक्त गा.वि.स. को वडा एरियाको बन जङ्गल नर्सरीमा सुरक्षा घेरा बनाई खोजतलास तथा सर्च गर्दै जाँदा उक्त गा.वि.स.को वडा नं. ८ स्थित नोरङ नर्सरीमा लुकीछिपी बसेका तत्कालीन विद्रोहीले सुरक्षाकर्मी उपर गोली फायर गरेको हुँदा सुरक्षा फौजको पनि आत्मसुरक्षाको लागि जवाफी फायर गर्दा सुरक्षा फौजको फायरबाट राजकुमार चौधरीको मिति २०५८।१२।२९ मृत्यु भएको सम्बन्धमा इलाका प्रहरी कार्यालय वगनाह भुरीगाउँबाट जिल्ला बर्दिया मनाउ गा.वि.स. वडा नं. ८ नोरङमा खडा गरेको घटनास्थल लाश जाँच मुचुल्का । फुलराम थारु: नेपाली सेनाले बर्दिया जिल्लामा बेपत्ता पारेको भन्ने सम्बन्धमा छानविन गर्नको लागि नं. ४ बाहिनी अड्डामा गठन गरेको को.अ.ई. बोर्डले निज राधेश्याम थारुको सम्बन्धमा: निजलाई कारागार शाखा बर्दियाबाट मिति २०५९।।८।१९ थुना मुक्त गरी दिन जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बर्दियाको च.नं.१२२५ मिति २०५९।८।१९ गतेको पत्र र निजलाई सोही पत्रको पछाडि दस्तखत गराई थुना मुक्त गरेको भन्ने कारागार शाखा बर्दियाको च.नं. १३२/१४० मिति २०५९।८।१९ गतेको पत्रमा उल्लेख भएको । साथै जिल्ला प्रशासन कार्यालय बर्दियाको प.सं.०६५।६६ च.नं. ३६, मिति २०६६।५।२८ गतेको पत्रमा मानपुर टपरा गा.वि.स. बस्ने फुलाराम थारुको नाम मिति २०६३ सालको मतदाता नामावलीमा नाम रहेको समेत उल्लेख भएको । राधेश्याम थारु: नेपाली सेनाले बर्दिया जिल्लामा बेपत्ता पारेको भन्ने सम्बन्धमा छानविन गर्नको लागि नं. ४ बाहिनी अड्डामा गठन गरेको को.अ.ई. बोर्डले निज राधेश्याम थारुको सम्बन्धमा: मिति २०५९।७।७ गते साँझ १९०० बजेको समयमा संयुक्त सुरक्षा फौजको कारवाहीमा घेरा तोडी भाग्न खोज्दा सुरक्षा फौजको कारवाहीबाट मृत्यु भएको भन्ने ईलाका प्रहरी कार्यालयबाट राजापुर हाल ठाकुरद्वाराबाट जिल्ला बर्दिया गोला गा.वि.स. अन्तर्गत गहला जङ्गलमा	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					खडा गरेको घटनास्थल लाश जाँच मुचुल्का । रामकरण थारु (रामशरण) : नेपाली सेनाले बर्दिया जिल्लामा बेपत्ता पारेको भन्ने सम्बन्धमा छानविन गर्नको लागि नं. ४ बाहिनी अड्डामा गठन गरेको को.अ.ई. बोर्डले निज राधेश्याम थारुको सम्बन्धमा: मिति २०५९।९।२१ गतेको ०८०० बजेको समयमा वेश क्याम्प मानपुर टहराबाट खट्टिएको संयुक्त सुरक्षा फौजको टोली सर्च गर्दै बर्दिया भिम्मापुर गा.वि.स. वडा नं. ७ बेलासा स्थित पुग्दा लुकिछिपी बसेका तत्कालीन विद्रोहीले सुरक्षा फौज माथि आक्रमण गर्दा सुरक्षा फौजले कर्डन एण्ड सर्च गर्दा घेराबाट भाग्न लाग्दा सुरक्षा फौजको कारवाहीमा परी मृत्यु भएको सम्बन्धमा मिति २०५९।९।२२ गते जिल्ला बर्दिया भिमपुर गा.वि.स. वडा नं. ७ बेलासामा खडा भएको घटनास्थल लाश जाँच मुचुल्का । त्यस्तै जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, बर्दियाको प.सं.०६५।६६, च.नं. ३६, मिति २०६६।५।२८ गतेको पत्रमा निजको नाम मिति २०६३ सालको मतदाता नामावलीमा नाम रहेको । फूलराम चौधरीलाई मिति २०५९।८।१९ गते जिल्ला कारागार शाखा, बर्दियाबाट छुटकारा पूर्जीमा सहीछाप गराई थुना मुक्त गरिएको । साथै अन्य ५ जनाको बारेमा कुनै पनि जानकारी तथा रेकर्ड नभएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
२३१	कुमारी दमाईं, धनगढी जिल्ला मसुरिया गाविस, वडा नं.- १	सुरक्षाकर्मी	सुरक्षाकर्मीले बेपत्ता पारिएको भनिएको घटनामा नागरिकको जीउज्यानको सुरक्षा गर्नुपर्ने जिम्मेवारी राज्यकै भएको र पीडितको अवस्था हालसम्म पनि पत्ता नलागेकोले यस्तै प्रकृतिका उजुरीमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट पीडित परिवारलाई भरणपोषणको लागि अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएबमोजिम नै राहत उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने ठहर्छ ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।२।४ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२३२	देशी भुलेन, सन्तबहादुर वाइवा, जिल्ला मकवानपुर मकवानपुरगढी गाविस, वडा नं.- ३ बस्ने	सुरक्षाकर्मी	देशी भुलेनलाई कब्जामा लिई बेपत्ता बनाई हत्या गर्नमा संलग्न रहेका सुरक्षा निकायका व्यक्तिलाई आवश्यक अनुसन्धान गरी पत्ता लगाई फौजदारी अपराधमा कारवाही गर्न र पीडितका परिवारको भरणपोषणको लागि आश्रित व्यक्तिलाई आयोगको (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/५/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. ६१५ मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का., मकवानपुरलाई सन्तबहादुर वाइवाको परिवारलाई रु. १,००,०००/- र देशी भुलेनको नाममा रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

					सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।२।४ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । देशी भुलेन: निजको गौर अस्पतालमा उपचारको क्रममा मृत्यु भएको भनी लेखी आएको । गौर अस्पतालमा मारिएको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) । सन्तबहादुर वाइवा: शा. नेपाली सेनाबाट हालसम्म सन्तबहादुर वाईवा नाम गरेको व्यक्तिलाई पक्राउ गरी नल्याइएको, निजको हकमा बन्दी प्रत्यक्षीकरणको आदेश हुँदा देवीदत्त गणका गणपति प्र.से. सुरेन्द्रबहादुर सिजापतिले श्री सर्वोच्च अदालतमा सोही अनुसार लिखित जवाफ पठाएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
२३३	हरिप्रसाद आचार्य, जिल्ला धादिङ नौबीसे गाविस, वडा नं.- १	नेपाली सेना	मिति २०६०/७/२० मा छाउनी व्यारेकमा सँगै थुनामा रहेको देख्ने व्यक्तिको भनाइबाट समेत निजलाई नेपाली सेनाअन्तर्गतका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म अवस्थाको बारेमा थप अनुसन्धान जारी राखी अनुसन्धान पूरा भएपछि पेश गर्नू । हाललाई पीडितको आश्रित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/३/१२ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. ६१६ मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. धादिङलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।२।४ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । Handed over to Districk Police Office, Dhading District on 14 August,2002 (निजलाई भाइ नाता पर्ने नौबीसे १ बस्ने सुवास रेग्मीले २०५९।११।१८ गते जिम्मा बुझि लगेको भनी जि.प्र.का धादिङ्गबाट लेखिआएको । निजलाई पक्राउ नगरेको । निजलाई भाइ नाता पर्ने सुवास रेग्मीले मिति २०५९।११।१८ गते जिम्मामा बुझी लगेको भन्ने भगवतीदल गणको मेसेज DB/1382 ckm 221202, मिति २०६२।५।२२ गते । तत्पश्चात् पक्राउ नगरेको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२३४	राजन न्यौपाने, जिल्ला चितवन मङ्गलपुर गाविस, वडा नं.- ४	सुरक्षाकर्मी	बेपत्ताको स्थिति पत्ता लगाउन अनुसन्धान जारी राख्दै सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट समेत बेपत्ता भएका व्यक्तिको परिवारलाई भरणपोषणको लागि अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउने आदेश भएको दृष्टान्तलाई मध्यनजर गरी रु. १,००,०००/- पीडितको परिवारलाई राहत स्वरूप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/९/२४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. ६०० मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. चितवनलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. ४६७ बमोजिम म.प.मा.प्रस्ताव नं.१००९ मिति २०६७।१।२ मा रु. १ लाख आर्थिक सहयोगका लागि प्रस्ताव पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।२।४ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजलाई नेपाली सेनाले पक्राउ नगरेको र निजको सम्बन्धमा नेपाली सेनामा कुनै पनि रेकर्ड नभएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
२३५	दण्डपाणि न्यौपाने,चितवन, गीतानगर गाविस, वडा नं.- ३	सुरक्षाकर्मी	निजको अवस्था सार्वजनिक गर्न थप अनुसन्धान जारी राख्दै पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि सम्मानित सर्वोच्च अदालतको आदेशलाई मध्यनजर गर्दै रु. १,००,०००/- पीडितको परिवारलाई राहत स्वरूप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी २०६५/९/२४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. ६०० मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. चितवनलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।२।४ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२३६	गोपाल नगरकोटी, ललितपुर छम्पी गाविस, वडा नं.- ४	सुरक्षाकर्मी	बेपत्ता भएका व्यक्तिको स्थिति सार्वजनिक गर्न अनुसन्धान जारी राख्ने सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट समेत बेपत्ता भएका व्यक्तिलाई अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउने आदेशसमेतलाई दृष्टिगत गरी अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- पीडितको परिवारलाई उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६५/९/२४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. ५९९ मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. ललितपुरलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र गृह मन्त्रालयको च.नं. ४६७ बमोजिम नेपाल सरकार म.प.मा.प्रस्ताव नं.१००९ मिति२०६७।१।२ मा रु. १ लाख आर्थिक सहयोगका लागि प्रस्ताव पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।२।४ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

					निजलाई मिति २०६२।३।१२ गते निजको श्रीमती कमला मायां श्रेष्ठलाई बुझाएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी मिति २०६८।६।१० मा बसेको नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट निर्णय भएको		
२३७	सुकदेव वाइवा, सिन्धुली	सुरक्षाकर्मी	प्रस्तुत घटनामा मानव अधिकारको उल्लङ्घन नभई आपराधिक घटना भइसकेको देखिँदा लाश गाडेको हुँ भन्ने उल्लिखित व्यक्तिसमेतसँग बयान गराई निजहरू र निजबाट खुल्न आएका व्यक्तिमाथि कानूनबमोजिम कारवाही अगाडि बढाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी २०६५/९/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको ।		आंशिक
२३८	राजकुमार मानन्धर, धादिङ जिल्ला, जीवनपुर गाविस, वडा नं.- ९	सुरक्षाकर्मी	आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदन हेर्दा निजलाई बेपत्ता पारेको देखिँदा निजको अवस्थाबारे छानविन अनुसन्धान जारी राखी पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि अन्तरिम राहतवापत रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराउन २०६५/९/२८ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/१२/३० को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ३३९४, मिति २०६६।१।१० मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२३९	हरिशरण थापा, जिल्ला धादिङ, थाक्रे- ९	सुरक्षाकर्मी	अनुसन्धानको सिलसिलामा निजलाई सुरक्षाकर्मीले बेपत्ता पारेको देखिँदा निजको अवस्था पत्ता लगाउन अनुसन्धान जारी राखी पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि सम्मानित सर्वोच्च अदालतको आदेशानुसार रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराउनको लागि मिति २०६५/९/२८ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने ठहर्छ ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/१२/३० को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ३३९४, मिति २०६६।१।१० मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजलाई सुरक्षा फौजले पक्राउ तथा कारवाही गरेको नदेखिएको । दोस्रो जवाफ: जि.प्र.का. धादिङ्गको मिति २०६२।४।१७ गतेको पत्रानुसार निजलाई महिला तथा पुरुषसहितका हतियारधारी सादा पोशाकका व्यक्तिहरूले पक्राउ गरी बेपत्ता बनाएकोमा हालसम्म फेला नपरेको भनी सम्बन्धित गा.वि.स.बाट जानकारी	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

					प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
२४०	पाल्छाङ्ग लामा, जिल्ला काभ्रेपलाञ्चोक होक्से- ५	सुरक्षाकर्मी	हालसम्मको अनुसन्धानबाट निज बेपत्ता नै रहेको देखिँदा निजको अवस्था सार्वजनिक गर्न अनुसन्धान जारी राख्दै अन्तरिम राहत निजको परिवारको भरणपोषणको लागि स.अ.को आदेशानुसार रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराउन २०६५/९/२८ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने ठहर्छ ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/१२/३० को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१।२९ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखाबाट जिल्लामा रकम पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । बागमती अञ्चल काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला लिशंखु गा.वि.स. ९ बस्ने वर्ष ३० की पाल्साङ्ग लामा (नविना) जिल्ला प्रशासन ललितपुरको आदेश अनुसार मिति २०६१।४।१९ गते नजरबन्दबाट मुक्त गरिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२४१	सगुन श्रेष्ठ, जिल्ला काभ्रेपलाञ्चोक धुलिखेल न.पा.	सुरक्षाकर्मी	निजको सम्बन्धमा आयोगको हालसम्मको अनुसन्धानबमोजिम बेपत्ता भएको देखिँदा निजको अवस्था सम्बन्धमा छानविन जारी राख्दै पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि अन्तरिम राहतवापत रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराउन २०६५/९/२८ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/१२/३० को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१।२९ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखाबाट जिल्लामा रकम पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सम्बन्धमा शाही नेपाली सेनाले पक्राउ गरेको देखिन नआएको । पूर्णमा श्रेष्ठको जिम्मामा रिहा (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

२४२	शिव सापकोटा, जिल्ला धादिङ जीवनपुर गाविस, वडा नं.- १	सुरक्षाकर्मी	निजको सम्बन्धमा आयोगको हालसम्मको अनुसन्धान अनुसार निजको अवस्था अज्ञात रही बेपत्ता पारेको भन्ने देखिन आएकोले निजको अवस्था सम्बन्धमा छानविन जारी राख्दै पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- पीडित परिवारलाई उपलब्ध गराउन २०६५/९/२८ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गृह मन्त्रालयको २०६५/१२/३० को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१।२९ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखाबाट जिल्लामा रकम पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निज शिवप्रसाद सापकोटाको सम्बन्धमा शाही नेपाली सेनाले पक्राउ गरेको देखिन नआएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
२४३	अजय साही, काठमाडौँ जिल्ला,कीर्तिपुर नगरपालिका वडा नं.- ११		सुरक्षाकर्मीबाट गिरफ्तार नगरिएको जवाफ प्राप्त हुन आएको, आयोगको अनुसन्धानको क्रममा बुझिएका श्रीजङ्ग गण सिंहदरबारमा थुनामा रहेको चश्मदिद् व्यक्तिको भनाइ समेतको आधारमा निजलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी बेपत्ता बनाएको देखिन आएकोले निजको अवस्था सम्बन्धमा संलग्न सुरक्षाकर्मीलाई किन दोषी नठह्याउने ? भनी रक्षा मन्त्रालयमार्फत् नेपाली सेना मानव अधिकार निर्देशनालयलाई पत्राचार गरी अनुसन्धान जारी राख्ने र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट समेत अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउने गरी आदेश भएको दृष्टान्त समेतलाई विचार गरी पीडित परिवारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मिति २०६५/११/६ मा श्री नेपाल सरकार प्रधानमन्त्रीको कार्यालयलाई लेखी पठाउने निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजलाई सुरक्षा फौजले पक्राउ गरेको र हिरासतमा राखेको सम्बन्धमा कुनै जानकारी नभएको । यू.एन.लाई दिएको जवाफको आधारमा भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

बेपत्तापछि हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२४४	हरिप्रसाद बोलखे, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला,फूलवारी	सुरक्षाकर्मी	उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षा निकायका व्यक्तिहरूलाई फौजदारी अभियोगमा कानूनबमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु.	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/५/३० को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । मिति २०६६/१०/२२ मा जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा	पीडित परिवारलाई रु. २ लाख क्षतिपूर्ति रकम दिइएको र प्रयोगशालाको	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	गाविस, वडा नं.- ८		३,००,०००/- क्षतिपूर्ति सिफारिस गर्न सकिने उल्लेख भए तापनि अन्य घटनामा परी मानव अधिकारको उल्लङ्घन भई मृत्यु भएका व्यक्तिको आश्रित परिवारलाई नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउँदै आइरहेसरहको रकम नै प्रस्तुत घटनाको पीडित परिवारले पाउनुपर्ने न्यायोचित र मानवोचित हुने हुनाले सोहीअनुसार क्षतिपूर्तिको रकम उपलब्ध गराइदिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/२/२४ गतेको निर्णय ।	मन्त्रालय	पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ को पत्र । रु.१०,००,०००।- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मं.प. मा प्रस्ताव पेश गर्न सहमतिको लागि च.नं. १५७, मिति २०६५।६।१ मा अर्थ मन्त्रालयमा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । (क) निजको सम्बन्धमा आश्रित परिवारलाई रु.३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन यस मन्त्रालयको प.सं. कानून।०६५।६६। ९०, मिति २०६५।७।२२ गतेको पत्रबाट श्री प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, मानव अधिकार प्रवर्द्धन महाशाखामा पत्राचार गरेको । (ख) मानव अधिकार आयोगबाट भएको सिफारिसको सम्बन्धमा नेपाली सेनाको नं. २६ बाहिनी अड्डामा को.अ.ई. बोर्ड गठन भएको उक्त बोर्डले सम्बन्धित सैनिक व्यक्तिहरूको समेत बयान लिने कार्य गरेको । साथै सो आयोगको ठहरलाई अध्ययन गर्दा त्रि.वि.वि. शिक्षण अस्पताल फरेन्सिक मेडिसिन विभागले दिएको एटप्सी रिपोर्टमा हरिप्रसाद बोलखेको मृत्युको कारण Gunfire Injury to Pelvis भन्ने उल्लेख भएको साथै श्री केन्द्रीय प्रहरी वैज्ञानिक प्रयोगशाला ब्यालेष्टिक डिपार्टमेन्टको रिपोर्टमा खोका र छरुराहरू SG (Grain) size lead pellels of 12 bore shotgun Cartridge and a Wad (Plastic Cup) of 12 bore shotgun Cartiridge भन्ने उल्लेख गरेको, तर नेपाली सेनाले उक्त हतियार हालसम्म प्रचलनमा नल्याएको हुँदा सेनाको गोलीबाट नै निजको मृत्यु भएको पुष्टि हुन सक्ने देखिँदैन भनी राय पेश गरेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	रिपोर्टका आधारमा सेनाको गोलीबाट नै निजको मृत्यु भएको भनी पुष्टि नभएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
२४५	सरलासापकोटा, धादिङ जीवनपुर गाविस, वडा नं.- १	सुरक्षाकर्मी	गैरन्यायिक हत्यामा संलग्न व्यक्तिहरूमाथि ज्यानसम्बन्धी कसुरमा कारवाही गर्न जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धादिङमा दर्ता रहेको जाहेरी दर्खास्तमा कारवाही अगाडि बढाउन जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धादिङलाई आदेश दिन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने र त्रि.वि. शिक्षण अस्पताल फरेन्सिक मेडिसिन विभाग महाराजगञ्जमा रहेको सरला सापकोटाको लाश प्रहरीद्वारा थप अनुसन्धान कार्यको लागि पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र दिन र सो समयभित्र नेपाल प्रहरीद्वारा माग नभएका निजको आफन्तलाई शव बुझाइदिन फरेन्सिक मेडिसिन विभाग, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धादिङलाई सोही व्यहोरा जानकारी गराइदिने तथा पीडित परिवारलाई भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/३/३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/५/२६ को निर्णयानुसार रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ को पत्र । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. मा प्रस्ताव पेश गर्न सहमतिको लागि च.नं. १४५, मिति २०६५।५।३० मा अर्थ मन्त्रालयमा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सम्बन्धमा मिति २०६३।१०।१ गतेको पत्रबाट जवाफ पठाइसकेको । मारिएको भनी अनुसन्धान भइरहेको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सम्बन्धमा नेपाली सेनाले केन्द्रीय तहमा महासेनानीको नेतृत्वमा को.अ.ई. बोर्ड गठन गरी छानविन गरेको । उक्त बोर्डले अनुसन्धानको क्रममा विभिन्न युनिटहरूका सैनिक व्यक्तिहरूसँग बयान लिए तापनि निज सरला सापकोटालाई हत्या गर्ने समूहको पहिचान गर्न नसकिएको भनी प्रतिवेदन प्राप्त भएको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति रकम दिइएको र मारिएको भन्ने सम्बन्धमा अनुसन्धान भइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२४६	गोरेबहादुर श्रेष्ठ, जिल्ला नुवाकोट थानसिङ गाविस, वडा नं.- ५	सुरक्षाकर्मी	घटनामा संलग्न जिम्मेवार सुरक्षाकर्मीलाई फौजदारी अभियोगमा मुद्दा दायर गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५/१० को निर्णयानुसार निजलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने तथा दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्र.प्र.का.लाई निर्देशन दिने निर्णय भएको मिति २०६६/७/१० को च.नं. ७३ मा प्र.म.म.प.को पत्रबाट जानकारी प्राप्त । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका	पूर्ण

			उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५/७/५ को निर्णय ।		रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी मिति २०६८।६।१० मा बसेको नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट निर्णय भएको ।	सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)' पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
२४७	सविनकुमार थापा, नुवाकोट जिल्ला, समुद्रटार गाविस, वडा नं.-४	सुरक्षाकर्मी	घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी फौजदारी कसुरमा मुद्दा दायर गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/७/५ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको च.नं. ६२० मिति २०६६/२/३१ मा जि.प्र.का. नुवाकोटलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्तिको ड्राफ्ट पठाइएको । जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्तिसम्बन्धी जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६/८/२४ को पत्र । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिने निर्णयका लागि च.नं. १००९, मिति २०६६।१।२ मा मं.प. मा प्रस्ताव पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । मिति २०५९।३।४ गते सुरक्षा फौजले नुवाकोट जिल्लाको बोकेढुंगा र उर्लेनी गा.वि.स.हरूमा कर्डन एण्ड सर्च गर्दा नुवाकोट जिल्ला समुन्द्रटार गा.वि.स. वडा नं.४ बोकेढुंगा बस्ने सविनकुमार थापाको मृत्यु भएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडित परिवारलाई रु. ४ लाख क्षतिपूर्ति रकम दिइएको ।	आंशिक
२४८	दीपक ठकुरी, गणेश सारु मगर, सुनील तामाङ (लामा), नुवाकोट, सुनखानी गाविस- ९	सुरक्षाकर्मी	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १३ को (२) नं. बमोजिम दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि मृतकको परिवारलाई जनही रु. ३,००,०००/- को दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६५/११/२३ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीका लागि मिति २०६६।१०।११ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शाही नेपाली सेनाको कालिकास्थान पोष्टबाट मिति २०६२।७।२२ गते जिवजिवे बजार ईलाकामा अपरेशन सञ्चालन गर्दा विद्रोहीहरूसँग भएको दोहोरो भिडन्तको क्रममा सुरक्षा फौजको कारवाहीमा परी ३ जना विद्रोहीहरूको मृत्यु भएको । उक्त घटना परी मृत्यु हुने ३ जना विद्रोहीहरूको नाम तत्काल खुल्न नआएकोले सोही व्यहोरा खुलाई श्री जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रसुवा, धुन्चेबाट खटिई आएको प्रहरी अधिकृत डोरले रसुवा जिल्लाको भोर्लै गा.वि.स. वडा नं. १ स्थित जिवजिवे भन्ने स्थानमा खडा गरेको घटनास्थल प्रकृति मुचुल्का, लाश जाँच प्रकृति मुचुल्का तयार गरी लाश पोष्टमार्टमको लागि जि.प्र.का.का प्र.स.नि. हरिप्रसाद तिवारीलाई मिति २०६२।७।२४ गते बुझाइएको । उक्त मितिमा बुझाइएको ३ वटा लाशको जिल्ला अस्पताल, रसुवा, धुन्चेबाट गरिएको पोष्टमार्टम रिपोर्ट, निज आ.का.हरूबाट लिइएको फिङ्गर प्रिण्ट, आ.का.हरूको फोटोमा नाम उल्लेख भई आएअनुसार आ.का.हरू "शैलेन्द्र" भन्ने दिपक ठकुरी, गणेश सारु मगर र सुनील तामाङ्ग (लामा) को मृत्यु भएको । निजहरूको फोटोसहितको उल्लिखित कागजातहरू का.र.बि.(मानव अधिकार शाखा) मा सुरक्षित रहेको । सो कागजहरू श्री दुर्गा बक्स गण, धुञ्चे रसुवाको प.सं. १३३३१।अप्सा।०६२।६३, मिति २०६२।८।१६ गते र प.सं. १३३३१।अप्सा।०६२।६३।१, मिति २०६२।८।४ गतेको पत्रबाट प्राप्त हुन आएको । भिडन्तमा मारिएका (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त ।	आंशिक

					रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
२४९	नवराज के.सी., नुवाकोट राउनवेसी गाविस, वडा नं.- ४, पुरानो गाउँ	सुरक्षाकर्मी	यसमा निज नवराज के. सी.को मृत्यु सुरक्षाकर्मी र ने.क.पा. (माओवादी)बीच भएको दोहोरो भिडन्तमा हुन गएको देखिँदा नुवाकोटस्थित दुर्गावसु गणका तत्कालीन प्रमुख र निजबाट नाम खुल्न आएका अन्य सुरक्षाकर्मीसमेत माथि फौजदारी कानूनबमोजिम ज्यानसम्बन्धी मुद्दा दायर गर्न र पीडितका आश्रित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन मिति २०६५/४/२९ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस पठाउने ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको मिति २०५९।७।३० गते नुवाकोट जिल्लाको बाह्रबिसे गा.वि.स. ईलाकामा माओवादी आतङ्ककारीहरूसँगको दोहोरो भिडन्तमा परी मृत्यु भएको । (निजलाई नेपाली सेनाले पक्राउ नगरेको र निजको सम्बन्धमा नेपाली सेनामा कुनै पनि रेकर्ड नभएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त भएको ।) भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
२५०	मनोज भन्ने ज्ञानुप्रसाद रेग्मी, पोखरा जिल्ला पर्वत पाखापानी गाविस, वडा नं.- २	सुरक्षाकर्मी	आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनअनुसार २०५९/१/१६ गते दोहोरो भिडन्त नै नभएको र बिहान करिब ४:०० बजेको समयमा सेनाले १ जनाको हत्या गरी गाउँका मानिसहरूलाई भेला जम्मा गराई मुचुल्का तयार पारेको, शव परीक्षण नभएको भन्ने समेत देखिँदा सुरक्षाकर्मीबाट गैरन्यायिक हत्या भई मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखिँदा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १३ (१) (२) नं.बमोजिम दोषीको पहिचान गरी कारवाही गर्न र ऐ. नियम १७ बमोजिम पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मिति २०६५/११/८ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाली सेनाले हत्या गरेको भनी लागेको लान्छना सम्बन्धमा सम्बन्धित युनिटले जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट कुनै पनि अभिलेख प्राप्त नगरेको, जिल्ला प्रहरी कार्यालयसँग समन्वय गर्दा सो घटनाको सम्बन्धमा मिति २०५९।०१।१६ गते पर्वतको दुलुङ्गमा संयुक्त सुरक्षा फौजको टोलीसँगको भिडन्तमा निजको मृत्यु भएको भनी सम्बन्धित युनिटबाट प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त ।	आंशिक
२५१	अर्जुन पाण्डे, नुवाकोट जिल्ला		अर्जुन पाण्डे घेरा तोडी भागेको अवस्था सुरक्षाकर्मीले गोली हानी मारेको तथ्य पुष्टि हुन सकेको देखिएन । लाश पनि	रक्षा मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार	मिति २०५९।८।२४ गते नुवाकोट जिल्ला सुनाखानी गा.वि.स. वडा नं. ८ मा सुरक्षा फौजले कर्डन एण्ड सर्च गर्दा निजको मृत्यु भएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको	पूर्ण

	सुनाखानी गाविस, वडा नं.- ९		मृतकको आफन्तलाई बुझाएको नदेखिँदा अर्जुन पाण्डेको लाश के भयो ? त्यसबारे सेनालाई ७ दिनभित्र जवाफ दिन पत्र लेखी बुझी जवाफ आएपछि वा तोकिएको म्याद गुज्रेपछि आवश्यक कारवाहीको लागि पेश गर्नू ।	आयोग		भन्ने विवरण प्राप्त भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	

माओवादीद्वारा अपहरण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२५२	धनबहादुर थापा, जिल्ला बारा रतनपुरी गाविस स्थायी घर भई सशस्त्र प्रहरी बल भद्रकाली गण पिलुवा बारामा कार्यरत	माओवादी	बेपत्ता पारी अवस्था सार्वजनिक नभएकोमा अनुसन्धान जारी राखी निजलाई नेकपा (माओवादी) बाट नै अपहरण गरी स्थिति सार्वजनिक नभएकोले पीडित परिवारलाई अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउन सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट निर्णयसमेत भइसकेको देखिँदा अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराउन मिति २०६५/९/२३ मा नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको २०६५/१२/३० को निर्णयानुसार रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । चौथो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ३३९४, मिति २०६६।१।१० मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

हिरासतमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२५३	मोतीचन्द्र राई, खोटाङ जिल्ला सप्तेश्वर गाविस, वडा नं.- ८		नेपाली सेनाअन्तर्गत भवानी दल गुल्म मुडे व्यारेकका तत्कालीन गुल्मपतिसहित घटनामा संलग्न सैनिकको नाउँसमेत खोल्न/खुलाउन लगाई अरू बुझ्नुपर्ने कुरा बुझी प्रचलित कानूनबमोजिम निजहरूमाथि ज्यानसम्बन्धी मुद्दा दायर गर्न लगाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने र मृतकका आश्रित परिवार हकवालालाई आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने भनी २०६५/५/१२ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको मृत्यु भएको सम्बन्धमा घटनास्थल तथा लाशजाँच प्रकृति मुचुल्का पाना ३ को थान १ यसै पत्रसाथ संलग्न गरी पठाइएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

विष्फोटमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२५४	फुर्वा शेर्पा, दारिञ्चे शेर्पा, ताप्लेजुङ जिल्ला, चाँगे गाविस, वडा नं.- १		पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि जनही रु. २,५०,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र मृतकका बालबालिकाको निःशुल्क पठनपाठनको व्यवस्था मिलाउनसमेत नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने आयोगको मिति २०६५/३/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२५५	टलबहादुर बस्नेत, रामेछाप, बाम्तीभण्डार गाविस- ८	नेकपा (माओवादी)	घटनाको छानविन गरी क्षतिपूर्ति पाऊँ भन्ने सम्बन्धमा निजका परिवारलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराउन सिफारिस गरी पठाउने भनी २०६५/७/२१ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । टलबहादुर बस्नेतको नाउँ रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१०।११ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
२५६	मृतक ऐतुराम राना, घाइतेहरू केशकुमारी राना, नीलबहादुर राना, भुमबहादुरडिसुवा, पाल्पा, खालिवन गाविस, वडा नं.- ५	ने. क. पा. (माओवादी)	निज ऐतुराम रानाको मृत्यु हुन गएकोले पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र घाइतेहरू केशकुमारी राना, नीलबहादुर राना र भुमबहादुर डिसुवाको निःशुल्क उपचारको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी २०६५/९/२० मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१०।११ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

आन्तरिक विस्थापित

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२५७	बाढीपीडितहरू, कैलाली, कञ्चनपुर	–	आयोगको क्षेत्रीय कार्यालय धनगढीबाट प्रस्तुत प्रतिवेदन सिफारिससहित नेपाल सरकारलाई पठाई सोको प्रेस विज्ञप्ति प्रकाशित गर्ने भनी २०६५/६/९ मा निर्णय गरिएको । साथै निम्नबमोजिम सिफारिस गरिएको छ : - विस्थापित र बाढीपीडितहरूलाई राहत वितरण गर्ने कार्य अत्यन्त प्रारम्भिक अवस्थामा रहेको हुनाले राहत वितरणमा हरसम्भव उपायहरू अपनाउन र भइरहेको स्रोत साधन अपर्याप्त भएको, भएको साधनको पनि प्रभावकारी उपयोग नभएकोले स्रोतसाधन थप गर्न तथा भएको साधनको योजनाबद्ध ढङ्गले एकद्वार नीतिबमोजिम उद्धार तथा राहत वितरणमा प्रभावकारी व्यवस्था गर्न, - बाढीपीडित/विस्थापितहरू रहे बसेका शिविरहरूको अद्यावधिक अभिलेख नभएको पाइएकाले सो अभिलेख अद्यावधिक गर्न, - कतिपय शिविरहरूमा सानो कोठामा धेरै व्यक्तिहरू एकैठाउँमा अटाई-नअटाई बसेको र महिला र पुरुषहरू एकै ठाउँमा बसेको पाइएकोले शिविरहरूलाई सङ्ख्यात्मक र लैङ्गिक संवेदनशीलताको दृष्टिकोणले व्यवस्थित गर्न, - सुत्केरी महिला, गर्भवती महिलाहरूले आश्रय लिइरहेका स्थानहरूमा शारीरिक आवश्यकता अनुसारको खानाको व्यवस्था र ओढ्ने ओछ्याउने सामग्रीको थप गरी आवश्यक स्वास्थ्य व्यवस्था गरी मातृत्वको संरक्षणको अधिकार सुनिश्चित गर्न, - कतिपय स्थानहरूमा मानव बस्तीको नजिक चौपायाहरू मरेका तर तिनीहरूको उचित व्यवस्थापन नहुँदा वातावरण दुर्गन्धित भई मानव स्वास्थ्यमा समेत प्रतिकूल प्रभाव पर्न सक्ने हुँदा समयमै उचित व्यवस्था गर्न ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कैलाली र कञ्चनपुरमार्फत् र सोही कार्यालयको समन्वयमा बाढीपीडितहरूलाई तत्काल राहत वितरण र पुनर्स्थापन गर्ने कार्य गरिएको ।	बाढीपीडितहरूलाई तत्काल राहत वितरण र पुनर्स्थापन गर्ने कार्य गरिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२५८	कमलप्रसाद चौलागाईं, रामेछाप गुन्सी भदौरे- ३	माओवादी	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रामेछापबाट रु. ९४,९५१/- क्षति भएको भनी मूल्याङ्कन गरेको देखिँदा उक्त रकम हालसम्म पनि उपलब्ध गराएको रहेनछ भने अविलम्ब उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६५/२/२९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको मिति २०६१।०४।११ को निर्णय अनुसार ४२,४००।- रूपैयाँ भुक्तानी लिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	यथोचित क्षतिपूर्ति रकम दिइएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२५९	दुर्गाबहादुर खड्का, रामेछाप जिल्ला बिजुलीकोट- १	माओवादी	विस्तृत शान्ति सम्झौता सम्पन्न भएपछि आफ्नै घरमा बसिरहेको तर माओवादीबाट गराइएको क्षति वापत रु. १,२३,५२५/- मूल्याङ्कन भएको पाइन्छ । जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट भएको मूल्याङ्कनबमोजिमको रकम हालसम्म पनि दिइएको रहेनछ भने उक्त रकम अविलम्ब उपलब्ध गराइदिन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने मिति २०६५/२/२९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	मिति २०६२।०९।१४ को गृह मन्त्रालयको निर्णय अनुसार २६,२५०।- भुक्तानी लिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र	यथोचित क्षतिपूर्ति रकम दिइएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		
२६०	वीरबहादुर खड्का, रमेश खड्का, रामेछाप जिल्ला बिजुलीकोट- १	माओवादी	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रामेछापले निजहरूको रु. ४,२०,०००/- को सम्पत्ति क्षतिको मूल्याङ्कन भई गृह मन्त्रालय पठाएको पाइएकोले मूल्याङ्कन भएको रकम हालसम्म पनि दिइएको रहेनछ भने उक्त रकम अविलम्ब उपलब्ध गराइदिन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने मिति २०६५/२/२९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको मिति २०६१।०१।१३ को निर्णयअनुसार ४९,०००।- रूपैयाँ भुक्तानी लिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	यथोचित क्षतिपूर्ति रकम दिइएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२६१	पार्वती खड्का, रामेछाप जिल्ला बिजुलीकोट- १	माओवादी	नेपाल सरकार र ने.क.पा. (माओवादी) बीच शान्ति सम्झौता भएपछि घर फर्किएको तर क्षति भएको सामान नपाएको भन्ने र जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट क्षतिको रकम रु. २,९६,०००/- मूल्याङ्कन गरेको देखिँदा उक्त रकम हालसम्म पनि उपलब्ध गराएको रहेनछ भने अविलम्ब भुक्तानी गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने ठहर्छ भन्ने मिति २०६५/२/२९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाट सिफारिस प्राप्त नभएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाटसिफारिस भई नआएको ।	आंशिक
२६२	टहलबहादुर कार्की, रामेछाप जिल्ला देउराली गाविस, वडा नं.- ८	माओवादी	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रामेछापबाट रु. १०,३४,३००/- क्षति भएको भनी मूल्याङ्कनसमेत गरेको आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनबाट देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रामेछापबाट मूल्याङ्कन भई गृह मन्त्रालयमा पत्राचार भएबमोजिमको रकम उजुरवाला टहलबहादुर कार्कीले नपाएको रहेछ भने उक्त रकम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने २०६५/३/१० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको मिति २०६१।०३।१६ को निर्णय अनुसार ५८,५५०।- रूपैयाँ भुक्तानी लिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	यथोचित क्षतिपूर्ति रकम दिइएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२६३	नरबहादुर गाहा मगर, रामेछाप जिल्ला, तिल्पु गाविस, वडा नं.- ३	माओवादी	कब्जा गरेको श्रीसम्पत्ति फिर्ता नगरेको र जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रामेछापबाट समेत रु. २,८९,३६०/- रकम क्षति भएकोले मुआब्जा पाउनुपर्ने भनी गृह मन्त्रालयमा पत्राचार गरेको देखिँदा हालसम्म पनि उक्त रकम क्षतिपूर्ति नपाएको रहेछ भने अविलम्ब उक्त रकम पीडितलाई दिनू भनी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६५/३/१० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाट सिफारिस प्राप्त नभएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाटसिफारिस भई नआएको ।	आंशिक

२६४	फुर्पा ग्याल्मु शेर्पा, रामेछाप जिल्ला, भुजी गाविस, वडा नं.- ७	माओवादी	नेपाल सरकार र ने.क.पा. (माओवादी) बीच भएको विस्तृत शान्ति सम्झौतापछि घर फर्किंदा पुन: गाउँमा बस्न नदिई कुटपिट गरेको कारण काठमाडौँ मैजुबहाल बस्दै आएको भन्ने आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट देखिँदा उजुरवालाको के कति क्षति भएको छ ? त्यसको मूल्याङ्कन गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र आफ्नै घरमा फर्किन सक्ने गरी शान्ति सुरक्षाको प्रभावकारी व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई लेखी सिफारिस गरी पठाउने निर्णय गरियो साथै यसको बोधार्थ र कार्यार्थ ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी कार्यालयलाई पठाउने मिति २०६५/३/१० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाट सिफारिस प्राप्त नभएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाटसिफारिस प्राप्त नभएको ।	आंशिक
२६५	भीमसेन पाण्डे, बाबरे गाविस, वडा नं.-९, दोलखा	माओवादी	नेपाल सरकार र ने.क.पा. (माओवादी) बीच भएको विस्तृत शान्ति सम्झौता तथा २३ बुँदे सहमतिअनुसार विस्थापित व्यक्तिहरूलाई घर फर्काउने व्यवस्था भइसकेको हुँदा निज भीमसेन पाण्डे र निजका परिवारलाई घर जाने वातावरण मिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने तथा ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी कार्यालयलाई बोधार्थ तथा कार्यार्थ दिने मिति २०६५/३/१५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
२६६	कोशी बाँध भत्किएर विस्थापितहरू, सुनसरी	–	बाढीबाट प्रभावितहरूको सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई निम्नानुसारको सिफारिस गर्ने आयोगको मिति २०६५।५।१२ को निर्णय । ● मिति २०६५/५/२ गते कोशी बाँध भत्किँदा भएको धन सम्पत्तिको अपूरणीय क्षति जस्तो संवेदनशील घटनाको सत्यतथ्य पत्ता लगाउन जाँचबुझ आयोग गठाउन गरी घटनाको सत्यतथ्य सार्वजनिक गर्न, ● विस्थापितहरूलाई लागि अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन रूपमा पर्याप्त र भरपर्दो मानवीय राहत सामग्रीसहित पुन:स्थापना तथा बसोवासको व्यवस्था गर्न, ● विस्थापितहरूलाई सुरक्षित ठाउँमा व्यवस्थित रूपमा बसाउन, विस्थापितहरूको तथ्याङ्क संकलन गर्न र परिवारसँग सम्पर्कविहीन व्यक्तिहरूको खोजतलास गरी परिवारमा पुन:स्थापना गराउन, ● विस्थापितहरू विद्यालयमा बसेको हुँदा पठनपाठन अबरुद्ध हुन पुगेकोले तत्काल अन्यत्र सुरक्षित ठाउँमा व्यवस्था मिलाई विद्यालय सुचारु गर्न, ● स्थानीय समाजसेवी, उद्योगी, व्यापारी, सङ्घसंस्थाबाट उपलब्ध गराएको राहत कमी भएमा थप सामग्री उपलब्ध गराउन इच्छुक पाइएको हुँदा पर्याप्त मात्रामा व्यवस्थित ढङ्गले राहत वितरण कार्य गर्न, ● अविलम्ब बाँध बाँध्ने कार्यको थालनी तथा वैकल्पिक मार्गको व्यवस्था गर्न, ● वैकल्पिक मार्ग प्रयोग गर्दा लुटपाट हुने तथा नदी पार गर्दा डुङ्गा पल्टन गई ज्यान जाने हुँदा सो मार्गमा शान्ति सुरक्षाको व्यवस्था गर्न तथा डुङ्गा प्रयोग गर्ने प्रयोजनको लागि लाइफ ज्याकेटको व्यवस्था गर्न, ● कोशी व्यारेज भारतीय भूमिबाट नजिक भएकोले विभिन्न आपराधिक गतिविधि बढ्न गएको हुँदा विस्थापितहरूको जीउज्यानको सुरक्षार्थ पर्याप्त मात्रामा सुरक्षा पोष्टहरूको व्यवस्था गर्न,	गृह मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, ऊर्जा मन्त्रालय, सिँचाइ मन्त्रालय, भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सुनसरी र सप्तरीमार्फत् र सोही कार्यालयहरूको समन्वयमा बाढीपीडितहरूलाई तत्काल राहत वितरण र पुनर्स्थापन गर्ने कार्य गरिएको ।	बाढीपीडितहरूलाई तत्काल राहत वितरण र पुनर्स्थापन गर्ने कार्य गरिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			• विस्थापितहरूको स्वास्थ्यलाई ध्यानमा राखी प्रत्येक शिविरमा स्वास्थ्य सेवा र औषधीको नियमित आपूर्ति गर्न र स्वच्छ खानेपानी तथा बिजुली बत्तीको व्यवस्था मिलाउनुको साथै महिला तथा बालबालिकाको लागि विशेष व्यवस्था गर्न, • बाढीपीडितका लागि देशका विभिन्न ठाउँमा संकलन गरेको राहत दुरूपयोग हुन सक्ने सम्भावनाबारे जनगुनासो आएकोले त्यस्ता कार्य अविलम्ब रोकी संकलित सामग्रीको विवरण यथार्थ र पारदर्शी बनाउन, • अल्पकालीन र दीर्घकालीन बाटोको व्यवस्था मिलाउन भारत सरकारसित कूटनैतिक पहल गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने आयोगको मिति २०६५/५/१२ को निर्णय ।				
२६७	आङ्शवा शेर्पा, रामेछाप जिल्ला, चुचुरे गाविस, वडा नं.- २	माओवादी	आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन तथा जिल्ला प्रशासन कार्यालयको विवरण अनुसार रु. ७,५०,०००/- सम्पत्ति क्षति भएको भनी मूल्याङ्कन गरेको विवरण आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनमा संलग्न भएको पाइयो । निज हालसम्म पनि आफ्नो घर स्थायी बसोवास भएको ठाउँमा फर्किन नसकेको र क्षतिपूर्तिसमेत प्राप्त भएको भन्ने मिसिल संलग्न कागजबाट नदेखिँदा जिल्ला प्रशासन कार्यालय मन्थली रामेछापबाट निर्णयबमोजिम क्षतिपूर्ति प्राप्त नगरेको भए अविलम्ब क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन निजलाई पुन:स्थापित गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने र आन्तरिक विस्थापितलाई घर फर्कने वातावरण मिलाउन ने.क.पा. (माओवादी) लाई पत्राचार गर्ने मिति २०६५/६/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाट सिफारिस प्राप्त नभएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाटसिफारिस प्राप्त नभएको ।	आंशिक
२६८	डिकबहादुर तामाङ, रामेछाप जिल्ला, दोरम्बा गाविस, वडा नं.- ४	माओवादी	२०५७ सालदेखि विस्थापित भई रु.३,४१,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय मन्थली रामेछापबाट मूल्याङ्कन भएको देखिँदा उक्त रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने र निज हालसम्म पनि पुन:स्थापित नभएको देखिँदा आवश्यक सुरक्षाको प्रबन्ध गर्न र विस्तृत शान्ति सम्झौताको पूर्ण पालना गरी सम्पत्ति फिर्ता लगायत निजलाई घर फर्कने वातावरण बनाउन ने.क.पा. (माओवादी) लाई पत्राचार गर्ने मिति २०६५/६/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी	गृह मन्त्रालयको मिति २०६१।०४।११ को निर्णय अनुसार ४५,०००।- रूपैयाँ भुक्तानी लिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	रु. ४५,०००।- क्षतिपूर्ति रकम दिइएको ।	आंशिक
२६९	पदमबहादुर सुनुवार, रामेछाप जिल्ला दुरागाउँ गाविस, वडा नं.- १	माओवादी	आयोगको टोलीबाट अनुसन्धान हुँदा जिल्ला प्रशासन कार्यालय मन्थली रामेछापको मूल्याङ्कनअनुसार रु. ४,६१,४००/- क्षति भएको देखिँदा उक्त रकम हालसम्म उपलब्ध गराएको मिसिल संलग्न कागजातबाट नदेखिँदा उक्त रकम अविलम्ब उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने र आन्तरिक विस्थापितलाई पुन:स्थापित गराउन ने.क.पा. (माओवादी) लाई आग्रह गर्ने मिति २०६५/६/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी	गृह मन्त्रालयको निर्णय अनुसार ७४,००० मध्ये रु. ४२,४००।- मिति २०६६।१२।०४ मा भुक्तानी लिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	रु.४२,४००।- क्षतिपूर्ति रकम दिइएको ।	आंशिक

२७०	डावा शेर्पा, रामेछाप जिल्ला चुचुरे गाविस, वडा नं.- २	माओवादी	निजको क्षति भएको मूल्याङ्कन रु. ४,२१,०००/- जिल्ला प्रशासन कार्यालय मन्थली रामेछापबाट भएको तर हालसम्म क्षतिपूर्ति नपाएको र पुन:स्थापितसमेत नभएको भन्ने आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट देखिँदा जिल्ला प्रशासन कार्यालयको मूल्याङ्कनको रकम हालसम्म पनि उपलब्ध गराएको नदेखिँदा अविलम्ब उक्त रकम रु.४,२१,०००/- उपलब्ध गराउन र निजको परिवारलाई आवश्यक सुरक्षासहित पुन:स्थापित गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने र पुन:स्थापना गराउन आवश्यक सहयोग गर्न ने.क.पा. (माओवादी) लाई आग्रह गर्ने मिति २०६५/६/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी	गृह मन्त्रालयमा निवेदन प्राप्त । प्रकृया नपुगी निर्णय हुन बाँकी भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	प्रकृया नपुगी निर्णय हुन बाँकी ।	आंशिक
२७१	पूर्ण लामा, रामेछाप जिल्ला राकाथुम गाविस ९	माओवादी	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रामेछापले मूल्याङ्कन गरेको रु.५,४५,४००/- अविलम्ब उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने र पुन:स्थापना गराउन आवश्यक सहयोग गर्न ने.क.पा. (माओवादी) लाई आग्रह गर्ने निर्णय गरियो भन्ने मिति २०६५/६/७ को निर्णय । आयोगको मिति २०७०।३।१३ को निर्णय अनुसार बेपत्ता भएको सन्दर्भमा पुन: सिफारिस (हे. सिफारिस सङ्ख्या ७०७) ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी	गृह मन्त्रालयको मिति २०६१।०४।११को निर्णय अनुसार १२,८५० रूपैयाँ भुक्तानी लिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	रु. १२,८५०।- क्षतिपूर्ति रकम दिइएको ।	आंशिक
२७२	दीपबहादुर कार्की, रामेछाप जिल्ला सुकाजोर- १	माओवादी	जिल्ला प्रशासन कार्यालयको मूल्याङ्कनअनुसार रु. १,४०,२४८/- क्षति भएकोले क्षतिपूर्ति अविलम्ब उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरिएको हाल निज पुन:स्थापित भइसकेको देखिँदा थप केही गरिरहनु परेन भन्ने मिति २०६५/६/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाट सिफारिस प्राप्त नभएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाटसिफारिस प्राप्त नभएको ।	आंशिक
२७३	कर्मराज तामाङ, रामेछाप ओखेती गाविस- २	माओवादी	जिल्ला प्रशासन कार्यालय मन्थली रामेछापको मूल्याङ्कनअनुसार रु. ७,९०,३५०/- क्षति भएको देखिँदा उक्त रकम हालसम्म पनि उपलब्ध गराएको नदेखिँदा सो रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने र पुन:स्थापित गराउन सहयोग गरी विस्तृत शान्ति सम्झौताको पूर्ण पालना गर्न/गराउन ने.क.पा. (माओवादी) लाई पत्राचार गर्ने मिति २०६५/६/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी	कर्मराज तामाङको कुनै कागजात प्राप्त नभएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	कर्मराज तामाङको कुनै कागजात प्राप्त नभएको ।	आंशिक
२७४	कृष्णप्रसाद अधिकारी, फुजेल गाविस ७, गोरखा	माओवादी	निजका परिवार विस्थापित भएको भन्ने सम्बन्धमा मुद्दाको अनुसन्धान कारवाही अगाडि बढाउन चितवन प्रहरी कार्यालयलाई लेखी पठाउने, मृतक कृष्णप्रसाद अधिकारीको कानूनबमोजिम हकवालालाई क्षतिपूर्ति वापत रु. ३,००,०००/- उपलब्ध गराउन साथै निजहरू आफ्नो घरबाट विस्थापित भइसकेको हुनाले आफ्नो घरबारमा स्थापित गराउन र आवश्यक सुरक्षा पनि प्रदान गर्न नेपाल सरकार तथा गृह मन्त्रालयलाई लेखी पठाउने भनी २०६५/१२/२३ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिबाट सिफारिस प्राप्त नभएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१०।११ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

					रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		

सम्पत्ति कब्जा

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२७५	ध्रुवकुमार साह, दिलीपकुमार सिंह, अजमकुमार साहसमेत, बारा जिल्ला, सुन्दरादेवी गाविस, वडा नं.- ६		आयोगबाट अनुसन्धान टोली खटाई प्राप्त प्रतिवेदन हेर्दा आफ्नो नाउँमा रहेको जग्गाको उपभोग गर्न पाउने मौलिक अधिकार निवेदकहरूको रहे भएको देखिँदा शान्ति सुरक्षासहित सोको वातावरण दिलाउन नेपाल सरकार, जिल्ला प्रशासन कार्यालय बारा र भूमिसुधार कार्यालय बारालाई लेखी पठाउने र सोको बोधार्थ ने.क.पा. (माओवादी) लाई दिने भनी २०६५/१०/१ गते निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
२७६	खड्गराज मैनाली, जिल्ला बारा, सपही गाविस, वडा नं.- ४		जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाराको च.नं. २२६५, २०६२/३/१७ को पत्रानुसार जग्गा जमिनसमेत माओवादी समूहले कब्जा गरेको भन्ने उल्लेख भई आएको देखिँदा र शान्ति सम्झौतापश्चात् पनि सो जग्गा कब्जा गरिरहेको भन्ने पीडितको उजुरी देखिँदा कब्जा गरेको सम्पत्तिको क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने र शान्ति सम्झौताको पालना गरी कब्जा गरिएको जग्गाजमिन फिर्ता गर्न/गराउन ने.क.पा. (माओवादी) लाई बोधार्थ लेखी पठाउने भनी मिति २०६५/११/१ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक

बन्दीको अधिकार

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२७७	कृष्ण परियार, कास्की जिल्ला पोखरा उमनपा		सम्बन्धित निकायबाट कुनै पहल नभई हाल कारागार शाखा पर्सामा रहेको हुँदा निजको उपचारको लागि कारागार स्थानान्तरमा पहल गरी पाऊँ भन्ने उजुरीउपर छलफल हुँदा कारागारमा रहेका बन्दी कृष्ण परियारको उपचार	गृह मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन		आंशिक

			वीरगञ्जमा रहेको अस्पतालमा उपचार गराउन पठाउने, त्यस ठाउँमा उपचार हुन नसक्ने भनी अस्पतालले लेखेमा नेपालभित्र जुन अस्पतालमा उपचार हुन सक्छ त्यहाँ उपचार गराइदिने भनी कारागार शाखा पर्सालाई लेखी पठाउने मिति २०६५/१२/२३ को निर्णय ।	मन्त्रालय	क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		
२७८	राजेन्द्रविक्रम गुरुङ, काठमाडौँ जिल्ला,कामनपा वडा नं.- ४		नेपाल सरकार र हङ्कङ्ग सरकारबीच कैदी हस्तान्तरण गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारले कैदीलाई आफ्नो देशमा कैदीको रूपमा राख्न चाहेमा कैदी र कैदीको परिवारको अनुरोधमा कैदीलाई नेपाल पठाउन सक्ने हुँदा निजलाई नेपालको कारागारमा ल्याउन पहल गरी पाऊँ भन्ने निवेदन सम्बन्धमा यसमा के गर्न सकिन्छ ? भनी आवश्यक कारवाहीका लागि परराष्ट्र मन्त्रालयलाई लेखी पठाउने भन्ने मिति २०६५/१२/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय	नेपाल तथा हङकङ सरकारका बीच Extradition Treaty नभएको हुँदा हङकङमा रहेका नेपाली कैदीहरूलाई नेपाल स्थानान्तर गरी हन्तान्तरण गर्ने प्रक्रिया अघि नबढाउने, साथै सो प्रकृतिको सन्धि गर्न समेत नेपाल इच्छुक नभएको भन्ने नेपाल सरकारको निर्णय गृह मन्त्रालयबाट प्राप्त भए अनुरुप नेपाली महावाणिज्य दूतावास, हङकङमार्फत् हङकङ सरकारलाई गराइसकिएको सन्दर्भमा, उक्त सम्बन्धमा नेपाल सरकारको निर्णयमा कुनै परिवर्तन भए नभएको जानकारी विभिन्न मितिमा गृह मन्त्रालयमा पत्राचार भएको । गृह मन्त्रालयबाट हालसम्म जवाफ प्राप्त हुन नआएको भनी परराष्ट्र मन्त्रालयको No. UN/66/३६२, मिति २०६९।३।२१ को पत्रबाट लेखिआएको ।		आंशिक

(झ) आयोगबाट २०६६ सालमा भएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयनको स्थिति

गैरन्यायिक हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
२७९	माया तामाङ, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला पनौती नपा-४	सुरक्षाकर्मी	सुरक्षा निकायको लापरवाहीबाट मृत्यु भई मानव अधिकारको उल्लङ्घन हुन गएको देखिँदा संलग्न दोषीलाई फौजदारी अभियोगमा कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने भनी मिति २०६६/२/२१ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । माया तामाङ, पाँचौँ प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१०।११ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । (क) घटनाका सम्बन्धमा सत्य साँचो नबोल्ने अधिकृत १ लाई १३ महिना बढुवा रोक्का गर्ने । (ख) आफूभन्दा माथिल्लो दर्जाको आदेश मान्नुपर्छ भनी परिस्थितिलाई मूल्याङ्कन नगरी निज महिलाको मृत्यु भएको र त्यस बखत संयुक्त सुरक्षा फौज (पटेल टोली) को कमाण्डर म गएको हुँ भनी छानविन टोली समक्ष झुट्टा बयान दिई सैनिक अनुशासन विपरीत कार्य गरेको अभियोगमा सैनिक ऐन बमोजिम कसुरमा दोषी ठहऱ्याई १ पदिकलाई एक पटकलाई नसियत दिइएको । (ग) त्यस्तै घटनामा दोषी ठहरिएका १ जना बिल्लादारले नियन्त्रणमा लिन सक्ने अवस्था विद्यमान हुँदाहुँदै सोतर्फ केही प्रयास नगरी बढी शक्तिको प्रयोग गरी गोली हानी मारेको भन्ने अभियोगमा निजलाई सैनिक ऐन बमोजिम भविष्यमा सरकारी सेवाको लागि अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिनुका साथै गरी १८ महिना कैद गर्ने भन्ने फैसला भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने निर्णय भएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
२८०	हैदर मियाँ अन्सारी, सर्लाही जिल्ला, पर्सा गाविस	सुरक्षाकर्मी	आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन हेर्दा सादा पोसाकमा गएका सुरक्षाकर्मीलाई गाउँलेले चिन्न नसकी हातहतियारदेखि त्रास र भयमा रहेका गाउँलेमाथि अन्धाधुन्ध गोली प्रहार गरी मानव अधिकारको उल्लङ्घन गरी हैदर अन्सारीको मृत्यु भएको देखिँदा मृतकको पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिन, गोली लागी घाइते भएका भिखारी भण्डारीको नि:शुल्क उपचार गरी निजलाई यातना भएको देखिँदा रु. ५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न/गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६६/२/२१ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । हैदर मियाँ अन्सारी, प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१०।११ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । सो सम्बन्धमा विस्तृतमा अनुसन्धान गर्न श्री नं. ९ बाहिनी अड्डामा गठन भएको को.अ.ई. बोर्डलाई निर्देशन दिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको तथा दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२८१	तारा तामाङ, सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, तातोपानी गाविस, वडा नं.- ४		विभिन्न सरोकारवालाहरूबीच छलफल भई मृतकका परिवारलाई रु.१०,००,०००।- क्षतिपूर्ति दिने, आश्रित ३ जना बालबालिकाहरूलाई कक्षा १० सम्म नि:शुल्क पढाइदिने र घाइतेहरू तथा सम्पत्ति क्षति भएकालाई उचित क्षतिपूर्ति दिने सहमति भएको पाइएको । गोली प्रहार गर्ने प्रहरीलाई निलम्बन गरिएको भए तापनि यसले मात्र न्यायको यथोचित प्रक्रिया पूरा भएको मान्न सकिने अवस्था नदेखिएकोले गोली प्रहार गर्ने प्रहरी कर्मचारीलाई फौजदारी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/१९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	तारा तामाङ, प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । प्रहरी प्रधान कार्यालय मानव अधिकार इकाईको च.नं. १४८ मिति २०६६।९।२७ को आयोगलाई प्रेषित पत्रानुसार निज प्रहरी निरीक्षक दर्जाको एक जिम्मेवार प्रहरी अधिकृतबाट तत्कालीन स्थितिलाई मूल्याङ्कन गरी कार्य सम्पादन गर्न नसकेकोले निजलाई प्रहरी नियमावली, २०४९ बमोजिम अभिलेखमा जनिने गरी नसियत दिने भनी मिति २०६३।९।७ गते निर्णय भएको र निज तारा तामाङ्को पति बखतबहादुर तामाङ्ले मिति २०६३।७।२२ मा क्षतिपूर्ति वापतको रकम रु. १०,००,०००।- जिल्ला प्रशासन कार्यालय सिन्धुपाल्चोकबाट पाइसकेको भनी जानकारी प्राप्त । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.११ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लाबाट प्राप्त गरेको, पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने र दोषी प्रहरीलाई प्रहरी नियमावली , २०४९ अनुसार कारवाही भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२८२	नागेन्द्रप्रसाद यादव, बारा, प्रष्टोका-३		आयोगको टोलीको स्थलगत अनुसन्धान प्रतिवेदनअनुसार दोहोरो भिडन्त भएको नदेखिँदा प्रहरी टोलीबाट अत्यधिक शक्तिको प्रयोग गरी मानव अधिकार उल्लङ्घन गरेको	गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको च.नं. ४६७ को पत्रसाथ संलग्न विवरण अनुसार निजलाई क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न गृह मन्त्रालयको आर्थिक प्रशासन शाखामा विवरण पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई मिति २०६६।१०।११ मा भुक्तानीका लागि आर्थिक	▪ क्षतिपूर्ति रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको ।	आंशिक

			देखिँदा उक्त घटनामा संलग्न प्रहरीहरूलाई फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो साथै जि.प्र.का. बाराको च.नं. ४१९५ मिति २०६५/११/१४ मा प्राप्त दशी प्रमाणसमेत फिर्ता पठाइदिने भनी २०६६/२/२१ मा निर्णय ।		प्रशासन शाखामा लेखिएको र सो शाखाबाट रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । भूमिगत सशस्त्र समूहका व्यक्तिहरूद्वारा सर्वसाधारणलाई हतियार देखाई ज्यान मार्ने समेतको धम्की दिई डरत्रासमा पारी आतंकित तुल्याई चन्दा संकलन गरी हिँडेको भन्ने प्राप्त जानकारीको आधारमा मिति ०६५।५।४ गते अ.प्र.पो. गण्डकमा कार्यरत प्र.स.नि. मोतिलाल साहको कमाण्डमा गस्ती गर्दै जाने क्रममा दिनको १३:२५ बजेको समयमा बारा जिल्ला गाविस प्रष्टोका ८ र बुनियादको सिमानामा पुग्दा भूमिगत तराई मुक्तिमोर्चाका बारा पर्सा सैन्य कमाण्डर ऐ. प्रोष्टाका ३ मा बस्ने वर्ष ३५ को वन्तु भन्ने नागेन्द्र यादवसँग एक्कासी जम्काभेट भएको र निज तरुणदल बारा जिल्लाका अध्यक्ष लुकेश सिंह उपर गोली चलाई ज्यान मार्ने उद्योग गर्ने कार्यमा समेत संलग्न रही फरार रहेको हुँदा निजलाई सोधपुछ र चेकजाँच गर्ने क्रममा भागी ऐ. बुनियाद ८ स्थित वैजनाथ यादवको गोठमा पसी अन्धाधुन्ध गोली प्रहार गरेको हुँदा प्रहरीले आत्मरक्षाको लागि जवाफी फायर गर्दा दोहोरो भिडन्तमा निज वन्तु भन्ने नागेन्द्र यादवको मृत्यु भएको र निजको साथबाट कटुवा बन्दुक १, ऐ.को गोली राउण्ड ३, गोलीको खोका थान ३, र अखिल तराई मुक्तिमोर्चा जिल्ला कार्यसमिति वारा पर्साको प्रेश विज्ञप्ति १ समेत बरामद भएको, मृतकको लाशको घटनास्थल लाशजाँच मुचुल्का, पोष्टमार्टम समेतको कार्य पूरा गरी निजको भाइ गजेन्द्र यादवलाई लाश जिम्मा दिई सो मुद्दा भवितव्य ज्यान शीर्षकमा दर्ता गरी अनुसन्धान कार्य पूरा गरी कोही कसै उपर मुद्दा नचल्ने रायसहित जि.स.व.का., बारामा पेश गरिएको भनी जि.प्र.का., बाराको सि.नं. ८६९६ मिति ०६८/१२/२६ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ मुद्दा भवितव्य ज्यान शीर्षकमा दर्ता गरी अनुसन्धान कार्य पूरा गरी कोही कसै उपर मुद्दा नचल्ने रायसहित जि.स.व.का., बारामा पेश गरिएको ।	
२८३	कृष्णबहादुर लामा, बराम्ची गाविस, वडा नं.- ४, सिन्धुपाल्चोक	सेना	यस कार्यबाट निजको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन भएकोले दोषी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न, पीडितका परिवारले रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति यसअघि पाएको देखिएकोले थप रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति नजिकका हकवालालाई प्रदान गर्न र ३ जना नाबालक सन्तानको लागि निःशुल्क शिक्षादीक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने २०६६/७/१९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
२८४	तुलबहादुर बुढा र मुनबहादुर बुढा, जुम्ला जिल्ला, ढाँटा गाविस, वडा नं.- ९ तल्लो खोपरी	सुरक्षाकर्मी	यस कार्यबाट निजहरूको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन भएकोले पीडितको कानूनबमोजिमको हकवालालाई जनही रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कारवाही	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने २०६६/७/१७ को निर्णय ।		रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
२८५	घनश्याम कुमाल, मेघौली, चितवन	सुरक्षा फौज	सुरक्षा फौजले बिना चेतावनी गोली चलाएको र निजले कानून विपरीतको कार्य गरेकै रहेछ भनेपछि पक्राउ गर्नका लागि अन्य प्रक्रियाहरू अपनाउनुपर्नेमा आवश्यकताभन्दा बढी बल प्रयोग गरी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनी प्रावधानको उल्लङ्घन गरेकोले घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।७।२६ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । चितवन जिल्ला मेघौली गा.वि.स. १ लोखरी निवासी घनश्याम कुमाललाई शा.नेपाली सेनाको खोरियामुहान स्थित सुरक्षा बेस क्याम्पबाट मिति २०६२/६/११ गते खटिई गएको संयुक्त बन सुरक्षा गस्ती टोलीले बीच जङ्गलमा काठ चिरान गरिरहेको अवस्थामा देखी टाढैबाट आत्मसमर्पण गर भनी बारम्बार मौखिक रूपले चेतावनी दिँदा पनि अटेर गरी भाग्न खोज्दा गस्ती टोलीले पहिला रोक्नको लागि हवाई फायर गर्दा पनी लगातार नटेरी भागेको हुँदा घुँडामुनि लाग्ने तरिकाले फायर गर्दा निज बस्न गई निजको पछाडिपट्टिको पातामा गोली लागी निज काठ तस्करीको घटनास्थलमा नै मृत्यु भएको र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ अनुसार राष्ट्रिय निकुञ्जभित्र भएका तस्करी तथा अन्य गैरकानूनी कार्यसम्बन्धी सबै प्रकारको दण्ड सजाय तथा आवश्यक प्रकृया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयबाट नै गरिने हुँदा उक्त अवस्थामा संयुक्त गस्ती टोलीको कारवाहीबाट मृत्यु भएको मृतकलाई, राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयलाई बुझाइएको र उक्त मृतकको अगाडि सबै प्रकारको कानूनी प्रकृया शा.चि.रा.नि. कसरा चितवनबाट भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
२८६	सिजनराज पाण्डे, वीरगञ्ज १३, पर्सा	सुरक्षा फौज	निजलाई सुरक्षा फौजले नियन्त्रणमा लिन सक्ने अवस्था विद्यमान हुँदाहुँदै गोली प्रहार गरी मारेको घटना कानूनप्रदत्त बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन भएकोले घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितका नजिकका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । सिजनराज पाण्डे, चौथो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।७।२६ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । निजको सम्बन्धमा सुरक्षा फौजले मस्तरी छतौना तथा गंगाप्रिया ईलाकामा हतियारसहित तत्कालीन विद्रोहीहरू छन् भन्ने खबर प्राप्त भएपछि सो ईलाकातर्फ गएकोमा लुकिछिपी बसेका १०/१५ जना विद्रोहीहरूले एक्कासी सुरक्षा फौजलाई सकेट बम तथा कट्वा पेस्तोलले फायर गरेको र सुरक्षा फौजले पनि जवाफी फायर गर्दा १ जना विद्रोहीको सोही ठाउँमा मृत्यु भएकोमा निजबाट १ नाल रिभल्वर पेस्तोल, ६ राउण्ड गोली तथा ३ वटा सकेट बम फेला परेको । मृतकको लाशको तत्काल प्रहरीद्वारा स्थानीय जनताहरूको रोहवरमा घटनास्थल लाश जाँच	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

					प्रकृति मुचुल्का बनाई लाशलाई जिल्ला अस्पताल गौरमा पोष्टमार्टम गरिएकोमा तत्काल जिम्मा लिने आफन्त नभएको हुँदा गौर नगरपालिकालाई जिम्मा दिएको भनी यस निर्देशनालयको प.सं.१४६४४।३।ए।०६२।६३।१४९, मिति ६०६२।१२।१७ गतेको पत्रबाट उक्त आयोगमा पत्राचार गरिएको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
२८७	सुरेन्द्र महतो, भरतपुर गाविस, वडा नं.- ९, महोत्तरी	सुरक्षाकर्मी	गोली चलाउनुपर्ने अवस्था नहुँदा नहुँदै पनि प्रहरीले गोली प्रहार गरी आवश्यकता भन्दा बढी बल प्रयोग गरेको कारण निजको बाँच्न पाउने हकको उल्लङ्घन भएको पाइयो । अत: राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ बमोजिम पीडितको कानूनबमोजिमको हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र गोली प्रहार गर्ने प्रहरी जवान रामसिंह भाटलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/१७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । सुरेन्द्र महतोको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । मिति ०६६।२।२४ गते अ.प्र.पो. हरिहरपुरबाट पिकेट डिउटीमा खटी गएको अवस्थामा मोटरसाइकल चेकजाँच गर्ने क्रममा जि. महोत्तरी भरतपुर गाविस ६ मा बस्ने सुरेन्द्र महत्तोले चलाएको मो.सा.मा पछाडि ऐ.ऐ.४ मा बस्ने अजयकुमार महत्तो समेत आइरहेको अवस्थामा प्रहरीले मो.सा. रोक्न खोज्दा निज सुरेन्द्र महत्तोले प्रहरी टोली नजिक आई प्रहरी टोलीसँग वादविवाद गरी उक्त डिउटीमा खटिएका प्र.ज. रामसिंह भाटले बोकिराखेको एस.एल.आर. राईफलको मोजल समात्दा उक्त हतियारबाट फायर भई निज सुरेन्द्र महत्तोको घटनास्थलमा नै मृत्यु भएकोमा निज प्र.ज. रामसिंह भाटलाई प्रहरी ऐन, २०१२ को परिच्छेद ६ को दफा ३४ को देहाय (क) अनुसारको कसुरमा ऐ. ऐनको दफा ३६ (१) (क) अनुसार जिल्ला प्रहरी विशेष अदालत गठन गरी कारवाही भई प्रतिवादी रामसिंह भाटलाई सोही ऐनको दफा ३४ बमोजिम ११ महिनाको प्रति महिनामा हुने मासिक तलब रु. ७४८०।- जम्मा तलब रु. ८२,२८०।- जरिवाना हुने ठहर भई जिल्ला प्रहरी विशेष अदालतबाट फैसला भई जरिवाना दाखिला गरी छुटेकोमा यस कार्यालयको च.नं. २०५६ मिति ०६६/८/५ गतेको पत्रद्वारा निजको निलम्बन फुकुवा गरिएको र च.नं. २१०० मिति ०६८/८/८ गतेको पत्रद्वारा फिर्ता रवाना गरी दङ्गा नियन्त्रण प्रहरी गण कोहलपुर बाँके पठाइएको भनी जि.प्र.का. धनुषाको सि.नं. २४४ मिति ०६/१२/२६ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
२८८	देवीलाल कुँवर, ताम्ती गाविस, वडा नं.- १, जुम्ला	सुरक्षाकर्मी	यस कार्यबाट निजको बाँच्न पाउने हकको उल्लङ्घन हुन गएकोले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ बमोजिम पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । देवीलाल कुँवर, छैठौ प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजलाई नेपाली सेनाले पक्राउ गरेको, हिरासतमा लिइएको तथा कारवाहीमा मृत्यु भएको सम्बन्धमा कुनै पनि रेकर्ड नभएको भन्ने जानकारी प्राप्त भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं.९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			सिफारिस गर्ने मिति २०६६/७/१७ को निर्णय ।		मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
२८९	सूर्य बुढा, जुम्ला जिल्ला कालिकाखेतु गाविस, वडा नं.- ३ तल्लो कुदु	सुरक्षाकर्मी	यसबाट निजको बाँच्न पाउने अधिकार उल्लङ्घन भएको पाइयो । अतः पीडितकी आमालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/१७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । सूर्य बुढा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
२९०	तिलबहादुर रावल, जुम्ला जिल्ला तातोपानी गाविस, वडा नं.- २	सुरक्षाकर्मी	यसबाट निजको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन भएकोले पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/१७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । तिलबहादुर रावल, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
२९१	कमलप्रसाद थारू, जिल्ला बाँके शम्शेरगञ्ज गाविस, वडा नं.- १	सुरक्षाकर्मी	आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनअनुसार मिति २०६१/८/१४ गते कमलप्रसाद थारू आफ्नै घरमा नुहाउँदै गरेको बखत सुरक्षाकर्मीले गोली चलाई हत्या गरेको बुझिन आयो । निजले कानून विपरीतको कुनै कार्य गरेको नै भए पनि हिरासतमा लिई आवश्यक कानूनी कारवाही गरिनुपर्नेमा सो नगरी गैरकानूनी हत्या गरेको घटनाले निजको कानूनप्रदत बाँच्न पाउने अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएको पाइयो । अतः मृतकका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र घटनाका दोषी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कमलप्रसाद थारू, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने निर्णय भएको ।	आंशिक

२९२	दिलबहादुर खत्री, सल्यान जिल्ला, पिपलनेटा गाविस, वडा नं.- ५	सुरक्षाकर्मी	यस सम्बन्धमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनअनुसार निज दिलबहादुर खत्री (के.सी.) लाई मिति २०५८/९/१३ गते जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा आत्मसमर्पण गर्न गएका बखत जिल्ला प्रहरी कार्यालयले पक्राउ गरी नरसिंह दल गण सिमखर्क, सल्यानलाई बुझाएको र नरसिंह दल गणले मिति २०५८/९/१७ गते आफ्नो नियन्त्रणमा रहेका खत्रीलाई रातको समयमा सेजवाल टाकुराको जङ्गलमा लगी पछाडिबाट गोली हानी हत्या गरेको बुझियो । अत: यस घटनाले निजको बाँच्न पाउने हकको उल्लङ्घन हुन गएकोले मृतकका कानूनबमोजिमका हकवालालाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ३,००,०००/- प्रदान गर्न र दोषीलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२५ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
२९३	रोशनध्वज मल्ल, डोरबहादुर छन्त्याल र टीका छन्त्याल, बाग्लुङ जिल्ला, देवीस्थान गाविस	सुरक्षाकर्मी	घटनाको सम्बन्धमा आयोगको अनुसन्धानबाट मृतकहरूलाई सुरक्षाकर्मीले भीमगिठ्ठे सुरक्षा पोष्टमा हाजिर हुन बोलाई नियन्त्रणमा लिई त्यहाँबाट हेलिकप्टरमा हाली अर्गल गाविसमा लगी सो गाविसको वडा नं.- ९ को गयारको डाँडामा चउरमा लगी हत्या गरेको देखिन आएको हुँदा गैरन्यायिक हत्याका पीडित व्यक्तिहरूका कानूनबमोजिमका नजिकका हकवालालाई जनही रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, दोषी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने, मिसिलमा स्याङ्जा पुतलीबजार-४ का राम शाहसमेत पीडित भनिएको तर अनुसन्धान भएको नदेखिएकोले राम शाहको हकमा छुट्टै उजुरी दर्ता छ, छैन ? भएको भए अलग्गै अनुसन्धान गरी प्रतिवेदन पेश गर्नू भन्ने मिति २०६६/९/२५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२५ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
२९४	नरेन्द्र लिम्बू, ताप्लेजुङ जिल्ला,	सुरक्षाकर्मी	उक्त बालक कक्षा ७ मा अध्ययन गरिरहेको सामान्य विद्यार्थी भएको,	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय,	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	थिङ्गलाबु गाविस, वडा नं.- ५		घरको आर्थिक अवस्था निम्न भएकोले गर्दा मृतकका परिवारलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र दोषी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२५ को निर्णय।	शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नरेन्द्र लिम्बू, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको। कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको। शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त। रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय।	राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको।	
२९५	१२ वर्षीया बालिका चन्द्रकला वि.क., ३५ वर्षीया देवीसरा वि.क. र ३२ वर्षीया अमृता वि.क., बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको बाँसपानी	नेपाली सेना	नियन्त्रणमा लिन सकिने पर्याप्त सम्भावना रहँदारहँदै अत्यधिक बल प्रयोग गरी गोली चलाउन आदेश दिने नेपाली सेना ज्वालादल गण, ठाकुरद्वारा बर्दियाबाट खटिई गएका उपसेनानी सुबोध कुवँरलगायत अन्य संलग्न सेनाका व्यक्तिहरूको पहिचान गरी नियमित अदालतमा फौजदारी मुद्दा चलाउन साथै घटनासँग सम्बन्धित सबुत प्रमाणहरू हेरफेर गर्ने व्यक्तिहरूको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न, मृतकहरूका कानूनबमोजिमका हकवालाहरूलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ बमोजिम जनही रु. ३,००,०००/- उपलब्ध गराउन, मृतकका बालबालिकाहरूलाई राज्यको तर्फबाट नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न, मृतकहरूका परिवारको आर्थिक अवस्था कमजोर भएका कारण दैनिक जीविकोपार्जनको लागि काउलोको रूखको बोक्रा काट्न गएको अवस्थामा मृत्यु भएको देखिँदा त्यस क्षेत्रका दलित समुदायलगायत स्थानीयबासीहरूको आर्थिक तथा सामाजिक अवस्थामा सुधार ल्याउन नेपाल सरकारबाट सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गरी उपयुक्त कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न, निकुञ्जको क्षेत्रमा यस प्रकारका घटनाहरू दोहोरिन नदिन सम्पूर्ण राष्ट्रिय निकुञ्जहरूसँग	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। प्रति मृतकका परिवारलाई रु.१,५०,०००।- का दरले जम्मा रु.४,५०,०००।- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (सचिवस्तरीय) मिति २०६७।७।२८ को निर्णयानुसार सक्कलै फाइल च.नं. ८५, मिति २०६७।८।२ मा समन्वय तथा सहजीकरण शाखाले शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको। मिति २०६६।११।२६ गते रातको समयमा गैरकानूनी रूपमा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जस्थित बांसवानी ईलाकामा अस्थाई टहरा समेत निर्माण गरी बसोवास गरेको अवस्थामा कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा खटिई गएका सुरक्षाकर्मीले चलाएको गोलीबाट उल्लिखित २ महिलाहरू तथा १ बालिकाको मृत्यु भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको। सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको। राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्षसँग सम्बन्धित जनशक्तिलाई दिइने तालिममा मानव अधिकार संरक्षण सम्बन्धी विषय समेत समावेश गर्ने गरिएको भनी वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालयको च.नं. ११७, मिति २०६९।१।५ को पत्रबाट लेखिआएको। पीडित व्यक्तिको आश्रित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सिफारिस अनुसार तथा मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।१।९ को निर्णय अनुसार मिति २०७०।५।२५ मा जनही रु. ३ लाखका दरले जम्मा रु. ९ लाख क्षतिपूर्ति वितरण गरिएको भनी गृह मन्त्रालय, आर्थिक प्रशासन शाखाको च.नं. ७१६, मिति २०७०।१२।१३ को पत्रबाट लेखिआएको।	पीडित व्यक्तिको आश्रित परिवारलाई मिति २०७०।५।२५ मा जनही रु. ३ लाखका दरले क्षतिपूर्ति वितरण गरिएको, उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने।	पूर्ण

			सम्बन्धित जनशक्तिलाई मानव अधिकार संरक्षणसम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने आयोगको मिति २०६६/१२/१९ को निर्णय ।				
२९६	चन्द्रेश्वर सदा र राजकुमार मण्डल, जिल्ला सप्तरी, वेलही चमेना- ९ पिप्रा	सुरक्षाकर्मी	यस कार्यबाट निजहरूको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन भएको पाइएकोले चन्द्रेश्वर सदा र राजकुमार मण्डलको कानूनबमोजिमका हकवालालाई जनही रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने आयोगको मिति २०६६/९/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।७।२६ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	पीडितका परिवारलाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।७।२६ मा निर्णय भएको ।	आंशिक
२९७	प्रभुनारायण भट्टराई, प्रसाद गुरुङ, टेकनारायण चौधरी, फुर्वा शेर्पा, खिमे भन्ने धनुबहादुर परियार र सुनिता ऋषिदेव, मोरङ जिल्ला बेलबारी गाविस, वडा नं.- ३		विरोधमा उत्रिएका सर्वसाधारण व्यक्तिहरूमाथि गोली चलाउँदा प्रभु भट्टराईसहित ६ जनाको मृत्यु र दर्जनौँ घाइते भएको घटनाका सम्बन्धमा अध्ययन गर्दा सुरक्षाकर्मीद्वारा विरोधमा उत्रेका जनसमूहमाथि अन्य वैकल्पिक उपाय नअपनाई कमाण्डरको आदेशबेगर गोली चलाएको कारण गैरन्यायिक हत्या गरिएकोले मृतकहरू प्रभुनारायण भट्टराई, प्रसाद गुरुङ, टेकनारायण चौधरी, फुर्वा शेर्पा, खिमे भन्ने धनुबहादुर परियार र सुनिता ऋषिदेवको कानूनबमोजिमका हकवालालाई जनही रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र दोषी पत्ता लगाई ज्यानसम्बन्धी महलको कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	प्रभुनारायण भट्टराई, प्रसाद गुरुङ, फुर्वा शेर्पाको दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।७।२६ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । मिति ०६३/१/१२ गते तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले सपना गुरुङ्गलाई गोली हानी मारेको घटना सम्बन्धमा ई.प्र.का. बेलवारी मोरङ्गमा कर्तव्य ज्यान शीर्षकमा मिति ०६३/१२/२१ गते मु.द.नं. ६५ मा मुद्दा दर्ता भई अनुसन्धानको क्रममा रहेको, हत्याको विरोधमा उत्रिएका प्रभु भट्टराईसहित ६ जना सर्वसाधारणको हत्या भएको सम्बन्धमा ई.प्र.का. बेलवारीमा कर्तव्य ज्यान शीर्षकमा मिति ०६३/२/२७ गते मु.द.नं. ६७ मा मुद्दा दर्ता भई अनुसन्धानको क्रममा रहेको, दुवै मुद्दा मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल अनुसारको अनुसन्धान कारवाहीको क्रममा रहेको । उक्त घटनामा प्रहरीको संलग्नता नदेखिएकोले प्रहरी कर्मचारी उपर विभागीय कारवाही केही नभएको । नेपाली सेनातर्फ भएको विभागीय कारवाही तथा क्षतिपूर्ति सम्बन्धमा कार्यालयको अभिलेखबाट नदेखिएको भनी जि.प्र.का. मोरङ्गको सि.नं. ७४ मिति ०६९/१/३ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक
२९८	कुलबहादुर खत्री, ऐ. वडा नं.- ८ का गङ्गाबहादुर पुन, ऐ. का प्रेमला वि.क., गोरी वि.क., ऐ. जिल्ला खुंखानी गाविस- ३ का दिलमाया वि.क., ऐ. जिल्ला		मृतकहरूमध्ये कुलबहादुर खत्री, प्रेमला वि.क. र गौरी वि.क.लाई कुडुले र मालिका गाविसको सिमानामा रहेको बेनी जाने मोटर बाटोमुनिको जङ्गलमा लगी मारेको, पर्वत जिल्लाको नाङ्ली बाङ्गामा हेमबहादुर खत्री र दिलमाया वि.क.को हत्या गरिएको पाइयो । अत: गैरन्यायिक हत्याका पीडितहरू कुलबहादुर खत्री, हेमबहादुर खत्री, गङ्गाबहादुर पुन, प्रेमला	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	बोङ्गादोभान गाविस- ९ का हेमबहादुर खत्री, बागलुङ जिल्ला वोङ्गादोभान गाविस, वडा नं.- ८		वि.क., गौरी वि.क. र दिलमाया वि.क.का कानूनबमोजिमका हकवालालाई जनही रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र घटनाको नेतृत्व गर्ने क्याप्टेन विश्वासविक्रम शाहलाई फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२३ को निर्णय ।				
२९९	मिथुन महत (भानु) र हिक्मत महत, बागलुङ जिल्ला, बुर्तिवाङ्ग गाविस, वडा नं.- २		यस कार्यबाट निजहरूको बाँच्न पाउने अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन हुन गएकोले मृतकका कानूनबमोजिमका हकवालालाई जनही रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र भीमगिठ्ठे सुरक्षा क्याम्पका तत्कालीन क्याप्टेन विश्वासविक्रम शाहको नेतृत्वमा हत्या गरिएको भन्ने खुल्न आएकोले उनलाई फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने निर्णय भएको ।	आंशिक
३००	दलभक्त लोप्चन, जिल्ला बाग्लुङ, राजकुट गाविस, वडा नं.- ७		यस कार्यबाट निजको बाँच्न पाउने हकको उल्लङ्घन भएकोले मृतकका चार जना छोराछोरीले पाउने गरी रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र क्याप्टेन विश्वासविक्रम शाहलाई फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने निर्णय भएको ।	आंशिक
३०१	वासुदेव शर्मा, सल्यान जिल्ला सेजवाल टाकुरा गाविस, वडा नं.- ५		यसरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेका व्यक्तिलाई गैरकानूनी हत्या गरेको घटनाले निजको बाँच्न पाउने हकको गम्भीर उल्लङ्घन भएको पाइयो। अत: मृतकका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र दोषी पत्ता लगाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । वासुदेव शर्मा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने निर्णय भएको ।	आंशिक

					रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
३०२	भीमबहादुर थापा मगर, रुचाङ गाविस- ८, नवलपरासी		युद्धका समयमा गैरसैनिक व्यक्तिको हत्या हुन गई बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन हुन गएकोले पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई क्षतिपूर्ति वापत रु. ३,००,०००/- प्रदान गर्न, मृतकका नाबालक छोराहरूको लागि निःशुल्क शिक्षाको व्यवस्था मिलाउन र दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । भीमबहादुर थापा मगर पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
३०३	नरबहादुर रानामगर र तुल्सी गाहा मगर, नवलपरासी जिल्ला रुचाङ गाविस, वडा नं.- ६		समातिएकामध्ये अन्य व्यक्तिहरूलाई छोडिएको तर निज नरबहादुर राना मगर र तुल्सी गाहा मगरको भन्ने गैरन्यायिक हत्या भएको तथ्य पाइयो । अतः यस कार्यले बाँच्ने पाउने अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले पीडितहरू नरबहादुर राना मगर र तुल्सी गाहा मगरको कानूनबमोजिमका हकवालालाई जनही रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न, नाबालकहरूको लागि निःशुल्क शिक्षादीक्षाको प्रबन्ध मिलाउन र दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३०४	ऋषिराम कुमाल, नवलपरासी जिल्ला, बुलिङटार गाविस, वडा नं.- ३		यसरी एकजना सर्वसाधारणलाई बिना कुनै कारण हत्या गरेको घटनाले बाँच्न पाउने अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन हुन गएकोले पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३०५	ईश्वरी दमाई तथा कल्लु सार्की, दाङ जिल्ला, तुल्सीपुर नगरपालिका वडा नं.- ३		जिल्ला प्रशासन कार्यालय, दाङले मिति २०६१/१/१३ मा आयोगलाई पठाएको पत्रमा समेत निजहरू निर्दोष भएको र मृतकका नजिकका आश्रित परिवारलाई राहत स्वरूप आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराउनेतर्फ कारवाही चलाइएको भनी उल्लेख भएको पाइयो । अत: पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालाले जनही रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति पाइसकेको भन्ने बुझिएका व्यक्तिबाट खुल्न आएकोले थप रु. २,००,०००/- जनही क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र दोषी पहिचान गरी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३०६	जङ्गली डगौरा र जंजीरुवा डगौरा, कैलाली जिल्ला, पहलमानपुर गाविस, वडा नं.- ५		यस कार्यले निजहरूको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन भएकोले मृतकहरूका कानूनबमोजिमका हकवालाहरूलाई जनही रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र दोषी पत्ता लगाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।२६ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

३०७	विष्णुकुमार मेन्याङवो, ताप्लेजुङ जिल्ला धेचम्वु वडा नं. ६ खाल्टे	सुरक्षाकर्मी	निजका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति, बाल बच्चालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था, दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न मिति २०६७।२।३ मा आयोगबाट निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६७।३।२ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३०८	टामन खतिवडा, ताप्लेजुङ जिल्ला नाङखोल्याङ ३		निजका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति, दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न मिति २०६७।२।३ मा आयोगबाट निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । टामन खतिवडा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६७।३।२ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३०९	छत्र काम्बाङ, वर्ष १५ का विनय भनिने चन्द्रवीर काम्वाङ, पाँचथर जिल्ला ओयाम गा.वि.स. वडा नं. ४ लिख्याङ		निजका हकवालालाई रु. जनही ३ लाख क्षतिपूर्ति, मृतक छत्रकम्वाङको नाबालक बच्चालाई शिक्षाको व्यवस्था गर्न, दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न साथै जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पाँचथरबाट निजको परिवारलाई आर्थिक सहायता स्वरूप रु. ५००० कट्टा गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन भनी मिति २०६७।२।३ मा आयोगबाट निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६७।३।२ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका	आंशिक

					शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वियन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	
३१०	दयानिधि बर्मा, बाँके जिल्ला, खासकारकाँदो गा.वि.स. वडा नं. १, भुजै गाउँ		आश्रित परिवारलाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति, घटना घटाउन आदेश दिन तत्कालीन मध्यपश्चिम पृतना हेडक्वाटरका प्रमुख तथा प्रवक्ता यज्ञबहादुर रजौरे लगायत टोली प्रमुख लगायत सेना जवानहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न मिति २०६७।२।३ मा आयोगबाट निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । दयानिधि बर्मा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सम्बन्धमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको निर्णय कार्यन्वयनको लागि क्षतिपूर्तिको हकमा नेपाल सरकारको नीति बमोजिम तोकिएको रकम द्वन्द्व पीडितहरूले प्राप्त गर्ने नै हुने हुँदा दोषी उपर कारवाही गर्ने भन्ने सम्बन्धमा नेपालको अन्तरिम संविधान बमोजिम गठन हुने उच्चस्तरीय सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको गठन भए पश्चात् टुङ्गो लगाउनुपर्ने भनी उक्त आयोगलाई जानकारी गराई दिन पठाइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६७।३।२ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

माओवादीद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३११	विशाल तामाङ, सिन्धुपाल्चोक जिल्ला,ठूलोपाखर गाविस, वडा नं.- ३	माओवादी	घटनामा संलग्न दोषीलाई फौजदारी अभियोगमा मुद्दा चलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय । जिल्ला प्रशासन कार्यालय सिन्धुपाल्चोकको च.नं. १००४ मिति २०६३/८/७ को पत्रानुसार "विशाल तामाङ (लामा) का परिवारलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप गृह मन्त्रालयको २०६३/४/१८ को निर्णयानुसार रु. १,५०,०००/- आर्थिक सहायता दिने निर्णय भएको" भन्ने देखिँदा यस आयोगबाट क्षतिपूर्तितर्फ केही बोलिरहनु परेन भनी मिति २०६६/२/२१ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । विशाल तामाङ, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

३१२	हीराबहादुर थापा, नुवाकोट बालकुमारी गाविस, वडा नं.- ६	माओवादी	घटनामा संलग्न दोषीलाई ज्यानसम्बन्धी महलबमोजिम फौजदारी अभियोगमा मुद्दा दायर गरी कानूनी कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मिति २०६५/४/२९ गते नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । हीराबहादुर थापा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३१३	सन्तबहादुर वि.क., जिल्ला लमजुङ इशानेश्वर गाविस, वडा नं.- १		घटनामा संलग्न व्यक्तिलाई गिरफ्तार गरी फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मिति २०६५/११/८ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । सन्तबहादुर वि.क. पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भक्तानीको लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३१४	जीतबहादुर श्रीस, जि. गुल्मी, विशुखर्क गाविस, वडा नं.- ५		घटनामा संलग्न दोषीलाई मानव अधिकार र मानवीय कानूनको उल्लङ्घन गरेकोमा आवश्यक अनुसन्धान गरी फौजदारी अभियोगमा कारवाही चलाउन र पीडितको परिवारलाई भरणपोषणको लागि आयोगको (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन मिति २०६५/११/८ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय । साथै जिल्ला प्रशासन कार्यालय लमजुङको प.स. ०६३/६४ च.नं. ३८२ मिति २०६३/५/१८ को पत्रानुसार मृतकका आश्रित परिवारलाई राहत स्वरूप रु. ८४,०००/- उपलब्ध गराएको देखिन्छ भन्ने व्यहोर ासमेत उल्लेख गरी पत्राचार गर्ने ठहर्छ भन्ने आयोगको मिति २०६५/११/८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । जीतबहादुर श्रीस, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भक्तानीको लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३१५	गोविन्द गिरी, संखुवासभा जिल्ला, खाँदवारी गाविस, वडा नं.- २		वन रक्षक गोविन्द गिरीलाई सुराकीको आरोपमा ने.क.पा. (माओवादी) ले अपहरण गरी मारेको तथ्य माओवादीका तत्कालीन जिल्ला सेक्रेटरीले विज्ञप्तिसमेत निकाली स्वीकार गरिसकेकोले अपराधी पत्ता लगाई प्रचलित फौजदारी कानूनबमोजिम फौजदारी अपराधमा कारवाही गर्न र मृतकका परिवारलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६६/५/९ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गोविन्द गिरी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भक्तानीको लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३१६	उद्धवप्रसाद शिवाकोटी, दोलखा जिल्ला, लामिडाँडा गाविस, वडा नं.- ६		हत्यामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी फौजदारी अभियोगमा कानूनी कारवाही गर्न र पीडितका २ जना छोराहरूको नि:शुल्क शिक्षादीक्षाको व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६६/५/१७ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । उद्धवप्रसाद शिवाकोटी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
३१७	प्रेमबहादुर ठोकर, जगतपुर- ६ नयाँ वस्ती, चितवन		नेकपा (माओवादी) का कार्यकर्ताहरूले नि:शस्त्र अवस्थामा रहेको व्यक्तिलाई कब्जामा लिई यातना दिई अमानवीय तरिकाले मारेको देखिएको हुँदा सो कार्य अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको साझा धारा ३ तथा मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलमा उल्लिखित प्रावधान विपरीत छ । अत: सो घटनामा संलग्न नेकपा (माओवादी) का कार्यकर्ताहरूलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितका कानूनबमोजिमको हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/१९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । प्रेमबहादुर ठोकरको नाउँ रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

३१८	रामहरि श्रेष्ठ, रामपुर २, रामेछाप		घटनामा संलग्न व्यक्तिमाथि जिल्ला अदालतमा ज्यानसम्बन्धी महलबमोजिम मुद्दा दायर भई हाजिर भएका व्यक्तिको बयान भई हाल थुनामा रहेका र आरोपित अन्य व्यक्तिका नाममा अदालतबाट वारेण्टसमेत जारी भएको बुझिन आएकोले आरोपित व्यक्तिमाथि कानूनबमोजिम कारवाही साधिकार निकायबाट सुरु भइरहेकोले हत्यातर्फ केही बोलिरहनु परेन । पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/२६ को निर्णय । मैना सुनुवार तथा रामहरि श्रेष्ठलगायतका मुद्दाहरू मानव अधिकार हनन् तथा ज्यादतीसम्बन्धी भएकाले नियमित अदालतबाहेक सैनिक अदालत वा जनअदालत भनिएको वा त्यस्तै प्रकृतिको अन्य कुनै अदालतको क्षेत्राधिकारको विषय नभएकोले साधिकार अदालतमा कारवाहीयुक्त अवस्थामा रहेका आरोपित व्यक्तिहरूलाई पक्राउ गरी बुझाउन र कानूनबमोजिम कारवाही अगाडि बढाउनको लागि यस आयोगबाट भएको सिफारिस र सर्वोच्च अदालतबाट आदेश भइसकेका सम्पूर्ण मुद्दाहरूमा तत्काल कारवाही अगाडि बढाउन आयोगको विभिन्न मितिमा भएका सिफारिसहरूबमोजिम कारवाही हुन आयोग नेपाल सरकारलाई पुन: आग्रह गर्दछ भन्ने आयोगको मिति २०६६/९/९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । उक्त घटना सम्बन्धमा रमिला श्रेष्ठको जाहेरीले वादी नेपाल सरकार प्रतिवादी जिबित भन्ने गोविन्दबहादुर बटाला समेत भएको कर्तव्य ज्यान मुद्दामा पक्राउ परी सम्मानित चितवन जिल्ला अदालतको आदेशबाट चितवन कारागारमा थुनामा रही तोकिएको कैद सजाय भुक्तान गरी मिति ०६८।२।१८ गते निज जि.प्र.का. चितवनको पत्रसहित यस कार्यालयमा दाखिला भएका, निज रमिला श्रेष्ठको जाहेरीले वादी नेपाल सरकार प्रतिवादी निज समेत भएको अपहरण मुद्दामा सम्पूर्ण अनुसन्धान कार्य पूरा गरी मिति ०६८।२।२९ गते जि.स.व.का. मार्फत् मिति ०६८/३/१ गते सम्मानित काठमाडौं जिल्ला अदालत बबरमहलमा मुद्दा पेश भएको, मिति ०६८/३/२ गते प्रतिवादीलाई सम्मानित अदालतमा उपस्थित गराई बयान गराउन लाग्दा आफू बिरामी भएको बयान गर्न नसक्ने भनेको, सो पश्चात् निजलाई सम्मानित अदालतको आदेशले वीर अस्पतालमा उपचारको लागि लगी ICU मा राखी उपचार भइरहेको, मिति ०६८/३/२ गते प्रतिवादीकी श्रीमती सुनिता गौतम बटालाले सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा बन्दीप्रत्यक्षीकरण आदेश जारी गरी पाउँ भनी रिट निवेदन दिनुभएकोमा मिति २०६८।३।६ गतेको सम्मानित सर्वोच्च अदालतको आदेशबाट निज प्रतिवादीलाई थुना मुक्त गरी दिनु भन्ने आदेश भएको, मिति ०६८/३/७ गते निज प्रतिवादी वीर अस्पतालबाट डिस्चार्ज भई सोही दिन निजको श्रीमती सुनिता गौतम बटालाले जिम्मा जमानीमा बुझिलिएको, सो वारदातमा संलग्न अन्य फरार प्रतिवादीहरूको खो.त. कार्य जारी रहेको भनी म.न.प्र. वृत्त नयाँबानेश्वरको च.नं. ३१८७ मिति ०६८/१२/२७ गतेको पत्रद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।७।२६ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र दोषीउपर मुद्दा दायर भएको देखिँदा आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३१९	दीर्घराज गिरी, सिन्धुपाल्चोक जिल्ला,दुवाचौर गाविस, वडा नं.- ९	माओवादी	नि:शस्त्र व्यक्तिलाई अपहरण गरी हत्या गरिएको यस घटनामा नेकपा (माओवादी) ले अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको साझा धारा ३ को उल्लङ्घन गरेको छ र नेपालको मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलको प्रावधानसमेतको विपरीत छ । अत: यस घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न, पीडितको नजिकको हकवालाले रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति पाएको बुझिएकोले थप रु. २,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/१९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । दीर्घराज गिरी, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३२०	विकास रोक्का, मकवानपुर जिल्ला, पदमपोखरी	माओवादी	आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनअनुसार निज विकास रोक्कालाई नेकपा (माओवादी) सम्बद्ध व्यक्तिहरूले २०६०/६/१ मा आफ्नो कब्जामा लिई गएको, निजको हत्या भइसकेको भनी नेकपा	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । विकास रोक्का, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	आंशिक

	गाविस, वडा नं.- ७, घडेरी डाँडा		(माओवादी) का जिम्मेवार व्यक्तिहरूले आयोगलाई बताएको र मृतकका परिवारलाई काजकिरिया गर्नू भनी जानकारी दिएको बुझिन आयो । अत: यस कार्यले मानव अधिकार र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको अतिक्रमण भएकोले मृतकका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र दोषी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२५ को निर्णय ।		२०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
३२१	इन्द्रराज ढकाल, पाँचथर जिल्ला, ओथाम गाविस, वडा नं.- ८	माओवादी	द्वन्द्वको समयमा गैरसैनिक व्यक्तिको कब्जामा लिइसकेपछि हत्या गरिएको घटनाले आधारभूत मानव अधिकार र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको उल्लङ्घन भएको देखियो । अत: पीडितका कानूनबमोजिमका हकवाला लाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न, पीडितका नाबालकहरूलाई नि:शुल्क शिक्षादीक्षाको प्रबन्ध मिलाउन र घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । इन्द्रराज ढकाल, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
३२२	दधिलाल घिमिरे, गुल्मी जिल्ला, ह्वाङ्डी गाविस		यस कार्यबाट निजको बाँच्न पाउने अधिकार र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको उल्लङ्घन भएकोले पीडितका हकवालाले यसअघि रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति पाएको देखिँदा थप रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । दधिलाल घिमिरे, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख ५० हजार क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

३२३	राजेन्द्र बञ्जारा, जिल्ला बर्दिया, गुलरिया नपा वडा नं.- ४		मृतकका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, घटनामा संलग्न नेकपा (माओवादी) का कार्यकर्ताहरू नक्कु गोडीया १, नक्कु गोडीया २, प्रमोद खड्का, वंशावलीसमेत उपर कर्तव्य ज्यान मुद्दा दायर गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । राजेन्द्र बञ्जारा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

भिडन्तमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३२४	अब्दुल गफ्फार तेली, बर्दिया जिल्ला, महम्मदपुर गाविस, वडा नं.- ६		यसरी सशस्त्र द्वन्द्वका क्रममा एकजना निर्दोष सर्वसाधारणको मृत्यु हुनु मानव अधिकार र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको उल्लङ्घन भएकोले निज मृतक अब्दुल गफ्फार तेलीका कानूनबमोजिमका नजिकका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/९/२५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । अब्दुल गफ्फार तेली पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।९।२३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३२५	अशोक थापा, रूपन्देही जिल्ला, बुटवल न.पा. वडा नं.- ५		युद्धमा संलग्न नभएका निर्दोष सर्वसाधारणको द्वन्द्वको समयमा मृत्यु हुन गएकोले मृतकका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र नाबालकलाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । अशोक थापा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति	पूर्ण

			२०६६/१०/३ को निर्णय ।		रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
३२६	विदरा बुढा, मुगु जिल्ला, सेरी गाविस, वडा नं.- २		निजको मृत्यु सुरक्षाकर्मी र नेकपा (माओवादी) बीच २०६०/५/४ गते चलेको दोहोरो भिडन्तका क्रममा भएकोले एक निर्दोष सर्वसाधारणको जीवनको अधिकार उल्लङ्घन भएको पाइयो । अत: पीडितका हकवालाले रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति पाइसकेको खुल्न आएकोले थप रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्तिवापत उपलब्ध गराउन र मृतकका ३ जना छोराछोरीलाई नि:शुल्क शिक्षाको प्रबन्ध मिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । विदरा बुढा, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

हिरासतमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३२७	विनोद यादव, धनुषा जिल्ला, ढल्केवर गाविस, वडा नं.- ३	प्रहरी	हिरासतमा राखिएका व्यक्तिको मृत्यु हुँदा त्यसको जिम्मेवारी हिरासतमा राख्ने व्यक्तिकै हुन्छ । अत: विनोद यादवको मृत्युपश्चात् परिवारको भरणपोषण र सन्तानको शिक्षादीक्षामा समेत असर पर्ने भएकोले मृतकका कानूनबमोजिमका हकवालालाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न, इलाका प्रहरी कार्यालय, ढल्केवर (धनुषा) का प्रहरी निरीक्षक श्यामकृष्ण के.सी. र घटना भएको बखत ड्युटीमा रहेका प्रहरी जवान दुर्गा घिमिरेलाई विभागीय कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/१७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	उक्त घटना सम्बन्धमा आ.ब. ०६६/०६७ मा मु.द.नं. २७ मा झुण्डी आत्महत्या शीर्षकमा मुद्दा दर्ता भएकोमा आवश्यक अनुसन्धान पश्चात् मिसिल कोही कसै उपर मुद्दा नचलाउने गरी तामेलीको लागि जि.स.व.का. धनुषामा पेश भएको । पोष्टमार्टम रिपोर्टमा Cause of Death "HANGING" उल्लेख भएको । मृतकको नजिकको हकदारलाई तत्काल क्रियाखर्च स्वरूप रु. २५,०००।- बुझाएको मिसिल कागजातबाट देखिन आएको भनी जि.प्र.का. धनुषाको सि.नं. ८१८३ मिति ०६८/१२/२६ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू	▪ आत्महत्या शीर्षकमा मुद्दा दर्ता भएकोमा आवश्यक अनुसन्धान पश्चात् मिसिल कोही कसै उपर मुद्दा नचलाउने गरी तामेलीको लागि जि.स.व.का. धनुषामा पेश भएको । ▪ मृतकको नजिकको हकदारलाई तत्काल क्रियाखर्च स्वरूप रु. २५,०००। दिइएको ।	आंशिक

					निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		

विष्फोटमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३२८	चतुरमनि राई, खोटाङ जिल्ला खारताम्छा गाविस, वडा नं.- ९	सुरक्षाकर्मी	आयोगको अनुसन्धान टोलीले अनुसन्धान प्रतिवेदन सम्बन्धमा अनुसन्धान प्रतिवेदनबमोजिम निजले छोरीलाई धरान पुऱ्याई घर फर्की आउँदा बाटोमा विष्फोटक पदार्थ फेला पारी घर ल्याई खेलाउँदा विष्फोट भई त्यसबाट चतुरमनि राईको मृत्यु हुन गएको देखिँदा मृतकका परिवारलाई क्षतिपूर्ति वापत रु. १,५०,०००/- क्षतिपूर्ति दिन र निजका नाबालक छोराछोरीको उचित शिक्षाको व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने आयोगको मिति २०६६/५/९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीको लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३२९	रब्बा धोवी, सुन्नाती धोवी, आसिया देवी, रहमद अलि र सहदिन धोवी, कपिलवस्तु जिल्ला, महुवा गाविस, वडा नं.- ८	सुरक्षाकर्मी	आयोगको अनुसन्धानबाट उक्त विष्फोटक पदार्थ सशस्त्र द्वन्द्वकालीन अवस्थामा छोडिएको देखिन आएको र निज घाइते बालक रहमद अलिको सो विष्फोटमा परी दाहिने हात चल्न नसक्ने अवस्थामा भएको पाइयो । यसबाट बालबालिकाले संरक्षण प्राप्त गर्ने हकको हनन् हुनुका साथै विस्तृत शान्ति सम्झौता, २०६३ को समेत उल्लङ्घन भएको पाइयो । अत: सो घटनाबाट घाइते हुन पुगेका बालक रहमत अलिको उपचार गर्दा खर्च भएको रु. ४०,०००/- क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६६/५/१७ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय	सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीको लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितको उपचार खर्च सम्बन्धित जिल्लामा निकासा भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा गर्नुपर्ने ।	पूर्ण

३३०	चन्द्रबहादुर सुनार, बाँके जिल्ला चिसापानी- ५		आयोगबाट गरिएको अनुसन्धानबाट निज सुनार २०६३/५/१३ गते बर्दिया जिल्लाको बेलुवा गाविसमा पर्ने राँफा जङ्गलमा गाईबस्तु चराउन गएको बखत बेवारिसे बम विष्फोट भई उपरोक्त अनुसार घाइते तथा अपाङ्ग भएको बुझियो । अतः घटनाका पीडित चन्द्रबहादुर सुनारलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने निर्णय गरियो भन्ने मिति २०६६।१०।६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।६ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	क्षतिपूर्ति रकम निकासा गर्न निर्णय भएकोले आयोगले लगत कट्टा गर्नुपर्ने ।	पूर्ण
३३१	निराजन चौधरी, वर्ष १२ को परशुराम चौधरी, वर्ष ९ को सविना चौधरीको मृत्यु भएको र ८ महिनाको बालक किरण चौधरी र रामकुमार चौधरी घाइते भएको, कैलाली जिल्ला, बसौटी गाविस, वडा नं.- ९		मृतकहरूको कानूनबमोजिमको हकवालालाई जनही रु. १,००,०००/- का दरले र घाइते रामकुमार चौधरी र बालक किरण चौधरीलाई उपचार खर्चका लागि जनही रु. २५,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । निराजन चौधरी, परशुराम चौधरी, सविना चौधरी, रामकुमार चौधरीको मिति २०६६।१०।२६ गते निर्णय गरी निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।२६ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारहरूले पाउने गरी जनही रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । साथै गृह मन्त्रालयबाट पनि क्षतिपूर्ति रकम दिने कारवाही भएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

अपहरणपछि हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३३२	उदयराम जैसी, अछाम जिल्ला, कालेकाँडा गाविस, वडा नं.- २		पीडितका परिवारले नेपाल सरकारबाट क्षतिपूर्ति वापत रु. १,००,०००/- रकम बुझिसकेको प्रतिवेदनबाट खुल्न आएकोले सो रकम कटाई थप रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र अपहरणमा संलग्न गोपी जैसीसमेत उपर मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मिति २०६६।१०।२६ गते निर्णय गरी निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले रु.१ लाख सिफारिस गरेको तर रु. १ लाख ५० हजार राहत पाएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।२६ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको ।	आंशिक

बेपत्ता

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३३३	रुद्रविक्रम थापा, सिन्धुली, रतनचुरा गाविस- ६	सुरक्षाकर्मी	निजको अवस्था सम्बन्धमा अनुसन्धान जारी राख्ने र पीडितको परिवारको भरणपोषणको लागि अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६६/२/२१ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।२।२१ मा निर्णय भएको जानकारी पत्र प्राप्त । निजको सम्बन्धमा कुनै पनि जानकारी तथा रेकर्ड नभएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
३३४	सन्तोषी धामी दनुवार, सिर्थौली गाविस, वडा नं.- १, वनगराह, सिन्धुली	सुरक्षाकर्मी	बलपूर्वक बेपत्ता पारिएकी बालिका सन्तोषी धामीको अवस्था तत्काल सार्वजनिक गर्न र निजको परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम ३० तथा सर्वोच्च अदालतको २०६४/२/१८ को राजेन्द्र ढकाल समेत विरुद्ध नेपाल सरकार समेत भएको बन्दीप्रत्यक्षीकरण मुद्दामा भएको आदेशबमोजिम हाललाई रु. १,००,०००/- अन्तरिम राहत प्रदान गर्न लेखी पठाउने भनी मिति २०६६/५/२६ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । सन्तोषी धामी पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजलाई नेपाली सेनाले पक्राउ गरेको तथा कारवाहीमा मृत्यु भएको रेकर्डबाट नदेखिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिने निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३३५	भैरवनाथ गणबाट बेपत्ता पारिएका ४३ जना व्यक्तिहरू– (१) अर्जुन पोखरेल, थानापति गाविस, वडा नं. ९, नुवाकोट, २) अर्जुन महर्जन, कीर्तिपुर न.पा. वडा नं. ५, सागलटोल, काठमाडौं, ३) अमृत कंडेल,	सुरक्षाकर्मी	भैरवनाथ गण र युद्धभैरव गणबाट सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी कम्तीमा पनि माथि उल्लिखित ४३ जनालाई बेपत्ताको अवस्थामा राखेको देखिएकोले निजहरूको स्थिति सार्वजनिक गरी कानूनी प्रक्रियामा लैजान तथा लामो समयसम्म व्यक्तिलाई	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, श्रम	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । भैरवनाथ गणबाट बेपत्ता पारिएका भनिएका ४३ जना मध्ये किरण रायमाझी, करारी उदयपुरको सम्बन्धमा कार्यदलको प्रतिवेदनमा नाम समावेश भएपछि र सुदर्शन रिजालको सम्बन्धमा ठेगाना एकिन भए पश्चात् निजका नजिकका हकदारलाई नेपाल सरकारको तर्फबाट राहत उपलब्ध हुने ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	बेनीघाट गाविस, वडा नं. २, धादिङ, ४) अशोक सुनार (अकेला), बोर्लाङ गाविस, वडा नं. ५, चण्डीथोक, गोरखा, ५) आईते भन्ने निमानुर्पु लामा, नाङ्लेभारे गाविस, वडा नं. ९, काठमाडौं, ६) किरण रायमाझी, कटारी उदयपुर, ७) कौशल्या पोखरेल, थानापति गाविस, वडा नं. ९, नुवाकोट, ८) गोकुलबहादुर निरौला, फाकफोक गाविस, वडा नं. १, ईलाम, ९) चेतनाथ ढुङ्गाना (सि.एन. ढुङ्गाना), सिङ्गिया गाविस, वडा नं. ९, सुनसरी, १०) चन्द्रकुमार ढकाल (कुमार), पोखरीचौंरी गाविस, वडा नं. ९, काभ्रे, ११) जालन्धर बाँस्तोला, दुधौली गाविस, वडा नं. २, सिन्धुली, १२) डोलेश्वर लिम्बू (चेम्जोङ्ग), पाँचथर, १३) तारामान तामाङ्ग, खहरेपाँगु गाविस, वडा नं. ३, काभ्रे, १४) तेजमान विश्वकर्मा, हत्पते गाविस, वडा नं. ४, सिन्धुली, १५) देवीराम दंगाल (देवराज), नाङ्लेभारे गाविस, वडा नं. ८, काठमाडौं, १६) दीपेन्द्र पन्त, गाईखुर गाविस, वडा नं. ५, गोरखा, १७) दुर्गा विशंखे, कटुञ्जे गाविस, वडा नं. ७, भक्तपुर, १८) देशभक्त चापागाईं, नेपालडाँडा गाविस, वडा नं. ७, भोजपुर, १९) धिरेन्द्र बस्नेत, दमक न.पा. वडा नं. १, झापा, २०) निश्चल नकर्मी, महादेवस्थान गाविस, वडा नं. ५, काठमाडौं, २१) पदमनारायण नकर्मी, बुङ्मति गाविस, वडा नं. ३, ललितपुर,		गैरकानूनी रूपमा बेपत्ताको अवस्थामा राख्ने कार्यमा जिम्मेवार देखिएका तत्कालीन कर्णेल राजु बस्नेत, मेजरहरू पदमसिंह खत्री, राजाराम के.सी., विवेक बिष्ट, हरेन्द्रबहादुर सिंह, क्याप्टेन ईन्दिवर राणा र सागर के. सी., लेफ्टिनेण्टहरू जगन्नाथ खड्का, राजेन्द्र बोगटी, हरिबोल के.सी. र रामहरि बिष्ट, हवल्दारहरू खड्गबहादुर महत, मीननाथ पन्त, दिनेश पौडेल, केशव ढकाल, जमदारहरू धनवीर खत्री, वेणुगोपाल श्रेष्ठ, लालबहादुर चन्द, रणबहादुर बुढाथोकी र शङ्कर बस्नेत, नायकहरू सूर्य के.सी. र गिरिराज घिमिरे तथा सिपाहीहरू शिवकिरण के.सी., विनोद थापा, अर्जुन सापकोटा, हरिशरण खड्का, कुलप्रसाद बन्जारा, बाबुराम परियार, तत्कालीन प्रधानसेनापति, नेपाली सेनाको १० नं. बाहिनीका तत्कालीन बाहिनीपति र तत्कालीन युद्धभैरव गणका जिम्मेवार सैनिक अधिकारीहरूसमेत माथि प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही तत्काल अगाडि बढाउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम ३० तथा सर्वोच्च अदालतको २०६४/२/१८ को राजेन्द्र ढकालसमेत विरुद्ध नेपाल सरकारसमेत भएको बन्दी प्रत्यक्षीकरण मुद्दामा भएको आदेशबमोजिम पीडित परिवारहरूलाई जनही रु.१,००,०००/- का दरले अन्तरिम राहत प्रदान गर्न लेखी पठाउने बेपत्ता परिवारले भोग्नु परेको पीडा र उनीहरूको अवस्थासमेतलाई मध्यनजर राखी शैक्षिक, रोजगारी लगायत परिपूरणको विषयमा उपयुक्त राहत कार्यक्रम तर्जुमा गरी लागू गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने भनी मिति २०६६/५/२६ मा निर्णय भएको ।	तथा रोजगार मन्त्रालय	सो बाहेक अन्य ४१ जनाहरूको नाम कार्यदलको बेपत्ता सम्बन्धी प्रथम र दोस्रो प्रतिवेदनमा नाम समावेश भएकोले निजहरूका निजका हकदारहरूले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाईसकिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । यसमा उल्लेख भएका व्यक्तिहरूमध्ये अर्जुन पोखरेल, अशोक सुनार, आइते भन्ने निमा नुर्पु लामा, गोकुल निरौला, डोलेश्वर लिम्बू, देवीराम दंगाल, दुर्गा विसंखे, धिरेन्द्र बस्नेत, निश्चल नकर्मी, पदमनारायण नकर्मी, पिपल श्रेष्ठ, माधन अधिकारी, रूपक अधिकारी, सुदर्शन रिजाल र शान्तिराम भट्टराई बाहेकका अन्य भैरवनाथ गणबाट बेपत्ता पारिएका भनिएका ५९ जनालाई जनही रु.१,००,०००।-, चन्द्रबहादुर कटुवालका परिवारलाई रु.२,००,०००।-, राजेन्द्रप्रसाद ढकाल विपिन भण्डारी र दिलबहादुर राईका परिवारलाई जनही रु.१,५०,०००।- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने गरी मिति २०६४।५।३ मा मं.प.बाट निर्णय भई रकम भुक्तानीको लागि मिति २०६४।५।९ मा निर्णय कपि व्यवस्थापन महाशाखामा गएको र दोषीउपर अनुसन्धान गरी मुद्दा चलाउन च.नं. ३४, मिति २०६४।४।१५ मा प्रहरी प्रधान कार्यालयमा लेखी पठाएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । OHCHR नेपालको प्रतिवेदनमा उक्त गणबाट बेपत्ता पारिएका भनिएको ४९ जना व्यक्तिहरूको सम्बन्धमा छानविन गर्न प्रतिनिधिसभा परराष्ट्र सम्बन्ध तथा मानव अधिकार समितिबाट नेपाल सरकारलाई आदेश दिएपछि रक्षा मन्त्रालयको निर्देशनमा नेपाली सेनाले २०६३ साल जेष्ठ २ गते तत्कालीन सहायक रथीको अध्यक्षतामा ५ सदस्यीय उच्चस्तरीय Task Force गठन गरी सो टाक्स फोर्सले औंल्याएको तथ्यहरू सम्बन्धित निकायमा पठाई सो प्रतिवेदन २०६३/०६/०३ गते रक्षा सचिवज्यू स्वयं उपस्थित भई प्रतिनिधिसभा परराष्ट्र तथा मानव अधिकार समिति समक्ष प्रस्तुत गर्नुभएको थियो, तर तत्सम्बन्धमा हालसम्म कुनै निर्देशन भने प्राप्त नभएको । नेपाल सरकारको मुख्य सचिवज्यूले सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा पठाइएको २०६७ भाद्र महिनामा पठाएको जवाफमा मानव अधिकार आयोगले उक्त गणबाट बेपत्ता बनाइएको भनिएको ४३ जनामध्ये ३८ जनाको परिवारले अन्तरिम राहत वापत रु. १,००,०००।- (एक लाख) बुझिसकेको भन्ने ब्यहोरा उल्लेख भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न उच्चस्तरीय टाक्स फोर्स र प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई जिम्मा दिइएको ।	

	२२) पीपल श्रेष्ठ, सीतापाईला गाविस, वडा नं. २, काठमाडौं, २३) पुष्पराज बस्नेत, दमक न.पा. वडा नं. १, झापा, २४) बाबुकाजी श्रेष्ठ, पाँचखाल गाविस, वडा नं. ९, तिनपिप्ले, काभ्रे, २५) बुद्धि लामा, मादर कुँडारी गाविस, वडा नं. ३, काभ्रे, २६) भवनाथ धमला, बेतिनी गाविस, ओखलढुङ्गा, २७) भीम गिरी, फूलबारी बि गाऊँ, धनगढी, २८) भीमराज महर्जन, गोङ्गबु गाविस, वडा नं. ३, काठमाडौं, २९) माधव अधिकारी, मार्पाक गाविस, वडा नं. ७, धादिङ, ३०) राजेन्द्र माली, ठेचो गाविस, वडा नं. ३, ललितपुर, ३१) रामचन्द्र काफ्ले, डाँडी गुराँसे गाविस, वडा नं. ५, सिन्धुली, ३२) रुपक अधिकारी, पिठुवा गाविस, वडा नं. ९, चितवन, ३३) रेनुका दुलाल, तिनथाना गाविस, वडा नं. ५, काठमाडौं, ३४) रेवकला (कला) तिवारी, सिर्सेकोट गाविस, वडा नं. ७, स्याङ्जा, ३५) लीलाबहादुर पाण्डे, गजुरी गाविस, वडा नं. २, धादिङ्ग, ३६) लीलाराज आचार्य, त्रियुगा न.पा. वडा नं. १, खरदारटेल, उदयपुर, ३७) सुचेन्द्र श्रेष्ठ, सतुङ्गल गाविस, वडा नं. ९, काठमाडौं, ३८) सुदर्शन रिजाल, ३९) शान्तिराम भट्टराई, बैगुनधुरा गाविस, झापा, ४०) हिराबहादुर रोक्का, ककनी गाविस, वडा नं. ५, नुवाकोट, ४१) हिराबहादुर शारु, दाङ्ग, ४२) हेमनारायण श्रेष्ठ, गाम्नाङ्टार गाविस, वडा नं. ६, ओखलढुङ्गा, र ४३) ज्ञानेन्द्र त्रिपाठी रत्ननगर न.पा. वडा नं. १३, चितवन ।)						

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३३६	केदारनाथ (श्यामप्रसाद) रूपाखेती, धादिङ जिल्ला, केवलपुर गाविस, वडा नं.-४		सुरक्षाकर्मीले निज केदारनाथ (श्यामसुन्दर) रूपाखेतीलाई पक्राउ गरी स्थिति सार्वजनिक नगरी लामो समयसम्म बेपत्ता अवस्थामा राखेको देखिँदा निजलाई अविलम्ब सार्वजनिक गर्न, पीडित परिवारको मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखिएकोले अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने । २०६० सालमा ६ नं. बाहिनी वैरेनीमा कार्यरत रहेका सिपाही अरूण पाल र सुवेदार विष्णु न्यौपानेसँग सोधपुछ गरी अनुसन्धान जारी राख्ने आयोगमा बोलाउने आयोगको मिति २०६६/५/१७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । केदारनाथ (श्यामप्रसाद) रूपाखेती, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३३७	रामप्रसाद आचार्य, धादिङ जिल्ला, नौबीसे गाविस, वडा नं.- १, धार्के		सुरक्षाकर्मीले निज रामप्रसाद आचार्यलाई पक्राउ गरी स्थिति सार्वजनिक नगरी लामो समयसम्म बेपत्ता अवस्थामा राखेको देखिँदा निजलाई अविलम्ब सार्वजनिक गर्न, पीडितका परिवारलाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने । घटनामा संलग्न देखिएका जगदल गणका तत्कालीन प्रमुखलाई बयानका लागि आयोगमा बोलाउने आयोगको मिति २०६६/५/१७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । नौबीसे १, धादिङ्ग बस्ने रामप्रसाद आचार्यलाई नेपाली सेनाले पक्राउ नगरेको र नुवाकोट जिल्ला तुप्चे गा.वि.स.-२ बस्ने विष्णुप्रसाद आचार्यको छोरा रामप्रसाद आचार्यलाई मिति २०६०।०६।६ गते निजको श्रीमती लक्ष्मी आचार्यलाई बुझाइएको । दोस्रो जवाफः जि.प्र.का. धादिङ्गको प.सं.ए.टि.५।०६२।६३, मिति २०६२।४।२३ गतेको पत्र र भगवतीदल गण (तत्कालीन गुल्म) को प.सं. १४७४४।ए।१६।०६२।६३।६, मिति २०६२।४।२५ गतेको पत्रबाट पक्राउ नगरेको भन्ने जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र निजलाई मिति २०६०।०६।६ गते निजको श्रीमती लक्ष्मी आचार्यलाई बुझाइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३३८	गम्भीरा साह कानु, रौतहट जिल्ला, हथियाही गाविस, वडा नं.- १		निज गम्भीरा साह कानुलाई पक्राउ गरी बेपत्ता पारिएको घटनाले निजको मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखिएकोले निजको अवस्था तत्काल सार्वजनिक गर्न र पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । गम्भीरा साह कानु, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

			क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम ३० बमोजिम अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने । साथै उजुरीमा उल्लेख भएबमोजिम रौतहट जिल्लामा कार्यरत तत्कालीन घुमुवा प्रहरीहरू भैरव राय यादव, हरि हजरा दुसाधलाई बयानका लागि उपस्थित गराउने भनी मिति २०६६/५/२९ मा निर्णय भएको ।		शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।५।२९ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
३३९	रामजन्म राउत पटेल, रौतहट जिल्ला, जेठरहिया गाविस, वडा नं.- ८		निज रामजन्म राउत पटेललाई पक्राउ गरी बेपत्ता पारिएको घटनाले निजको मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखिएकोले निजको अवस्था तत्काल सार्वजनिक गर्न र पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम ३० बमोजिम अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने साथै उजुरीमा नाम उल्लेख भएका शिवनगर इलाका प्रहरी कार्यालयका प्रहरी रामजीवन चौरसियालाई बयान लिई अनुसन्धान जारी राख्ने भनी मिति २०६६/५/२९ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । बेपत्ता सम्बन्धी पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।५।२९ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । नेपाली सेनाको युनिटहरूले गरेको कारवाहीमा मारिएको तथा पक्राउ परेको रेकर्डबाट नभेटिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
३४०	देवीलाल पटेल, रौतहट जिल्ला देवाही गाविस, वडा नं.- ४		निज देवीलाल पटेललाई मिति २०६०/५/१५ गते पक्राउ गरी बेपत्ता पारिएको घटनाले निजको मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखिएकोले निजको अवस्था तत्काल सार्वजनिक गर्न र पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम ३० बमोजिम अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने । साथै उजुरीमा उल्लेख भएबमोजिम रौतहट जिल्लामा कार्यरत तत्कालीन घुमुवा प्रहरीहरू हरि पासवान गगनदेव	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । बेपत्ता सम्बन्धी पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।५।२९ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको तथा निजलाई पक्राउ गरेको र कारवाहीमा मृत्यु भएको नदेखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			बैठा र उमेश यादव हाल कार्यरत हुन्, हैनन् बुझी बयान लिने भनी मिति २०६६/५/२९ मा निर्णय भएको ।		उक्त क्षेत्रमा रहेको बराहदल गुल्मको रेकर्डमा हेर्दा निजलाई पक्राउ गरेको र कारवाहीमा मृत्यु भएको नदेखिएको र जिल्ला प्रहरी कार्यलय रौतहटमा पत्राचार गर्दा उल्लिखित व्यक्तिको रेकर्ड सो कार्यालयमा पनि नभएको भनी लेखी आएको । निजको सम्बन्धमा कुनै पनि जानकारी तथा रेकर्ड नभएको भनी अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।		
३४१	जुम्ला जिल्ला कालिकाखेतु गाविस, वडा नं.- ४ का दुर्गाबहादुर शाही, ऐ.ऐ.का रकम शाही, ऐ. जिल्ला तातोपानी गाविस, वडा नं.- ७ का पृथ्वी रावल र ऐ. जिल्ला गर्ज्याङ्कोट गाविसका हरिप्रसाद पाण्डे, जुम्ला जिल्ला कालिकाखेतु गाविस	प्रहरी	राज्यका सुरक्षाकर्मीहरूले कुनै नागरिकलाई पक्राउ गरी बेपत्ता पारेको घटना मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले बेपत्ता पारिएका चारै जनाको अवस्था तत्काल सार्वजनिक गर्न, पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई जनही रु. १,००,०००/- अन्तरिम राहत प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजहरू चारै जनाको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।२।२१ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । उक्त घटना सम्बन्धमा जुम्ला जिल्लाका सम्पूर्ण सरकारी कार्यालयहरू मिति ०५९/७/२८ गते र ०६१/५/५ गते विद्रोही पक्ष नेकपा माओवादीद्वारा आक्रमण हुँदा सम्पूर्ण कागजातहरू जलाई ध्वस्त पारेकोले माग अनुसारको विवरण खुलाई पठाउन नसकिएको भनी जि.प्र.का. जुम्लाको सि.नं. ७९६३ मिति ०६८/१२/२६ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३४२	धनकुमारी चौधरी, बाँके जिल्ला नौवस्ता गाविस, वडा नं.- ७	सुरक्षाकर्मी	यस कार्यबाट निजको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले निजको अवस्था यथाशीघ्र सार्वजनिक गर्न, सो घटना घटाउन जिम्मेवार देखिएका मेजर अजीत थापा, क्याप्टेन रमेश स्वाँरसहितलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/८/८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।८।८ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । च.नं. १९७४ मिति २०७०।२।६ को शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका परिवारले रु. १ लाख राहत रकम प्राप्त गरेको भनी जनाएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

३४३	पवन थारू, बाँके जिल्ला, रफेना गाविस- २	सुरक्षाकर्मी	यस कार्यबाट निजको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले निजको अवस्था तुरुन्त सार्वजनिक गर्न, घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानूनी कारवाही गर्न र पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/८/८ को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । पवनकुमार थारु नाम भएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।८।८ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । निजको सम्बन्धमा विस्तृतमा छानविन गर्न न. ४ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई निर्देशन दिइएको । निज व्यक्ति रफेना गा.वि.स.को बासिन्दा नभएकोले थाहा हुन नसकेको भनी गा.वि.स.ले प्रमाणित गरी पठाएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा दिइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३४४	ज्ञानसिंह बुढा, मुनमान बुढा, मुगु जिल्ला, रोवा गाउँ विकास समिति वडा नं.- ७, शोभागाउँ	सेना	निजलाई यातना दिइएको कार्य प्रचलित कानूनप्रदत्त मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम पीडितलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/८/८ को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको उक्त दिन सुरक्षा फौजबाट कुनै पनि सामान नफालेको र अमानवीय व्यवहार नगरेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।८।८ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र निजको उक्त दिन सुरक्षा फौजबाट अमानवीय व्यवहार नगरेको भन्ने जानकारी प्राप्त भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३४५	दरबारी थारू, लक्ष्मीराम थारू, तुल्सीराम थारू, बाबुराम थारू, कालीराम थारू, बर्दिया जिल्ला मोतीपुर गाविस	सुरक्षाकर्मी	यस घटनाबाट निजहरूको गम्भीर मानव अधिकार उल्लङ्घन भएकोले बेपत्ता पारिएका दरबारी थारू, तुल्सीराम थारू, लक्ष्मीराम थारू, बाबुराम थारू, कालीराम थारू, बाँधु थारूको अवस्था यथाशीघ्र सार्वजनिक गर्न, घटनामा संलग्न दोषी	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजहरू सबैको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	सबै पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न को.अ.ई. बोर्डलाई जिम्मा	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप जनही रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/८/८ को निर्णय ।		शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।८।८ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । कालीराम थारु निजको मिति २०५९।०७।१६ गते बर्दिया जिल्लाको खैरीचन्दन गा.वि.स. ६, स्थित गाउँ तथा जङ्गल ईलाकामा सुरक्षा फौजले गरेको कारवाहीमा परी मृत्यु भएको । बाबुराम थारु: निजलाई बर्दिया जिल्ला कारागार शाखामा वुझाएकोमा उक्त कारागारको रोहवरमा मिति २०५९/०१/२० गते छाडेको भनी जिल्ला कारागार शाखा, बर्दियाको प.सं. ०६२/६३ च.नं. ६६ मिति २०६३।०५।२७ गतेको पत्रबाट खल्न आएको भन्ने अन्तर्गतबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको । साथै अन्य व्यक्तिहरूको सम्बन्धमा नं. ४ बाहिनी अड्डा को.अ.ई. बोर्डलाई निर्देशन दिइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	दिइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
३४६	तीर्थबहादुर थापा, श्रीराम चौधरी, बमबहादुर शाही, हीरासिंह बाढामगर, राम चौधरी, बर्दिया जिल्ला, देउडाकला गाविस, वडा नं.- ५	सुरक्षाकर्मी	यस घटनाले निजहरूको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले निजहरूको अवस्था तत्काल सार्वजनिक गर्न, सो घटनामा संलग्न रम्भापुर व्यारेकका जमदार महेन्द्रजङ्ग थापासहितका सुरक्षाकर्मीहरूलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितहरूका कानूनबमोजिमका हकवालाहरूलाई अन्तरिम राहत स्वरूप जनही रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/८/२ को निर्णय ।	रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजहरू सबैको पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी जनही रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।८।८ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । बमबहादुर शाही: निजलाई नेपाली सेनाले पक्राउ नगरेको सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा बन्दी प्रत्यक्षीकरणको रिट निवेदन परी निज व्यक्तिहरूलाई पक्राउ नगरेको सत्य साँचो व्यहोरासहितको लिखित जवाफ सम्मानित सर्वोच्च अदालत समक्ष पेश गरिसकेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र नेपाली सेनाले पक्राउ नगरेको भन्ने जानकारी गराएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३४७	भुवनकुमार चौधरी, भुखलाल चौधरी, शेरबहादुर चौधरी, बर्दिया जिल्ला, मोतीपुर गाविस, वडा नं.- ७, दमौली	सुरक्षाकर्मी	यस घटनाले निजहरूको मानव अधिकार उल्लङ्घन गरेको पाइएकोले घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न, बेपत्ता पारिएका व्यक्तिहरूको अवस्था यथाशीघ्र सार्वजनिक गर्न र पीडितहरूका कानूनबमोजिमका हकवालाहरूलाई	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. २२३१ मिति २०६६।११।१३ मा मन्त्रालयबाटै राहत रकम रु. १ लाखको दरले पठाइसकिएको भन्ने पत्र प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५	आंशिक

			जनही रु. १,००,०००/- अन्तरिम राहत स्वरूप प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने आयोगको मिति २०६६/८/२ को निर्णय ।		रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । निजलाई नेपाली सेनाले पक्राउ नगरेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
३४८	राजनकुमार चौधरी, सीताजानकी चौधरी र चैतेलाल चौधरी, बर्दिया जिल्ला, धधवार गाविस, वडा नं.- ८	नेपाली सेना	यस घटनाले निजहरूको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले निजहरूको अवस्था तत्काल सार्वजनिक गर्न, घटना घटाउन आदेश दिने चिसापानी व्यारेकका मेजर अजीत थापा तथा क्याप्टेन रमेश स्वाँरसमेतका सुरक्षाकर्मीलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितहरूका कानूनबमोजिमका हकवालाहरूलाई अन्तरिम राहत स्वरूप जनही रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने आयोगको मिति २०६६/८/२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. २२३१ मिति २०६६।११।१३ मा मन्त्रालयबाटै राहत रकम रु. १ लाखको दरले पठाइसकिएको भन्ने पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३४९	किरिमकुमार चौधरी, बर्दिया जिल्ला खैरी चन्दनपुर गाविस, वडा नं.- ५	सुरक्षाकर्मी	यस घटनाले निजको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले निजको अवस्था तत्काल सार्वजनिक गर्न, घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने आयोगको मिति २०६६/८/२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. २२३१ मिति २०६६।११।१३ मा मन्त्रालयबाटै राहत रकम रु. १ लाखको दरले पठाइसकिएको भन्ने पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३५०	हरिप्रसाद डुम्रे, स्याङ्जा जिल्ला कालिकोट गाविस, वडा नं.- १ हुल्काङ्ग	सुरक्षाकर्मी	प्रत्येक नागरिकको मानव अधिकारको रक्षा गर्नु राज्यको दायित्व भए पनि राज्यका सुरक्षाकर्मीहरूले निज हरिप्रसाद डुम्रेलाई पक्राउ गरी स्थिति सार्वजनिक नगरी लामो समयसम्म बेपत्ता पारेको देखिँदा निजलाई अविलम्ब सार्वजनिक गर्न, पीडितको कानूनबमोजिमका हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । बेपत्तासम्बन्धी पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । साथै गृह मन्त्रालयबाट पनि क्षतिपूर्ति रकम दिने कारवाही भएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

			सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/११/३ को निर्णय ।		शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।३ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
३५१	रामप्रसाद थारू, बाँके जिल्ला बनकटुवा गाविस, वडा नं.- ८		कुनै व्यक्तिलाई पक्राउ गरेपछि कानूनी प्रक्रियामा लैजानुपर्नेमा सो नगरी राज्यको सुरक्षा निकायबाट मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन गरेको पाइएकोले निज रामप्रसाद थारूको अवस्था यथाशीघ्र सार्वजनिक गर्न, घटनामा संलग्न नेपाली सेनाका मेजर अजीत थापा र क्याप्टेन रमेश स्वाँरलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई अन्तरिम राहतवापत रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । निजलाई तत्कालीन विद्रोहीले अपहरण गरी लगेको भनी बनकटवा गा.वि.स.को बाँकेबाट जानकारी प्राप्त हुन आएको भनी यस निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६२।६३।१६, मिति २०६२।६।३० गतेको पत्रबाट मानव अधिकार आयोगमा पत्राचार गरिएको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३५२	रामप्रसाद पोखरेल, बाँके जिल्ला कोहलपुर गाविस, वडा नं.- ३		यस कार्यले निजको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएको पाइएकोले निज रामप्रसाद पोखरेलको अवस्था तुरुन्त सार्वजनिक गर्न, घटनामा संलग्न नेपाली सेनाका मेजर अजीत थापा र क्याप्टेन रमेश स्वाँरलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र पीडितका कानूनबमोजिमका हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १,००,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने साथै पीडितको बैङ्क खाताबाट रु.	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

			५,००,०००/- सुरक्षा फौजले झिकेको भनिएको सन्दर्भमा थप अनुसन्धान गर्न सम्बन्धित बैङ्कसँग चेकको नक्कल माग्ने भन्ने मिति २०६६/१०/७ को निर्णय ।		लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		

माओवादीद्वारा अपहरण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३५३	उपेन्द्रप्रसाद गुरागाईं, रामेछाप जिल्ला, प्रीति गाविस-६	माओवादी	निजको अवस्थाबारे अनुसन्धान जारी राख्ने र पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. १,००,०००/- अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी त्यसको जानकारी नेकपा (माओवादी) का जिल्ला पार्टी सचिवलाई पत्राचार गर्ने भनी २०६६/२/२१ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, नेकपा (माओवादी) पार्टी	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।२।२१ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
३५४	बिमलप्रसाद घिमिरे, पर्सा जिल्ला, वागवाना गाविस, वडा नं.- ४	माओादी	सर्वसाधारण नि:शस्त्र व्यक्तिलाई कब्जामा लिई स्थिति अज्ञात गराइँदा जेनेभा महासन्धि, १९४९ को साझा धारा ३ तथा नेपाल सरकार र नेकपा (माओवादी) बीच २०६३/८/५ मा भएको विस्तृत शान्ति सम्झौतासमेतको विपरीत कार्य भएको देखिँदा घटनाको अनुसन्धान जारी राखी पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि आन्तरिक राहत रु. १,००,०००/- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी सोको जानकारी नेकपा (माओवादी) लाई दिने भनी २०६६/२/२१ मा निर्णय गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।२।२१ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

बालअधिकार

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३५५	सङ्गीता ढुङ्गेल, सिन्धुली जिल्ला, दुधौली गाविस	नेकपा माओवादी	प्रस्तुत विषयमा आयोगको अनुसन्धान टोलीले मिति २०६५/९/१० देखि १६ सम्म अनुसन्धान गरी प्रतिवेदन पेश भएको, प्रतिवेदनअनुसार तथ्य प्राप्तिको आधारमा निज ढुङ्गेलको द्वन्द्वको कारणबाट द्वन्द्वपीडित देखिएको तर वैज्ञानिक रूपमा पुष्टि गर्न विशेषज्ञबाट राय लिनुपर्ने र निजको आर्थिक अवस्था बुझ्दा निजका बाबु स्थानीय विद्यालयमा लेखापालमा कार्यरत भएका तर अपाङ्ग अवस्था रहेको बुबाको बाहेक अन्य आम्दानीको स्रोत नभएको, ऐलानी जग्गामा बस्दै आएको भन्ने पाइएकाले प्रस्तुत उजुरीका सम्बन्धमा निजको उपचारको लागि नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने भनी २०६६/१/९ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रा लय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा निजको उपचारको निमित्त मिति २०६६।२।२१ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	उपचारको व्यवस्था ।	आंशिक

३५६	विष्णु प्रधान र १४ वर्षकै निर्मल प्रधान, रामेछाप जिल्ला साँघुटार गाविस		सम्बन्धित निकायमा पत्राचार भएको साथै आयोगको अनुसन्धान टोलीले अनुसन्धान कार्य गरी प्रतिवेदन पेश भएको, प्रस्तुत विषयमा प्रहरीबाट कानूनबमोजिम कार्य नगरेकोले बालकहरूलाई यातना दिने प्रहरी कर्मचारीमाथि कारवाही गर्न मिति २०६६/१/९ मा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	जिल्ला रामेछाप साँघुटार १ बस्ने वर्ष १४ को निर्मल प्रधान समेत जना ४ लाई मिति ०६५/२/३ गते दिउँसो स्थानीय जनताहरूले समाती प्रहरी चौकी साँघुटारमा ल्याएकोमा सबै राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, समाजसेवी, शिक्षक, व्यापारी र महिला समेतका प्रतिनिधि भेला जम्मा भई निर्मल प्रधान समेत जना ४ लाई कारवाही नगरी सुध्रने मौका स्वरूप सामाजिक तवरबाट सुधार्न प्रहरीलाई अनुरोध गरेकोमा प्रहरीको तर्फबाट कानूनी कारवाहीको लागि प्रयास गरेको तथापि पीडित पक्षले समेत मुद्दा नचलाउने, हराएको सामानको क्षतिपूर्ति नलिने र निज निर्मल प्रधान समेतको अभिभावकले निजहरूलाई सुधार्नको लागि हिमगंगा उ.मा.वि. साँघुटारको लागि १००/१०० टिन बालुवा अं. २००० जतिको सहयोग गर्न लगाउने र निजहरूले आइन्दा यस्ता गल्ती नगर्ने गरी कान समाउन लगाउने जनताद्वारा सहमति भए तापनि प्रहरी कर्मचारीबाट उल्लिखित सहमति लेख्ने, मानव अधिकार हनन् हुने गरी कुनै पनि दण्ड जरिवाना सजाय र यातना नदिएको र त्यस्ता कृयाकलाप नगरेको भनी जि.प्र.का. रामेछापको सि.नं. ६६३० मिति ०६८/१२/२६ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको । प्रहरी कर्मचारीबाट मानव अधिकार हनन् हुने गरी कुनै पनि कृयाकलाप नगरेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	प्रहरी कर्मचारीबाट उल्लिखित सहमति लेख्ने, मानव अधिकार हनन् हुने गरी कुनै पनि दण्ड जरिवाना सजायँ र यातना नदिएको र त्यस्ता कृयाकलाप नगरेको भनी जानकारी प्राप्त भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३५७	लोकेन्द्र लक्सम, पाँचथर जिल्ला नागी गाविस, वडा नं.- १	सुरक्षाकर्मी	आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनसमेतलाई विचार गर्दा यसका सुरक्षा निकायले वर्ष १४ को लोकेन्द्र लक्समलाई आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेपछि गोली हानी मारेको देखिएकोले गोली हान्ने सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी प्रचलित फौजदारी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका परिवारलाई रु. ३,००,०००/- क्षतिपूर्ति दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी २०६६/५/९ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मृतक सम्बन्धी प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीको लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३५८	विक्रम वि.क., बोमबहादुर वि.क., गुल्मी जिल्ला, दर्लिङ गाविस, वडा नं.- ७, पैराटोल	सुरक्षाकर्मी	यस घटनाले बालबालिकाको संरक्षण प्राप्त गर्ने हकको हनन् हुनुका साथै नेपाल सरकार तथा ने.क.पा. (माओवादी) बीच भएको विस्तृत शान्ति सम्झौतामा उल्लिखित दुवै पक्ष युद्धको समयमा प्रयोग गरिएका धराप तथा बारुदी सुरुङ्गहरूको रेखाङ्कन, भण्डारण गरी ३० दिनभित्र एक-अर्कालाई जानकारी दिने र ६० दिनभित्र निस्क्रिय र निर्मूल पार्न एक-अर्कालाई सहयोग गर्ने प्रावधानको समेत पालना नभएकोले मृतक बालकहरू विक्रम वि.क. र बोमबहादुर वि.क.को परिवारलाई जनही रु. १,५०,०००/- का दरले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी २०६६/५/१७ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । निजहरू दुवैको नाम रेकर्डबाट नभेटिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीको लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	क्षतिपूर्ति रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको ।	आंशिक

आन्तरिक विस्थापित

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३५९	गणेशबहादुर मल्ल, कैलाली जिल्ला, कोटा तुल्सीपुर गाविस, वडा नं.- ४	माओवादी	विस्थापित गणेशबहादुर मल्लको सम्पत्ति फिर्ता गराई निजलाई आफ्नै स्थानमा स्थापित गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी २०६६/५/९ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
३६०	लीलाधर भण्डारी, कैलाली जिल्ला, साँढेपानी गाविस, वडा नं.- ८	माओवादी	विस्थापित लीलाधर भण्डारीको सम्पत्ति फिर्ता गराई निजलाई आफ्नै स्थानमा स्थापित गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी २०६६/५/९ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
३६१	दिनराज भण्डारी, कैलाली जिल्ला, साँढेपानी गाविस, वडा नं.- ६	माओवादी	विस्थापित दिनराज भण्डारीको सम्पत्ति फिर्ता गराई निजलाई आफ्नै स्थानमा स्थापित गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने आयोगको मिति २०६६/५/९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
३६२	गम्भीरसिंह बम, कैलाली जिल्ला, मसुरिया गाविस	माओवादी	आयोगको अनुसन्धान टोलीको अनुसन्धान प्रतिवेदनसमेतलाई विचार गर्दा विस्थापित गम्भीरसिंह बमको सम्पत्ति फिर्ता गराई निजलाई आफ्नै स्थानमा स्थापित गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने आयोगको मिति २०६६/५/९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
३६३	शेरबहादुर हमाल, कैलाली जिल्ला, खैलाङ्ग गाविस, वडा नं.- ८	माओवादी	आयोगको अनुसन्धान टोलीको अनुसन्धान प्रतिवेदनसमेतलाई विचार गर्दा विस्थापित शेरबहादुर हमालको सम्पत्ति फिर्ता गराई निजलाई आफ्नै स्थानमा स्थापित गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने आयोगको मिति २०६६/५/९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
३६४	छत्रराज गिरी, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला, कात्तिके देउराली गाविस, वडा नं.- ७		निज विगतमा नेकपा (माओवादी) बाट विस्थापित भएको देखिएको, निजको रु. ३,२०,०००/- बराबरको सम्पत्ति क्षति भएको भनी जिल्ला प्रशासन कार्यालयले मूल्याङ्कन गरेको देखिएकोले जिल्ला प्रशासन कार्यालयले गरेको सिफारिस जाँचबुझ गरी क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी २०६६/६/२१ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
३६५	बखतबहादुर कुँवर, पर्वत जिल्ला, रानीपानी गाविस, वडा नं.- १		निजको सम्बन्धमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्वतबाट क्षतिको मूल्याङ्कन गरी गृह मन्त्रालयमा पठाएको देखिएकोले सिफारिसबमोजिम क्षतिपूर्ति नपाएको भए क्षतिको यकिन गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३६६	उद्धवकुमार गौतम, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लापोखरीचौरी गाविस- ७	सेना	आयोगको हालसम्मको अनुसन्धानबाट सैनिक हिरासतमा राखी बेपत्ता पारिएको प्रष्ट देखिएको, बेपत्ता पार्ने कार्य आफैँमा यातनाजनक कार्य हुने भएको र यातना पीडित सरोकार केन्द्रमा उपचार गराएको समेत प्रष्ट देखिएको र मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन हुन गएको देखिँदा मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ को दफा १३ (१), (२) र राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १३ (२), (३) र १८ नं. बमोजिम दोषीउपर कानूनी कारवाही गर्न र पीडितलाई यातना दिइएकोमा रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरिएको साथै क्षतिपूर्ति रकमको १० प्रतिशत रकम श्रीजङ्ग गणमा कार्यरत उ.से. (हाल सहसेनानी) जयराम थापा र ह.मे. हरिबहादुर पाण्डेबाट दामासाहीले भराउने समेत मिति २०६६/२/२१ को निर्णय।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई भुक्तानीको लागि च.नं. ५२९, मिति २०६७।९।२३ मा आर्थिक प्रशासन शाखामा लेखिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाडौंको मिति २०६१।५।२९ गतेको च.नं. ७५४ अनुसार निजलाई आतङ्ककारी तथा विध्वंसात्मक कार्य ऐन अन्तर्गत कारागार शाखा जगन्नाथ देवलमा नजरबन्दमा राखेको । छुटिसकेको (राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त लिष्टमा उल्लेख भएको) भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	▪ क्षतिपूर्ति रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको । ▪ निज छुटिसकेको ।	आंशिक
३६७	ईश्वर पोखरेल, नेकपा एमाले नेता		यसबाट नेपाल सरकार र तत्कालीन नेकपा (माओवादी) बीच भएको विस्तृत शान्ति सम्झौताको धारा ५.२.६ मा उल्लिखित "दुवै पक्षले देशमा विद्यमान सबै स्वरूपका आक्रमण प्रत्याक्रमण, हिंसा र प्रतिहिंसा नगर्ने" भन्ने प्रावधानसमेतको उल्लङ्घन भएको पाइयो । अत: घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने र विस्तृत शान्ति सम्झौताको पालना गर्न सम्बन्धित पक्षलाई ध्यानाकर्षण गर्ने भन्ने मिति २०६६/७/२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, नेकपा (माओवादी) पार्टी		विस्तृत शान्ति सम्झौताको पालना गर्न सम्बन्धित पक्षहरू सहमत भई नयाँ संविधान निर्माणमा अग्रसर भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३६८	मोतीलाल अधिकारी, बर्दिया जिल्ला ताराताल गाविस, वडा नं.- २	सुरक्षाकर्मी	यस कार्यले निजको यातनाविरुद्धको हकको हनन् हुन गएकोले रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, सो क्षतिपूर्तिको ५% रकम यातना दिने कार्यमा संलग्न तत्कालीन प्रहरी निरीक्षक गणेशविक्रम शाह, प्रहरी नायव निरीक्षक राजेन्द्रप्रसाद श्रेष्ठ र प्रहरी सहायक निरीक्षक जङ्गबहादुर के.सी.बाट जनही भराउन र निजहरूलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।४ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३६९	जङ्ग गिरी, बझाङ जिल्ला, मटेला गाविस, वडा नं.- २	नेपाली सेना	यस कार्यले निजको यातनाविरुद्धको हकको हनन् भएकोले पीडितलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, निजको उपचार खर्चको हकमा पेश भएका बिल भर्पाईहरू जाँचबुझ गरी यकिन हुन आएअनुसार सोधभर्ना दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ४०५, मिति २०६६।१२।२ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइएको जानकारी प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
३७०	मणिदेव अर्याल, बाँके जिल्ला, सोनपुर गाविस, वडा नं.- ९	नेपाली सेना	उजुरी नं. ९८६, बाँके जिल्ला सोनपुर गा.वि.स. वडा नं. ९ सिमलघारी बस्ने मणिदेव अर्याललाई मिति २०५८।१०।२८ गते सुरक्षाकर्मीले यातना दिएको सम्बन्धमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजलाई उल्लिखित मितिमा नेपाली सेना, चिसापानी ब्यारेकका सेनाहरूले पक्राउ गरी यातना दिएको पुष्टि हुन आयो । अत: यस कार्यले यातना विरुद्धको हकको हनन् भएकोले पीडितलाई रु.५०,००० क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६६/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को पत्रबाट रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको जानकारी प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

३७१	कृष्णप्रसाद काफ्ले, बर्दिया जिल्ला मगरागडी गाविस, वडा नं.- ५	सुरक्षाकर्मी	यस कार्यबाट यातनाविरुद्धको हकको हनन् भएको पाइएकोले पीडितलाई रु.५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र यातना दिने कार्यमा संलग्न भजनी रिपिटर टावरको सुरक्षार्थ खटिएको सेनाको तत्कालीन सहसेनानी रामबहादुर कार्कीलाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।४ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	पीडितलाई रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति दिने निर्णय भएको ।	आंशिक
३७२	चुमानसिंह के.सी., बाँके जिल्ला नेपालगञ्ज नगरपालिका वडा नं.- १६, भुक्तिपुर	प्रहरी	निजले हालसम्म राहत तथा क्षतिपूर्ति नपाएको भए नेपाल सरकारको नीतिअनुसार राहत वा क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । बाँके जिल्ला नेपालगञ्ज न.पा. १६ बस्ने चुमानसिंह के.सी.लाई प्रहरीद्वारा कुटपिट गरेको भन्ने यस कार्यालय तथा मातहत समेतमा कुनै निवेदन पर्न नआएको भनी जि.प्र.का., बाँकेको सि.नं. ३९२ मिति ०६८/१२/३० गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको ।	आंशिक
३७३	हरिलाल ढकाल, दैलेख जिल्ला, नारायण नगरपालिका वडा नं.- ३	प्रहरी	यस कार्यले निजको शान्तिपूर्वक बाँच्न पाउने अधिकार र व्यक्तिगत सुरक्षाको अधिकारको हनन् भएकोले पीडितलाई रु.५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ मा पीडितलाई रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको जानकारी प्राप्त । दैलेख जिल्ला, नारायण न.पा. ३ बस्ने हरिलाल ढकाललाई मिति ०६२/३/२७ गते राति २३:०० बजेको समयमा अं.१०/१२ जनाको हतियारसहितका आ.का.हरूको समूहले निज हरिलाल ढकालको दाहिने खुट्टा र करङ्ग भाँची मरणासन्न अवस्थामा छोडेको भन्ने यस कार्यालयको अभिलेखबाट देखिन आएको भनी जि.प्र.का. दैलेखबाट लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
३७४	रत्ना रेग्मी, दैलेख जिल्ला, नारायण नगरपालिका वडा नं.- ३, खुसीनिवारी	नेपाली सेना	पीडितलाई रु. ७५,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र घटनामा संलग्न नेपाली सेना, भवानी बक्स गणका तत्कालीन गणपति नयनराज दाहाललाई कानूनबमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ पत्रमा पीडितलाई रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइएको जानकारी प्राप्त । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ मा पीडितलाई रु. ७५ हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको जानकारी प्राप्त ।	पीडितलाई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइसकिएको ।	आंशिक
३७५	रामबहादुर रावल, बाजुरा जिल्ला, मार्तडी गाविस, वडा नं.- ५	नेपाली सेना	राज्यको निकायबाट राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनद्वारा प्रत्याभूत अधिकारको उल्लङ्घन गरिएकोले पीडितलाई पर्न गएको असरलाई दृष्टिगत गरी पीडित रामबहादुर रावललाई क्षतिपूर्ति वापत रु.५०,०००/- प्रदान गर्न, घटनामा संलग्न नेपाली सेना, ज्वालादल गुल्मका सैनिक जयबहादुर भाटसमेतलाई कानूनी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ पत्रमा पीडितलाई रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।४ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ मा पीडितलाई रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको जानकारी प्राप्त ।	पीडितलाई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइसकिएको ।	आंशिक

३७६	देवेन्द्रप्रताप सेन, गुल्मी जिल्ला, पुर्कोट दह गाविस, वडा नं.- ८		सार्वजनिक स्थलमा कालोमोसो दलिएको घटनाले व्यक्तिको मर्यादापूर्वक बाँच्न पाउने संवैधानिक र कानूनी हकको हनन् हुन जानुका साथै प्रभावकारी उपचार प्राप्त गर्ने हकको समेत उल्लङ्घन भएको पाइएकोले घटनामा संलग्न दोषी पत्ता लगाई केही सार्वजनिक (अपराध र सजाय) ऐनअन्तर्गत कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय			नभएको
३७७	नमस्कार शाह, पत्रकार, बाँके जिल्ला नेपालगञ्ज		यस कार्यबाट निजको यातना तथा अमानवीय व्यवहारविरुद्धको अधिकारको उल्लङ्घन भएकोले निजलाई रु. २५,०००/- क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. २५ हजार क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।६ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	सिफारिसअनुसार पीडितलाई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन निर्णय भइसकेको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३७८	पृथ्वीराज मल्ल, बर्दिया जिल्ला मगरागदी गाविस, वडा नं.- ८, रम्भापुर		उपचार गर्दा भएको खर्चसमेत कहीँ कतैबाट प्राप्त नभएको हुँदा निज पृथ्वीराज मल्ललाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ५०,०००/- प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	सिफारिसअनुसार पीडितलाई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन निर्णय भइसकेको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३७९	शिक्षकहरू गणेशबहादुर सिंह, लालबहादुर बम र प्रेमबहादुर रोकाया, बाजुरा जिल्ला, सत्य मावि, पाण्डुसेना		निजहरूलाई नेकपा (माओवादी) भएको आशङ्कामा २०५९/२/१४ गते पक्राउ गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाजुरामा थुनामा राख्दा यातना दिइएको बुझियो । अतः यस कार्यले निजको यातनाविरुद्धको हकको उल्लङ्घन भएकोले पीडितहरूलाई जनही रु. ५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने, सो क्षतिपूर्तिको ५% रकम यातना दिने कार्यमा नेतृत्व गर्ने प्रहरी नायव उपरीक्षक देवबहादुर बोहराबाट भराई घटनामा संलग्न प्रहरीहरू पहिचान गरी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा जनही रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	पीडितलाई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन निर्णय भएको ।	आंशिक
३८०	सावित्री खटिक, बर्दिया जिल्ला, महम्मदपुर गाविस, वडा नं.- ३		घटनाका सम्बन्धमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनअनुसार मिति २०६१/११/१७ गते सरकारी सुरक्षा फौज र नेकपा (माओवादी) बीच मोहम्मदपुर- ३, डल्लापुरमा भएको भिडन्तमा युद्धमा संलग्न नभएकी निज सावित्री खटिकलाई गोली लागी गम्भीर घाइते भएको बुझियो । अतः निजलाई रु. १,००,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	सिफारिसअनुसार पीडितलाई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन निर्णय भइसकेको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३८१	कृष्णप्रसाद कोइराला, दैलेख जिल्ला, नारायण नगरपालिका वडा नं.- ३		घटनाका सम्बन्धमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनअनुसार निजलाई नेकपा (माओवादी) का कार्यकर्ताहरूले मिति २०६२/३/१७ गते राति घरमा सुतिरहेको समयमा अपहरण गरी लगी कुटपिट गरेको बुझियो । सशस्त्र द्वन्द्वको समयमा युद्धमा संलग्न नभएका व्यक्तिलाई अपहरण तथा कुटपिट गरिएको घटनाले अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको उल्लङ्घन भएको पाइएकोले निज पीडित कृष्णप्रसाद कोइरालालाई रु. ५०,०००/- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुनःस्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त ।	सिफारिसअनुसार पीडितलाई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन निर्णय भइसकेको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

महिलाविरूद्धको हिंसा

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३८२	सुन्तली धामी, अछाम	प्रहरीहरू	सो घटनाको सम्बन्धमा आमसञ्चार माध्यमहरूमा घटनापश्चात् लगातार विभिन्न समाचारहरू आइरहेका तथा महिला मानव अधिकार रक्षकहरूको राष्ट्रिय सञ्जालबाट २०६६/६/२० मा आयोग समक्ष प्राप्त हुन आएको घटना विवरणसहितको मागपत्र, आयोगबाट खटिई गएको टोलीको प्रारम्भिक प्रतिवेदन, आयोगले पीडित तथा अन्य भरपर्दो आधिकारिक स्रोतबाट लिएको सूचना तथा जानकारीहरूको आधारमा निज महिला प्रहरीमाथि सामूहिक बलात्कार भएकै हो भन्ने पर्याप्त आधारहरू पाइएको हुँदा उक्त घटनामा संलग्न पीडकहरूलाई निलम्बन गरी कानूनबमोजिम तत्काल कारवाही गर्न नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३२ बमोजिम सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूमार्फत् नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/६/२१ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	ज.ज.क. शीर्षकमा जाहेरीमा किटान गरेको ६ जना मध्येका प्र.स.नि. दानसिंह भण्डारी, प्र.ह. वीरदत्त बडु, प्र.ज. नीरमान महत्तरा उक्त वारदात स्थलमा उपस्थित नभएको अनुसन्धानबाट खुल्न आउँदा यी ३ जनाको हकमा सरकारी वकिल कार्यालयसँग सहमति लिई स.मु.स. ऐन, २०५५ को नियम ११ (१) बमोजिम गर्ने निर्णय गरेको हुँदा ३ जनालाई मिति २०६६/७/१५ गते हाजिर जिम्मा जमानी छोडिएको र अन्य तीन जना प्र.क.हरू प्र.ह. वीरेन्द्र बम, प्र.ह. करवीर घलान, प्र.ज. जगदिश पाण्डेलाई ज.ज.क.मा मुद्दा दायर गरी जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय मार्फत् अदालतमा पेश भएकोमा पुर्पक्षको लागि कारागार थुनामा पठाइएको । मिति ०६६/९/२६ गते छुटेका यी ३ जनालाई ज.ज.क. मुद्दामा अभियोगपत्रमा दायर गरी पाउँ भनी प्र.म. तथा मन्त्रिपरिषद्, कानून तथा न्याय मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, प्र.प्र.का., महान्यायाधिवक्ताको का.पु.स.व.का., जि.स.व.का., जि.प्र.का. अछाम समेत ९ कार्यालयलाई विपक्ष बनाई उत्प्रेषण मुद्दा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा दायर गरेको, मिति ०६६/११/०५ गतेमा जि.स.व.का., जि.प्र.का. अछाम, पु.स.व.का. महान्यायाधिवक्ताका नाममा विपक्षी बनाई, परमादेश आदेश जारी गरी पाउँ भनी सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा रिट निवेदन दायर गरेको साथै हालसम्म उक्त मुद्दा सम्बन्धमा कहीँकतैबाट उजुरी तथा निवेदन यस कार्यालयमा प्राप्त नभएको भनी जि.प्र.का. अछामबाट लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	उक्त घटनाका अभियुक्तहरूमाथि अनुसन्धान कारवाही शुरु गरिएको ।	आंशिक

आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकार

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३८३	झाडापखाला, हैजासम्बन्धी, जाजरकोट, रुकुम, दैलेख	–	सो घटना सम्बन्धमा आयोगबाट अनुगमन, अनुसन्धान तथा छानविनको लागि तीनपटक छुट्टाछुट्टै खटिएको उच्चस्तरीय टोलीले पेश गरेको प्रतिवेदनको आधारमा सरकारलाई आयोगको च.नं. ७९५ र ७९६, मिति २०६६।७।१२ को पत्रबाट सिफारिस गरिएको: **नेपाल सरकारलाई** • झाडापखाला प्रभावित क्षेत्रमा वितरित खाद्यान्नको न्यून गुणस्तर तथा करिब ४०० मानिसको मृत्युको कारण सम्बन्धी सत्य तथ्य जनसमक्ष ल्याई दोषी उपर कारवाही गर्न नेपाल सरकारबाट स्वास्थ्य, कृषि, गुण प्रविधि, मानव अधिकारकर्मीसहितको स्वतन्त्र न्यायिक छानविन आयोग गठन गर्न, • कुनै पनि दातृ निकायले सहयोगस्वरुप प्रदान गर्ने खाद्य वस्तु पैठारी गर्दा उक्त वस्तुको उत्पति स्थल, गुणस्तर प्रमाणपत्र, आयातकर्ताको परिचय झल्कने चिन्ह, अक्षर, खाद्य वस्तु वितरण गरिने क्षेत्र, लक्षित समूह र समूदाय, उपभोग्य मिति आदि पैठारी भई आउने खाद्य वस्तुमा अनिवार्यरुपमा उल्लेख गर्न लगाई सोको अभिलेख राख्ने व्यवस्था गर्न, • दुर्गम तथा पहाडी क्षेत्रमा रहेका आमनागरिकहरूको खाद्यान्न तथा शुद्ध खानेपानीको अधिकार सुनिश्चित गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउन, • स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्न स्थानीय सञ्चारमाध्यमहरूबाट स्थानीय भाषामा व्यापक प्रचार प्रसारको अभियान सञ्चालन गर्न, • झाडापखालाको कारणबाट मृत्यु हुन पुगेका मृतकका परिवारहरू (बालबालिका, टुहुरा, बृद्ध तथा अशक्त) को राहत, परिपूरण, संरक्षणका लागि तत्काल छुट्टै विशेष एकीकृत प्याकेज कार्यक्रम लागू गर्न तथा खाद्य वस्तुमा परनिर्भरता हटाई स्थानीय तहमा नै भरपर्दो विकल्पको खोजी गर्न नेपाल सरकारबाट कार्ययोजना तयार गरी लागू गर्न, • भोकमरी, खाद्य अभाव तथा जनस्वास्थ्यसँग सम्बन्धित सञ्चार माध्यममा आउने गरेका समाचारहरूलाई सरकारले गम्भीररुपमा लिई विषयको गहनतालाई मध्यनजर गर्दै तत्काल सम्बोधन गर्न र सो विषयमा आवश्यक संयन्त्र तर्जुमा गर्न,	स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, संयुक्तराष्ट्रसङ्घीय प्रणाली मार्फत् विश्व खाद्य कार्यक्रम नेपाल	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, जाजरकोट, रुकुम र दैलेखमार्फत् आवश्यक प्रबन्ध गरिएको ।	झाडापखाला प्रभावितहरूका लागि जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, जाजरकोट, रुकुम र दैलेखमार्फत् आवश्यक प्रबन्ध मिलाइएको ।	आंशिक

			• दातृ निकायहरूमार्फत् स्वविवेकमा सोझै खाद्य सामग्री वितरण गर्ने परिपाटीको अन्त्य गरी सरकारी स्वामित्वमा रहेका खाद्य आपूर्ति गर्ने संस्थाहरूलाई नै बढी जिम्मेवार बनाई खाद्य सामग्रीहरूको भण्डारण, संरक्षण, गुणस्तर परीक्षण तथा वितरण सम्बन्धी न्यूनतम राष्ट्रिय मापदण्ड तर्जुमा गरी लागू गर्ने, गराउने व्यवस्था गर्न, • भन्सारसँग सम्बन्धित कार्यालय, प्लान्ट क्वारेन्टाइन, पशु क्वारेन्टाइन, खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण कार्यालय, भन्सार गस्ती प्रहरी आदिको काममा प्रभावकारी समन्वय गरी सेवाग्राहीलाई छिटो सेवा प्रदान गर्न तथा सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्ने, गराउने व्यवस्था मिलाउन, • खाद्य नियमावली, २०२७ को नियम १६ ले व्यवस्था गरेको खाद्यस्तर निर्धारण समितिको काम, कारवाहीलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउन खाद्य नियमावली, २०२७ को नियम २३ ले तोकेको अनुपातमा मात्र खाद्य परिरक्षी प्रयोग गर्न गराउन हुन तथा नियमले तोकेको मात्रा भन्दा बढी अनुपातमा परिरक्षी (Preservatives) को प्रयोग भए नभएको सम्बन्धमा खाद्य निरीक्षकहरूबाट अनुगमन गर्ने गराउने व्यवस्था गर्न, • जनताको स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार सुनिश्चित गर्न झाडापखाला प्रभावित क्षेत्र लगायत अन्य क्षेत्रहरूका अस्पताल, उपस्वास्थ्य र स्वास्थ्य चौकीहरूमा दरबन्दी अनुसारका स्वास्थ्यकर्मीहरू र पर्याप्त औषधी लगायत प्राथमिक स्वास्थ्य उपचारका सामग्रीहरू नियमित रुपमा रहने व्यवस्था मिलाउन तथा सोको नियमित अनुगमन गर्न स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयको ध्यानाकर्षण गराउने । **अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई** • जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रुपन्देही तथा भैरहवा भन्सार कार्यालयबाट खाद्य वस्तुको पैठारीका सम्बन्धमा अपनाइएको फरक-फरक मापदण्ड तथा खाद्य ऐन, २०२३ को प्रस्तावनाको भावना र दफा ८ को व्यवस्था, विरुवा संरक्षण ऐन, २०६४ को दफा ३२ एवं उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०५४ को दफा १५ का व्यवस्थाहरूको पालना भएको नदेखिँदा खाद्य वस्तुको गुणस्तर मानव स्वास्थ्य, र जीवनको अधिकारसँग सम्बन्धित मानव अधिकारकै विषय भए तापनि आयोगको अनुसन्धान/अनुगमनबाट सामान निकासी/पैठारी प्रक्रियामा सरोकारवालाहरू पैठारीकर्ता, भन्सार कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रुपन्देहीबाट भएका कार्यहरूमा फरक, फरक मापदण्ड पाइएको र कानूनसम्मत नदेखिएको हुँदा यस विषयमा विस्तृत छानविनका लागी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई अनुरोध गर्ने । • भैरहवा भन्सार कार्यालय लगायत अन्य भन्सार कार्यालयहरूबाट पनि खाद्यान्न आपूर्ति सम्बन्धमा भएका काम कारवाही, गुणस्तर परीक्षण प्रक्रियाहरूको सम्बन्धमा छानविन तथा अनुसन्धान गर्न अनुरोध गर्ने । **संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय प्रणाली मार्फत् विश्व खाद्य कार्यक्रम नेपाललाई** • संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय विश्व खाद्य कार्यक्रम नेपालका प्रतिनिधि रिचर्ड रेगनले इन्सेकलाई लेखेको "You also reference in your chronology issues around alleged sale of WFP food, I'm not sure why you've raised this issue since it has little to do with wither human rights or the epidemic". भन्ने आयोगमा प्राप्त हुन आएको २००९ सेप्टेम्बर ४ को पत्रको सन्दर्भमा संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय प्रणाली मार्फत् विश्व खाद्य कार्यक्रम नेपालका प्रतिनिधि रिचर्ड रेगनको ध्यानाकर्षण गराउने र यसको जानकारी राष्ट्रसङ्घीय निकायहरूमा पठाउने ।				

स्वच्छ पुर्पक्षको अधिकार

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३८४	प्रहरी नायव निरीक्षक धनबहादुर वि.क.समेत ४५ जना, धनगढी, घोराही र तुल्सीपुर कारागार	प्रशासन	सशस्त्र विद्रोह गरेको भन्ने कसुरमा मुद्दा चलाई निलम्बनमा राखी धनगढी, घोराही र तुल्सीपुर कारागारमा थुनामा रहेका प्रहरी नायव निरीक्षक धनबहादुर वि.क.समेत ४५ जना प्रहरीहरूको मानव अधिकार संरक्षणका लागि आयोग नेपाल सरकारलाई तपसीलबमोजिम सिफारिस गर्दछ" भन्ने मिति २०६६/११/१४ को निर्णय : (क) खास किसिमका मुद्दाहरूको कारवाही र किनारा छिटो, छरितो तथा प्रभावकारी ढङ्गले गराउन विशेष अदालतको गठन गरिन्छ । विशेष	गृह मन्त्रालय	उक्त घटनामा संलग्न रहेका प्र.क. हरूलाई नियन्त्रणमा लिई तत्काल प्रहरी विशेष अदालत गठन भई अर्को व्यवस्था नभएसम्मका लागि मिति २०६५/५/१५ गतेदेखि पुर्पक्षाको लागि धनगढी, घोराही र तुल्सीपुर कारागार थुनामा राख्ने फैसला गरिएको र मिति २०६७/४/४ गतेको प्रहरी विशेष अदालत सुर्खेतको संयुक्त इजलासले सबैलाई सेवाबाट बर्खास्त गरी १३ जनालाई ७ वर्ष कैद, १४ जनालाई २ वर्षको तलब बराबर जरिवाना र २२ जनालाई १ वर्षको तलब	कारवाही भई मुद्दाको टुंगो लागिसकेकोले आयोगबाटलगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

			अदालत ऐन, २०५९ को दफा १६(१) मा मुद्दा दायर भएको मितिले सामान्यतया ६ महिनाभित्र मुद्दाको किनारा गर्नुपर्छ भनी उल्लेख गरिएको छ । यसरी कानूनद्वारा निर्धारित अवधिमा मुद्दा नछिन्नु र निजहरूलाई थुनामा राखिरहनुले कानूनसम्मत र न्यायसङ्गत कारवाही भइरहेको भन्न मिलेन । नेपाल पक्ष भएको नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय अनुबन्ध (आईसीसीपीआर) को धारा १४(३) (ग) अनुसार अनुचित ढिलाई नगरी मुद्दा पुर्पक्ष हुनुपर्नेमा सोको पालना भएको देखिएन । त्यसैले प्रचलित कानून विपरीत कार्य गरेको आरोप लगाई मुद्दा चलाई थुनामा राखिएको निजहरूको हकमा ढिलो न्याय दिनु न्याय नदिनुसरह हो भन्ने न्यायको मान्य सिद्धान्तलाई आत्मसात् गरी न्यायसम्मत पुर्पक्षको हकको सम्मान गर्दै उनीहरूविरुद्धको मुद्दाको कारवाही यथाशीघ्र टुङ्ग्याउन, (ख) मानवीय मूल्य, मान्यताका आधारमा तथा थुनामा राखिएका प्रहरीहरूका बालबालिका लगायतका आश्रित परिवारको आधारभूत मानव अधिकारको संरक्षण गर्न प्रहरी नियमावलीको सकारात्मक व्याख्या गर्दै निलम्बन अवधिभर तलबको एकचौथाई रकम प्रदान गर्न ।		बराबर जरिवाना गरिएको साथै निजहरू निलम्बन रहेको अवस्थामा निजहरूले पाउनुपर्ने एकचौथाई रकम समेत निजहरूले पाइसकेको भनी क्षे.प्र.का. सुर्खेतको सि.नं. १४४१० मिति ०६८/२/२ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		

सम्पत्ति कब्जा

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३८५	दामोदर माल, हरिसिंह माल, डडेल्धुरा जिल्ला, शीर्ष गाविस, वडा नं.- ७	सुरक्षाकर्मी	आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनअनुसार निजको निङ्गलासैनी जनरल स्टोरमा २०५८/८/२२ गते इलाका प्रहरी कार्यालय, जोगबुढाका सुरक्षाकर्मीहरूले प्रशासनको आदेश भन्दै बिना कारण तालाबन्दी गरेको, २०६३/१/२८ गते इ.प्र.का. जोगबुढाबाट खटिई गएको प्रहरी टोलीले गाविस सचिव तथा स्थानीय वासिन्दाको रोहवरमा पसल खोल्न लगाई पसलमा भएका सडीगली नष्ट भएका धनमाल सामानको मुचुल्का तयार पारेको बुझियो । सोअनुसार जिल्ला प्रशासन कार्यालय, डडेल्धुराबाट मूल्याङ्कन भई गृह मन्त्रालय पठाइएको भन्ने बुझिएकोले सोबमोजिमको क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र व्यापार व्यवसाय गर्न पाउने तथा सम्पत्तिको अधिकार उल्लङ्घन गर्ने कार्यमा संलग्न प्रहरीमाथि विभागीय कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६/१०/३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	उक्त घटना सम्बन्धमा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति सम्बन्धमा आ.व. ०६७/०६८ मा राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. १०५९ मिति ०६७/१०/१९ गतेको पत्र साथ जि.प्रशा.का. डडेल्धुरामा ड्राफ्ट प्राप्त भई निजका भाइ मानसिंह मालले मिति ०६७/११/६ गते जि.प्रशा.का. डडेल्धुराबाट रु.७६,७६२। क्षतिपूर्ति बुझिलिएको, निज हरिसिंह माल द्वन्द्वको समयमा नेकपा माओवादी पार्टीसँग आबद्ध भई सशस्त्र गतिविधिमा संलग्न रहेको अवस्थामा श्री ५ को सरकारको नीति अनुरूप मिति २०५८ मंसिर २२ गते तत्कालीन शाही नेपाली सेना र नेपाल प्रहरीको संयुक्त टोली उक्त वडा एरियामा गस्ती खटी गई निज हरिसिंह मालको उक्त पसलमा तालाबन्दी गरेको भन्ने बुझिन आएको भनी जि.प्र.का. डडेल्धुराको सि.नं. ७७७८ मिति ०६८/१२/२८ गतेको सञ्चारद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	मूल्याङ्कन अनुसारको क्षतिपूर्ति रकम बुझिलिएको ।	आंशिक

बेपत्तापछि हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३८६	सञ्जीवकुमार कर्ण, दुर्गेश लाभ,		सुरक्षाकर्मीद्वारा आफ्नो कब्जामा लिइसकेको व्यक्तिमाथि तत्कालीन संविधानमा भएको व्यवस्था अनुरूप कारवाई गर्नुपर्नेमा सो नगरेको र तत्कालीन संविधानमा कानून बमोजिम	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ५७५, मिति २०६५।९।२८ मा भुक्तानीका	अन्तरिम राहत रकम निकासा भएको र दोषी	पूर्ण

	प्रमोदनारायण मण्डल, शैलेन्द्र यादव र जितेन्द्र झा, जनकपुर-४, धनुषा		बाहेक कसैको वैयक्तिक स्वतन्त्रताको अपहरण नहुने भनी उल्लेख भइरहेको र हाल नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ मा पनि सो अनुरूपको व्यवस्था भइरहेको देखिन्छ । साथै नेपाल पक्षराष्ट्र भएका मानव अधिकारसँग सम्बन्धित अन्तर राष्ट्रिय सन्धि सम्झौतामा उल्लिखित प्रावधान समेत विपरीत गैरन्यायिक तरिकाले हत्या गरी मानिसको बाँच्न पाउने अधिकार हनन् गरी मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन गरेको पाइयो । सोही विषयमा जयकिशोर लाभले मिति २०६३।३।२५ मा द.नं. १२८८ र जिवछीदेवी मण्डलले द.नं. १२८९ मिति २०६३।३।२५ मा जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषामा किटानी जाहेरी दर्खास्त दर्ता गराएको मिसिल संलग्न रहेको जाहेरी दर्खास्तबाट देखिएको साथै आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन, प्रहरी प्रधान कार्यालयको प्रतिवेदनसहितको पत्रमा समेत वरिष्ठ प्रहरी उपरीक्षक, प्रहरी उपरीक्षक र आर्मी अधिकृत समेतको टोलीले पक्राउ गरेको भन्ने उल्लेख भएको र त्यसबेला क्षेत्रीय प्रहरी इकाई कार्यालय समेतमा हाल अवकाश प्राप्त प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक चुडाबहादुर श्रेष्ठ, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषाका तत्कालीन प्रहरी उपरीक्षक कुवेरसिंह राना, जिल्ला धनुषा धारापानी गा.वि.स.स्थित सैनिक ब्यारेक (श्री नं. ९ बाहिनी फिल्ड) का तत्कालीन मेजर अनुप अधिकारी रहेको र संयुक्त सुरक्षा फौजलाई आदेश दिने र निर्देशन दिने अधिकार तत्कालीन प्रमुख जिल्ला अधिकारी रेवतिरमण काफ्लेमा रहेको देखिन्छ । निजहरू उक्त कार्यालयहरूमा कार्यरत रहेको भन्ने आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट देखियो । निजहरूले पदीय दायित्व अनुसार कानून बमोजिम आफूलाई तोकिएको जिम्मेवारी पूरा गरी नागरिकको जीउज्यान सुरक्षित गर्नुपर्नेमा सो नगरी मानव अधिकार उल्लङ्घन कार्यमा संलग्न रहेको देखिँदा आवश्यक अनुसन्धान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५३ को दफा १३ (१) बमोजिम नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने र पीडितका आश्रित परिवारको भरणपोषणको लागि सोही ऐनको दफा १३ (२) र राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण नियमावली), २०५७ को नियम १७ बमोजिम जनही रु.३,००,०००। (अक्षरूपी तीनलाख रूपैयाँ) क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरी पठाउने भन्ने मिति २०६४।१०।१५ को निर्णय ।		लागि आर्थिक प्रशासन शाखामा गएको र सो शाखाबाट रकम निकासा तर्फ कारवाही भइरहेको भन्ने जानकारी प्राप्त भएको र दोषीउपर कारवाहीका लागि च.नं. १३७, मिति २०६५।५।२५ मा प्र.प्र.का. र च.नं. १३६, मिति २०६५।५।२५ मा रक्षा मन्त्रालयमा लेखी गएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । - मध्यपृतना हे.क्वा. अन्तर्गत खटिएको नेपाली सेनाको मानव अधिकार विशेष अनुसन्धान टाक्सफोर्सले अनुसन्धान गर्दा निजहरू नेपाली सेनाको कारवाहीको दौरान मृत्यु भएको नदेखिएको भन्ने प्रतिवेदन पेश भएको । - निजहरूको सम्बन्धमा नेपाली सेनाले पुन: को.अ.ई. बोर्ड गठन गरेकोमा उक्त बोर्डले उल्लिखित व्यक्तिहरूलाई नेपाली सेनालाई बुझाएको नदेखिएको भनी मिति २०६६।४।०११ गते राय पेश गरेको । राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट मृतकहरूको लाश गाडेको भनिएको स्थानको उत्खनन् गरी केही नरकंकाल समेत फेला पारी उक्त नरकंकालको वैज्ञानिक परीक्षण समेत गरी थप अनुसन्धान भइरहेको भनी उल्लेख भएको देखिएको भनी नेपाली सेना, मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।३७।६१६, मिति २०६८।१२।२८ को पत्रबाट लेखिआएको । - निजहरूको लाश गाडिएको भन्ने आशंकामा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको मिति २०६७।०५।२१ गतेबाट धनुषा जिल्ला तल्लो गोदार गा.वि.स. वडा नं. ३ ईलाकामा लाश उत्खनन् कार्य भई ४ वटा मानव अस्थिपञ्जर बरामद भएको । सो मानव अस्थिपञ्जरहरू कसका हुन् भन्ने विषयमा वैज्ञानिक परीक्षण र विश्लेषण पछि अन्तिम निष्कर्ष निकालिने भनी उक्त आयोगबाट मिति २०६७।०६।०३ गते प्रकाशित विज्ञप्तिमा उल्लेख भएको देखिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । यस कार्यालयको च.नं. ३८, मिति २०६८।५।५ र च.नं. ७२, मिति २०६८।६।६ मा पीडितलाई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन ताकेतापत्र गृह मन्त्रालयमा पठाइएको । उक्त घटना सम्बन्धमा उल्लिखित व्यक्तिहरूको लाश धनुषा जिल्लाको गोदार गाविसमा गाडिएको भनिएको ठाउँमा उत्खनन् हुँदा फेला परेका S.L.R. राईफलको गोलीको खोका तथा हड्डीका टुक्रा समेतको फेला पारी DNA परीक्षण हुन भनी कार्यान्वयनको क्रममा रहेको । उक्त घटना हुँदाको बखत नेपाल प्रहरीलाई एस.एल.आर. राईफल उपलब्ध नै नभएको हुँदा उपलब्ध नै नभएको हतियारको खोका बरामद भए सम्बन्धमा त्यसतर्फ आवश्यक अनुसन्धान जारी रहेकै हुँदा DNA परीक्षण सम्बन्धमा भएको कार्यान्वयनको टुङ्गो लागि नआउँदासम्म र बरामद S.L.R. राईफलको खोका सम्बन्धमा विस्तृत अनुसन्धान पूरा नहुँदासम्म ठोस प्रमाणको अभावले थप अनुसन्धान कार्य प्रभावकारी हुन सक्ने अवस्था नदेखिएको भनी जि.प्र.का., धनुषाबाट लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही गर्न प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई जिम्मा दिइएकोले आयोगबाटलगत कट्टा हुनुपर्ने ।	

(ञ) आयोगबाट २०६७ साल जेठ १३ गतेदेखि २०६७ मङ्सिर २९ गतेसम्म भएका सिफारिसहरूको कार्यान्वयन स्थिति

गैरन्यायिक हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
३८७	दयानिधि बर्मा, बाँके जिल्ला, खासकारकाँदो गा.वि.स. वडा नं. १ भुजै		आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदन अनुसार निजलाई सुरक्षाकर्मीले निजकै घरबाट पक्राउ गरी आफ्नो कब्जामा लिई गोली हानी हत्या गरेको पाइएको, पोष्टमार्टम प्रतिवेदन रहेको, उक्त घटना घटाउन आदेश दिने तत्कालीन मध्यपश्चिम पृतना हेडक्वाटरका प्रमुख तथा प्रवक्ता यज्ञबहादुर रजौरे, सो टोली नेतृत्व गरेर जाने टोली प्रमुख लगायतका सेनाका जवानलाई ज्यान मुद्दामा कारवाही गर्ने भन्ने अनुसन्धान प्रतिवेदनको सिफारिस रहेकोले निजको आश्रित परिवारलाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति घटना घटाउन आदेश दिने तत्कालीन मध्यपश्चिम पृतना हेडक्वाटरका प्रमुख तथा प्रवक्ता यज्ञबहादुर रजौरे लगायत टोली प्रमुख लगायत सेना जवानहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६७।२।३ मा निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सम्बन्धमा नेपाली सेनालाई कुनै जानकारी तथा अभिलेख नभएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ कार्यान्वयनको क्रममा रहेको । ▪ नेपाली सेनामा कुनै जानकारी तथा अभिलेख नभएको भन्ने जानकारी प्राप्त ।	आंशिक
३८८	छत्र काङवाङ्ग, पाँचथर जिल्ला, ओयाम गा.वि.स.		आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०६१ भाद्र ४ गते पाँचथर जिल्ला थर्पु गा.वि.स. वडा नं. ४ बस्ने मृतकद्वयका नातेदारको जेठो छोराको शुभविवाहमा निम्ता भन्न गएकोमा बिहेघरदेखि केही पर बन्दुके डाँडास्थित पारीमा भई बसेको समयमा अन्दाजी १:३० बजेतिर नेपाली सेनाको टोलीलाई आउँदै गरेको देखेपछि भाग्ने क्रममा नेपाली सेनाको तर्फबाट चलाइएको गोली निजहरूलाई लागेको र सो कारणले निजहरूको मृत्यु भएको पाइयो । यसरी बिना चेतावनी निहत्था व्यक्तिहरूलाई गोली हानी मार्ने कार्य बाँच्न पाउने अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले मृतकहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, मृतक छत्रबहादुर काङवाङ्गको नाबालक बच्चालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न र घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्न मिति २०६७।२।३ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ कार्यान्वयनको क्रममा रहेको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
३८९	गोपाल अधिकारी, टामन खतिवडा, ताप्लेजुङ्ग		राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले गरेको अनुसन्धानबाट मृतकहरू दुवैजनालाई ताप्लेजुङ्ग जिल्ला दोखु- ३ बस्ने पम्फा बरालको घरबाट मिति २०६० भदौ २ गते नियन्त्रणमा लिई दुवैजनाको हात बाँधी सो घरबाट केही पर लगी सोधपुछ गरी केही समयपछि गोली हानी हत्या गरेको पाइयो । अत:	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	जिल्ला नाङखोल्याङ्ग गा.वि.स. वडा नं. ३		निहत्था व्यक्तिहरूलाई नियन्त्रणमा लिई कानून बमोजिम कारवाही प्रक्रियामा लैजान सकिने अवस्था विद्यमान रहेकोमा गोली हानी हत्या गर्ने कार्य मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले मृतकहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न, सो घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।२।३ को निर्णय ।		गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
३९०	विष्णुकुमार मेयाङबो, ताप्लेजुङ्ग जिल्ला, थेचम्बु गा.वि.स. वडा नं. ६		आयोगले गरेको अनुसन्धानबाट निज विष्णुकुमार मेयाङवो नेकपा (माओवादी) का कार्यकर्ता भएको र निज घरमा आएका बखत सुरक्षाकर्मीहरूले नियन्त्रणमा लिई सोधपुछ गर्ने क्रममा निजले खाइरहेको तातोपानीसहितको मग सुरक्षाकर्मीको मुखमा फाली भाग्ने क्रममा सुरक्षाकर्मीले गोली हानी निजको हत्या गरेको पाइयो । यसरी सुरक्षाकर्मीद्वारा निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुपर्नेमा अत्यधिक बल प्रयोग गरी गोली हानी हत्या गरी बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन गरेकोले पीडितको कानून बमोजिमको हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न, मृतकको बालबच्चालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न र घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।२।३ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	▪ पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । ▪ पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
३९१	धनबहादुर वि.क., पेन्टा वि.क., टेकबहादुर वि.क., राममिलन बाल्मीकि, हिक्मत बिष्ट, बाँके जिल्ला, कोहलपुर गा.वि.स. वडा नं. ३		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजहरूलाई मिति २०५९।१।१३ गते घरमा सुतिरहेको अवस्थामा इलाका प्रहरी कार्यालय, कोहलपुरले पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेको बुझियो । यस कार्यबाट निजहरूको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएको पाइएकोले पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई अन्तरिम राहत स्वरूप जनही रु. १ लाख प्रदान गर्न, निजहरूको अवस्था यथाशीघ्र सार्वजनिक गर्न, इलाका प्रहरी कार्यालय, कोहलपुरबाट खटिएका सिआईडी दिपक शाही र डम्बरबहादुर शाहलाई घटनाका सम्बन्धमा बयान लिने र अन्य दोषी पहिचान गरी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने आयोगको मिनि २०६७।३।३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३९२	सञ्चुराम थारु, कलपति थारु, परदेशनी थारु, सुशिला थारु, बर्दिया, ठाकुरद्वारा		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजहरूलाई मिति २०५९।२।२५ गते बरखदल गणबाट खटिई आएको नेपाली सेनाको टोलीले घरघरबाटै पक्राउ गरी लगेको बुझियो । त्यस्तै ऐ.ऐ. का मान ब. दहितलाई मिति २०६०।१।२५ गते ठाकुरद्वाराबाट खटिएको नेपाली सेनाको टोलीले पक्राउ गरी अवस्था अज्ञात पारेको बुझियो । आयोगको अनुसन्धानबाट उनीहरू सबैलाई आफ्नो	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

	गा.वि.स. वडा नं. १		नियन्त्रणमा लिइसकेपछि गोली हानी हत्या गरेको पाइयो । अत: यस कार्यबाट सञ्चुराम थारु, कलपति थारु, परदेशनी थारु, सुशिला थारु र मान ब. दहितको बाँच्न पाउने हकको उल्लङ्घन हुन गएकोले पीडितहरूका कानून बमोजिमका नजिकका हकवालाहरूलाई जनही रु. ३।३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने आयोगको मिति २०६७।३।३० को निर्णय ।		गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । निजहरूको सम्बन्धमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको निर्णय कार्यन्वयनको लागि क्षतिपूर्तिको हकमा नेपाल सरकारको नीति बमोजिम तोकिएको रकम द्वन्द्व पीडितहरूले प्राप्त गर्ने नै हुने हुँदा दोषी उपर कारवाही गर्ने भन्ने सम्बन्धमा नेपालको अन्तरिम संविधान बमोजिम गठन हुने उच्चस्तरीय सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको गठन भए पश्चात् टुङ्गो लगाउनुपर्ने भनी उक्त आयोगलाई जानकारी गराई दिन पठाइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।		
३९३	चोपीराम सार्की, थारमारे ४, लामीडाँडा, सल्यान		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज सार्की मिति २०५९।३।१४ गते नागरिकता बनाउन आएको समयमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सल्यानबाट पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिई गोली हानी हत्या गरी घटनास्थलमा नै लाशलाई छोडेर गएको बुझियो । यस कार्यले निजको बाँच्न पाउने अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ३ लाख प्रदान गर्न र घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।३।३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३९४	शिवप्रसाद पराजुली, कास्की जिल्ला, लेखनाथ न.पा. वडा नं. २		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजलाई मिति २०५९।९।१८ गते कास्की जिल्ला पुम्दी भूम्दी गा.वि.स.बाट सादा पोशाकमा आएका सुरक्षाकर्मीहरूले पक्राउ गरी नियन्त्रणमा लिई हत्या गरेको बुझियो । यस कार्यबाट निजको बाँच्न पाउने अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले पीडितको कानून बमोजिमको हकवालालाई क्षतिपूर्ति वापत रु. ३ लाख प्रदान गर्न, बालबच्चाहरूको नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न र घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने आयोगको मिति २०६७।३।३० को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। मिति २०५८।१०।१० गते स्याङ्गजा जिल्लाको भालु पहाड र तौडाँडाको बीचमा गस्ती गरिरहेको सुरक्षा फौजमाथि आ.का.हरूले सकेट बम फालेको र सोको प्रतिकारमा सुरक्षा फौज र आ.का.हरू बीच दोहोरो भिडन्त हुँदा निज आ.का. पराजुलीको मृत्यु भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको, सुरक्षाकर्मीको दोष नदेखिएको भन्ने विवरण प्राप्त भएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्तिसहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
३९५	नविनसिंह पौडेल, पर्सा जिल्ला, पिडारीगुठी गा.वि.स. वडा		निज नविनसिंह पौडेललाई पक्रन ठूलो सङ्ख्यामा सुरक्षा फौज परिचालित भई नियन्त्रणमा लिइसकेपछि गैरकानूनी हत्या भएको पाइयो । यस कार्यले निजको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन हुन गएकोले पीडित नविनसिंह पौडेलका कानून बमोजिमका नजिकका हकवालालाई	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	नं. ९ र दयाल चौधरी, महादेवपट्टी गाविस-२, पर्सा		क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ३ लाख प्रदान गर्न, सोही घटनामा पर्सा जिल्ला महादेवपट्टी गा.वि.स. वडा नं. २ बस्ने दिन दयाल चौधरीको पनि गैरकानूनी हत्या भएको पाइएकोले निजको कानून बमोजिमको हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र नेपाली सेनाका सहसेनानी सुरज थापा र प्रहरी निरीक्षक रमेश पण्डित दोषी पाइएकोले निजहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने आयोगको मिति २०६७।४।३० को निर्णय ।		रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । निजको सम्बन्धमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको निर्णय कार्यन्वयनको लागि क्षतिपूर्तिको हकमा नेपाल सरकारको नीति बमोजिम तोकिएको रकम द्वन्द्व पीडितहरूले प्राप्त गर्ने नै हुने हुँदा दोषी उपर कारवाही गर्ने भन्ने सम्बन्धमा नेपालको अन्तरिम संविधान बमोजिम गठन हुने उच्चस्तरीय सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको गठन भए पश्चात् टुङ्गो लगाउनुपर्ने भनी उक्त आयोगलाई जानकारी गराई दिन पठाइएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
३९६	टोपबहादुर कार्की, भोजबहादुर कार्की, बर्दिया जिल्ला, मानपुर टपरा गा.वि.स. वडा नं. ३		सो घटनामा दोषी देखिएका केही सुरक्षाकर्मीहरूलाई कारवाही गरिएको जानकारी नेपाली सेना तथा सशस्त्र प्रहरी बलले आयोग समक्ष दिनुले सरकारी निकायले पनि आफ्नो कमजोरी स्वीकारेको देखियो । अत: गैरकानूनी हत्याका पीडित टोप ब. कार्की र भोज ब. कार्कीका कानून बमोजिमका नजिकका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र घटनामा संलग्न सशस्त्र प्रहरी सहायक निरीक्षक धन ब. सिंहलाई कानून बमोजिम फौजदारी अपराधमा मुद्दा चलाउन सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६७।४।३० मा निर्णय गरियो । (यस विषयमा सिफारिस सङ्ख्या ५९ मा पनि आयोगले सिफारिस गरेको)	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । घटना सम्बन्धमा छानविन गर्न गठित बोर्डको राय बमोजिम पीडितहरू निर्दोष रहेको हुँदा सो कार्यमा संलग्न सैनिक व्यक्तिहरू अदालतबाट सिपाही ज्ञानबहादुर थारुलाई सेवाबाट बर्खास्त गरी ७ वर्ष कैदको सजाय तथा नोकरीबाट बर्खास्त गरिएको र अमल्दार पदमबहादुर खत्रीलाई एक तह घटुवा गर्ने सजाय दिएको र सोही घटनामा संलग्न सशस्त्र प्रहरीका सुरक्षाकर्मीलाई कानून अनुरुप कारवाहीको लागि प्रक्रिया अगाडि बढाउन सोही संगठनमा पत्राचार गरिएको भन्ने रक्षा मन्त्रालयको मिति ०६१।१।१७ को पत्र मार्फत् जानकारी प्राप्त । जनही रु. १,००,०००।- क्षतिपूर्ति सम्बन्धित जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६।८।२४ संलग्न भएको पत्र प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	संलग्न सैनिक व्यक्तिहरूलाई कारवाही भएको र पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३९७	कृष्णप्रसाद भण्डारी पुस्कर डंगोल, निर्मल पन्त, काठमाडौं जिल्ला, स्यूचाटार गा.वि.स. वडा नं. २		अपराधका आरोपित जोसुकै भए पनि नेपाल प्रहरीले कानून बमोजिम आवश्यक कार्यहरू नगरेको बुझिएकोले स्वतन्त्र र निष्पक्ष अनुसन्धान पूरा गरी अदालतमा मुद्दा दायर गर्न नेपाल प्रहरीलाई निर्देशन दिने । यस घटनामा परी मृत्यु भएका कृष्णप्रसाद भण्डारी, पुस्कर डंगोल र निर्मल पन्तका कानून बमोजिमका नजिकका हकवालाहरूलाई जनही रु. ३।३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६७।४।३० मा निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। काठमाडौँ स्यूचाटार-२ का पुस्कर डंगोल र निर्मल पन्तलाई अपहरण गरी कर्तव्य गरी मारेको घटना सम्बन्धमा मिति २०६५/७/२१ गते ऐ. बस्ने दिपक डंगोल र विसु पन्तले जि. धादिङ्ग ३ बस्ने घ्रुव सुवेदी समेत २६ जना उपर किटानी जाहेरी दिएको र कृष्णप्रसाद भण्डारीको हत्याको सम्बन्धमा जगन्नाथ भण्डारीले मिति २०६५/७/६ गते धादिङ्ग २ घर भई बैरेनीटार बस्ने जगनाथ नेपाल समेत १७ जना उपर जाहेरी दिएको, प्रतिवादीहरूको खोजतलास लगायत अन्य अनुसन्धान कार्य जारी रहेको भनी जि.प्र.का. धादिङ्गबाट लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	छानविन तथा अनुसन्धान भइरहेको र पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय	पूर्ण

					रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
३९८	पदमबहादुर अस्थानी मगर, रौतहट जिल्ला चन्द्रनिगाहपुर गा.वि.स. वडा नं. ४		सो सम्बन्धमा गृह मन्त्रालयबाट प्राप्त जवाफमा सुरक्षा गस्ती टोलीमाथि लक्षित गरी फायर गर्दा निजको मृत्यु भएको उल्लेख भए तापनि निःशस्त्र व्यक्तिलाई नियन्त्रणमा लिएर हत्या गरेको पुष्टि हुन आयो । यस कार्यले निजको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन हुन गएकोले पीडितका कानून बमोजिमका नजिकका हकवालालाई क्षतिपूर्ति वापत रु. ३ लाख प्रदान गर्न र घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६७।४।३० मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
३९९	अमल्दार टिकारामजोशी, शक्तिखोर-७, चितवन		घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने । निजका आश्रित परिवारलाई नेपाली सेनाबाट पाउनुपर्ने आर्थिक राहत नियम बमोजिम उपलब्ध गराइएको भनी खुल्न आएकोले क्षतिपूर्तितर्फ केही भनिरहनु नपर्ने भनी मिति २०६७।५।१५ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४००	नविन राई, सोलुखुम्बु जिल्ला, जुवु गा.वि.स. वडा		जिल्ला सुरक्षा समितिले मिति २०६०।९।१७ गते निर्णय गरी निज निर्दोष रहेको भनी दुःख व्यक्त गर्दै मृतकका पिता जनिकुमार राईलाई २०६१।२।७ मा रु.१ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गरेको पाइयो । अतः थप रु. २ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र सर्वसाधारणको जीउ ज्यानको सुरक्षाका निम्ति भविष्यमा सतर्कता अपनाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।५।१५ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४०१	श्रीप्रसाद भाट, अछाम जिल्ला, कालेडाँडा गा.वि.स. वडा नं. २ मटेला		यस कार्यबाट निजको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन हुन गएकोले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।७।११ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
४०२	रंगे गन्धर्व (वादी), बझाङ्ग जिल्ला, चैनपुर गा.वि.स. वडा नं. १ गन्दर्भ टोल		उक्त दिन सङ्कटकाल भएको र साँझ ७ बजेदेखि बिहान ६ बजेसम्म दिनहुँ स्थानीय प्रशासनबाट कर्फ्यु आदेश जारी गरेको भन्ने समेत अनुसन्धानबाट खुल्न आएको हुँदा निज मृतकले कर्फ्यु आदेश जारी गरेको समयमा कानून विपरीत आवत-जावत गरेको देखियो तर आफ्नो जीविकोपार्जनका लागि परम्परागत पेशा नाँचगान गर्ने क्रममा घर फर्कंदा सुरक्षाकर्मीको गोली लागी मृत्यु भएको देखिएकोले मृतकका कानून बमोजिमका हकवालाले क्षतिपूर्ति नपाएको भए रु. १,००,००० (रु. एकलाख) राहत स्वरूप क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र निजका छोराछोरीलाई नि:शुल्क शिक्षा उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।७।११ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको र पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४०३	पंखबहादुर बिष्ट, टेकबहादुर बिष्ट, गंगाबहादुर बिष्ट, कम्बरबहादुर बिष्ट र अमरबहादुर बिष्ट,कालिकोट जिल्ला, कोटवाडा गा.वि.स. वडा नं. २		यस कार्यबाट निजहरूको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन हुन गएकोले पीडितहरू पंखबहादुर बिष्ट, टेकबहादुर बिष्ट, गंगाबहादुर बिष्ट, कम्बरबहादुर बिष्ट र अमरबहादुर बिष्टका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ बमोजिम जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।७।११ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४०४	प्रकाश वि.क., डोटी जिल्ला, वर्छेन गा.वि.स. वडा नं. ३		यस कार्यबाट निजको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन हुन गएकोले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ३ लाख प्रदान गर्न र दोषी सुरक्षाकर्मी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।७।११ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मृतक सम्बन्धी पाँचौं प्रतिवेदनमा नाम रही नजिकका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

					र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
४०५	नमराज भाट, अछाम जिल्ला, कालेकाँडा गा.वि.स. वडा नं. ५		यस कार्यबाट निजको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन भएकोले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।७।११ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। मृतक सम्बन्धी प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही नजिकका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४०६	डबलबहादुर सिं, दिलबहादुर सिंह र केशवबहादुर सिंह, बझाङ्ग जिल्ला सुवेदा गा.वि.स. वडा नं. ६ नोरा		यस कार्यबाट निजको बाँच्न पाउने हकको उल्लङ्घन हुन गएकोले पीडित डबलबहादुर सिंहका कानून बमोजिमका नजिकका हकवालालाई क्षतिपूर्ति वापत रु. ३ लाख प्रदान गर्न, अन्य पीडितहरू दिलबहादुर सिंह र केशवबहादुर सिंहका परिवारले राहत स्वरूप रु. ११ लाख प्राप्त गरेको खुल्न आएको हुँदा निजहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई थप रु. २।२ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न र उपरोक्त तीनैजनाको हत्यामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।७।११ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। निजहरू सबैको मृतक सम्बन्धी पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

माओवादीद्वारा हत्या

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४०७	चन्द्रसिंह गुरुङ्ग, नवलपरासी जिल्ला, रजहर गा.वि.स. वडा नं. ८ घर भई		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज गुरुङ्गलाई मिति २०६१।२।७ गते नेकपा (माओवादी) का कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी मिति २०६१।३।१३ गते निजलाई हत्या गरेको बुझियो । यस कार्यबाट निजको मानव अधिकार र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको गम्भीर उल्लङ्घन भएको पाइएकोले पीडितको	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। मृतक सम्बन्धी प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही नजिकका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	आंशिक

	ऐ. जिल्लाको दिव्यश्वरी गा.वि.स. स्थित शंकर ग्याँस कम्पनीमा सुरक्षा गार्डको रूपमा कार्यरत		कानून बमोजिमको नजिकको हकवालालाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ३ लाख प्रदान गर्न र दोषीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने आयोगको मिति २०६७।३।३० को निर्णय ।		कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
४०८	अम. वेदबहादुर थापा, प्यूठ धनप्रसाद आचार्य, सिपाही कृष्ण खड्का, रामेछाप		यस कार्यले जेनेभा महासन्धिको साझा धारा ३ समेतको उल्लङ्घन भएकोले पीडितहरू वेद ब. थापा, धनप्रसाद आचार्य र कृष्ण खड्काका कानून बमोजिमका नजिकका हकवालाले हालसम्म क्षतिपूर्ति नपाएको भए जनही रु. ३।३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र घटनामा संलग्न किरण दाहाल समेतलाई फौजदारी अभियोगमा कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६७।४।३० मा निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । कृष्णबहादुर खड्का- मृतक सम्बन्धी प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही नजिकका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने भएको ।	आंशिक
४०९	इमानसिंह तामाङ्ग, नागदह-९, रामेछाप		यस कार्यबाट जेनेभा महासन्धि तथा प्रचलित कानूनको उल्लङ्घन हुन गएकोले पीडित इमानसिंह तामाङ्गको कानून बमोजिमका नजिकका हकवालालाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ३ लाख प्रदान गर्न र घटनामा संलग्न व्यक्तिहरूको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६७।४।३० मा निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मृतक सम्बन्धी प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही नजिकका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४१०	दिलमान गुरुङ्ग र ईश्वर गुरुङ्ग, कास्की जिल्ला, घान्द्रुक गा.वि.स.		यसरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिएर हत्या गरिएको यस घटनामा निजहरूको बाँच्न पाउने अधिकार र मानवीय कानूनको हनन् भएकोले घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने । पीडित हरिमाया गुरुङ्गको हकमा ४६ तोला सुन लुटिएको र लामो समय होटल	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	आंशिक

			व्यवसाय समेत बन्द गरिएको बारे सम्पत्ति क्षति अन्तर्गत छानविन गरी निजलाई क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नेतर्फ आवश्यक कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।७।१५ को निर्णय ।		र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
४११	श्यामबहादुर उच्चै, पर्वत जिल्ला, लुखुदेउराली गा.वि.स. वडा नं. ६		यस कार्यबाट निज श्यामबहादुर (चन्द्रबहादुर) उच्चेको बाँच्न पाउने अधिकार र मानवीय कानूनको उल्लङ्घन भएकोले पीडितका परिवारले क्षतिपूर्ति वापत रु. १ लाख ८० हजार प्राप्त गरेको देखिएकोले थप रु. १ लाख २० हजार प्रदान गर्न र घटनाका दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।७।१५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

भिडन्तमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४१२	हरेराम यादव, केवल राउत, बारा		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार मृतकहरूका आश्रित परिवारलाई जनही रु. ५,००,००० का दरले क्षतिपूर्ति प्रदान गरेको बुझियो । आन्दोलनका क्रममा प्रदर्शनकारी मजदुर हरूले शान्तिपूर्ण प्रदर्शन नगरी ढुङ्गामुढा गरेको कारण प्रहरीका तर्फबाट गोली चलाइएको भए तापनि स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८ मा उल्लिखित प्रावधान विपरीत हुने गरी गोली चलाएको कारण २ जनाको मृत्यु हुन गएकोले दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६७५।१५ मा निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	दोषीउपर कारवाही भइरहेको व्यहोरा प्रहरी प्रधान कार्यालयको च.नं. २५०, मिति २०६७।२।२४ को पत्रबाट जानकारी प्राप्त भएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त घटना सम्बन्धमा मिति ०६५/५/१३ गते अं. ८:४५ बजेको समयमा बारा जिल्लाको नारायणी रोलिङ्ग मिलमा २०००/२५०० को सङ्ख्यामा रहेका आन्दोलनकारी मजदुरहरूले तोडफोड गरी प्रहरी माथि नै ढुङ्गामुढा गरेकोले प्रहरीले आन्दोलनकारीहरूलाई नियन्त्रणमा लिने क्रममा केवल राउतको मृत्यु भएको साथै हरेराम यादव गम्भीर घाइते भएकोमा उपचारको क्रममा मिति ०६८५/५/१४ गते नेशनल ईन्स्टिच्युट अफ न्यूरोलेजिकल एलाईड साईन्स अस्पताल बासवारी काठमाडौंमा मृत्यु भएको साथै मृतक हरेराम यादवको बुबा देवनाथ राउत अहिरले मिति ०६६/१/७ गते क्षतिपूर्ति वापतको रकम रु. ५ लाख र मृतक केवल राउतकी श्रीमती सीतादेवी राउतले मिति ०६५/९/१४ गते क्षतिपूर्ति वापतको रकम रु. ५ लाख जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट बुझी लगेको भनी ई.प्र.का. सिमरा, बाराबाट लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगको सिफारिस अघि नै मृतकहरूका आश्रित परिवारलाई जनही रु. ५ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गरेको र प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट दोषी उपर कारवाही भइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४१३	रघुनाथ ढकाल, मकवानपुर जिल्ला मनहरी गा.वि.स. वडा नं. ७ घर भई लमजुङ्ग		सम्बन्धमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मकवानपुरबाट आयोगलाई पठाइएको २०६३।१।१३ को पत्रमा पीडितले पाउनुपर्ने आर्थिक राहत रकम निकासाको लागि २०६०।८।२१ गते गृह मन्त्रालयमा पत्राचार भएको भनी उल्लेख भएकोले पीडितका कानून	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मृतक सम्बन्धी प्रथम प्रतिवेदनमा नाम रही नजिकका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएकोले	पूर्ण

			बमोजिमका नजिकका हकवालालाई हालसम्म पाएको राहत रकम कट्टा गरी बाँकी सबै किसिमका क्षतिपूर्ति राहत प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।५।१५ मा निर्णय भएको ।			आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	

हिरासतमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४१४	सानु सुनार, ललितपुर जिल्ला, गोदावरी गा.वि.स. वडा नं. ९ स्थायी घर भई ल.पु.उ.म.न.पा. वडा नं. ९ भोलढोका	प्रहरी प्रशासन	निज सानु सुनारको प्रहरीद्वारा दिइएको यातनाको कारण गैरन्यायिक हत्या भएको र विष्णुप्रसाद काप्रीलाई स्वेच्छाचारी रुपमा पक्राउ गरी थुनामा राखी पछि कानूनसम्मत बनाउन आवश्यक कानूनी कागजात तयार गरेको देखिएकोले तपसील बमोजिम व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने । आयोगको अनुसन्धानको संक्षिप्त प्रतिवेदन समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६७।३।२१ को निर्णय । मिति २०६७।३।२१ को निर्णयानुसारको निम्न बमोजिमको सिफारिसहरू : ● निज सानु सुनारलाई पक्राउ गरिसकेपछि यातना दिने तथा दुर्व्यवहार गर्ने कार्यमा संलग्न प्रहरी अधिकृत तथा जवानहरूको पहिचान गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्न । ● निज सानु सुनारमाथि हिरासतभित्र भएको यातना रोकथाम गर्न पहल नगर्ने, यस घटनालाई ढाकछोप गर्न र विष्णु काप्रीको स्वेच्छाचारी थुनालाई कानूनसम्मत थुनामा परिणत गर्न विभिन्न किसिमका अनुचित कार्यहरू गर्न लगाउने महानगरीय प्रहरी वृत्त कालीमाटीका प्रमुख डिएसपी भोला रावल र मुद्दा शाखाका कर्मचारीहरूलाई विभागीय कारवाही गर्न । ● मृतक सानु सुनारको कानून बमोजिमको नजिकको हकवाला परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ बमोजिम रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न । ● निज विष्णु काप्रीलाई स्वेच्छाचारी रूपमा पक्राउ गरी थुनामा राखी मानव अधिकारको उल्लङ्घन गरिएकोले निज वा निजको कानून बमोजिमको नजिकको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १९ बमोजिम प्रत्येक दिनको रु. दुईसयका दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन । ● विष्णु काप्रीलाई प्रहरीद्वारा गैरकानूनी रूपमा हिरासतमा राखिएको देखिएकोले गैरकानूनी हिरासतमा राख्ने प्रहरीहरूलाई कारवाही गरी मुद्दा नचलाउन नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्न । ● यातना सम्बन्धी क्षतिपूर्ति ऐन, २०५३ को दफा २ (३) अनुसार कुनै पनि व्यक्तिलाई हिरासतमा राख्नु भन्दा पहिला र हिरासतमुक्त भएपछि निजको स्वास्थ्य परीक्षण गरिनुपर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउन ।	गृह मन्त्रालय	सानु सुनार र विष्णु काप्रीको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । पीडित परिवारलाई रु.१,५०,०००।- उपलब्ध गराउन मं.पं. मा प्रस्ताव पेश गर्न अर्थ मन्त्रालयको सहमतिका लागि समन्वय तथा सहजीकरण शाखाबाट च.नं. ५, मिति २०६७।४।४ मा पत्राचार भएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । गृह मन्त्रालयको च.नं. ४२७ मिति २०६८।७।१८ को पत्रबाट श्री प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई सानु सुनारलाई पक्राउ गरी यातना दिने प्रहरी कर्मचारी तथा जवानको पहिचान गरी कानूनी कारवाही गर्न नेपाल सरकार सचिवस्तरको निर्णय कार्यान्वयनको लागि पत्राचार गरिएको । च.नं. ९४ मिति २०६८।७।२७ को प्रहरी प्रधान कार्यालय मानव अधिकार इकाईको पत्रानुसार घटनामा दोषी देखिएका प्रहरी कर्मचारी तथा तत्कालीन प्रहरी प्रमुखलाई भएको कारवाहीको विवरणको व्यहोराको अनुरोध पत्रानुसार प्र.ना.उ. भोला ब. रावलसहितका ७ जना प्रहरी कर्मचारीलाई सख्त चेतावनी तथा नसिहत दिएको, प्र.स.नि. मधुसूदन बिष्ट (म.न.प्र. प्रभाग स्यूचाटार) लाई जि.अ. काठमाडौंको मिति २०६८।३।१५ को फैसला बमोजिम रु. ५००।- जरिवाना सहित १ वर्ष कैद सजाय भुक्तान गरेको, प्र.ज. रोशन बिष्ट (म.न.प्र. आयुक्तको कार्यालय परिचालन कक्ष) र प्र.ज. कृष्णप्रसाद खतिवडा (म.न.प्र.अ. वि.सु. गार्ड गौचर) लाई जि.अ. काठमाडौंको फैसला बमोजिम १ वर्ष कैद सजाय भुक्तान गरेको । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।	▪ क्षतिपूर्ति रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको । ▪ उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही भएको ।	आंशिक

विष्फोटमा मृत्यु

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४१५	मृतकहरू जानकी राई, राममाया राई र राजकुमार राई तथा घाइतेहरू कुमार राई, अरवीन राई बालकृष्ण राई, चितवन जिल्लाको भण्डारा गा.वि.स. वडा नं. ८ स्थित सुन्दरवस्ती		भविष्यमा यस्ता प्रकारका घटनाहरू नदोहोऱ्याउनका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न र मार्तलीखोलास्थित सशस्त्र प्रहरी बलको फायरिङ्ग रेञ्जलाई अन्यत्रै सार्ने विषयमा नीतिगत निर्णय गर्न, विष्फोटक पदार्थ लापरवाही तरिकाले छोडिएको देखिएकोले सोको नैतिक जिम्मेवारी सशस्त्र प्रहरी बल, गढीमाई गणले लिई दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न, घटनामा मृत्यु भएका जानकी राई, राममाया राई, राजकुमार राईका कानून बमोजिमका हकवालालाई क्षतिपूर्ति स्वरूप जनही ३।३ लाख प्रदान गर्न, घाइते भएकाहरूलाई निःशुल्क उपचारको व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।५।१५ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । निजहरूको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी जनही रु.३ लाख राहत रकम दिने निर्णय भएको ।	आंशिक

बेपत्ता

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४१६	शेरबहादुर रोका, रोल्पा जिल्ला, धाङसी, धवाङ्ग गा.वि.स. वडा नं. ६		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज रोकालाई मिति २०५९।९।१० गते रोल्पा सदरमुकाम लिवाङबाट बसमा काठमाडौं गइरहेको समयमा तत्कालीन शाही नेपाली सेनाको सुरक्षा वेश क्याम्प, सातदोबाटोमा पक्राउ गरी लिवाङस्थित व्यारेकमा १४ दिनसम्म राखी त्यहीबाट बेपत्ता पारिएको बुझियो । अतः यस कार्यले निज शेरबहादुर रोकाको मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएकोले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति) निर्धारण नियमावली, २०५७ बमोजिम पीडितको कानून बमोजिमको हकवालाले क्षतिपूर्ति नपाएको भए अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न, यथाशीघ्र अवस्था सार्वजनिक गर्न, घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र यस घटनाको अनुसन्धान कार्य जारी राख्ने भनी मिति २०६७।३।३० मा निर्णय गरियो ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४१७	भंगी थारु, रोल्पा जिल्ला धाङ्सी गा.वि.स. वडा नं. ६		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजलाई मिति २०५८ सालको फागुपूर्णिमाको साँझ ८ बजे घरमा सुतिरहेको अवस्थामा इलाका प्रहरी कार्यालय, कोहलपुरबाट खटिई गएका २ जना प्रहरीहरूले कुटपिट र लछारपछार गर्दै पक्राउ गरी नियन्त्रणमा लिएर बेपत्ता पारेको बुझियो । यस कार्यबाट	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई	आंशिक

			निजको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले निज भंगी थारुको अवस्था यथाशीघ्र सार्वजनिक गर्न, पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई अन्तरिम राहत वापत रु. १ लाख प्रदान गर्न र घटनामा संलग्न व्यक्तिको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने आयोगको मिति २०६७।३।३० को निर्णय। यस घटनाको अनुसन्धान गरी राख्ने।		२०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको। कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको। निज भंगी थारुलाई पक्राउ गरी बेपत्ता पारेको भन्ने सम्बन्धमा पीडित पक्षबाट हालसम्म कुनै पनि निवेदन तथा उजुरी समेत परेको अभिलेखबाट देखिन नआएको भनी जि.प्र.का., बाँकेको सि.नं. २०८ मिति २०६९/१/११ गतेको सञ्चार प्राप्त हुन आएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको। रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय।	जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको।	
४१८	सन्देश थारु, वसन्तप्रसाद थारु, राजकुमार थारु, चुल्वा थारु, मान ब. साउद, बालकृष्ण थारु, बर्दिया जिल्ला मगरागठी गा.वि.स.		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार राजकुमार थारुलाई मिति २०५९ श्रावण ३१ गते, मान ब. साउद, वसन्तप्रसाद चौधरी, जिल्ला सन्देश थारु र चुल्वा थारुलाई मिति २०५९ भाद्र १ गते र बालकृष्ण थारुलाई २०५८ फागुन १२ गते नेपाली सेनाको टोलीद्वारा पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेको बुझिन आयो। यस कार्यले निजहरूको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले निजहरूको अवस्था यथाशीघ्र सार्वजनिक गर्न, पीडितका कानून बमोजिमका नजिकका हकवालाहरूलाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न र घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।३।३० को निर्णय। यस घटनाको अनुसन्धान जारी राख्ने।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको। सन्देश थारु, वसन्तप्रसाद थारु, राजकुमार थारु, चुल्वा थारु, पहिलो प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको। कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको। रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको।	आंशिक
४१९	प्रेमकुमार थारु, शिवप्रसाद थारु र कालीराम थारु, बर्दिया जिल्ला महम्मदपुर गा.वि.स. वडा नं. ८		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजहरूलाई मिति २०५८।१।१२ गते गाउँको पश्चिम कुलो किनारमा मुसा मारिरहेको अवस्थामा बर्दिया सदरमुकाम गुलरियाबाट खटिआएको संयुक्त सुरक्षा फौजले पक्राउ गरी बेपत्ता पारेको बुझियो। यस कार्यबाट निजहरूको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले निजहरूको अवस्था यथाशीघ्र सार्वजनिक गर्न, पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई अन्तरिम राहत स्वरूप जनही रु. १।१ लाख प्रदान गर्न र घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।३।३० को निर्णय। यस घटनाको अनुसन्धान जारी राख्ने।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको। प्रेमकुमार थारु, शिवप्रसाद थारु र कालीराम थारुलाई मिति २०६७।३।३० निर्णय भई निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको। कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको। रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको। साथै गृह मन्त्रालयबाट पनि क्षतिपूर्ति रकम दिने कारवाही भएको देखिन्छ।	आंशिक

					द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
४२०	मिलन नेपाली, काठमाडौं जिल्ला, धापासी गा.वि.स. वडा नं. ३		कुनै पनि व्यक्तिलाई पक्राउ गरेपछि कानून बमोजिम आवश्यक कारवाही गरिनुपर्नेमा सो नगरी वैयक्तिक स्वतन्त्रता र न्याय सम्बन्धी अधिकारको उल्लङ्घन हुन गएकोले निज मिलन नेपालीको अवस्था यथाशीघ्र सार्वजनिक गर्न, घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कारवाही गर्न र पीडितका कानून बमोजिमका हकवालाले क्षतिपूर्ति नपाएको भए अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।७।१५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त सम्बन्धमा निज मिलन नेपालीलाई प्रहरीद्वारा बेपत्ता पारेको भनिएको सम्बन्धमा यस कार्यालय तथा मातहत कार्यालयहरू समेतको अभिलेखबाट नदेखिएको भनी महानगरीय प्रहरी परिसरको च.नं. ७४५८ मिति २०६९/०१/०६ गतेको पत्रद्वारा लेखिआएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. १००१, मिति २०६८।१२।२९ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

माओवादीद्वारा अपहरण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४२१	कृष्णप्रसाद अधिकारी, बर्दिया जिल्ला, देउडाकला गा.वि.स. वडा नं. ९ ककौरा		आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज अधिकारीलाई मिति २०६१।४।३ गते लक्ष्मण चोक नजिक क्यारामबोर्ड खेल्दै गर्दाको अवस्थामा नेकपा (माओवादी) का कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी हालसम्म अवस्था अज्ञात बनाएको पाइयो । विस्तृत शान्ति सम्झौता भइसकेपछि पनि निजको अवस्था सार्वजनिक नभएको कारण मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएकोले निजको अवस्था सार्वजनिक गर्न पहल गर्न, पीडितको कानून बमोजिमको हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न र घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।३।३० को निर्णय । यस घटनाको अनुसन्धान जारी राख्ने ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । मिति २०६७।३।३० मा निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

					पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
४२२	अरूण सुनुवार, काठमाडौं जिल्ला जोरपाटीगा.वि.स. नारायणटार बस्ने वर्ष १९		आयोगको अनुसन्धानबाट निज अरूण सुनुवारलाई मिति २०६३।६।१७ गते अन्य ३ जना व्यक्तिहरू समेतसँग काठमाडौंबाट नेकपा (माओवादी) का कार्यकर्ताहरूले कब्जामा लिएको देखिन्छ । अन्य ३ जना व्यक्तिहरूलाई मुक्त गरिए पनि निजलाई मुक्त गरिएको देखिएन र निजको अवस्था हालसम्म अज्ञात रहेकोले निजको अवस्था यथाशीघ्र सार्वजनिक गर्न सम्बन्धित पक्षलाई लेखि पठाउने, पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।७।१५ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

यातना तथा दुर्व्यवहार

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४२३	लक्ष्मणप्रसाद तिमिल्सिना, सुडाल-६, भक्तपुर		निजलाई पक्राउ गर्नुअघि स्वास्थ्य अवस्था सामान्य रहेको भए तापनि सैनिक नियन्त्रणमा यातना दिएपछि विभिन्न शारीरिक तथा मानसिक समस्याहरू देखिएको तथ्य प्रमाण प्राप्त भएका छन् । यसप्रकारको कार्यले निजको मौलिक हकको उल्लङ्घन हुन गएकोले निज लक्ष्मण तिमिल्सिनालाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. ७५,००० उपलब्ध गराउन र घटनामा संलग्न दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।४।२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९, मिति २०६७।०९।१४ पत्रबाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्नुहुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	क्षतिपूर्ति रकम निकासातर्फ कारवाही भइरहेको ।	आंशिक
४२४	कृष्ण के.सी., वागलुङ्ग जिल्ला वागलुङ्ग न.पा. वडा नं. ३ घर भई का.म.न.पा. वडा नं. ३१		निजलाई तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले पक्राउ गरी बेपत्ता बनाएको भनी आयोगमा उजुर परी सो सम्बन्धमा मिति २०६१।१०।६ गते संवैधानिक व्यवस्था विपरीत नेपाली सेना अन्तर्गतको व्यारेकमा थुनामा राखेको देखिएको भन्ने समेत निर्णय आयोगले गरेको छ । यसरी निजलाई सेनाद्वारा पक्राउ गरी यातना दिएबाट मौलिक हक र मानव अधिकारको उल्लङ्घन हुन गएकोले निज कृष्ण के.सी.लाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रु. १ लाख उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६७।४।२ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९मिति २०६७।०९।१४ पत्रबाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्नुहुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । जिल्ला सुरक्षा समिति गोरखाको निर्णय बमोजिम उक्त जिल्लाको प्रमुख जिल्ला अधिकारीबाट मिति २०६१।११।४ गतेबाट सो तत्काल कायम रहेको आतङ्ककारी तथा बिध्वंसात्मक कार्य (नियन्त्रण तथा संजाय) अध्यादेश, २०६१ को दफा ९ बमोजिम ६ महिनाको लागि दि फेमस महिन्ददल गण, गोरखामा नजरबन्दमा राखिएकोले मिति २०६३।४।२८ गतको तत्कालीन सरकार (मन्त्रीस्तरीय) निर्णयले मिति २०६२।०५।४	छुटिसकेकोरक्षतिपूर्ति रकम निकासातर्फ कारवाहीभइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

					गतेबाट लागू हुने गरी पुनः ६ महिना नजरबन्दमा राख्ने अवधि थप भएको देखिएको, त्यस्तै निजलाई मिति २०६२।७।२८ गते सर्वोच्च अदालतको बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेशले रिहा गरिनुपर्नेमा प्रहरीद्वारा प्रक्राउ गरिएको भन्ने सम्बन्धमा नेपाली सेनालाई कुनै जानकारी नभएको भनी मिति २०६४।११।२ गते राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगलाई पत्राचार भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।		
४२५	विनोद लुइँटेल, राम नेपाली, धादिङ्ग जिल्ला, जीवनपुर गा.वि.स. वडा नं. ९		यस प्रकारका यातनाका कारण पीडितहरूको मौलिक हकको उल्लङ्घन भई दीर्घकालीन असर परेको हुनाले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही र क्षतिपूर्ति) निर्धारण नियमावली, २०५७ बमोजिम निज विनोद लुइँटेल र राम नेपालीलाई जनही रु. ७५,००० क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र दोषी पहिचान गरी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी मिति २०६७।४।२ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालयको च.नं. २६९ मिति २०६७।०९।१४ पत्रबाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट निर्णय भएको सिफारिसको आधारमा उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्तिसम्बन्धी कारवाही गृह मन्त्रालय मार्फत् गर्नुहुन भनी लेखी आएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको ।	आंशिक

न्याय प्रशासन

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४२६	श्रीषा कार्की, काठमाडौं		सो सम्बन्धमा आयोगले अनुसन्धान गर्दा जनआस्था साप्ताहिक पत्रिकामा निर्वस्त्र तस्वीर छापिएका कारण सो सहन नसकी मानसिक विक्षिप्तताका कारण निजले आत्महत्या गरेको भन्ने बुझियो । वादी श्री ५ को सरकार र प्रतिवादी किशोर श्रेष्ठ समेत भएको कर्तव्य ज्यान मुद्दा हाल कोही कसै उपर नचलाउने गरी महान्यायाधिवक्ताबाट मिति २०६१।१२।३० को पत्रबाट लेखिआएको भए पनि मानव अधिकारको दृष्टिकोणबाट विश्लेषण गर्दा पत्रपत्रिकामा त्यसप्रकारका तस्वीर प्रकाशित हुनु सञ्चारमाध्यमसँग सम्बन्धित प्रचलित नियम, कानून प्रतिकूलका कार्यहरू हुन् । सञ्चार र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको उपभोग गर्दा अन्य व्यक्तिको मर्यादा, गोपनीयता, सम्मानपूर्वक बाँच्न पाउने हकको सम्मान गर्नु समग्र सञ्चारमाध्यमको दायित्व हो । यस घटनामा जनआस्था साप्ताहिकले सो दायित्व पूरा गरेको पाइएन । अतः सञ्चार क्षेत्रलाई जिम्मेवार समेत बनाउन विद्यमान नियम कानून आदिमा भएका व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन र आवश्यकतानुसार पुनरावलोकन गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकार र प्रेस काउन्सिलको ध्यानाकर्षण गर्ने भन्ने आयोगको मिति २०६७।४।३० को निर्णय ।	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	नेपाली चलचित्रकी नायिका श्रीषा कार्कीले जनआस्था साप्ताहिकमा प्रकाशित समाचारका कारण आत्महत्या गरेपछि प्रेस काउन्सिलबाट त्यस समाचार र टिप्पणीमा प्रयुक्त भाषाशैली र त्यसमा प्रयोग भएको तस्बीर समेत पत्रकार आचारसंहिता एवं स्वस्थ र मर्यादित पत्रकारिताको मान्यता विपरीत भएको आधारमा सम्बन्धित सम्पादकसँग स्पष्टीकरण लिने लगायतका कारवाही अघि बढाइएपछि सम्पादकले क्षमायाचना समेत गरिसकेको र निज सम्पादकलाई अब उप्रान्त सो बमोजिमको काम नगर्न भनी सचेत गराइएको । प्रेस काउन्सिल नेपाललाई ऐन नियममा सम्बोधन गरी के कस्तो बुँदाहरू समावेश गर्न उपयुक्त हुने भन्ने बारेमा आवश्यक कारवाही गर्न लेखिपठाइएबमोजिम सो काउन्सिलबाट पत्रकार आचारसंहितामा परिमार्जन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइसकिएको भनी सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयको च.नं. ३७, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

(ट) अन्य सिफारिसहरू

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४२७	बोधराज खरेल, भण्डारा गा.वि.स. ८, चितवन	नेकपा (माओवादी)	बोधराज खरेललाई २०५८।३।२४ गते नेकपा (माओवादी) का १७ जनाको समूहले ऐ. पिपले गा.वि.स. वडा नं. ९ स्थित बाटोमा हिँड्दै गरेको बेला घाँटीमा बन्दुक तेर्स्याई खुट्टामा फलामको लौराले हिर्काई अपाङ्ग बनाएकोले असुरक्षित महसुस गरी काठमाडौंमा विस्थापित बनाएकोले आवश्यक कारवाही तथा	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुनःस्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुनःसामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुनः त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			क्षतिपूर्ति दिलाउन भनी आयोगमा मिति २०६३।२।१६ मा उजुरी दर्ता गराएको । हाल विस्तृत शान्ति सम्झौतापछि निज आफ्नो घरमा बसोवास गरिआएको देखिँदा निजको विस्थापित अवधिमा भएको नोक्सानी र क्षतिबारे राज्यबाट कुनै प्रकारको क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको रहेनछ, आवश्यक जाँचबुझ गरी विस्थापितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस लेखी पठाउने भनी मिति २०६५।११।१ मा निर्णय ।				
४२८	जगवीर पुन, प्रेमबहादुर वि.क. कोहलपुर गा.वि.स. ४, बाँके	सुरक्षाकर्मी	हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न र घटनाका दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६।१०।२७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । आ.व. ०६५।६६ मा निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।२७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । निजको सम्बन्धमा नेपाली सेना मिति २०५८।८।८ गतेबाट परिचालन भएको र उल्लिखित मितिमा नेपाली सेना परिचालन भएको अवस्था नरहेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । साथै गृह मन्त्रालयबाट पनि क्षतिपूर्ति रकम दिने कारवाही भएको देखिन्छ ।	आंशिक
४२९	दीपा वली, लाटीकोइली गा.वि.स. ९, सुर्खेत	सुरक्षाकर्मी	हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न र घटनाका दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६।१०।२७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । पहिलो प्रतिवेदनमाा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।२७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । साथै गृह मन्त्रालयबाट पनि क्षतिपूर्ति रकम दिने कारवाही भएको देखिन्छ ।	आंशिक
४३०	सार्की परियार, कोहलपुर गा.वि.स. ३,	सुरक्षाकर्मी	हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न र घटनाका दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी	पूर्ण

	बाँके		मिति २०६६।१०।२७ को निर्णय ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय	पहिलो प्रतिवेदनमाा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सम्बन्धमा नेपाली सेना मिति २०५८।८।८ गतेबाट परिचालन भएको र उल्लिखित मितिमा नेपाली सेना परिचालन भएको अवस्था नरहेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।२७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र सो मितिमा सेना परिचालन नभएको जानकारी प्राप्त भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
४३१	घनश्याम थारु, मनाउ गा.वि.स. ८, बर्दिया	सुरक्षाकर्मी	हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न र घटनाका दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६।१०।२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । पहिलो प्रतिवेदनमाा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।२७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको । साथै गृह मन्त्रालयबाट पनि क्षतिपूर्ति रकम दिने कारवाही भएको ।	आंशिक
४३२	लिखाराम थारु, महम्मदपुर गा.वि.स. ८ बर्दिया	नेपाली सेना	हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न र घटनाका दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६६।१०।२६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । पहिलो प्रतिवेदनमाा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । कार्यान्वयनको क्रममा रहेको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, राहत तथा पुन:स्थापना इकाईको च.नं. ७१३, मिति २०६७।८।१९ मा रु. १ लाख क्षतिपूर्ति दिन मिति २०६६।१०।२७ मा निर्णय भएको जानकारी प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४३३	श्याम भट्ट, पुरानो नैकाप गा.वि.स. ७ पुल्डोल, काठमाडौं	ने.क.पा. (माओवादी)	हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न र अनुसन्धान जारी राख्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६५।९।२३ मा आयोगको निर्णय ।	गृह र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा पत्राचार गरिएको ।	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ३३९४, मिति २०६६।१।१० मा भुक्तानीका लागि आ.प्र.शाखामा पठाएकोमा मिति २०६६।१।२९ मा जिल्लामा रकम पठाएको भन्ने उक्त शाखाबाट जानकारी प्राप्त भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका परिवारले पाउने गरी राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४३४	हरिप्रसाद लुइँटेल, नौबीसे गा.वि.स. २, धादिङ्ग	सुरक्षाकर्मी	हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न र अनुसन्धान जारी राख्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६५।९।२८ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन मं.प. बाट निर्णय भई च.नं. ३३९४, मिति २०६६।१।१० मा भुक्तानीका लागि आ.प्र.शाखामा पठाएकोमा मिति २०६६।१।२९ मा जिल्लामा रकम पठाएको भन्ने उक्त शाखाबाट जानकारी प्राप्त भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । उक्त नामथर ठेगाना मिल्ने तर आयोगको पत्रमा पक्राउ मिति नमिलेका धादिङ नौबीसे २ बस्ने हरिप्रसाद लुइँटेललाई २०५९।१।२ गते १ बाहिनी अड्डाले पक्राउ गरी नं. ७ बाहिनीलाई बुझाएको र उक्त बाहिनीले मिति २०५९।४।२९ गते जि.प्र.का धार्दिङमा बुझाएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका परिवारले पाउने गरी रु.१ लाख सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४३५	जगन्नाथ देवल, केन्द्रीय कारागारका थुनुवा बन्दीहरू, काठमाडौं	कारागार प्रशासन	कारागारमा पानीको अभाव रहेको र दीर्घकालीन समाधानका लागि नेपाल सरकारबाट ढिला भइरहेको भनी आयोगको अनुगमन प्रतिवेदन समेतबाट देखियो । पानी बिना मानिस बाँच्न सक्ने अवस्था रहन नसक्ने भएकाले पानीको व्यवस्था गर्न तुरून्त आवश्यक कारवाही अगाडि बढाउन गृह मन्त्रालय र कारागार व्यवस्था विभागलाई निर्देशन दिने भन्ने मिति २०६९।५।१९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		आंशिक

४३६	अशोक लामा तामाङ्ग, देवीचौर गा.वि.स. २ ललितपुर	ने.क.पा. (माओवादी)	निज अशोक लामा तामाङ्गलाई नेकपा माओवादीले कब्जामा लिई अवस्था अज्ञात पारेको देखिएकोले उक्त घटनामा नेकपा माओवादीका कार्यकर्ता संजय लामा र योगेन्द्र घिसिङ्ग संलग्न भएको भन्ने समेत जानकारी प्राप्त हुन आएकोले निजहरूलाई बुझ्न नेपाल प्रहरी र नेकपा माओवादीको पार्टी कार्यालयमा पत्राचार गरी आएपछि थप कारवाहीका लागि पेश गर्नु र हाललाई पीडितको परिवारको भरणपोषणको लागि अन्तरिम राहत स्वरुप रु. १,००,०००।- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५।३।६ को आयोगको निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । निजको नाम रेकर्डबाट नदेखिएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४३७	नन्दगोपाल माली, ठेचो गा.वि.स. ६, ललितपुर	नेपाली सेना	हालसम्म निजको स्थिति सार्वजनिक नभई बेपत्ता पारेको देखिंदा पीडितको परिवारलाई अन्तरिम राहत स्वरुप रु. १,००,०००।- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने र थप कारवाहीका लागि प्रमुख सेनानी ध्रुवकुमार शाहलाई आयोगमा बोलाउन नेपाली सेना मानव अधिकार निर्देशनालयलाई ७ दिनको म्याद दिई पत्राचार गर्ने भनी मिति २०६५।३।१२ मा निर्णय भएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । बेपत्ता सम्बन्धी पहिलो प्रतिवेदनमाा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजको सम्बन्धमा विस्तृतमा नं.१ बाहिनी, बालाजुमा गठन भएको कोर्ट अफ ईन्क्वायरी बोर्ड मार्फत् छानविन गर्न निर्देशन दिएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
४३८	राजेन्द्रलामिछाने, भद्रुटार गा.वि.स. ३ नुवाकोट	सुरक्षाकर्मी	हकवालालाई अन्तरिम राहत स्वरूप रु. १ लाख प्रदान गर्न र नेपाली सेना मानव अधिकार निर्देशनालयमा पत्राचार गर्ने ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । बेपत्ता सम्बन्धी पहिलो प्रतिवेदनमाा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु. १ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । निजलाई नेपाली सेनाले पक्राउ (न) नगरेको र प्रहरी तथा स्थानीय प्रशासन सँग समन्वय राख्दा निजको सम्बन्धमा कुनै पनि रेकर्ड (न) नभएको भनी अन्तर्गतबाट लेखिआएको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाख राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको र निजलाई नेपाली सेनाले पक्राउ नगरेको भन्ने विवरण प्राप्त भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट २०५८ देखि २०६७ साल मङ्सिर २९ गतेसम्म गरेका नीतिगत सिफारिसहरू

(क) नीतिगत सिफारिसहरु

सिफारिस सङ्ख्या	उजुरीको सङ्क्षिप्त व्यहोरा	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४३९	श्री ५ को सरकारको निकायमा काम गर्ने कर्मचारीहरूले नै कलिला बालबालिकाहरूलाई श्रममा लगाएको भन्ने सम्बन्धमा ।	श्री ५ सरकारको निकायमा कार्यरत कर्मचारीहरू	श्री ५ को सरकारअन्तर्गतका जङ्गी, निजामती, प्रहरीलगायतका अन्य निकायहरू र श्री ५ को सरकारको स्वामित्व भएका संस्थानलगायत सरकारी रकमबाट तलब खाने अन्य कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूले समेत बालबालिकाका अधिकार हनन् हुने गरी कुनै पनि काम नगर्न र त्यस्ता अधिकारको संरक्षण गर्नका लागि अविलम्ब निर्देशन जारी गर्नका साथै त्यस्तो व्यवस्थाको जनस्तरसम्म पुग्ने गरी प्रचारप्रसार गर्न श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६०/८/९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय लगायतबाट सो सम्बन्धमा आवश्यक कारवाही भइरहेको ।	महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय लगायतबाट सो सम्बन्धमा आवश्यक कारवाही भइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४४०	मिति २०६१/४/२० देखि २०६१/४/२३ सम्म भारतीय सर्कसबाट फर्काइएका बालबालिका तथा चेलीबेटीहरूका सम्बन्धमा मकवानपुर जिल्लाको स्थलगत अध्ययन गरिएको । हाल पनि भारतीय सर्कसहरूमा धेरै सङ्ख्यामा महिला तथा बालबालिकाहरू कार्यरत रहेको र तिनीहरूलाई फर्काउन अभिभावकहरूले प्रयत्न गरे तापनि स्वदेश फर्काउन नसकिएको ।		जिल्ला प्रशासन कार्यालय जस्तो जिम्मेवार सरकारी निकायले समेत सर्कसमा काम गर्ने बालबालिकाहरूका विषयमा चासो नदेखाएको भन्ने अध्ययन प्रतिवेदनबाट देखिएकोले यस्तो कामकारवाही रोक्न तथा दोषीमाथि कानूनी कारवाही गर्नको लागि श्री ५ को सरकारका निकायहरूलाई सक्रिय बनाउनुपर्ने, घर फर्कन इच्छुक नेपालीहरूलाई फर्काउन पहल गर्न, बेरोजगारी र गरिबीको कारण अभिभावकहरूले आयआर्जनको माध्यमको रूपमा बालबालिकाहरूलाई सर्कसमा पठाउने गरेको देखिएकोले प्रभावित ठाउँलाई लक्षित गरी विभिन्न आयमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न, उद्धार गरी नेपाल फर्काइएका मानिसहरूको समुचित पुन:स्थापना तथा समाजमा पुन:एकीकरण गर्नको लागि सरकारले स्पष्ट नीति निर्माण गरी उद्धार, पुन:स्थापना तथा पुन:एकीकरण कार्यमा संलग्न गैरसरकारी संस्थाहरूको नियमित अनुगमन गर्नुपर्ने" भन्ने आयोगको मिति २०६१/७/१७ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय लगायतबाट सो सम्बन्धमा आवश्यक कारवाही भइरहेको ।	गृह मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय लगायतबाट सो सम्बन्धमा आवश्यक कारवाही भइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४४१	सुन्दरीजल थुनुवा केन्द्रमा राखिएका थुनुवाहरूलाई मानव अधिकार आयोगका कर्मचारी हौँ भनी भ्रममा पारी आँखामा पट्टी बाँधी सोधपुछ गर्ने गरिएको भन्ने अनुसन्धानको क्रममा देखिएको ।		थुनुवाहरूलाई मानव अधिकार आयोगका कर्मचारी हौँ भनी भ्रममा पारी आँखामा पट्टी बाँधी सोधपुछ गर्ने गरिएको भन्ने अनुसन्धानको क्रममा देखिएको सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायबाट जानकारी माग गर्न तथा छाड्ने आदेश भएका सुरेश अर्याल, अशोक मिजार, ध्रुवकुमार लामासमेतलाई थुनुवा केन्द्रबाटै सैनिकको गाडीबाट पुन: पक्राउ गरेको सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायबाट तुरुन्त जानकारी माग गर्ने भन्ने निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	हाल कार्यन्वयन भइसकेको अवस्था रहेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	सिफारिसअनुसार कारवाही भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

४४२	नेपाल अधिराज्यभर सङ्कटकालको अवस्थामा स्थानहद तोकी नजरबन्दमा राखिएका तथा विभिन्न ठाउँहरूमा हिरासतमा राखिएका व्यक्तिहरूसँग भेटघाट तथा मानव अधिकारको समग्र स्थितिको अनुगमन गरिएको ।		नजरबन्दमा राखिएकाहरूको मानवीय मर्यादासमेतलाई विचार गरी पक्राउ पुर्जीमा उल्लेख गरिएका आदेशले निषेध गरे बाहेकका अन्य मौलिक तथा कानूनी अधिकारहरूको प्रयोग गर्नबाट बञ्चित गर्न नहुने हुँदा आवश्यक व्यवस्था मिलाउन साथै स्थानहद तोकी अधिकारबाट बञ्चित भएकाहरूको आयआर्जन लगायतका हकहरूमाथि समेत असर पर्ने हुँदा निजहरूलाई आवश्यक पर्ने दैनिक उपभोगका वस्तुहरू प्राप्त गराउनुपर्ने दायित्व सरकारकै हुन आउने भएकोले सो सम्बन्धमा अविलम्ब आवश्यक व्यवस्था गर्न, स्थानहद तोकिएको व्यक्ति बाहेक निजका परिवार तथा नातेदारको हकमा अनावश्यक नियन्त्रण लगाइएको र निषेधित नागरिकका मौलिक हकको निर्बाध प्रयोगमा समेत बन्देज लगाइएको भन्ने देखिएको हुनाले निजहरूको हकमा आघात नपुग्ने आवश्यक व्यवस्था मिलाउन, प्रकाशित पत्रपत्रिका, रेडियो, टी.भी. लगायत निजहरूले रोजेको पुस्तकको अध्ययन गर्ने व्यवस्था मिलाउन, स्वास्थ्य उपचारको आवश्यक व्यवस्था मिलाउन, स्तरयुक्त खाना उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्न, कानून व्यवसायीको सल्लाह लिन पाउने व्यवस्था गर्न, अनुगमनको क्रममा आयोगको टोलीलाई निर्बाध रूपमा भेटघाटमा बाधा नपुऱ्याउन, परीक्षामा समेत सामेल हुन नदिइएको देखिएकोमा परीक्षामा सामेल हुन पाउने विशेष व्यवस्था मिलाउन मिति २०६१/११/११ को निर्णयानुसार सिफारिस गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त । गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय लगायतबाट सो सम्बन्धमा आवश्यक प्रबन्ध मिलाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय लगायतबाट सो सम्बन्धमा आवश्यक प्रबन्ध मिलाइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४४३	अधिराज्यका विभिन्न थुनुवा केन्द्रहरू, छानविन तथा अनुसन्धान केन्द्र सुन्दरीजल, सशस्त्र प्रहरी क्याम्प, ककनी, राष्ट्रिय प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, महाराजगञ्ज, सशस्त्र प्रहरी बल, दुवाकोट, वडा प्रहरी कार्यालय, कालीमाटी, महेन्द्र युवालय, जावलाखेल, श्रीजङ्ग गण, सिंहदरबार, महावीर गण, रेञ्जर गण, छाउनीलगायत निवासमा नै नजरबन्द रहेका विभिन्न राजनीतिक दलका नेता तथा कार्यकर्तासमेतका बारेमा अनुगमन ।	राज्य पक्ष	नजरबन्दमा रहेका र आफ्नो निवासमा स्थानहदमा रहेकाहरूको समेत दक्ष चिकित्सकद्वारा उपचारको तत्काल व्यवस्था गर्न, सैनिक व्यारेकमा राखिएका व्यक्तिहरूलाई व्यारेक बाहेकका अन्य उपचारको सुविधासमेत भएका थुनुवा केन्द्रहरूमा सार्न, थुनुवा तथा नजरबन्दमा रहेका व्यक्तिहरूका परिवार तथा आफन्त र कानून व्यवसायीलाई भेटघाटको व्यवस्था गर्न साथै पक्राउ परेका विद्यार्थीहरूलाई परीक्षामा सामेल हुने व्यवस्था गर्न सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६१/१२/१६ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	हाल कार्यन्वयन भइसकेको अवस्था रहेको भनी रक्षा मन्त्रालयको च.नं. ९२, मिति २०६७।१०।२३ को पत्रबाट लेखिआएको ।	कार्यन्वयन भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४४४	मिति २०६१/११२/१८ गते सशस्त्र प्रहरी बल दुवाकोटमा बन्दीसँग स्वतन्त्र रूपमा भेटघाट गर्न नदिएको, गोरखनाथ गण लिपिकोट, शिवपुरीमा अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न पूर्ण रोक लगाइएको, प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठान महाराजगञ्जमा अनुगमन गरिएको ।		आयोगको काम कारवाहीमा बाधा पुऱ्याइएकाले अब आइन्दा आयोगको काममा बाधा नपुऱ्याई सुचारु रूपले अनुगमन अनुसन्धान व्यवस्था मिलाउन सम्बन्धित थुनुवा केन्द्रहरूमा अविलम्ब परिपत्र गरी पठाउने, थुनुवा बन्दीहरूलाई कानूनले रोक नलगाएको पुस्तक तथा सूचनाका साधन उपलब्ध गराउन, थुनुवा बन्दीहरूको स्वास्थ्य जाँच गराउन, बन्दी राख्ने कोठाको राम्रो व्यवस्था गर्न, थुनामा राखिएका बन्दीहरूको निवासको टेलिफोन लाइन अविलम्ब जडान गर्न मिति २०६१/१२/१५ मा सिफारिस गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको च.नं. ४५६८ मिति २०६२/१/१४ मा उक्त आयोगका पदाधिकारीहरूलाई कारागार तथा बन्दी राखिएको अन्य ठाउँमा बन्दीहरूसँग भेटघाट गर्न दिनुहुन निर्देशानुसार अनुरोध गर्दछु" भन्ने व्यहोराको पत्र प्राप्त ।	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा मिति २०६७ जेठ १३ गते प्रकाशन गरेको 'आयोगको एक दशक - उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू (वि.सं. २०५७-२०६७)'	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	उजुरीको सङ्क्षिप्त व्यहोरा	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
						पुस्तकमा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
४४५	संविधान र कानूनद्वारा प्रत्याभूत गरिएका नागरिकका अधिकार हरूको संरक्षकको रूपमा रहेका न्यायपालिकाबाट मुद्दाको पुर्पक्षको सिलसिलामा गैरकानूनी थुनामा रहेका व्यक्तिहरूलाई थुनामुक्त गर्न भनी आदेश भएपछि पनि त्यस्ता व्यक्तिहरूलाई पटकपटक अदालत परिसरबाट पक्राउ गरी विभिन्न स्थानहरूमा राखिने गरिएको सम्बन्धमा अनुगमन ।		सम्मानित अदालतबाट रिहा गरिएका व्यक्तिहरूलाई पुन: गिरफ्तार गर्ने कार्य बन्द गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउन सिफारिस ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	सम्मानित अदालतबाट रिहा गरिएका व्यक्तिहरूलाई पुन: गिरफ्तार गर्ने कार्य गरिएको छैन । एकभन्दा बढी गम्भीर किसिमका फौज्दारी अपराधमा संलग्न व्यक्तिलाई मात्र अनुसन्धानको सिलसिलामा पक्राउ गर्ने गरिएको पाइएको ।	सम्मानित अदालतबाट रिहा गरिएका व्यक्तिहरूलाई पुन: गिरफ्तार गर्ने कार्य गरिएको छैन । एकभन्दा बढी गम्भीर किसिमका फौज्दारी अपराधमा संलग्न व्यक्तिलाई मात्र अनुसन्धानको सिलसिलामा पक्राउ गर्ने गरिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४४६	राष्ट्रिय प्रसारण नियमावली, २०५२ को नियम ८ को खण्ड (ञ) र नियम ९ को खण्ड (फ) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयले एफएम प्रसारण संस्था वा व्यक्तिले विशुद्ध मनोरञ्जनात्मक कार्यक्रम वा सामग्रीबाहेक अन्य समाचारमूलक कार्यक्रम वा सामग्री प्रसारण गर्न रोक लगाउने भन्ने सम्बन्धमा ।	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	श्री ५ को सरकारले एफएम प्रसारण संस्थाहरूको सेवा सीमित गर्ने गरी सम्बन्धित एफएम रेडियोहरूका नाममा जारी गरेको सूचनाबाट विभिन्न जानकारीमूलक सामग्रीहरूबारे सुसूचित हुने हकबाट आमनागरिक बञ्चित रहनुपरेको यथार्थप्रति सरकारको गम्भीर ध्यानाकर्षण हुँदै आमनागरिकको सुसूचित हुने अधिकार तथा विचार र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको संरक्षण गर्न आवश्यक कदम अविलम्ब अघि बढाउन सिफारिएको गरिएको ।	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	राष्ट्रिय प्रसारण ऐन, २०४९ तथा नियमावली, २०५२ बमोजिम यस मन्त्रालयबाट एफ.एम. को इजाजतपत्र जारी गर्दा सूचनामूलक कार्यक्रमहरू प्रसारण गर्ने गरी इजाजतपत्र जारी भइरहेको र यिनै इजाजतपत्रको आधारमा हाल एफ.एम. रेडियोहरूले समाचार प्रसारण गरिरहेका छन् र हाल कुनै पनि एफएम प्रसारक संस्थालाई सो बमोजिम समाचार प्रसारण गर्न रोक लगाइएको छैन भनी सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयको च.नं. ३७, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	सिफारिसअनुसार कार्यान्वयन भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४४७	मिति २०६२/१०/४ गतेदेखि विभिन्न राजनीतिक दलका नेता तथा कार्यकर्ता, नागरिक समाजका व्यक्तिहरू तथा मानव अधिकारकर्मीहरू समेतलाई पक्राउ गरिएको, नजरबन्दमा राखिएको तथा स्थानहद गरिएको सम्बन्धमा आयोगले अनुगमन गरेको ।		अत्यन्त गम्भीर प्रकृतिका बिरामी प्रदीप नेपाल र लामो समयदेखि बिरामी रहेका बुद्धवीर लामा (खुट्टामा स्टिलको पातो राखिएको) समेतलाई हाल राखिएको स्थानमा राख्न उपयुक्त नदेखिएको हुँदा तत्काल रिहा गर्न, थुना तथा नजरबन्दमा राखिएका सम्पूर्ण व्यक्तिहरूलाई आवश्यक स्वास्थ्योपचार तथा औषधिको व्यवस्था गर्न, अधिकांश थुनुवाहरूको घरमा काटिएको टेलिफोन लाइन तत्काल जडान गर्न, सशस्त्र प्रहरी २ नं. गण महाराजगञ्जमा राखिएका थुनुवाहरूलाई दिइएको खानाको स्तर गुणस्तरहीन भएको, पर्याप्त पानी र शौचालयको उपयुक्त व्यवस्था नभएको र सुत्ने कोठा अत्यन्त चिसो भएको, क्षमताभन्दा बढी थुनुवाहरूलाई एकै ठाउँमा राखिएको पाइएकोले तत्काल आवश्यक प्रभावकारी व्यवस्था मिलाउनका साथै परीक्षा दिनुपर्ने विद्यार्थीहरूका लागि परीक्षा दिन पाउने व्यवस्था मिलाउन, सम्पूर्ण थुनुवाहरूलाई परिवारका सदस्य तथा उनीहरूले रोजेका कानून व्यवसायीसँग भेटघाट गरी राय परामर्श सेवा लिन पाउने व्यवस्था मिलाउन, सम्पूर्ण थुनुवाहरूलाई कानूनबमोजिम प्रकाशित पत्रपत्रिकाहरू, रेडियो, टेलिभिजनलगायत सञ्चारका साधन उपलब्ध गराउन,	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	सिफारिस अनुसार राजनीतिक दलका नेता तथा कार्यकर्ता, नागरिक समाजका व्यक्तिहरू तथा मानव अधिकारकर्मीहरू समेतलाई रिहा गरिसकिएको ।	कार्यान्वयन भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

			घरमा नै नजरबन्द गरी राखिएका व्यक्तिहरूका परिवारका सदस्यसमेतलाई स्वतन्त्र रूपमा आवतजावत गर्न, पेशा व्यवसाय गर्न पाउने व्यवस्था मिलाउन ।				
४४८	राजनीतिक दलहरूले गरेको विरोध प्रदर्शनमा सुरक्षाकर्मीबाट अत्यधिक बलको प्रयोग हुनुका साथै जुलुस र विरोध प्रदर्शनमा संलग्न नभएका सर्वसाधारण बटुवाहरूलाई समेत नियन्त्रणमा लिई निर्घात कुटपिट गरिएको पाइएको ।	सुरक्षाकर्मी	शान्तिपूर्ण जुलुसमा सहभागी हुने तथा बटुवा समेतलाई कुटपिट लगायत अत्यधिक बलको प्रयोग नगर्न अविलम्ब निर्देशन हुन तथा सुरक्षाकर्मीद्वारा घाइते बनाइएका व्यक्तिहरूको नि:शुल्क औषधोपचारको तत्काल व्यवस्था गर्न सिफारिस गरिएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	राजनीतिक दलहरूले गर्ने विरोध प्रदर्शन वा जुलुसलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाइसकिएको र सोही अनुसार गर्न गराउन मातहत निकायमा निर्देशन भइसकेको ।	कार्यान्वयन भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४४९	विभिन्न शिविरमा करिब २,९७३ बालसैन्य रहेको प्रमाणित भइसक्दा पनि तिनको रिहाइ र पुन:स्थापना, सामाजिक पुनर्मिलनतर्फ प्रभावकारी रूपमा पहल नभएकाले सशस्त्र समूह रहेको शिविरमा बालसैन्य राखिनुले उनीहरूको आधारभूत अधिकारको हननका साथै ने.क.पा. (माओवादी) र नेपाल सरकारले गरेका प्रतिबद्धताहरूको उल्लङ्घन भएकाले सैन्य शिविरहरूमा राखिएका बालसैन्यको तत्काल रिहाइ र पुन:स्थापनाको लागि अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घसंस्थाको ध्यानाकर्षण गर्न पहल गरी पाऊँ भन्ने बालअधिकार निगरानी समूह, बालबालिकाका निम्ति गैरसरकारी संस्थाहरूको महासङ्घ नेपालबाट ज्ञापनपत्र आयोगमा दर्ता ।	नेकपा (माओवादी)	ने.क.पा. (माओवादी) का सैन्य शिविरमा रहेका बालसैन्यलाई बिना शर्त शिविरबाट बाहिर निकाली समाजमा पुन:स्थापना, पुन:एकीकरण, सामाजिक पुनर्मिलन लगायत उनीहरूलाई शिक्षा, तालिम, रोजगार लगायतको व्यवस्था मिलाउनका लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने र सोको जानकारी शान्ति तथा पुन:स्थापना मन्त्रालय र ने.क.पा. (माओवादी) पार्टी कार्यालयलाई दिने मिति २०६५/३/९ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	UNMIN को प्रमाणिकीकरणबाट योग्य नठरिएका लडाकुहरूलाई शिविरबाट बाहिर निकाल्ने कार्य सम्पन्न भएको । CAAC-Nap तयार गरी नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भइसकेको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	कार्यान्वयन भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा गर्नुपर्ने ।	पूर्ण
४५०	बूढानीलकण्ठ स्कुलमा स्काउट शिक्षकद्वारा विद्यार्थीहरूलाई यौन दुर्व्यवहार गरिएको भन्ने सम्बन्धमा आयोगमा दर्ता उजुरी निवेदन ।	स्थानीय स्कुलका स्काउट शिक्षक	मिति २०६५/३/२२ गरिएको प्रतिवेदनउपर अर्को पटक थप जानकारी लिई पेश गर्ने साथै नेपाल राज्यभर भएका विद्यालय छात्रवास, बालकल्याण गृह र बालबालिकाका लागि बसोवास गर्न राखिएका आवास गृहहरूमा बालबालिकामाथि समय-समयमा यौनशोषण, दुर्व्यवहारहरू हुने गरेको सत्यतथ्य बाहिर आइरहेको सन्दर्भमा ती बालबालिकाहरूको उचित संरक्षण र लालनपालनको निम्ति बालअधिकारमुखी एवं राष्ट्रिय नीति तर्जुमा गरी लागू गर्न नेपाल सरकारलाई लेखी पठाउने मिति २०६५/४/१४ को निर्णय ।	शिक्षा मन्त्रालय	घटनाको छानविन पश्चात् आरोपित शिक्षकलाई सेवाबाट अवकाशको कारवाही भएको । यस्ता क्रियाकलापहरूको अन्त्यका लागि शिक्षा नियमावलीमा शिक्षक आचारसंहितासम्बन्धी प्रावधान मार्फत् सम्बोधन गरिएको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	आरोपित शिक्षकलाई सेवाबाट हटाइएको र शिक्षा नियमावलीमा शिक्षक आचारसंहिता सम्बन्धी प्रावधान मार्फत् सम्बोधन गरिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४५१	भारत प्रशासित काश्मिरमा २०६३ जेठ २९ गते हिजबुल मुजाहिद्दिन नामको सङ्गठनले अपहरण गरी हत्या गरिएका नेपाली नागरिकहरू ऋषिदेव		निजहरूको हत्याको सम्बन्धमा भारत सरकारसँग आवश्यक पहल गरी मृतकका परिवारहरूलाई उचित क्षतिपूर्ति दिलाउन तथा दोषीउपर कानूनी कारवाही गराउन शीघ्र कुटनीतिक तहमा पहल हुन आयोगको सिफारिस ।	परराष्ट्र मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण	बाल नीति तयार गर्ने कार्य महिला बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकवालाले क्षतिपूर्ति रकम प्राप्त गरिसकेको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	उजुरीको सङ्क्षिप्त व्यहोरा	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	डल्लु, छोटा डल्लु, कालु ऋषिदेव, लक्ष्मी सिंह, रिसी ताजपुरिया, चिंको ऋषिदेव र दिना मण्डलसमेत आठजना मारिएको घटना ।			मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	परराष्ट्र मन्त्रालय तथा नेपाली राजदूतावास, नयाँदिल्लीबाट सो सम्बन्धमा काश्मिरमा मिति २०६३ जेठ २९ (जुन १२, २००६) का दिन मारिएका ८ नेपाली नागरिक हरेकका नजिकका हकवालालाई भारतीय रुपैयाँ १ (एक) लाखका दरले भारत सरकारले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । यसरी नेपाली राजदूतावास, नयाँदिल्लीमार्फत् प्राप्त हुन आएको उक्त रकम सम्बन्धितलाई वितरण गर्ने व्यवस्थाका लागि मिति २०६३।९।१३ मा गृह मन्त्रालयलाई उपलब्ध गराइएको भनी परराष्ट्र मन्त्रालयको No. UN/66/३६२, मिति २०६९।३।२१ को पत्रबाट लेखिआएको ।		
४५२	देशका विभिन्न कारागारमा रहेका बन्दीहरूले आममाफीलगायतका मागहरू राखी हड्ताल तथा आमरण अनसन गरेको सम्बन्धमा आयोगबाट अनुगमन भएको ।		अनसनमा बसेका बन्दीहरूले राखेका मागका सम्बन्धमा कानूनबमोजिम आवश्यक व्यवस्था मिलाउन, कारागारमा रहेका बालबालिकालाई बालसुधार गृहमा स्थानान्तरण गरी यथोचित व्यवस्था गर्न, कारागारमा रहेका मानसिक बिरामीहरूलाई उपचार गराई अन्य बन्दीहरूबाट अलग व्यवस्था गर्न, जीर्ण अवस्थामा रहेका कारागारहरूको भौतिक सुधार गर्न, बन्दी तथा कैदीहरूलाई परिवारका सदस्यलाई भेटघाट तथा सञ्चारको सहज व्यवस्था मिलाउन, आमरण अनसनमा बसेका बन्दी तथा कैदीहरूको स्वास्थ्य स्थितिलाई ध्यानमा राखी अविलम्ब आवश्यक व्यवस्था गर्न, कारागारमा क्षमताभन्दा बढी कैदी तथा बन्दी भएकोले आवश्यक व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६४/६/२४ को निर्णय ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	बन्दीहरूले राखेका मागलाई सम्बोधन हुने गरी कारागारको व्यवस्थापनमा सुधार गरिएको । कारागार व्यवस्थापन विभागमा पत्राचार भएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५६२, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।	यथोचित कार्यान्वयन भइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४५३	सप्तरी जिल्लाको हनुमानगरस्थित लिलजा ठाकुर राष्ट्रिय प्राथमिक विद्यालयको भवनमा सशस्त्र प्रहरीको दन्तकाली गण बसेकोले विद्यार्थीहरू घामपानी, जाडो, गर्मी आदि सबै	सशस्त्र प्रहरी	आयोगको मिति २०६४/१०/२ को निर्णयानुसार तत्काल विद्यालयबाट सशस्त्र प्रहरीको बललाई हटाई, विद्यालयको भवन पूर्णरूपमा विद्यालयलाई नै प्रयोग गर्न दिई विद्यालयको पठनपाठन नियमित र सुचारु गर्न ।	गृह मन्त्रालय	ठाकुर राष्ट्रिय प्राथमिक विद्यालयको भवनमा रहेको सशस्त्र प्रहरीको दन्तकाली गणलाई हटाइसकिएको ।	ठाकुर राष्ट्रिय प्राथमिक विद्यालयको भवनमा रहेको सशस्त्र प्रहरीको दन्तकाली गणलाई हटाइसकिएकोले	पूर्ण

	खाले मौसमबाट प्रभावित हुन पुगेको कुरा समाचारमा प्रकाशित भएको सम्बन्धमा ।					आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
४५४	आयोगबाट तराईका सिराहा र सप्तरी जिल्लाको मानव अधिकारको स्थिति अनुगमन भएको ।		विगत पाँच दिनदेखि आयोगको क्षेत्रीय कार्यालय, विराटनगरको टोली सिरहा र सप्तरी जिल्लाको मानव अधिकारको अवस्थाको अनुगमन गर्ने क्रममा उल्लिखित तथ्यहरू प्राप्त गरेको छ । टोलीले यी दुवै जिल्लामा मानव अधिकार र शान्ति सुरक्षाको अवस्था अत्यन्तै नाजुक रहेको पाएको छ, व्यक्तिको शान्तिपूर्वक बाँच्न पाउने अधिकार सुनिश्चित गर्न राज्यले अविलम्ब आवश्यक पहल गर्न तथा यी र यस्ता घटनाहरूमा संलग्न व्यक्तिको पहिचान र आवश्यक अनुसन्धान गरी कानूनबमोजिम कारवाही गर्न सिफारिस गरेको छ।	गृह मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	संविधान तथा कानूनले प्रत्याभूत गरेका मौलिक हक र मानव अधिकारका आधारभूत सिद्धान्तको सम्मान गरी मानव अधिकार संस्कृतिको विकास गर्न नेपाल सरकारले मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजनाहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिरहेको ।	नेपाल सरकारले मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजनाहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन र सोको अनुगमन व्यवस्था मिलाएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४५५	नेपालगञ्जस्थित विभिन्न प्रहरी कार्यालयहरू (जनपद तथा सशस्त्र) का प्रमुख तथा अधिकृतहरूलाई तल्लो दर्जाका प्रहरीहरूले निजहरूउपर विभेदपूर्ण व्यवहार भएको र सङ्गठनमा अनियमितता गरेको भनी नियन्त्रणमा लिएको र त्यस्ता क्रियाकलापबाट शान्ति सुरक्षा र सर्वसाधारणको मानव अधिकारमा समेत असर पर्ने ।		यस प्रकृतिका समस्याबाट हुन सक्ने शान्ति सुरक्षामा संवेदनशीलता र मानव अधिकार उल्लङ्घनलाई रोकथामका निम्ति सावधानीका निम्न उपायहरू अवलम्बन गर्न आयोगले नेपाल सरकार प्रधानमन्त्रीको कार्यालयलाई लेखी पठाएको छ र यसको बोधार्थ एवं कार्यार्थ गृह मन्त्रालयलाई पठाइएको छ । १. प्रहरी सेवाका विभिन्न तहका कर्मचारीहरूबीच विद्यमान भेदभावको स्थिति र अनियमिततासम्बन्धी सत्यतथ्य पत्ता लगाई त्यसलाई हटाउने सम्बन्धमा छलफललगायतका शान्तिपूर्ण प्रक्रिया अवलम्बन गर्नुपर्ने, २. कुनै पनि खालको अत्यधिक शक्ति प्रयोग नगरी शान्तिपूर्ण वातावरण बनाउन तथा जीउज्यान र सम्पत्तिको नोक्सानी नहुने अवस्था सिर्जना गर्नुपर्ने, ३. प्रहरी सङ्गठनमा अनुशासन र 'चेन अफ कमान्ड' पनि महत्त्वपूर्ण हुने भएकाले सो कायम गर्ने सम्बन्धमा कानूनी प्रक्रिया अवलम्बन गर्ने ।	गृह मन्त्रालय	सुरक्षा निकायका विभिन्न तहका कर्मचारीहरूबीच विद्यमान भेदभावको स्थिति र अनियमितता न्यूनीकरण तथा प्रहरी सङ्गठनमा अनुशासन र 'चेन अफ कमान्ड' कायम गर्ने सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गरिएको ।	सुरक्षा निकायका विभिन्न तहका कर्मचारीहरूबीच विद्यमान भेदभावको स्थिति र अनियमितता न्यूनीकरण तथा प्रहरी सङ्गठनमा अनुशासन र 'चेन अफ कमान्ड' कायम गर्ने सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गरिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४५६	मिति २०६४ जेठ २० गते संखुवासभा जिल्ला खाँदबारी नगरपालिका वडा नं.- १० बस्ने बसन्तकुमार चापागाईंले विवाहमा मोटरसाइकल, कम्प्युटर र सुन नदिएको भन्दै सोही जिल्ला खाँदबारी-३ बस्ने बेहुली र निजका परिवारलाई अभद्र व्यवहार गरेको, बारा जिल्ला खोपवा गाविस, वडा नं.- २ बस्ने रीतादेवी साहको २०६१ साल फागुनमा रौतहट जिल्ला सङ्ग्रामपुर-८ बस्ने गजेन्द्र साहसँग सामाजिक परम्पराअनुसार मागी विवाह भएको, केही दिनपश्चात् बेहुली २ वर्ष माइतीमा बसेपछि बेहुला पक्षले बेहुलीको घरमा गई पुनः विवाह गरेको तर बेहुलीलाई घर नभित्र्याएको ।		उल्लिखित घटनाहरू केही नमूना मात्र हुन् । पछिल्ला दिनहरूमा आयोगमा महिला हिंसासम्बन्धी उजुरीहरू पर्ने क्रम बढेको छ । यससम्बन्धमा विभिन्न सञ्चारमाध्यमहरूले महिला हिंसासम्बन्धी विभिन्न घटनाका समाचार प्रकाशित गरिरहेका छन् तर राज्यका निकायबाट महिला हिंसा नियन्त्रण गर्न पर्याप्त सुरक्षाको व्यवस्था र दोषीलाई कारवाही भएको जानकारी आयोगमा प्राप्त भएको छैन । महिलाविरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्न महिलाविरुद्ध हुने सबै प्रकारको भेदभाव उन्मूलनसम्बन्धी महासन्धिमा नेपाल पक्षराष्ट्र भइसकेको सन्दर्भमा समेत महिलाविरुद्ध घरेलु हिंसाका घटनाहरू भइरहनु निश्चय नै खेदपूर्ण छ । राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले यस्ता घटनाहरूको नियमित अनुगमन गरिरहेको छ । महिलाविरुद्धका घरेलु हिंसाका घटनाविरुद्ध जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न, आयोगले विगतमा गरेका सिफारिसहरूबमोजिम महिलाविरुद्ध भएका हिंसामा संलग्न दोषीलाई कानूनी कारवाही गर्न तथा पीडितलाई उचित न्याय प्रदान गर्न आयोग नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्दछ ।	गृह मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	नेपाल सरकारले सन् २०१० लाई लैङ्गिक हिंसाविरुद्ध वर्ष घोषणा गरी विशेष कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरेको । ती कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइएको । सोही वर्षदेखि लैङ्गिक हिंसाविरुद्ध राष्ट्रिय कार्ययोजनाको कार्यान्वयनमा ल्याइएको । पुनः नेपाल सरकारले लैङ्गिक हिंसाको अन्त्य तथा लैङ्गिक सशक्तीकरणसम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना, २०६९-२०७४ लाई कार्यान्वयनमा ल्याएको । लैङ्गिक हिंसाको अन्त्यका लागि आवश्यक समन्वय तथा निर्देशन दिने प्रयोजनका लागि नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा अन्तरमन्त्रालयस्तरीय केन्द्रीय अनुगमन तथा समन्वय समिति गठन गरिएको ।	लैङ्गिक हिंसाको अन्त्यका लागि नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था गरिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा गर्नुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	उजुरीको सङ्क्षिप्त व्यहोरा	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४५७	व्यक्ति बेपत्ता पार्ने (कसुर र सजाय) ऐन, २०६५ को विधेयकका सम्बन्धमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगद्वारा नेपाल सरकारलाई सुझाव ।		राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले व्यक्ति बेपत्ता पार्ने (कसुर र सजाय) ऐन, २०६५ को विधेयकमा केही प्रावधानहरू संशोधनका लागि आवश्यक सुझाव नेपाल सरकारलाई पठाएको छ । आयोगले विधेयकका सम्बन्धमा विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरू तथा नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ र सर्वोच्च अदालतको मिति २०६४/२/१८ को आदेशसमेतको अध्ययन गरेको थियो । त्यसैगरी आयोगले यस विधेयकका सम्बन्धमा बेपत्ताको क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्था र पीडित पक्ष एवं सरोकारवालाहरूसँग छलफल गरेको थियो । आयोगले गरेको बृहत् छलफल र अध्ययनपश्चात् यो विधेयकलाई अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुकूल हुने गरी परिमार्जन गर्नको लागि आयोगले निम्नानुसार सुझावहरू नेपाल सरकारलाई पठाएको छ । आयोगका सुझावहरू : १. सर्वोच्च अदालतको २०६४ साल जेठ १८ गतेको बलपूर्वक बेपत्तासम्बन्धी फैसला तथा यससम्बन्धी अन्य अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डसमेतका व्यवस्थाहरूलाई प्रस्तावित ऐनमा सम्बोधन गरिनुपर्ने, २. सशस्त्र द्वन्द्वको समयमा वा अस्थिर राजनीतिक वातावरणमा बेपत्ता र अपहरणसम्बन्धी घटना भइरहने भएको हुँदा विगतमा झैँ वर्तमान अवस्थामा र भविष्यमा पनि पुन: यस प्रकारका कार्य हुन सक्ने सम्भावनालाई ध्यानमा राखी दुवै प्रकारका घटनालाई विधेयकमा समेट्ने व्यवस्था हुनु उपयुक्त हुने, ३. कुनै पनि युद्ध, सशस्त्र सङ्घर्ष वा राष्ट्रिय सुरक्षा वा सङ्कटकालको घोषणा वा अन्य कुनै निहुँमा कानूनत: व्यक्तिलाई बलपूर्वक बेपत्ता पार्ने कार्य नगरिने कुरा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिनुपर्ने, ४. व्यापक र प्रणालीगत बेपत्तालाई मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन एवं मानवताविरोधी अपराध मानिने कुरा विधेयकमा उल्लेख गरिनुपर्ने, ५. अनुसन्धानको क्रममा आयोगले आवश्यकताअनुसार सार्वजनिक सुनुवाइ गर्न सक्ने प्रावधान राखिनु उपयुक्त हुने, ६. बेपत्तासम्बन्धी घटनालाई निरुत्साहित गर्नका लागि कुनै व्यक्तिलाई पक्राउ गर्दा पक्राउ गर्ने निकाय वा व्यक्तिले पक्राउ गरेको मिति, समय, स्थान, पक्राउ गर्ने अधिकारी, निकाय, पक्राउ गर्नुपर्नाको कारण, पक्राउ गरिएको व्यक्तिको स्वास्थ्य स्थिति, निजलाई मुक्त गरेको वा अन्य कुनै निकाय वा अधिकारी समक्ष पेश गरेको भए सोसमेतको सम्पूर्ण विवरण राखेको हुनुपर्ने कुरा उल्लेख गरिनुपर्ने, ७. बलपूर्वक बेपत्ताका घटनाहरू मानवताविरुद्ध लक्षित हुने भएकाले यस्ता कार्यलाई रोकथाम गर्न देहायबमोजिमका प्रतिरोधात्मक कार्य गर्ने व्यवस्था हुनु उपयुक्त हुने : १) सार्वजनिक जानकारी र सचेतनाको निम्ति ऐनको प्रचार-प्रसार गर्ने, २) व्यक्तिहरूको सुरक्षाको निम्ति 'हटलाइन' टेलिफोनहरू सञ्चालन गर्ने वा भइरहेका हटलाइन सेवाहरूलाई सुदृढ गर्ने र भरपर्दो सूचनाको आधारमा प्रतिरोधात्मक कार्य गर्ने,	शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग तथा अन्य सम्बद्ध निकायहरू समेतसँग जिल्ला, क्षेत्र र केन्द्रस्तरमा परामर्श गोष्ठीहरू सम्पन्न गरी प्राप्त सुझाव समेतलाई दृष्टिगत गरी विधेयकहरू तयार भएको । ती विधेयकहरू व्यवस्थापिका-संसद्बाट पारित भइसकेका ।	कार्यान्वयन भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा गर्नुपर्ने ।	पूर्ण

			३) कुनै पनि व्यक्तिलाई गैरकानूनी थुना वा कब्जामा राख्न निषेध गर्ने, ४) कुनै पनि निहुँमा व्यक्तिको कुनै पनि अपहरण कार्य निषेध गर्ने, ५) थुनामा रहेका हरेक व्यक्तिलाई थुनुवा पूर्जीसहित दर्ता नं. भएको परिचयपत्र प्रदान गर्ने, ६) थुनामा रहेको व्यक्तिलाई स्थानान्तरण गर्दा मुद्दा हेर्ने अधिकारीको रोहवरमा गर्नुपर्ने र सोको जानकारी निजको परिवार, आफन्त वा नजिकको हकवाला वा संरक्षकलाई दिनुपर्ने, ७) कुनै पनि व्यक्ति बेपत्ता भएको अवस्थामा पीडितको परिवारलाई आवश्यक सुरक्षा, सल्लाह र मनोसामाजिक बिमर्श सेवा प्रदान गर्नुपर्ने, ८) बेपत्ता भएको व्यक्तिको विषयमा तत्काल आवश्यक अनुसन्धान गरी स्थिति पत्ता लगाउने र त्यस्तो व्यक्तिलाई कानूनी संरक्षणमा ल्याइने कुराको सुनिश्चितता गरिनुपर्ने, ९) सबै प्रकारका गोप्य थुना र एकान्त कारावासका स्वरूपहरूलाई निषेध गर्नुपर्ने, १०)बेपत्ता पार्ने कार्यको विरुद्ध क्रियाशील र पीडित परिवारको राहत र मनोसामाजिक बिमर्शको निम्ति क्रियाशील सङ्घसंस्थासँग सोसम्बन्धी कार्यका लागि सहयोग र समन्वय गर्नुपर्ने, ११) बेपत्ता भएको व्यक्तिको नजिकको हकवाला वा निजको कानून व्यवसायीलाई निजको विषयमा यथार्थ जानकारी प्राप्त गर्ने अधिकार प्रदान गरिनुपर्ने साथै बेपत्ता पारिएको व्यक्तिको परिवारलाई कानूनी सहयोग सुनिश्चित गरिनुपर्ने, १२) बेपत्ता भएको व्यक्तिको खोजी गर्न, स्थान किटान गर्न, मुक्त गर्न वा मृत्यु भइसकेको अवस्थामा निजको लाश उत्खनन् गर्न, परीक्षण गर्न, पहिचान गर्न, लाशको अवशेष परिवारलाई उपलब्ध गराउन तथा आफ्नो रीतिथिति र धार्मिक परम्पराअनुसार काजकिरिया गर्ने गराउनेसम्बन्धी राज्यको दायित्वलाई विधेयकमा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिनुपर्ने, १३) नेपालबाहिर बसी नेपाली नागरिकको विरुद्ध यस ऐनअन्तर्गतको कसुर गर्ने गराउने जुनसुकै व्यक्तिविरुद्ध नेपालमा कारवाही चलाउन सकिने कुराको समेत स्पष्ट व्यवस्था हुनुपर्ने, १४) यस ऐनअन्तर्गतको कसुर गरेको भनी अभियोग लागेको व्यक्तिलाई प्राप्त प्रमाणको आधारमा कारण उल्लेख गरी सामान्यतया थुनामा राखी कारवाही गरिनेछ भन्ने व्यवस्था उल्लेख हुनुपर्ने, १५) अनुसन्धानको क्रममा कुनै पनि जिम्मेवार अधिकारी व्यक्ति बेपत्ता पार्ने कार्यमा संलग्न रहेको आधार देखिएमा त्यस्तो अधिकारीलाई तत्काल निलम्बनमा राखी कारवाही गरिने व्यवस्था राखिनुपर्ने, १६) स्थापनाको क्रममा रहेका सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग र बेपत्ता आयोग तथा संवैधानिक अङ्गको रूपमा क्रियाशील राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको अधिकार क्षेत्रबीच उत्पन्न हुन सक्ने कानूनी समस्यालाई समाधान गर्नका लागि आवश्यक प्रावधानहरू				

सिफारिस सङ्ख्या	उजुरीको सङ्क्षिप्त व्यहोरा	उल्लङ्घनकर्ता	आयोगको निर्णय	निर्णय कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			(दोहोरोपन हटाउनसमेत) विधेयकमा उल्लेख गरिनु उपयुक्त हुने र यी निकायबीचको सहकार्य र समन्वयको सम्बन्धमा पनि स्पष्टता हुनु उपयुक्त हुने, १७) आयोगको क्षेत्राधिकार नेपाली सेना तथा विद्रोही समूहसमेतमा सहजताका साथ हुने व्यवस्था गरिनुपर्ने, १८) बेपता परिवारको लागि अन्तरिम राहतको व्यवस्था ऐनमा नै राखिनुपर्ने, १९) बलपूर्वक बेपत्ताको सन्दर्भमा प्रत्येक पीडितले सत्यतथ्य थाहा पाउनु उसको सूचनाको अधिकारभित्र पर्छ भन्ने कुराको सुनिश्चितता गरिनुपर्ने, २०) आयोगको जाँचबुझसम्बन्धी अधिकारमा वैज्ञानिक रूपमा पुष्टि गर्न डीएनए परीक्षण गर्ने राष्ट्रिय विधिविज्ञान प्रयोगशालाको भौतिक व्यवस्था र आवश्यकताअनुसार राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय विशेषज्ञहरू राख्न सकिने भन्ने व्यवस्था गरिनुपर्ने, २१) आयोगले आवश्यताअनुसार राष्ट्रिय मानव अधिकार अयोगसँग परामर्श गर्न सक्ने व्यवस्था राखिनुपर्ने ।				
४५८	रोम विधान अनुमोदनसम्बन्धी		राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले अन्तर्राष्ट्रिय फौजदारी अदालतको रोम विधानलाई नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३२ (२) (छ) अनुसार अनुमोदन गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरेको छ । रोम विधानसम्बन्धी आयोगले गरेको अध्ययन प्रतिवेदन समेत संलग्न गरी आयोगले आज प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलाई सिफारिसपत्र पठाएको हो। सिफारिसपत्रमा रोम विधान अनुमोदन गर्न पुनःस्थापित प्रतिनिधिसभाले वि. सं. २०६३ साउन ३ गते सङ्कल्प प्रस्ताव पारित गरी नेपाल सरकारलाई निर्देशन दिएको तथा वि. सं. २०५९ को रिट नं. २९४२ का सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतले मानवीय कानूनसम्बन्धी सन् १९४९ को जेनेभा महासन्धिलाई व्यवहारमा लागू गर्न आवश्यक कानून निर्माणका लागि नेपाल सरकारका नाममा आदेश जारी गरेको स्मरण गराइएको छ । जेनेभा महासन्धिमा उल्लिखित मानवताविरुद्धको अपराधलाई रोम विधानले स्पष्ट रूपमा सम्बोधन गर्ने भएकाले आयोगले रोम विधानलाई अनुमोदन गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरेको हो । आयोगको सिफारिसपत्रमा भनिएको छ, 'मानव अधिकारको क्षेत्रमा कार्यरत विभिन्न सङ्घसंस्थाहरूले रोम विधानलाई अनुमोदन गर्न लामो समयदेखि पटकपटक नेपाल सरकारको ध्यानाकर्षण गराउँदै आएको र मानव अधिकार, मानवीय कानून तथा फौजदारी न्यायको सन्दर्भमा समेत रोम विधान कोशेढुङ्गा हुने भएकाले यसलाई तत्काल अनुमोदन गर्नु उपयुक्त देखिन्छ' आमनरसंहार, मानवताविरुद्धको अपराध, युद्ध अपराध, आक्रमणको अपराध जस्ता अति गम्भीर अपराधहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय फौजदारी अदालतको क्षेत्राधिकार स्वतः हुने भएकाले त्यस्ता अपराधका अभियुक्तउपर कारवाही गर्न यो अनुमोदनले मार्ग प्रशस्त गर्ने। साथै यसको अनुमोदनले मानव अधिकारलाई सुदृढ गर्न र दण्डहीनताको संस्कृतिको अन्त्य गर्न थप सघाउ पुग्नेमा आयोग विश्वस्त छ ।	कानून तथा न्याय मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	नेपाल सरकारले मनासिव समयभित्र रोम विधान अनुमोदन गर्न पूर्वाधार विकास गर्ने कार्य भइरहेको ।	कार्यान्वयन भइरहेको ।	आंशिक

४५९	नेपालमा विद्यमान कमलरी प्रथाको सम्बन्धमा कमलरी बालबालिकामाथि हुने गरेका घरेलु हिंसा, यातना, विभेद एवं शोषणसम्बन्धी विभिन्न सञ्चार माध्यमहरूमा प्रसारण एवं प्रकाशन भएको सम्बन्धमा आयोगको ध्यानाकर्षण भएको ।	–	आयोगबाट भएको अनुगमनको आधारमा कमलरी जस्तो शोषणमूलक सम्बन्ध र मानव अधिकार विरोधी प्रथा, प्रचलन विद्यमान रहिरहन उपयुक्त नदेखिएकोले त्यसको अन्त्यको निम्ति अविलम्ब आवश्यक व्यवस्था गर्न आयोगको मिति २०६५/९/२३ गतेको निर्णय ।	महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय, संस्कृति मन्त्रालय	संविधान तथा कानूनले प्रत्याभूत गरेका मौलिक हक र मानव अधिकारका आधारभूत सिद्धान्तको सम्मान गरी मानव अधिकार संस्कृतिको विकास गर्न नेपाल सरकारले मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजनाहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिरहेको । सो कार्ययोजनाले मानव अधिकार विरोधी प्रथा, प्रचलनलाई अन्त्य गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।	कार्यान्वयन भइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४६०	उजुरी नं. ३५१३, २०६२/१२/२ मा एसएलसी परीक्षा सञ्चालन हुने विद्यालय तथा परीक्षा हलभित्र सुरक्षाकर्मीको प्रवेशबाट विद्यार्थीलाई डर, त्रास हुने भएकोले सुरक्षाकर्मीको प्रवेशमा रोक लगाउने सम्बन्धमा आयोगमा उजुरी परेको ।	सुरक्षाकर्मी	तत्कालीन समयको घटना व्यतीत भइसकेको हुँदा थप कारवाही गरिरहनु परेन । तसर्थ उक्त मुद्दा टुङ्ग्याइदिने निर्णय गरियो । यस प्रकारका समस्या भविष्यमा पनि आउन सक्ने भएकोले परीक्षा हलभित्र सुरक्षाकर्मी प्रवेश गर्नु उपयुक्त देखिँदैन, तर सुरक्षाको दृष्टिकोणबाट परीक्षास्थलमा मात्र सुरक्षा निकायलाई खटाउन मिति २०६५/७/५ मा नेपाल सरकार शिक्षा मन्त्रालयलाई बोधार्थ दिई सिफारिस गर्ने ठहर ।	गृह मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय	परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय, सानोठिमीले माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण (एलएलसी) परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०६५ बनाई परीक्षा केन्द्रमा सुरक्षाकर्मी प्रवेशलाई व्यवस्थित गरी परीक्षा केन्द्र, प्रश्नपत्र र उत्तरपुस्तिकाको सुरक्षा प्रबन्ध मिलाएको । सुरक्षा व्यवस्था समेतको लागि उ.मा.शि. परिषद् परीक्षा सम्बन्धी निर्देशिका, २०६८ बनाइएको ।	कार्यान्वयन भइसकेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४६१	नेपालमा रहेका हलियाहरूमाथि कानूनी तथा सामाजिक विभेद भइरहेको र यस सम्बन्धमा राष्ट्रिय हलिया मुक्ति समाज महासङ्घ नामक संस्थाले विभिन्न विरोध कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिरहेको सम्बन्धमा आयोगबाट अनुगमन भएको ।		हाल नेपालको सुदूर र मध्यपश्चिम क्षेत्रलगायत देशका अन्य भागमा विद्यमान रहेको हलिया प्रथा मानव अधिकारको प्रचलित सिद्धान्त एवं यससम्बन्धी कानूनहरूको प्रतिकूल देखिएकोले सर्वोच्च अदालतको परमादेशको कार्यान्वयन गरी हलिया प्रथा उन्मूलनको साथै निजहरूको पुन:स्थापनाको लागि आवश्यक नीति नियम तर्जुमा गरी आधारभूत मानव अधिकारको संरक्षणको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको ।	भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	मा.स. श्री हरि श्रीपालीको संयोजकत्वमा लगत संकलन कार्यदल गठन भई कार्यदलले नेपाल सरकार समक्ष प्रतिवेदन पेश गरेको । उक्त प्रतिवेदन भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयमा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको ।	कार्यान्वयन भइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४६२	राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्चले भूमिहीन, सुकुम्बासी, मुक्त कमैया तथा हलियासम्बन्धी विभिन्न मागहरू राखी विरोध कार्यक्रम सञ्चालन गरेको सम्बन्धमा आयोगबाट अनुगमन भएको ।		भूमिहीनहरूको अधिकार रक्षा र पुन:स्थापनाको लागि आयोगबाट विभिन्न समयमा गरेका अध्ययन तथा अनुगमन एवं राष्ट्रिय भूमि अधिकार मञ्च नेपालको तर्फबाट प्राप्त निवेदनसमेतको आधारमा मुलुकका विभिन्न स्थानहरूमा विद्यमान भूमिहीनहरूको समस्यालाई उपयुक्त रूपले सम्बोधन गर्न तथा निजहरूको हक र हितलाई प्रभावकारी रूपमा संरक्षण गर्ने, गराउने प्रयोजनको लागि अविलम्ब उच्चस्तरीय आयोग गठन गर्नेलगायतको आवश्यक व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने ।	भुमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय	नेपाल सरकारले समय-समयमा आयोगहरू गठन भई समस्या समाधान गर्ने प्रयास गरिएको ।	नेपाल सरकारले समय-समयमा आयोगहरू गठन भई समस्या समाधान गर्ने प्रयास गरिरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
४६३	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ बमोजिम प्रत्याभूत धर्मसम्बन्धी हक तथा यस सम्बन्धमा नेपाल पक्ष भएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिहरूले गरेका प्रावधानबमोजिम नेपाली नागरिकको धर्मसम्बन्धी हकको संरक्षण तथा प्रवर्द्धनसम्बन्धी ।		कुनै एक धर्मको संरक्षण वा प्रवर्द्धन गर्दा कुनै अर्को धर्म वा धर्मावलम्बीहरूका हक, अधिकारलाई खलल नपुग्ने गरी धार्मिक सहिष्णुता र सद्भाव कायम गरी मानव अधिकारको संरक्षण गर्न, गराउन हुन सिफारिस गरिन्छ ।	संस्कृति मन्त्रालय, कानून तथा न्याय मन्त्रालय	नेपाल सरकारले विना भेदभाव सबै धर्म वा धर्मावलम्बीको हक, अधिकारलाई सरकारले सम्मान र प्रवर्द्धन गर्ने गरेको । नेपाललाई धर्मनिरपेक्ष राष्ट्र घोषणा भई सोही अनुसारका काम कारवाही भइरहेको ।	नेपाललाई धर्मनिरपेक्ष राष्ट्र घोषणा भई सोही अनुसारका काम कारवाही भइरहेकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

आयोगबाट २०६८ सालदेखि २०७० भाद्र महिनासम्ममा भएका सिफारिससम्बन्धी विवरण

जीवनको अधिकार

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	गैरन्यायिक हत्या								
४६४	कमल चौधरी र विपीन खड्का	सशस्त्र प्रहरी	दोषी प्रहरीलाई विभागीय कारवाही गर्न र मृतकका परिवारजनलाई जनही ३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र मृतक प्रहरी कुमार बुढाथोकीको सम्बन्धमा प्रहरीलाई ऐन बमोजिम सुविधा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने मिति २०६८।२।१९ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ११८१ अनुसन्धान ४५७४ मिति २०६८।३।२६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६, मिति २०६८।४।५ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४६५	लोकदर्शन थापा, काभ्रे जिल्ला, खीओपी गा.वि.स. वडा नं. २		घटना २०६१ मा घटेको सम्बन्धमा हालसम्म पनि अनुसन्धान नभएको पाइएको हुँदा अपराधी पत्ता लगाई प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने मिति २०६८।२।१९ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ११७९ अनुसन्धान २७९७ मिति २०६८।३।२६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ५, मिति २०६८।४।५ बाट रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४६६	गोपाल महर्जन, काठमाडौं, का.म.न.पा. वडा नं. १३ ताहाचल		प्रहरीलाई ड्युटीमा खटाउँदा स्पष्ट पहिचान खुल्ने गरी पठाउनुपर्नेमा सो नगरी सादा पोसाकमा ड्युटी खटाउने प्रहरी प्रशासनको गल्ती पाइएकोले ड्युटीमा खटाउने प्रहरी प्रशासनको जिम्मेवार व्यक्तिलाई विभागीय कारवाही गर्न, गराउन र अब आइन्दा कानूनमा उल्लेख भए बाहेक ड्युटीमा खटाउँदा प्रहरीको स्पष्ट पहिचान हुने गरी खटाउने सम्बन्धमा प्रहरीलाई लेखि पठाउने र मृतकको कानून बमोजिमको	आयोगको च.नं. १३० अनुसन्धान ३३६५/९५७ मिति २०६८।४।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३७, मिति २०६८।५।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध	आंशिक

			हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने मिति २०६८।३।२१ को निर्णय ।					गराउने निर्णय भएको ।	
४६७	छिरिङ्ग तामाङ्ग, टीकादत्त दुलाल, झलकबहादुर दुलाल, भक्तलाल दुलाल, भुलप्रसाद भन्ने गणेश गौतम, शिवहरि भन्ने तेजप्रसाद गौतम, सिन्धुपाल्चोक		तत्कालीन सेनाको टोलीबाट पक्राउ गरी सामूहिक रूपले हत्या गर्नुबाट मानवता विरुद्धको अपराध गरेको देखिएकाले दोषी सेनाको पहिचान गरी प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने मिति २०६८।३।२१ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. १३७ अनुसन्धान ४७७३ मिति २०६८।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३७, मिति २०६८।५।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सिफारिस पत्रहरूमा घटना मिति खुलेको नपाइएकोले घटना मिति खुलाई पठाइदिनुहुन भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५२१, मिति २०६८।८।१३ बाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४६८	परशुराम रावत, दोलखा जिल्ला, भिमेश्वर नगरपालिका वडा नं. २ (दोलखा हुलाक कार्यालयमा कार्यरत हुलाकी)		उल्लिखित घटनामा सुरक्षा फौजले कानून बमोजिम अन्य प्रक्रिया नअपनाई सिधै गोली प्रहार गर्दा परशुराम रावतको मृत्यु हुन गएकोले घटनामा संलग्न सुरक्षा फौजको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने मिति २०६८।३।२१ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. १३१ अनुसन्धान ४७५६ मिति २०६८।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३७, मिति २०६८।५।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सिफारिस पत्रहरूमा घटना मिति खुलेको नपाइएकोले घटना मिति खुलाई पठाइदिनुहुन भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५२१, मिति २०६८।८।१३ बाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४६९	सुकमाया बल, राजकुमार घलान, मकवानपुर जिल्ला हाँडीखोला गा.वि.स. वडा नं. ४, भीमान		मकवानपुर जिल्ला हाँडीखोला गा.वि.स. वडा नं. ४ भीमान भन्ने स्थानमा सैनिक कारवाहीमा ८० वर्षकी बृद्धा सुकमाया बल र राजकुमार घलानको मृत्यु भएको क्षतिपूर्तिको पहल गरिपाऊँ भनी मिति २०६०।१२।३ मा आयोगमा दर्ता हुन आएको । मृतकहरूको हकमा निजका कानून बमोजिमका हकवालालाई जनही ३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन र घटनाका दोषी पहिचान गरी कानून बमोजिम	आयोगको च.नं. १३२ अनुसन्धान १५६९ मिति २०६८।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३७, मिति २०६८।५।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			कारवाही गर्न र राजकुमार घलानका नाबालक छोरीलाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।३।२१ को निर्णय ।				सबै प्रकारका द्वन्द्वे प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको । सिफारिस पत्रहरूमा घटना मिति खुलेको नपाइएकोले घटना मिति खुलाई पठाइदिनुहुन भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५२१, मिति २०६८।८।१३ बाट लेखिआएको ।	गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	
४७०	रामहरि थापा र सुजन आलेमगर, मानबहादुर लामा, काभ्रेपलाञ्चोक महाँकालचौर गाउँ विकास समिति		मिति २०५९।६।१८ मा सुरक्षा फौजले नियन्त्रणमा लिएर हत्या गरेको। दोषी सैनिक पत्ता लगाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई जनही रू. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।३।२३ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ३५० अनुसन्धान ५२३/९२६ मिति २०६८।६।२ ९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ९६, मिति २०६८।७।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४७१	कृष्णबहादुर पाखिन, मकवानपुर जिल्ला दामन गा.वि.स. वडा नं.१		यस सम्बन्धमा आयोगको अनुसन्धान प्राप्त तथ्यमा चनवन व्यारेकको अवस्थिति, भौतिक अवस्था र सेनाको सङ्ख्या आदिको समेत अनुगमन गर्दा हिरासतबाट भाग्न सक्ने अवस्था नदेखिएको र निज माथि गोली चलाउनुपर्ने अवस्था समेत नरहेबाट निजको गैरन्यायिक हत्या भएको देखिन आएकोले तत्कालीन ७ नं. बाहिनी चनवनका बाहिनीपतिबाट गोली हान्नेको नाम खुलाउन लगाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल अनुसार मुद्दा चलाई कारवाही गर्न साथै मृतकका कानून बमोजिम हकवालालाई रू. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।३।२३ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ३५२ अनुसन्धान ३७४८/८६६ मिति २०६८।६।२ ९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ९३, मिति २०६८।७।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सिफारिस पत्रहरूमा घटना मिति खुलेको नपाइएकोले घटना मिति खुलाई पठाइदिनुहुन भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५३२, मिति २०६८।८।१४ बाट लेखिआएको । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

							थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		
४७२	भुवन खरेल, चितवन जिल्ला, भण्डारा गा.वि.स. वडा नं.८		यसमा अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन आयोग समक्ष पेश हुँदा निज भुवन खरेललाई तत्कालीन प्र.स.नि. विधानचन्द्र शाहले गैरकानूनी रूपमा गोली प्रहार गरी बाँच्ने अधिकारको उल्लङ्घन गरेको । यसमा विषयमा प्रहरी आचरण उल्लङ्घन गरेको, अख्तियारको दुरूपयोग गरेको देखिएको आधारमा निज विधानचन्द्र शाहलाई नेपाल सरकारको तर्फबाट विभागीय कारवाही भइरहेकोले यसतर्फ केही बोलिरहनु परेन । मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई रू. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।३।२३ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ३४७ अनुसन्धान ३६२७/८५९ मिति २०६८।६।२ ९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ९६, मिति २०६८।७।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
४७३	सोमलाल थिङ्ग, मकवानपुर जिल्ला, दामन गा.वि.स. नं. ९		सोमलाल थिङ्गलाई सुरक्षा फौजले मिति २०५९।७।१५ गते गोली हानी हत्या गरेको भनिएको घटनाको सम्बन्धमा अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन आयोग समक्ष पेश हुँदा निज सोमलाल थिङ्ग सो दिन गाउँकै भीमलाल थिङ्गको वार्षिकी (घेवा) बाट फर्किदा एक्लै अवस्थामा रहेको र हातमा टर्च लाईट बालेर आइरहेको अवस्थामा सुरक्षा फौजबाट कुनै सोधखोज नै नगरी एक्कासी गोली प्रहार गरेबाट निजको मृत्यु हुन गएको देखियो । यसमा तत्कालीन समयमा सुरक्षा बेस क्याम्प, पालुङ्ग, मकवानपुरबाट गस्तीमा गएको भन्ने खुल्न आएकोले सुरक्षा फौजको कमाण्डरको नाम पत्ता लगाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम मुद्दा चलाई कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू.३ लाख क्षतिपूर्ति दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।३।२३ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ३५१ अनुसन्धान ३७४६/८६५ मिति २०६८।६।२ ९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ९६, मिति २०६८।७।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४७४	रामबहादुर परियार, पर्वत जिल्ला, चुवा गा.वि.स. वडा नं. ५		घटनामा संलग्न दोषी सेना र प्रहरीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन एवं निजका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	आयोगको च.नं. ८७३ अनुसन्धान ६२२, ४४४। पोखरा मिति २०६८।१०।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १६७, मिति २०६८।१०।२२ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
४७५	मनबहादुर भन्ने बेल्डे कुमाल, तनहुँ जिल्ला, घिरिङ्ग सुन्धारा गा.वि.स. वार्ड नं. १ डाँडाथोक		यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट कानूनले निर्धारण गरेअनुसारको कारवाही गर्नुको सट्टा सुरक्षाकर्मीद्वारा सर्वसाधारण अपाङ्ग नि:शस्त्र व्यक्तिलाई नियन्त्रणमा लिई गोली हानी मारेको भन्ने देखिँदा घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।३।३१ मा निर्णय ।	आयोगको च.नं. ८७० अनुसन्धान ५८।५०। पोखरा मिति २०६८।१०।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १६९, मिति २०६८।१०।२२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४७६	तेजबहादुर भण्डारी, लमजुङ्ग जिल्ला, सिमपानी गा.वि.स. वडा नं. ३, भलाम		आयोगको अनुसन्धानबाट निजलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको नि:शस्त्र व्यक्तिलाई कानूनले निर्धारण गरे बमोजिम कारवाही गर्नुपर्नेमा सुरक्षा घेरा	आयोगको च.नं. ८७७ अनुसन्धान ४८८।पोखरा मिति २०६८।१०।१८	यस कार्यालयको च.नं. १६५, मिति २०६८।१०।२२ बाट गृह मन्त्रालय,	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय,	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित	आंशिक

			तोडी भाग्न लागेको भनी सुरक्षा फौजबाट गोली हान्दा निजको मृत्यु हुन गएको भनी भन्ने सेनाको भनाइ तथ्यपरक र विश्वसनीय देखिएन। सुरक्षाफौजको त्यत्तिका मानिसको घेरामा रहेको नि:शस्त्र व्यक्ति भाग्न सक्ने अवस्था रहँदैन । त्यसो हुनाले सुरक्षा फौजको मानिसहरूले आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको तेजबहादुर भण्डारीलाई गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । त्यस घटनामा संलग्न तत्कालीन प्रमुख जिल्ला अधिकारी शिवप्रसाद नेपाल, लमजुङ्ग सेनाका मेजर सन्तोषसिंह ठकुरी, डिएसपी पिताम्वर अधिकारी साथै अन्य कमाण्डर तथा जवानहरूलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराउन र निजका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	रक्षा मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	
४७७	अम्बरबहादुर घर्ती मगर र रिमबहादुर थापा मगर, बाग्लुङ्ग जिल्ला अर्गल गा.वि.स. स्थित अर्गल नि.मा.वि.		घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतक प्रत्येकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन र निजहरूका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	आयोगको च.नं. ८७४ अनुसन्धान ३५०।पोखरा मिति २०६८।१०।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १७२, मिति २०६८।१०।२२ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	
४७८	गंगा गौचन, पहलविर वि.क., बाग्लुङ्ग जिल्ला, तारा गा.वि.स.		घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतक प्रत्येकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन-तीन लाख क्षतिपूर्ति स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन र मृतक मध्ये पहलविर विकको बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	आयोगको च.नं. ८७५ अनुसन्धान २३३२। पोखरा मिति २०६८।१०।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १६३, मिति २०६८।१०।२२ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
४७९	प्रितम बिष्ट, तनहुँ जिल्ला, बरभञ्ज्याङ्ग गा.वि.स. वडा नं. २		कारागारमा थुनामा रहेको कैदी रातीको समयमा भाग्न लाग्दा कारागारको सुरक्षामा खटेको सुरक्षाकर्मीले चलाएको गोली लागी निजको मृत्य हुन गएको देखिँदा कारागारबाट पुऱ्याउनुपर्ने सतर्कता नपुऱ्याएको देखिँदा तनहुँ लगायत सबै कारागार शाखामा सुरक्षाको सतर्कता विधि अपनाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय ।	आयोगको च.नं. ८८० अनुसन्धान ४४३।पोखरा मिति २०६८।१०।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १६८, मिति २०६८।१०।२२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		आंशिक
४८०	खिमलाल परियार, तनहुँ जिल्ला, रिसिङ्ग रानी पोखरी		घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति	आयोगको च.नं. ८७९ अनुसन्धान ४३७।१८०। पोखरा मिति २०६८।१०।१८ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. १६६, मिति २०६८।१०।२२ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई	आंशिक

			निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन र निजको बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्थ ागर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।		रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	
४८१	धलिन्द्र बस्नेत, जिल्ला बाग्लुङ्ग, तारा गा.वि.स		घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी उक्त कार्यमा सहयोग गर्ने बाग्लुङ्ग जिल्ला तारा गा.वि.स. वडा नं. ५ बस्ने नन्दराम ढुंगेल समेतलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन र निजका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १००३ अनुसन्धान १७०९।पोखरा मिति २०६८।११।९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २३६, मिति २०६८।११।१५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
४८२	थमबहादुर बि.क. र निजकी श्रीमती, बागलुङ्ग जिल्ला, खुंगा गा.वि.स. वडा नं. ६		घटनामा संलग्न दोषीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन साथै आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनको च.नं.३७६ संरक्षण /६५५	आयोगको च.नं. ९९८ अनुसन्धान ३७६।पोखरा मिति २०६८।११।९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २३५, मिति २०६८।११।१५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			मिति २०६६।३।३१ गतेको प्रतिक्रियाको जवाफ नदिने जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाग्लुङ्गका तत्कालीन कार्यालय प्रमुखलाई विभागीय कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।				एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
४८३	शेखरनाथ घिमिरे, चोतनाथ घिमिरे, लमजुङ्ग, इशानेश्वर गा.वि.स. वार्ड नं. ४		घटनामा संलग्न लमजुङ्ग जिल्ला भोर्लेटार व्यारेकका सेनाका प्रमुख तथा सैनिकहरूलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतक प्रत्येकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन र निजहरूका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ९९९ अनुसन्धान २३९/३११/ ३१०/८७५ । पोखरा मिति २०६८।११। ९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २३६, मिति २०६८।११।१५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
४८४	तोयनाथ पोखरेल, ऐ.ऐ. बस्ने विष्णुप्रसाद अधिकारी र ऐ.ऐ. ४ बस्ने तीर्थराज घिमिरे, लमजुङ्ग जिल्ला, हुलायखर्क गा.वि.स. वडा नं. ३		पक्राउ गर्ने तत्कालीन शाही नेपाली सेनाको टोलीको नेतृत्व गर्ने बलबहादुर थापा र निजहरूलाई सैनिक हिरासतमा राखी बेपत्ता पार्ने गोर्खास्थित हर्मी वेसक्याम्पका तत्कालीन प्रमुख लेप्टिनेन रमेश महतसहितको टोलीलाई बन्द सवाल बयान लिन नेपाली सेना, मानव अधिकार सेललाई पत्राचार गर्ने तथा पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई जनही रू. १ लाख अन्तरिम राहत रकम उपलव्ध गराउन र निजहरूका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १००१ अनुसन्धान ५००।४९९।५०१। पोखरा मिति २०६८।११। ९ मा निर्णय कार्यान्वयनको लागि नेपाली सेनालाई पत्राचार गरेको देखिएको । आयोगको च.नं. १००० अनुसन्धान ५००।४९९।५०१। पोखरा मिति २०६८।११। ९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. २३६, मिति २०६८।११।१५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)कोमिति२०६५।७।२०कोनिर्णयानुसारकार्यान्वयनमाल्याएको। च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

				लागि लेखिआएको ।			महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		
४८५	राजन घिमिरे, जिल्ला लमजुङ्ग, इशानेश्वर गा.वि.स., भारबेसी		घटनामा संलग्न दोषीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १०२७ अनुसन्धान ३४२, १३२। पोखरा मिति २०६८।११।१५ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६८।११।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४८६	कृष्णप्रसाद अधिकारी, जिल्ला स्याङ्जा, चापाकोट गा.वि.स. वा.नं. १		घटनामा संलग्न दोषीलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १०३४ अनुसन्धान ३९१।१६२। पोखरा मिति २०६८।११।१५ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६८।११।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
४८७	चन्द्रबहादुर वि.क., जिल्ला म्याग्दी, अर्मन गा.वि.स. वाड नं. ६		घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन कालिप्रसाद गण (इन्जिनियरिङ्ग) वेनीबाट खटिएका टोलीका कमाण्डर तथा जवानहरूलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १०३५ अनुसन्धान ७७०,३१७। पोखरा मिति २०६८।११।१५ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६८।११।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४८८	मंगल थापा, जिल्ला बाजुरा, ब्रम्हटोला गा.वि.स. वा.नं. १ डुंग्री गाउँ		सेनाबाट लापरवाहीपूर्वक फायर गरी मृत्यु हुन गएकाले दोषी उपर विभागीय कारवाही गर्न तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. तीन लाख क्षतिपूर्तिमध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १०८१ अनुसन्धान १४८५। धनगढी मिति २०६८।११।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २५२, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४८९	शिक्षकहरू दानबहादुर मडै र कर्णबहादुर साउद, जिल्ला डडेल्धुरा, आलीताल गा.वि.स. वा.नं.८, धिमाडा		घटनामा संलग्न बुडर वेसक्याम्पका सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकद्वयका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र बुडर बेश क्याम्पका तत्कालीन क्याप्टेन (कमाण्डर)लाई आयोग समक्ष बयानका लागि उपस्थित गराउन नेपाली सेना मानव अधिकार निर्देशानालयलाई पत्राचार गरिएकोमा जानकारी नदिएकाले रेकर्ड	आयोगको च.नं. १०८६ अनुसन्धान ४४०पोखरा मिति २०६८।११।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको। आयोगको च.नं. १०८२ अनुसन्धान ४४०।धनगढी मिति २०६८।११।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको।	यस कार्यालयको च.नं. २५३, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । प्रहरी प्रधान कार्यालयको च.नं. २४५ मिति २०६९।१।१५ को पत्रानुसार दानबहादुर मडैका आफन्त पार्वती मडैले जि.प्र.का. बाट आ.व. ०६५।६६ र आ.व. ०६८।६९ मा गरी राहत कार्यक्रम अनुसार रु. ३,००,०००।- प्राप्त गरेको र कर्ण बहादुर	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

			राख्न समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।				साउदका आफन्त दुर्गा साउदले पनि ऐ.ऐ. बमोजिम रु. ३,००,०००।- प्राप्त गरेको भनी जि.प्र.का. डडेल्धुराबाट लेखिआएको भन्ने व्यहोरा प्राप्त ।		
४९०	कृष्णबहादुर चौधरी, जिल्ला कैलाली, रामशिखरझाला- ६ गणेशपुर		घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकद्वय कृष्णबहादुर चौधरी र तीर्थलाल चौधरीका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १०८३ अनुसन्धान ४२८। धनगढी मिति २०६८।११।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २५४, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४९१	शान्तिकुमारी चौधरी, सियाराम चौधरी र तेतराम चौधरी डगौरा र अन्य ४ जना गरी ७ जना, जिल्ला कैलाली, थापापुर गाविस वा.नं. ६ खैरा गोड्चौरा		घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकद्वय शान्तिकुमारी चौधरी, सियाराम चौधरी र तेतराम चौधरीका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १०८४ अनुसन्धान ३३६। धनगढी मिति २०६८।११।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २५५, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४९२	राज सार्की, जिल्ला डडेल्धुरा, आलीताल गा.वि.स. वडा नं. ५ मौरी		घटना संलग्न डडेल्धुरा जोगबुढा वेस क्याम्पबाट गस्तीमा खटिएका दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र जोगबुढा क्याम्पका तत्कालीन कमाण्डरलाई आयोग समक्ष बयानका लागि उपस्थित गराउन पत्राचार	आयोगको च.नं. १०८५ अनुसन्धान ४४१।पोखरा मिति २०६८।११।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २५६, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			गरिएकोमा प्रधान सेनापतिको सैनिक सहायक अड्डाबाट पत्रको म्याद भुक्तान भइसक्दा पनि जानकारी नदिएकोले रेकर्ड राख्न समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।						
४९३	ताराप्रसाद चौधरी, जिल्ला कञ्चनपुर, कृष्णपुर गा.वि.स. वडा नं. ९ बलुवाफाँट		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११२७ अनुसन्धान ३८७। धनगढी मिति २०६८।११।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८०, मिति २०६८।१२।६ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निमाण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४९४	महेशराज गिरी र नवराज गिरी, जिल्ला बभाङ्ग, मठेला गाविस, वडा नं. २		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकद्वयका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र तत्कालीन कालीजङ्ग गुल्म चैनपुरका प्रमुखलाई आयोगसमक्ष बयानका लागि उपस्थित गराउन रक्षा मन्त्रालय र नेपाली सेना मानव अधिकार निर्देशानालयलाई पत्राचार गरिएकोमा जानकारी नदिएकोले रेकर्ड राख्न समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११३२ अनुसन्धान १४८१।नेपालगञ्ज मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८९, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४९५	तुलाराम सार्की, जिल्ला कैलाली, फुलवारी गाविस, वडा नं. ७, स्याउले बजार		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका आश्रित कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति	आयोगको च.नं. ११४५ अनुसन्धान ३८७। धनगढी मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. ३०१, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका	आंशिक

			निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
४९६	ज्ञानसिंह थारू, जिल्ला कैलाली, लालबोझी-१ हिम्मतपुर		सुरक्षा निकायबाट आफ्नो नियन्त्रणमा लिई हत्या गरी लाश बेपत्ता पारिएको मिसिल संलग्न प्रमाणबाट पुष्टि हुने आधार नदेखिएकाले हाललाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम ३० बमोजिम निजका आश्रित कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११३३ अनुसन्धान ३३७। धनगढी मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९०, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)कोमिति२०६५।७।२०कोनिर्णयानुसारकार्यान्वयनमाल्याएको। च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
४९७	शिक्षक देवीदत्त पौडेल, जिल्ला लमजुङ्ग, जिता गाविस-३, बेशी थुम्का		निज शिक्षक देवीदत्त पौडेलको हत्या पुष्टि हुने आधार प्रमाण नदेखिएको तर सशस्त्र द्वन्द्वको समयमा प्रहरी र सेनाको कारण निजले दोहोरो तारेखमा जानु परेको देखिँदा आगामी दिनमा यस्तो दोहोरो पर्ने गरी तारेखमा राख्ने कार्य नगर्नु भनी निर्देशन जारी गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११८२ अनुसन्धान १६४४।३२। पोखरा मिति २०६८।११।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३०४, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
४९८	कमल पौडेल, रूपन्देही जिल्ला, बुटवल नगरपालिका वडा नं. १५		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका आश्रित कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम	आयोगको च.नं. ११६४ अनुसन्धान २६०४। पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. ३३०, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			१७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
४९९	खोरबहादुर चौधरी, जिल्ला नवलपरासी, पञ्चनगर गाविस, वडा नं. ३		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र निजका बालबालिकालाई निःशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११७२ अनुसन्धान २५६७। पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२४, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५००	डल्ले भन्ने गणेश नेपाली, पर्वत जिल्ला, पिपलटारी गा.वि.स. वडा नं. ६		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११७१ अनुसन्धान ७५८।पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२४, मिति २०६९।२।७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । प्रहरी प्रधान कार्यालयको च.नं. ९७ मिति २०६९।६।२९ को पत्रानुसार मृतकका हकवालाले जि.प्रशा.का., पर्वतबाट रु. ३,००,०००।- राहत रकम बुझिलगेको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५०१	ओमकार बुढा, दुर्गाबहादुर बुढा र बस्ने प्रेमबहादुर घर्ती, जिल्ला		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकद्वयका कानून	आयोगको च.नं. ११६९ अनुसन्धान ३८३।पोखरा मिति २०६८।१२।६	यस कार्यालयको च.नं. ३२५, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित	आंशिक

	बाग्लुङ्ग, तमान गाविस, वडा नं. ३		बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय	पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
५०२	खगेन्द्र बुढाथोकी, जिल्ला म्याग्दी, अर्मन गा.वि.स. वडा नं. ६		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११७० अनुसन्धान ६४५।पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२३, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. ५१, मिति २०६९।८।१९ को रक्षा मन्त्रालयको पत्रमा संलग्न नेपाली सेना मानव अधिकार सेलको जानकारी बमोजिम पीडितकी श्रीमती छेउमायाँ बुढाथोकीले रु. ३,००,०००।- विशेष राहत बुझिलिएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५०३	राजु विश्वकर्मा, जिल्ला बाग्लुङ्ग, बाग्लङ्ग नगरपालिका वडा नं. ११		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र निजका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११६५ अनुसन्धान ४८३।पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२९, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
५०४	कृष्णप्रसाद गौतम, विजय सुवेदी, खड्गबहादुर कुँवर, मोहनसिंह गाहा मगर, कुविजा पराजुली, पर्वत जिल्ला, हुवास गा.वि.स. वडा नं. ३, पैंच्यु हटिया		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र मृतक विजय सुवेदी बाहेक अन्य मृतकहरूका बालबालिकालाई निःशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११६७ अनुसन्धान २५०४। पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२६, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५०५	डिल्लीप्रसाद सापकोटा, जिल्ला बाग्लुङ्ग, नगरपालिका २, हाडेपाखा		घटनामा संलग्न खड्गदल गुल्मका कमाण्डर सहसेनानी शिव पौडेल तथा अन्य सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र निजका बालबालिकालाई निःशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११७४ अनुसन्धान ९१।पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२०, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५०६	रामचन्द्र तिवारी, लमजुङ्ग जिल्ला, जिता गाविस, वडा नं. ८		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा	आयोगको च.नं. ११६६ अनुसन्धान ५५०।२०५। पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. ३२७, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका	आंशिक

			क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
५०७	प्रेमबहादुर विश्वकर्मा, जिल्ला गुल्मी, फोक्सिङ्ग गाविस		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रू. एक लाख रकम पाइसकेको भनी जिल्ला प्रशासन कार्यालयको जवाफ देखिँदा सो कट्टा गरी रू. दुई लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११७६ अनुसन्धान २६१४। पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२१, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. २ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५०८	वीरसुब्बा गुरुङ्ग, लुम्ले-९, लान्द्रुक, कास्की, टंकबहादुर घर्ती (विज्ञान), दुली, रुकुम, भावना सुनार, सुइकोट, सर्लाही, मिनकुमारी (अस्मिता), वारपाक, गोरखा		घटनामा संलग्न कमाण्डर मेजर शंकरकुमार श्रेष्ठ तथा अन्य सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११७३ अनुसन्धान १७२३।२२। पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२२, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५०९	विष्णुप्रसाद तिवारी, जिल्ला लमजुङ्ग, दुराडाँडा गाविस, वडा नं. २		घटनामा संलग्न कमाण्डर तथा अन्य सुरक्षाकर्मीलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण)	आयोगको च.नं. ११७७ अनुसन्धान ७३६।४०। पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. ३१८, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
५१०	सुकमान गुरूङ्ग, लमजुङ्ग		मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११६३ अनुसन्धान १५५१।१४१। पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३३१, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५११	युवराज थानी, रेडियो नेपाल सुर्खेत		घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११६८ अनुसन्धान ७८५।नेपालगञ्ज मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२८, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५१२	राकेश भनिने जीवन रञ्जितकार, आरती भन्ने प्रेमकुमारी तामाङ्ग (लामा), काभ्रेपलान्चोकजिल्ला,		निजहरूको गैरन्यायिक हत्या गरेको पाइयो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७	आयोगको च.नं. ८१३ अनुसन्धान १३१८ मिति २०६८।१०।११ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. १५६, मिति २०६८।१०।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका	आंशिक

	रयाले गा.वि.स. वडा नं. ३		को नियम १७ बमोजिम मृतकद्वयहरूका हकवालाहरूलाई जनही रू. तीन लाखका दरले क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।९।७ को निर्णय ।	लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।		रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
५१३	सरला भन्ने चिनीमाया लामा, च्याङ्वा लामा, डम्बर श्रेष्ठ, निर्मला देवकोटा, शुभद्रा सापकोटा, गुम्बासिं तामाङ र मञ्जु कुँवर, मिठाराम दाहाल, काभ्रेपलाञ्चोकजिल्ला, होक्से गा.वि.स. वडा नं. ५, भँगेरी		घटनामा संलग्न दोषी प्रहरीहरू पत्ता लगाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम मृतकद्वयका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई जनही रू. तीनलाखका दरले क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय मिति २०६८।९।७ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ८१० अनुसन्धान ४१३८ मिति २०६८।१०।११ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५६, मिति २०६८।१०।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५१४	पार्वती पौडेल, नुवाकोट जिल्ला, कुमरी गाविस, वडा नं. ६		घटनामा दोषी देखिएका तत्कालीन शाही नेपाली सेनाका उ.से. अजितप्रताप सिंह र प्र.ना.नि. मिनबहादुर तामाङ्गलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम मुद्दा चलाई कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम तीनलाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।९।७ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ८०९ अनुसन्धान ३४९९ मिति २०६८।१०।११ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५६, मिति २०६८।१०।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५१५	आदर्शमन्यू राय, उडिसा, भारत		मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई	आयोगको च.नं. ९६१ अनुसन्धान १२४४ मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. २२१, मिति २०६८।११।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो । निर्णयको जानकारी भारतको उडिसा मानव अधिकार आयोग र भारतीय राजदूतावासलाई दिनू ।	लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।		एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
५१६	टंक चौधरी, चितवन जिल्ला, पदमपुर- २		त्यसरी हत्या गर्ने सुरक्षा निकायका व्यक्ति माथि कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१३ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ९६९ अनुसन्धान ३७३७ (ग) मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २२५, मिति २०६८।११।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५१७	अनिल घिसिङ्ग, चितवन जिल्ला, जुटपानी-६		सुरक्षा निकायका व्यक्तिले लापरवाहीपूर्वक नागरिकको बाँच्न पाउने अधिकार हरण गरेकाले त्यसरी हत्या गर्ने सुरक्षा निकायका व्यक्ति माथि कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम कानून बमोजिमका हकवालालाई क्षतिपूर्ति वापत रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१३ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ९६८ अनुसन्धान ३७३७ (घ) मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २२२, मिति २०६८।११।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५१८	प्रेमबहादुर लामा, चितवन जिल्ला, रत्ननगर		सुरक्षा निकायका व्यक्तिले लापरवाहीपूर्वक नागरिकको बाँच्न पाउने अधिकार हरण गरेकाले त्यसरी हत्या गर्ने सुरक्षा निकायका व्यक्ति माथि कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१३ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ९७२ अनुसन्धान ३७३७ (ङ) मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २२७, मिति २०६८।११।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मिति २०६९।९।१२ गते निज प्रेमबहादुर लामाका हकवालाले मृतक राहत तथा आर्थिक सहायता रकम रु. ३,००,०००।- बुझेको विवरण गृह मन्त्रालयको वेवसाइटमा राखिएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध	निज प्रेमबहादुर लामाका हकवालाले मृतक राहत तथा आर्थिक सहायता रकम रु. ३,००,०००।- बुझिलिएको ।	आंशिक

५१९	हरिभक्त नेपाली, जुम्ला तातोपानी गाविस ३, दले नेपाली, मान्म-४, कालिकोट		मृतकद्वयका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम जनही रू. तीन लाखका दरले क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१८ को निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ९८४ अनुसन्धान ७२।७३।जुम्ला मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २३५, मिति २०६८।११।१५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५२०	रोल्पा जिल्लाको पाटेगुम्चाल लगायत अन्य स्थलमा बालबालिकाहरूको सामूहिक हत्या भएको घटनाका मृतकहरू १) समुन्द्रा घर्ती तेवाङ-७, रोल्पा, २) पार्वती परियार (पाक्ती) तेवाङ-६, रोल्पा, ३) पुने बिष्ट तेवाङ-६, रोल्पा, ४) गोविन्द विक तेवाङ-९, रोल्पा, ५) बालसरी रोका तेवाङ-८, रोल्पा, ६) खोपीराम महरा तेवाङ-८, रोल्पा, ७) लालमती पुन गुम्चाल-५, रोल्पा, ८) जिउरा पुन गुम्चाल-५, रोल्पा, ९) तुमे बुढाथोकी गुम्चाल-४, रोल्पा, १०) कामे पुन गुम्चाल-४, रोल्पा, ११) रत्ना गुरूङ गुम्चाल-४, रोल्पा, १२) झमक गुरुङ्ग गुम्चाल-५, रोल्पा,		यस घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम जनही रू.तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो	आयोगको च.नं. १२९५ अनुसन्धान १६५।नेपालगञ्ज मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८४, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	१३) ज्ञानबहादुर पुन मगर गुम्चाल-५, रोल्पा, १४) आइते बुढा गुम्चाल-५, रोल्पा, १५) गण पुन गुम्चाल-५, रोल्पा, १६) बलबहादुर पुन गुम्चाल-५, रोल्पा, १७) खगे पुन गुम्चाल-२, रोल्पा, १८) खिमे थापा गुम्चाल-४, रोल्पा, १९) जङ्गविर पुन गुम्चाल-४, रोल्पा, २०) पूर्णे पुन गुम्चाल-४, रोल्पा, २१) सेरे पुन गुम्चाल-४, रोल्पा, २२) भिमु पुन गुम्चाल-४, रोल्पा, र २३) बलजित बुढाथोकी गुम्चाल-६, रोल्पा								
५२१	पाटनदिन लोहार, जिल्ला बाँके फत्तेपुर गाविस, वडा नं. १		निज पाटनदिन लोहार घरमा फलाम सम्बन्धी काम गरिरहेकोमा दिशा गर्न गएको अवस्थामा सुरक्षाकर्मीले घेराहाली गोली चलाई हत्या गरी लाश लिएर गएको देखियो । यस घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १२८७ अनुसन्धान ६८३।नेपालगञ्ज, मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८८, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५२२	तपराज जोशी, कञ्चनपुर जिल्ला, रैकवार विचवा गाविस-७, राजघाट		घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई	आयोगको च.नं. १२८८ अनुसन्धान ४८७।धनगढी, मिति	यस कार्यालयको च.नं. २८७, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध	आंशिक

			राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम रू.तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र निजका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	२०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।		पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	गराइएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	
५२३	झलकमान पुन, लक्ष्मी पुन र चेतना पुन, जिल्ला सल्यान, शिवरथ गाविस-१ लौराबाङ्ग		घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम रू.तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १२८६ अनुसन्धान ७०।नेपालगञ्ज मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९०, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५२४	नन्दराम घर्ती, जिल्ला बाँके, कोहलपुर गाविस, वडा नं. ६ जमुनी घर भई जय जनता निम्न मा.वि. नयाँवस्ती थपुवा, बाँकेमा कक्षा ७ मा अध्ययनरत		घटनामा संलग्न इलाका प्रहरी कार्यालय, कोहलपुरका तत्कालीन प्रमुख धर्मसुनार, चिसापानी सैनिक व्यारेकका तत्कालीन प्रमुख, जैसपुर प्रहरी चौकीका तत्कालीन प्रमुख र अन्य दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम रू.तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १२८४ अनुसन्धान ४७७।नेपालगञ्ज मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९२, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
५२५	मृतकहरू भबिन्द्र कुँवर, वर्ष १२ का शेरबहादुर कुँवर, घाइते गणेश नेपाली, जिल्ला बाग्लुङ्ग बोहरा गाउँ प्राथमिक विद्यालय		तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्तालाई पत्ता लगाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकद्वयका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र गोली लागी घाइते भएका गणेश नेपालीलाई उल्लिखित आयोगको नियमावली, २०५७ को नियम २० बमोजिम रू. एक लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन, कृतिम खुट्टाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११७८ अनुसन्धान ३५४।पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३३२, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४ मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा मृतकहरूका परिवारले जनही रु. ३,००,०००।- र घाइते गणेश नेपालीले रु. १,००,०००।- क्षतिपूर्ति रकम प्राप्त गरेको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
	माओवादीद्वारा हत्या								
५२६	केदारबहादुर के.सी., बारा जिल्ला, सिंगौल गा.वि.स. निजगढ वडा नं. ७		ने.क.पा. (माओवादी) का कार्यकर्ताबाट अपहरण गरी आफ्नो कब्जामा लिई मरणासन्न हुने गरी कुटपिट गरी छाडेको । सोही चोटको कारणबाट उपचार गराउदा गराउदै मृत्यु भएबाट घटनामा संलग्न दोषी माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी निज उपर प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने ।	आयोगको च.नं. १३६ अनुसन्धान ११७५ मिति २०६८।४।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३७, मिति २०६८।५।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५२७	राजनप्रसाद चौलागाई, बारा जिल्ला, निजगढ वडा नं. ५, धियालटोल		आयोगको अनुसन्धान प्राप्त तथ्यको आधारमा राजन चौलागाईलाई अपहरण गरी ने.क.पा. माओवादीबाट हत्या गरिएको घटनाले निजको बाँच्न पाउने अधिकारको हनन् भएबाट दोषी माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने ।	आयोगको च.नं. १३५ अनुसन्धान ११९६ मिति २०६८।४।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३७, मिति २०६८।५।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

५२८	गणेशमान पालिखे, कास्की जिल्लास्थित जनप्रिय बहुमुखी क्याम्पस		तत्कालीन ने.क.पा. (माओवादी) का कार्यकर्ताबाट निज पालिखे र निजको सुरक्षार्थ खटिएका २ जना प्रहरी जवानलाई गोली प्रहार गरी हत्या गरिएको हुँदा मृतक गणेशमान पालिखेको हकमा निजको कानून बमोजिमको हकवालालाई ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन र निजसँगै मारिएको २ जना सुरक्षाकर्मीहरूको हकमा प्रहरी ऐन बमोजिमको क्षतिपूर्ति प्राप्त नगरेको भए सो बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन र थप अनुसन्धान र सबुत प्रमाणको आवश्यकता भए सो समेत गरी अपराधी पत्ता लगाई प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १३३ अनुसन्धान २९ मिति २०६८।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३७, मिति २०६८।५।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गणेशमान पालिखेसँगै वीरगति प्राप्त गर्ने तनहुँ घर भएका प्र.ह. चिनबहादुर कुमालको श्रीमती सानुमाया कुमाललाई मिति २०६३।७।२ मा रु.७,५०,०००।- बुझाइसकिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ६०३, मिति २०६८।९।१ को पत्रबाट लेखिआएको । १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५२९	बिल्टु भन्ने आस महम्मह मन्सुरी, नरेश यादव, बारा जिल्ला, देवापुरटेटा गा.वि.स.		मृत्यु भएका दुबै जनाको गैरन्यायिक हत्या भएको तर यस सम्बन्धमा कर्तव्य ज्यान मुद्दामा जाहेरी पत्र समेत दर्ता भैसकेको हुँदा जाहेरी दरखास्त बमोजिम प्रतिवादीहरूको खोजतलास गरी ज्यानसम्बन्धी महल अनुसार अनुसन्धान कार्य अगाडि बढाई दोषी माथि कारवाही गर्न, गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ३४९ अनुसन्धान ३३८६/९५८ मिति २०६८।६।२ ९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ९६, मिति २०६८।७।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५३०	नेकपा माओवादीले आक्रमण गर्दा नेपाली सेनाका ७ जना, २ जना सर्वसाधारणको मृत्यु भएको, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको मंगलटार गा.वि.स. वडा नं. ९ स्थित नार्केपुल		त्यस घटनामा शाही नेपाली सेनाका ७ जना, गाडीमा यात्रा गरिरहेका २ जना सर्वसाधारणको मृत्यु भएको । २४ जना सेना, १ प्रहरी र दुई सर्वसाधारण घाइते भएको पाइएकोले मृतक तथा घाइते सेनाहरूको हकमा ऐन/कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति लगायत अन्य सुविधा उपलब्ध गराउन, २ सर्वसाधारणहरूको हकमा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई जनही रू. ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन र घाइते सर्वसाधारणको हकमा उपचार खर्च उपलब्ध गराउन साथै क्षति भएका घरहरूलाई मर्मत खर्च, क्षति भएका सवारी साधनको क्षतिपूर्ति र सार्वजनिक बसमा एम्बुस थाप्ने दोषी माओवादी कार्यकर्ताहरूको पहिचान	आयोगको च.नं. ३४८ अनुसन्धान ३०४७/९१४ मिति २०६८।६।२ ९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ९६, मिति २०६८।७।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो । साथै यस उजुरीमा अनुसन्धान भई मिति २०६२।०३।१० मा प्रतिवेदन पेश भैसकेपछि तत्काल निर्णयको प्रक्रियामा फाईल अगाडि बढाउनुपर्नेमा सो नगरी लापरवाही गरी लामो समय सम्म पनि कुनै कारवाही अगाडि नबढाएको देखिएकोले सो समयमा लापरवाही गर्ने आयोगको कर्मचारीको नाम पत्ता लगाई रेकर्ड राख्न आयोगका सचिवलाई जानकारी गराउने समेत निर्णय गरियो ।						
५३१	राजु शर्मा, तनहुँ जिल्ला, भिमाद गा.वि.स. वडा नं. ३ भावर		घटनामा संलग्न दोषीलाई जाहेरी अनुसार कारवाही अगाडि बढाउन र मृतक व्यक्तिको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन एवं निजका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था समेत गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. ८७२ अनुसन्धान ८६।७९। पोखरा मिति २०६८।१०।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १७१, मिति २०६८।१०।२२ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५३२	भूमिराज गौतम (क्षेत्री), बाग्लुङ्ग जिल्ला, बा.न.पा. वडा नं. ५ घर		घटनामा संलग्न व्यक्तिको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. ८७६ अनुसन्धान ५६१।पोखरा मिति २०६८।१०।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १७०, मिति २०६८।१०।२२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध	आंशिक

५३३	रेलबहादुर गुरूङ्ग, स्याङ्गजा जिल्ला, मनकामना गा.वि.स. वडा नं. २ स्थित सपौदे		लापरवाही गरी गोली चलाउने सुरक्षाकर्मीलाई विभागीय कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. ८७८ अनुसन्धान ४९।पोखरा मिति २०६८।१०।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १६४, मिति २०६८।१०।२२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	गराउने निर्णय भएको । पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५३४	खलबहादुर मल्ल, जिल्ला बाग्लुङ्ग, देवीस्थान गा.वि.स. वा.नं. ९		नेकपा माओवादीका उल्लिखित व्यक्तिहरूले अपहरण गरी निजको हत्या गरिएकाले उक्त घटनामा संलग्न आत्माराम र उत्तम भन्ने उज्वल लगायतलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १०२६ अनुसन्धान ६५४, २६४। पोखरा मिति २०६८।११।१५ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको । आयोगको च.नं. १०७८ अनुसन्धान ६५४, २६४। पोखरा मिति २०६८।११।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६८।११।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको । यस कार्यालयको च.नं. २५९, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पुन: लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५३५	ब्रम्हानन्द बरूण, जिल्ला रूपन्देही, रामपुर गा.वि.स. ८		घटनामा संलग्न प्रतिकार समितिका अध्यक्ष सन्तोष श्रीवास्तव र घटनामा संलग्न रहेका अन्य व्यक्तिहरूको नाउँ निजबाट खुलाउन लगाई उनीहरू समेत माथि मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार	आयोगको च.नं. १०३३ अनुसन्धान १४८।पोखरा मिति २०६८।११।१५ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६८।११।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रक्षा मन्त्रालयको च.नं.५२ मिति २०६९।८।१९ को पत्रानुसार नेपाली सेना मानव अधिकार सेलको प.सं. १४६४४/३/ए/०६९/७०/१८।२२० मिति २०६९।८।११ को पत्रलाई उदृत गर्दै मृतककी श्रीमती कलावति बरुणले रु.३,००,०००।- राहत रकम बुझिलिएको भनी आयोगमा विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।		कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।		रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
५३६	लक्ष्मीलाल पोडे, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला, उग्रचण्डी नाला गा.वि.स. वडा नं. ४, लगनटोल		घटनामा संलग्न रहेका तत्कालीन ने.क.पा.(माओवादी) का कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षँतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीनलाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन र निजका दुईजना नाबालिका छोरीहरूलाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।९।७ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ८१२ अनुसन्धान ३३२८ मिति २०६८।१०।११ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५६, मिति २०६८।१०।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५३७	कमानसिंह मोक्तान, रसुवा जिल्ला, भोर्ले गा.वि.स. वडा नं. ५, ठूलोभोर्ले		हत्यामा संलग्न उल्लिखित ने.क.पा. माओवादी कार्यकर्ताहरूलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम मुद्दा चलाई कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिमका हकवालालाई रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।९।७ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ८११ अनुसन्धान ४०६७ मिति २०६८।१०।११ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५६, मिति २०६८।१०।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५३८	जयलक्ष्मी भन्ने सरस्वती पाण्डे,		यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज पाण्डेलाई नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू हिमाल भन्ने हिमाल भन्ने	आयोगको च.नं. ९८२ अनुसन्धान ३३।जुम्ला मिति	यस कार्यालयको च.नं. २३५, मिति २०६८।११।१५	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति	आंशिक

	जिल्ला जुम्ला, हाँकु गाविस, वडा नं. ७		गणेश गौतम र मनिकेश गौतमले मिति २०५९।५।२७ गते घरबाट नियन्त्रणमा लिई कुटपिट गरेको, सोही कुटपिटबाट अशक्त भई मिति २०५९।५।२९ गते निज जयलक्ष्मी भन्ने सरस्वती पाण्डेको मृत्यु हुन गएको देखिँदा घटनामा संलग्न उल्लिखित नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूमाथि मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रु. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र निजको नाबालक छोरालाई पठनपाठनको निःशुल्क व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१८ को निर्णय गरियो ।	२०६८।११।४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	रकम उपलब्ध गराइएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	
	झडपमा मृत्यु								
५३९	गजेन्द्र भनिने गंगाबहादुर भुजेल, चौलाखर्क-९, सोलुखुम्बु		उक्त घटनामा गोली चलाउन के कस्तो परिस्थितिको सिर्जना भएको हो सोको एकिन गरी दोषी पत्ता लगाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम तीनलाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन र घाइते भएका व्यक्तिलाई यथोचित उपचार खर्च भराई दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।९।७ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ८०८ अनुसन्धान ४४०० मिति २०६८।१०।११ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५६, मिति २०६८।१०।१७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । श्री जि.प्र.का. सोलुखुम्बुको च.नं. १३९३ मिति २०७०।१।४ को पत्र मार्फत् निज गंगाबहादुर भुजेलको नाउँमा रु. ३,००,०००।- निकासा भइआएकोमा निजको ठेगाना नखुलेका कारण आर्थिक सहायता वितरण गर्न समस्या भएको भनी ठेगाना खुलाइपाउन भनी आएको पत्र । च.नं. १९७४ मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका परिवारले रु. ३,००,०००।- आ.स. प्राप्त गरेको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा “जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने” भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		
५४०	नन्दादेवी शाही मल्ल, जिल्ला मुगु, गाविस सेरी–९		निर्दोष व्यक्ति परेको हुनाले निजलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम २० बमोजिम रू. एक लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१८ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ९८१ अनुसन्धान २३४५।नेपालगञ्ज मिति २०६८।११।४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २३६, मिति २०६८।११।१५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका परिवारले रु. ५० हजार उपलब्ध गराउने प्रक्रिया अगाडि बढाइएको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको ‘उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)’ मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
हिरासतमा मृत्यु									
५४१	समनबहादुर वि.क., चितवन जिल्ला, रत्ननगर न.पा., वडा नं. २ हाँडी		आफ्नो हिरासतमा रहेको व्यक्तिको सम्बन्धमा पर्याप्त निगरानी राख्नुपर्ने, समयमै आवश्यक सतर्कता अपनाउनुपर्ने सो नगरेकाले आफैं झुण्डी निजको मृत्यु हुन गएको देखियो । सम्बन्धित पालो पहरामा रहेका व्यक्तिलाई विभागीय कारवाही गर्न तथा मृतक पुर्पक्षको लागि हिरासतमा रहेको अवस्था भएको हुँदा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. १ लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१२ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ९६२ अनुसन्धान ३२५५ मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३०८, मिति २०६९।१।३१ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा “आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने” भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा “जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने” भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		आंशिक
५४२	भाँक्री माइला भन्ने लालबहादुर तामाङ्ग, जिल्ला चितवन, जगतपुर गा.वि.स. ७		आफ्नो हिरासतमा रहेको व्यक्तिको सम्बन्धमा पर्याप्त निगरानी राख्नुपर्ने, समयमै आवश्यक सतर्कता अपनाउनुपर्ने सो अपनाउन नसकेको देखिएकोले आफैँ झुण्डी निजको मृत्यु हुन गएको देखियो ।	आयोगको च.नं. ९६४ अनुसन्धान ३९०१ मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. २२३, मिति २०६८।११।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा “आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार		आंशिक

			सम्बन्धित पालो पहरामा रहेका व्यक्तिलाई विभागीय कारवाही गर्न तथा मृतक पुर्पक्षका लागि हिरासतमा रहेको अवस्था देखिँदा निजको कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. १ लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१२ को निर्णय ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।		महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		
विष्फोटमा मृत्यु									
५४३	अस्मिना चापागाई, जिल्ला रूपन्देही, देवदह गा.वि.स., वडा नं. २, शान्तिनगर		मिति २०६२।११।९ मा दर्ता भएको उजुरीमा जिल्ला रुपन्देही देवदह गा.वि.स. वडा नं. २ शान्तिनगर घर भएकी अस्मिना चापागाई घरायसी सामान किनेर फर्कन लाग्दा परासी मार्गको नयाँवस्तीमा ने.क.पा माओवादीबाट सुरक्षा फौजलाई लक्षित गरी थापिएको एम्वुस पडकिंदा सो एम्बुसमा परी घटनास्थलमै मृत्यु भएको । निज मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई ३ लाख क्षतिपूर्ति दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १३४ अनुसन्धान २७२।पोखरा मिति २०६८।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३७, मिति २०६८।५।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । सिफारिस पत्रहरूमा घटना मिति खुलेको नपाइएकोले घटना मिति खुलाई पठाइदिनुहुन भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ५२१, मिति २०६८।८।१३ बाट लेखिआएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५४४	कृष्णप्रसाद ढुङ्गाना, जिल्ला कास्की, धिताल गा.वि.स. घर भई पोखरा उपमहानगरपालिका वा.नं. ७		निज कृष्णप्रसाद ढुंगानाको कानको श्रवण क्षमता ह्रास हुन गएको र राज्यबाट हालसम्म सहयोग समेत नपाएको मिसिल संलग्न कागजातबाट देखिँदा निजको निःशुल्क उपचार गराउनको लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १०७९ अनुसन्धान ८६१, ३८६। पोखरा मिति २०६८।११।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २६१, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय			नभएको
	बेपत्तापछि हत्या								
५४५	हरिप्रसाद खनाल, जिल्ला स्याङ्गजा, पकवादी गा.वि.स. वा.नं. ४, चित्तडाँडा		घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही चलाउन तथा मृतकका पीडित परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम	आयोगको च.नं. १०३१ अनुसन्धान २६५८। पोखरा मिति २०६८।११।१५ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६८।११।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			१७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।		रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
५४६	लक्ष्मी पाण्डे (लामिछाने), टेकनाथ सिग्देल, गुरूप्रसाद सुवेदी, लंकबहादुर वि.क,. बलबहादुर वि.क., जिल्ला नवलपरासी, देउराली गा.वि.स. वा.नं. ४ बेलहानी		घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १०३२ अनुसन्धान २०३, १५०२। पोखरा मिति २०६८।११।१५ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६८।११।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५४७	विनोदकुमार चौधरी, जिल्ला कैलाली, उदासीपुर गाविस, वडा नं. ७		घटनामा संलग्न तत्कालीन शाही नेपाली सेनाको गोरखनाथ गण तेघरी व्यारेक अत्तरियाका कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११२४ अनुसन्धान ७१२। धनगढी मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८८, मिति २०६८।१२।६ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५४८	सुरेश राना र सर्जु राना, जिल्ला कञ्चनपुर, दैजी गाविस, वडा नं. ९ रानदैजी		घटनामा संलग्न दोषी कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका आश्रित कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा	आयोगको च.नं. ११२५ अनुसन्धान ३५८। धनगढी मिति २०६८।११।२२ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. २७७, मिति २०६८।१२।६ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा सर्जु रानाका परिवारले रु. ३ लाख र सुरेश रानाको परिवारले रु. १ लाख आर्थिक सहायता प्राप्त गरेको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका	आंशिक

			क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
५४९	दलबहादुर धामी र दिलबहादुर जाग्री, जिल्ला डडेल्धुरा, जोगबुढा गाविस, वडा नं. ६		घटनामा संलग्न इलाका प्रहरी कार्यालय जोगबुढाका तत्कालीन असई आनसिंह भण्डारी, इन्सपेक्टर किसनसिंह वडाल र सैनिक बेशक्याम्पका कमाण्डर र सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकद्धयका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११४२ अनुसन्धान ३५३।३५४। धनगढी मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३००, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५५०	रमेश पौडेल (पेशल), जिल्ला लमजुङ्ग, जिता गाविस, वार्ड नं. ९ किर्तिपुर		घटनामा संलग्न कमाण्डर तथा सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११७५ अनुसन्धान ८९।पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३१९, मिति २०६८।१२।१३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
५५१	धनबहादुर वाइवा, जिल्ला चितवन, पदमपुर गा.वि.स. २ जितपुर		सुरक्षा निकायका व्यक्तिले लापरवाहीपूर्वक नागरिकको बाँचन पाउने अधिकार हरण गरेकाले त्यसरी हत्या गर्ने सुरक्षा निकायका व्यक्ति माथि कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका	आयोगको च.नं. ९७० अनुसन्धान ३७८४ मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. २२६,, मिति २०६८।११।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मिति २०६९।९।१२ गते निज धनबहादुर वाइवाका हकवालाले मृतक राहत तथा आर्थिक सहायता रकम रु. ३,००,०००।- बुझेको विवरण गृह	निज धनबहादुर वाइवाका हकवालाले मृतक राहत तथा आर्थिक सहायता	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१३ को निर्णय ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।		मन्त्रालयको वेबसाइटमा राखिएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	रकम रु. ३ लाख बुझिलिएको ।	
५५२	श्यामबहादुर लोप्चन, चितवन जिल्ला, पदमपुर गा.वि.स., वडा नं. १ जितपुर		सुरक्षा निकायका व्यक्तिले लापरवाहीपूर्वक नागरिकको बाँच्न पाउने अधिकार हरण गरेकाले त्यसरी हत्या गर्ने सुरक्षा निकायका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१३ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ९७१ अनुसन्धान ३७८९ मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २२८, मिति २०६८।११।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	निज श्यामबहादुर लोप्चनका हकवालाले मृतक राहत तथा आर्थिक सहायता रकम रु. ३,००,०००।- बुझेको विवरण गृह मन्त्रालयको वेवसाइटमा राखिएको ।	पीडितका हकदारलाई आर्थिक सहायता उपलब्ध गराएको ।	आंशिक
५५३	रामबहादुर प्रजा, चितवन जिल्ला, पदमपुर गा.वि.स. १ जितपुर		सुरक्षा निकायका व्यक्तिले लापरवाहीपूर्वक नागरिकको बाँच्न पाउने अधिकार हरण गरेकाले त्यसरी हत्या गर्ने सुरक्षा निकायका व्यक्ति माथि कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१३ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ९७३ अनुसन्धान ३७८५। पोखरा मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २२९, मिति २०६८।११।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	मिति २०६९।९।१२ गते निज रामबहादुर प्रजाका हकवालाले मृतक राहत तथा आर्थिक सहायता रकम रु. ३,००,०००।- बुझेको विवरण गृह मन्त्रालयको वेवसाइटमा राखिएको ।	निज रामबहादुर प्रजाका हकवालाले मृतक राहत तथा आर्थिक सहायता रकम रु. ३,००,०००।- बुझिलिएको ।	आंशिक
५५४	झलेन्द्र गुरुङ्ग, जिल्ला चितवन, पदमपुर २ जितपुर		सुरक्षा निकायका व्यक्तिले लापरवाहीपूर्वक नागरिकको बाँच्न पाउने अधिकार हरण गरेकाले त्यसरी हत्या गर्ने सुरक्षा निकायका व्यक्ति माथि कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १७ बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१३ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ९६७ अनुसन्धान ३७८८ मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २२०, मिति २०६८।११।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	मिति २०६९।९।१२ गते निज झलेन्द्र गुरुङका हकवालाले मृतक राहत तथा आर्थिक सहायता रकम रु. ३,००,०००।- बुझेको विवरण गृह मन्त्रालयको वेवसाइटमा राखिएको ।	निज झलेन्द्र गुरुङका हकवालाले मृतक राहत तथा आर्थिक सहायता रकम रु. ३,००,०००।- बुझिलिएको ।	आंशिक

५५५	प्रेमबहादुर भँडेल, जिल्ला सल्यान, खलंगा गाविस, वडा नं. ३		घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम रू.तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १२९४ अनुसन्धान १०६९।नेपालगञ्ज मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८३, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
अपहरणपछि हत्या									
५५६	मनप्रसाद उपाध्याय, जिल्ला जुम्ला, तलिउम गाविस–१, श्रीदुस्का		घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादीका एरिया इन्चार्ज प्रवीण र घटनामा संलग्न रहेका अन्य व्यक्तिहरूको नाउँ निजबाट खोलाई उनीहरू समेत माथि मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका परिवारलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१८ को निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ९८३ अनुसन्धान ३४।जुम्ला मिति २०६८।११।४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २३५, मिति २०६८।११।१५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५५७	मिनबहादुर सिंह, जिल्ला बझाङ्ग, खिरातडी गाविस, वडा नं. ७		घटनामा संलग्न नेकपा माओवादीका स्थानीय कार्यकर्ताहरू धनबहादुर मल्ल, दिपक केसी, प्रकाश स्याडा, हरि कुँवर र उक्त घटनामा संलग्न अन्यलाई उल्लिखित व्यक्तिहरूबाटै नाम खुलाउन लगाई उनीहरूलाई समेत मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका परिवारले नेपाल प्रहरीबाट पाउनु पर्ने क्षतिपूर्ति रकम अघि नपाएको भए राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत	आयोगको च.नं. १२८५ अनुसन्धान ५९९। धनगढी मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको । आयोगको च.नं. ६१४ अनुसन्धान ५८९।धनगढी, मिति २०६९।९।३	यस कार्यालयको च.नं. २९१, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको । यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६९।९।६ को पत्रबाट गृह	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

			रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	को पत्रबाट निर्णय कार्यान्वयनका लागि ताकेतापत्र पठाइएको ।	मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा ताकेतापत्र पठाइएको ।				

बेपत्ता तथा अपहरण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	बेपत्ता								
५५८	धर्मराज पराजुली, नवलपरासी, रूचाङ्ग-, टीका रानाभाट, प्रगतिनगर, नवलपरासी, जानकी रानाभाट, प्रगतिनगर-३, नवलपरासी, रामचन्द्र मिश्र, भानु गाविस, तनहुँ		तत्कालीन इलाका प्रहरी कार्यालय, कावासोतीका इन्चार्ज प्रमुख धिरजप्रताप सिंहलाई बन्द सवाल बयान लिन नेपाल प्रहरी, मानव अधिकार सेललाई पत्राचार गर्ने तथा पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई जनही रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत रकम उपलब्ध गराउन र पीडित धर्मराज पराजुलीको बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १०३६ अनुसन्धान २३१२।पोखरा मिति २०६८।११।१५ मा निर्णय कार्यान्वयनको लागि नेपाल प्रहरी, मानव अधिकार सेललाई पत्राचार गरिएको । आयोगको च.नं. १०२८ अनुसन्धान २३१२।पोखरा मिति २०६८।११।१५ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६८।११।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम उपलब्ध गराइएको तथा पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
५५९	सूर्यकुमार श्रेष्ठ, जिल्ला लमजुङ्ग, भोर्लेटार गा.वि.स. ७ बाहुनटोल		निजको अवस्था सार्वजनिक गर्न तथा निजका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १०३० अनुसन्धान ७४७, ३० ९।पोखरा मिति २०६८।११।१५ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६८।११।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

							पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
५६०	गणेश के.सी., बागलुङ्ग जिल्ला, राङ्खानी गा.वि.स. वडा नं. ७ पाहो डाँडापाट गैरा		सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी नेकपा माओवादीहरूलाई चिनाउने कार्यमा संलग्न गराएकोमा हालसम्म स्थिति सार्वजनिक गर्न तथा निजका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १०२९ अनुसन्धान ६६।पोखरा मिति २०६८।११।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४१, मिति २०६८।११।१७ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
५६१	सूर्यप्रसाद शर्मा, जिल्ला बागलुङ्ग, नगरपालिका वडा नं. २		हालसम्म निजको अवस्था अज्ञात देखिँदा निजको स्थिति सार्वजनिक गर्न तथा पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाइ रू. १ लाख अन्तरिम राहत वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११२६ अनुसन्धान ३८७।धनगढी मिति २०६८।११।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २७९, मिति २०६८।१२।६ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । सूर्यप्रसाद शर्माकी **श्रीमती यशोदा शर्माले** जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाग्लुङमार्फत् मिति २०६६।१।१९ मा रु.एक लाख, मिति २०६६।१०।१२ मा रु. एक लाख र मिति २०६८।८।१२ मा रु. दुई लाख गरी **जम्मा रु. चार लाख बुझिलिएको** व्यहोरा शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ७२, मिति २०६८।१२।१५ को पत्रबाट यस कार्यालयमा जानकारी प्राप्त भएको । संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय मानव अधिकार समितिले दिएको views बमोजिम सूर्यप्रसाद शर्माको श्रीमती यशोदा शर्मालाई तत्काल राहत स्वरूप रु. दुई लाख रकम उपलब्ध गराउने र निज सूर्यप्रसाद शर्मा बेपत्ता भएको भन्ने सम्बन्धमा छानविन र अनुसन्धान गर्न निकट भविष्यमा गठन हुने बेपत्ता सम्बन्धी छानविन आयोगमा यस सम्बन्धमा समेत छानविन गर्नका लागि शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमार्फत् लेखी पठाउने भनी नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६६।१।२१ मा निर्णय भएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी राहत रकम उपलब्ध गराइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
५६२	करणसिंह घर्ती मगर, सेहोत्री चौधरी, सुधिर चौधरी,		करणसिंह घर्ती मगर, सिंहविर मिजार र नरबहादुर घर्ती मगरलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म निजहरूको अवस्था अज्ञात	आयोगको च.नं. ११२३ अनुसन्धान २६५।६०।धनगढी मिति २०६८।१२।२	यस कार्यालयको च.नं. २७५, मिति २०६८।१२।६ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	कुसुमकुमारी चौधरी, नारायणप्रसाद चौधरी, सिंहविर मिजार, नरबहादुर घर्ती मगर, जिल्ला कैलाली, मोहन्याल गा.वि.स. ५ जिमिरे		पारेको देखिँदा निजहरूको अकमा अनुसन्धान जारी राख्ने र पीडितका आश्रित कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाखका दरले जनही अन्तरिम राहत प्रदान गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
५६३	बाधुराम डगौरा (बन्धुराम), जिल्ला कैलाली, कोटा तुलसीपुर गा.वि.स. वडा नं. ७, सुँगरखाल		निज बाधुराम डगौरा (बन्धुराम) लाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म स्थिति अज्ञात पारेको देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राख्ने र पीडितका आश्रित कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११२२ अनुसन्धान ४६४।धनगढी मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २७६, मिति २०६८।१२।६ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । प्रहरी प्रधान कार्यालयको च.नं. २४७ मिति २०६९।१।१७ को प्राप्त पत्रानुसार निज बन्धुराम डगौराकी पत्नी बेलैछीदेबी डगौराले मृतक सम्बन्धमा कारवाही चलाई मृतक वापतको राहत रकम लिइसकेको देखिन्छ भनी जि.प्र.का. कैलालीको व्हयोरा उल्लेख । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५६४	परमलौटी चौधरी, हिरामान चौधरी, ज्योती चौधरी, जिल्ला कञ्चनपुर देखटमूली, वार्ड नं. ९, कटान		निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राख्न र पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाइ जनही रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११४४ अनुसन्धान ५४०।धनगढी मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३०२, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

५६५	चक्रबहादुर विक जिल्ला कैलाली, बसौटी गाविस, वडा नं. ८		निजको हकमा अनुसन्धान जारी राख्ने र पीडितका आश्रित कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११३८ अनुसन्धान ४७८।धनगढी मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९५, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५६६	अम्बरबहादुर रोकाय, जिल्ला अछाम, रामारोशन गा.वि.स. वार्ड नं. ९ तरीगैरा घर भई हाल टिकापुर नगरपालिका वार्ड नं. ४		निजको हकमा अनुसन्धान जारी राख्न र पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११४३ अनुसन्धान ३६१।धनगढी मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९९, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५६७	रामरती थारू, हिम्मतकुमार थारु, बलीराम थारू, जिल्ला बर्दिया, गुलरिया वार्ड नं. ६, बालापुर		निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राख्ने र पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई जनही रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११३५ अनुसन्धान	यस कार्यालयको च.नं. २९२, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५६८	फिरू थारू, जिल्ला बर्दिया, देउडकला		निज फिरु थारुको हकमा अनुसन्धान जारी राख्न र पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम	आयोगको च.नं. ११३६ अनुसन्धान १६५५।नेपालगञ्ज मिति २०६८।१२।२	यस कार्यालयको च.नं. २९३, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	गाविस, वडा नं. ३ ककौरा		उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
५६९	आनन्द परियार, पल्टु थारू, सर्जु थारू र रोहित (रोईना) थारू, जिल्ला बर्दिया, बेलवा गा.वि.स. वार्ड नं. ७ बेतहनी		निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राख्ने र निज पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११३७ अनुसन्धान १६५७।नेपालगञ्ज मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९४, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५७०	धमेन्द्रकुमार अधिकारी, बर्दिया जिल्ला, देउडाकला गा.वि.स. ९, ककौरा		निजको हालसम्म अवस्था अज्ञात देखिँदा अनुसन्धान जारी राखी निजका कानून बमोजिमका हकवालालाई रु. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१२ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ९६३ अनुसन्धान ३९।नेपालगञ्ज मिति २०६८।११।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २२४, मिति २०६८।११।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५७१	धनजीत सुनार र परिमल सुनार, जुम्ला जिल्ला, कडारी गाविस, वडा नं. ४		निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राखी पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई जनही रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६८।१०।१८ को निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ९८५ अनुसन्धान १४।१५।जुम्ला मिति २०६८।११।४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २३६, मिति २०६८।११।१५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं.	पूर्ण

					कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।		हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	२०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
५७२	गोवरा भन्ने सन्तराम थारू, जिल्ला बर्दिया, बेलुवा गाविस, वडा नं. ४, लगनागाउँ		निज सन्तराम थारूलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी बेपत्ता पारी हालसम्म निजको अवस्था अज्ञात रहेको देखियो । निजको हकमा अनुसन्धान कारवाही जारी राखी निज थारूको कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. एकलाख अन्तरिम राहत वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १२९१ अनुसन्धान ११९।नेपालगञ्ज मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९६, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५७३	मोहरसिंह बञ्जारा, जिल्ला बर्दिया, गुलरिया नगरपालिका वार्ड नं. ४, खैरापुर सिरकोहिया		निज मोहरसिंह बञ्जारालाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी बेपत्ता पारी हालसम्म निजको अवस्था अज्ञात रहेको देखियो । निजको हकमा अनुसन्धान कारवाही जारी राखी निज बञ्जाराको कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. एकलाख अन्तरिम राहत वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १२९३ अनुसन्धान ९६६६।नेपालगञ्ज मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८२, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५७४	दिपक रोका क्षेत्री, जिल्ला बर्दिया, ताराताल गाविस-७		निज दिपक रोका क्षेत्रीलाई प्रहरीले पक्राउ गरी बेपत्ता पारी हालसम्म निजको अवस्था अज्ञात रहेको देखियो । निजको हकमा अनुसन्धान कारवाही जारी राखी निज दिपक रोका क्षेत्रीको कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. एकलाख अन्तरिम राहत वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १२९२अनुसन्धान८७।९३१।नेपालगञ्ज मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८१, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

अपहरण									
५७५	शम्भुप्रसाद ज्ञवाली, गुल्मी जिल्ला, दिगाम गा.वि.स. वडा नं. ६		हालसम्म रकम निकाशा भई नआएको देखिँदा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, गुल्मीले सिफारिस गरे बमोजिमको रकम निज शम्भुप्रसाद ज्ञवालीलाई उपलब्ध गराउन तथा नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी दोषी उपर कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १०५५ अनुसन्धान ४७८।१५७। पोखरा मिति २०६८।११।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४६, मिति २०६८।११।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको । यस कार्यालयको च.नं. ३३४, मिति २०६८।१२।१५ बाट शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पुन: लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	गृह मन्त्रालयको च.नं. ८६२, मिति २०६८।१२।१ को बोधार्थ पत्रबाट दोषीको पहिचान गरी आवश्यक कारवाही हुन भनी प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई लेखिएको पत्र प्राप्त भएको । च.नं. १९७४ मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. ७१,५४९।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितलाई रु. ७१,५४९।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५७६	लाटा दमाई, जिल्ला रोल्पा, कोटगाउँ गाविस-४, गैरावारी		निजको हकमा अनुसन्धान कारवाही जारी राखी नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू नेत्र ब. विक र भुन्टे बाठासँग थप तथ्य बुझ्ने तथा निज लाटा दमाईको कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. एकलाख अन्तरिम राहत वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १२८९ अनुसन्धान ४९।नेपालगञ्ज मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८६, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपरआयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

यातना तथा दुर्व्यवहार

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
५७७	चन्दा अधिकारी र विनिता दाहाल, पद्मकन्या क्याम्पस, काठमाडौं		निज चन्दा अधिकारी र विनिता दाहाललाई जनही ५० हजार रूपैयाँ क्षतिपूर्ति वापत उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने ।	आयोगको च.नं. ११८२ अनुसन्धान ४०९९ मिति २०६८।३।२६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८२, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय			नभएको
५७८	प्राचार्य वसन्तबहादुर सि.के., श्री नारायण उच्च मा.वि., कुश्मा		यसमा ए. नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू विद्यालयमा प्रवेश गरी शिक्षकहरू माथि दुर्व्यवहार गरेको र विद्यालय बन्द गर्न दबाव दिएको देखिँदा	आयोगको च.नं. १०५७ अनुसन्धान ८८१, ३९२। पोखरा मिति २०६८।११।१७	यस कार्यालयको च.नं. ३२२, मिति २०६९।२।७ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शिक्षा मन्त्रालय			नभएको

			राजनीतिक पार्टी र भातृ संगठनबाट भइरहेका यस्ता अमानवीय कार्यलाई रोक्न राजनीतिक दलहरूलाई सचेत गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।					
५७९	इन्द्रनिधि पाण्डे, जिल्ला तनहुँ, पुर्कोट गा.वि.स. वा.नं. ३		तत्कालीन शाही नेपाली सेनाका वाइस जङ्गार सुरक्षा वेस क्याम्पका हरि गुरुङ्गलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित इन्द्रनिधि पाण्डेलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. २०,०००।- क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १०७७ अनुसन्धान ७८३।३२८। पोखरा मिति २०६८।११।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २५८, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४ मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. २०,०००।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितलाई रु. २०,०००।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
५८०	मदन गिरी, जिल्ला बझाङ, मालुमेला २		यातनाका कारण शरीरमा घाउ भई भारतमा उपचार गराउँदा ४० हजार भारतीय रूपैयाँ खर्च लागेको र कहीँ कतैबाट क्षतिपूर्ति नपाएको देखिँदा निजलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. पचास हजार क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११३९ अनुसन्धान १०१।नेपालगञ्ज मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९६, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४ मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. ५०,०००।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५८१	योगेन्द्रराज अवस्थी, जिल्ला बैतडी, गाँजरी गा.वि.स. वडा नं. २		निजलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम २० बमोजिम रू. पचास हजार क्षतिपूर्ति स्वरूप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११३४ अनुसन्धान १७१२।धनगढी मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९१, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४ मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. ५०,०००।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५८२	बाबुराम अधिकारी, कपिलवस्तु जिल्ला शिवपुर गा.वि.स. बडा नं. ९ (बाग्लुङ बस्ने)		कुटपिटमा संलग्न प्रहरी उपर विभागीय कारवाही गर्न, घटनालाई ढाकछोप गर्न सहयोग गरी धम्की तथा विभिन्न प्रलोभन देखाउने तत्कालीन जिल्ला प्रहरी कार्यालय प्रमुखलाई समेत विभागीय कारवाही गर्न र पीडितलाई क्षतिपूर्ति स्वरूप रू. १ लाख उपलब्ध गराउन र सोहि घटनाको चोटबाट पीडितलाई पर्न गएको शारीरिक तथा मानसिक प्रभावको सम्बन्धमा उपचारको व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने मिति २०६७।८।१५ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ७४५ अनुसन्धान ८५७ मिति २०६८।९।२९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १३०, मिति २०६८।१०।३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	मिति २०६९। ९।१२ गते निज बाबुराम अधिकारीका हकवालाले आर्थिक सहायता रकम रु. १,००,०००।- बुझेको विवरण गृह मन्त्रालयको वेवसाइटमा राखिएको ।	पीडितका हकवालाले आर्थिक सहायता रकम रु. १,००,०००।- बुझेको ।	आंशिक

५८३	पुष्कर थापा, भूपेन्द्र शाही, रत्न शाही र खगेन्द्र थापा, नेपाल पत्रकार महासङ्घ, दैलेख शाखा		घटनामा संलग्न नाम खुल्न आएका प्रहरी नायब निरीक्षकद्वय हरिबोल के.सी., सोभन राणा, प्रहरी सहायक निरीक्षक ईन्द्रबहादुर मल्ल, हवल्दार हरिलाल थापा मगर, प्रहरी जवान रञ्जित खड्कालाई विभागीय कारवाही गर्न र पीडितहरूलाई जनही रू. २५ हजार क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने मिति २०६७।८।१५ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ७४६ अनुसन्धान २०१९।नेपालगञ्ज मिति २०६८।९।२९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।		गृह मन्त्रालय			नभएको
	विष्फोटमा घाइते								
५८४	रामलक्ष्मी जैसी, मुनिप्रसाद जैसी, जिल्ला जुम्ला, हाकु गा.वि.स. वडा नं. ९ गौतमवाडा		राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम २० बमोजिम दुबै आँखा र दाहिने हात गुमाएका पीडित रामलक्ष्मी जैसीलाई रू. १ लाख रूपैयाँ र सोही घटनामा परी घाइते भएका मुनिप्रसाद जैसीलाई रू. १५ हजार क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११४१ अनुसन्धान १०७।जुम्ला मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९८, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४ मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका परिवारलाई रु. १,००,०००।- र रु.१५,०००।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

महिला विरुद्धको हिंसा: बोक्सीको आरोपमा कुटपिट

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
५८५	कल्लीकुमारी वि.क., ललितपुर जिल्ला, प्युटार- ७		पीडितलाई राहत स्वरूप सरकारले पीडकबाट असुल गर्ने गरी क्षतिपूर्ति रूपैयाँ ५० हजार उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने ।	आयोगको च.नं. ११८० र ११८२ अनुसन्धान ४५९३ मिति २०६८।३।२६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६, मिति २०६८।४।५ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको

आर्थिक, सामाजिक अधिकार

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	विस्थापित								
५८६	अम्बमाया नेपाल, जिल्ला धादिङ्ग, गजुरी गा.वि.स. ४		यातनातर्फ ५० हजार क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने भन्ने मिति २०६८।२।१८ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ११४० अनुसन्धान ४५६४ मिति २०६८।३।२० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ८, मिति २०६८।४।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको

५८७	नारायण उप्रेती, ४५०३, जिल्ला धादिङ्ग, गजुरी गा.वि.स. वडा नं. ७		यस सम्बन्धमा अनुसन्धान अधिकृतबाट स्थलगत अनुसन्धान भई प्रतिवेदन पेश गरेको र अनुसन्धान प्रतिवेदनमा स्थलगत बुझ्दा सेनाबाट पक्राउ गरिएको र यातना भएको देखिन आएको र सोही घटनाका कारण विस्थापित समेत भएको प्रतिवेदन संलग्न देखिएकोले यातनातर्फ ५० हजार रूपैयाँ क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने भन्ने मिति २०६८।२।१८ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ११४१ अनुसन्धान ४५०३ मिति २०६८।३।२० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ८, मिति २०६८।४।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
५८८	दिलबहादुर क्षेत्री, जिल्ला पर्वत, मुडिकुवा गा.वि.स.		निजको शिशुकल्याण बोडिङ्ग स्कुलभित्र रहेको सामानहरू जलाई नष्ट पारी रू. १,२७,६००।- बराबरको क्षति भएको र विद्यालय बन्द भई विस्थापित हुनुपरेको अवस्था देखिँदा निजको क्षति भएको रकम उपलब्ध गराउन तथा निजले पुनर्स्थापनाका लागि सहयोग माग्न आएमा प्रशासनिक सहयोग उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ९९६ अनुसन्धान ८२८।पोखरा मिति २०६८।११।९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २३५, मिति २०६८।११।१५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४ मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका परिवारले रु. १,२७,६००।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५८९	हरिप्रसाद श्रेष्ठ, जिल्ला पर्वत, देवीस्थान गा.वि.स. वा.नं. ६		नेकपा माओवादीको कुटपिटका कारण अङ्गभङ्ग भई निजले एउटा आँखा गुमाउनु परेकोले दोषी उपर कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा निज हरिप्रसाद श्रेष्ठलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. एक लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १०७५ अनुसन्धान ९१।८४।पोखरा मिति २०६८।११।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २६२, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	प्रहरी प्रधान कार्यालय, मा.अ.इ.को च.नं. २४६ मिति २०६९।१।१७ को पत्र बमोजिम निजले जिल्ला प्रशासन कार्यालय पर्वतबाट रु.१,००,०००।- उपलब्ध गराइएको र कुटपिट सम्बन्धमा दोषीको अनुसन्धान भइरहेको भन्ने जानकारी ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
	सम्पत्तिको अधिकार								
५९०	राजेन्द्र श्रेष्ठ, काठमाडौं, का.म.न.पा. वडा नं. १२, टेकु भन्सार		यस सम्बन्धमा अनुसन्धानबाट प्राप्त तथ्यका आधार प्रतिवेदन प्रस्तुत भएको प्रतिवेदन संलग्न प्रमाणको आधारमा तत्कालीन प्रमुख जिल्ला अधिकारी भोलाप्रसाद शिवाकोटीबाट स्थानीय प्रशासन ऐन बमोजिम पदीय दायित्व नगरेको देखिने हुँदा विभागीय कारवाही गर्न र पीडितको सम्पत्ति क्षतिको हकमा क्षतिपूर्ति कानून बमोजिम उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने भन्ने मिति २०६८।२।१८ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ११३९ अनुसन्धान ४६७५ मिति २०६८।३।२० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको । आयोगको च.नं. ७८९, मिति २०६८।१०।५ मा निर्णय कार्यान्वयनका लागि ताकेतापत्र आएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६, मिति २०६८।४।५ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको । यस कार्यालयको च.नं. ७३, मिति २०६८।६।६ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि ताकेतापत्र पठाइएको । यस कार्यालयको	गृह मन्त्रालय	काठमाडौँका प्र.जि.अ. भोलाप्रसाद सिवाकोटीलाई सचिवस्तरको निर्णयअनुसार मानव अधिकार संरक्षणप्रति सजग रहन निर्देशन दिएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. ७६, मिति २०६८।४।१६ को पत्रबाट लेखिआएको । मिति २०६९।६।११ गते निज राजेन्द्र श्रेष्ठले मूल्याङ्कन समितिको सिफारिसअनुसार क्षतिपूर्ति रकम स्वरुप रु. ६,०४,२८१।०० बुझेको विवरण गृह मन्त्रालयको वेवसाइटमा राखिएको ।	काठमाडौँका प्र.जि.अ. लाई मानव अधिकार संरक्षणप्रति सजग रहन निर्देशन दिएको र मिति २०६९।६।११ गते निज राजेन्द्र श्रेष्ठले क्षतिपूर्ति रकम रु. ६,०४,२८१।०० बुझेको विवरण गृह मन्त्रालयको वेवसाइटमा राखिएको देखिएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
					च.नं. १५०, मिति २०६८।१०।९ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि आयोगको च.नं. ७८९ संलग्न गरी ताकेतापत्र पठाइएको ।				
५९१	पदमबहादुर सिजापति, भक्तपुर मनोहराका सुकुम्वासी बस्ती		तर सबै नागरिकसित व्यवहार गर्दा निकाय वा राष्ट्रसेवकले एकै किसिमको मापदण्ड अपनाउनुपर्दछ । पृथक पृथक किसिमको मापदण्ड अपनाउँदा विभेद हुनु स्वभाविकै हुन जान्छ । निवेदकले उजुरीमा उल्लेख गरे अनुसार बिना कुनै आधार प्रमाण अन्य सुकुम्वासी वस्तीमा विद्युत लाइन जडान गर्ने तर सोही सरहको उजुरकर्ताको वस्ती वा घरमा विद्युत लाइन जडान गर्न इन्कार गरेको कुरा सत्य भए, आधार प्रमाण बिना अन्य सुकुम्वासी वस्तीमा विद्युत लाइन जडान गर्न आदेश दिने र सो आदेशानुसार विद्युत जडान गर्ने कर्मचारीको छानविन गरी विभागीय कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई लेखि पठाउने भनी मिति २०६८।३।२१ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १३८ अनुसन्धान १२०२।पोखरा मिति २०६८।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको । आयोगको च.नं. ६०८ अनुसन्धान १२०२ मिति २०६८।८।२९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११९, मिति २०६८।९।३ बाट ऊर्जा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	ऊर्जा मन्त्रालय			नभएको
५९२	विनबहादुर थापा, जिल्ला गुल्मी, दोहली गा.वि.स. वडा नं. ६ हर्रेटार		यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट जिल्ला प्रशासन कार्यालय, गुल्मीमा मिति २०६२।१।२१ गते बसेको स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समितिको बैठकबाट रू. ५,५७,५६९।२५ बराबरको क्षति भएको ठहर भई राहत निकाशाको लागि गृह मन्त्रालयमा लेखि पठाइएकोमा गृह मन्त्रालयबाट रू. ४१,४८२।- मात्र निकासा भई सम्बन्धित व्यक्तिलाई भुक्तानी दिई सकिएको भनी जिल्ला प्रशासन कार्यालय, गुल्मीको च.नं. २०५ मिति २०६२।१०।२७ को पत्रबाट देखिँदा जिल्ला मूल्याङ्कन समितिको मूल्याङ्कन बमोजिमको रकम किन दिनु नपर्ने हो सोको जानकारी निवेदक र आयोगलाई उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ९९७ अनुसन्धान १६८।पोखरा मिति २०६८।११।९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २३६, मिति २०६८।११।१५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४ मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका परिवारले रु. ५५७५६९।- क्षतिपूर्ति रकम प्राप्त गरेको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
५९३	तेजिन्द्र सेन, जिल्ला बाग्लुङ्ग, बुर्तिबाङ्ग गा.वि.स. वा.नं. २		आयोगको अनुसन्धानबाट निज तेजिन्द्र सेनको छोरा नेकपा माओवादी पार्टीमा रहेकाले आस्थाको कारण चलअचल सम्पत्ति सुरक्षाकर्मीले नष्ट गरेको देखिँदा निजको भएको क्षति एकिन गरी क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन तथा दोषीलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६८।३।३१ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. १०७६ अनुसन्धान ३५१।पोखरा मिति २०६८।११।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २५७, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	प्रहरी प्रधान कार्यालय मा.अ.इ. को च.नं. २४६ मिति २०६९।१।१७ को आयोगलाई पठाइएको पत्र बमोजिम पीडितले जि.प्र.का. बाग्लुङ्गबाट क्षतिपूर्ति मूल्याङ्कन समितिले गरेको मूल्याङ्कन बमोजिम क्षतिपूर्ति पाइसकेको भन्ने जि.प्र.का.बाट लेखिआएको भनी उल्लेख ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

शिक्षाको अधिकार									
५९४	सपना वि.क. र एलिसा नेपाली, जिल्ला कास्की लेखनाथ नगरपालिका वडा नं. ९		कुनै पनि विद्यालय, बाल गृहबाट एचआईभी संक्रमित बालबालिकालाई पठनपाठनबाट भर्ना गर्नबाट वञ्चित नगर्न तथा भर्ना भएकालाई निकाल्ने कार्य रोक्न र एचआईभी सम्बन्धी जनचेतना फैलाउन बाल संरक्षण नीति लागू गर्न मिति २०६७।९।११ मा आयोगबाट नीतिगत निर्णय गरी श्री प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, काठमाडौंलाई च.नं. ७४५ मिति २०६७।११।४ गते नै सिफारिस पठाईसकिएकाले सोही बमोजिम तत्काल बाल संरक्षण नीति लागू गर्न र विद्यालयमा बालबालिकाको पठनपाठन सुचारु गराउन नेपाल सरकार शिक्षा मन्त्रालय र जनस्वास्थ्य मन्त्रालयलाई जानकारी गर्न गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो ।	आयोगको च.नं. १०५६ अनुसन्धान ८८१, ८५२।३६९।पोखरा मिति २०६८।११।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४४, मिति २०६८।११।२३ बाट गृह मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	शिक्षा मन्त्रालयको च.नं. ८४१, मिति २०६८।१२।६ को पत्रबाट सपना वि.क. र एलिसा नेपालका सम्बन्धमा जानकारी लिई कारवाहीको जानकारी गराउनुहुन भनी शिक्षा विभागलाई लेखिएको पत्र प्राप्त भएको ।	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको ।	आंशिक
५९५	पर्वत जिल्ला शिवालय गाविसका स्थानीय बासिन्दा, शिवालय गा.वि.स. वडा नं. २ र ३		सर्वसाधारण जग्गाधनीलाई कानून बमोजिमको मुआब्जा दिलाई निजहरूको जग्गा खाली गराई दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १०५८ अनुसन्धान ४२८, १७५।पोखरा मिति २०६८।११।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४७, मिति २०६८।११।२३ बाट गृह मन्त्रालय, र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. ५० मिति २०६९।८।१९ को रक्षा मन्त्रालयको पत्रानुसार नेपाली सेना मानव अधिकार सेलको जानकारी बमोजिम द्वन्द्वको समयमा व्यारेक परिमितिमा लगाइएको आई.ई.डी.हरू हटाइसकेको तर बालीनालीकोक्षतिपूर्तिनिकासाभइनआएकोले वितरण हुन नसकेको र २० रोपनी जग्गा हाल पनि जिल्ला प्रहरी कार्यालयको नाममा रहेको भन्ने विवरण प्राप्त ।	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको ।	आंशिक
५९६	सुशीलकुमार लाखे, जिल्ला बाँके नेपागञ्ज नगरपालिका वार्ड नं. ७ फुल्टेक्रा		कानून बमोजिम सर्च गर्दा वारेन्ट जारी गरी मात्र सर्च गर्न पठाउने र विना वारेन्ट कसैको पनि घर खानतलासी नगर्नु भनी निर्देशन जारी गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११४० अनुसन्धान १७८४।नेपालगञ्ज मिति २०६८।१२।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९७, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको
स्वास्थ्यको अधिकार									
५९७	जमुना बुढामगर, रुकुम जिल्लाको विकट क्षेत्र काँडा गा.वि.स. वडा नं. ५, सेरावाङ		तसर्थ निज बालिकाको स्वास्थ्य लाभ तथा पोषण पुनर्स्थापनाको लागि र देशभर कुपोषणबाट पीडित तथा प्रभावित बालबालिकाहरूका हकहित संरक्षणको निम्ति आयोगको प्रारम्भिक अनुसन्धान प्रतिवेदनसहित निम्न सुझावहरू कार्यान्बयानार्थ नेपाल सरकारमा सिफारिस गर्ने: पीडित बालिकाको उपचारमा लाग्ने खर्च तथा परिवारको जीवनयापनको लागि विशेष सहयोग गर्नुपर्ने । सरकारको नि:शुल्क स्वास्थ्य नीति तथा बालबालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू भए तापनि विगत ८ वर्षदेखि उपचार नपाई कुपोषण लगायत अन्य रोगबाट निज ग्रसित	आयोगको च.नं. २३० मिति २०६८।५।१८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६१, मिति २०६८।६।३ बाट महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय			नभएको

			हुनपरेको स्थितिमा नेपाल सरकारले उच्च पहाडी, हिमाली क्षेत्र तथा ग्रामीण क्षेत्रमा अनुगमन गरी त्यस्ता बालबालिकाहरूको लागि स्वास्थ्य उपचार र पोषण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने । ग्रामीण क्षेत्रमा कार्यरत स्वास्थ्य निकायका कार्यालय, तथा त्यस क्षेत्रमा कार्य गर्ने गैसस समेतलाई सक्रीय गराई समन्वयात्मक रूपमा काम गर्न गराउन र जनचेतनाको विस्तार व्यापक रूपमा गरिनुपर्ने । प्रत्येक जिल्लामा नेपाल सरकारले गम्भीररूपमा कुपोषित बाल बालिकाहरूको निम्ति पोषण पुनर्स्थापना केन्द्रहरूको स्थापना गर्नुपर्ने । सहस्राब्दी विकास लक्ष्यको प्रथम लक्ष्य नै गरिबी र भोकमरीको उन्मूलन गर्ने रहेको छ । बाल बालिकाका लागि १० वर्षीय राष्ट्रिय कार्ययोजना(२०६१/०६२ - २०७१/०७२) ले शिक्षा, स्वास्थ्य र पोषणयुक्त खानेकुरा र अन्य क्षेत्रमा बालमैत्री वातावरणको निर्माण गर्ने प्रावधान रहेको छ । सहस्राब्दी विकास लक्ष्यहरूमा विश्वव्यापी प्राथमिक शिक्षा प्राप्त गर्ने, बाल मृत्युदर न्यूनीकरण गर्ने लगायत रहेको छ । तसर्थ ती राष्ट्रिय नीति र कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी बालबालिकाको हक हित संरक्षण गर्नु राज्यको दायित्व भएको हुँदा बाल कुपोषण न्यूनीकरण गर्न कार्यान्वयनको अवस्था के कस्तो रहेको छ, त्यसबारे नेपाल सरकारको प्रतिवेदन माग गर्ने आयोगको मिति २०६८।५।८ को निर्णय ।						

बाल अधिकार

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
५९८	सुभाष भण्डारी, जिल्ला स्याङ्गजा, पक्वादी गा.वि.स. वडा नं. ८ घर वालिङ्ग नगरपालिका वडा नं. २ वालिङ्ग बजार		बालअधिकारको सम्मान गर्न गराउन र सबै बिद्यालयलाई बालयातना दिने कार्य नगर्न गरेमा कारवाई हुने भनी बालसंरक्षण नीति लागू गर्न मिति २०६७।९।११ गते आयोगबाट नीतिगत निर्णय गरी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, काठमाडौंलाई च.नं. ७४५ मिति २०६७।११।४ गते सिफारिस पठाईसकिएकाले सोही बमोजिम गरी नेपाल सरकार शिक्षा मन्त्रालयलाई जानकारी गर्न गराउन समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. १०५९ अनुसन्धान ८७८, ३८९। पोखरा मिति २०६८।११।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४५, मिति २०६८।११।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि पठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय			नभएको
५९९	कृष्णबहादुर ढकाल, कास्की जिल्ला,		यसरी बालसुधार गृहको अभावमा कारागारमा अन्य बन्दीसँगै थुनामा राख्दा बालअधिकार महासन्धिको विपरीत पाइएकोले अब आईन्दा कुनै पनि नाबालकलाई अन्य कैदीको साथ कारागारमा नराखी अनिवार्य रूपले बालसुधार गृहमा राख्न र नाबालकको उमेर पुगी सावालक भइसकेपछि पनि भुक्तान गर्न बाँकी रहेको कैद	आयोगको च.नं. १०८० अनुसन्धान ७३१।२९७।पोखरा मिति	यस कार्यालयको च.नं. २६०, मिति २०६८।११।२९ बाट गृह	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको ।	आंशिक

	लेखनाथ न.पा. वा.नं. ७		जरिवानाको हकमा निजलाई बालसुधार गृहसँगै अर्को छुट्टै व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई नीतिगत सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	२०६८।११।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको । यस कार्यालयको च.नं. २८४, मिति २०६८।१२।८ बाट महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय	वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		
६००	न्यू मिलेनियम एकेडेमी पोखरा-१७ विरौटाका २० जना छात्राहरू, कास्की	शिक्षक राजु शर्मा र श्रीधर गिरी, कास्की	त्यसका लागि बालसंरक्षण निति लागू गर्न मिति २०६७।९।११ गते आयोगबाट नीतिगत निर्णय गरी श्री प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, काठमाडौंलाई च.नं. ७५४ मिति २०६७।११।४ गते सिफारिस गरिसकेकाले बालसंरक्षण निति तत्काल लागू गर्न तथा नेपाल सरकार शिक्षा मन्त्रालयलाई जानकारी गर्न गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११७९ अनुसन्धान ८६७।४०८। पोखरा मिति २०६८।११।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३०३, मिति २०६८।१२।१२ बाट शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	शिक्षा मन्त्रालय			नभएको
६०१	दरौंदी दैनिक, गोरखा		चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले पत्रिका नै जलाउने प्रवृत्ति बढ्दै गएकोले पत्रिका जलाउने कार्य रोक्ने व्यवस्था मिलाउन तथा धम्की पाउने पत्रकारले सुरक्षा माग्न आएमा सुरक्षा दिने व्यवस्था मिलाउन समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११८० अनुसन्धान ४६७।पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३०५, मिति २०६८।१२।१२ बाट गृह मन्त्रालय र सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	धम्की पाउने सर्वसाधारण एवं पत्रकारलगायत जोसुकैले सुरक्षा माग्न आएमा जुनसुकै बेलामा सुरक्षा दिने व्यवस्था सबै प्रहरी युनिटहरूमा मिलाइएको ।	सरोकारवाला व्यक्ति वा निकायहरूले सुरक्षा माग गरेमा जुनसुकै बेलामा सुरक्षा दिने व्यवस्था सबै प्रहरी	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
								युनिटहरूमा मिलाइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	
६०२	कमलराज शर्मा, जिल्ला तनहुँ, दुलेगौडा बजार वडा नं. ७		निज कमलराज शर्माको छिमेकीसँगको सिमाना विवाद देखिएकोले समाधानका लागि जिल्लाको सर्वदलीय बैठकबाट पहल भइरहेको देखिँदा निज शर्माले शान्ति सुरक्षाको माग गरेमा शान्ति सुरक्षाका लागि व्यवस्था मिलाउन समेत जिल्ला प्रशासन कार्यालय, तनहुँलाई निर्देशन दिने निर्णय गरियो ।	आयोगको च.नं. ११८१ अनुसन्धान ६००।२२७। पोखरा मिति २०६८।१२।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२३, मिति २०६९।२।७ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय	जुनसुकै बेलामा सुरक्षा दिने व्यवस्था सबै प्रहरी युनिटहरूमा मिलाइएको ।	सरोकारवाला व्यक्ति वा निकायहरूले सुरक्षा माग गरेमा जुनसुकै बेलामा सुरक्षा दिने व्यवस्था सबै प्रहरी युनिटहरूमा मिलाइएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण
६०३	मनिराम धराला, तातोपानी गाविस-२, जुम्ला		जुम्ला जिल्ला तातोपानी गा.वि.स. वडा नं. २ राँका बस्ने मनिराम धरालालाई मिति २०६१।५।१७ गते आफ्नै घरको छतमाथि जौ चुटिरहेको बेला संयुक्त सुरक्षा फौजले पक्राउ गरी कुटपिट गर्दै लाम्रा गा.वि.स.-७ बांजारावलामा लगी गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी पीडकलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६२।१०।१२ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा निज मनिराम धरालाले सुरक्षाकर्मीमाथि सकेट बम फाली भाग्न लाग्दा सुरक्षा फौजको कारवाहीमा परी मृत्यु भएको भन्ने सेनाको भनाइ पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । निज धरालालाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरिसकेपछि कानून बमोजिम कारवाही गर्नुपर्नेमा सो नगरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिई गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिन आएकाले घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलबमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम रु. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी आयोगबाट मिति २०६८।१०।२३ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १२९० अनुसन्धान ४।जुम्ला, मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २८५, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्कोमिति २०६८।६।१० कोनिर्णय।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

६०४	बमबहादुर मल्ल, रायल गा.वि.स.-१, बझाङ्ग		जिल्ला बझाङ्ग रायल गा.वि.स. वडा नं. १ बस्ने बमबहादुर मल्ललाई मिति २०५९।२।३० गते सुरक्षा फौजले पक्राउ गरी गोली हानी हत्या गरेकाले दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति र नाबालक छोराछोरीलाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गरी पाउँ भनी मिति २०६४।११।१ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज बमबहादुर मल्ल सुरक्षा घेरा तोडी भाग्ने क्रममा सुरक्षाकर्मीले चलाएको गोली लागी मृत्यु भएको भनी जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बझाङ्गको जवाफ पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । निजलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिँदा घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलबमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम रु. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र निजका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी आयोगबाट मिति २०६८।१०।२३ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १२८३ अनुसन्धान ५८८। धनगढी, मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९३, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६०५	प्रेमबहादुर शाही, वीरपथ गा.वि.स.-५, अछाम		जिल्ला अछाम वीरपथ गा.वि.स. वडा नं. ५ बस्ने प्रेमबहादुर शाहीलाई मिति २०६३।६।१३ गते नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताले अपहरण गरी मिति २०६३।६।१६ गते हत्या गरेकोले दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।४।२३ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज प्रेमबहादुर शाहीलाई नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी कालागाउँ भन्ने ठाउँमा लगी हत्या गरेको देखिँदा घटनामा संलग्न नेकपा माओवादीका दोषी कार्यकर्ताहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलबमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका	आयोगको च.नं. १२८२ अनुसन्धान ३९५। धनगढी, मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. २९४, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय, र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम रु. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी आयोगबाट मिति २०६८।१०।२३ मा निर्णय भएको ।	लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६०६	ज्ञानबहादुर रसाइली, रिणपाटा-६, बभाङ्ग		जिल्ला बभाङ्ग रिणपाटा-६ चौडका ज्ञानबहादुर रसाइलीलाई मिति २०५८।९।१ गते घरमा बसिरहेको अवस्थामा सुरक्षाकर्मीले जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बभाङ्गमा बोलाएको छ भनी पक्राउ गरी लगेकोमा मिति २०५८।९।२ गते निज ज्ञानबहादुर रसाइली बिरामी छ भेट्न आउनु भनी खबर आई भेट्न जाँदा लाश बुझन भनेकाले निर्दोष व्यक्तिलाई सुरक्षा फौजले हत्या गरेकाले दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६२।४।१२ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा मृतक ज्ञानबहादुर रसाइलीको परिवारको भनाइ अनुसार सुरक्षाकर्मीले निजलाई समातेर लगेको भन्ने देखिन्छ । मृतक सशस्त्र द्वन्द्वको क्रममा सुरक्षाकर्मीबाट मारिएको सूचीमा रहेको भन्ने जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बभाङ्गको जवाफ । हिरासतबाट भाग्न लाग्दा सुरक्षाकर्मीले चलाएको गोली लागी घाइते भएकाले उपचारको क्रममा मृत्यु भएको भनी जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बभाङ्गले पठाएको पत्रमा उल्लेख भएको देखियो । जिल्ला प्रशासन कार्यालय र जिल्ला प्रहरी कार्यालयले पठाएको जवाफ तथ्यपरक रूपमा पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । तसर्थ निज ज्ञानबहादुर रसाइलीलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिएकोले घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महलबमोजिम कानूनी	आयोगको च.नं. १२८१ अनुसन्धान ३१७। धनगढी, मिति २०६९।१।१० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २९५, मिति २०६९।१।२० बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार,	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क	आंशिक

			कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(५) बमोजिम रु. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र निजका बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी आयोगबाट मिति २०६८।१०।२३ मा निर्णय भएको ।				मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	
६०७	रेशम ब्लोन, मानबहादुर बजु र प्रतापसिं बजु, मकवानपुर		"मकवानपुर जिल्लाको फापरबारी गाविस, वडा नं. ५ मा मिति २०६२।१०।८ गते सुरक्षा फौज र तत्कालीन ने.क.पा. (माओवादी) बीच दोहोरो भिडन्त हुँदा १७ जना तत्कालीन माओवादीका कार्यकर्ता, ६ जना सुरक्षाकर्मी र २ जना सर्वसाधारण व्यक्ति तथा १ जना बालक समेत सुरक्षाकर्मीको बम प्रहारबाट मृत्यु भएको भन्ने घटनाको सम्बन्धमा आयोगको आफ्नै सक्रियतामा मिति २०६२।११।१७ गते उजुरी दर्ता गरी कारवाही अगाडि बढाएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट सर्वसाधारण व्यक्तिहरूको बस्तीमा नेपाली सेना तथा तत्कालीन ने.क.पा. (माओवादी) का कार्यकर्ताहरू बीच भिडन्त हुँदा सर्वसाधारण व्यक्तिहरू रेशम ब्लोन, मानबहादुर बजु र प्रतापसिं बजुको मृत्यु भएको । साथै सर्वसाधारणहरूको घर, गोठ तथा पशुहरूको समेत क्षति भएको पाइएकोले द्वन्द्वरत दुवै पक्षले जेनेभा महासन्धिको साझा धारा ३ को उल्लङ्घन गरेको पाइयो । घटनामा संलग्न सेनाका कमाण्डर र ने.क.पा. (माओवादी) का जिम्मेवार व्यक्तिलाई सचेत गराउन तथा उल्लिखित मृतकहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं.७ अनुसन्धान ३५२१, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १८, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६०८	सुरेन्द्र ठाकुर हजाम, कमलदेव महतो, दिपेन्द्र साह, भोला यादव, रौतहट		"रौतहट जिल्ला डुमरिया मटिऔन गा.वि.स. वडा नं. २ का २४ वर्षीय सुरेन्द्र ठाकुर हजाम मिति २०६२।११।२५ गते कनकपुर गा.वि.स. ५ वलुवा गाउँको जनसामुदायिक प्राथमिक विद्यालयको चौरमा बसिरहेको अवस्थामा तत्कालीन ने.क.पा. (माओवादी) का कार्यकर्ताहरूले माओवादी आधार इलाकामा विना अनुमति आएको भनी नियन्त्रणमा लिएर राखेको अवस्थामा चन्द्रनिगाहपुर र गरूडाबाट खटिएका संयुक्त सुरक्षा फौजले चारैतिर घेरा हाली एक्कासी फायरिङ्ग गर्न लाग्दा नेकपा माओवादी कार्यकर्ताहरू गाउँतर्फ भाग्न लागेका र निज सुरेन्द्र ठाकुरले सेना समक्ष हात उठाई नेकपा	आयोगको च.नं.६ अनुसन्धान ३५१५, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १७, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			माओवादीसँग आबद्ध नभएको भनी आत्मसमर्पण गरेकोमा गोली हानी घाइते बनाएको । केही समयपछि कन्चटमा गोली हानी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी हत्यामा संलग्न सुरक्षाकर्मीहरूलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६२।१२।३ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । सुरक्षा फौजको जवाफी कारवाहीमा परी मृत्यु भएको भनी प्रहरी प्रधान कार्यालय, मानव अधिकार सेलको जानकारी पत्रमा उल्लेख भएको कुरा पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । निज सुरेन्द्र ठाकुर हजाम, तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकताहरू कमलदेव महतो, दिपेन्द्र साह, भोला यादव र नेकपा माओवादीकै नाम नखुलेका एकजना कार्यकर्तालाई सुरक्षा फौजद्वारा आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेपछि कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको आयोगको अनुसन्धानबाट देखियो । उक्त घटनाको घटनास्थल तथा लाश जाँच प्रकृति मुचुल्कामा समेत सुरक्षाकर्मीहरूले सर्वसाधारणहरूलाई जबर्जस्ती सहीछाप गर्न लगाइएको तथ्यको क्रममा खुल्न आएकोले सुरक्षाकर्मीहरूले यी व्यक्तिहरूलाई नियन्त्रणमा लिई गोली हानी हत्या गरेको पुष्टि आयोगको अनुसन्धानबाट हुन आउँछ । घटनामा संलग्न तत्कालीन सह-सेनानी प्रदीपकुमार श्रेष्ठ लगायत अन्य दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतक सुरेन्द्र ठाकुर हजाम, कमलदेव महतो, दिपेन्द्र साह, भोला यादवका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीनलाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।		कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६०९	शिक्षक मुक्तिनाथ अधिकारी, चन्द्रेश्वर-६, लमजुङ (पाणिनी संस्कृत मा.वि., दुराडाँडामा अध्यापनरत शिक्षक)		"लमजुङ्ग जिल्ला, चन्द्रेश्वर गा.वि.स.वडा नं. ६ घर भई सोही जिल्लाको पाणिनी संस्कृत मा.वि., दुराडाँडामा अध्यापन गराइरहेका शिक्षक मुक्तिनाथ अधिकारीलाई मिति २०५८।१०।३ गते दिउँसो करिब १:३० बजेको समयमा हतियारसहित आएका तत्कालीन ने.क.पा. (माओवादी) का ८–१० जना कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी सोही गा.वि.स. वडा नं. ४ स्थित खजेगाउँमा उत्तीसको रूखमा डोरी र गलबन्दीले बाँधी गोली र चुप्पी प्रहार गरी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६७।१०।२० गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट युद्धमा संलग्न नभएको एवं नि:शस्त्र व्यक्ति निज मुक्तिनाथ अधिकारीलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी हत्या गरेको पाइयो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन ने.क.पा. (माओवादी) का कार्यकर्ताको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं.१ अनुसन्धान ४६६, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १६, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । प्रहरी प्रधान कार्यालयको च.नं. १७० मिति २०६९।९।२५ को पत्रानुसार आयोगलाई जानकारी पठाइएकोमा निज मुक्तिनाथ अधिकारीको हकदार श्रीमती इन्दिरा अधिकारीले तीन किस्ता गरी रु. ४,५०,०००।- जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङ्गबाट बुझिसकेको भन्ने व्यहोरा उल्लेख । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख	मुक्तिनाथ अधिकारीको हकदार श्रीमती इन्दिरा अधिकारीले तीन किस्ता गरी रु. ४,५०,०००।- जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङ्गबाट बुझिसकेको ।	आंशिक

							नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६१०	नारायण साह, धरान नगरपालिका वडा नं. १६, सुनसरी (ललितपुर जिल्ला, सैंबु वडा नं. ४ बस्ने)		"सुनसरी जिल्ला धरान नगरपालिका वडा नं. १६ स्थायी घर भई ललितपुर जिल्ला सैंबु वडा नं. ४ बस्ने नारायण साहलाई मिति २०६५।३।२१ गते पत्थरीको उपचार गराउने क्रममा एभरेष्ट नर्सिङ्ग होमका डाक्टरको लापरवाहीले मृत्यु हुन गएको र नेपाल सरकारका कुनै पनि निकाय तथा कुनै पनि राजनीतिक पार्टीले पीडित परिवारलाई कुनै किसिमको न्याय नदिएको साथै सुरक्षाकर्मीले पीडितलाई न्याय दिनुको सट्टा आरोपित चिकित्सकको पक्षमा रही सुरक्षा प्रदान गरिरहेको तथा पीडित परिवारलाई दमन गरेको, चिकित्सकको पक्षबाट पीडित परिवारलाई ज्यान मार्ने धम्की समेत दिएको भनी मिति २०६५।३।२६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा नेपाल मेडिकल काउन्सिलको प्रतिवेदन अनुसार लापरवाही गरी उपचार गरेको पुष्टि हुने आधारप्रमाण देखिएन । नेपाल मेडिकल काउन्सिलले गठन गरेको चिकित्साशास्त्रका विशेषज्ञहरूको टोलीले छानविन गरी पेश गरेको निष्कर्ष रिपोर्टलाई अन्यथा प्रमाणित हुने आधारप्रमाण पेश हुन नआएकोले चिकित्सकको लापरवाहीबाट मृत्यु हुन गएको भन्न सक्ने अवस्था नदेखिएकोले उजुरी उपर थप केही गरिरहनु परेन । उजुरी टुंग्याइदिने ठहर छ । साथै नेपाल मेडिकल काउन्सिलको छानविन समितिको मिति २०६५।६।३ गतेको प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको सुझाव र अन्य राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा अपनाउने गरेको स्वास्थ्य सम्बन्धी मापदण्ड अपनाई लागू गर्न नेपाल सरकारलाई नीतिगत सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं.१५ अनुसन्धान ४४२५, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्यामन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय			नभएको
६११	वीरेन्द्रकुमारसाह, इनरूवासिरा-८, बारा (प्रेस चौतारी नेपालका केन्द्रीय सदस्य पत्रकार) (क्र.सं. १६४ मा अपहरण शीर्षकमा दोहोरो सिफारिस)		"बारा जिल्ला इनरूवासिरा गाविस, वडा नं. ८ बसडिलवा स्थायी घर भई प्रेस चौतारी नेपालका केन्द्रीय सदस्य पत्रकार वीरेन्द्रकुमार साहलाई मिति २०६४।६।१८ गते बारा जिल्ला उमजन गा.वि.स. वडा नं. १ बाट तत्कालीन ने.क.पा. (माओवादी) का कार्यकर्ता कुन्दन फौज्दार र राम एकवाल सहनीको टोलीले अपहरण गरेको भनी मिति २०६४।६।२० गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट तत्कालीन ने.क.पा. (माओवादी) का कार्यकर्ताहरू कुन्दन भनिने नरेन्द्र फौज्दार, लालबहादुर चौधरी, मनेजर गिरी, राम एकबाल सहनी र हरेराम पटेल समेत ५ जना व्यक्तिहरूले पत्रकार वीरेन्द्र साहलाई अपहरणपछि हत्या गरेको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादीका उल्लिखित कार्यकर्ताहरूलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत	आयोगको च.नं.३ अनुसन्धान ४२५८, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १४, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	वीरेन्द्र साह, आठौं प्रतिवेदनमा नाम रही निजका हकदारले पाउने गरी रु.१ लाखका दरले राहत रकम सम्बन्धित जिल्लामा पठाइएको भनी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको च.नं. ६८, मिति २०६७।११।१५ को पत्रबाट लेखिआएको । प्रेस स्वतन्त्रताको रक्षा र सञ्चारकर्मी तथा सञ्चारगृह सुरक्षाको पूर्ण प्रत्याभूतिका विषयमा विभिन्न कुराहरूमा नेपाल सरकारका तर्फबाट तत्कालीन सूचना तथा सञ्चारमन्त्री तथा नेपाल पत्रकार महासङ्घका	पत्रकार वीरेन्द्रकुमार साहका पीडित परिवारलाई रु. ११ लाख रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।				तर्फबाट अध्यक्षबाट हस्ताक्षर भई सम्झौता भएको र सो सम्झौता कार्यान्वयन भइसकेको । द्वन्द्व पीडित पत्रकार एवं पत्रकारका परिवारलाई तत्काल राहत दिने उद्देश्यले द्वन्द्व पीडित पत्रकार कल्याण कोष स्थापना र सञ्चालन मापदण्ड, २०६६ बनाई रु. १ करोड बराबरको 'द्वन्द्व पीडित पत्रकार कल्याण कोष' स्थापना गरिसकिएको भनी सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयको च.नं. ३७, मिति २०६७।१०।५ को पत्रबाट लेखिआएको । पत्रकार वीरेन्द्रकुमार साहका पीडित परिवारलाई नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।८।१८ को निर्णयबाट रु. १० लाख रकम उपलब्ध गराइएको भनी गृह मन्त्रालयको च.नं. २९, मिति २०६९।५।११ को पत्रबाट लेखिआएको ।		
६१२	गायत्री खनाल, रजहर-८, नवलपरासी, रोशनी भण्डारी, भूमही, नवलपरासी, रोमा गुरूङ्ग, दुम्कीवास-३, नवलपरासी र रमा रानामगर, प्रगतिनगर-९, नवलपरासी		"नवलपरासी जिल्ला रजहर गाविस, वडा नं. ८ बरटँडीबाट मिति २०६११।२६ गते गायत्री खनाल, रोशनी भण्डारी, रोमा गुरूङ्ग र रमा रानामगरलाई नेपाली सेनाले पक्राउ गरी नियन्त्रणमा लिई आँखामा पट्टी लगाई हात पछाडि बाँधी सामुदायिक नर्सरी वनमा लगी बलात्कारपछि हत्या गरेको भनी मिति २०६१।२।२१ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निजहरूलाई सेनाले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेको व्यक्तिहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं.२ अनुसन्धान १७९४, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १३, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

							निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६१३	भक्तबहादुर लामा (सोनाम), बेथान-५, रामेछाप		"जिल्ला रामेछाप बेथान गाविस ५ घर भई कारागार शाखा नख्खु ललितपुरमा थुनामा रहेको अवस्थामा मिति २०६६।१२।२० गते भक्तबहादुर लामाको मृत्यु भएकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन पहल गरिपाउँ भनी मिति २०६६।१२।२२ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट उक्त कारागारमा रहेका अर्का मानसिक स्वास्थ्य उपचार गराइरहेका व्यक्तिले ईटा प्रहार गर्दा निज लामा घाइते भई उपचारकै क्रममा मृत्यु भएको देखियो । आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिको हेरविचार, सुरक्षाको जिम्मेवारी सम्बन्धित निकायकै हुन्छ । कारागारभित्र मानसिक रोगको उपचार गराइरहेको व्यक्ति अन्य बन्दीहरूसँगै रहेको देखियो । यस्तो अवस्थामा वस्तुस्थितिको हेक्का राखी आन्तरिक सुरक्षाको बन्दोबस्त मिलाउनुपर्नेमा सो गरिएको नपाइएकोले मृतक व्यक्तिको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन र कारागारको सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं.४ अनुसन्धान ४७३६, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ.,	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		
६१४	बागमती किनारका सुकुम्वासीहरू, काठमाडौँ	नेपाल सरकार	"काठमाडौं जिल्लाको बागमती किनार लगायत मुलुकका विभिन्न स्थानमा बसोवास गरेका सुकुम्वासीहरूको घर टहरा हटाउने सरकारको निर्णयले आर्थिक, सामाजिक अधिकारमा आघात पुग्न गएकोले न्यायोचित वैकल्पिक व्यवस्था गरी मानव अधिकारको संरक्षण गरी पाउँ भनी आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा बागमती करिडोरका सरकारी जग्गामा घर टहरा बनाई बसोवास गरेका सुकुम्वासीहरूलाई हटाउने क्रममा प्रहरीले अपनाएका तरिकाबाट त्यहाँ बसोवास गरी रहेका सुकुम्वासीहरू विशेष गरी बालबालिका, गर्भवती महिला, जेष्ठ नागरिक, अशक्त व्यक्तिहरूप्रति ज्यादती भएको आयोगको टोलीले दिएको अनुगमन रिपोर्टबाट देखियो । बागमती नदी किनारमा सुकुम्वासीहरूले लामो समयदेखि बसोवास गरिरहेको भए तापनि कानूनी रूपमा उक्त स्थानमा उनीहरू स्वामित्व प्राप्तकर्ता व्यक्ति हुन नसक्ने र राज्यले कुनै पनि समयमा उक्त बसोवास गर्दै आएका सुकुम्वासीहरूले बनाएको घर टहरा हटाउन सक्दछ । तर सुकुम्वासीहरूले घर टहरा बनाउन शुरु गरेकै बेला सम्बन्धित अधिकारीले रोकथाम गर्नुपर्नेमा सो नगर्नु सम्बन्धित पदाधिकारीकै गल्ती देखिन्छ । घर टहरा बनेका यतिका दिनपछि घर टहरा भत्काउनुपूर्व मानवीय मूल्य मान्यताका संवेदनशीलताको विचार गरी मानव अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको मापदण्डलाई पालना गर्दै घर टहरा भत्काउनुपर्नेमा सो गरेको देखिन आएन । घर टहरा भत्काइएकोले विस्थापित भएका सुकुम्वासीहरूको पहिचान गरी निजहरूको बसोवासको वैकल्पिक व्यवस्था मिलाएर मात्र निजहरू बसोवास गरेको सरकारी स्वामित्वमा रहेको जग्गा खाली गराउनुपर्ने तथा घर टहरा भत्काउँदा उनीहरूलाई हुन गएको क्षतिको उचित मूल्याङ्कन गरी क्षतिपूर्ति दिन र अन्य ठाउँको अतिक्रमित सरकारी जग्गा खाली गराउँदा माथि उल्लेख गरिएका मापदण्ड अपनाई मात्र अतिक्रमित जग्गा खाली गराउनेतर्फ कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।११ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं.१५९१ अनुसन्धान ८४७, मिति २०६९।३।८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको । आयोगको च.नं. ७६५ अनुसन्धान ८४७, मिति २०७०।११।२६ को पत्रबाट निर्णयको पूर्ण पाठ पठाइएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११, मिति २०६९।४।५ बाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगलाई निर्णयको पूर्णपाठ र अनुगमन प्रतिवेदन पठाउन अनुरोध गरी पत्र लेखिएको । आयोगको निर्णय कार्यान्वयनका लागि यस कार्यालयको च.नं. ८२।०७०। ७१।४२०३, मिति २०७१।१।२० को पत्रबाट सहरी विकास मन्त्रालय र भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयमा निर्णयको पूर्ण पाठसहित लेखि पठाइएको ।	सहरी विकास मन्त्रालय , गृह मन्त्रालय, भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय,			नभएको
६१५	अशोककुमार महतो, सिंग्यानी मडान-८, धनुषा र भोजराज ज्ञवाली,		"धनुषा जिल्ला सिंग्यानी मडान गा.वि.स. वडा नं. ८ स्थायी घर भई सीप विकास तालिम केन्द्र बुटवलमा कार्यरत अशोककुमार महतोलाई मिति २०६०।७।९ गते नवलपरासी स्थित सुनवलमा तत्कालीन नेकपा माओवादी समूहले गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६१।४।६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज अशोककुमार महतो र नवलपरासी जिल्ला सुनवल १ बस्ने वर्ष ६० को भोजराज ज्ञवालीलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताबाट चलाइएको गोली लागी	आयोगको च.नं.५ अनुसन्धान १९४९, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. १०, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को	पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

	सुनवल-१, नवलपरासी		मृत्यु भएको पाइएकोले घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकद्वयका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।	लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाखक्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६१६	शिवबहादुर पहरी र श्यामकाजी पहरी, कोलाँती भुम्लु-४, काभ्रेपलाञ्चोक		"काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला कोलाँती भुम्लु गा.वि.स. वडा नं. ४ बस्ने शिवबहादुर पहरी र श्यामकाजी पहरीलाई हातहतियारसहित आएका सेनाले मिति २०६०।९।२० गते पक्राउ गरी मिति २०६०।९।२८ गते गोठपानी गा.वि.स.को ढाँडखर्क भञ्ज्याङ्गमा लगी गोली हानी हत्या गरेकोले दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ भनी मिति २०६४।२।६ गते आयोगमा उजुरीहरू दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगमा अनुसन्धानबाट निज शिवबहादुर पहरी र श्यामकाजी पहरीलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेपछि कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा पक्राउ गरेको ८ दिनपछि काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको धुसेनी शिवालयको ढाँडखर्क भन्ने स्थानमा लगी गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजहरूको बाँच्न पाउने मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकद्वयका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन । साथै रक्षा मन्त्रालयको प.सं. कानून।०६८।६९ मिति २०६८।४।८ को पत्रमार्फत् कार्यरथी विभाग मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए। ०६८।६९।०१।२० मिति २०६८।०४।३ को पत्रलाई उधृत गर्दै "सेना तैनाथी रहेको स्थान, परिचालित फौज, सेनाको अपरेशन आदेश र सो सम्बन्धी ब्रिफिङ्ग, डिब्रिफिङ्ग खटिएका कमाण्डर सम्बन्धी सूचना अति संवेदनशील मानी त्यससम्बन्धी सूचना आवश्यक संस्था तथा पदाधिकारीहरूलाई मात्रै उपलब्ध गराउने विश्वका विकसित तथा प्रजातान्त्रिक राष्ट्रहरूमा समेत प्रचलनमा रहेको" भनी पत्रबाट जवाफ दिएको देखिन्छ । शान्ति कायम गर्नका लागि गोली समेत हान्ने अधिकार देशको कानूनले सुरक्षाकर्मीहरूलाई अधिकार प्रदान गरेको हुन्छ । सुरक्षाकर्मीहरूले कानूनले दिएको अधिकार प्रयोग गरी कारवाही गर्दा नागरिकको "बाँच्न पाउने" मानव अधिकार हनन्	आयोगको च.नं.८ अनुसन्धान ४१११, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ९, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । प्रहरी प्रधान कार्यालयको च.नं. १७० मिति २०६९।९।२५ को पत्रानुसार आयोगलाई जानकारी पठाइएकोमा निज शिवबहादुर पहरीको हकदार साहिली पहरीले रु. ३,००,०००।- र श्यामकाजी पहरीको हकदार कृष्णबहादुर पहरीले रु. ३,००,०००।- जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काभ्रेबाट बुझिसकेको भन्ने व्यहोरा उल्लेख । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने	पीडितका हकवालालाई जनही क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			हुन गएको हो होइन ? त्यसको छानविन गर्न, उल्लङ्घन भएको देखिन आएमा त्यस्ता सुरक्षाकर्मी माथि कारवाही गर्न सिफारिस गर्न संवैधानिक आयोगको रूपमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको गठन भएको सर्वविदितै छ । मानव अधिकारको हनन् भए नभएको छानविन गरी सिफारिस गर्ने एक मात्र अधिकार सम्पन्न निकाय यो आयोग नै रहेको थाहा पाउँदा पाउँदै "खटिएका कमाण्डर" सम्बन्धी सूचना अति संवेदनशील मानी त्यस सूचना आवश्यक संस्था तथा पदाधिकारीहरूलाई मात्रै उपलब्ध गराउने प्रचलन रहेको भनी पत्रमा व्यहोरा उल्लेख गरी जवाफ दिनु गैरजिम्मेवारीपूर्ण कार्य देखियो । मानव अधिकारको हनन् भएको घटनाको छानविनमा सहयोग नगर्ने संस्था वा पदाधिकारीको नाम मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रूपमा सार्वजनिक गर्ने अधिकार पनि संविधानको धारा १३२ को उपधारा २ (१) को देहाय (ज) मा र आयोगलाई सहयोग नगर्ने पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायको नाम मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रूपमा सार्वजनिक गरिनेछ भनी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ७(१) मा उल्लेख भएको हुँदा त्यसतर्फ ध्यानाकर्षण गराइएको छ । अत: आयोगलाई गैरजिम्मेवारपूर्ण जवाफ लेख्ने सेनाका मानव अधिकार निर्देशनालयका तत्कालीन प्रमुख तथा जिम्मेवार सेनाका अधिकारीको नाम रेकर्ड राख्न समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।				र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्कोमिति२०६८।६।१०कोनिर्णय।		
६१७	पञ्जाबहादुर लामा, मादनकुडारी-६, काभ्रे		"काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला मादन कुडारी गा.वि.स. वडा नं. ६ बस्ने पञ्जाबहादुर लामालाई २०६१ असोज १३ गते हातहतियारसहित आएका सेनाले घरमा घेरा हाली गोली हानी हत्या गरेकाले दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ भनी मिति २०६४।२।६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज पञ्जाबहादुर लामा ने.क.पा. (माओवादी) का कार्यकर्ता रहेको देखियो । निजलाई नेपाली सेनाले निजको घरमा घेरा हाली गोली हानी घाइते बनाएको र आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेको व्यक्तिलाई पुन: गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन र रक्षा मन्त्रालयको प.सं. कानून।०६८।६९ मिति २०६८।४।८ को पत्र मार्फत् कार्यरथी विभाग मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८। ६९।०१।२० मिति २०६८।०४।३ को पत्रलाई उधृत गर्दै "सेना तैनाथी रहेको स्थान, परिचालित फौज, सेनाको अपरेशन आदेश र सो सम्बन्धी ब्रिफिङ्ग, डिब्रिफिङ्ग खटिएका कमाण्डर सम्बन्धी सूचना अति संवेदशिल मानी त्यससम्बन्धी सूचना आवश्यक संस्था तथा पदाधिकारीहरूलाई मात्रै उपलव्ध गराउने विश्वका विकसित तथा प्रजातान्त्रिक राष्ट्रहरूमा समेत प्रचलनमा रहेको" भनी पत्रबाट जवाफ दिएको देखिन्छ । शान्ति कायम गर्नका लागि गोली समेत हान्ने अधिकार देशको कानूनले सुरक्षाकर्मीहरूलाई अधिकार प्रदान गरेको हुन्छ । सुरक्षाकर्मीहरूले कानूनले दिएको अधिकार प्रयोग गरी कारवाही गर्दा नागरिकको "बाँच्न पाउने" मानव अधिकार हनन् हुन गएको हो होइन ? त्यसको छानविन गर्न, उल्लङ्घन भएको देखिन आएमा त्यस्ता सुरक्षाकर्मी माथि कारवाही गर्न सिफारिस गर्न संवैधानिक आयोगको रूपमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको गठन भएको सर्वविदितै छ । मानव अधिकारको हनन् भए नभएको छानविन गरी सिफारिस गर्ने एक मात्र अधिकार सम्पन्न निकाय यो आयोग नै रहेको थाहा	आयोगको च.नं.१२ अनुसन्धान ४१२५, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ८, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

			पाउँदा पाउँदै "खटिएका कमाण्डर" सम्बन्धी सूचना अति संवेदनशील मानी त्यस सूचना आवश्यक संस्था तथा पदाधिकारीहरूलाई मात्रै उपलब्ध गराउने प्रचलन रहेको भनी पत्रमा व्यहोरा उल्लेख गरी जवाफ दिनु गैरजिम्मेवारीपूर्ण कार्य देखियो । मानव अधिकारको हनन् भएको घटनाको छानविनमा सहयोग नगर्ने संस्था वा पदाधिकारीको नाम मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रूपमा सार्वजनिक गर्ने अधिकार पनि संविधानको धारा १३२ को उपधारा २ (१) को देहाय (ज) मा र आयोगलाई सहयोग नगर्ने पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायको नाम मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रूपमा सार्वजनिक गरिनेछ भनी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ७(१) मा उल्लेख भएकोले ध्यानाकर्षण गराइएको छ । अतः आयोगलाई गैरजिम्मेवारपूर्ण जवाफ लेख्ने तत्कालीन मानव अधिकार निर्देशनालयका प्रमुख तथा जिम्मेवार सेनाका अधिकारीको नाम रेकर्ड राख्न समेत नेपाल सरकारलाइ सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।						
६१८	टसी लामा, मादनकुडारी-६, काभ्रे		"काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला मादन कुडारी गा.वि.स. वडा नं. ६ बस्ने टसी लामालाई मिति २०६०।११।१ गते हतियारसहित आएका सेनाले पक्राउ गरी गोली हानी हत्या गरेकोले दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ भनी मिति २०६४।२।६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज टसी लामा ने.क.पा. (माओवादी) का कार्यकर्ता रहेको देखियो । निजलाई सेनाले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेपछि कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकोले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन शेर गणका गणपति कर्मेन्द्र लिम्बू, सहायक गणपति शेरसिंह बिष्ट, टोली कमाण्डर उपसेनानी सरोज बस्नेत, जम. देवान थापामगर, हु. शेरबहादुर रानाभाट, अम. काजीबहादुर कार्की, प्यूठहरू बलबहादुर श्रेष्ठ, जगेन्द्र प्याकुरेल, सिपाहीहरू खेटराज तामाङ्ग, दिपक नेपाली र लिलाप्रसाद विकलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन । साथै रक्षा मन्त्रालयको प.सं. कानून।०६८।६९ मिति २०६८।४।८ को पत्र मार्फत् कार्यरथी विभाग मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।०१।२० मिति २०६८।०४।३ को पत्रलाई उधृत गर्दै "सेना तैनाथी रहेको स्थान, परिचालित फौज, सेनाको अपरेशन आदेश र सो सम्बन्धी ब्रिफिङ्ग, डिब्रिफिङ्ग खटिएका कमाण्डर सम्बन्धी सूचना अति संवेदशिल मानी त्यससम्बन्धी सूचना आवश्यक संस्था तथा पदाधिकारीहरूलाई मात्रै उपलब्ध गराउने विश्वका विकसित तथा प्रजातान्त्रिक राष्ट्रहरूमा समेत प्रचलनमा रहेको" भनी पत्रबाट जवाफ दिएको देखिन्छ । शान्ति कायम गर्नका लागि गोली समेत हान्ने अधिकार देशको कानूनले सुरक्षाकर्मीहरूलाई अधिकार प्रदान गरेको हुन्छ । सुरक्षाकर्मीहरूले कानूनले दिएको अधिकार प्रयोग गरी कारवाही गर्दा नागरिकको "बाँच्न पाउने" मानव अधिकार हनन् हुन गएको हो होइन ? त्यसको छानविन गर्न, उल्लङ्घन भएको देखिन आएमा त्यस्ता सुरक्षाकर्मी माथि कारवाही गर्न सिफारिस गर्न संवैधानिक आयोगको रूपमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको गठन भएको सर्वविदितै छ । मानव अधिकारको हनन् भए नभएको छानविन गरी सिफारिस गर्ने एक मात्र अधिकार सम्पन्न निकाय यो आयोग नै रहेको थाहा पाउँदा पाउँदै "खटिएको कमाण्डर" सम्बन्धी सूचना अति संवेदनशील मानी	आयोगको च.नं.११ अनुसन्धान ४१२६, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ७, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । प्रहरी प्रधान कार्यालयको च.नं. १७० मिति २०६९।९।२५ को पत्रानुसार आयोगलाई जानकारी पठाइएकोमा निज टसी लामाको हकदार पञ्चबहादुर तामाङ्गले रु. ३,००,०००।- जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काभ्रेबाट बुझिसकेको भन्ने व्यहोरा उल्लेख । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप	पीडितका हकवालालाई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			त्यस्तो सूचना आवश्यक संस्था तथा पदाधिकारीहरूलाई मात्रै उपलब्ध गराउने प्रचलन रहेको भनी पत्रमा व्यहोरा उल्लेख गरी जवाफ दिनु गैरजिम्मेवारीपूर्ण कार्य देखियो । मानव अधिकारको हनन् भएको घटनाको छानविनमा सहयोग नगर्ने संस्था वा पदाधिकारीको नाम मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रूपमा सार्वजनिक गर्ने अधिकार पनि संविधानको धारा १३२ को उपधारा २ (१) को देहाय (ज) मा र आयोगलाई सहयोग नगर्ने पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायको नाम मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रूपमा सार्वजनिक गरिनेछ भनी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ७ (१) मा उल्लेख भएको हुँदा त्यसतर्फ ध्यानाकर्षण गराइएको छ । अत: आयोगलाई गैरजिम्मेवारपूर्ण जवाफ लेख्ने सेनाका मानव अधिकार निर्देशनालयका तत्कालीन प्रमुख तथा जिम्मेवार सेनाका अधिकारीको नाम रेकर्ड राख्न समेत नेपाल सरकारलाइ सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।				एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६१९	पुन्यप्रसाद गौतम, पोखरीचौंरी-३, काभ्रे		"काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला पोखरीचौंरी गा.वि.स. वडा नं. ३ बस्ने पुन्यप्रसाद गौतमलाई हातहतियारसहित आएका सेनाले मिति २०६०।२।२५ गते पक्राउ गरी अमानवीय तरीकाले यातना दिई गोली हानी हत्या गरेकोले दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ भनी मिति २०६४।२।६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज पुन्यप्रसाद गौतम तत्कालीन नेकपा माओवादीको कार्यकर्ता रहेको देखियो । निज गौतमलाई सुरक्षाकर्मीद्वारा पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेपछि कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा निजलाई डोरीले बाँधी घिसार्दै लगी गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन । साथै रक्षा मन्त्रालयको प.सं. कानून।०६८।६९ मिति २०६८।४।८ को पत्रमार्फत् कार्यरथी विभाग मानव अधिकार निर्देशनालयको प.सं. १४६४४।३।ए।०६८।६९।०१।२० मिति २०६८।०४।३ को पत्रलाई उधृत गर्दै "सेना तैनाथी रहेको स्थान, परिचालित फौज, सेनाको अपरेशन आदेश र सो सम्बन्धी ब्रिफिङ्ग, डिब्रिफिङ्ग खटिएका कमाण्डर सम्बन्धी सूचना अति संवेदशिल मानी त्यससम्बन्धी सूचना आवश्यक संस्था तथा पदाधिकारीहरूलाई मात्रै उपलब्ध गराउने विश्वका विकसित तथा प्रजातान्त्रिक राष्ट्रहरूमा समेत प्रचलनमा रहेको" भनी पत्रबाट जवाफ दिएको देखिन्छ । शान्ति कायम गर्नका लागि गोली समेत हान्ने अधिकार देशको कानूनले सुरक्षाकर्मीहरूलाई अधिकार प्रदान गरेको हुन्छ । सुरक्षाकर्मीहरूले कानूनले दिएको अधिकार प्रयोग गरी कारवाही गर्दा नागरिकको "बाँच्न पाउने" मानव अधिकार हनन् हुन गएको हो होइन ? त्यसको छानविन गर्न, उल्लङ्घन भएको देखिन आएमा त्यस्ता सुरक्षाकर्मी माथि कारवाही गर्न सिफारिस गर्न संवैधानिक आयोगको रूपमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको गठन भएको सर्वविदितै छ । मानव अधिकारको हनन् भए नभएको छानविन गरी सिफारिस गर्ने एक मात्र अधिकार सम्पन्न निकाय यो आयोग नै रहेको थाहा पाउँदा पाउँदै "खटिएका कमाण्डर" सम्बन्धी सूचना अति संवेदनशील मानी त्यस सूचना आवश्यक संस्था तथा पदाधिकारीहरूलाई मात्रै उपलब्ध गराउने प्रचलन रहेको	आयोगको च.नं.१० अनुसन्धान ४१२७, मिति २०६९।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६, मिति २०६९।४।५ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

			भनी पत्रमा व्यहोरा उल्लेख गरी जवाफ दिनु गैरजिम्मेवारीपूर्ण कार्य देखियो । मानव अधिकारको हनन् भएको घटनाको छानविनमा सहयोग नगर्ने संस्था वा पदाधिकारीको नाम मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रूपमा सार्वजनिक गर्ने अधिकार पनि संविधानको धारा १३२ को उपधारा २ (१) को देहाय (ज) मा र आयोगलाई सहयोग नगर्ने पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायको नाम मानव अधिकार उल्लङ्घनकर्ताको रूपमा सार्वजनिक गरिनेछ भनी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ७ (१) मा उल्लेख भएकोले ध्यानाकार्षण गराएको छ । अत: आयोगलाई गैरजिम्मेवारपूर्ण जवाफ लेख्ने सेनाका मानव अधिकार निर्देशनालयका तत्कालीन प्रमुख तथा जिम्मेवार सेनाका अधिकारीको नाम रेकर्ड राख्न समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।१।३१ मा निर्णय भएको ।						
६२०	उदय रेग्मी र सुकुल सिंह, दैलेख		"जिल्ला दैलेख नारायण नगरपालिका वडा नं. ३ खुर्सानीबारी बस्ने उदय रेग्मी र सुकुल सिंहलाई मिति २०६२।५।२० गते नेपाली सेनाका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी गोली हानी हत्या गरेकाले दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।२।१६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । निजहरू उदय रेग्मी र सुकुल सिंहको दोहोरो भिडन्तमा परी मृत्यु भएको, घटनास्थल टाढा भएकाले पोष्टमार्टम गर्न सक्ने अवस्था नभएकाले गाउँ सर्जमिन मुचुल्का खडा गरी लाशको घटनास्थलमै दाहसंस्कार गरिएको भन्ने सेनाको जवाफ पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । निजहरू उदयराज रेग्मी र सुकुल सिंह तत्कालीन नेकपा माओवादी पार्टीमा आबद्ध रहेका । निजहरूलाई मिति २०६३।५।२० गते मयाराम कटुवालको घरमा नि:शस्त्र बसिरहेको अवस्थामा नेपाली सेनाले सञ्चालन गरेको टाइगर ग्रुपका भुवनसिंह थापा र हरिबहादुर चन्दको संलग्नतामा तत्कालीन शाही नेपाली सेना भवानी बक्स गण दैलेखका गणपति नयनराज दाहालको निर्देशनमा पक्राउ गरी नियन्त्रणमा लिइसकेपछि गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरी लाशहरू छोडी गएको र भोलिपल्ट स्थानीय व्यक्तिहरूलाई जबर्जस्ती लाशहरू बोक्न लगाई घटनास्थल भन्दा दक्षिणतर्फ रहेको पिउँसे पखेरामा लगी गाड्न लगाएको भनी प्रत्यक्षदर्शीहरूले बयान देखियो । दुवै मृतकहरूको छात्तीमा गोली लागेको भनी घटनास्थल जाँच मुचुल्का प्रतिवेदनबाट देखिन्छ । घटनामा संलग्न तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले सञ्चालन गरेको टाइगर ग्रुपका भुवनसिंह थापा र हरिबहादुर चन्द, तत्कालीन शाही नेपाली सेना भवानी बक्स गण दैलेखका गणपति नयनराज दाहाल र अन्य दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकद्वयका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१२ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.१०३ अनुसन्धान ८८८, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ५३, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६२१	गंगाराम वली, दुर्गबहादुर वली र दलविर परियार, छिञ्चु-१, सुर्खेत		"जिल्ला सुर्खेत छिञ्चु गाविस, वडा नं. १ ववई गोरूपानी बस्ने वर्ष २८ को गंगाराम वली, वर्ष २० को दुर्गबहादुर वली र वर्ष २६ को दलविर परियारलाई मिति २०५९।६।१२ गते चिसापानी व्यारेकबाट आएको संयुक्त सुरक्षा फौजले घरैबाट पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेको भनी मिति २०६३।११।१० गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०५९।६।१२ गते राति अन्दाजी १ बजेको समयमा तत्कालीन भीमकाली गुल्म चिसापानी व्यारेक, बाँकेबाट आएका मेजर अजित थापाको	आयोगकोच.नं.१०७ अनुसन्धान १२७६। नेपालगञ्ज, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. ५४, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			नेतृत्वमा आएको नेपाली सेनाका सुरक्षाकर्मीहरूले गंगाराम वली, दुर्गबहादुर वली र दलविर परियारलाई घरबाट पक्राउ गरी लगेकोमा मिति २०५९।६।१३ गते बिहान ८ बजेसम्म व्यारेकमा थुनामा राखिएकोमा हालसम्म पनि निजहरूको बारेमा सार्वजनिक जानकारी प्रकाशन नगरी अवस्था बेपत्ता नै रहेको देखियो । निजहरू गंगाराम वली, दुर्गबहादुर वली र दलविर परियारको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई जनही रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२५ मा निर्णय भएको ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		(मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
६२२	लक्ष्मी रिजाल र लक्ष्मी शाही, भैरीकालिका गाविस, दैलेख		"जिल्ला दैलेख भैरीकालिका गाविस ३ बस्ने लक्ष्मी रिजाल र ऐ. वडा नं. १ बस्ने लक्ष्मी शाहीलाई मिति २०५९।२।१९ गते तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले दैलेख बजारबाट पक्राउ गरी बडलम्जी गाविसको उत्तरतर्फको खोलामा लगी गोली हानी हत्या गरेकाले दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६०।४।१२ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, दैलेखले आयोगलाई जानकारी गराएको पत्रबाट निजहरूको दोहोरो मुठभेडमा मारिएको बुझिएको भन्ने जवाफ पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । निजहरू लक्ष्मी शर्मा रिजाल र लक्ष्मी शाहीलाई तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले मिति २०५९।२।५ गते पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिई थुनामा राखी मिति २०५९।२।१८ गते राति व्यारेकबाट लिएर गई मिति २०५९।२।१९ गते बिहान बडलम्जी गाविसको छड्ने भन्ने उत्तरतिरको खोलामा लगी गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजहरूको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । निजहरूलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिएको व्यक्तिहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकद्वयका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१२ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.१०५ अनुसन्धान १५२, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ५५, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता	पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

							पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६२३	गीता घर्तीमगर र नन्द केसी, गढवा-९, दाङ		"दाङ्ग गडवा गाविस ९ सुकैला बस्ने गीता घर्तीमगर र सोही गाविसको वडा नं. ९ बस्ने नन्द केसीलाई मिति २०५८।१०।११ गते सोही गाविसको चन्दनपुर भन्ने स्थानबाट सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी लगेर कारागार शाखा, तुल्सीपुरमा राखिएको । मिति २०५९।२।३ गते कारागार शाखा तुल्सीपुरमा आफन्तले भेटघाट गरेको तत्पश्चात् हालसम्म बेपत्ता पारेकाले निजहरूको स्थिति सार्वजनिक गरी पाउँ भनी मिति २०६३।४।१६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयको च.नं. ४५५ मिति २०६३।५।१२ गतेको पत्रानुसार मिति २०५९।२।९ गते गीता घर्ती मगर र नन्द केसीलाई छाडी दिएको व्यहोरा उल्लेख भए पनि उक्त कुरा पुष्टि हुने कुनै आधार प्रमाण देखिँदैन । मिति २०५८।१०।११ गते चन्दनपुर भन्ने स्थानबाट सुरक्षाकर्मीले गीता घर्ती मगर र नन्द केसीलाई पक्राउ गरी लगेको । लमही वेश क्याम्पमा एक दिन हिरासतमा राखी प्रहरी हिरासतमा पठाई दिएको, दुवैजनालाई जिल्ला कारागार शाखा तुल्सीपुरमा थुनामा राखिएको अवस्थामा निजहरूको आफन्तहरूसित मिति २०५९।२।३ गतेसम्म कारागारमा भेटघाट भएको देखियो । तत्पश्चात् हालसम्म दुवैजना कारागारबाट बेपत्ता रहेको भन्ने आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनबाट देखियो । निजहरू गीता घर्तीमगर र नन्द केसीको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई जनही रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२५ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.१०६ अनुसन्धान ९७३। नेपालगञ्ज, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ५६, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
६२४	कर्णबहादुर थारू, नौवस्ता-८, बाँके		"जिल्ला बाँके नौवस्ता गाविस वार्ड नं. ८ बस्ने कर्णबहादुर थारूलाई मिति २०५९।४।२९ गते चिसापानी व्यारेक बाँकेबाट आएका नेपाली सेनाका सुरक्षाकर्मीले घरैबाट पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेकाले निजको स्थिति सार्वजनिक गर्न पहल गरी पाउँ भनी मिति २०५९।५।३ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज कर्णबहादुर थारूलाई मिति २०५९।४।२९ गते चिसापानी व्यारेबाट आएका क्याप्टेन रमेश स्वाँरसहितको सुरक्षाकर्मीको टोलीले घरैबाट पक्राउ गरी चिसापानी व्यारेकमा लगी तहाँबाट हालसम्म बेपत्ता पारेको देखियो । निज कर्णबहादुर थारूको हालसम्म स्थिति अज्ञात	आयोगकोच.नं.९९ अनुसन्धान ७१। नेपालगञ्ज, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. ५७, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२०	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२२ मा निर्णय भएको ।	लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
६२५	फुलराज चौधरी र राजबहादुर चौधरी, बाँके, नौवस्ता गाविस वार्ड नं. ८		"जिल्ला बाँके नौवस्ता गाविस वार्ड नं. ८ बस्ने फुलराज चौधरी र राजबहादुर चौधरीलाई मिति २०५९।५।१३ गते चिसापानी व्यारेक बाँकेबाट आएका गणपति अजीत थापा समेत रहेको नेपाली सेनाका सुरक्षाकर्मीले घरमा सुतिरहेको अवस्थामा पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेकाले निजहरूको स्थिति सार्वजनिक गरी पाउँ भनी मिति २०६२।१०।२७ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निजहरू फुलराज चौधरी र राजबहादुर चौधरीलाई मिति २०५९।५।१३ गते चिसापानी व्यारेकबाट आएका गणपति अजीत थापा र रमेश स्वाँरले घरमा सुतिरहेको समयमा पक्राउ गरी चिसापानी व्यारेकमा लगी तहाँबाट हालसम्म बेपत्ता पारेको देखियो । निजहरू फुलराज चौधरी र राजबहादुर चौधरीको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई जनही रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२२ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.१०२ अनुसन्धान ६७७। नेपालगञ्ज, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ५८, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

							थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६२६	जनकप्रसाद उपाध्याय, डेउडाकला-३, बर्दिया		"जिल्ला बर्दिया डेउडाकला गाविस ३ खैरेनीटोल बस्ने जनकप्रसाद उपाध्यायलाई मिति २०५९।३।४ गते सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेको भनी मिति २०६२।११।२७ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज जनकप्रसाद उपाध्यायलाई मिति २०५९।३।४ गते रातीको समयमा नेपाली सेना रम्भापुर ब्यारेकबाट आएका सुरक्षाकर्मीहरूले घरैबाट पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेको देखियो । निज उपाध्यायको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२५ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.१०८ अनुसन्धान ७५४। नेपालगञ्ज, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ५९, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्ने 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
६२७	डोरबहादुर वली, धवाङ- ८, रोल्पा		"जिल्ला रोल्पा धवाङ- ८ बस्ने निवर्तमान जिल्ला विकास समितिका क्षेत्रीय सदस्य खिमलाल वलीका छोरा डोरबहादुर वलीलाई मिति २०६०।६।८ गते तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी लगेकाले निजको रिहाईका लागि पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६०।७।२४ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज डोरबहादुर वलीलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू धवाङ गाविस ८ बस्ने प्रज्वल भन्ने कैले रोका र ऐ. वडा नं. ७ बस्ने विश्लेषण भन्ने धनबहादुर थापाले मिति २०६०।६।८ गते घरैबाट अपहरण गरी लगेकोमा मिति २०६१।२।२३ गते हत्या गरेको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू धवाङ गाविस ८ बस्ने प्रज्वल भन्ने कैले रोका र ऐ. वडा नं. ७ बस्ने विश्लेषण भन्ने धनबहादुर थापालाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये रू. पचहत्तर हजार क्षतिपूर्ति वापत रकम मृतकका आफन्तले बुझिसकेको भनी जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रोल्पाको मिति २०६४।१२।१ गतेको पत्रबाट देखिँदा सो रकम कट्टा गरी सिफारिस भए बमोजिम क्षतिपूर्तिका बाँकी रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१२ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.१०४ अनुसन्धान १० ९६, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६०, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६२८	अमरप्रसाद आचार्य,मोतीपुर-१, बर्दिया		"जिल्ला बर्दिया मोतीपुर गाविस १ हावापुर बस्ने अमरप्रसाद आचार्यलाई मिति २०६१।९।१८ गते सशस्त्र प्रहरीका सुरक्षाकर्मीहरूले गोली हानी घाइते बनाएको हुँदा घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।३।७ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज अमरप्रसाद आचार्यलाई सशस्त्र प्रहरीका सुरक्षाकर्मीबाट चलाइएको गोली लागी घाइते भएको । निजको भेरी अञ्चल अस्पतालमा उपचार भएको र उपचारको क्रममा निजको १५०००।- खर्च भएको । हालसम्म निजले कहीँ कतैबाट क्षतिपूर्ति नपाएको भन्ने देखिँदा निजको उपचार गर्दा लागेको रू. १५०००। क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२२ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.९८ अनुसन्धान ९००, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६१, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. १५ हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

६२९	जीतबहादुर पुन र चन्द्रबहादुर विक, कोहलपुर-४, बाँके		"जिल्ला बाँके कोहलपुर ४ मुसुरीखेत बस्ने जीतबहादुर पुन र चन्द्रबहादुर विकलाई मिति २०५९।१।२९ गते सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेकाले निजहरूको स्थिति सार्वजनिक गरी पाउँ भनी मिति २०६२।९।१५ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निजहरू जीतबहादुर पुन र चन्द्रबहादुर विकलाई मिति २०५९।१।२९ गते ईलाका प्रहरी कार्यालय, कोहलपुरका इन्चार्ज प्रहरी निरीक्षक धर्मराज सुनार र गोविन्द थपलिया समेत रहेको प्रहरी टोलीले पक्राउ गरी ईलाका प्रहरी कार्यालय, कोहलपुरमा थुनामा राखी तत्पश्चात् हालसम्म बेपत्ता पारेको देखियो । निजहरू जीतबहादुर पुन र चन्द्रबहादुर विकको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई जनही रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२२ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.१०० अनुसन्धान ७०८।नेपालगञ्ज, मिति२०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६२, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
६३०	विजय भण्डारी, थारमारे-७, सल्यान		"जिल्ला सल्यान थारमारे गाविस ७ बस्ने वर्ष २० को विजय भण्डारीलाई मिति २०५६।४।१३ गते प्रहरी सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेकाले निजको स्थिति सार्वजनिक गर्न पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६३।७।१३ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज विजय भण्डारीलाई मिति २०५६।४।१३ गते एसएलसीको सर्टिफिकेट लिन जनकल्याण उच्च माबिमा गएको अवस्थामा तत्कालीन सल्यान थारमारे प्रहरी चौकीका इन्चार्ज अभी के.सी.को नेतृत्व तथा निर्देशनमा सादा पोशाकमा आएका प्रहरी सुरक्षाकर्मीले विद्यालय हाताबाटै पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेको देखियो । निज भण्डारीको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२२ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.१०१ अनुसन्धान	यस कार्यालयको च.नं. ६३, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
६३१	घोगुवा थारू भन्ने दशराम थारू, बर्दिया		"जिल्ला बर्दिया बगनाह गाविस, वडा नं. ६ तकिया बस्ने घोगुवा थारू भन्ने दशराम थारूलाई मिति २०५८।९।३ गते बिहान ६ बजे सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म निजको अवस्था सार्वजनिक नगरेकाले स्थिति सार्वजनिक गराई पाउँ भनी २०६४।६।२७ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज घोगुवा थारू भन्ने दशराम थारूलाई मिति २०५८।९।३ गते मोतिपुर गाविस अन्तर्गत दक्षिणभकारीमा पर्ने नयाँबस्तीबाट पक्राउ गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बर्दियाको हिरासतमा राखिएको । त्यसपछि जिल्ला कारागार शाखा, बर्दियामा मिति २०५९।१।१९ गतेसम्म थुनामा राखी जिल्ला प्रहरी कार्यालय बर्दियाका तत्कालीन इन्सपेक्टर गणेशविक्रम शाह र मुद्दा फाँटका नायव निरीक्षक नेत्रप्रसाद पोखेल समेतका सुरक्षाकर्मीको संलग्नतामा कारागार शाखा बर्दियाबाट बेपत्ता पारी हालसम्म निजको स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।३ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.८० अनुसन्धान १६४२, मिति २०६९।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६४, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

							मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६३२	सेते वली, धवाङ गाविस, वडा नं. ७, रोल्पा		"रोल्पा जिल्ला धवाङ गाविस, वडा नं. ७ भनभनेका सेते वलीलाई मिति २०५७।७।४ गते घरमै बसिरहेको अवस्थामा प्रहरीले गोली हानी हत्या गरेकाले दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६४।६।१५ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज सेते वलीलाई प्रहरीले पक्राउ गरी नियन्त्रणमा लिन सकिने अवस्था रहँदा-रहँदै गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।३ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.८७ अनुसन्धान १४५, मिति २०६९।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६५, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६३३	शिवप्रसाद थारू, बगनाह गाविस-३, बर्दिया		"बर्दिया जिल्ला बगनाह गाविस-३ मिरचहिया निवासी स्थानीय बखतपुर सामुदायिक बनको चौकीदार मुक्त कमैया २८ वर्षीय शिवप्रसाद थारूलाई मिति २०६१।३।२७ गते बन चौकीदारी गर्न गएको अवस्थामा सुरक्षा फौजले गोली हानी हत्या गरेकाले दोषी उपर कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी २०६१।३।३१ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज शिवप्रसाद थारूलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेपछि कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३)	आयोगकोच.नं.८८ अनुसन्धान १९२८, मिति २०६९।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६६, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।३ मा निर्णय भएको ।				र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
६३४	रामबहादुर बुढा, हर्कबहादुर बुढा, हस्तबहादुर बुढा, भावल बुढा, खडगबहादुर बुढा, पूर्णबहादुर घर्ती, दह-२, टसी दमाई, गर्खाकोट-९ र हर्क रावत, गर्खाकोट-९ गरी जम्मा ८ जना, जाजरकोट		"जाजरकोट जिल्ला दह गाविस २ जुर्क बस्ने रामबहादुर बुढा, हर्कबहादुर बुढा, हस्तबहादुर बुढा, भावल बुढा, खडगबहादुर बुढा, पूर्णबहादुर घर्ती, ऐ. गर्खाकोट गाविस ९ बस्ने टसी दमाई र ऐ.ऐ. वडा नं. ७ का हर्क रावत गरी जम्मा ८ जनालाई मिति २०५५।३।३ गते सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६५।७।२५ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट इलाका प्रहरी चौकी गर्खाकोटबाट गएका करिब १०० जनाको सङ्ख्यामा रहेका प्रहरी सुरक्षाकर्मीहरूले हर्कबहादुर बुढा, रामबहादुर बुढा, हस्तबहादुर बुढा, भावल बुढा, खड्गबहादुर बुढा, पूर्णबहादुर घर्ती, टसी दमाई र हर्क रावतलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीको आरोपमा पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेका व्यक्तिहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा सबै व्यक्तिहरूको हात पछाडि बाँधी आफूसँगै हिडाई कोर्ताङ गाविसको साँधलाग्ने लेकमा लगी गोली हानी सामूहिक गैरन्यायिक हत्या गरेकोले निजहरूको बाँच्न पाउने मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी ईलाका प्रहरी चौकी गर्खाकोटका प्रहरी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकहरूका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२५ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.११२ अनुसन्धान १८६८का नेपालगञ्ज, मिति २०६९।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६७, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६३५	नेत्रपाणि सुवेदी, कास्कीकोट-४, कास्की		"कास्की जिल्ला कास्कीकोट गाविस, वडा नं. ४ रईकर बस्ने वर्ष ४८ को नेत्रपाणि सुवेदीलाई २०६२।६३ को जनआन्दोलनको क्रममा मिति २०६३।१।५ गते पोखरा सभागृह चोकमा प्रहरीबाट कुटपिट भएकाले उपचारको लागि आवश्यक पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६८।३।१२ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा जनआन्दोलनको क्रममा प्रहरीको लाठी प्रहारबाट गम्भीर घाइते भई मेरूदण्डमा चोट लाग्न गई स्वदेश तथा छिमेकी मुलुक भारतमा समेत उपचार गराएको देखिन्छ । भारतको एपोलो अस्पतालबाट	आयोगको च.नं. १११ अनुसन्धान ४८८। पोखरा, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. ६८, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको

			अमेरिकामा उपचार हुन सक्ने भनी रिफर गरेको देखिन्छ । जनआन्दोलनको क्रममा प्रहरीको लाठीचार्जबाट घाइते भएका निजको स्वास्थ्यको अधिकार संरक्षणका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउन, सुविधा सम्पन्न ठाउँमा प्रभावकारी उपचारको व्यवस्था गर्न गराउन नेपाल सरकारबाट जे-जो गर्नुपर्ने आवश्यक पहल गर्न जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्कीको च.नं. १२७८९ मिति २०६८।३।२९ गतेको पत्रबाट समेत जानकारी गराएको देखियो । निजले हालसम्म कहीँ कतैबाट क्षतिपूर्ति रकम नपाएको देखिँदा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. एक लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन र उपयुक्त अस्पतालमा निजको उपचार गराइदिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२५ मा निर्णय भएको ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।				
६३६	रामईश्वर सहनी र शंकर सहनी, अचलगढ गाविस, सर्लाही		"सर्लाही जिल्ला अचलगढ गाविस, वडा नं. ५ निवासी रामईश्वर सहनी र ऐ.ऐ. वार्ड नं. ८ बस्ने शंकर सहनीलाई मिति २०६०।६।२५ गते सुदामा व्यारेकका प्रहरीहरूले पक्राउ गरी गोली हानी हत्या गरेको भनी मिति २०६०।१०।२९ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयले जानकारी गराएको, दोहोरो भिडन्त भएको भन्ने गृह मन्त्रालयको पत्रमा व्यहोरा उल्लेख भएको देखिन्छ । प्रहरी प्रधान कार्यालयले पनि दोहोरो भिडन्त भएको जानकारी गराए पनि चश्मदिद् व्यक्तिहरूको भनाइबाट दोहोरो भिडन्त भएको पुष्टि भएको देखिएन । प्रहरीले गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेका हुन् भनी बयानमा उल्लेख गरेको देखिन्छ । निजहरू रामईश्वर सहनी र शंकर सहनीलाई स्थानीय व्यक्तिहरूले तत्कालीन नेकपा माओवादीको आरोपमा नियन्त्रणमा लिई कुटपिट गरी प्रहरी समक्ष बुझाएको र प्रहरीले निजहरूलाई हिरासतमा राखी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजहरूको बाँच्न पाउने मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकद्वयका कानून बमोजिमका हकवालाहरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१२ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.११० अनुसन्धान १४४६।१४४७, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६९, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६३७	शिक्षक सगुनलाल चौधरी, धधवार-८, बर्दिया		"जिल्ला बर्दिया धधवार गाविस ८ बस्ने जनसेवा माविका शिक्षक सगुनलाल चौधरीलाई मिति २०५८।९।१२ गते चिसापानी व्यारेकका तत्कालीन क्याप्टेन रमेश स्वाँरको टोलीले पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेको भनी मिति २०६३।३।२१ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज शिक्षक सगुनलाल चौधरीलाई मिति २०५८।९।१२ गते चिसापानी व्यारेकका तत्कालीन क्याप्टेन रमेश स्वाँरको टोलीले पक्राउ गरी मिति २०५८।१२।२२ सम्म भिमकाली गुल्म चिसापानी व्यारेकमा हिरासतमा राखिएको तत्पश्चात् कुनै जानकारी नदिई बेपत्ता पारेको देखियो । निज चौधरीको हालसम्म	आयोगकोच.नं.११३ अनुसन्धान ९४३।नेपालगञ्ज, मिति२०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ७१, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२०	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाखका अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।२५ मा निर्णय भएको ।		कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
६३८	युवराज शर्मा, हेकुली-४, दाङ		"दाङ जिल्ला हेकुली गाविस, वडा नं. ४ मौली बस्ने युवराज शर्मालाई मिति २०५८।१०।१५ गते राति तत्कालीन नेकपा माओवादीका समूहले अपहरण गरी लगेकोमा हालसम्म स्थिति पत्ता नलागेकाले खोजतलास गरी पाउँ भनी मिति २०६३।३।७ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज युवराज शर्मालाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू जनअदालत प्रमुख रामबहादुर थापा (सुन्दर), वकिल भिमबहादुर चौधरी (भिम) तथा तत्कालीन पार्टीको नाम जेहेन्दार नाम गरेका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी लगेकोमा निज युवराज शर्माको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१२ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं.१०९ अनुसन्धान ६१३।१०४, मिति २०६९।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ७०, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

							थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६३९	शोभित बुढाथोकी, शान्ति सेवा गृह, गौशाला, काठमाडौँ		"शान्ति सेवा गृहमा आश्रित रुपमा रहेका शोभित बुढाथोकीलाई मिति २०६३।४।२५ गते सोही गृहको इन्चार्जले कुटपिट गरी बेहोस बनाएकोले दोषीलाई कारवाही तथा पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।३।३२ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो। यसमा निज शोभित बुढाथोकीले रक्सी सेवन गरी होहल्ला गरेकाले होस्टेल इन्चार्ज नवराज खरेलले निजलाई कुटपिट गरेको आयोगको अनुगमन प्रतिवेदनबाट देखियो। शान्ति गृहमा आश्रित भई बसेका बिरामी शोभित बुढाथोकीलाई सम्झाइबुझाई गर्नुपर्नेमा कुटपिट गर्ने होस्टेल इन्चार्ज नवराज खरेललाई सचेत गराउन कारवाही अगाडि बढाउन तथा यस्ता सामाजिक सङ्घसंस्थाको नियमित अनुगमन गर्न गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१ मा निर्णय भएको।	आयोगकोच.नं.८६ अनुसन्धान ६५८, मिति २०६९।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ७२, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय	सामाजिक सङ्घसंस्थाको नियमित अनुगमन गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाइएको ।		आंशिक
६४०	जमुना सिंह, हर्दिया गा.वि.स. वडा नं. ८, बारा		"बारा जिल्ला हर्दिया गा.वि.स. वडा नं. ८ बस्ने जमुना सिंहलाई मिति २०६४।५।१३ गते राति छिमेकी हितलाल सिंहको घरमा सुतिरहेको अवस्थामा प्रनाउ रणबहादुर रायमाझीको कमाण्डमा खटिएको सुरक्षाकर्मीहरूले पक्राउ गरी गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको अनुसन्धान गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ भनी मिति २०६४/६/३० गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । दोहोरो भिडन्तमा प्रहरीको कारवाहीमा निज जमुना सिंहलाई गोली लागी घाइते भई उपचारको क्रममा निजको मृत्यु भएको भन्ने प्रहरीको भनाइ पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन। बारा हर्दिया गाविस, वडा नं. २ स्थित चरमोहना टोलमा मिति २०६४/५/१३ गते प्रनाउ रणबहादुर रायमाझीको नेतृत्वमा प्रहरी टोली पुगी जमुना सिंहको घरमा खानतलासी गरी निज सिंहको छोरा र ज्वाइँलाई पक्राउ गरेको। त्यसपछि हितलाल महत्तोको घर खानतलासी गरी निज जमुना सिंह, नागेन्द्र पनिट र शशी भुषण सिंहलाई पक्राउ गरी नागेन्द्र पनिट र शशी भुषण सिंहलाई हितलाल महत्तोको घरमै राखी जमुना सिंहलाई हितलाल महत्तोको घर भन्दा पर लिएर गएको ५/१० मिनेटपछि गोलीको आवाज पड्केको सुनेको भनी प्रत्यक्षदर्शीको बयानबाट खुल्न आउँछ। निज जमुना सिंहको टाउकोमा गोली प्रवेश गर्दा बनेको आकार १.५ इन्चको बृताकार रहेको शव परीक्षण प्रतिवेदनबाट देखिन्छ। गोली टाढाबाट लागेको भए ठूलो आकार लिँदैन तर नजिकबाट लागेको हुनाले १.५ इन्चको वृत्ताकारको गोली प्रवेश बिन्दुले समेत निजको मृत्यु दोहोरो भिडन्तमा भएको पुष्टि हुने आधार देखिएन। प्रहरीले निजलाई पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुपर्नेमा सो नगरी गोली हानी हत्या गरेकाले निज जमुना सिंहको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो। घटनामा संलग्न प्रनाउ रणबहादुर रायमाझी, स.प्र.नि. श्यामबहादुर कार्की	आयोगकोच.नं.८५ अनुसन्धान ४२७५, मिति २०६९।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ७३, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय। रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			र प्रहरी उपरीक्षक श्यामबहादुर खत्रीलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न, पीडित परिवारको तर्फबाट प्रेमचन्द्र सिंहले हुलाकमार्फत् जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा पठाएको जाहेरी दर्ता गरी कारवाही अगाडि बढाउन तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाइ सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१ मा निर्णय भएको ।						
६४१	सरोजी सिंह, बमनगामा गापीन-५, सप्तरी, श्रीवती मण्डल, भोयल-३, धनुषा, निर्मला झा, मिठ्ठामोड पञ्चायत सितामढी, भारत, ललिता सिंह, महेशपुर पिप्रा-४, सिरहा, उषादेवी झा, लक्ष्मीपुरवगेवा-५, धनुषा, अमरिका पासवान,भरतपुर-२, धनुषा, महोत्तरी कारागार		"महोत्तरी, सप्तरी जिल्ला बमनगामा गापीन गाविस, वडा नं. ५ घर भई हाल कारागार शाखा कार्यालय, महोत्तरीमा रहेकी वर्ष ४५ की सरोजी सिंह, धनुषा जिल्ला भोयल गाविस, वडा नं. ३ महुवा घर भई हाल कारागार शाखा कार्यालय, महोत्तरीमा रहेकी वर्ष ६० की श्रीवती मण्डल, भारत सितामढी जिल्ला मिठ्ठामोड पञ्चायत टेल हनुमाननगर घर भई हाल कारागार शाखा कार्यालय, महोत्तरीमा रहेकी वर्ष ४५ की निर्मला झा, सिरहा जिल्ला महेशपुर पिप्रा गाविस, वडा नं. ४ पिप्रा घर भई हाल महोत्तरी कारागारमा रहेकी वर्ष ३७ की ललिता सिंह, धनुषा जिल्ला लक्ष्मीपुरवगेवा गाविस, वडा नं. ५ कुम्रौरा घर भई हाल महोत्तरी कारागारमा रहेकी वर्ष ३६ की उषा झा, धनुषा जिल्ला भरतपुर गाविस, वडा नं. २ वीरेन्द्रबजार घर भई हाल कारागार शाखा कार्यालय, महोत्तरीमा रहेकी वर्ष ३१ की अमरिका पासवानलाई कारागार कार्यालय, महोत्तरीमा मिति २०६८/१२/१० गते राति १० बजे महिला गृहमा महिला थुनुवाहरू बीच आपसी झडप हुँदा कारागारका जेलर शोभेन्द्र ठाकुर लगायत महिला प्रहरी समेतले अमानवीय तरिकाले कुटपिट गरी यातना दिएकोले घटनाका छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६८/१२/१५ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट कारागार प्रशासन प्रमुख जेलर शोभेन्द्र ठाकुर, कारागार सुरक्षा प्रमुख प्रनानि सत्यनारायण यादव, कारागार पियन नुनु पाण्डे, पुरूष चौकीदार विक्रु मिजारको सहयोगमा महिला प्रहरी जवानहरू हिराकुमारी चौधरी र भगवती राना मगरले महिला बन्दीहरू निर्मला झा, उषा झा, ललिता सिंह, सरोजी सिंह, श्रीवती मण्डल र अमरिका पासवानलाई पालैपालो मूलगेटमा ल्याई लठ्ठीले कम्मरदेखि पाइतालासम्मको भाग- पुठो, तिघ्रा, घुँडा, खुट्टामा पिट्ने कार्य गरी शारीरिक तथा मानसिक यातना दिई शरीरका विभिन्न भागमा नीलडाम समेत भएको देखियो । कारागारमा आदेशानुसार थुनामा रहेका कैदीहरूको ज्यूज्यान, आत्मसम्मानको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने सम्पूर्ण जिम्मेवारी कारागार प्रशासनकै हुन्छ । थुनामा रहेका कैदीहरूले आपसमा कुटपिट गरेको भए कानूनले निर्दिष्ट गरे अनुसार कानूनी कारवाही गर्नुको सट्टा निजहरूलाई शारीरिक र मानसिक यातना दिने अधिकार कारागार सुरक्षाका लागि खटिएका प्रहरी कर्मचारीलाई कानूनले प्रदान गरेको छैन । त्यसरी कुटपिट गर्ने प्रहरीले अनाधिकृत कार्य गरेकाले त्यसका लागि कुटपिट गर्ने प्रहरी व्यक्तिगत रूपमा जिम्मेवार हुन्छ । यसरी कुटपिट गरी यातना दिने महिला प्रहरीहरू हीराकुमारी चौधरी र भगवती राना मगर देखिन आएकाले निजहरूबाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १७ को उपदफा ७ बमोजिम पीडितहरूलाई जनही रू. १०,०००।- का दरले क्षतिपूर्ति रकम भराई दिन तथा कारागारमा थुनुवा बन्दीहरूबीच झै-झगडा हुन नदिने, झै- झगडा हुँदा मेलमिलापको वातावरण तयार गर्नुपर्नेमा सो नगरी कुटपिट गरी यातना दिने कार्यमा सहयोग गर्ने कारागार प्रशासन प्रमुख जेलर शोभेन्द्र ठाकुर, कारागार	आयोगकोच.नं.८४ अनुसन्धान २४, मिति २०६९।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ७४, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		आंशिक

			सुरक्षा प्रमुख प्रनानि सत्यनारायण यादव, कारागार पियन नुनु पाण्डेलाई विभागीय कारवाही गर्न र पुरूष चौकीदार विक्रु मिजारलाई सचेत गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१ मा निर्णय भएको ।					
६४२	मिना घर्तीमगर, खुमेल-६, रोल्पा		"जिल्ला रोल्पा खुमेल गाविस, वडा नं. ६ घर भई तुल्सीपुर कारागार शाखा, दाङ्गमा नजरबन्दमा रहेकी १७ वर्षीया मिना घर्तीमगरले सुरक्षाकर्मीको दुर्व्यवहार र यातनाका कारण कारागारभित्रै शरीरमा मट्टितेल खनाई आत्महत्या गर्ने प्रयास गरेको र उपचारको क्रममा मिति २०६२।१२।३ गते भेरी अञ्चल अस्पतालमा मृत्यु भएको भनी समाचार प्रकाशित भएको घटनाको सम्बन्धमा आयोगको ध्यानाकर्षण भई आयोगले आफ्नै सक्रियतामा मिति २०६२।१२।३ गते उजुरी ग्रहण गरी कारवाही अगाडि बढाइएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज मिना घर्तीमगरले मिति २०६२।११।१४ गते रातीको समयमा आफ्नो शरीरमा मट्टितेल खन्याई आत्महत्या गर्ने प्रयास गरेकी । नेपालगञ्ज भेरी अञ्चल अस्पतालमा मिति २०६२।१२।३ गते उपचारको क्रममा मृत्यु भएको देखियो । उमेर नपुगेको नाबालकलाई बालसुधार गृहमा राख्ने, कारागारमा शारीरिक वा मानसिक यातना दिन नहुने, कारागारभित्र रहेका सबैको जीवन रक्षा गर्ने अभिभारा कारागार प्रशासनकै भएकोले त्यसतर्फ लापरवाही भएको देखिँदा कारागार प्रशासकलाई सचेत गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।३ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.८९ अनुसन्धान ७७५, मिति २०६९।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ७५, मिति २०६९।४।३२ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		आंशिक
६४३	फुलभारी मुखिया, मुखियापट्टी मुसहरनिया गाविस, वडा नं. २, धनुषा		"धनुषा जिल्ला मुखियापट्टी मुसहरनिया गाविस, वडा नं. २ बस्ने ४१ वर्षीय फुलभारी मुखियालाई मिति २०६८।६।१९ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धनुषाका प्रहरीले गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६८।६।२६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा फुलभारी मुखियासँग मिति २०६८।६।१६ गते असई जयनारायण यादवको कमाण्डमा खटिएको प्रहरी टोलीले दशैं खर्च भनी १०,००० रूपैयाँ मागेको नदिएमा मार्ने धम्की समेत दिएको भनी प्रत्यक्षदर्शीको भनाइबाट देखियो । निज फुलभारी मुखियालाई मिति २०६८।६।१९ गते प्रहरी चौकी मुसहरनियाका प्रहरीहरूले पक्राउ गरी मोटरसाइकलमा राखी प्रहरी चौकी लैजाँदै गर्दा निज मुखियाले मोटरसाइकल धकेली भाग्न लाग्दा रोक भन्दा नरोकेकोले गोली हानी घाइते बनाएको र उपचारका लागि अस्पताल लैजाने क्रममा	आयोगकोच.नं.८१ अनुसन्धान १२, मिति २०६९।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ७९, मिति २०६९।५।५ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			मृत्यु भएको भन्ने प्रहरीको भनाइ पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । किनभने प्रहरीहरूको नियन्त्रणमा हतकडी लगाइएको अवस्थामा रहेको व्यक्ति भाग्न सक्ने अवस्था रहँदैन । प्र.स.नि. जयनारायण यादवले घाइते भएका प्रहरी जवान उपेन्द्र यादवलाई उपचारको लागि जिल्ला प्रहरी कार्यालयबाट गाडी झिकाएको तर घाइते अवस्थामा रहेका फुलभारी मुखियालाई सोही गाडीमा पठाउन सक्ने विद्यमान अवस्था हुँदाहुँदै उपचारको लागि समेत पठाएको देखिएन । निज फुलभारी मुखियालाई प्रहरीले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी हत्या गरेको देखिँदा घटनामा संलग्न प्रहरी चौकी मुसहरनियाका प्र.स.नि. जयनारायण यादवलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न, प्र.ज. उपेन्द्र यादव र प्र.ज. रामदिनेश यादवलाई विभागीय कारवाही गर्न, प्रहरी जवानहरू दिनेश साह र दिलिप साफीलाई सचेत गराउन, त्यस्तै आयोगको अनुसन्धान कार्यमा असहयोग गर्ने प्र.ना.उ. टेकबहादुर गुरूङ्गलाई विभागीय कारवाही गर्न तथा मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१ मा निर्णय भएको ।				र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६४४	अमरिकाप्रसाद यादव, गम्हरिया-३, पर्सा		"पर्सा जिल्ला गम्हरिया गाविस, वडा नं. ३ बस्ने वर्ष ४५ को अमरिकाप्रसाद यादवलाई मिति २०६८/०३/२४ गते महुवन प्रहरी चौकीबाट आएका प्रहरीले पक्राउ गरी चौकीमा लगी चौकीका असई गोविन्द कुशवाहाले चरम यातना दिने काम गरेको । सोही दिन राति उक्त चौकीबाट ईलाका प्रहरी कार्यालय, पोखरियाका इन्चार्ज प्रहरी निरीक्षक सन्तु जयसवालले आफ्नो गाडीमा हाली आफू कार्यरत रहेको ईप्रकामा लगी बास, प्लाष्टिकको लठ्ठी, बुट र हातले शरीरको विभिन्न भागमा कुटपिट गरी अमानवीय यातना दिने काम गरे । सोही राति १.३० बजे जिल्ला प्रहरी कार्यालय, पर्सा पुऱ्याएपछि यातना नदिई मिति २०६८/३/२६ गते रिहा गरिएकाले निजलाई पक्राउ गरी अमानवीय यातना दिने प्रहरी महुवन चौकी पर्साका इन्चार्ज असई गोविन्द कुशवाह र इलाका प्रहरी कार्यालय, पोखरियाका प्रहरी निरीक्षक सन्तु जयसवाललाई कारवाही गरी पीडितलाई क्षतिपूर्ति दिलाई भराई पाउँ भनी मिति २०६८।४।११ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज अमरिका राउत अहिरलाई मिति २०६८।३।२४ गते मधुवन चौकी इन्चार्ज प्रहरी सहायक निरीक्षक गोविन्द महत्तो कोइरीले साविति बयान गराई गलत सूचना संकलन गरी गैरकानूनी उद्देश्य पूर्ति गर्न पक्राउ गरी चौकीको हिरासत कक्षमा थुनामा राखी शारीरिक तथा मानसिक यातना दिई अपमानजक व्यवहार गरेको देखियो । ईलाका प्रहरी कार्यालय, पोखरीयाका इन्चार्ज प्रहरी निरीक्षक सन्तु जयसवालले यातना दिएको आधार प्रमाण देखिएन । यातना दिने कार्य गर्ने तत्कालीन महुवन प्रहरी चौकीका इन्चार्ज प्रसनि गोविन्द महत्तो कोइरीबाट राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १७ को उपदफा ७ बमोजिम पीडितलाई रू. १०,०००।- क्षतिपूर्ति रकम भराई दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१ मा निर्णय भएको ।	आयोगकोच.नं.८२ अनुसन्धान १, मिति २०६९।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ८१, मिति २०६९।५।५ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको
६४५	मदन यादव, मखनाहा-८, धनुषा		"धनुषा जिल्ला मखनाहा गाविस, वडा नं. ८ मटही बस्ने वर्ष २७ का मदन यादवलाई मिति २०६७।३।२० गते जिप्रका धनुषाको मातहतको कार्यालय ईलाका प्रहरी कार्यालय सबैलाबाट खटिगएको प्रहरी टोलीले पक्राउ गरी सोही गाविसमा पर्ने बालुवाधार नदीमा लगी गोली हानी हत्या गरेको भन्ने घटनाको सम्बन्धमा आयोगले आफ्नै सक्रियतामा	आयोगकोच.नं.८३ अनुसन्धान २, मिति २०६९।४।१६	यस कार्यालयको च.नं. ८०, मिति २०६९।५।५ बाट गृह मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख	आंशिक

			मिति २०६७।३।२३ गते उजुरी दर्ता गरी कारवाही अगाडि बढाएको देखियो । यसमा मिति २०६७।३।२० गते धनुषा मखनाहा गाविस, वडा नं. ८ बस्ने मदन यादवको घर प्रहरी टोलीले घेरी घरमा प्रवेश गरी बिना पक्राउ पूर्जि निजलाई समाती गाडीमा राखी लगेको कुरा चश्मदिद् साक्षीहरूको बयानबाट पुष्टि भएको छ । बलेरो जीप बालुवाहरी जाने सडकमा पुगी गाडी रोकी आफ्नो हिरासतमा रहेको मदन यादवलाई गाडीबाट बाहिर निकाली कुटपिट गरी प्रनि रमेशबहादुर सिंहले दिएको आदेशानुसार प्रनानि कुमारराज पौडेलले निजकबाट नै मदन यादवको दाहिने खुट्टामा गोली हानी घाइते बनाएको कुरा गोली लागेको ठाउँ गन पाउडरबाट कालो भएबाट पुष्टि हुन्छ । घाइते बनाई गाडीमा राखी जनकपुर अञ्चल अस्पतालमा ल्याएको । अत्याधिक रगत श्रावका कारण निज मदन यादवको मृत्यु हुन गएको कुरा पोष्टमार्टम रिपोर्ट र चश्मदिद गवाहहरूको बयानबाट पुष्टि भएको देखियो । सबैला इलाका प्रहरी कार्यालय, धनुषाबाट प्रनि रमेशबहादुर सिंहको नेतृत्वमा खटिगएको प्रहरी टोलीले निज यादवलाई पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी ढिलो गरी उपचारको लागि लग्दा अत्यधिक रक्त श्रावको कारण मृत्यु हुन गएकोले निजको बाँच्न पाउने अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न सबैला ईलाका प्रहरी कार्यालय, धनुषाका प्रनि रमेशबहादुर सिंहले गोली हान्ने आदेश दिने र निजको गैरकानूनी आदेशलाई मानि गोली हान्ने प्रनानि कुमारराज पौडेललाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) अनुसार रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।२।१ मा निर्णय भएको ।	बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
६४६	हरिशंकर भण्डारी, मैलुङ्ग-७, दोलखा		"जिल्ला दोलखा मेलुङ्ग गाविस, वडा नं. ७ बस्ने हरिशंकर भण्डारीलाई मिति २०६०।८।३ गते घरमा बसिरहेको अवस्थामा सुरक्षाकर्मीले गोली हानी हत्या गरेकाले दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६०।८।२९ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा निज हरिशंकर भण्डारीको दोहोरो भिडन्तमा परी मृत्यु भएको भन्ने प्रहरी प्रधान कार्यालय, मानव अधिकार इकाई तथा गृह मन्त्रालय, शान्ति सुरक्षा शाखाले उपलव्ध गराएको जानकारी पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । निज हरिशंकर भण्डारीलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुपर्नेमा सो नगरी सुरक्षाकर्मीले निजलाई पक्राउ गर्न सक्ने विद्यमान अवस्था हुँदा-हुँदै गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोलखाका तत्कालीन शेरगणका प्रमुख तथा अन्य सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, दोलखाका तत्कालीन प्रमुखलाई उक्त घटनासँग सम्बन्धित कागजात तथा मुचुल्काहरू कानून बमोजिम तयार गर्नुपर्ने कार्यहरू गरेको नदेखिएकाले सचेत गराउन, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, दोलखाका तत्कालीन प्रमुख जिल्ला अधिकारी चण्डेश्वर आचार्यले उक्त घटनाको बारेमा अनुसन्धानका लागि तद्रूकता देखाउनुपर्नेमा सो नगरेकाले सचेत गराउन र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२८ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २८० अनुसन्धान ८९७।१२५५। २६६।केका., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०२, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६४७	गणेशकुमार श्रेष्ठ, साँघुटार-१, रामेछाप		"जिल्ला रामेछाप साँघुटार गाविस, वडा नं. १ बस्ने गणेशकुमार श्रेष्ठलाई मिति २०५९।८।६ गते धान काटिरहेको अवस्थामा नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।६।७ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज गणेशकुमार श्रेष्ठलाई मिति २०५९।८।६ गते नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले हत्या गरेको, मृतकका आफन्तले १,५०,०००।- बुझिसकेको देखियो । निज श्रेष्ठको तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताबाट हत्या भएको देखिँदा घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये १,५०,०००।- हजार क्षतिपूर्ति वापत रकम मृतकका आफन्तले बुझिसकेको भन्ने देखिँदा सो कट्टा गरी बाँकी रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२८ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २७९ अनुसन्धान ३८४८। ९८०।२५९।केका., मिति२०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको । आयोगको च.नं. ३० अनुसन्धान महाशाखा ३८४८। ९८०।२५९।केका., मिति २०७०।४।८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि ताकेता भएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०३, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६४८	केशरबहादुर बस्नेत, बर्दिया र शालिकराम अर्याल, रुपन्देही		"जिल्ला बर्दिया नेउलापुर गाविस, वडा नं. ४ घर भई सामुदायिक जागरण स्वास्थ्य केन्द्र भुरीगाउँ बजारमा लेखापालको काम गर्ने केशरबहादुर बस्नेत र जिल्ला रूपन्देही मोतिपुर गाविस, वडा नं. ८ रानीवारी घर भई जिल्ला बर्दिया नेउलापुर गाविस भुरीगाउँ बजारमा हार्डवयरको पसल गरी बस्ने शालिकराम अर्याललाई मिति २०५८।११।२७ गते तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले पक्राउ गरी लगेकोमा हालसम्म स्थिति सार्वजनिक नगरेकाले अवस्थाको बारेमा जानकारी लिई रिहाईका लागि पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६१।४।३० र मिति २०६४।१०।१३ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज केशरबहादुर बस्नेत र शालिकराम अर्याललाई तत्कालीन ठाकुरारमा कार्यरत बरख गुल्म, नेपाली सेनाका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी लगेको र केशरबहादुर बस्नेतलाई गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको र शालिकराम अर्यालको	आयोगको च.नं. २७८ अनुसन्धान ३६२।बुटवल १६३, मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०४, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

			स्थिति सार्वजनिक नगरी बेपत्ता पारेको देखियो । आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको केशरबहादुर बस्नेतलाई गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको र शालिकराम अर्यालको स्थिति सार्वजनिक नगरी बेपत्ता पारेको देखियो । आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको केशरबहादुर बस्नेतलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने अधिकार उल्लंघन भएको देखियो । त्यस्तै शालिकराम अर्याललाई पक्राउ गरी आफ्नो जिम्मामा रहेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुपर्नेमा सो नगरी निजको स्थिति हालसम्म सार्वजनिक नगरी निजको अवस्था बेपत्ता रहेको पाइयो । घटनामा संलग्न ठाकुरद्वार व्यारेकका तत्कालीन प्रमुख लवकुमार रायमाझी, पक्राउ गर्न नेतृत्व गर्ने रमेश स्वाँर र अन्य सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न, मृतक केशरबहादुर बस्नेतको कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६३ को दफा १३(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन साथै निज शालिकराम अर्यालको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम अघि नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।				रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६४९	त्रिभुवन गिरी, मोतीपुर-७, बर्दिया		"जिल्ला बर्दिया मोतिपुर गाविस वार्ड नं. ७ बस्ने लक्ष्मण गिरीको छोरा वर्ष २४ को त्रिभुवन गिरीलाई मिति २०५८।९।३ गते बाँकेको कोहलपुरबाट प्रहरीले पक्राउ गरी बेपत्ता पारेको थियो । मिति २०५९।१।१९ गते जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बर्दियाको आदेशानुसार निजलाई छाडिएको भनिए पनि उक्त व्यहोरा झुठा भएको र निज गिरीलाई मिति २०५९।१।१९ गते कारागार शाखा बर्दियाबाट राति १२.०० बजे तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले लगेकाले घटनाको बारेमा बुझी उचित न्याय दिलाई पाउँ भनी मिति २०६०।५।१९ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज त्रिभुवन गिरीलाई मिति २०५८।९।३ गते थुनामुक्त गरेको भनिए तापनि कसको रोहवरमा छोडिएको भन्ने जानकारी नदिई निज गिरीलाई मिति २०५९।१।१९ गतेसम्म बर्दिया कारागारमा राखी तत्पश्चात् जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बर्दियामा ल्याई जिल्ला प्रहरी कार्यालयबाटै सोही राति निकाली गाडीमा राखी लगी बेपत्ता पारेको भन्ने देखियो । निज त्रिभुवन गिरीको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम अघि नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २७७ अनुसन्धान १६३।नेपालगञ्ज, मिति२०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०५, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६५०	हरिलाल चौधरी, खिमबहादुर पुन, उदयराम चौधरी, भिमबहादुर चौधरी, केदारनाथचौधरी, प्रेमबहादुर नेपाली, धनीराम चौधरी, छटकबहादुर चौधरी, दाङ, बेला गाविस		"दाङ्ग जिल्ला बेला गाविस दाङ्ग देउखुरी बस्ने हरिलाल चौधरी, खिमबहादुर पुन, उदयराम चौधरी, भिमबहादुर चौधरी, केदारनाथ चौधरी, प्रेमबहादुर नेपाली, धनीराम चौधरी, छटकबहादुर चौधरीलाई मिति २०५९।१।६ गते सोही जिल्लाको बेला गाविस, वडा नं. २ कटवेरूवा बस्ने जंजिरू चौधरीको घरको छाना बनाइरहेको बेला सुरक्षाकर्मीले गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६०।१।२२ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट छटकबहादुर चौधरीलाई सेनाले सोधपुछ गरी घटनास्थलमै गोली हानी हत्या गरी लाश त्यही छाडेर गएको । त्यस्तै अन्य व्यक्तिहरू १५ वर्षीय हरिलाल चौधरी, केदारनाथ चौधरी, उदयराम चौधरी, खिमबहादुर पुन, भिमबहादुर चौधरी, धनिराम चौधरी र प्रेमबहादुर नेपालीलाई पक्राउ गरी दाङ्ग घोराही जाने बाटो लक्ष्मीपुर गाविसको मसौट खोला निजकै बेलुका करिब ६-७ बजे प्रेमबहादुर नेपाली बाहेक ६ जनालाई गोली हानी हत्या गरी लाश त्यही छोडेर गई भोलिपल्ट दिउँसो सुरक्षाकर्मीहरू आई कलभर्टको खाडलमा हाली माथिबाट ढुंगाले पुरेको भन्ने प्रत्यक्षदर्शीहरूको भनाइ रहेको पाइयो । प्रेमबहादुर नेपालीलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ता देखाउन भनी केही समय आफ्नो नियन्त्रणमा राखी पछि कारागारमा राखिएकोमा गोबिया गाउँमा लगी हत्या गरेको भन्ने देखियो । छटकलाल चौधरीलाई सुरक्षाकर्मीले आफ्नो नियन्त्रणमा लिन सक्ने विद्यमान अवस्था हुँदाहुँदै गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको र अन्य व्यक्तिहरू हरिलाल चौधरी, केदारनाथ चौधरी, उदयराम चौधरी, खिमबहादुर पुन, भिमबहादुर चौधरी, धनिराम चौधरी, प्रेमबहादुर नेपालीलाई आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजहरूको बाँच्न पाउने मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन शाही नेपाली सेना, बरखगण, दाङ्गका गणपति र मार्नमा सहयोग गर्ने अन्य सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा उल्लिखित मृतकहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २७६ अनुसन्धान १४६।नेपालगञ्ज, मिति२०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०६, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६५१	रूपलाल थारू, खड्गबहादुर सापकोटा, हरिप्रसाद थारू,		"जिल्ला बर्दिया सूर्यपटुवा गाउँ विकास समिति वडा नं. ४ बस्ने रूपलाल थारू, ऐ. बस्ने खड्गबहादुर सापकोटा, ऐ. बस्ने हरिप्रसाद थारू, ऐ. बस्ने दुर्गबहादुर सापकोटालाई मिति २०५९।१।७ गते सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेकाले सत्यतथ्य पत्ता लगाई स्थिति सार्वजनिक गराई बेपत्ता पार्ने दोषीलाई कारवाही गरी पाउँ भनी मिति २०६४।६।२७	आयोगको च.नं. २६७ अनुसन्धान १६२०, २१, २२, २३।नेपालगञ्ज,	यस कार्यालयको च.नं. १०७, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको	पूर्ण

	दुर्गबहादुर सापकोटा, सूर्यपटुवा-४, बर्दिया		मा आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निजहरू रूपलाल थारू, खड्गबहादुर सापकोटा, हरिप्रसाद थारू, दुर्गबहादुर सापकोटालाई मिति २०५९।१।७ गते दिउँसो अन्दाजी ३:०० बजेको समयमा तत्कालीन ठाकुरद्वार व्यारेकबाट २ वटा गाडी तथा २ वटा मोटरसाइकलमा आएका नेपाली सेनाले घरैबाट पक्राउ गरी ठाकुरद्वार व्यारेकमा लगेर गएका र हालसम्म निजहरूको अवस्था सार्वजनिक नगरी बेपत्ता पारेको देखियो । निजहरू रूपलाल थारू, खड्गबहादुर सापकोटा, हरिप्रसाद थारू, दुर्गबहादुर सापकोटाको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई जनही रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत स्वरूप रकम अघि नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।	मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालय	व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
६५२	अमर हमाल, डाँडापराजुल-५, दैलेख		"दैलेख जिल्ला डाँडापराजुल वडा नं. ५ पाङ्कोट बस्ने अमर हमालको मिति २०६२।१०।८ गते लाकुरी गाविस ५ मा तत्कालीन शाही नेपाली सेना र सेनाले भिजिलान्तेको रुपमा नियुक्त गरेका स्थानीय व्यक्ति यमबहादुर शाही समेतले निज हमाललाई गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको अनुसन्धान गरी पाउँ भनी मिति २०६२।११।२ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०६२।९।२६ गते निज अमर हमाल घरमा बसिरहेको समयमा चारजना सादा पोशाकमा आएका मानिसहरूले घरबाट लाकुरी गाविस वार्ड नं. १ र ४ मा पर्ने माईपुजे डाँडामा लगी गोली हानी मारेको देखियो । आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकोले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न गोली हान्न आदेश दिने तत्कालीन दैलेखका भवानी बक्स गणको गणपति नयनसिंह दाहाल र आदेश मानी गोली हान्ने यमबहादुर शाही समेतलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २७० अनुसन्धान ७१६।नेपालगञ्ज, मिति२०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०८, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६५३	भगौतीप्रसाद थारू, राजकुमार थारू र पहारी थारू, शम्शेरगञ्ज-४, बाँके		"बाँके जिल्ला शम्शेरगञ्ज गाविस, वडा नं. ४ चन्नहवा बस्ने भगौतीप्रसाद थारू, ऐ. बस्ने राजकुमार थारू र ऐ. बस्ने पहारी थारूलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी बेपत्ता पारेको भनी मिति २०६४।२।१३ गते आयोगको आफ्नै सक्रियतामा निवेदन दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निजहरू भगौतीप्रसाद थारू, राजकुमार थारू र पहारी थारूलाई मिति २०५९।१।४ गते बिहान अन्दाजी ५/६ बजेको समयमा एउटा जिपमा सेनाको ड्रेसमा हतियारसहित रहेको १०/१२ जना सेनाहरूले घरैबाट पक्राउ गरी गाउँको चोकमा ल्याई रंवितलाचोकमा रहेका अन्य तीनओटा गाडी मगाई मदनचोकतर्फ लिएर गएको र हालसम्म निजहरूको अवस्था सार्वजनिक नगरी बेपत्ता पारेको देखियो । निजहरू भगौतीप्रसाद थारू, राजकुमार थारू र पहारी थारूको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई जनही रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत स्वरूप रकम अघि नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २७१ अनुसन्धान १४०६। नेपालगञ्ज, मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०९, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
६५४	कमलबहादुर तिरूवा, विन्ध्या वासिनी-८, दैलेख		"दैलेख जिल्ला विन्ध्यावासिनी गाविस ८ जुँफियाका वर्ष २२ का कमलबहादुर तिरूवालाई मिति २०६१।९।४ गते सुर्खेतबाट सशस्त्र प्रहरीमा भर्ती हुन गई आफ्नै घर फर्कने क्रममा रानीमत्ता बेशक्याम्पबाट पक्राउ गरेकोमा दैलेख भवानी बक्स गणमा परिवारले बुझ्न जाँदा त्यही व्यारेकमा छ भनेको, मिति २०६१।९।२८ गते परिवारले पुन: भेट्न जाँदा छैन भन्ने जानकारी दिएकाले निजको बारेमा जानकारी लिई परिवारलाई जानकारी उपलव्ध गराई	आयोगको च.नं. २७४ अनुसन्धान ४१५।नेपालगञ्ज, मिति२०६९।५।२४ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. ११०, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर	पूर्ण

			पाउँ भनी मिति २०६२।३।२४ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज कमलबहादुर तिरूवालाई मिति २०६१।९।४ गते दिनको ११.०० बजेको समयमा दैलेख फर्कने क्रममा दैलेखमा रहेको सिमामा रहेको नेपाली सेनाको रानीमत्ता सुरक्षा चेकपोष्टले पक्राउ गरी दैलेख स्थित तत्कालीन भवानी बक्स गणमा पठाई मिति २०६१।९।१० गतेसम्म उक्त गणमा राखी तत्पश्चात् निजलाई बेपत्ता पारेको देखियो । आफ्नो जिम्मामा रहेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुपर्नेमा सो नगरी निजको अवस्था सार्वजनिक नगरी निजको अवस्था हालसम्म बेपत्ता रहेको पाइयो । निज कमलबहादुर तिरूवाको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम अघि नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
६५५	सुरेशकुमार ओली, बानियाभार-१, बर्दिया		"जिल्ला बर्दिया बानियाभार गाविस वार्ड नं. १ जमुनी बस्ने सुरेशकुमार ओलीलाई मिति २०५९।९।७ गते सुरक्षाकर्मीहरूले पक्राउ गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय गुलरिया लिएर गएको, मिति २०५९।९।१९ गतेसम्म जिल्ला प्रहरी कार्यालय, गुलरियामा परिवारले भेट गरेको, पुस २२ गते परिवारले भेट्न जाँदा सूर्यपटुवा गाविसको जङ्गलमा पुस २१ गते दिउँसो ४:३० बजे माओवादी सेल्टर देखाउन लगेको बेला जङ्गलमा सुरक्षा फौजको घेरा तोडी भागेकोले १३ राउण्ड गोली चलाएको जिउँदो बाँचेको थाहा नभएको भनी प्रहरीले जानकारी गराएकोले घटनाको छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०५९।९।२९ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज सुरेश ओलीलाई मिति २०५९।९।७ गते इलाका प्रहरी कार्यालय, नेउलापुरका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बर्दिया हिरासतमा थुनामा राखिएको । उक्त हिरासतबाट मिति २०५९।९।२१ गते सर्च अप्रेशन कार्यको लागि निजलाई लिएर गएकोमा सुरक्षा फौजको घेरा तोडी भागेकोले १३ राउण्ड गोली फायर भएको । निज मरे या बाँचेको केही थाहाँ हुन नसकेको भनी जिल्ला प्रशासन कार्यालय, गुलरिया र जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बर्दियाको जानकारी पत्र देखियो । तत्कालीन प्रहरी प्रमुख एसपी रविप्रताप राणा, डिएसपी रणबहादुर गौतम र इन्सपेक्टर केदार कोइरालाले निज सुरेश ओलीलाई बेपत्ता पारी निजको अवस्था हालसम्म सार्वजनिक नगरी निजको अवस्था बेपत्ता नै रहेको देखियो । निजको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू.	आयोगको च.नं. २७५ अनुसन्धान १२५।नेपालगञ्ज, मिति२०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १११, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			१ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम अघि नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।				र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६५६	पदमबहादुर वली, बानियाभार-१, बर्दिया		"जिल्ला बर्दिया वानियाभार गाविस वार्ड नं. १ जमुनी बस्ने पदमबहादुर वलीलाई मिति २०५९।९।७ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बर्दिया प्रहरीले थुनामा राखी यातना दिएको भनी २०६३।२।१५ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज पदमबहादुर वली र निजको छोरा सुरेश वलीसहित निजहरूको मोटरसाइकल वा१२प९८१८ वाईविएक्स समेत पक्राउ गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बर्दियामा हिरासतमा पाँच दिन थुनामा राखी उक्त कार्यालयका तत्कालीन एसपी रविप्रताप राणा, डिएसपी रणबहादुर गौतम र इन्सपेक्टर केदार कोइरालाको प्रत्यक्ष संलग्नतामा कुटपिट गरी शारीरिक यातना दिएको र निजको छोरा सुरेश वलीलाई हालसम्म बेपत्ता पारेको, निजको मोटरसाइकल समेत फिर्ता नगरेको देखियो । यातना दिने कार्यमा संलग्न तत्कालीन एसपी रविप्रताप राणा, डिएसपी रणबहादुर गौतम र इन्सपेक्टर केदार कोईरालालाई विभागीय कारवाही गर्न, पीडित पदमबहादुर वलीलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १३ (३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, क्षतिपूर्ति निर्धारण नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. ५०,०००।- क्षतिपूर्ति वापत रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन, निजको मोटरसाइकल समेत फिर्ता गर्न गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २७२ अनुसन्धान ८५९।नेपालगञ्ज, मिति२०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११२, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका परिवारले रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति रकम पाइसकेको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
६५७	निरज यादव भनिने रमेश यादव, गुलरिया-२, बर्दिया		"जिल्ला बर्दिया गुलरिया नगरपालिका वार्ड नं. २ जैनपुर बस्ने शम्शेर यादवको छोरो वर्ष २० को निरज यादव भनिने रमेश यादवलाई मिति २०६१।७।१२ गते नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी बेपत्ता पारेको हुँदा निजको स्थिति सार्वजनिक गरी दोषी माथि कारवाही गरी पीडित परिवारलाई उचित क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ भनी मिति २०६३।७।२३ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज यादवलाई मोटरसाइकलसहित मिति २०६१।७।१२ गते तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ता लक्ष्मीराम यादव, प्रमोद खड्का, प्रतिभा, गुरूङ थरका एकजना र जीवनसहित ५ जनाले ताराताल-७ चौराहबाट अपहरण गरी लगेकोमा निजको स्थिति सार्वजनिक नगरी हालसम्म बेपत्ता पारेको देखियो । निज निरज यादव भनिने रमेश यादवको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम अघि नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध	आयोगको च.नं. २६९ अनुसन्धान ११००। नेपालगञ्ज, मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११३, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)'	पूर्ण

			गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।				रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
६५८	पिताम्वर लामिछाने, बागेश्वरी-२, बाँके		"जिल्ला बाँके बागेश्वरी गाउँ विकास समिति वडा नं. २ बस्ने वर्ष २९ का पिताम्वर लामिछानेलाई मिति २०६५।१२।२० गते अन्दाजी ६/७ बजेको समयमा इलाका प्रहरी कार्यालय, धनौलका प्रहरी निरीक्षक विनोद निरौला र प्रहरी नायव रासबहादुर थापासहितको टोलीले पक्राउ गरी कार्यालयमा लगी प्रहरी नायव निरीक्षक रासबहादुर थापाले बाँसको लठीले शरीरको विभिन्न भागमा कुटपिट गरी हिरासत कक्षमा राखी शारीरिक र मानसिक यातना दिएकाले दोषी सुरक्षाकर्मीलाई कारवाही तथा पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६५।१२।२३ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट जेठी श्रीमती छदाँछँदै पिताम्वर लामिछानेले दोस्रो विवाह गरेको आरोपमा निजलाई पक्राउ गरी प्रहरी कार्यालयको प्राङ्गणमा प्रहरी नायव निरीक्षक रासबहादुर थापाले बाँसको लठीले शरीरको विभिन्न भागमा कुटपिट गरी हिरासत कक्षमा लगी चरम शारीरिक यातना दिएको कुरा पुष्टि भएको देखिएकाले घटनामा संलग्न दोषी प्रहरीलाई कानून बमोजिम विभागीय कारवाही गर्न, पीडित पिताम्वर लामिछानेलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १३(३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. ५०,०००।- क्षतिपूर्ति वापत रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २७३ अनुसन्धान १९२६। नेपालगञ्ज, मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११५, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका परिवारले रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति रकम पाइसकेको भनी विवरण प्राप्त ।	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)' मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	पूर्ण
६५९	सरला अधिकारी, सुँगुरे-८, काभ्रेपलाञ्चोक (सरस्वती मा.वि., कक्षा १०)		"काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला सुँगुरे गाविस, वडा नं. ८ घर भई गोठपानी गाविसस्थित सरस्वती मा.वि.मा कक्षा १० मा अध्ययरत सरला अधिकारीलाई मिति २०५५।७।१२ गते ईलाका प्रहरी कार्यालय, कात्तिके देउराली गएको अवस्थामा पक्राउ गरी मिति २०५५।७।१९ गते बलात्कारपछि गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६४।२।६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज सरला अधिकारीलाई मिति २०५५।७।१२ गते इलाका प्रहरी कार्यालय, कात्तिके देउरालीमा कुमार चौलागाई र ताराचन्द्र चौलागाईलाई खाना लिएर गएको समयमा प्रहरीले पक्राउ गरी थुनामा राखी मिति २०५५।७।१९ गते धुसेनी शिवालयमा लगी गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखियो । प्रहरीले निज अधिकारीलाई पक्राउ गरी आफ्नो जिम्मामा रहेको व्यक्तिलाई कानून	आयोगको च.नं. २८१ अनुसन्धान ९१६।४१२३। २३७। के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखि आएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११६, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन प्रहरी निरीक्षक तेजबहादुर केसी तथा अन्य दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने " भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२८ मा निर्णय भएको ।				रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६६०	शालिकराम भुसाल, ठाकुरद्वारा-३, बर्दिया		"जिल्ला बर्दिया ठाकुरद्वारा गाविस वार्ड नं. ३ चिड्कैया बस्ने वर्ष ३४ को शालिकराम भुसाललाई मिति २०६३।१।७ गते नेपाली सेनाका सुरक्षाकर्मीले गोली हानी घाइते बनाएकाले न्याय दिलाई पाउँ भनी मिति २०६३।२।२३ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज शालिकराम भुसालको जनआन्दोलनको सिलसिलामा मिति २०६३।७।१ गते बर्दिया जिल्लाको गुलरियामा नेपाली सेनाका सुरक्षाकर्मीले चलाएको गोली लागी घाइते भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न, निज शालिकराम भुसालले कुनै क्षतिपूर्ति तथा राहत नपाएको भन्ने देखिँदा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. ५०,०००।- क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २६६ अनुसन्धान ८६८।नेपालगञ्ज, मिति२०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११८, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडित परिवारलाई रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडित परिवारलाई रु. ५० हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६६१	राजु पौडेल, भलुवाजोर-५, रामेछाप		"रामेछाप जिल्ला भलुवाजोर गाविस, वडा नं. ५ बस्ने राजु पौडेललाई मिति २०५९।१।१६ गते तत्कालीन नारायण दल गुल्म रामेछापबाट खटिई गएका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी गोली हानी हत्या गरेकाले छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।९।१६ गते आयोगमा उजुरी हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज राजु पौडेललाई मिति २०५९।१।१६ गते बारीमा मकै छरिरहेको अवस्थामा सादा पोशाकमा आएका हतियारसहितका व्यक्तिहरूले राजु कमरेड हामी सिन्धुलीबाट आएका कमाण्डरहरू हौं यतातिरको गतिविधि के छ भनी सोधेको, निजले कमरेड भनेको थाहा छैन भनी जवाफ दिएपछि निजलाई पक्राउ गरी कुटपिट गरी करिब २०० सय मिटर उकालोतर्फ रहेको कच्ची बाटोतर्फ लिएर गएको, बाटोमा ढुंगा, पेस्तोलको कुन्दाले कुटपिट गर्दै लिएर गएको अवस्थामा निज राजु पौडेल बेहोस भई ढलेपछि सेनाले बोकेर लिएर गएको, कच्ची सडकबाट करिब ५० मिटर उकालोमा रहेको सल्लाको रूखनेर लगी गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको । हत्यापश्चात् मृतकको हातमा बन्दुक, बम र तारहरू राखी फोटो खिचेको, स्थानीय व्यक्तिहरूलाई जबर्जस्ती	आयोगको च.नं. २८३ अनुसन्धान ३९४३।८६८।२८९०। के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२०, मिति २०६९।६।२ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । मृतकको आमालाई मिति २०६५।११।१ गते द्वन्द्वपीडित राहत रकम रू. एक लाख प्रदान गरिएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकवालालाई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

			बोलाई सहीछाप गराई लाश बुझ्न लगाएको, मृतकको आमालाई मिति २०६५।११।१ गते द्वन्द्वपीडित राहत रकम रू. एक लाख प्रदान गरिएको देखियो । नेपाली सेनाका सुरक्षाकर्मीले निज राजु पौडेललाई पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नारायण दल गुल्मका गणपति र अन्य सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न, घटनाको बारेमा प्रहरीलाई घटना भएको भोलिपल्टै जानकारी दिएको भनिए पनि प्रहरी कार्यालयले कुनै अनुसन्धान कार्य नगरेकाले तत्कालीन जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रामेछापका प्रहरी प्रमुखलाई सचेत गराउन र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२८ मा निर्णय भएको ।				रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६६२	लक्ष्मीप्रसाद पौडेल, ढुंगेसाँगु गाविस, वडा नं. ३, ताप्लेजुङ		"ताप्लेजुङ्ग जिल्ला ढुंगेसाँगु गाविस, वडा नं. ३ तेलावुङ्ग बस्ने वर्ष २६ को लक्ष्मीप्रसाद पौडेललाई मिति २०५९।८।६ गते राति १० बजे सोही गाविसको डाँडागाउँ स्कुलको क्षेत्रभित्र तत्कालीन नेकपा माओवादीद्वारा हत्या गरेकाले दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६२।२।२० गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०५९।८।६ गते लक्ष्मीप्रसाद पौडेलको घरमा नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू आई घरबाट नगदी जिन्सी सामानहरू लगेको, निज लक्ष्मीप्रसाद पौडेललाई घरबाट निकाली डाँडागाउँस्थित जनकल्याण नि.मा.वि.तर्फ लगी धारिलो हतियारले घाँटी काटेर हत्या गरेको, उक्त घटनाका जाहेरी मिति २०५९।८।८ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय, ताप्लेजुङ्गमा दर्ता भई घटनासँग सम्बन्धित मुचुल्का तथा कागजातहरू उक्त कार्यालयमा रहेको, मृतकका परिवारले जिल्ला प्रशासन कार्यालय, झापाबाट रू. ७५,०००।- राहत बुझिलिएको देखियो । निज लक्ष्मीप्रसाद पौडेलको तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताबाट हत्या भएको देखिँदा घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२८ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २८४ अनुसन्धान २९७४। ९०५।२४७। के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२१, मिति २०६९।६।२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६६३	राजकुमार उप्रेती, नाम्दु-१, दोलखा		"दोलखा जिल्ला नाम्दु गाविस, वडा नं. १ बस्ने राजकुमार उप्रेतीलाई मिति २०६१।५।२९ गते सोही गाविसको वडा नं. ८ स्थित कान्लेभीरमा नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले हत्या गरेकाले दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी	आयोगको च.नं. २८५ अनुसन्धान ३९४८।८६७।	यस कार्यालयको च.नं. १२२, मिति २०६९।६।२ बाट गृह	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			मिति २०६३।८।१६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज राजकुमार उप्रेती केही समय तत्कालीन नेकपा माओवादी पार्टीमा आबद्ध भई हिँडेको, मिति २०६१।५।२८ गते मासु लिन भनी नाम्दु बजारतर्फ गएको, मिति २०६१।५।२९ गते नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले नियन्त्रणमा लिई हत्या गरेको, मृतकका परिवारले जिल्ला प्रशासनबाट रू. १ लाख राहत रकम बुझेको समेत देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ता किरण दाहाल (टहलबहादुर दाहाल) तथा अन्य कार्यकर्ताको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न, घटनाको बारेमा प्रहरीलाई जानकारी दिएको भनिए पनि प्रहरी कार्यालयले कुनै अनुसन्धान कार्य नगरेकाले तत्कालीन जिल्ला प्रहरी कार्यालय, दोलखाका प्रहरी प्रमुखलाई सचेत गराउन र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२८ मा निर्णय भएको ।	२६४। के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको । आयोगको च.नं. ११०४ अनुसन्धान ३९४८।८६७। २६४। के.का., मिति २०७०।१।२४ बाट दोलखा हुनुपर्नेमा रामेछाप हुन गएकोले सच्याइएको भनी लेखिआएको ।	मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	
६६४	श्रीप्रसाद बनेम, ढुंगेसाँगु गाविस, वडा नं. २, ताप्लेजुङ		"जिल्ला ताप्लेजुङ्ग ढुंगेसाँगु गाविस, वडा नं. २ बस्ने श्रीप्रसाद बेनमलाई मिति २०५९।८।६ गते तत्कालीन नेकपा माओवादीद्वारा हत्या गरेको भन्ने विषयमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज श्रीप्रसाद बेनमको तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताबाट हत्या भएको देखिँदा घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२८ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २८६ अनुसन्धान २४७।के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२३, मिति २०६९।६।२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

							निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६६५	चन्द्रदत्त सुवेदी, मेघौली, चितवन		"चितवन जिल्ला मेघौली गाविस, वडा नं. ८, पर्शाढाप स्थायी बसोवास भई श्री आदर्श मावि दिव्यनगरका प्रधानाध्यापक चन्द्रदत्त सुवेदीलाई मिति २०५९।५।१८ गते दिउँसो १:३० बजेको समयमा नेकपा माओवादीका हतियारसहितका कार्यकर्ताहरूले विद्यालयको प्राङ्गणमा गई अपशब्द प्रयोग गर्दै शरीरका विभिन्न भागमा हतियारले कुटपिट गरी यातना दिएकाले दोषीलाई कारवाही गरी पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।११।६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज चन्द्रदत्त सुवेदीलाई नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताले विद्यालय जस्तो शान्ति क्षेत्रमा प्रवेश गरी सबै विद्यार्थीको अगाडि शिक्षकलाई अपशब्द बोली, कुटपिट गरेको अशोभनीय देखियो । यस्तो अमानवीय कार्य भएकाले निजको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएको देखिँदा घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित प्रधानाध्यापक चन्द्रदत्त सुवेदीलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. ३५,०००।- क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।४।३२ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २९० अनुसन्धान ३९९९।८४८। ५६९।के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२४, मिति २०६९।६।३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. ३५ हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितलाई रु. ३५ हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६६६	पारस पौडेल, धरमपुर, चितवन		"चितवन जिल्ला धरमपुर गाविस स्थायी घर भई ललितपुर टिकाथली बस्ने पारस पौडेललाई मिति २०६१।९।१९ गते तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताले सप्तगण्डकी मल्टिपल कलेज भरतपुरमा बिहानको सिफ्ट पढाई सकेर निस्कन लाग्दा मोटरसाइकलमा हालेर लिएर गई कलेजको ३ किमि पर लगी गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६२।१२।१४ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०६१। ९।१९ गते निज पारस पौडेललाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताले भरतपुर नगरपालिका ९ सदरपुरमा गोली हानी हत्या गरेको, घटनाको बारेमा जिल्ला प्रहरी कार्यालय चितवनमा मुद्दा दर्ता भई अनुसन्धान भइरहेको, नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार नेकपा माओवादीका नेता तथा कार्यकर्ता तथा आतङ्ककारी तथा विध्वंसात्मक कार्य (नियन्त्रण तथा सजाय) ऐन अन्तर्गत नेपाल सरकारवादी भई विभिन्न अदालतमा दायर मुद्दाहरू फिर्ता लिने र मुद्दा नचलाउने भनी लिखित आदेश प्राप्त भएकाले पुनरावेदन सरकारी वकीलको कार्यालय, चितवनले मुद्दा नचलाइएको देखियो । निज पारस पौडेलको तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताबाट हत्या भएको देखिँदा घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२८ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २८७ अनुसन्धान ३५४०। ९११।के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२५, मिति २०६९।६।३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६६७	पम्फा बुढाथोकी, गेलु-५, रामेछाप		"रामेछाप गेलु गाविस, वडा नं.५ घर भई हाल गैरीगाउँ सिनामंगल, काठमाडौं बस्ने पम्फा बुढाथोकीलाई मिति २०५८।२।२२ गते पोशाकमा आएका नेकपा माओवादीका हतियारसहितका कार्यकर्ताहरूले सोही गाविसको वडा नं. ५ स्थित सावाडाँडामा भएको आमसभामा कालोमोसो दलेर अमानवीय व्यवहार गरेको र पुन: सोही गाविसको तत्कालीन अध्यक्षको घरमा बाँधेर राखी रू. १९०००।- दिएपछि छाडेको, कुटपिटका कारणले शरीर दुख्ने, आँखामुनि र टाउँकोमा घाउको खत भएको, धम्कीको कारण काठमाडौं बस्दै आएकोले क्षतिपूर्ति पाउँ भनी मिति २०६२।३।३ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज पम्फा बुढाथोकीलाई तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताबाट आमसभामा सबैको सामु कालोमोसो दली कुटपिट गरी यातना तथा दुर्व्यवहार गरेको देखिँदा घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादीको कार्यकर्ताहरूको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित पम्फा बुढाथोकीलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. ३५,०००।- क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।४।३२ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २९८ अनुसन्धान ३०००४।७२ ९।४४३०।के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२७, मिति २०६९।६।३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. ३५ हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितलाई रु. ३५ हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६६८	सरितादेवी शर्मा, विहादी बर्राचौर, पर्वत		"जिल्ला पर्वत विहादी बर्राचौर गाविस वडा नं. स्थायी घर भई हाल महाराजगञ्ज, काठमाडौं बस्ने सरितादेवी शर्मालाई मिति २०६०।७।३ गते बिहान १०:०० बजे चण्डोल काठमाडौंबाट सादा पोशाकमा आएका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी भैरवनाथ गण, महाराजगञ्जमा गैरकानूनी थुनामा राखी निरन्तररूपले निर्घात कुटपिट गर्ने, बुटले हान्ने, पाईपको लठ्ठीले कुट्ने, टाउको डुबाईदिने, खाना खान नदिने, उपचारको लागि बेवास्ता गर्ने, मार्ने धम्की दिने जस्ता शारीरिक र मानसिक यातना दिई मिति २०६२।३।१५ गते मानव अधिकारकर्मी र आफन्तको रोहवरमा मुक्त गरिएको, उल्लिखित यातनाका कारण शरीर सुन्निने, रक्तअल्पता, वाकवाकी लाग्ने, पेट दुख्ने, टाउको दुख्ने, निन्द्रा नलाग्ने, ध्यान केन्द्रित गर्न नसक्ने जस्ता समस्या देखिनुका साथै शारीरिक स्थिति कमजोर भई हालसम्म पनि औषधी तथा उपचार गराइरहनु परेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६८।४।२४ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज सरितादेवी शर्मालाई मिति २०६०।७।३ गते सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी मिति २०६२।३।१५ गतेसम्म १ वर्ष ८ महिना ६ दिन नेपाली सेनाको भैरवनाथगण व्यारेकमा गैरकानूनी थुनामा राखी निजलाई पटक-पटक कुटपिट गर्ने, बुटले हान्ने, पाईपको लठ्ठीले कुट्ने, पानीमा टाउको डुबाइदिने, खान नदिने, उपचारको लागि बेवास्ता गर्ने, मार्ने धम्की दिने जस्ता शारीरिक र मानसिक यातना दिएको, यातनाका कारण निजलाई चोट लागेको डाक्टरको प्रतिवेदनबाट प्रमाणित भएको देखियो । निज सरिता शर्मालाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा नेपाली सेनाको भैरवनाथगण, व्यारेकमा गैरकानूनी थुनामा राखी यातना दिने कार्य गरेकाले निजको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा	आयोगको च.नं. २८८ अनुसन्धान २३८६।५६०। के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२९, मिति २०६९।६।३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. १६१,२००।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितलाई रु. १६१,२००।- क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

			संलग्न गैरकानूनी थुनामा राख्ने र यातना दिने सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र पीडित सरिता शर्मालाई चरम यातना दिए वापत राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. एकलाख र गैरकानूनी थुनामा १ वर्ष ८ महिना ६ दिन अवधिसम्म राखेकाले उल्लिखित नियमावलीको नियम १९ बमोजिम प्रतिदिन १ सयका दरले ६१ हजार २ सय गरी जम्मा रू. १ लाख ६१ हजार २ सय क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।४।३२ मा निर्णय भएको ।						
६६९	माधवप्रसाद न्यौपाने, कपन, काठमाडौँ		"काठमाडौं जिल्ला कपन गाविस, वडा नं. ३ बस्ने व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र पुल्चोक, ललितपुरमा कार्यरत माधवप्रसाद न्यौपानेलाई मिति २०६०।८।१ गते सादा पोशाकका सुरक्षाकर्मीले निज कार्यरत कार्यालयबाटै पक्राउ गरी नेपाली सेनाको भैरवनाथगण, महाराजगञ्जमा राखी आँखामा पट्टी बाँधी कुट्ने, करेन्ट लगाउने, चिसो पानीको ड्रममा राख्ने, गुप्ताङ्गमा पोल्ने, लिङ्गमा करेन्ट लगाउने, खान नदिने जस्ता कार्य गरी नौ महिनासम्म आँखामा पट्टी बाँधी राखिएको, थुनामा राखिएको अवस्थामा बुबाको मृत्यु भएकोमा काजक्रिया समेत गर्न नदिई चरम यातना दिई राखेकाले दोषीलाई कारवाही गरी र पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।११।१८ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज माधवप्रसाद न्यौपाने व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र पुल्चोकका कर्मचारी समेत रहेको, निजलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी नेपाली सेनाको भैरवनाथगण व्यारेकमा ८ महिना ६ दिन थुनामा राखी आँखामा पट्टी बाँधी कुट्ने, करेन्ट लगाउने, चिसो पानीको ड्रममा राख्ने, गुप्ताङ्गमा पोल्ने, लिङ्गमा करेन्ट लगाउने, खान नदिने जस्ता कार्य गरी शारीरिक मानसिक यातना दिएको । आयोगमा निजको बेपत्ता सम्बन्धी उजुरी परी छानविन भएको, निजलाई नियन्त्रणमा लिएको कुरा सेनाले समेत स्वीकार गरेको, निजलाई उक्त व्यारेकमा थुनामा राखेको बारे निजसँगै थुनामा रहेका व्यक्तिहरूको बयान समेतबाट पुष्टि भएको देखियो । निज माधवप्रसाद न्यौपानेलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा नेपाली सेनाको भैरवनाथगण व्यारेकमा ८ महिना ६ दिन लामो गैरकानूनी थुनामा राख्नु नै यातना दिने कार्य भएकाले निजको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित माधवप्रसाद न्यौपानेलाई यातना दिएवापत राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. एकलाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्न" भनी आयोगबाट मिति २०६९।४।३२ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २८९ अनुसन्धान ४०१८।५५९। के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १३०, मिति २०६९।६।३ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितलाई रु. १ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६७०	ग्लोव मानव, धरान, सुनसरी		"केन्द्रीय कार्यालय, फाइल नं. ८९४, जिल्ला सुनसरी धरान न.पा वडा नं. १७ का ग्लोव मानवलाई जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुरका तत्कालीन प्रमुख जिल्ला अधिकारी चुडामणि शर्मा, महानगरीय प्रहरी परिसर, जावलाखेलका वरिष्ठ प्रहरी उपरीक्षक भोगबहादुर थापा र प्रहरी सहायक निरीक्षक दिपक आचार्य समेतले मिति २०६८/१२/१ गते देखि मिति	आयोगको च.नं. ३१६ अनुसन्धान ८९४।के.का., मिति	यस कार्यालयको च.नं. १३१, मिति २०६९।६।३ बाट गृह मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय			नभएको

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			२०६८/१२/२१ गतेसम्म गैरकानूनी थुनामा राखिएकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाऊँ भनी मिति २०६९/१/२५ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा महानगरीय प्रहरी परिसर, जावलाखेलले निज ग्लोव मानवलाई मिति २०६८/१२/१ गते पक्राउ गरी परिसरको हिरासतमा राखिएको, सोही मितिमा आवश्यक कारवाहीको लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुर पठाइएकोमा निजको बयान लगायतका कार्य नसकिएकोले पुनः मिति २०६८/१२/२ गते जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुरमा लगिएकोमा उक्त कार्यालयको आदेशले सोही दिन रिहा गरेको भन्ने जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुर र महानगरीय प्रहरी परिसर, ललितपुरको जवाफ पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । निज ग्लोव मानवलाई मिति सच्याई गैरकानूनी रूपमा प्रहरी हिरासतमा राखेको, गैरकानूनी थुनालाई कानूनी पुष्टि गर्न खोजेको तथा आयोगलाई समेत झुठ्ठा जानकारी दिई निज ग्लोव मानवलाई मिति २०६८/१२/१ देखि २०६८/१२/२१ गतेसम्म २० दिन गैरकानूनी थुनामा राखिएको देखियो । गैरकानूनी थुनामा राख्न आदेश दिने जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुरका तत्कालीन प्रमुख जिल्ला अधिकारी चुडामणि शर्मा, महानगरीय प्रहरी परिसर ललितपुरका प्रहरी उपरीक्षक भोगबहादुर थापा, प्रहरी निरीक्षक अवदेश बिष्ट, प्रहरी सहायक निरीक्षक दिपक आचार्य, महानगरीय प्रहरी प्रभाग ललितपुरका प्रहरी नायव निरीक्षक वलबहादुर बिष्ट, महानगरीय प्रहरी परिसर अपराध तथा कारवाही शाखा, जावलाखेल ललितपुरका प्रहरी नायव निरीक्षक नरेशबहादुर शाहीलाई कानून बमोजिम विभागीय कारवाही गर्न र निज ग्लोव मानवलाई गैरकानूनी थुनामा राखिएकाले राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८, को दफा १६ र राष्ट्रिय मानव अधिकार (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १९ बमोजिम प्रतिदिन २०० को दरले २० दिनको रू. ४,०००/ क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।५।१० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	२०६९।५।२८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।				
६७१	ओमकृष्ण के.सी., दोलखा, भिमेश्वर गाविस, वडा नं. १३		"दोलखा जिल्ला भिमेश्वर गाविस, वडा नं. १३ स्थायी घर भएका ओमकृष्ण के.सी.को घरमा मिति २०५८।१०।२० गते नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू आई निजका आमा-बुबालाई कुटपिट गरी सम्पत्ति समेत लुटेर निजलाई खोजी गरेको हुँदा विस्थापित भएकोले दोषीको पहिचान गरी उचित क्षतिपूर्तिका लागि आवश्यक पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६४।१२।२४ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज ओमकृष्ण के.सी. र निजका परिवार तत्कालीन नेकपा माओवादीका कारण विस्थापित भई हालसम्म कुनै क्षतिपूर्ति नपाएको देखिँदा जिल्लास्तरीय समितिबाट निजको भएको क्षति मूल्याङ्कन गर्न लगाई क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।५।१९ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ४१३ अनुसन्धान ४३९६।६३४। ८१६।के.का., मिति २०६९।६।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १६५, मिति २०६९।६।२५ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुनःस्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुनःसामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुनः त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
६७२	पुस्कर खतिवडा, बाबरे-८, दोलखा		"दोलखा जिल्ला बाबरे गाविस, वडा नं. ८ सिस्नेरी बस्ने पुस्कर खतिवडालाई नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले मिति २०६०।६।४ गते विद्यालयबाट फर्कंदै गरेको अवस्थामा नियन्त्रणमा लिई असोज १२ गतेसम्म जिल्लाका विभिन्न ठाउँमा घुमाई शारीरिक तथा	आयोगको च.नं. २९९ अनुसन्धान ३९४९।४३५	यस कार्यालयको च.नं. १२८, मिति २०६९।६।३ बाट गृह	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. २५ हजार क्षतिपूर्ति रकम	पीडितलाई रु. २५ हजार क्षतिपूर्ति	आंशिक

			मानसिक यातना दिएको र पटक-पकट गरी रू. २० हजार रूपैयाँ पनि लिइएकोले दोषीलाई कारवाही गरी उचित क्षतिपूर्ति र जबर्जस्ती लिएको रकम फिर्ता गरिपाउँ भनी मिति २०६३।९।१६ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज पुस्कर खतिवडालाई तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताहरूबाट कब्जामा लिई कुटपिट तथा यातना दिने कार्य गरेको देखिँदा घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादीको कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र पीडित पुस्कर खतिवडालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. २५,०००।- क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।४।३२ मा निर्णय भएको ।	के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	मन्त्रालय	उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	रकम उपलब्ध गराइएको ।	
६७३	जीवनाथ खतिवडा, बाबरे-८, दोलखा		"दोलखा जिल्ला बाबरे गाविस, वडा नं. ८ सिस्नेरी बस्ने जीवनाथ खतिवडालाई मिति २०६०।६।४ गते नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले घरमा बसिरहेको अवस्थामा कब्जामा लिई असोज १० गतेसम्म जिल्लाका विभिन्न ठाउँमा घुमाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिएको र जबर्जस्ती रू. ३० हजार पनि लिई गएकोले दोषीलाई कारवाही गरी उचित क्षतिपूर्ति र जबर्जस्ती लिएको रकम समेत फिर्ता गरी पाउँ भनी मिति २०६३।९।१६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज जीवनाथ खतिवडालाई तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताबाट कब्जामा लिई कुटपिट तथा यातना दिने कार्य गरेको देखिँदा घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादीको कार्यकर्ताहरूको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र पीडित जीवनाथ खतिवडालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. २५,०००।- क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।४।३२ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २९१ अनुसन्धान ३९४४।७४८।४२ ९के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२६, मिति २०६९।६।३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. २५ हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितलाई रु. २५ हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
६७४	उत्तमकुमार थारू र प्रेमबहादुर थारू, देउडाकला-९, बर्दिया		"जिल्ला बर्दिया, डेउडाकला गाउँ विकास समिति वार्ड नं. ९ ककौरा बस्ने उत्तमकुमार थारू र प्रेमबहादुर थारूलाई मिति २०६१।१२।३ गते राति नेकपा माओवादी कार्यकर्ताहरूले घरैबाट अपहरण गरी लगी स्थिति अज्ञात पारेको भनी २०६२।३।६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निजहरू उत्तम थारू र प्रेमबहादुर थारूलाई मिति २०६१।१२।३ गते तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताले अपहरण गरी लगेकोमा निजको स्थिति सार्वजनिक नगरी हालसम्म बेपत्ता पारेको देखियो । निजहरू उत्तम थारू र प्रेमबहादुर थारूको हालसम्म स्थिति अज्ञात देखिँदा निजहरूको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई जनही रू. १ लाखका दरले अन्तरिम राहत स्वरूप रकम अघि नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२७ मा निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २६८ अनुसन्धान २२२।नेपालगञ्ज, मिति२०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११४, मिति २०६९।६।१ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. १	आयोगद्वारा २०७० भाद्र महिनामा प्रकाशन गरेको 'उजुरीउपर आयोगका सिफारिसहरू र कार्यान्वयन अवस्था (वि.सं. २०५७-२०७०)'	पूर्ण

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	मा पूर्ण कार्यान्वयन भएको भनी जनाएको ।	
६७५	कुमार चौलागाई, भुम्लु सल्ले-९, काभ्रेपलाञ्चोक		"काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला भुम्लु सल्ले गाविस, वडा नं. ९ बस्ने कुमार चौलागाईलाई मिति २०५५।७।१९ गते कात्तिके देउराली गाविसका प्रहरीले गिरफ्तार गरी यातना दिई हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी २०६४।२।६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०५५।७।९ गते काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको फलाटेस्थित प्रहरी चौकीमा तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताहरूले आक्रमण गरी हतियार लुटेको, सोही दिन राति स्थानीय ताराचन्द्र चौलागाईको घरमा नेकपा माओवादी कार्यकर्ताहरू खाना खाई बास बसेको अवस्थामा मिति २०५५।७।१० गते ताराचन्द्र चौलागाई र कुमार चौलागाईलाई पक्राउ गरी इलाका प्रहरी कार्यालय, कात्तिके देउरालीमा थुनामा राखेको, मिति २०५५।७।१२ गते निजहरूलाई खाना लिएर गएको समयमा सरला अधिकारी समेतलाई प्रहरीले पक्राउ गरी थुनामा राखेको, हिरासतमा रहँदा तीनैजनालाई प्रहरीले यातना दिएको । जिल्ला प्रहरी कार्यालय, काभ्रेपलाञ्चोक लैजाने भनी मिति २०५५।७।१८ गते राति प्रहरी कार्यालयको सवारी साधनमा कुमार चौलागाई र सरला अधिकारीलाई प्रहरीले लिएर गई मिति २०५५।७।१९ गते बिहान निजहरूलाई धुसेनी शिवालयमा लगी गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरी सोही दिन दिउँसो ४ बजे उक्त लाश देखाउन ताराचन्द्र चौलागाईलाई प्रहरीले लिएर गएको, निजले लाश पहिचान गरेपछि प्रहरीले दुव जनाको लाशलाई खाल्ये खनी पुरेको र ताराचन्द्र चौलागाईलाई मिति २०५५।८।२ गते प्रहरी कार्यालयमा उपस्थित हुने गरी रिहा गरेको देखियो । तत्कालीन इलाका प्रहरी कार्यालय, कात्तिके देउरालीका प्रहरी सुरक्षाकर्मीले प्रहरीले निजहरू कुमार चौलागाई र सरला अधिकारीलाई पक्राउ गरी आफ्नो जिम्मामा रहेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन प्रहरी निरीक्षक तेजबहादुर केसी तथा अन्य दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३)	आयोगको च.नं. २८२ अनुसन्धान ४११९। ९३२।२३२। के.का., मिति २०६९।५।२४ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११७, मिति २०६९।६।२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

			बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी आयोगबाट मिति २०६९।३।२८ मा निर्णय भएको ।					
६७६	अब्दुल खलिक, पाकिस्तान, बलुचिस्तान		"पाकिस्तान, बलुचिस्तान घर भई लागूऔषध कारोवारमा काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट फैसला भई भद्रबन्दी गृहबाट मिति २०६८।३।२० गते कारागार मुक्त भएका अब्दुल खलिकलाई कारागार मुक्त भए लगत्तै पक्राउ गरी मिति २०६८।४।१३ सम्म २६ दिन अद्यागमन विभागको हिरासत कक्षमा गैरकानूनी थुनामा राखेकोले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६८।१२।१० गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको छ । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज अब्दुल खलिकलाई मिति २०६८।३।२० देखि मिति २०६८।४।१३ गतेसम्म २६ दिन अद्यागमन विभागको कार्यालयको एउटा कोठामा गैरकानूनी रूपमा थुनामा राखेकोले सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६८।४।१६ को आदेश समेतबाट गैरकानूनी थुनामा राखेको पुष्टि हुन आएको देखियो । निज अब्दुल खलिकलाई अद्यागमन विभागबाट पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा २६ दिन थुनामा राखेकोले निजको मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । हाल गैरकानूनी थुनामा रहेको व्यक्ति अब्दुल खलिक थुनाबाट मुक्त भई आफ्नो देश पाकिस्तान गइसकेको र निजको तर्फबाट सर्वोच्च अदालतमा दायर भएको बन्दीप्रत्यक्षीकरणको रिटमा निर्णय हुँदा गैरकानूनी थुनामा राखेको अधिकारीलाई सचेत गराउने आदेश समेत भई सकेकोले त्यसतर्फ बोलिरहनु परेन । तर निजलाई गैरकानूनी थुनामा राखे वापत राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १९ बमोजिम प्रतिदिन १५० का दरले रू. ३९००।- क्षतिपूर्ति वापत रकम निज अब्दुल खलिक आफैँ उपस्थित भएका बखत उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।५।१९ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ४१६ अनुसन्धान ८८३।के.का., मिति २०६९।६।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १७६, मिति २०६९।६।२९ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		आंशिक
६७७	मनोज राई, जुविङ्ग, सोलुखुम्बु		"केन्द्रीय कार्यालय, फाइल नं. १२०६/७६२, जिल्ला सोलुखुम्बु जुविङ्ग गाविस, वडा नं. २ स्थायी घर भई हाल काठमाडौं महानगरपालिका-२ गैरीधाराका नन्दीरात्री माबिमा कक्षा ८ मा अध्ययनरत वर्ष १५ को मनोज राईलाई मिति २०६०।६।२० गते सादा पोशाकमा आएका प्रहरीद्वारा पक्राउ गरी हनुमानढोकामा राखिएको र मिति २०६०।८।१३ गतेदेखि परिवारलाई भेटघाट गर्न नदिई कठोर शारीरिक यातना दिई हड्डीसमेत भाँचिदिएको हुँदा जीवनरक्षाको लागि आवश्यक पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६०।८।१६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज मनोज राईलाई मिति २०६०।६।१० गते तत्कालीन वडा प्रहरी कार्यालय, महाराजगञ्जले पक्राउ गरी तत्कालीन जिल्ला प्रहरी कार्यालय, हनुमानढोका हिरासतमा राखी आखाँमा पट्टि बाँधेर नाङ्गो तारले कुटपिट गर्ने, हिटर बालेर पिसाब फेर्न लगाउने, करेन्ट लगाउने, पैतालामा पिटेर टेबलमाथिबाट हाम	आयोगको च.नं. ३५४ अनुसन्धान १२०६।७६२। के.का., मिति २०६९।६।८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १७५, मिति २०६९।६।२९ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			फाल्न लगाउने, जहाँ पायो त्यही बक्सिङ्गले हिर्काउने जस्ता कार्य गरेको, १ महिनापछि उक्त कार्यालयबाट तत्कालीन सोह्रखुट्टे प्रहरी कार्यालयको हिरासतमा १ हप्तासम्म खाना पनि नदिई राखेको। २०/२२ दिनपछि उक्त कार्यालयबाट पुन: हनुमानढोका प्रहरी हिरासतमा ल्याई प्रहरीको लुगा, गाडी धुन लगाई कुटपिट समेत गरेको, त्यसपछि तत्कालीन वडा प्रहरी कार्यालय, बौद्धको हिरासतमा लगी प्रहरीको लुगा धुन, कोठा सफा गर्न, जुत्तामा पोलिस लगाउने जस्ता कार्य गर्न लगाएको, मिति २०६०।९।९ गते आयोगको अनुगमन टोलीले निजलाई भेटेपछि सोही दिन पुन: तत्कालीन जिल्ला प्रहरी कार्यालय, हनुमानढोकामा फिर्ता लगी मिति २०६०।९।१८ गते रिहा गरेको देखियो। निज मनोज राईलाई प्रहरीले पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा प्रहरीको विभिन्न कार्यालयहरूमा ९७ दिनसम्म गैरकानूनी थुनामा राखी यातना दिने कार्य गरेकाले निजको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएको देखियो। घटनामा संलग्न गैरकानूनी थुनामा राख्ने र यातना दिने सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र पीडित मनोज राईलाई चरम यातना दिएवापत राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १८ बमोजिम रू. ७५,०००।- र गैरकानूनी थुनामा ९७ दिनसम्म राखेकाले उल्लिखित नियमावलीको नियम १९ बमोजिम प्रतिदिन २ सयका दरले १९,४०० गरी जम्मा रू. ९४,४००।- क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।५।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको।						
६७८	दिलिप सत्याल, फुलवारी, काभ्रे		"जिल्ला काभ्रेपलाञ्चोक फुलवारी गाविस, वडा नं. ५ स्थायी घर भई काठमाडौं गौशालामा बसोवास गर्दै आएका दिलिप सत्याललाई मिति २०६०।८।१० गते काठमाडौं कोटेश्वरबाट सादा पोशाकका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी कारागार शाखा धुलिखेल, काभ्रेमा राखेकाले निज निर्दोष भएकाले निजको मानव अधिकारको संरक्षण गरी पाउँ भनी मिति २०६२।८।२८ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो। यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज दिलिप सत्याललाई पहिलो पटक मिति २०६०।८।१० गते काठमाडौं कोटेश्वरबाट सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी काभ्रेपलाञ्चोकस्थित भकुण्डेवेशीको नेपाली सेनाको ९ नं. बाहिनीमा १६ दिन राखी नेपाली सेनाको शत्रुमर्दन गुल्म, धुलिखेलमा तारेखमा हाजिर हुन आउने गरी रिहा गरेको। दोस्रोपटक २०६१ साल वैशाखमा तारेख लिएर काठमाडौं आउने क्रममा धुलिखेल र बनेपाबीचको बुडोल भन्ने स्थानबाट सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी नेपाली सेनाको तत्कालीन शत्रुमर्दन गुल्ममा ३ दिन राखी, पनौतीस्थित नेपाली सेनाको तत्कालीन गोरखनाथ गणमा ४।५ महिना राखी कुटपिट गरी यातना दिने कार्य गरेको, त्यसपछि मिति २०६३।१।२९ गते कारागारबाट रिहा गरेको देखियो। निज दिलिप सत्याललाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा नेपाली सेनाको विभिन्न व्यारेकको हिरासतमा र कारागारमा गरी ४५५ दिनसम्म थुनामा राखी नेपाली सेनाको व्यारेकमा यातना दिने कार्य समेत गरेकाले निजको मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो। घटनामा संलग्न थुनामा राख्ने र यातना दिने सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित दिलिप सत्याललाई लामो समयसम्म थुनामा राखी यातना समेत दिए वापत राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ को नियम १९ बमोजिम प्रतिदिन २	आयोगको च.नं. ४१४ अनुसन्धान ३३६७।५८३। ७६९।के.का., मिति २०६९।६।२१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको।	यस कार्यालयको च.नं. १७४, मिति २०६९।६।२ ९ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितलाई रु. ९१ हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त। महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८/८/१५ मा जारी भएको विशेष निर्देशन, २०६८ को बुँदा नं. ५.९ मा "आफ्ना मातहतका जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट प्रत्येक महिना जेल, हिरासत थुनुवाको स्थितिको सम्बन्धमा अनुगमन तथा निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन क्षेत्रीय स्तरका प्रशासन कार्यालय, प्रहरी कार्यालय, मानव अधिकार आयोग, पत्रकार महासङ्घ एवं पुनरावेदन र जिल्ला वारलाई दिने" भन्ने सबै पुनरावेदन सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई र बुँदा नं. ६.९ मा "जेल निरीक्षण वा थुनुवाहरू निरीक्षण गर्न जाँदा नेपाल वारका स्थानीय अध्यक्ष, प्र.जि.अ., पत्रकार महासङ्घका अध्यक्ष, शान्ति	पीडितलाई रु. ९१ हजार क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको।	आंशिक

			सयका दरले ९१,०००।- क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।५।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				समितिका अध्यक्षसँग समन्वयन गरी कार्य सम्पन्न गर्ने, तयार भएको प्रतिवेदन सेना, प्रहरी, जिल्ला प्रशासन, अदालत, नेपाल वार, पत्रकार महासङ्घ र शान्ति समितिलाई दिने" भन्ने उल्लेख गरिएको छ र सो बमोजिम गर्न गराउनका लागि सबै सरकारी वकील कार्यालयमा पत्राचार समेत भएको अवस्था छ भनी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट मिति २०६८।१२।१९ मा पत्र प्राप्त ।		
६७९	इन्दिरा पराजुली, चितवन, अयोध्यापुरी गाविस वार्ड नं. ३		"चितवन जिल्ला अयोध्यापुरी गाविस वार्ड नं. ३ स्थायी ठेगाना भई वी.पी. कोईराला मेमोरियल क्यान्सर अस्पताल, भरतपुर, चितवनमा कार्यरत इन्दीरा पराजुलीको उक्त अस्पतालका कार्यकारी निर्देशक डा. भक्तमान श्रेष्ठले अस्पताल परिसरभित्र रहेको आवासको पानी, बिजुली, टेलिफोन समेत विच्छेद गराई आवासको सामानसहित कोठाको चावी समेत कब्जा लिएकोले सो सम्बन्धमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, चितवन र जिल्ला प्रहरी कार्यालय, चितवनमा उजुरी दर्ता गराएकोमा हालसम्म पनि कारवाही नभएकोले आवासको पानी, बिजुली, टेलिफोन जडान गर्न लगाई कोठाको सामानहरू सुरक्षित फिर्ता गराई पीडकलाई कारवाही तथा पीडितलाई क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ भनी मिति २०६७।९।१ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा निज इन्दिरा पराजुलीलाई जागीरबाट हटाएकोबारे अदालतमा चलिरहेको मुद्दाबाट कानून बमोजिम निर्णय हुने हुनाले त्यसतर्फ यस कार्यालयबाट निर्णय गरी रहनु परेन । निज विस्थापित रहेको पनि देखिँदैन । उजुर गर्नेको के-कुन सामान सडीगली काम नलाग्ने अवस्थामा रहे, नरहेको प्रमुख जिल्ला अधिकारीबाट छानविन गरी गराई नोक्सान भएको सामानको मूल्याङ्कन अनुसारको क्षतिपूर्ति र अन्य सामान उजुरकर्तालाई दिलाइदिने व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।६।९ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ४७७ अनुसन्धान ३८१।बुटवल, मिति २०६९।७।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १८५, मिति २०६९।७।१६ बाट गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्यामन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
६८०	मिनबहादुर सिंह, बभाङ, खिरातडी गाविस, वडा नं. ७		"जिल्ला बभाङ्ग, खिरातडी गाविस, वडा नं. ७ घर भई नेपाल प्रहरीमा कार्यरत वर्ष ३० का मिनबहादुर सिंहलाई २०५८ साल चैत्र महिनामा तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ता निजको घरमा गई घर परिवारलाई धाक धम्की दिई नोकरीबाट राजीनामा गर्न लगाएको र नोकरीबाट राजीनामा दिई घरमा बसिरहेको अवस्थामा मिति २०५९।२।३० गते तत्कालीन नेकपा माओवादीका १७/१८ जना कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी लगेको र मिति २०५९।३।२१ गते हत्या गरेको । सद्गद् गर्न लाश माग्दा नदिई, काजक्रिया समेत गर्न नदिएकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र आश्रित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६४।११।१ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज मिनबहादुर सिंह ईलाका प्रहरी कार्यालय, ढोडरी, बर्दियामा प्रहरी हवल्दार पदमा कार्यरत रहेको अवस्थामा मिति २०५८ साल चैत्र महिनामा तत्कालीन नेकपा माओवादीबाट निजलाई जागिरबाट राजीनामा गरी घर बोलाउन निजको परिवारलाई दबाव, धम्की दिनुको साथै कुटपिट गरेको । घरपरिवारको आग्रहमा निजले नोकरीबाट राजीनामा दिई घर आएपछि निजलाई गाउँ नछाड्न धम्की दिएको अवस्था रहेको । मिति २०५९।२।३० गते बेलुका ७.०० बजे हतियारसहितका तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी लगेको र मिति २०५९।३।२१ गते हत्या	आयोगको च.नं. ४७५ अनुसन्धान ५८९।धनगढी, मिति २०६९।७।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १८४, मिति २०६९।७।१६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			गरेको, परिवारले लाश समेत नपाई काजक्रिया गर्न नपाएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।६।९ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
६८१	चन्द्रकुमार यादव, अर्नामा प.पी.-२, सिरहा		"सिरहा जिल्ला अर्ना प्र.पी. गाविस, वडा नं. २ निवासी ३० वर्षिया चन्द्रकुमार यादवलाई जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिरहाका प्रहरी टोलीले मिति २०६५।६।२८ गते बिहान ३ बजे घरमा सुतिरहेको अवस्थामा पक्राउ गरी लगेकोमा सोही दिन राति प्रहरी हिरासतमा यातना दिइएकोले यातनाको कारण निजको मृत्यु भएको हुँदा घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६५।६।३० गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज चन्द्रकुमार यादवलाई जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिरहाले मिति २०६५।६।२८ गते पक्राउ गरी हिरासतमा राखिएको, अनुसन्धानको क्रममा केरकार गर्दा निजको टाउकोमा चोट लागेको, सोही चोटको कारण निजको मृत्यु भएको देखियो । आफ्नो जिम्मामा रहेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा प्रहरी नायव निरीक्षक रामबहादुर ढकाल, हेड कन्सटेवल हरिशंकर यादव, प्रहरी जवान सुरेन्द्र चौधरी समेत संलग्न टोलीले अनुसन्धानको सिलसिलामा केरकार गरी कुटपिट गरेको कारण निज चन्द्रकुमार यादवको मृत्यु हुन गएको देखिँदा घटनामा संलग्न उल्लिखित प्रहरीहरूलाई मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।६।९ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ४७६ अनुसन्धान १३५८।विराटनगर, मिति २०६९।७।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १८३, मिति २०६९।७।१६ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको
६८२	दीपनारायण यादव,बरमझिया, धनुषा		"जिल्ला धनुषा बरमझिया गाउँ विकास समिति वडा नं. ७ घर भएका दीपनारायण यादवलाई मिति २०६३।४।२१ गते नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताले कब्जामा लिई हात बाँधी कुटपिट गर्दै गाउँको पूर्वतर्फ कमलाधारतर्फ लगी निजको अवस्था अज्ञात बनाइरहेकोले स्थिति सार्वजनिक गराई जीवन रक्षा गराई पाउँ भनी मिति २०६३।४।२२ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज दीपनारायण यादव नेपाली कांग्रेसको साधारण कार्यकर्ता रहेको, निजलाई मिति २०६३।४।२१ गते बिहान १० बजे तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू जगन्नाथ तामाङ्ग, ठकहर, दयाराम समेतले समाती निजको दुबै हात पछाडि बाँधी कुटपिट गर्दै लिएर गई कमला नदीको पानीमा डुबाई यातना दिई निजको हत्या गरी कमला नदी पारी लाश छाडी गएको भन्ने घटनाको प्रत्यक्षदर्शीको बयान समेतबाट देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ता जगन्नाथ तामाङ्ग, ठकहर, दयाराम लगायत अन्य दोषीको समेत पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो	आयोगको च.नं. ४७४ अनुसन्धान ५५।जनकपुर, मिति २०६९।७।२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १८२, मिति २०६९।७।१६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । च.नं. १९७४, मिति २०७०।२।६ को राहत तथा पुनर्स्थापना इकाईको पत्रमा पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको भनी विवरण प्राप्त ।	पीडितका हकवालालाई जनही रु. ३ लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

			कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।६।९ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६८३	नारायणप्रसाद देवकोटा, बारा, कलैया नगरपालिका वडा नं. ६		"जिल्ला बारा कलैया नगरपालिका वडा नं. ६ स्थायी घर भई हाल काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३२ घट्टेकुलो बस्ने मानव अधिकार संरक्षण मञ्च, बाराका अध्यक्ष नारायणप्रसाद देवकोटालाई जनतान्त्रिक तराई मुक्तिमोर्चा, संयुक्त जनतान्त्रिक मोर्चा, मधेश मुक्ति टाईगर तथा जनतान्त्रिक तराई मुक्तिमोर्चा (गोइत) समेतका बारा जिल्लामा कार्यरत हतियारधारी समूहले मिति २०६४।५।२० गतेदेखि हालसम्म पटक-पटक बारा जिल्ला छाड्न, लाखौं रूपैयाँ नगद चन्दा उपलब्ध गराउन दबाव दिने, घरमा फोन गरी परिवारलाई धम्की दिने, घर नजिक बम विष्फोट गराउने तथा गोली हान्ने भनी घरमा आई धम्की दिएकाले बसोवास गरिरहेको स्थानबाट विस्थापित हुनुपर्ने अवस्था आएकोले आयोगबाट आवश्यक पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६४।९।३० गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा निज नारायणप्रसाद देवकोटालाई संयुक्त जनतान्त्रिक मुक्तिमोर्चा, मधेशी मुक्ति टाईगर तथा जनतान्त्रिक तराई मुक्तिमोर्चा समेतले धाक धम्की दिई चन्दा माग्ने, चन्दा नदिएमा बालबच्चा परिवारको अपहरण गर्ने धम्की दिई जिल्ला छाड्न बाध्य बनाएकोले निज नारायणप्रसाद देवकोटा बाध्य भई परिवारसहित विस्थापित भई हाल काठमाडौंमा बसोवास गर्दै आएको भनी जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बारा र जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाराको पत्र समेत देखियो । तसर्थ निजको शान्ति सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउन गृह मन्त्रालय र जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बारालाई लेखी पठाउने" भनी मिति २०६९।५।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ५७९ अनुसन्धान ४३४६।६४५। ८११।के.का., मिति २०६९।८।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २४६, मिति २०६९।९।८ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको
६८४	बिमला पाठक, शरणामती गा.वि.स. वडा नं. ८, झापा		"झापा जिल्ला शरणामती गा.वि.स. वडा नं. ८ बस्ने कक्षा १० मा अध्ययनरत बिमला पाठकलाई मिति २०६१।१०।१७ गते तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले घरमा सुतिरहेको अवस्थामा अपहरण गरी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।११।२१ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट सुराकीको आरोप लगाई वर्ष १९ की बिमला पाठकलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले मिति २०६१।१०।१७ गते निजकै घरबाट अपहरण गरी लगेको र गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको कुरा निजको शव परीक्षण प्रतिवेदनबाट पुष्टि भएको छ । साथै एकीकृत नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी) झापा जिल्ला समितिका सेक्रेटरी राजु आचार्य (अग्नी) ले	आयोगको च.नं. १०८९ अनुसन्धान महाशाखा ९९१। विराटनगर, मिति २०७०।१।२३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ४५६, मिति २०७०।२।९ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			मिति २०६६।९।२३ मा यस आयोगको क्षेत्रीय कार्यालय विराटनगरलाई जानकारी गरेको पत्रमा "जिल्ला झापा शरणामती गा.वि.स. वडा नं. ८ निवासी बिमला पाठकलाई पार्टी र क्रान्तिको विरुद्धमा सुराकी गरेको तथ्यका आधारमा मिति २०६१।१०।१७ मा नियन्त्रणमा लिई सफाया गरिएको" भनी उल्लेख भएकाले निज बिमला पाठकको तत्कालीन नेकपा माओवादी पार्टीका कार्यकर्ताले हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादी पार्टीका कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।१२।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
६८५	शम्भुप्रसाद भन्ने विश्वनाथ ढकाल, मात्तिमविर्ता-३, खोटाङ		"खोटाङ्ग जिल्ला मात्तिमविर्ता गा.वि.स. वडा नं. ३ निवासी शम्भुप्रसाद भन्ने विश्वनाथ ढकाललाई मिति २०६२।१२।२९ गते बिहान ८:०० बजे दिक्तेलबाट गस्तीमा गएका संयुक्त सुरक्षा फौजको टोलीले नि:शस्त्र अवस्थामा समातेर गोली हानी मारेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।१।३ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा रक्षा मन्त्रालयको पत्रसङ्ख्या कानून।०६६।६७।५८ मिति २०६६।१०।८ को पत्रानुसार उज्जवल भन्ने शम्भुप्रसाद ढकालले मिति २०६२।१२।२९ गते संयुक्त सुरक्षा वेश क्याम्पबाट ऐ.ऐ. चिउरी डाँडा गा.वि.स. वडा नं. ५ दुवेकोल कर्मीटेलमा सुरक्षा फौजमाथि प्लाष्टिक ह्याण्ड ग्रिनेट प्रहार गरेकाले आत्मरक्षाको लागि सुरक्षाकर्मीले गोली चलाउँदा घटनास्थलमै मृत्यु भएको भनी व्यहोरा उल्लेख भए पनि उक्त कुराको पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०६२।१२।२९ गते बिहानै संयुक्त सुरक्षा वेश क्याम्पबाट वेश क्याम्पका प्रमुख मेजर भरतबहादुर कार्कीको नेतृत्वमा चिउरी डाँडास्थित गस्ती टोली गएको । गस्ती टोलीका केही सुरक्षाकर्मीहरू सादा पोशाकमा हामी माओवादीहरू हौं भन्दै तत्कालीन नेकपा माओवादी पार्टीमा आबद्ध निज शम्भुप्रसाद भन्ने विश्वनाथ ढकाल र धनबहादुर रहपालसँग कुराकानी गरी निजहरूसँग भएको डायरी मागेको । निजहरूले सादा पोशाकका सुरक्षाकर्मीलाई डायरी नदिई दुवैजना भागेको । धनबहादुर रहपाल भाग्न	आयोगको च.नं. १०९१ अनुसन्धान महाशाखा १५।खोटाङ मिति २०७०।१।२३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ४५७, मिति २०७०।२।९ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

			सफल भएको तर निज शम्भुप्रसाद भन्ने विश्वनाथ ढकाललाई भाग्दै गर्दा सुरक्षाकर्मीको गोली लागी मकैवारीमा लडेपछि सुरक्षाकर्मीले आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेपछि पुन: गोली हानी मारी लाश खाल्डो खनी पुरेर गएको देखियो । निज शम्भुप्रसाद भन्ने विश्वनाथ ढकाल तत्कालीन नेकपा माओवादीको कार्यकर्ता भए पनि सुरक्षाकर्मीले आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेपछि पुन: गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । त्यसपछि मृतकको कानून बमोजिम रीतपूर्वकको लाश जाँच अन्य कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी अन्तिम दाहसंस्कारको लागि मृतकको परिवारलाई लाश जिम्मा दिनुपर्नेमा सो नगरी लाश सोही ठाउँमा छोडी लाशको निरिक्षण नगरेर नै पोष्टमार्टम प्रतिवेदन तयार गर्न लगाएकोले सो कार्य समेत कानून बमोजिम गरेको देखिएन । घटनामा संलग्न चेन अफ कमाण्ड मेजर र गोली हान्ने सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।१२।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६८६	गोपाल राजवंशी, अर्जुनधारा गा.वि.स. वडा नं. २, झापा		"झापा जिल्ला अर्जुनधारा गा.वि.स. वडा नं. २ बस्ने गोपाल राजवंशीलाई मिति २०६३।६।२८ गते तत्कालीन नेकपा माओवादी पार्टीका कार्यकर्ताहरूले भारतको नक्सलवादी बजारबाट अपहरण गरी झापा जिल्लाको मेची नगरपालिका वडा नं. ९ स्थित दानबहादुर राईको घरमा राखी त्यसपछि अर्जुन कार्कीको घरमा बन्द गरिराखेको अवस्थामा मिति २०६३।७।४ गते बिहान ११:३० बजे मृत्यु भएकोले तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताले प्रहरी प्रशासनलाई सो घटनाको बारेमा खबर गरेको तर प्रहरी प्रशासनबाट कुनै कारवाही नभएपछि नेकपा माओवादी कार्यकर्ताले मृतकको बाबु दिनेश राजवंशीको रोहवरमा पोष्टमार्टम नगरी जबर्जस्ती लाश गाड्न लगाएको । निजको मृत्यु माओवादी कार्यकर्ताको कुटपिट र विष सेवनबाट भएकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।७।१९ गते आयोगमा निवेदन दर्ता भएको देखियो । यसमा एकीकृत नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी), जिल्ला संगठन समिति, झापाको मिति २०६६।९।२३ को पत्रानुसार निज गोपाल राजवंशीलाई सामाजिक अपराधमा संलग्न भएकाले सुधार्नको लागि पार्टीले नियन्त्रणमा लिएको अवस्थामा मिति २०६३।७।४ गते अर्जुन कार्कीको घरमा विष सेवन गरी आत्महत्या गरेको भनी व्यहोरा उल्लेख भएको । आयोगको अनुसन्धानबाट मृतक गोपाल राजवंशीको मृत्यु तत्कालीन नेकपा माओवादीको नियन्त्रणमा नै भएको भन्ने कुरामा कुनै विवाद नरहेको, नियन्त्रणमा रहेको अवस्थामा निज उपर कुटपिट भएको र निजलाई थुनिएको कोठामा रहेको इथेन नामक विषादि रहेको शिशीको बिर्को फालेको र केही विषादि समेत कमी भएको भन्ने प्रत्यक्षदर्शीको भनाइ रहे पनि निजको मृत्यु कुटाईको चोट पीरले हो वा विषादिको सेवनका कारणले भएको थियो भन्ने कुरा पोष्टमार्टम प्रतिवेदनको अभाबमा किटान गरी भन्न सकिने अवस्था देखिएन । सशस्त्र द्वन्द्वमा संलग्न नभएको व्यक्तिलाई सुधार्ने बहानामा तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताले निजलाई नियन्त्रणमा लिनु र नियन्त्रणमा नै निजको मृत्यु हुनु तथा तत्काल प्रहरी प्रशासनबाट घटनाको सम्बन्धमा आवश्यक छानविन एवं अनुसन्धान नभएबाट मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही	आयोगको च.नं. १०९४ अनुसन्धान महाशाखा ७० ९।विराटनगर, मिति२०७०।१।२३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ४६१ मिति २०७०।२।९ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			गर्न र घटनाको बारेमा थाहा पाई तत्काल अनुसन्धान नगर्ने तत्कालीन प्रहरीहरूको पहिचान गरी विभागीय कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।१२।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
६८७	अर्जुन सुब्बा (मेन्याङ्बो), थेचम्बु-६, ताप्लेजुङ		"ताप्लेजुङ्ग जिल्ला थेचम्बु गा.वि.स. वडा नं. ६ का अर्जुन सुब्बा (मेन्याङ्बो) लाई मिति २०६२।७।२ गते बिहान ८:१० बजे सोही जिल्लाको थुम्वेदिन गा.वि.स. ७ वडहरेस्थित संयुक्त सुरक्षा फौजले नियन्त्रणमा लिई गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६२।८।१७ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ताप्लेजुङको च.नं. १३४५ मिति २०६२।१०।२४ को पत्रानुसार निज अर्जुन सुब्बा (मेन्याङ्वो) को मिति २०६२।७।२ गते बिहान ८:५० बजेको समयमा थुम्वेदिन गा.वि.स. वडा नं. ७ मा सुरक्षा फौजसँग जम्काभेट हुँदा भिडन्त भई मृत्यु भएको भनी व्यहोरा उल्लेख भए पनि उक्त कुराको पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०६२।७।२ गते उक्त ठाउँमा दोहोरो भिडन्त नभएको केवल ५।६ राउण्ड गोलीको आवाज आएको भनी घटनाको प्रत्यक्षदर्शीको भनाइ रहेको । घटनास्थलको अवलोकनबाट उक्त स्थानमा दोहोरो भिडन्तको कुनै चिन्ह, घरमा तथा वरिपरिको ठाउँमा गोलीको दाग देखा पर्न नसकेको । सुरक्षाकर्मीको तर्फबाट पनि कुनै क्षति भएको भनी लिखित जवाफमा नआएको हुँदा उक्त ठाउँमा नेकपा माओवादी र सुरक्षाकर्मीबीच दोहोरो भिडन्त भएको भन्न सकिएन । निज अर्जुन सुब्बा (मेन्याङ्वो) तत्कालीन नेकपा माओवादीको कार्यकर्ता भए पनि सुरक्षाकर्मीले आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेपछि कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन इन्द्रदल गुल्मका सेनानी रुपेन्द्र बुढाथोकी र गोली हान्ने सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही तथा मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।१२।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १०९३ अनुसन्धान महाशाखा ४९२। विराटनगर, मिति २०७०।१।२३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ४५८ मिति २०७०।२।९ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
६८८	पनराज लावुङ लिम्बू, ताप्लेजुङ		"ताप्लेजुङ्ग जिल्ला इखावु गा.वि.स. वडा नं. ५ बस्ने वर्ष १६ का पनराज लावुङ लिम्बूलाई ऐ. वडा नं. २ सेतोवामा आफन्तको घरमा सुतिरहेको अवस्थामा मिति २०६०।८।१८ गते तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले नियन्त्रणमा लिई यातना दिई हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।४।१९ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रहरी कार्यालय, ताप्लेजुङ्गको मिति २०६३।११।६ गतेको पत्रानुसार निज पनराज लावुङ लिम्बूको सुरक्षा फौज गस्ती गर्दै जाँदा सुरक्षा फौजको घेरा तोडी भाग्न लागेको अवस्थामा सुरक्षा कारवाहीमा मृत्यु भएको भनी व्यहोरा उल्लेख भएको । त्यसैगरी पूर्वी पृतना प्राड विवाक शाखा इटहरी व्यारेक सुनसरीको प.सं. १५१६५।मा.अ.।०६६।८५ मिति २०६६।२।२० गतेको पत्रानुसार निज पनराज लावुङ लिम्बूको मिति २०६६।८।१९ गते दोहोरो भिडन्तमा	आयोगको च.नं. १०९२ अनुसन्धान महाशाखा ८१९। विराटनगर, मिति २०७०।१।२३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ४५९ मिति २०७०।२।९ बाट गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका	आंशिक

			परी मृत्यु भएको र निजको पिता कृष्णबहादुर लावुङ लिम्बूले राहत बुझि लगेको भन्ने व्यहोरा उल्लेख भए पनि उक्त कुराहरूको पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । निज पनराज लावुङ लिम्बूलाई मिति २०६०।८।१८ गते आफन्तको घरमा सुतिरहेको अवस्थामा तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले पक्राउ गरी सुरक्षाकर्मीको सुरक्षा घेरामा रहेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।१२।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
६८९	भारतीय सेनाका भू.पू सैनिक रामलाल मोक्तान, धनकुटा		"धनकुटा जिल्ला थुडवाङ्ग गा.वि.स. वडा नं. १ बस्ने भारतीय सेनामा कार्य गरेका भू.पू सैनिक ४४ वर्षीय रामलाल मोक्तानलाई मिति २०६१।१२।१९ गते तत्कालीन ने.क.पा. माओवादीका कार्यकर्ताहरूले निजको घरैबाट अपहरण गरी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६५।७।२५ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज रामलाल मोक्तानलाई तत्कालीन ने.क.पा. माओवादीका कार्यकर्ताहरूले मिति २०६१।१२।१९ गते घरैबाट अपहरण गरी निजको घर निजकै गोली हानी हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन ने.क.पा. माओवादीका कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रु. तीनलाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०६९।१२।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १०९० अनुसन्धान महाशाखा५५। विराटनगर, मिति २०७०।१।२३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ४५९ मिति २०७०।२।९ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
६९०	चन्द्रमणि भट्टराई, झापा जिल्ला बालुवावाडी गाविस, वडा नं. २		"झापा जिल्ला बालुवावाडी गाविस, वडा नं. २ बस्ने पूर्व गाविस अध्यक्ष चन्द्रमणि भट्टराईलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताले मिति २०६०।६।६ गते दिनको ३:३० बजे निजको आफ्नै घरमा बसिरहेको अवस्थामा गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६७।९।१८ गते आयोगमा निवेदन दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज भट्टराई सशस्त्र द्वन्द्वका समयमा युद्धमा संलग्न नभएको व्यक्तिलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट कब्जामा लिई हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका	आयोगको च.नं. १३९५ अनुसन्धान महाशाखा १५६३। विराटनगर, मिति २०७०।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११ मिति २०७०।४।६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
६९१	रामबहादुर राई, झापा जिल्ला पथरीया गाविस, वडा नं. ९, आदर्श टोल		"झापा जिल्ला पथरीया गाविस, वडा नं. ९ आदर्श टोल बस्ने वर्ष ७२ का रामबहादुर राईलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताले मिति २०६२।५।१२ गते साँझ छिमेकी केचना गाविस, वडा नं. २ स्थित इन्द्र बास्तोलाको घरमा लगी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६७।९।१८ गते आयोगमा निवेदन दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज राई सशस्त्र द्वन्द्वको समयमा युद्धमा संलग्न नभएको व्यक्तिलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट कब्जामा लिई हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १३९४ अनुसन्धान महाशाखा १५६१। विराटनगर, मिति २०७०।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२ मिति २०७०।४।६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
६९२	रहमत अली, मोरङ्ग जिल्ला विराटनगर उपमहानगर पालिका वार्ड नं. ८, जतुवा		"मोरङ्ग जिल्ला विराटनगर उपमहानगरपालिका वार्ड नं. ८ जतुवा बस्ने वर्ष ३१ को रहमत अलीलाई मिति २०६८।१।११ गते दिउँसो २ बजेको समयमा १०/१२ जना प्रहरीहरूले विराटनगर १७ गौशला चोकस्थित रहेको निज रहमत अलीकै पसलबाट पक्राउ गरी मोटरसाइकलमा बसाई जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मोरङ्गमा ल्याई हिरासतमा राखेको र हिरासतमा निजलाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिएकोले घटनाको छानविन गरी पीडकलाई कारवाही गरी पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६८।१।२० गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मोरङ्गको च.नं. ४८६० मिति २०६८।२।८ को पत्रानुसार जिल्ला मोरङ्ग विराटनगर उपमहानगरपालिका वडा नं. १२ ठाकुरबाडी रोडस्थित न्यू अन्सारी ज्वेलर्समा मिति २०६८।१।१० गते राति विगो रू.३३,९६,६०१। बराबरको सुनचाँदीका गहना तथा नगद समेत चोरी भएको उक्त घटनामा निज रहमत अलीलाई जानकारी हुन सक्ने भन्ने बुझिन आएकोले स.मु.स. ऐन, २०४९	आयोगको च.नं. १३९८ अनुसन्धान महाशाखा १५७१। विराटनगर, मिति २०७०।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १३ मिति २०७०।४।६ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको

			को दफा ९(२) बमोजिम निजलाई मिति २०६८।१।११ गते यस कार्यालयमा फिकाई सोधपुछ गरी घटना विवरण कागज गर्दा तत्काल निजलाई थुनामा राख्नुपर्ने अवस्था नदेखी निजलाई माथवर मानिसको हाजिर जमानीमा छाडिएको भनी जानकारी पत्र पठाइएको भए पनि आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट निज रहमत अलीलाई प्रहरीले हिरासतमा यातना दिएको पाइएकोले निजलाई यातना दिने कार्यमा प्रहरी हवल्दार श्याम गुरूङ्ग, थर र दर्ता नखुलेका देवानन्द नामका प्रहरी र एकजना नाम नखुलेका प्रहरी निरीक्षक समेत संलग्न रहेको भन्ने पाइएकोले निज रहमत अलीको मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी प्रहरीहरूको पहिचान गरी कानून बमोजिम सचेत गराउन । साथै पीडित रहमत अलीले कोशी अञ्चल अस्पतालमा परीक्षण गराई औषधी सेवन गर्दै गरेको, निलडाम बाहेक अन्य कुनै घाँ-खत नरहेको र स्वास्थ्य उपचारपश्चात् पूर्णरूपमा निको हुनसक्ने अवस्था देखिएको भए पनि प्रहरी हिरासतमा निजलाई कुटपिट गरी यातना दिएको पुष्टि भएको हुँदा निजलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू.१५,०००।- क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।					
६९३	सानु यादव, सुनसरी जिल्ला देवानगञ्ज गाविस, वडा नं. ८		"सुनसरी जिल्ला देवानगञ्ज गाविस, वडा नं. २ देवानगञ्ज बजारमा मिति २०६८।४।१३ गते प्रहरीले चलाएको गोली लागी सोही जिल्लाको देवानगञ्ज गाविस, वडा नं. ८ बस्ने सानु यादवको मृत्यु भएको । उक्त घटना हुनुभन्दा अघि स्थानीय बासिन्दाले भारतबाट ल्याएको मलखाद लगायतका दैनिक उपभोगका सामग्री नियन्त्रणमा लिइएको विषयमा इलाका प्रहरी कार्यालय, देवानगञ्जका प्रहरीहरू र स्थानीय मानिसहरूबीच छलफल भइराखेको अवस्थामा सशस्त्र प्रहरीहरूले जथाभावी लाठीजार्च गर्दा ३५/३६ जना घाइते समेत भएकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६८।४।१८ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सुनसरीको पत्रानुसार मिति २०६८।४।१३ गते ८.०० बजे जिल्ला सुनसरी कप्तानगञ्ज ७ स्थित अवैध रूपमा भारतबाट नेपालतर्फ भन्सार छली ल्याएको १५ बोरा कपास देवानगञ्जबाट खटिएको टोलीले पक्राउ गरी कारवाहीको लागि भन्सार पठाउने क्रममा सो कपाससँग सम्बन्धित व्यक्ति लगायत स्थानीय वासिन्दाहरूले अवरोध पुऱ्याई हुलहुज्जत गरेकोले स्थिति नियन्त्रणमा लिन प्रहरीबाट ३ सेल अश्रुग्याँस फायर भएको । जिल्लाबाट थप सुरक्षा बल घटनास्थलमा पुग्न ढिला हुने भई इ.प्र.का., हरिनगरबाट थप मद्दतको लागि देवानगञ्ज आइरहेको टोलीलाई एक समूहले बाटैमा अवरोध गरी सुरक्षाकर्मीको मोटरसाइकल समेत तोडफोड गरी हातहतियार समेत खोसाखोसी भइरहेको अवस्थामा जिल्लाबाट गएको टोली देवानगञ्जबाट पुन: उक्त स्थलमा पुगी हातहतियार लुट्नबाट जोगाएको र सोही समयमा गाउँलेको तर्फबाट समेत कट्वा पेस्तोलबाट फायर भइरहेकोमा कप्तानगञ्ज ८ बस्ने सानु यादवलाई गोली लागी घाइते अवस्थामा वीपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान धरानमा तत्काल पुऱ्याई उपचारको क्रममा मृत्यु भएको । सो कारवाहीका क्रममा २१ जना व्यक्तिलाई नियन्त्रणमा लिई सामान्य सोधपुछ पछि छाडिएको । नेपाल प्रहरीतर्फ ७ जना र सशस्त्र प्रहरीतर्फ ३ जना घाइते भएको भन्ने भनाइ रहेको । तर आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार सुरक्षाकर्मीले गोली चलाउनुपर्ने स्थिति र आवश्यकता नभएको अवस्थामा गोली चलाएको र सो गोली लागी सानु यादवको गैरन्यायिक हत्या भएकोले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । साथै उक्त घटना हुनुभन्दा अघि इप्रका वरिपरि भिडलाई नियन्त्रण गर्न प्रहरीबाट	आयोगको च.नं. १३९३ अनुसन्धान महाशाखा १०४६। विराटनगर, मिति २०७०।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १४ मिति २०७०।४।६ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			लाठीचार्ज, अश्रुग्यास तथा हवाई फायरिङ भएको र सो क्रममा प्रदर्शनकारीहरू घाइते समेत भएको । प्रहरीहरू स्थानीय केही व्यक्तिहरूको घरमा पसी कुटपिट गरेको भन्ने देखिएकोले प्रहरीको यस्तो कार्यले आवश्यकता, परिस्थिति र समानुपातिक भन्दा बढी बल प्रयोग गरेको पाइयो । घटनामा संलग्न मृतक सानु यादवलाई गोली चलाउने प्रहरी दानबहादुर घिमिरे र निजलाई गोली चलाउन आदेश दिने व्यक्तिको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न, प्रहरीहरू स्थानीय व्यक्तिहरूको घरमा पसी कुटपिट गरेको भन्ने देखिँदा लापरवाही गरेको देखिँदा उक्त कार्यमा संलग्न प्रहरीहरूको पहिचान गरी सचेत गराउन । साथै मृतक सानु यादवको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
६९४	दिलिपकुमार यादव, सुनसरी, श्रीपुर जब्दी-५		"सुनसरी जिल्ला श्रीपुर जब्दी वार्ड नं. ५ बस्ने सूर्यनारायण यादवको घर जग्गा २०६५।५।२ गते कोशी नदीको कटानले क्षतिग्रस्त हुन गई निजका परिवारहरू सिरहा जिल्लाको लौकही-२ स्थित आश्रय लिई बसिरहेको अवस्थामा निज यादवको छोरा दिलिपकुमार यादवलाई पायक पर्ने विद्यालय कोशी माध्यमिक विद्यालयमा आवश्यक प्रमाणसहित कक्षा ९ मा भर्ना गर्न मिति २०६६।१।२५ गते जाँदा उक्त विद्यालयका प्रधानाध्यापक लक्ष्मण यादवले विद्यालयमा भर्ना नगरी निजको पढ्न पाउने हकबाट बञ्चित गरेकोले निज विद्यार्थीको नामाङ्कनको व्यवस्था गराई प्रधानाध्यापकमाथि आवश्यक कारवाही समेत गरी पाउँ भनी मिति २०६६।५।३१ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज दिलिपकुमार यादव कक्षा ९ मा भर्नाका लागी उक्त विद्यालयमा गएको । उक्त विद्यालयका प्राध्यापक लक्ष्मण यादवले जिल्लास्तरीय परीक्षा पास गरेको सक्कली प्रमाणपत्र लिएर आउन भनिएकोमा जिल्ला शिक्षा कार्यालयबाट सक्कली प्रमाणपत्रका साथ नामाङ्कनको लागि गएको । नामाङ्कनको क्रममा विद्यालयका प्रधानाध्यापक र विद्यार्थीबीच भनाभन समेत भएको । दुवैपक्ष बीच यस विषयमा आन्तरिक विवाद रहेको । निज दिलिपकुमार यादवको ठेगाना विभिन्न ठाउँमा भएको, उमेर बढी भएको जस्तो विषयलाई आधार बनाई निजलाई नामाङ्कन गर्न इन्कार गरेको । निज दिलिपकुमार यादवले विद्यालय भर्नाको लागि दिएको निवेदन उपर कुनै कारवाही नभई उक्त निवेदन अवधिको शैक्षिक सत्र समाप्त भएको । जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सुनसरीबाट पनि यस विषयलाई गहनरूपमा नलिई आवश्यक कारवाही गर्नुपर्नेमा सो विषयलाई गम्भीरताका साथ नलिएको । साथै राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले माग गरेको सूचना उपलब्ध नगराई आयोगलाई समेत असहयोग समेत गरेको देखियो । उल्लिखित कार्यबाट बालअधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि, १९८९, बालबालिका सम्बन्धी राष्ट्रिय ऐन, २०४८, बालबालिका सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६९ समेतमा उल्लेख भएको प्रावधान विपरीत पारिवारिक तथा सामाजिक विवादको कारणबाट निज दिलीपकुमार यादवलाई विद्यालयमा भर्ना नगरी निजको पढ्न पाउने अधिकारबाट वञ्चित गरेको देखिँदा निज दिलिपकुमार यादव लगायत कसैलाई पनि यस्ता पारिवारिक तथा सामाजिक विवादको कारणबाट बालबालिकाको पढ्न पाउने अधिकारबाट वञ्चित नगरी सहज वातावरण मिलाउन । साथै आयोगले माग गरेको जानकारी जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सुनसरीले उपलब्ध नगराएको देखिँदा उक्त विषयमा सचेत गराई कानून बमोजिम आयोगले माग गरेको जानकारी आयोगलाई उपलब्ध गराई आयोगको काम कारवाहीलाई सहयोग गर्न गराउन समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १३९२ अनुसन्धान महाशाखा १४६३। विराटनगर, मिति २०७०।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५ मिति २०७०।४।६ बाट शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	शिक्षा मन्त्रालय			नभएको

६९५	रघु भन्ने रघुविर यादव, सिरहा जिल्ला असनपुर गोलबजार वार्ड नं. ३, असनपुर		“सिरहा जिल्ला असनपुर गोलबजार वार्ड नं. ३ असनपुर बस्ने वर्ष २८ को रघु भन्ने रघुविर यादवलाई मिति २०६१।११।१२ गते असनपुरको चौबाटोबाट तत्कालीन नेकपा माओवादीहरूले अपहरण गरी लगेकोमा हालसम्म पनि स्थिति अज्ञात नै रहेकोले स्थिति सार्वजनिक गरी निजको जीवन रक्षा गरी पाउँ भनी मिति २०६२।६।१६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनबाट निज रघु भन्ने रामरघुविर यादवलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताबाट अपहरण गरी हत्या गरेको भन्ने रहे पनि निज रघु भन्ने रामरघुविर यादवको तत्कालीन नेकपा माओवादीबाट अपहरणपश्चात् हत्या भएको भन्ने पुष्टि हुने आधार प्रमाण जस्तो मृतकको लाश समेत प्राप्त हुन नसकेको नदेखिँदा निजको हालसम्म स्थिति अज्ञात नै देखिन आउँछ । तसर्थ प्रस्तुत घटनाको अनुसन्धान कारवाही जारी राखी निजको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम रू. एकलाख अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने” भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १३९९ अनुसन्धान महाशाखा १२०। विराटनगर, मिति २०७०।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १६ मिति २०७०।४।६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न ‘बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५’ लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
६९६	जोगेन्द्र साह, सिरहा जिल्ला, राजपुर गाविस, वडा नं. ५		“सिरहा जिल्ला राजपुर गाविस, वडा नं. ५ बस्ने वर्ष ४८ का जोगेन्द्र साहलाई मिति २०६२।१२।१७ गते व्यापारको सिलसिलामा देवीपुर गाउँमा गएको बेला बिहान १० बजे ७-८ जना तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले समातेर लगेकोमा निजको स्थिति हालसम्म अज्ञात रहेकोले स्थिति सार्वजनिक गरी निजको जीवन रक्षा गरी पाउँ भनी मिति २०६३।१।५ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनबाट निज जोगेन्द्र साहलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताबाट अपहरण गरी हत्या गरेको भन्ने रहे पनि निज जागेन्द्र साहको तत्कालीन नेकपा माओवादीबाट अपहरणपश्चात् हत्या भएको भन्ने पुष्टि हुने आधार प्रमाण जस्तो कि मृतकको लाश समेत प्राप्त हुन नसकेको देखिँदा निजको हालसम्म स्थिति अज्ञात नै देखिन आउँछ । तसर्थ प्रस्तुत घटनाको अनुसन्धान कारवाही जारी राखी निजको कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम रू. एकलाख अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने” भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १३९६ अनुसन्धान महाशाखा ११८। विराटनगर, मिति २०७०।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १७ मिति २०७०।४।६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न ‘बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५’ लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
६९७	सुनिल राजवंशी, झापा जिल्ला बालुवाडी गाविस, वडा नं. ४		"झापा जिल्ला बालुवाडी गाविस, वडा नं. ४ बस्ने सुनिल राजवंशीलाई सुरक्षाकर्मीहरूले मिति २०६०।९।२५ गते दिउँसो १२:३० बजे ऐ. राजगढ गाविसको राजगढ बजारबाट पक्राउ गरी गोली हानी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६७।९।१८ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट तत्कालीन नेकपा माओवादी झापा जिल्ला सदस्य समेत रहेका सुनिल राजवंशीलाई मिति २०६०।९।२५ गते झापा जिल्लाको राजगण बजारबाट सादा पोशाकका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी हत्या गरेको देखियो । निज सुनिल राजवंशी तत्कालीन नेकपा माओवादीको कार्यकर्ता भए पनि सुरक्षाकर्मीले आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेपछि गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकाले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । त्यसपछि मृतकको कानून बमोजिम रीतपूर्वकको लाश जाँच अन्य कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी अन्तिम दाहसंस्कारको लागि मृतकका परिवारलाई लाश जिम्मा दिनुपर्नेमा सो नगरी लाश सोही ठाउँमा छोडी गएकोले उक्त कार्य समेत कानून बमोजिम गरेको देखिएन । उक्त घटनाको किटानी जाहेरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय, झापामा दिएकोमा प्रहरीले जाहेरी दर्ता गर्न नमानेको, पुनरावेदन अदालतबाट उक्त जाहेरी दर्ता गराउनु भनी आदेश समेत जारी भइसकेको देखियो । यसमा आदेश दिने प्रहरी प्रमुख र गोली हान्ने सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कारवाही गर्न । साथै मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १३९० अनुसन्धान महाशाखा १५६२। विराटनगर, मिति २०७०।३।३० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १८ मिति २०७०।४।६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
६९८	सुनिलकुमार चौधरी, विशाल साह, निरस चौधरी, रामबलम साह, उमेश मल्लिक, सिरहा,लाहानस्थित विशाल होटल र ललितपुर चापागाउँ घर भएका		"सिरहा जिल्लाको लाहानस्थित विशाल होटलमा मिति २०६९।३।२० गते राति ९:३० बजे सादा पोशाकमा आएका प्रहरीले होटलका मेनेजर सुनिलकुमार चौधरीसहित ६ जना कर्मचारी र पाहुना समेतलाई कुटपिट गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पाउँ भनी मिति २०६९।३।२९ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट सिरहा जिल्लाको लाहानस्थित होटल विशालमा मिति २०६९।३।२० गते सादा पोशाकमा खटिएका प्रहरी हवल्दारहरू मोतिराम महतो, विनोदकुमार स्वर्णकार, असर्फी साह र प्रहरी जवानहरू प्रमोद यादव र सन्तोष झा सम्मिलत टोली राति ९.०० बजेपछिको समयमा तराई मधेशमा सशस्त्र समूह पार्टीको अध्यक्ष बताउने स्वामीजी भन्ने उमेश यादव सिरहाको लाहानमा आएको सूचना पाई खोजी गर्न भनी विशाल होटलमा गएको । रिसेप्सनमा बसेका होटल मेनेजर सुनिल चौधरीले उल्लिखित प्रहरीहरूलाई आफूले नचिनेको भनी प्रहरीको पोशाक र पत्र नभई होटलमा खानतलासी गर्न नमिल्ने भनेपछि विवाद भई होटेल बसेका व्यक्तिहरूले वडा	आयोगको च.नं. १३७५ अनुसन्धान महाशाखा ४२।जनकपुर, मिति २०७०।३।३० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १९ मिति २०७०।४।६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको

	इन्जिनियर गेहेन महर्जन		प्रहरी कार्यालय, लाहानमा खबर गरेको । त्यसपछि लाहानबाट प्रहरी टोली विशाल होटलमा आएपछि सादा पोशाकमा पहिले नै आएका प्रहरी हवल्दार मोतिराम महतो र पछि प्रहरीको पोशाकमा आएका ३ जना प्रहरीले होटलको माथिल्लो तल्लामा खानतलासी गर्न गएको र बाँकी प्रहरीहरू तल बसी होटल मेनेजर सुनिल चौधरी, होटलका अन्य कर्मचारीहरू विशाल साह, निरस चौधरी, रामबलम साह, उमेश मल्लिक र उक्त होटलका पाहुना (गेष्ट) ललितपुर चापागाउँ घर भएका इन्जिनियर गेहेन महर्जनलाई कुटपिट गरेको । यसै क्रममा प्रहरी जवान प्रमोद यादवको टाउकोमा समेत चोट लागेको तर निजलाई कसले कुटपिट गरेको हो खुल्न नसकेको । उक्त घटनाको प्रकृति र परिस्थितिजन्य अवस्थाको विश्लेषण गर्दा प्रहरीद्वारा कुटपिट भएको बखत प्रतिकारमा निज प्रहरीलाई चोट लागेको हुनसक्ने भन्ने आयोगको अनुसन्धान टोलीको भनाइ रहेको । घटनापछि होटलका कर्मचारी निरस चौधरी, विशाल साह र सुनिल चौधरीलाई पक्राउ गरी वडा प्रहरी कार्यालय, लाहानमा लगेको । यसक्रममा पनि प्रहरी भ्यानभित्र समेत निजहरूलाई प्रहरीले कुटपिट गरेको । स्थानीय व्यापारी समेतको दबाबमा पक्राउ परेका व्यक्तिहरूलाई प्रहरीले रिहा गरेको । घटनाको विरोधमा २०६९।३।२० गते राति नै स्थानीय व्यापारी समेतले लाहानस्थित पूर्वपश्चिम राजमार्ग चक्काजाम गरेकोमा वडा प्रहरी कार्यालयमा भोलिपल्ट बार्ता गर्ने भनी सहमति भएपछि चक्काजाम फिर्ता लिएको । भोलिपल्ट मिति २०६९।३।२१ गते बिहानैदेखि बजार बन्द गराई राजमार्गमा चक्काजामसहित धर्ना दिएपछि प्रहरीले हस्तक्षेप गरी लाठीचार्ज गर्नुको साथै रबरको गोलीसमेत प्रहार गरेको । प्रदर्शनकारीबाट पनि प्रहरीलाई ढुंगामुढा गरेको । प्रहरीले आवश्यक भन्दा बढी बल प्रयोग गरी बालबालिका र बृद्ध समेतलाई कुटपिट गरेको भन्ने स्थानीय मानव अधिकारकर्मी, नागरिक समाजका प्रतिनिधि, उद्योग व्यवसायी, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि एवं सञ्चारकर्मी समेतको भनाइबाट प्रहरीले प्रहरी ऐन तथा प्रचलित कानून विपरीत कार्य गरी मानव अधिकारको उल्लङ्घन गरेको देखियो । प्रहरीले खानतलासी वा सूचना संकलन गर्दा सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९ को दफा १० बमोजिमको प्रक्रिया अवलम्बन गर्नुपर्नेमा सो समेत गरेको देखिएन । अब आइन्दा कुनै पनि नागरिकको घर खानतलासी गर्नुपर्दा सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९ बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी मात्र खानतलासी कार्य गर्नु, गराउनु भनी मातहतका सबै प्रहरी कार्यालयहरूमा निर्देशन दिन प्रहरी प्रधान कार्यालयलाई पत्र लेखी जानकारी गराउनु । साथै उक्त विशाल होटलका मेनेजर सुनिल चौधरी, होटलका अन्य कामदार विशाल साह, निरस चौधरी, रामबलम साह, उमेश मल्लिक र होटलका पाहुना ललितपुर चापागाउँ घर भएका इन्जिनियर गेहेन महर्जनलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम जनही रू. पाँच हजारका दरले क्षतिपूर्ति रकम समेत उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
६९९	मृतक काले वि.क. भनिने बालकृष्ण वि.क., घाइतेहरू– गोरख वि.क., निरु बुढा, जयलक्ष्मी		"जुम्ला जिल्ला चन्दननाथ–९ स्थित कनिका निसा विद्यालयको प्राङ्गणमा रहेको सकेट बम चलाउँदा सोही गा.वि.स. बस्ने ३ वर्षे बालक काले वि.क. भनिने बालकृष्ण वि.क.को मृत्यु भएको र ऐ.ऐ. बस्ने वर्ष ५ को बालक गोरख वि.क., ऐ.ऐ. बस्ने निरु बुढा, ऐ.ऐ. बस्ने जयलक्ष्मी चौलागाई घाइते भएको, त्यसैगरी मिति २०६१।८।४ गते सोही जिल्लाको तलिउम गा.वि.स. वडा नं. ६ स्थित भैरव प्रा.वि.को कक्षाकोठामा भएको बम विष्फोटमा सोही गा.वि.स.का वर्ष ३ को बालक धिरज धराला र ऐ.ऐ. बस्ने वर्ष ३ को मुगा धरालाको मृत्यु भएकोले घाइतेलाई उपचार तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइदिन भनी मिति २०६१।८।२९ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो ।	आयोगको च.नं. १४ अनुसन्धान महाशाखा ४३।जुम्ला, मिति २०७०।४।३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि	यस कार्यालयको च.नं. २० मिति २०७०।४।९ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	चौलागाई, चन्दननाथ–९, धिरज धराला र मुगा धराला, तलिउम गा.वि.स. वडा नं. ६, जुम्ला		यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट घाइते बालबालिकाको भेरी अञ्चल अस्पतालमा उपचार भएको र मृतकको परिवारलाई रु. एकलाख पचास हजारका दरले क्षतिपूर्ति पाएको भन्ने देखिए पनि द्वन्द्वकालमा विभिन्न स्कुललाई आश्रयस्थल बनाई सुरक्षाकर्मी र माओवादीले पनि विभिन्न किसिमका बमहरू राख्ने गरेको र शान्ति सम्झौता हुँदा पनि त्यसप्रकार राखिएका तथा फ्याँकिएका बमहरू कतिपय विद्यालयमा बेवारिसे अवस्थामा रहन गएको र विद्यालय जाने बालबालिका त्यस्तो बेवारिसे बम खेलाउँदा बम विष्फोट भई घाइते भएको र कतिको मृत्यु भएको पनि देखिन्छ । यसरी दुवै पक्षको लापरवाहीबाट विद्यालय जाने उमेर समूहका बालबालिकाहरू अञ्जानमा अकालमा मृत्युवरण गर्ने गरेको र मृत्यु हुन गएको बालबालिकाको पीडित परिवारलाई रु. १ लाख ५० हजार सरकारले दिई औपचारिकता मात्र पूरा गर्ने गरेको मानवोचित र न्यायोचित दुवै दृष्टिले उचित नदेखिँदा मृतक बालकृष्ण वि.क., धिरज धराला र मुगा धरालाको परिवारलाई रु. एकलाख पचास हजारका दरले क्षतिपूर्ति वापत दिने निर्णयको पछाडि कुनै औचित्यता देखिँदैन । बम पड्की मृत्यु भएको व्यक्तिलाई तात्कालिक रुपमा सरकारले केही रकम दिए पनि २०६१।८।२९ मा यस आयोगमा दर्ता भएको प्रस्तुत उजुरीमा तत्कालीन अवस्थामा लागू रहेको राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी, कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली, २०५७ मा कसैको जीवन गैरन्यायिक कारणबाट हरण हुन गएको रहेछ भन्ने त्यस्तो अवस्थामा रु. ३,००,००० लाख क्षतिपूर्ति भराउन सकिने अधिकार यस आयोगलाई रहे भएको देखियो । निर्दोष अबोध बालबालिका विद्यालयमा शिक्षा ग्रहण गर्न गएका थिए, लापरवाही तथा अरुले छाडिगएका बम अञ्जानमा खेलाउन थाल्दा अकाल मृत्युवरण गर्नुपर्‍यो त्यस्तोलाई पूरै क्षतिपूर्तिको रकम दिँदा पनि तिनको अभाव पूति हुन सक्दैन । तथापि सन्तोषका लागि नियममा भएको व्यवस्था अनुसारको क्षतिपूर्ति भराईदिनु नै न्यायोचित हुने हुनाले मृत्यु भएका तीनैजना बालबालिकाको पीडित कानून बमोजिमको हकवालालाई नियममा उल्लेख भए अनुसार जनही ३,००००० नै क्षतिपूर्ति भराई दिनु उपयुक्त देखिन आएकोले उक्त रकममध्ये अघि पाइसकेको रु. १,५०,००० कट्टा गरी बाँकी रहेको रु. १,५०,००० जनही क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन साथै घाइते भएका जयलक्ष्मी चौलागाई, गोरख वि.क. र निरु बुढाको कानून बमोजिमको हकवालालाई जनही रु. २५ हजारका दरले क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने निर्णय भयो । यसरी विभिन्न विद्यालय तथा त्यसको प्राङ्गणमा बेवारिसे बम फेला पर्ने सम्भावना अझै कायमै रहेको र त्यस्ता बमबाट हुनसक्ने सम्भावित खतरालाई पनि इन्कार गर्न नसकिने भएकोले त्यसको सुरक्षाको लागि उक्त ठाउँमा तारबार लगाई बालबालिकाको पहुँचबाट टाढा राख्न तथा डिफ्यूज गरी आई.डि. land mine मुक्त क्षेत्र बनाएन समेत नेपाल सरकारलाई पत्र लेखि पठाउने" भनी मिति २०७०।२।२३ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	लेखिआएको ।			नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७००	संगीता सेन ठकुरी, सिरहा जिल्ला, मुकसार गाविस, वडा नं. १		"सिरहा जिल्ला मुकसार गाविस, वडा नं. १ बस्ने पृथ्वीबहादुर सेन ठकुरीकी छोरी वर्ष २२ की संगीता सेन ठकुरी सिरहा जिल्लाको धनगढी गाविसको धनगढी बजारमा साहुको कुखुरा पालन केन्द्रमा काम गरिरहेको अवस्थामा मिति २०६१।६।१९ गते तत्कालीन नेकपा माओवादी पार्टीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी लगेको । अपहरण गरेकै दिन हत्या गरिएको र निज संगीता सेनलाई किन के कारणले अपहरण गरिएको नखुलाइएकोले घटनाको छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६१।७।१३ गते यस आयोगमा निवेदन दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा प्रहरी महानिरीक्षकको सचिवालय मानव अधिकार सेलको च.नं. १८९ मिति २०६१।८।१७ को पत्रानुसार निज संगीता सेन ठकुरीलाई तत्कालीन	आयोगको च.नं. १३९७ अनुसन्धान महाशाखा ११९। विराटनगर, मिति २०७०।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि	यस कार्यालयको च.नं. १० मिति २०७०।४।६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई	आंशिक

			आतङ्ककारीहरूले अपहरण गरेको भन्ने बुझिन आएको र निजको बारेमा हालसम्म जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिरहामा कुनै मौखिक तथा लिखित उजुरी नपरेको भन्ने जानकारी प्राप्त हुन आएको देखिन्छ । त्यस्तै आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनबाट निज संगीता सेन ठकुरीलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताबाट अपहरण गरी हत्या गरेको भन्ने भनाइ रहे पनि निज संगीता सेनको तत्कालीन नेकपा माओवादीबाट अपहरणपश्चात् मृत्यु भएको भन्ने पुष्टि हुने आधार प्रमाण जस्तो मृतकको लाश समेत प्राप्त हुन नसकेको, निजको हालसम्म स्थिति अज्ञात नै रहेको । तसर्थ प्रस्तुत घटनाको अनुसन्धान कारवाही जारी राखी निजको कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम रू. एकलाख अन्तरिम राहत उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	लेखिआएको ।			रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७०१	जगदिश ठाकुर, मोरङ्ग जिल्ला, विराटनगर उप महानगरपालिका वडा नं. २१		"मोरङ्ग जिल्ला विराटनगर उपमहानगरपालिका वडा नं. २१ का ८८ वर्षीय जेष्ठ नागरिक श्री जगदिश ठाकुरले विगत ६ महिनादेखि बृद्धभत्ता नपाएको, सो भत्ता असार मसान्तसम्ममा समेत वितरण नभएर ६ महिना काटी श्रावण महिना समेत आधा भइसक्दा पनि गत आर्थिक वर्षको रकम भन्ने बहानामा अशक्त बयोवृद्ध जेष्ठ नागरिक आफैँ पटक-पटक वडा कार्यालय धाउँदा समेत रकम नपाएकोले तत्काल बजेट निकासा गराई जेष्ठ नागरिकको बाँकी भत्ता एकमुष्ट रूपमा वितरण गराउने व्यवस्था गराई पाउँ भनी मिति २०६९।४।१७ गते यस आयोगमा निवेदन दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनबाट विराटनगर उपमहानगरपालिका कार्यालयले सामाजिक सुरक्षा भत्ता वापतको रकम निकासाको लागी माग गरेकोमा माग बमोजिमको रकम निकासा नभई आंशिक मात्रको निकासा भएकोले प्राथमिकता तोकी वितरण गर्दा जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाको सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्न बाँकी रहेको देखियो । यसरी जेष्ठ नागरिकहरूलाई प्रदान गर्ने सामाजिक सुरक्षा भत्ता सालको दुई पटक अर्थात ६-६ महिनाको गरी दुई पटक दिन सरकारले निर्णय गरे पनि पहिलो किस्ता पनि नदिएकोले जेष्ठ नागरिक मर्कामा पर्न गएको देखिन आएकोले अविलम्व बजेट निकासाको व्यवस्था मिलाई दिन भनी नेपाल सरकारलाई नीतिगत सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १३९१ अनुसन्धान महाशाखा १०७२। विराटनगर, मिति २०७०।३।३१ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. २१ मिति २०७०।४।६ बाट अर्थ मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय, सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	अर्थ मन्त्रालय, महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय, सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय			नभएको
७०२	टेकराज पनेरू, जिल्ला डडेल्धुरा, भद्रपुर गाविस, वडा नं. ६		"जिल्ला डडेल्धुरा भद्रपुर गाविस, वडा नं. ६ बस्ने वर्ष २९ को टेकराज पनेरूलाई मिति २०५९।३।१६ गते सुरक्षाकर्मीबाट दायाँ खुट्टामा गोली लागी अपाङ्ग भएको । त्यसैगरी मिति २०६०।४।६ गतेदेखि भदौ १६ गतेसम्म तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरेको, मिति २०६०।१०।१५ देखि २०६२।२।२५ सम्म सुरक्षाकर्मीले बन्दी बनाएकोले राज्यले घोषणा गरे बमोजिम राहत तथा क्षतिपूर्तिका लागि पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६८।५।२६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा गाउँ विकास समिति, भद्रपुर, डडेल्धुराको मिति २०६८।९।११ गतेको पत्रानुसार निज टेकराज पनेरूको द्वन्द्वकालमा पीडित भएको भनी सर्जमिन मुचुल्का सहित आयोगमा जानकारी गराएको । जिल्ला प्रशासन कार्यालय, डडेल्धुराको मिति २०६८।९।१९ को पत्रानुसार निज टेकराज पनेरूको द्वन्द्वको क्रममा कैद वा हिरासतमा रहेको विवरण अङ्गभङ्ग/अपाङ्ग, विस्थापित सम्बन्धी विवरण प्रमाणित गरी राहतको लागि सिफारिससहित शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा पठाइसकिएको र सोको स्वीकृत	आयोगको च.नं. ३१ अनुसन्धान महाशाखा ६९८। धनगढी, मिति २०७०।४।८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३१ मिति २०७०।४।१४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान		आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			बजेट निकासा तथा फुकुवा भएपछि नियमानुसार राहत उपलब्ध गराउने भनी आयोगमा जानकारी पत्र उपलब्ध गराएको । साथै आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजलाई डडेल्धुरा जिल्लाबाट प्रहरीले पक्राउ गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा राखेको । केही दिनपश्चात् डडेल्धुरा जिल्लाबाट दहवन सैनिक व्यारेकमा राखेको त्यहाँबाट तनहुँको ढकालटार पुनर्स्थापना केन्द्रमा पठाएको, तत्कालीन नेकपा माओवादीले निजलाई करिब एक महिनासम्म डडेल्धुरा जिल्लाका विभिन्न स्थानमा आफ्नो कब्जामा राख्दा र सुरक्षा निकायले पक्राउ गरिसके पश्चात् हिरासतमा राख्दा निजलाई दुबै पक्षबाट यातना दिएको पाइयो । निज पनेरूले सुरक्षा निकायको गोली लागेपश्चात् भारतको विभिन्न स्थानमा उपचार गरेको र गोली लागेको उक्त मितिदेखि नै शारीरिक रूपमा अशक्त भएको हालसम्म कुनै किसिमको क्षतिपूर्ति एवं औषधोपचार खर्च प्राप्त नगरेकोले क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराउनुपर्ने भनी टोलीको निष्कर्ष रहेको देखियो । यसरी निज पनेरूलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताबाट अपहरण गरी कब्जामा राखी यातना दिएको र सुरक्षाकर्मीबाट समेत निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा कुटपिट गरी यातना दिएको देखिँदा निजको मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मी र तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न । साथै घटनाका पीडित टेकराज पनेरूलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. १ लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		
७०३	विजय साँवा, ताप्लेजुङ्ग जिल्ला फुङलिङ- ५		"ताप्लेजुङ्ग जिल्ला फुङलिङ- ५ बस्ने विजय साँवा लगायतका व्यक्तिहरूको समूहले तास खेलिरहेको अवस्थामा जिल्ला प्रहरी कार्यालय, ताप्लेजुङ्गका प्रहरी जवान सुरेन्द्र दाहाल, सूर्य लिम्बूले मिति २०६८।११।४ गते पक्राउ गर्ने क्रममा विजय साँवालाई कुटपिट र दुर्व्यवहार गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६८।११।१८ गते आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०६८।११।४ गते फुङलिङ-४ बस्ने रत्नबहादुर कार्की, दुर्गा पतंवा, रामचन्द्र डाँगी र हुक्याप शेर्पा लगायत अन्दाजी ३:०० बजेको समयमा रत्नबहादुरको घरमा तास खेलिरहेको अवस्थामा रत्नबहादुर कार्कीलाई पक्राउ गरी केही समयपछि रिहा गरिएको । निज कार्की छिमेकी विजय साँवाको पसलमा आई आफू पक्राउ परेको विषयमा कुराकानी गरी बसिरहेको अवस्थामा सादा पोशाकमा आएका प्रहरी जवान सुरेन्द्र तामाङले किन कुरा काटेको भनी विजय साँवाको श्रीमती मीरा साँवासँग औँला ठड्याई सोधपुछ गरेको । यसै विषयलाई लिई विजय साँवाले तपाईले औँला ठड्याई कुरा गर्न पाउनुहुन्न भन्दा प्रहरीले विजय साँवालाई पक्राउ गरी कुटपिट गर्दै लगेको । जिल्ला प्रहरी कार्यालय, ताप्लेजुङ्ग पुऱ्याएपछि पनि निज विजय साँवालाई निजको मुटुको अप्रेशसन गरेको ठाउँमा हानेको, पछि प्रहरी नायव उपरीक्षक समक्ष पुऱ्याएपछि निजलाई रिहा गरिएको । निजलाई प्रहरीले कुटपिट गरेको कारणबाट निजको स्वास्थ्यमा असर पर्न थालेकोले निजलाई जिल्ला अस्पताल, ताप्लेजुङ्ग पुऱ्याएको । त्यहाँबाट रिफर गरी विराटनगर नर्सिङ होम लगिएको र त्यहाँबाट निजलाई गंगालाल हृदय केन्द्र काठमाडौंमा ल्याई हालसम्म नियमित औषधी सेवन गर्दै आएको । निजको औषधी उपचारमा रू.४५,६६६।२२ खर्च भएको निजले पेश गरेको कागजपत्रबाट समेत देखियो । निजलाई प्रहरीले पक्राउ गरी कानून	आयोगको च.नं. १३७४ अनुसन्धान महाशाखा १०६५। विराटनगर, मिति २०७०।३।३० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३३ मिति २०७०।४।१३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको

			बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा कुटपिट गरेको सोही कुटपिटको कारण निज विजय साँवाले हालसम्म औषधी सेवन गर्नुपरेकोले निजको मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी प्रहरीको पहिचान गरी कानून बमोजिम सचेत गराउन । साथै घटनाका पीडित विजय साँवालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. १ लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
७०४	बुझवान डगौरा चौधरी, कञ्चनपुर जिल्ला, बेल्डाडी गाविस, वडा नं. २, बैवाह सिमलडाँडा		"कञ्चनपुर जिल्ला बेल्डाडी गाविस, वडा नं. २ बैवाह सिमलडाँडा टोल बस्ने बुझवान डगौरा चौधरीलाई मिति २०५८ सालमा सेनाले तत्कालीन माओवादीको आशंकामा पक्राउ गरी कुटपिट गरेको कारण अपाङ्ग भई उपचार समेत गराउन नसक्ने अवस्थामा रहेकाले घटनाको छानविन गरी पीडितलाई न्याय दिलाई पीडकलाई कारवाही गरी पाउँ भनी मिति २०६७।८।२८ गते आयोग समक्ष उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा निज बुझवान डगौरा चौधरीको द्वन्द्वको समयमा सेनाले यातना दिएको कारणबाट थला परी निजको मृत्यु हुन गएको भनी देखिएकासँग सरजमिनका व्यक्तिहरूको कथन र बेलडाँडी गाउँ विकास समितिको कार्यालयको पत्र देखियो । यस विषयमा पीडित बुझवान डगौरा चौधरीलाई सेनाले द्वन्द्वकालमा पटक-पटक यातना दिएको कुरा ठीक साँचो भएको । निज चौधरीको उपचार गर्दागर्दै मिति २०६८।७।२७ गते घर ठेगानामै मृत्यु भएको भनी आयोगको क्षेत्रीय कार्यालय, धनगढीबाट मिति २०६९।७।२४ गते खटिएको अनुसन्धान टोली समक्ष पीडितका आफन्तले जानकारी गराएको समेत देखियो । यसरी द्वन्द्वको समयमा २०५८ सालमा तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले निज बुझवान डगौरा चौधरीलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीको आशंकामा तीन महिनासम्म पटक-पटक गरी कुटपिट गरी यातना दिएको सोही चोटका कारण निजले औषधी सेवन गरी उपचार गराइरहेको अवस्थामा मिति २०६८।७।२७ गते निजको मृत्यु हुन गएको । सुरक्षाकर्मीले निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा कुटपिट गरी यातना दिएको । सोही चोटको कारण थला परी खुट्टा समेत नचल्ने भई निजले लामो समयसम्म औषधी सेवन गरी उपचारकै क्रममा निजको मृत्यु हुन गएको देखिँदा निजको मानव अधिकारको उल्लङ्घन हुन गएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न । पीडितको मृत्यु भइसकेको देखिँदा निजको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. एक लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ३२ अनुसन्धान महाशाखा ६८८। धनगढी, मिति २०७०।४।८ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ३२ मिति २०७०।४।१४ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको
७०५	भारत रक्सौल घर भई काठमाडौं बस्दै आएका मनोज दास		"मिति २०६३।६।२९ गते तत्कालीन वडा प्रहरी कार्यालय, जनसेवा काठमाडौंले भारत रक्सौल घर भई काठमाडौं बस्दै आएका मनोज दासलाई चोरीको आरोपमा पक्राउ गरी थुनामा राखेकोमा प्रहरीले यातना दिएको कारण घाइते भई उपचारको क्रममा वीर अस्पताल लैजाँदै गर्दा निजको मृत्यु भएको भनी मिति २०६३।६।३१ गते विभिन्न पत्रिकामा प्रकाशित भएको समाचारप्रति आयोगको ध्यानाकर्षण भई आफ्नै सक्रियतामा मिति २०६३।७।१ गते उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा नाकको दायाँ भागमा निलो डाम भएको, मुख बन्द भएको, चिउँडोमा निलो दाग भएको, हातको कुममा अन्दाजी ३ इन्च लामो २ इन्च चौडाइ निलो दाग भएको, बायाँ हातको कुहिनोमा ८ वटा निला डामहरू भएको, बायाँ हातको नाडीमा ४ वटा निला डामहरू भएको, हत्केलाको माथिल्लो भाग निलो भई सुन्निएको जस्तो देखिएको, दायाँ हातको पाखुरामा निलो दाग भएको, नाडीमा ३ ओटा निलो ठोक्किएको	आयोगको च.नं. ८३ अनुसन्धान महाशाखा ८५६।के.का., मिति २०७०।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ४५ मिति २०७०।४।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			जस्तो डाम भएको भनी लाश जाँच प्रकृति मुचुल्कामा उल्लेख भएको । गोलीगाँठा, घुँडाहरू र हात लगायतका विभिन्न भागहरूमा समेत चोट लागको भनी पोष्टमार्टम प्रतिवेदनको External Examination तथा Internal examination बाट देखिएको । यसैगरी मृत्युको कारण multiple blunt force injuries to trunk and extermites रहेको भनी उल्लेख भएको । प्रहरी प्रधान कार्यालय, मानव अधिकार इकाईको मिति २०६८।५।५ को पत्रानुसार उक्त घटनाको सम्बन्धमा तत्कालीन वडा प्रहरी कार्यालय जनसेवाका प्रमुख प्र.नि. नान्तिराज गुरूङ्गलाई मिति २०६३।६।३ देखि मिति २०६४।२।६ सम्म निलम्वनमा राखिएको र प्रहरी उपरीक्षक केशव अधिकारीको अध्यक्षतामा गठित समितिले दिएको प्रतिवेदन अनुसार घटनामा संलग्न भएको नान्तिराज गुरूङ्गलाई १ ग्रेड १ वर्षसम्म रोक्का, प्र.ना.नि.हरू शोभनविक्रम राणा, ध्रुवबहादुर थापा, काशीराज थापा, प्र.स.नि.हरू दानबहादुर प्रजापति र श्री नारायण पण्डितलाई नसिहत दिएको भनी आयोगलाई पत्रमार्फत् जानकारी गराएको मिसिल संलग्न कागजातबाट देखियो । यसरी चोरीको आरोपमा पक्राउ परेका भारतीय नागरिक मनोज दासलाई प्रहरीले कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई कुटपिट गरी यातना दिएको कारणबाट निजको मृत्यु हुन गएको देखिँदा निज मनोज दासको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न । साथै मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकम वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।१३ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
७०६	पूर्ण लामा, रामेछाप जिल्ला, राकाथुम गाविस, वडा नं. ९		"रामेछाप जिल्ला राकाथुम गाविस, वडा नं. ९ घर भई काठमाडौं जिल्ला नरेफाँटमा बसोवास गर्दै आएका पूर्ण लामा मिति २०६७।८।१२ गते राकाथुमस्थित छिमेकीको विवाहमा गएको अवस्थामा सोही दिन करिब १२ बजेको समयमा एकीकृत नेकपा माओवादीका करिब १५-२० जनाको कार्यकर्ताहरूको समूहले कुटपिट गरी काटेर मारेको र निजको लाश मौलाटे जङ्गलको बाटोमा अन्दाजी ५:३० बजेको समयसम्म देखिएकोमा भोलिपल्ट उक्त लाश समेत बेपत्ता बनाएकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६७।८।२१ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा निज पूर्ण लामालाई द्वन्द्वको समयमा तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले सेनालाई सुराकी लगाएको भन्ने आरोपमा निजलाई मरणासन्न हुने गरी कुटपिट गरी घाँटी रेटी मर्‍यो भनी मिल्काएको अवस्थामा तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले उद्धार गरी उपचार गराएको । त्यसपछि निज लामा गाउँबाट विस्थापित भई काठमाडौंमा बसोवास गर्दै आएको । आयोगले मिति २०६३।८।१७ देखि २०६३।९।६ सम्म दोलखा र रामेछाप जिल्लामा गरेको अनुगमन तथा अनुसन्धानको क्रममा समेत निज पूर्ण लामा माथि तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले मार्ने मनसाय राखेको भनी प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेको पाइयो । यसरी विगतदेखि यस घटना हुँदासम्म तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताबाट निज लामालाई मार्ने मनसाय राखेको भनी प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेको पाइयो । यसरी विगतदेखि यस घटना हुँदासम्म तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताबाट निज लामालाई मार्ने मनसाय राखेको देखिन्छ भनी आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट देखिँदा निज पूर्ण लामाको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न	आयोगको च.नं. ८२ अनुसन्धान महाशाखा ३३५।के.का., मिति २०७०।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ४६ मिति २०७०।४।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । नेपाल सरकारले आन्तरिक	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन भनी	आंशिक

			एकीकृत नेकपा माओवादी कार्यकर्ताहरूको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न प्रस्तुत घटनाको सम्बन्धमा जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रामेछापमा किटानी जाहेरी दरखास्त दर्ता भई प्रहरीद्वारा प्रभावकारी अनुसन्धान भई अदालतमा मुद्दा दायर भएकोले त्यहाँबाट कारवाही हुने हुनाले त्यसतर्फ आयोगबाट केही कारवाही गरी रहनु परेन । मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।१३ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।	आयोगको मिति २०६५/६/७ को निर्णय (माथि सिफारिस सङ्ख्या २७२) अनुसार रु. १२,८५०।- क्षतिपूर्ति रकम दिइएको ।	
७०७	उल्लास वैद्य, काठमाडौं जिल्ला, का.म.न.पा वडा नं. ३५		"नुवाकोट जिल्ला तुप्चे गाविस, वडा नं. १ घर भई काठमाडौं पुरानो बानेश्वर डेरा गरी बस्ने कृष्ण अधिकारीको मिति २०६१।३।२९ गते साँझ ८ बजे काठमाडौंको पुरानो बानेश्वरमा सुरक्षा फौजले चलाएको गोली लागी मृत्यु भएको भनी आयोगमा मिति २०६१।१०।१३ गते उजुरी दर्ता हुन आएको उक्त घटनाको अनुसन्धान गर्ने क्रममा काठमाडौं जिल्ला का.म.न.पा वडा नं. ३५ बस्ने तथा नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा कार्यरत उल्लास वैद्यको समेत सोही घटनामा मृत्यु हुन गएको भन्ने देखिँदा निज वैद्यको सम्बन्धमा समेत आयोगको नीति बमोजिम छुट्टै फाइल खडा गरी कारवाही अगाडि बढाएको देखियो । यसमा उल्लास वैद्यको छातीबाट गोली लागेको देखिएको भनी लाशजाँच प्रकृति मुचुल्कामा उल्लेख भएको । मृत्युको कारण Multiple Rifled Firearm Injury to chest भनी पोष्टमार्टम प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको । घटना भएको ठाउँमा MRS 2000 9*1.9 को फायर भएको गोलीको खोका थान २, KF01 9mm 2 लेखिएको खोका थान ४ र 9mm 2E KE02 लेखिएको खोका थान १ गरी थान ७ खोका, नबिग्रेको अवस्थाको गोली बुलेट थान २ र कुच्चिएको अवस्थाको बुलेट थान २ फेला परेको घटनास्थल प्रकृति मृचुल्कामा व्यहोरा उल्लेख भएको । जिल्ला प्रहरी कार्यालय, काठमाडौंले पुनरावेदन अदालत पाटनमा पेश गरेको लिखित जवाफ अनुसार निज कृष्ण अधिकारीलाई सुरक्षाकर्मीहरूले नियन्त्रणमा लिन खोज्दा एक्कासी उल्लास वैद्यलाई गोली लागी घाइते भएको निजलाई तत्कालै उपचारको लागि वीरेन्द्र सैनिक अस्पताल छाउनीमा लगेकोमा उपचारकै क्रममा निजको समेत मृत्यु भएको भनी उल्लेख भएको । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन र मिसिल संलग्न कागजातबाट निज उल्लास वैद्यको सुरक्षाकर्मीको गोली लागी मृत्यु हुन गएको देखिँदा निज उल्लास वैद्यको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन हुन गएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न । मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।१३ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ८१ अनुसन्धान महाशाखा ६६९।के.का., मिति २०७०।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ४७ मिति २०७०।४।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
७०८	प्रहरी निरीक्षक इन्द्रबहादुर लामा, इलाका प्रहरी कार्यालय, साँखु		"राजधानीको साँखुमा तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको आक्रमणबाट निरीक्षकसहित पाँच प्रहरीको मृत्यु, पच्चीस थान हतियार लुटिएको भनी मिति २०६१।९।४ गते विभिन्न राष्ट्रिय दैनिक समाचार पत्रमा प्रकाशित समाचारप्रति आयोगको ध्यानाकर्षण भई तत्काल आयोगको आफ्नै सक्रियतामा उजुरी ग्रहण गरी कारवाही अगाडि बढाएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रहरी कार्यालय काठमाडौंको मिति २०६२।१२।१७ को पत्रसाथ उपलब्ध गराइएको घटनास्थल लाश जाँच प्रकृति मुचुल्का अनुसार नाकको प्वालबाट रगत बगेको, कपाल पूरै रगतले भिजेको, दाहिनेपट्टि गर्दनमा धारिलो हतियारले काटेको ५ इन्च लम्बाइको काटेको घाउ, दाहिने कान समेत तल्लो भाग काटिएको, दाहिने कोखा पेटको भागमा गोली लागेको घाउ भएको, दाहिनेपटि छातीमा आधा इन्च छाला लछारिएको घाउ भएको भनी उल्लेख भएको । त्यसैगरी इलाका प्रहरी कार्यालयको भवनको अगाडि भित्तामा ठाउँ ठाउँमा गोली लागेको जस्तो सिमेन्टमा खाल्डा परेको चोटहरू भएको, भवनको वरिपरि गोली लागेको जस्तो प्वालहरू भएको, सामानहरू छरिएको, सिसा ठाउँ ठाउँमा फुटेको, खाटमा सकेट बम देखिएको, कोटमा रहेका गोली र हतियारहरू नभएको, सो भवन अगाडिपटि १ वटा सकेट पछाडि १ र भान्सामा गरी ४ ओटा सकेट बम फेला परेको, प्रहरी निरीक्षक कक्षमा समेत तोडफोड गरी सामानहरू यत्रतत्र छरिएको देखिएको, प्रहरी निरीक्षक इन्द्रबहादुर लामा समेतलाई हत्या गरी कार्यालयमा रहेका गोलीगट्ठा, हातहतियार लुटी लगेको भनी घटनास्थल प्रकृति मुचुल्कामा उल्लेख रहेको देखियो । आयोगको अनुगमन टोलीको प्रतिवेदन अनुसार तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले घटना घटाएको समयमा प्रहरी होसियारसाथ बस्न नसकेको । ३३ जना दरबन्दी भएकोमा ११ जनालाई बाटेमा सुताएको, ५ जना मारिएको, ५ जना घाइते भएको, १० जना प्रहरी घटना घटेको समयमा नरहेको, २ जना प्रहरी बिदामा रहेको । घटनापश्चात् नि:शस्त्र अवस्थामा रहेका प्रहरी निरीक्षक इन्द्रबहादुर लामालाई यातना दिई खुकुरी प्रहार गरी हत्या गरेको भन्ने देखियो । तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट प्रहरी चौकीमा आक्रमण गरी निज प्रहरी निरीक्षक इन्द्रबहादुर लामाको हत्या गरी हातहतियार समेत लुटी लगेको देखिँदा निज प्रहरी निरीक्षक इन्द्रबहादुर लामाको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताहरूको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न । साथै मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।१३ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ८० अनुसन्धान महाशाखा ८५७।के.का., मिति २०७०।४।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ४८ मिति २०७०।४।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७०९	कृष्ण अधिकारी, नुवाकोट जिल्ला, तुप्चे गाविस, वडा नं. १		"नुवाकोट जिल्ला तुप्चे गाविस, वडा नं. १ घर भई काठमाडौं पुरानो बानेश्वर डेरा गरी बस्ने कृष्ण अधिकारीलाई मिति २०६१।३।२९ गते साँझ ८ बजे पुरानो बानेश्वरमा सुरक्षा फौजले चलाएको गाली लागी मृत्यु भएको । निजको साथमा भएको बा १७ प ७७९० को प्यासन मोटरसाइकल, सुनको सिक्री, मोबाइल फोन, परिचयपत्र, घडी समेत सुरक्षा फौजले जफत गरी निजको बैंक खाता समेत रोक्का गरेकोले आवश्यक छानविन गरी पीडित परिवारलाई उचित क्षतिपूर्ति र कब्जा गरिएका सामानहरू फिर्ता दिलाई दिन पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६१।१०।१३ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा निज अधिकारीको छातीमा २ वटा र पेटमा १ गोली लागेको भनी लाशजाँच प्रकृति मुचुल्कामा उल्लेख भएको । मृत्युको कारण Multiple Rifled Firearm	आयोगको च.नं. ७९ अनुसन्धान महाशाखा २०७।८५४। के.का., मिति २०७०।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. ४९ मिति २०७०।४।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			Injuries to chest and abdomen भनी पोष्टमार्टम प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको । घटना भएको ठाउँमा MRS 2000 9*1.9 को फायर भएको गोलीको खोका थान २, KF01 9mm 2 लेखिएको खोका थान ४ र 9MM 2E KE02 लेखिएको खोका थान १ गरी थान ७ खोका, नबिग्रेको अवस्थाको गोली बुलेट थान २ र कुच्चिएको अवस्थाको बुलेट थान २ फेला परेको घटनास्थल प्रकृति मुचुल्कामा व्यहोरा उल्लेख भएको । जिल्ला प्रहरी कार्यालय, काठमाडौंले पुनरावेदन अदालत पाटनमा पेश गरेको लिखित जवाफ अनुसार निज कृष्ण अधिकारीलाई सुरक्षाकर्मीहरूले नियन्त्रणमा लिन खोज्दा भाग्न खोजेकोले गोली चलाउँदा घाइते भएको र निजलाई तत्कालै उपचारको लागि काठमाडौं मेडिकल कलेजमा लगेकोमा उपचारकै क्रममा निजको मृत्यु भएको भनी उल्लेख भएको । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन र मिसिल संलग्न कागजातबाट निज कृष्णप्रसाद अधिकारीलाई सुरक्षाकर्मीहरूले पक्राउ गर्न सक्ने अवस्था हुँदाहुँदै पक्राउ नगरी गोली हानी हत्या गरेको देखिँदा निज कृष्ण अधिकारीको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन हुन गएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न । प्रहरीद्वारा नियन्त्रणमा लिएका समानहरू सम्बन्धित परिवारले फिर्ता पाइसकेकोले यसतर्फ केही गरिरहनु परेन । मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।१३ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	लागि लेखिआएको ।			थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७१०	कितबहादुर तामाङ्ग, नुवाकोट जिल्ला, कुमरी गाविस, वडा नं. ३		"नुवाकोट जिल्ला कुमरी गाविस, वडा नं. ३ नयाँवस्ती बस्ने वर्ष २८ को कितबहादुर तामाङ्गको मिति २०६०।७।१५ गते सोही जिल्लाको चाउँथे गाविस स्थित दिनेश ढुंगानाको घरमा मिस्त्रीको काम गरिरहेको अवस्थामा सुरक्षाकर्मीहरूको गोलीद्वारा मृत्यु भएकोले घटनाको छानविन गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६०।९।९ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा गृह मन्त्रालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नुवाकोट, तत्कालीन शाही नेपाली जङ्गी अड्डा, मानव अधिकार सेल, प्रहरी प्रधान कार्यालय, मानव अधिकार सेलबाट निज कितबहादुर तामाङ्गको मृत्यु सम्बन्धमा कुनै जानकारी नभएको भनी आयोगलाई पत्र मार्फत् जानकारी गराएको । प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको मिति २०६९।२।७ को पत्रानुसार निजको दोहोरो भिडन्तमा परी मृत्यु भएको भनी रक्षा मन्त्रालयको मिति २०६९।१।१८ को पत्रलाई उद्धृत गर्दै आयोगलाई पत्रमार्फत् जानकारी गराएको भए पनि दोहोरो भिडन्तबाट मृत्यु भएको भनी पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार तत्कालीन अवस्थामा सुरक्षाकर्मीहरूको सङ्ख्या कम्तीमा पनि १०० जना हतियारसहितका सेनाहरू उक्त स्थानमा परिचालन भएको । निज कितबहादुरको घुँडामा पहिला गोली हानिएको भन्ने समेतको सूचना र लाश हेर्ने प्रत्यक्षदर्शीले घुँडा भाँचिएको थियो भनी दिएको जानकारी मिल्न जान्छ । सुरक्षाकर्मीले पहिला निजलाई गोली हानी घाइते बनाएर आफ्नो नियन्त्रणमा लिइसकेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा चाउँथे खोलाको किनारामा लगी गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिँदा निज कितबहादुर तामाङ्गको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी	आयोगको च.नं. ७८ अनुसन्धान महाशाखा २०६।८५३। के.का., मिति २०७०।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ५० मिति २०७०।४।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

			कारवाही गर्न । साथै मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।१३ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
७११	नेत्रनारायण भण्डारी,स्याङ्जा, चापाकोटगा.वि.स. वडा नं. ५		स्याङ्जा चापाकोट गा.वि.स. वडा नं. ५ सुन्तलीटारका नेत्रनारायण भण्डारीलाई मिति २०५८।०७।१७ गते राति ९.०० बजे माओवादी समूहले अपहरण गरी बेपत्ता बनाएकोले निजको सकुसल रिहाईको लागी आवश्यक पहल गरिदिन भन्ने व्यहोराको उजुरी मिति २०५९।१२।१९ गते दायर भएपश्चात् अनुसन्धान सम्पन्न भई मिति २०६९।११।२८ गतेको बैठकमा निर्णयको लागि पेश हुन आएको देखियो । प्रस्तुत प्रस्तुत विषयमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज नेत्रनारायण भण्डारीलाई ने.क.पा माओवादीले अपहरण गरी मारेको पुष्टि भएकोले सो घटनाको अनुसन्धान गरी घटनामा संलग्न दोषीहरूलाई कारवाही गर्न र मृतकका हकवालालाई यस अघि राहत वा क्षतिपूर्ति नपाएको भए रु.३,००,०००।- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने मिति २०६९।११।२८ को निर्णय ।	आयोगको च.नं. ७७ अनुसन्धान महाशाखा ४३०। पोखरा, मिति २०७०।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ५१ मिति २०७०।४।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७१२	गणेशदत्त चिलुवाल, जिल्ला लमजुङ, धमिलीकुवा-२		"जिल्ला लमजुङ धमिलीकुवा-२ स्थायी घर भई गणेशस्थान का.म.न.पा-५ काठमाडौं बस्ने माओवादी पीडित सङ्घका अध्यक्ष गणेशदत्त चिलुवालको मिति २०६०।११।३ गते अन्दाजी ५:०० बजे कार्यालयमा बसिरहेको समयमा तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले गोली हानी हत्या गरेकाले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउन पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६२।९।२० गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा गृह मन्त्रालयको मिति २०६२।१०।४ गतेको पत्रानुसार मृतक गणेशदत्त चिलुवालका आश्रित परिवारलाई तत्कालीन श्री ५ को सरकारको निर्णयानुसार राहत स्वरूप आर्थिक सहायता रू. दुईलाख उपलब्ध गराइएको र मृतकको बालबच्चाहरूको लागि वार्षिक रूपमा छात्रवृत्ति समेत उपलब्ध गराइसकिएको भनी आयोगमा जानकारी गराइएको । त्यसैगरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय, काठमाडौंको मिति २०६२।१२।७ गतेको पत्रसाथ उपलब्ध गराइएको घटनास्थल लाश जाँच प्रकृति मुचुल्का अनुसार अनुहारमा पूरै रगत लागी लत्पतिएको, दुवै आँखा खुला रहेको,	आयोगको च.नं. ७६ अनुसन्धान महाशाखा ३४००, मिति २०७०।४।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ५२ मिति २०७०।४।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता	आंशिक

			नाकबाट रगत निस्किएको, मुख बन्द अवस्थामा रहेको, छातीको दायाँ भागमा गोली लागेको प्वाल देखिएको, बायाँ छातीमा अर्को गोली लागेको प्वाल देखिएको, करङ्गमा गोली लागेको प्वाल देखिएको, दायाँ तिघ्रामा गोली लागेको प्वाल देखिएको, पछाडि टाउकोमा गोलीको प्वाल देखिएको भनी उल्लेख भएको । मृत्युको कारण Rifled Firearm Injuries to the Head, Chest and Abdomen भनी पोष्टमार्टम प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको देखियो । तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट निज गणेशदत्त चिलुवालको गोली हानी हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताहरूको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न । साथै मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।१३ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७१३	मैतीदेवी चौधरी, जिल्ला कञ्चनपुर, रैकवार विचवा गाविस वार्ड नं. ७, राजघाट		"जिल्ला कञ्चनपुर रैकवार विचवा गाविस वार्ड नं. ७ राजघाट बस्ने मैतीदेवी चौधरीलाई मिति २०५९।५।२७ गते जिल्ला कञ्चनपुर कृष्णपुर गाविस वार्ड नं. ३ किचाईमा तिजको अवसरमा अन्य महिलाहरूसँग नाँचगान गरिरहेको अवस्थामा सुरक्षाकर्मीहरूले अन्धाधुन्ध गोली चलाई हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।१०।१२ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कञ्चनपुर; जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कञ्चनपुर; नेपाली सेना सुदूरपश्चिम पृतना हेडक्वाटर, दिपायल, डोटी; सशस्त्र प्रहरी बल, बैजनाथ बाहिनी अत्तरिया, कैलाली; क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, दिपायल, डोटीमा घटनाको बारेमा के-कसो भएको हो भनी जानकारी माग गरिएकोमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कञ्चनपुरको मिति २०६३।१०।२१ को पत्रानुसार निज मैतीदेवी चौधरीको गोली हानी हत्या गरेको यस कार्यालयको अभिलेखबाट देखिन नआएको भनी आयोगलाई जानकारी गराएको । अन्य निकायबाट कुनै जानकारी उपलब्ध नगराइएको । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार मिति २०५९।५।२७ गते राति तीजको अवसरमा नाँचगान भइरहेको अवस्थामा सुरक्षाकर्मीहरूले गोली चलाउँदा निज मैतीदेवी चौधरीको मृत्यु हुन गएको । मृतकको लाश सुरक्षाकर्मीले नै लिएर गई कञ्चनपुर जिल्लाको वाणी जङ्गलमा छोडी गएको भन्ने अनुसन्धान टोलीको निष्कर्ष देखियो । यसरी तीजको अवसरमा नाचगान भइरहेको अवस्थामा सुरक्षाकर्मीले कानून बमोजिम कोही कसैलाई सोधपुछ नगरी सुरक्षाकर्मीले एक्कासी गोली चलाउँदा निज मैतीदेवी चौधरीको मृत्यु हुन गएको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन हुन गएको देखियो । मृतकको लाश कानून बमोजिम मृतकका आफन्तलाई जिम्मा दिनुको सट्टा सुरक्षाकर्मीहरू आफैँले लिएर गई कञ्चनपुर जिल्लाको वाणीको बीचको जङ्गलमा छोडी गएको भन्ने देखिँदा उक्त कार्य समेत कानून बमोजिम गरेको देखिएन । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न । मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन साथै मृतकका आश्रित नाबालक बालबालिकालाई पठनपाठनको लागी व्यवस्था मिलाउन समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।१४ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ९५ अनुसन्धान महाशाखा ४९०। धनगढी, मिति २०७०।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६३ मिति २०७०।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
७१४	लक्ष्मीदेवी वि.क., जिल्ला कञ्चनपुर, रैकवार विचवा गाविस वार्ड नं. ७, राजघाट		"जिल्ला कञ्चनपुर रैकवार विचवा गाविस वार्ड नं. ७ राजघाट बस्ने लक्ष्मीदेवी वि.क.लाई मिति २०५९।१।११ गते कञ्चनपुर रैकवार विचवा गा.वि.स. वडा नं. ९ पिपरिया माईतीघरबाट राजघाट बहिनीसँग आइरहेको अवस्थामा प्रेमनगर नालानिर सुरक्षाकर्मीहरूले गोली हानी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति र दोषीलाई कारवाही गरी पाउँ भनी मिति २०६३।१०।१२ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कञ्चनपुर, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कञ्चनपुर, नेपाली सेना सुदुरपश्चिम पृतना हेडक्वाटर, दिपायल, डोटी, सशस्त्र प्रहरी बल, बैजनाथ बाहिनी अत्तरिया, कैलाली, क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, दिपायल डोटीमा घटनाको बारेमा के-कसो भएको हो भनी जानकारी माग गरिएकोमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कञ्चनपुरको मिति २०६३।१०।२१ को पत्रानुसार निज लक्ष्मीदेवी विकलाई गोली हानी हत्या गरेको यस कार्यालयको अभिलेखबाट देखिन नआएको भनी आयोगलाई जानकारी गराएको । अन्य निकायबाट कुनै जानकारी उपलब्ध नगराइएको । आयोगको अनुसन्धान टेलीको प्रतिवेदन अनुसार आफ्नो घर राजघाट आइरहेको अवस्थामा सुरक्षाकर्मीहरूले गोली हानी हत्या गरेको । मृतकको लाश सुरक्षाकर्मीले नै लिएर गएको भन्ने अनुसन्धान टेलीको निष्कर्ष देखियो । यसरी आफ्नो घरमा आइरहेको अवस्थामा सुरक्षाकर्मीले कानून बमोजिम सोधपुछ नगरी गोली हानी हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन हुन गएको देखियो । मृतकको लाश कानून बमोजिम मृतकका आफन्तलाई जिम्मा दिनुको सट्टा सुरक्षाकर्मीहरू आफैँले लिएर गएको भन्ने देखिँदा उक्त कार्य समेत कानून बमोजिम गरेको देखिएन । मृतकका हकवालाले क्षतिपूर्ति रकम अघि पाइसकेको भन्ने देखिँदा त्यसतर्फ बोलिरहनु परेन । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।१४ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ९४ अनुसन्धान महाशाखा ४९१। धनगढी, मिति २०७०।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६२ मिति २०७०।४।३२ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७१५	अन्तराम भट्ट, जिल्ला कञ्चनपुर, चाँदनी गाविस वार्ड नं. ७		"जिल्ला कञ्चनपुर चाँदनी गाविस वार्ड नं. ७ बस्ने अन्तराम भट्टलाई मिति २०६२।३।५ गते तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले घरबाट अपहरण गरी मिति २०६२।३।६ गते बाबाथान भन्ने ठाउँमा खुकुरी प्रहार गरी ६ टुक्रा पारी हत्या गरेको भनी मिति २०६२।३।८ गते विभिन्न पत्रपत्रिकामा प्रकाशित समाचारप्रति आयोगको ध्यानाकर्षण भई आयोगको आफ्नै सक्रियतामा मिति २०६२।३।२४ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज अन्तराम भट्टलाई मिति २०६२।३।५ गते तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले घरबाट अपहरण गरी मिति २०६२।३।६ गते बाबाथान भन्ने ठाउँमा खुकुरी प्रहार गरी हत्या गरेको देखिँदा निज अन्तराम भट्टको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन हुन गएको देखियो । मृतकका हकवालाले क्षतिपूर्ति रकम अघि पाइसकेको भन्ने देखिँदा त्यसतर्फ बोलिरहनु परेन । मृतकका आश्रित नाबालक बालबालिकालाई पठनपाठनको लागि व्यवस्था मिलाउन र घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।१४ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. ९३ अनुसन्धान महाशाखा २६५। धनगढी, मिति २०७०।४।२२ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ६१ मिति २०७०।४।२७ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

७१६	प्राध्यापक नन्दलाल कोइराला, गोरखा जिल्ला, सौरपानी गाविस, वडा नं. ३		"गोरखा जिल्ला सौरपानी गाविस, वडा नं. ३ घर भई स्थानीय सिद्धार्थ नि.मा.वि.का प्राध्यापक नन्दलाल कोइरालालाई विद्यालयमा जिल्लास्तरीय परीक्षा सञ्चालन गरिरहेको अवस्थामा मिति २०५४।१२।३ गते दिउँसो १:१५ को समयमा १५/२० जनाको समूहमा आएका तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले खुकुरी तथा लाठीले हानी गम्भीर घाइते बनाई विद्यालय परिसरमा फ्याकी दिएपश्चात् प्राथमिक उपचार गर्दागर्दै मृत्यु हुन गएकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।१०।१५ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, गोरखाको मिति २०६५।३।२९ को पत्रानुसार निजलाई विद्यालयमा मरणासन्न हुने गरी कुटपिट गरी छाडेका र निजको सौरपानी स्वास्थ्य चौकीमा उपचार हुँदाहुँदै मृत्यु भएको । उक्त घटनालाई लिएर कर्तव्य ज्यान मुद्दा मिति २०५५।१।२३ मा जिल्ला अदालत गोरखामा दर्ता भई मिति २०६५।८।१६ गते फैसला हुँदा आरोपित व्यक्तिहरू मध्ये भागीरथ कोइरालालाई सफाई दिने गरी गोरखा जिल्ला अदालतबाट निर्णय फैसला भएको र आरोपित व्यक्तिहरू मध्ये चारजना फरार रहेकोले ज्यान मुद्दा उक्त अदालतमा मुल्तवी रहेकोमा जिल्ला अदालतमा चलिरहेको मुद्दाबाट नै निर्णय निरोपन हुने हुँदा सोही घटनालाई लिएर आयोगबाट त्यसतर्फ बोलिरहनुपरेन । मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १७९ अनुसन्धान महाशाखा ३१४(ख)।पोखरा, मिति २०७०।५।१३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ९० मिति २०७०।५।१६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७१७	मृतकहरू- फुलमाया विक, दर्लिङ्ग-४, निमबहादुर विक, बोवाङ्ग-६, छविलाल गौतम र प्रकाश श्रेष्ठ, ग्वालीचौर-७, छविलाल मल्ल, दर्लिङ्ग-१, बाग्लुङ्ग, विजय कुमाल, गुल्मी जिल्ला नेटा-१ । घाइतेहरू- कामीकान्छो भन्ने भिमबहादुर वि.क., ग्वालीचौर-७, नरबहादुर सिंजाली र		"जिल्ला बाग्लुङ्ग, ग्वालीचौर गा.वि.स.को खार बजारको छेउ दारेगौडामा मिति २०५९।७।२५ गते सुरक्षा फौजलाई लक्षित गरी नेकपा माओवादीले राखेको एम्बुस विष्फोट भएपछि सुरक्षा फौजले गोली चलाउँदा खलियानमा काम गरिरहेका छविलाल गौतम समेत ६ जना मारिएको र ६ जना घाइते भएको भनी मिति २०५९।९।१ गते आयोगमा निवेदन दर्ता भएको देखियो । यसमा प्रहरी प्रधान कार्यालय, काठमाडौंको मिति २०६०।१।३० गतेको पत्र र गृह मन्त्रालय, काठमाडौंको मिति २०६०।२।८ गतेको पत्रानुसार मिति २०५९।७।२५ गते बिहान ८.०० बजे मिडगिठेस्थित सुवेदारको कमाण्डमा खटिएको संयुक्त सुरक्षाकर्मी गस्ती टोली ग्वालीचौर गाविसको वडा नं. ७ को खारामा बिहान ९:३० बजे माओवादीहरूबाट सुरक्षाकर्मीतर्फ सकेट बम प्रहार गरेको र संयुक्त सुरक्षा फौजबाट प्रतिकार गर्दा छविलाल गौतम, प्रकाश श्रेष्ठ, छविलाल मल्ल ३ जनाको मृत्यु भएको, अन्य मृतक तथा घाइतेको सम्बन्धमा कहीँकतैबाट पुष्टि हुन नआएको । तत्कालीन शान्ति सुरक्षाको व्यवस्था साधन श्रोतको अभावको कारणको साथै उक्त घटनास्थल सदरमुकामदेखि १८ कोष टाढा रहेको उक्त स्थानमा सामान्य किसिमले गई घटनास्थल तथा लाशजाँच प्रकृति मुचुल्का र शवपरीक्षण गर्न समेत सम्भव नभएको कारणबाट उक्त कार्य हुन नसकेको हो । घाउजाँच केश फारामको हकमा उक्त घटनामा घाइते भएका कुनै पनि घाइते व्यक्ति प्रहरीको सम्पर्कमा नआएको कारणबाट घाउजाँच केश फाराम भर्न नसकिएको हो । उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीहरू शाही नेपाली सेनाको कमाण्डमा गएको कारण टोलीको नामावली खुलाउन नसकिएको भनी आयोगमा जानकारी पत्र उपलब्ध गराइएको । पश्चिम पृतना, मानव अधिकार प्रशाखा, फुलवारी व्यारेक, पोखराको मिति २०६२।१२।२२ को पत्रानुसार मिति २०५९।७।२५ गते भिमगिठेस्थित संयुक्त सुरक्षा बेशबाट गएको पट्रोल टोलीलाई आतङ्ककारीहरूले ग्वालीचौर गाविस, वडा नं. ७ भन्ने स्थानमा पुग्दा आतङ्ककारीद्वारा थापिएको धरापमा परी २ जना	आयोगको च.नं. ११७ अनुसन्धान महाशाखा ५८७। पोखरा, मिति २०७०।४।३० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ८९ मिति २०७०।५।१६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	देवबहादुर घर्तीमगर, भिमगिठ्ठे-८, सुमित्रा आचार्य र खिमबहादुर जि.सी., ग्वालीचौर-७, जगते सुनार, बोबाङ्ग-६, बाग्लुङ्ग		सैनिक व्यक्ति घाइते भएको र सो घटनापछि भएको दोहोरो फायरमा आतङ्ककारीतर्फको फायरबाट घाइते भएका १ जना सर्वसाधारण ग्वालीचौर निवासी स्थानीय व्यक्ति भिमप्रसाद जिसीलाई सैनिक हेलिकप्टरद्वारा पोखरास्थित क्षेत्रीय अस्पतालमा उपचारार्थ ल्याइदिएको, सर्वसाधारण प्रकाश चुके श्रेष्ठ र छविलाल गौतमको मृत्यु भएको र निजहरूको परिवारले क्षतिपूर्ति माग गर्न नआएको भनी आयोगमा जानकारी पत्र उपलब्ध गराएको भए पनि दोहोरो भिडन्त भएको भनी पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले एम्बुस राखेको भनी सुरक्षाकर्मीहरूले खारा गाउँमा अन्धाधुन्ध गोली चलाउँदा सर्वसाधारण व्यक्तिहरू दर्लिङ्ग गाविस, वडा नं. ४ बाग्लुङ्गको लाटी महिला फुलमाया विक, बोवाङ्ग गाविस, वडा नं. ६ बाग्लुङ्गको निमबहादुर विक, ग्वालीचौर गाविस, वडा नं. ७ बाग्लुङ्गका छविलाल गौतम र प्रकाश श्रेष्ठ, दर्लिङ्ग गाविस, वडा नं. १ बाग्लुङ्गको छविलाल मल्ल, गुल्मी जिल्ला नेटा गाविस, वडा नं. १ घर भएका विजय कुमाल गरी ६ जनाको मृत्यु भएको । ग्वालीचौर गाविस, वडा नं. ७ का कामीकान्छो भन्ने भिमबहादुर वि.क., भिमगिठ्ठे गाविस, वडा नं. ८ बाग्लुङ्गका नरबहादुर सिंजाली र देवबहादुर घर्तीमगर, ग्वालीचौर गाविस, वडा नं. ७ बाग्लुङ्गका सुमित्रा आचार्य र खिमबहादुर जि.सी., बोबाङ्ग गाविस, वडा नं. ६ बाग्लुङ्गको जगते सुनार गरी ६ जना घाइते भएको । उल्लिखित घाइतेहरूमध्ये खिमबहादुर जि.सी.को उपचारकै क्रममा मिति २०६८।७।१ गते मृत्यु भएको । कामीकान्छो भन्ने भिमबहादुर वि.क.को हाल पोखरास्थित हरियोखर्क अस्पतालमा निजको देब्रे खुट्टाको उपचार भइरहेको, नरबहादुर सिंजाली, देवबहादुर घर्तीमगर, सुमित्रा आचार्य र जगते सुनारको उपचारपश्चात् हाल ठीक भएको भन्ने देखिँदा सुरक्षाकर्मीबाट कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली चलाउँदा गोली लागी तत्कालीन अवस्थामा ६ जनाको मृत्यु भएको र ६ जना घाइते भएको, घाइतेमध्ये १ जनाको उपचारकै क्रममा मिति २०६८।७।१ गते मृत्यु भएकोले निजहरूको मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न । साथै उल्लिखित सातजना मृतकहरूका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन । त्यस्तै उल्लिखित पाँच जना घाइतेहरू मध्ये कामीकान्छो भन्ने भिमबहादुर वि.क.लाई रू. एक लाख क्षतिपूर्ति वापत रकमको साथै निजको निःशुल्क उपचार गराउन र नरबहादुर सिंजाली, देवबहादुर घर्तीमगर, सुमित्रा आचार्य, जगते सुनारलाई जनही रू. १ लाखका दरले क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।२८ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
७१८	झिल्के नेपाली, म्याग्दी जिल्ला, अर्थुङ्गे गाविस, वडा नं. ४		"म्याग्दी जिल्ला अर्थुङ्गे गाविस, वडा नं. ४ बस्ने झिल्के नेपाली मिति २०६०।१२।८ गते आफ्नो बिष्टको घरमा पैसा लिन गएको बेला बास्कोट भन्ने ठाउँमा तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले हेलिकप्टरबाट खसाएको गोली लागी मृत्यु भएकोले घटनाको छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६७।६।१६ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयको मिति २०६७।१०।१९ को पत्रानुसार निज झिल्के नेपालीको मिति २०६०।१२।८	आयोगको च.नं. ११८ अनुसन्धान महाशाखा ४५७। पोखरा, मिति २०७०।४।३०	यस कार्यालयको च.नं. ८८ मिति २०७०।५।१६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम	आंशिक

			गते विद्रोही पक्षले म्याग्दीको सदरमुकाम बेनी आक्रमण गर्ने क्रममा परी मृत्यु भएकोले निजको नजिकको हकदारले रू. १ लाख राहत रकम बुझी लगिसकेको र घटनासँग सम्बन्धित घटनास्थल प्रकृति मुचुल्का, लाशजाँच मुचुल्का, लगायतका कागजातहरू जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा माग गरी पठाउँदा कार्यालयको अभिलेखबाट नदेखिएको भनी जवाफ आएको हुँदा पठाउन नसकिएको भनी आयोगमा जानकारी गराएको भए पनि पुष्टि हुने आधारप्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार मृतक झिल्के नेपालीको मृत्यु बेनी आक्रमण भएको १/२ दिनपछि मिति २०६०।१२।८ गते अर्थुङ्गे गाविसको बासकोट भन्ने ठाउँमा तत्कालीन शाही नेपाली सेनाको हेलिकप्टरले माथिबाटै खसालेको बम/गोली लागी घाइते भएको अवस्थामा स्थानीय व्यक्तिहरूको घरमा लगेको केही समयपछि नै मृत्यु भएको । निज नेपाली सर्वसाधारण रहेको र तत्कालीन शाही नेपाली सेनाको लापरवाहीपूर्ण कारवाहीको कारण निजको मृत्यु भएको भन्ने देखिँदा निज झिल्के नेपालीको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । मृतकको कानून बमोजिम रीतपूर्वकको लाशजाँच लगायतको कानूनी प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेमा सो समेत गरेको देखिएन । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी सचेत गराउन । साथै मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन, मृतकका नाबालक बालबालिकाको लागि पठनपाठनको व्यवस्था समेत गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।२८ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		रू. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७१९	बाबुराम खनाल, जहदा गाविस, वडा नं. ७ धनेवा, बैकुण्ठ पौडेल, गैंडाकोट, नवलपरासी र सन्ध्या भनिने दिलमाया वि.क., तनहुँ जिल्ला, घिरिङ्ग गजरकोटी		"नवलपरासी जिल्ला जहदा गाविस, वडा नं. ७ धनेवाका बाबुराम खनाल, सोही जिल्ला गैंडाकोटका बैकुण्ठ पौडेल र तनहुँ जिल्ला घिरिङ्ग गजरकोटीकी सन्ध्या भनिने दिलमाया वि.क.लाई मिति २०६१।१।२६ गते सुरक्षा फौजले नवलपरासीको भारतीपुरमा पक्राउ गरी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६१।२।२१ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नवलपरासीको मिति २०६२।११।२३ को पत्रानुसार नवलपरासी रजहर गाविसको बेलाटाँडी भन्ने स्थानमा मिति २०६१।१।२६ गते संयुक्त सुरक्षा फौजको सर्च अपरेशनको कारवाहीमा बाबुराम खनाल लगायतका आतङ्ककारीको मृत्यु भएको भनी आयोगमा जानकारी पत्र उपलब्ध गराएको भए पनि आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजहरू बाबुराम खनाल, बैकुण्ठ पौडेल र दिलमाया वि.क.लाई सुरक्षाकर्मीले मिति २०६१।१।२५ गते पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा दिलमाया वि.क.लाई बलात्कार समेत गरी मिति २०६१।१।२६ गते बिहान नवलपरासीको भारतीपुर वडा नं. ७ खजुरी पुर्‍याइसकेपछि तीनैजनालाई गोली हानी हत्या गरी लाश फ्याली गएको भन्ने देखिँदा निजहरूको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । मृतकहरूको रीतपूर्वकको लाशजाँच मुचुल्का तयार गरी उक्त मुचुल्का र अन्य कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी अन्तिम दाहसंस्कारको लागि मृतकका परिवारलाई लाश जिम्मा दिनुपर्नेमा सो नगरी लाश सोही ठाउँमा छोडी गएकाले उक्त कार्य समेत कानून प्रावधानको विपरीत देखियो । बलात्कारको कुरा एकिन हुन नसकेको, तर निजहरूको सुरक्षाकर्मीले क्रुरतापूर्वक हत्या गरेकोले घटनामा संलग्न सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न । मृतकहरू तिनै जनाको कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को	आयोगको च.नं. १८० अनुसन्धान महाशाखा ११।बुटवल, मिति २०७०।५।१३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ८७ मिति २०७०।५।१६ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			दफा १६ (३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन साथै मृतकहरूका नाबालक छोराछोरीको पठनपाठनको नि:शुल्क व्यवस्था समेत गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
७२०	खिलप्रसाद तिमिल्सना, काभ्रेपलाञ्चोक, महादेवस्थान गाविस, वडा नं. २		"जिल्ला काभ्रेपलाञ्चोक महादेवस्थान गाविस, वडा नं. २ निवासी खिलप्रसाद तिमिल्सना जन्मजात दृष्टिविहीन रहेको, पैत्रिक तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति नरहेकोले निज लगायत निजको ४ वर्षको छोरा र ७० वर्षको वृद्ध आमा समेत घरमा बस्दै आएको हुँदा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार संरक्षण साथै उचित व्यवस्थाको पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६८।८।२६ गते यस आयोगमा निवेदन दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज खिलप्रसाद अपाङ्ग भएको, निजको बासस्थान मिति २०६७।५।१५ को अविरल वर्षाको कारण भत्केको, परिवारमा श्रीमती समेत पक्षघात भएको निजको नाबालक छोरा र वृद्ध आमा समेत आश्रित रहेकोले निजहरूको दैनिक जीवन गुजारा गर्न कठिन रहेको देखिँदा निजहरूलाई आवश्यक सहायता उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १९७ अनुसन्धान महाशाखा १८७। जनकपुर, मिति २०७०।५।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ८७ मिति २०७०।५।१६ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको
७२१	दिव्यरोशनी साह र दिव्यज्योति साह, सप्तरी जिल्ला, देउरी गाविस, वडा नं. ६		"सप्तरी जिल्ला देउरी गाविस, वडा नं. ६ बस्ने नरेन्द्रनारायण साहुका छोरीहरू श्री जनता निम्न माध्यामिक विद्यालय, देउरीमा कक्षा ५ र ६ मा अध्ययनरत दिव्यरोशनी साह र दिव्यज्योति साहलाई उक्त विद्यालयका शिक्षक नकुलप्रसाद साहले मिति २०६७।३।११ गते विद्यालयमा थप्पड, मुड्की, लठ्ठी समेतले हिर्काई सख्त घाइते बनाएकोले हाल अस्पतालमा उपचार भइरहेको हुँदा शिक्षकलाई कारवाही र पीडितलाई उपचार खर्च उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६७।४।१८ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट जनता निम्न माध्यमिक विद्यालय, देउरी ३ सप्तरीमा कक्षा ५ मा पढ्ने दिव्यज्योति साह र कक्षा ६ मा पढ्ने दिव्यरोशनी साहलाई कक्षाकोठामा सोही विद्यालयका शिक्षक नकुलप्रसाद साहले मिति २०६७।३।११ गते शारीरिक सजाय दिएको । त्रि.वि. शिक्षण अस्पतालमा उपचार गराएको स्वास्थ्य परीक्षण प्रतिवेदनमा पनि शिक्षकबाट कुटपिट भएको भनी उल्लेख भएको देखिँदा निजहरूको बाल अधिकारको हनन् भएको देखियो । हाल दिव्यज्योति साह कक्षा ६ मा राराईन बोर्डिङ्ग स्कूल र दिव्यरोशनी सप्तरी जिल्लाकै कञ्चिरास्थित राष्ट्रिय प्रा.वि.मा पढ्दै गरेको । दुवै पक्षबीच मिलापत्र भई पीडकबाट पीडित परिवारले १५ हजार रूपैयाँ बुझिलिएको भन्ने देखिँदा क्षतिपूर्तितर्फ आयोगबाट बोलिरहनु परेन । घटनामा संलग्न शिक्षक नकुलप्रसाद साहलाई अब आईन्दा बालबालिकालाई यसरी कुटपिट नगर्न सचेत गराउनुको साथै बालबालिकासम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६९ नं. ९.२ बमोजिम विद्यालयमा बालबालिकालाई शारीरिक र मानसिक यातना दिने शिक्षकलाई विभागीय कारवाही हुने भन्ने कुराको जानकारी नेपाल राज्यभरका विद्यालयहरूमा निर्देशन जारी गर्न गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १९५ अनुसन्धान महाशाखा १५३२। जनकपुर, मिति २०७०।५।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०१ मिति २०७०।५।२३ बाट शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	शिक्षा मन्त्रालय			नभएको

७२२	मोहनकुमार गुरूङ, खोटाङ जिल्ला, हौंचुर गाविस, वडा नं. २		"खोटाङ जिल्लाको हौंचुर गाविस, वडा नं. २ घर भएका मोहनकुमार गुरूङलाई मिति २०६२।४।१५ गते तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही तथा पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।२।३ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट निज मोहनकुमार गुरूङलाई सशस्त्र द्वन्द्वको समयमा युद्धमा संलग्न नभएको व्यक्तिलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट कब्जामा लिई हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १९६ अनुसन्धान महाशाखा २१।खोटाङ्ग, मिति २०७०।५।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०२ मिति २०७०।५।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्कोमिति२०६८।६।१०कोनिर्णय।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७२३	ताराप्रसाद राउत, सिताराम राउत, श्रीकान्त राउत, सप्तरी जिल्ला, शम्भुनाथ गाविस २		"सप्तरी जिल्ला शम्भुनाथ गाविस २ बस्ने ताराप्रसाद राउत, सिताराम राउत, श्रीकान्त राउतलाई मिति २०६०।९।४ गते साँझ ७ बजे नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले कुटपिट गरी घरमा भएको ५ लाख बराबरको धनसम्पत्ति लुटपिट गरी ११ बिघा जग्गा जमीन कब्जा गरेकोले १२ जनाको परिवार जिल्ला सदरमुकाम राजविराजमा बसोवास गरी आई राखेको हुनाले सोको क्षतिपूर्ति समेत दिलाई पाउँ भनी मिति २०६२।५।१७ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार चन्दा नदिएको विषयलाई लिएर तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ता तारणि चौधरी, सुकदेव साह, देवप्रसाद पाल समेत करिब २५ जना कार्यकर्ताहरूले कुटपिट गरी ज्यान मार्ने धम्की दिने गरेको, सीताराम राउतले कुटपिटका कारण अपाङ्ग भई हाल अपाङ्गको प्रमाणपत्र लिएको, घटना सम्बन्धी ज्यान मार्ने उद्योगमा मुद्दा दर्ता भई हाल पुनरावेदन अदालत राजविराजमा विचाराधीन रहेको, स्थानीय क्षति मूल्याङ्कन समिति सप्तरीले मूल्याङ्कन गरी शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा पठाउने निर्णय गरेको, १२ जनाको परिवार विस्थापित भएको भनी जिल्ला प्रशासन कार्यालय सप्तरीबाट प्रमाणित गरिदिएको भन्ने देखिँदा निजहरूको आफ्नो सम्पत्ति उपभोग गर्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । निजहरूको सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १९८ अनुसन्धान महाशाखा २ ९९।जनकपुर मिति २०७०।५।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०३ मिति २०७०।५।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
७२४	राजेन्द्रभक्त जोन्छे, जिल्ला सप्तरी, सिस्वा बेल्ही वडा नं. ५		"जिल्ला सप्तरी सिस्वा बेल्ही वडा नं. ५ निवासी राजेन्द्रभक्त जोन्छेको घरमा २०५९। ९ मा नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताद्वारा घरमा चल अचल सम्पत्ति कब्जा गरेको कारण विस्थापित भएको र लाखौंको सम्पत्ति हिनामिना पारेकोले सम्पूर्ण नोक्सानको क्षतिपूर्ति र पुनर्स्थापित हुन पाउँ भनी मिति २०६३।४।३ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार राजेन्द्रभक्त जोन्छेको सशस्त्र द्वन्द्वको अवधिमा ६ वर्षसम्म तत्कालीन नेकपा माओवादीबाट घर कब्जा गरी त्यसको आम्दानी समेत जग्गा धनीहरूलाई उपलब्ध नगराएकोले निजको आफ्नो सम्पत्ति	आयोगको च.नं. १९९ अनुसन्धान महाशाखा ३०१। जनकपुर मिति २०७०।५।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. १०४ मिति २०७०।५।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले		आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			उपभोग गर्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । उल्लिखित व्यक्ति राजेन्द्रभक्तले जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सप्तरीमा उजुरी गरेकोमा हालसम्म क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्न नसकेको देखिँदा निजको क्षति भएको सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		
७२५	महेन्द्रप्रसाद जोन्छे, सप्तरी जिल्ला, बेल्ही वडा नं. ५		"सप्तरी जिल्ला बेल्ही वडा नं. ५ निवासी महेन्द्रप्रसाद जोन्छेको घरमा मिति २०५९ साल पुस महिनामा नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले घरमा रहेका मानिसहरूलाई बाँधी घरमा रहेको चल अचल सम्पत्ति र खेत समेत कब्जा गरेको कारण विस्थापित भएको हुँदा नोक्सानीको क्षतिपूर्ति र स्थापित हुन पाउँ भनी मिति २०६३।४।३ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार महेन्द्र जोन्छेको सशस्त्र द्वन्द्वको अवधिमा ६ वर्षसम्म तत्कालीन नेकपा माओवादीबाट घर कब्जा गरी त्यसको आम्दानी समेत जग्गा धनीहरूलाई उपलब्ध नगराएकोले निजको आफ्नो सम्पत्ति उपभोग गर्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । उल्लिखित पीडित व्यक्तिले जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सप्तरीमा उजुरी गरेकोमा हालसम्म कसैले क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्न नसकेको देखिँदा निजको क्षति भएको सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २०१ अनुसन्धान महाशाखा ७९९। जनकपुर मिति २०७०।५।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०५ मिति २०७०।५।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुनःस्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुनःसामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुनः त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
७२६	नविन जोन्छे, सिस्वा बेल्ही वडा नं. ५, सप्तरी		"सिस्वा बेल्ही वडा नं. ५ सप्तरी निवासी नविन जोन्छेको नाममा रहेको घरजग्गा नेकपा माओवादी, जनतान्त्रिक तराई मुक्तिमोर्चा (ज्वाला सिंह) लगायतका समूहले कब्जा गरी विस्थापित बनाएकोले सम्पत्ति आर्जन एवं भोगचलन गर्न पाउने अधिकार हनन् भएको हुँदा सम्पत्ति उपभोगको लागि आवश्यक वातावरण मिलाइदिनुहुन भनी मिति २०६४।७।२८ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार नविन जोन्छेको सशस्त्र द्वन्द्वको अवधिमा ६ वर्षसम्म तत्कालीन नेकपा माओवादीबाट घरजग्गा कब्जा गरी त्यसको आम्दानी समेत जग्गा धनीहरूलाई उपलब्ध नगराएकोले निजको आफ्नो सम्पत्ति उपभोग गर्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । उल्लिखित व्यक्तिले जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सप्तरीमा उजुरी गरेकोमा हालसम्म कसैले क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्न नसकेको देखिँदा निजको सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २०० अनुसन्धान महाशाखा ३००। जनकपुर मिति २०७०।५।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०६ मिति २०७०।५।२३ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुनःस्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुनःसामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुनः त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
७२७	कमला शाह, जिल्ला बर्दिया, बेलवा गाविस ७, राजागाउँ		"मिति २०६३।३।१० गते म्याग्दी जिल्लास्थित बज्रदल बटालियन चार नं. सेन्ट्रीमा बसेको भिम ब. थापाले गोली चलाउँदा सो स्थान भन्दा १०० मि. टाढा धारामा हात धुँदै गरेकी जिल्ला बर्दिया बेलवा गाविस ७ राजागाउँ बस्ने भरतजङ्ग शाहकी छोरी वर्ष १२ की कमला शाहलाई गोली लागी मृत्यु भएकोले घटनाको अनुसन्धान गरी पाउँ भनी मिति २०६४।४।१३ गते यस आयोगमा निवेदन दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा म्याग्दी जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर भई अदालतबाट सैनिकको हेलचेक्राईंको कारण निज कमला शाहको मृत्यु भएकोले आरोपित व्यक्तिलाई २ वर्ष कैद र रू. ५००। जरिवाना गर्ने गरी मिति	आयोगको च.नं. १८३ अनुसन्धान महाशाखा २८०। पोखरा, मिति २०७०।५।१३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. १०७ मिति २०७०।५।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका	आंशिक

			२०६५।६।८ गते फैसला भएको मिसिल संलग्न कागजातबाट देखिँदा आयोगबाट त्यसतर्फ बोलिरहनु परेन । मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७२८	दशरथ वि.क., म्याग्दी जिल्ला, बरंजा गाविस, वडा नं. ८		"म्याग्दी जिल्ला बरंजा गाविस, वडा नं. ८ निवासी दशरथ वि.क.लाई मिति २०५८।८।२८ गते तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले पक्राउ गरी लगेर हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६८।७।२३ गते यसमा आयोगमा निवेदन दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा पश्चिम पृतना मानव अधिकार महाशाखा, विजयपुर व्यारेक, पोखराको मिति २०६८।१२।२ को पत्रानुसार निज दशरथ भन्ने दलबहादुर वि.क. सुरक्षा फौजलाई देखी भाग्न खोज्दा भएको सैनिक कारवाहीमा परी मृत्यु भएको भनी श्री नं. २३ बाहिनी अड्डाको मेसेज DB/6726-121536 लाई उद्धृत गर्दै आयोगमा जानकारी गराइएको भए पनि पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज वि.क.लाई कालीप्रसाद गणको सुरक्षाकर्मीले निःशस्त्र अवस्थामा पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिएको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा चरम यातना दिई गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेकोले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकारको हनन् तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न कालीप्रसाद गणको सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न । मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १८४ अनुसन्धान महाशाखा २६९। पोखरा, मिति २०७०।५।१३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०८ मिति २०७०।५।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७२९	दुर्गा परियार, म्याग्दी जिल्ला, बरंजा गाविस, वडा नं. ५		"म्याग्दी जिल्ला बरंजा गाविस, वडा नं. ५ निवासी दुर्गा परियारलाई मिति २०५८।१०।९ गते तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले पक्राउ गरी लगेर हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६८।७।२३ गते यसमा आयोगमा निवेदन दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा पश्चिम पृतना मानव अधिकार महाशाखा, विजयपुर व्यारेक, पोखराको मिति २०६८।१२।२ को पत्रानुसार निज दुर्गा परियारको सैनिक कारवाहीमा परी मृत्यु भएको भनी श्री नं. २३ बाहिनी अड्डाको मेसेज DB/6726-121536 लाई उद्धृत गर्दै आयोगमा जानकारी गराइएको भए पनि पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज दुर्गा परियारलाई कालीप्रसाद गणको सुरक्षाकर्मीले निःशस्त्र अवस्थामा पक्राउ गरी डोरीले हात बाँधी आफ्नो नियन्त्रणमा २ दिन राखी गोली हानी हत्या	आयोगको च.नं. १८२ अनुसन्धान महाशाखा २६६। पोखरा, मिति २०७०।५।१३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १०९ मिति २०७०।५।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			गरेकोले सुरक्षाकर्मीले निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न कालीप्रसाद गणको दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न । मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७३०	कारागार शाखा, झापा, कास्की, सिन्धुली, सिन्धुपाल्चोक जिल्लाहरू		झापा जिल्लाको कारागार शाखामा मिति २०७०।१।२२ देखि २४ सम्म, कास्की कारागार शाखामा मिति २०७०।२।१४ गते, सिन्धुली कारागारमा मिति २०७०।२।२४ गते र सिन्धुपाल्चोक कारागार शाखामा मिति २०७०।३।६ गते अनुगमन गरी सुधारका लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्नुपर्ने देखि निर्णयको लागि आयोगको बैठकमा पेश हुन आएको देखियो । यसमा उक्त प्रतिवेदनहरू अध्ययन गर्दा अनुगमनबाट प्राप्त तथ्यको आधारमा आयोगको मिति २०७०।३।३० गतेको बैठकबाट देहाय बमोजिमको नेपाल सरकारलाई नीतिगत सिफारिस गर्ने भनी निर्णय भएको: झापा कारागार शाखा • पुरुष कारागारको भवन पुरानो तथा आगलागी भएको भूकम्पबाट समेत जीर्ण भएको देखिएकोले भवन निर्माणको लागि व्यवस्था मिलाउन, • आफ्नै सवारी साधन नभएकोले सोको व्यवस्था मिलाउन, • स्वास्थ्यकर्मीको पदपूर्ति गर्न, • महिला कारागारमा अनुशासनमा राख्नको लागि चौकीदार तथा नाइकेहरूले अन्य कैदी बन्दीहरूलाई अनावश्यक शारीरिक तथा मानसिक यातना दिने, मादकपदार्थ सेवान गर्ने, तास खेल्ने जस्ता कार्य गर्ने गरेको पाइएकोले सो कार्यलाई रोक्ने व्यवस्था मिलाउन, • कारागारमा सीपमूलक कार्यको व्यवस्था मिलाउन, • कारागारमा रहेका एकल र जेष्ठ नागरिक कैदी बन्दीलाई एकल महिला तथा बृद्ध भत्ता उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउन, • महिला थुनुवा बन्दी रहेको ब्लकमा किचन र निजहरू बस्ने स्थानमा ढोका र झ्यालको व्यवस्था गरी हावा छिर्ने व्यवस्था मिलाउन, • इमेरजेन्सी लाईटको व्यवस्था मिलाउन, • कारागारभित्र बजारमा भन्दा १५ प्रतिशतसम्म बढाएर सामान बेच्ने गरेको पाइएकोले सहज र सर्वसुलभ रुपमा पाउने गरी व्यवस्था मिलाउन । कास्की कारागार शाखा • कास्की कारागारको क्षमता ६० जना रहेकोमा हाल ४०७ जना कैदी बन्दी रहेकाले क्षमताभन्दा बढी बन्दी रहेकोले निर्माणाधीन रहेको भवनलाई शीघ्र पूरा गराई उक्त भवनमा क्षमताभन्दा बढी कैदीको आवश्यक व्यवस्था मिलाउन,	आयोगको च.नं. १८५ अनुसन्धान महाशाखा १८५, मिति २०७०।५।१३ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. ११० मिति २०७०।५।२० बाट गृह मन्त्रालय र कारागार व्यवस्थापन विभागमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र कारागार व्यवस्थापन विभाग	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट विभिन्न मितिमा कारागार कार्यालय झापा, सिन्धुली, कास्की र सिन्धुपाल्चोकको अनुगमन गर्दा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने औंल्याइएका बुँदाहरूको सन्दर्भमा सम्बन्धित कारागारबाट नै सम्बोधन हुनसक्ने बुँदाहरू कार्यान्वयन गर्न सम्बन्धित कारागार कार्यालयलाई लेखिएको र भवन निर्माण, सवारी साधनको व्यवस्था, जनशक्ति व्यवस्थापन, मर्मत सम्भारको लागि बजेट व्यवस्था जस्ता बुँदाहरू कार्यान्वयनका लागि विभागबाट पहल भइरहेको भनी कारागार व्यवस्थापन विभागको च.नं. ५२०, मिति २०७०।६।१४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	कार्यान्वयन भएकोले आयोगबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने ।	पूर्ण

			● कारागारमा पानीको अभाव रहेकाले सोको व्यवस्था मिलाउन, ● आफ्नै सवारी साधन नभएकोले सोको व्यवस्था मिलाउन, ● महिला थुनुवा बन्दी रहेको ब्लकमा किचन र निजहरू बस्ने स्थानमा ढोका र झ्यालको व्यवस्था गरी हावा छिर्ने व्यवस्था मिलाउन । <u>सिन्धुली कारागार शाखा</u> ● नयाँ कारागार भवन निर्माण गर्ने ● नयाँ कारागार भवन निर्माण हुनु अगाडि आवश्यक मर्मत सम्भार गर्न पर्याप्त बजेटको व्यवस्था गर्ने ● कारागारमा कायम रहेको दरबन्दी अनुसारको कर्मचारीको तुरुन्त व्यवस्था गर्ने ● कारागार कार्यालयलाई चाहिने सवारी साधन उपलब्ध गराउन ● कारागारको सुरक्षामा संवेदनशील हुन र चौकीदारको गतिविधि नियमित अनुगमन गरी अन्य कैदी बन्दीहरूको गुनासो सुन्ने उचित वातावरण तयार गर्न, साथै कारागारभित्रको वातावरण शान्तिपूर्ण र मानव अधिकारमैत्री बनाएने विधि प्रक्रिया अवलम्बन गरी कैदी बन्दीहरू र चौकीदारको सम्बन्धमा सौहार्दपूर्ण बनाउनुपर्ने ● कारागारमा आचारसंहिताको व्यवस्था गर्ने ● सरसफाईमा उचित ध्यान दिन <u>सिन्धुपाल्चोक कारागार शाखा</u> नयाँ २ वटा कारागार भवन निर्माण भइरहेकोमा पुरुष बन्दी राख्ने भवन ठेकेदारले समयमा निर्माण कार्य समाप्त नगरेकोले महिला बन्दी तथा थुनुवा राख्ने भवनमा पुरुष बन्दी तथा थुनुवा राखेको पाइएकोले तत्काल निर्माणाधीन कारागार भवन सम्पन्न गर्ने व्यवस्था गर्ने ।						
७३१	भुदेऊ भन्ने किरण राई, खोटाङ जिल्ला, पाथेका गा.वि.स. वडा नं. २		"खोटाङ जिल्ला, पाथेका गा.वि.स. वडा नं. २ बस्ने भुदेऊ भन्ने किरण राई मिति २०७०।३।२१ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय, खोटाङको हिरासतबाट भागेको र सोही दिन पुन: पक्राउ परेको । पक्राउ गर्दा प्रहरीले चरम यातना दिएको । जिल्ला अदालत खोटाङको मिति २०७०।३।२३ गतेको आदेशले पुर्पक्षको लागि कारागार कार्यालय लगिएकोमा बिरामी परी उपचारका लागि २०७०।३।२४ मा जिल्ला अस्पतालमा लगिएको । जिल्ला अस्पतालले २५ गते निजलाई डिस्चार्ज गरेको । २५ गते राति पुन: बिरामीले च्याप्दै गएपछि राति नै उपचारका लागि जिल्ला अस्पताल लगिएको । उपचारकै क्रममा किरण राईको २६ गते मृत्यु भएको । प्रहरीको यातनाका कारण निजको मृत्यु भएको र चिकित्सकलाई समेत दबाव दिएकोले चिकित्सकले स्वतन्त्र रुपले काम गर्न नसक्ने भएकोले आयोगको रोहवरमा स्वतन्त्र चिकित्सक झिकाई पोष्टमार्टम गरी घटनाको अनुसन्धान गरी पाउँ भनी मिति २०७०।३।२७ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट निज भुदेऊ भन्ने किरण राई र अर्को एक अभियुक्त प्रहरीको भौतिक संरचनाको कमजोरीका कारण तथा प्रहरीको लापरवाहीका कारण भाग्न सफल भएको । निजलाई पुन: पक्राउपश्चात् चरम यातना दिएको । फरेन्सिक विशेषज्ञ डा. हरिहर वस्ती, पोष्टमार्टममा संलग्न चिकित्सक डा. युवराज पोखरेल र डा. नवलकिशोर झासँगको छलफल र पोष्टमार्टम प्रतिवेदनमा Cause of death Multiple Blunt Force Injuries in Lower Limbs भनी उल्लेख भएको । अनुसन्धानका क्रममा बुझिएको साक्षीहरूका बयानमा प्रहरीले कुटपिट गरेको भन्ने उल्लेख भएको र पोष्टमार्टम प्रतिवेदनमा समेत उल्लेख भएका तथ्यहरूका आधारमा प्रहरीले दिएको यातनाकै कारण निजको मृत्यु भएको देखियो । घटनामा संलग्न पहिचान	आयोगको च.नं. १९३ अनुसन्धान महाशाखा ६८०, मिति २०७०।५।१६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १११ मिति २०७०।५।२० बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्यामन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय			नभएको

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			भएका मुख्य दोषी देखिएका प्रहरी हवल्दार सुरेशप्रसाद यादव, प्रहरी जवानहरू नकुल राई, रामकुमार बोगटी, कैलाश खत्री, चन्द्र खड्का, देवराज माझी र नारायण खड्का, प्रहरी नायब निरीक्षकहरू महेन्द्र खत्री, मुकुन्दप्रसाद विडारीलाई र अन्य दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न, प्रहरी उपरीक्षक राजीवबहादुर बस्नेत र प्रहरी निरीक्षक रमेशकुमार देवलाई विभागीय कारवाही गर्न । जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, खोटाङमा कार्यरत डा. नवलकिशोर झालाई अब उप्रान्त कुनै पनि बिरामीको उपचारमा र कानूनी जटिलताका विषयवस्तुहरूमा संवेदनशील हुन एवं मातहतका कर्मचारीले गरेका कामकारवाहीहरू उपर प्रभावकारी रूपमा सुपरीवेक्षण गर्न सचेत गराउन । मृतकका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. ३ लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलव्ध गराउन, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, खोटाङ्गको शौचालयको भौतिक संरचना सुधार गर्न र सुरक्षित स्थानमा सार्न समेत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।४।२३ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
७३२	उर्मिला श्रेष्ठ, तनहुँ जिल्ला, जामुने गाविस, वडा नं. ६ वरडाँडा		"तनहुँ जिल्ला जामुने गाविस, वडा नं. ६ वरडाँडा बस्ने टेकनारायणको छोरी वर्ष १४ की उर्मिला श्रेष्ठलाई मिति २०६२।१।८ गते नाबालक बच्चाले बेवारिसे बम खेलौनाको रूपमा खेलाउँदा अचानक पड्कन गई घाइते भएकोमा उपचारपश्चात् हालसम्म हात तथा खुट्टामा बमको छर्रा रहिरहेकोले थप उपचारको पहल गरी उपचार खर्च दिलाई क्षतिपूर्ति दिलाउन पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६२।९।५ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज उर्मिला श्रेष्ठसँगै अरू बालबालिकाहरू पनि खेलिरहेको अवस्थामा बेवारिसे अवस्थामा फालिएको बमलाई खेलाउना सम्झी खेलाउँदै गर्दा सो पड्कन गई निज उर्मिला श्रेष्ठको खुट्टामा छर्रा लागी घाइते भई उपचारपश्चात् हालसम्म ठीक नभएको, बमको छर्रा हालसम्म रहेको भनी उल्लेख भएको देखियो । बम कसले छोडेको थियो भन्ने पत्ता नलागेकोले यस सम्बन्धमा बोलिरहनु परेन । पीडित उर्मिला श्रेष्ठलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. २५,०००। क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलव्ध गराउनुको साथै निजको छर्रा निकाल्न थप उपचार समेत गराइदिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २३४ अनुसन्धान महाशाखा ११९१।३१४(च)। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १३५ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्यामन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय			नभएको
७३३	सुदीप शाही, तनहुँ जिल्ला, जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा		"तनहुँ जिल्ला जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा बस्ने मनबहादुर शाहीको छोरा वर्ष १२ को सुदीप शाही मिति २०६२/१/८ गते अन्य बालबालिकासँगै बेवारिसे बम खेलौनाको रूपमा खेलाउँदा अचानक पड्कन गई निज नाबालक सुदीप शाहीको खुट्टामा छर्रा लागी घाइते भएकोमा उपचारपश्चात् हालसम्म खुट्टामा रहेका बमका छर्राहरू निकाल्न नसकिएकोले उपचारको लागि पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६२।९।५ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज सुदीप शाहीसहित बम खेलाउँदै गर्दा सो घटनामा परी घाइते भएको । निज शाहीको खुट्टामा बमको छर्रा लागी घाइते भई उपचारपश्चात् हालसम्म ठीक नभएको । बमको छर्रा अझै निकाल्न नसकिएको अवस्था देखिएकोले निजको मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको पाइयो । बम कसले छोडेको थियो भन्ने पत्ता नलागेकोले यस सम्बन्धमा बोलिरहनु	आयोगको च.नं. २३८ अनुसन्धान महाशाखा १९४।३१४(च)। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १३४ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्यामन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय			नभएको

			परेन । पीडित सुदीप शाहीलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. २५,०००। क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउनुको साथै निजको छर्रा निकाल्न थप उपचार समेत गराइदिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
७३४	कुलविर किसान, म्याग्दी जिल्ला, कहुँ गाविस, वडा नं. ५		"म्याग्दी जिल्ला कहुँ गाविस, वडा नं. ५ बस्ने कुलविर किसानलाई मिति २०६०।१।२० गते तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले म्याग्दीस्थित सिमलचौर भन्ने ठाउँबाट पक्राउ गरी रातो ढुंगा भन्ने ठाउँमा लगी मारेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६४।११।१७ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । पश्चिम पृतना मानव अधिकार महाशाखा, विजयपुर ब्यारेक, पोखराको मिति २०६८।४।११ को पत्रानुसार निजको सुरक्षा फौजको कारवाहीको दौरान मृत्यु भएको भनी जिल्ला प्रहरी कार्यालयको पत्रलाई उद्धृत गर्दै यस आयोगमा जानकारी उपलब्ध गराएको भए पनि पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज कुलविर किसानलाई मिति २०६०।१।२० गते सेनाले म्याग्दीको बावियाचौर गाविस, वडा नं. २ सिमलचौरबाट पक्राउ गरी मिति २०६०।१।२१ गते सोही ठाउँको दुखुखोलामा लगी हत्या गरेको । ४ दिनपछि परिवारले लाश सद्गत गरेको भन्ने देखियो । यसरी तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । मृतकको कानून बमोजिम रीतपूर्वकको लाशजाँच लगायतको कानूनी प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेमा सो समेत गरेको देखिएन । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २३३ अनुसन्धान महाशाखा २८४। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १३४ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्यामन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७३५	त्रिभुवनबस्ती, कालिका र परासन गा.वि.स.का पीडितहरू, कञ्चनपुर	नेकपा माओवादी	उक्त घटनाका सम्बन्धमा प्राप्त विवरणहरूबाट माओवादीहरूले जबर्जस्ती सर्वसाधारणलाई आफ्नो कार्यक्रममा लग्ने गरेका र यसै सिलसिलामा आक्रोशित तर्फबाट त्यहाँका जनताहरूलाई पनि ज्यान मार्ने धम्की दिएको हुँदा जनताहरू डरले आतंकित भएको भन्ने देखियो । त्यस्तै माओवादीहरूबाट खोसेका बन्दुक बुझाउने व्यक्तिलाई सेनाबाट रु.१०,०००।- समेत पुरस्कार दिई त्यस्तो किसिमको हिंसात्मक प्रतिकारलाई समेत प्रश्रय दिएको कारणबाट उक्त पुरस्कार पाउने व्यक्तिको ज्यान अफ जोखिममा परेको भन्ने समेत देखियो । अत: सार्वजनिक रुपमा प्रतिकार समितिको नाममा प्रोत्साहन र पुरस्कार समेत दिँदा हिंसात्मक घटनाहरूलाई प्रश्रय पुग्ने हुँदा त्यस्तो किसिमको कार्य नगर्न र उक्त क्षेत्रका जनताको जीउ ज्यानको सुरक्षा गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाउन श्री ५ को सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६१।२।१ को निर्णय ।	आयोगको च.नं.४२१८ मिति २०६१।२।४ बाट निर्णय कार्यान्वयनका लागि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयलाई पत्राचार गरिएको भनी आयोगका तेह्र वर्ष, पृष्ठ-४० मा उल्लेख ।		गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
७३६	मृतक पवित्रा भारती तथा घाइते अशोक थापा, निशा थापा मगर र मनकुमारी भारती कुन्चोक-४, सिन्धुपाल्चोक	नेकपा माओवादी	आयोगको मिति २०६३।२।११ मा निम्न बमोजिमको सिफारिस तथा आव्हान गर्ने निर्णय: नेपाल सरकारलाई सिफारिस □ नेकपा माओवादीले सार्वजनिक स्थल देउराली चौबाटोमा राखेको विष्फोटक पदार्थ पड्कन गई कुन्चोक घटनामा गैरसैनिक निर्दोष बालिका सिन्धुपाल्चोक जिल्ला कुन्चोक गाविस, वडा नं. ४ की १२ वर्षीया पवित्रा भारतीको मृत्यु भएकोमा उनको हकवालालाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, □ घटनामा परी घाइते भएका व्यक्तिहरूको नि:शुल्क स्वास्थ्य उपचार तथा यथोचित क्षतिपूर्तिको व्यवस्था राज्यबाट गर्न । नेकपा माओवादीलाई आव्हान: □ नेकपा माओवादीले सार्वजनिक स्थलमा राखेको विष्फोटक पदार्थ पड्कन गई निर्दोष बालिकाको मृत्यु तथा अन्य तीनजना घाइते भएको कार्यले जेनेभा महासन्धिको साझा धारा ३ विपरीत कार्य गरेको देखिन आउँछ । अत: ती उल्लङ्घनमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई व्यक्तिगत जवाफदेहिताको आधारमा कारवाही गर्न, □ अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानून तथा नेकपा माओवादीबाट पटक पटक प्रकाशित प्रतिबद्धताको व्यवहारमा पूर्ण पालना गर्न ।	आयोगको च.नं. २२६१ मिति २०६३।२।११ बाट निर्णय कार्यान्वयनका लागि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयलाई पत्राचार गरिएको भनी आयोगका तेह्र वर्ष, पृष्ठ-१२७ मा उल्लेख ।	च.नं. ३११ मिति २०६३।२।२९ को पत्रबाट गृह मन्त्रालयलाई आयोगको सिफारिस कार्यान्वयनको लागि पत्राचार गरिएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको
७३७	गणेशदास भनिने धर्मदास श्रेष्ठ, पनौती-५, काभ्रेपलाञ्चोक	राज्यपक्ष र विद्रोहीपक्ष	आयोगको मिति २०६३।२।११ मा निम्न बमोजिमको सिफारिस तथा आव्हान गर्ने निर्णय: नेपाल सरकारलाई सिफारिस □ नेकपा माओवादी र सुरक्षाकर्मी बीच पनौती नगरपालिका भिडन्तमा द्वन्द्वमा असंलग्न गैरसैनिक व्यक्ति पनौती नगरपालिका वडा नं. ५ बस्ने गणेशदास भन्ने धर्मदास श्रेष्ठको मृत्यु भएकोमा उनको हकवालालाई नेपाल सरकारको नीति बमोजिम क्षतिपूर्ति उपलब्ध क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन । साथै मृतक सैनिक तथा प्रहरीका परिवारलाई तत्काल अधिकतम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, घटनामा परी घाइते भएका व्यक्तिहरूको नि:शुल्क स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था राज्यबाट गर्न र सर्वसाधारणको क्षतिग्रस्त घरको जाँचबुझ गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन □ मृतक गणेशदास भन्ने धर्मदास श्रेष्ठको पोष्टमार्टम नगरी लाश परिवारजनलाई बुझाएको भन्ने देखिएकोले नेपाली सेना र प्रहरीलाई ध्यानाकर्षण गराउने □ घटनामा नेकपा माओवादीबाट औषधी पसल, खाद्यान्न पसल समेतबाट लगिएका सामग्रीहरूको उचित क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन । नेकपा माओवादीलाई आव्हान: □ नेकपा माओवादीले सर्वसाधारण व्यक्तिहरूका घर सम्पत्तिहरू प्रयोग गरी क्षति पुऱ्याउने खालका कार्य गरेकोले जेनेभा महासन्धि १९४९ को साझा धारा ३ विपरीत कार्य गरेको देखिन आउँछ । अत: ती उल्लङ्घनमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई व्यक्तिगत जवाफदेहिताको आधारमा कारवाही गर्न, □ अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानून तथा नेकपा माओवादीबाट पटक पटकको प्रतिबद्धताको व्यवहारमा पूर्ण पालना गर्न ।	आयोगको च.नं. ३४५४ संरक्षण २४९९ मिति २०६३।३।२० बाट निर्णय कार्यान्वयनका लागि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयलाई पत्राचार गरिएको भनी आयोगका तेह्र वर्ष, पृष्ठ-१२९ मा उल्लेख ।		गृह मन्त्रालय			नभएको

७३८	छत्रेबाँझ घटना छत्रेबाँझ, काभ्रे		मिति २०६३।२।२५ मा घटनाको अनुसन्धान तथा अनुगमनबाट प्राप्त तथ्यहरूको आधारमा आयोगका सचिवज्यूबाट निम्न बमोजिमको सिफारिस तथा सुझाव पठाइएको- नेपाल सरकारलाई सिफारिस ☐ ने.क.पा. (माओवादी) र सुरक्षाकर्मी बीच छत्रेबाँझ भिडन्तमा मृत्यु भएका मृतक सैनिकका परिवारलाई तत्काल अधिकतम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, ☐ घटनामा परी घाइते भएका सर्वसाधारण अर्जुन तिमिल्सिनाको स्वास्थ्य उपचारमा लागेको खर्चको सोधभर्ना व्यवस्था राज्यबाट गर्न ☐ सर्वसाधारणको क्षतिग्रस्त घर सम्पत्तिको जाँचबुझ गरी कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन, ☐ उक्त घटनापछि डरत्रासका कारण गाउँबाट विस्थापित भएका व्यक्तिहरूलाई यथाशीघ्र पुनर्स्थापनाको व्यवस्था गर्न तथा सर्वसाधारणको सुरक्षाको व्यवस्था गर्न । ने.क.पा. माओवादीलाई आव्हान ☐ ने.क.पा. (माओवादी) ले सर्वसाधारण व्यक्तिहरूको घर सम्पत्तिहरू प्रयोग गरी क्षति पुऱ्याएकोले उल्लङ्घनमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई व्यक्तिगत जवाफदेहिताको आधारमा कारवाही गर्न ☐ पानीको मुहान र पाइप लाइन काटी खानेपानीको आपूर्तिमा अवरोध गर्ने कार्य तत्काल रोकी मानवीय आवश्यकताका कुराहरूमा अवरोध नपुऱ्याउन ☐ ने.क.पा. माओवादीबाट पटक पटक अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको पालना गर्ने भन्ने प्रतिबद्धता व्यवहारमा पूर्ण पालना गर्न र यसप्रकारका घटनाहरू नगर्न र नदोहोऱ्याउन ।	आयोगको च.नं. २३७० मिति २०६३।२।२५ बाट सिफारिस कार्यान्वयनका लागि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयलाई पत्राचार गरिएको भनी आयोगका तेह्र वर्ष, पृष्ठ-१३० मा उल्लेख ।	च.नं. ३३३ मिति २०६३।३।१३ को पत्रबाट गृह मन्त्रालयलाई आयोगको सिफारिस कार्यान्वयनको लागि पत्राचार गरिएको ।	गृह मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३ र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		आंशिक
७३९	हरिप्रसादबोलखे, फुलवारी-८, काभ्रे	सुरक्षाकर्मी	निजलाई मिति २०६०।९।१२ मा सुरक्षाकर्मीबाट पक्राउ गरी सुरक्षाकर्मीको मिशनमा सँगै घुमाई हिंडाएको भन्ने प्रत्यक्षदर्शीहरू समेतको भनाइबाट पुष्टि भई सुरक्षाकर्मीको कब्जामा रहेकै अवस्थामा निजको मृत्यु भएको देखिँदा उक्त घटनामा संलग्न सुरक्षा निकायका प्रहरी हवल्दार खड्गराज लामा, नेपाली सेनाका तत्कालीन मेजर कृष्णध्वज थापा र तत्कालीन क्याप्टेन बाबुराम थापा समेतका व्यक्तिहरूलाई फौजदारी अभियोगमा कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा पीडित परिवारको भरणपोषणको लागि रु. ३,००,०००।- क्षतिपूर्ति सिफारिस गर्न सकिने उल्लेख भए तापनि अन्य घटनामा परी मानव अधिकारको उल्लङ्घन भई मृत्यु भएका व्यक्तिको आश्रित परिवारलाई नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउँदै आइरहे सरहको रकम नै प्रस्तुत घटनाको पीडित परिवारले पाउनुपर्ने न्यायोचित र मानवोचित हुने हुनाले सोही अनुसार क्षतिपूर्तिको रकम उपलब्ध गराइदिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५।२।२४ गतेको निर्णय ।	च.नं. ३०५७ संरक्षण १६६ मिति २०६५।५।३ बाट सिफारिस कार्यान्वयनका लागि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलाई पत्राचार गरिएको भनी आयोगका तेह्र वर्ष, पृष्ठ-१६४ मा उल्लेख ।		गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । गृह मन्त्रालयको २०६५।५।३० को निर्णयानुसार रु. १,००,०००।- क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराएको । रु. १,००,०००।- क्षतिपूर्ति सम्बन्धित जि.प्र.का.बाट भुक्तानी पाउने गरी निकासा फुकुवा पठाइएको भन्ने व्यहोरा रहेको शान्ति प्रक्रिया सहयोग आयोजनाको च.नं. १३८ मिति २०६६।८।२४ को पत्र । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट	रु. २ लाख क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।		
७४०	रविन्द्र खड्का, देवीचौर-५, ललितपुर	नेकपा माओवादी	निज रविन्द्र खड्कालाई नेकपा माओवादीले कब्जामा लिई अवस्था अज्ञात पारेको देखिएकोले उक्त घटनामा नेकपा माओवादीका कार्यकर्ता दोर्जे भन्ने सञ्जय लामा संलग्न भएको भन्ने समेत जानकारी प्राप्त हुन आएकोले निजहरूलाई बुझ्न नेपाल प्रहरी र नेकपा माओवादीको पार्टी कार्यालयमा पत्राचार गरी आएपछि थप कारवाहीका लागि पेश गर्नु र हाललाई पीडितको परिवारको भरणपोषणको लागि अन्तरिम राहत स्वरुप रु. १,००,०००।- उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने मिति २०६५।३।६ को आयोगको निर्णय ।	आयोगको च.नं. ३१९० संरक्षण ७१ मिति २०६५।४।१२ बाट सिफारिस कार्यान्वयनका लागि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयलाई पत्राचार गरिएको भनी आयोगका तेह्र वर्ष, पृष्ठ-१६४ मा उल्लेख ।		गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्ने 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७४१	अशोकमायापोडे, काभ्रेपलाञ्चोक, उग्रचण्डीगाविस, वडा नं. ७		"जिल्ला काभ्रेपलाञ्चोक उग्रचण्डी गाविस, वडा नं. ७ घर भई हाल छक्कुवक्कु मार्ग नयाँ बानेश्वर बस्ने अशोकमाया पोडेलाई मिति २०६५।७।१७ गते एभरेष्ट होटलको कम्पाउण्डभित्र शान्तिपूर्ण विरोध जुलुश गरिरहेको समयमा महानगरीय प्रहरी वृत्त तीनकुनेबाट प्र.नि. वीरेन्द्रबहादुर शाहीको नेतृत्वमा खटिआएको प्रहरी टोलीले लाठीचार्ज गर्दा निजको तिघ्राको भित्री भाग फुटी गम्भीर घाइते भई ५ दिनसम्म कान्तिपुर अस्पतालमा भर्ना भई उपचार गरेको र लामो समयसम्म अफिस समेत जान नसकेकोले कुटपिट गर्ने दोषी प्रहरीलाई कारवाही गरी उचित क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६५।८।१३ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौं मानव अधिकार	आयोगको च.नं. २२८ अनुसन्धान महाशाखा ७९१।के.का., मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. १३२ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको

			सेलको मिति २०६५।९।२० को पत्रानुसार निजको सम्बन्धमा कुनै जानकारी नभएको भनी आयोगलाई जानकारी पत्र उपलव्ध गराएको भए पनि आयोगको अनुसन्धानबाट एभरेष्ट होटलका कर्मचारीले होटल हाताभित्र शान्तिपूर्ण विरोध जुलुश गर्दा महानगरीय प्रहरी वृत्त, तीनकुनेबाट खटेको प्रहरी टोलीले घेरा हाली निज अशोकमाया पोडेलाई अत्याधिक बल प्रयोग गरी कुटपिट गरेकोले निजको मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी प्रहरीको पहिचान गरी विभागीय कारवाही गर्न र पीडित अशोकमाया पोडेलाई कुटपिट गरे वापत राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. १५,०००।- क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	लागि लेखिआएको ।					
७४२	तोयाराज भट्ट, काठमाडौं, नयाँ बानेश्वर		"जिल्ला काठमाडौं नयाँ बानेश्वर बस्ने तोयाराज भट्टलाई मिति २०६५।७।१७ गते एभरेष्ट होटलको कम्पाउण्डभित्र शान्तिपूर्ण विरोध जुलुश गरिरहेको समयमा महानगरीय प्रहरी वृत्त तीनकुनेबाट खटिआएको प्रहरी टोलीले लखेट्दै नोबल स्कुल अगाडि लाठी र बुटले कुटपिट गर्दा खुट्टा भाँच्चिन गई अपाङ्ग भएकोले दोषी प्रहरीलाई कारवाही गरी उचित क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६५।८।८ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौं मानव अधिकार सेलको मिति २०६५।९।२० को पत्रानुसार निजको सम्बन्धमा कुनै जानकारी नभएको भनी आयोगलाई जानकारी पत्र उपलव्ध गराएको भए पनि आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०६५।७।१७ गते क्यासिनो बन्द गर्ने भन्ने सरकारी निर्णय विरूद्ध एभरेष्ट होटलका कर्मचारीले होटल हाताभित्र शान्तिपूर्ण विरोध जुलुश गर्दा महानगरीय प्रहरी वृत्त, तीनकुनेबाट खटेको प्रहरी टोलीले घेरा हाली निज तोयाराज भट्टलाई अत्याधिक बल प्रयोग गरी कुटपिट गर्दा निजको खुट्टा र करङ भाँची अस्पतालमा उपचार गराउनु परेकोले निजको मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी प्रहरीको पहिचान गरी विभागीय कारवाही गर्न र पीडित तोयाराज भट्टलाई कुटपिट गरे वापत राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. ४०,०००।- क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २२९ अनुसन्धान महाशाखा ७९८।के.का., मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १३१ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय			नभएको
७४३	हिरा खाँण, तनहुँ जिल्ला, जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा		"तनहुँ जिल्ला जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा बस्ने हिरा खाँणको मिति २०६२/१/८ गते बेवारिसे बमलाई खेलौना भनी खेलाउँदा विष्फोट भई घाइते भई उपचारको क्रममा पोखराको गण्डकी क्षेत्रीय अस्पतालमा मृत्यु भएकोले क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ भनी मिति २०६२।९।५ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज हिरा खाँणको मिति २०६२/१/८ गते बेवारिसे बम विष्फोटमा परी उपचारको क्रममा मृत्यु भएको देखियो । बम कसले छोडेको थियो भन्ने पत्ता नलागेकोले यस सम्बन्धमा बोलिरहनु परेन । मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २३७ अनुसन्धान महाशाखा ३५८।२४९, ७५०।२४९। पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १३० मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	गराउने निर्णय भएको ।	
७४४	कोपिला खाँण, तनहुँ जिल्ला, जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा		"तनहुँ जिल्ला जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा बस्ने तेजबहादुर खाँणकी छोरी वर्ष १३ की कोपिला खाँण मिति २०६२/१/८ गते नाबालक बच्चाले बेवारिसे बम खेलैनाको रूपमा खेलाउँदा अचानक पड्कन गई आँखामा बमका छर्रा लागी घाइते भएकोमा उपचार गराउँदा निको नभई दायाँ आँखाको दृष्टि गुम्न गएको । थप उपचारको अवश्यकता रहेकोले उपचारको लागि पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६२।९।५ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज कोपिला खाँणसँगै अरू बालबालिकाहरू पनि खेलिरहेको अवस्थामा बेवारिसे अवस्थामा फालिएको बमलाई खेलाउना सम्फी खेलाउँदै गर्दा सो पड्कन गई निज कोपिला खाँणको आँखामा छर्रा लागी घाइते भई उपचारपश्चात् पनि दाहिने आँखाको दृष्टि गुम्न गएको । बमको छर्रा सबै निकाल्न नसकिएको अवस्था देखिएकोले निजको मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । बम कसले छोडेको थियो भन्ने पत्ता नलागेकोले यस सम्बन्धमा बोलिरहनु परेन । पीडित कोपिला खाँणलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. एकलाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २३५ अनुसन्धान महाशाखा १९६।३१४(ज)। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२८ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको
७४५	देवेन्द्र खाँण, तनहुँ जिल्ला, जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा		"तनहुँ जिल्ला जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा बस्ने तेजबहादुर खाँणको छोरा वर्ष ७ को देवेन्द्र खाँण मिति २०६२/१/८ गते अन्य बालबालिकाहरूसँगै बेवारिसे बम खेलैनाको रूपमा खेलाउँदा अचानक पड्कन गई निज देवेन्द्रको खुट्टामा छर्रा लागी घाइते भएकोमा उपचारपश्चात् हालसम्म खुट्टमा रहेका बमका छर्राहरू निकाल्न नसकिएकोले थप उपचारको लागि पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६२।९।५ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज देवेन्द्र खाँणसँगै अरू बालबालिकाहरू पनि सो घटनामा परी घाइते भएको । निज देवेन्द्र खाँणको खुट्टामा छर्रा लागी घाइते भई उपचारपश्चात् हालसम्म ठीक नभएको । बमको छर्रा अफै निकाल्न नसकिएको अवस्था देखिएकोले निजको मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । बम कसले छोडेको थियो भन्ने पत्ता नलागेकोले यस सम्बन्धमा बोलिरहनु परेन । पीडित देवेन्द्र खाँणलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. २५,०००। क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउनुको साथै निजको छर्रा निकाल्न थप उपचार समेत गराइदिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २३६ अनुसन्धान महाशाखा १९६।३१४(फ)। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२९ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको
७४६	विष्णुप्रसाद शर्मा, पर्वत जिल्ला, नाग्लीबाङ्ग गाविस, वडा नं. ९		"पर्वत जिल्ला नाग्लीबाङ्ग गाविस, वडा नं. ९ फर्से निवासी विष्णुप्रसाद शर्मालाई मिति २०६१।३।४ गते बिहान ६ बजेको समयमा तत्कालीन सुरक्षा फौजको टोलीले घरबाट पक्राउ गरी लगेर हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६४।९।१७ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा पश्चिम पृतना मानव अधिकार महाशाखा विजयपुर व्यारेक, पोखराको मिति २०६६।३।१ गतेको पत्रानुसार निजको सुरक्षा फौजको घेरा तोडी	आयोगको च.नं. २३९ अनुसन्धान महाशाखा २७४। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. १२७ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित	आंशिक

			भाग्न खोज्दा सुरक्षा फौजको कारवाहीमा मृत्यु भएको भनी आयोगलाई जानकारी गराएको भए पनि पुष्टि हुने आधारप्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजलाई सुरक्षाकर्मीले गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई हत्या गरेको भन्ने देखियो । यसरी सुरक्षाकर्मीले निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । मृतकको कानून बमोजिम रीतपूर्वकको लाशजाँच लगायतको कानूनी प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेमा सो समेत गरेको देखिएन । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७४७	तीर्थनारायण काफ्ले, स्याङ्जा जिल्ला, रापाकोट गाविस, वडा नं. ६		"स्याङ्जा जिल्ला रापाकोट गाविस, वडा नं. ६ स्थायी घर भई हाल श्री गणेश प्रा.वि. स्याङ्जामा पियन पदमा कार्यरत वर्ष २४ को सुस्तमनस्थितिको तीर्थनारायण काफ्लेलाई मिति २०५८।९।१८ गते स्याङ्जाको बाङखोलाबाट सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेकोले स्थिति सार्वजनिक गरी पाउँ भनी मिति २०६०।१०।२६ गते यस आयोगमा निवेदन दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा बेपत्ता भएका नागरिकहरूको स्थिति सार्वजनिक गर्न गठित छानविन समिति, २०६३ को बामनप्रसाद न्यौपानेको प्रतिवेदनमा निज तीर्थनारायण काफ्लेले सुरक्षा घेरा तोडी भाग्न लागेकोले कारवाहीमा मृत्यु भएको भनी उल्लेख भएको । शाही नेपाली सेना, कार्यरथी विभाग मानव अधिकार शाखाको मिति २०६३।२।२३ को पत्रानुसार निज सुरक्षा घेरा तोडी भाग्दा खोज्दा सुरक्षा फौजले नभाग्न पटक-पटक चेतावनी दिँदादिँदै अटेर गरी भाग्दा सुरक्षा फौजको प्रतिकारमा निजको मृत्यु भएको भनी आयोगलाई जानकारी गराएको भए पनि पुष्टि हुने आधारप्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहको व्यक्तिलाई हत्या गरेको भन्ने देखियो । यसरी सुरक्षाकर्मीले निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा बेपत्ता बनाई हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । मृतकको कानून बमोजिम रीतपूर्वकको लाशजाँच लगायतको कानूनी प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेमा सो समेत गरेको देखिएन । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २४० अनुसन्धान महाशाखा ६९०। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२६ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७४८	तिजकुमारी खाँण, तनहुँ जिल्ला, जामुने गाविस, वडा नं.६, वरडाँडा		"तनहुँ जिल्ला जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा बस्ने तेजबहादुर खाँणको श्रीमती वर्ष ४६ की तिजकुमारी खाँणलाई मिति २०६२/१/८ गते बालबालिकाहरूले बेवारिसे बम खेलौनाको रूपमा खेलाउँदा अचानक पड्कन गई निज तिजकुमारीको खुट्टामा छर्रा लागी घाइते भएकोमा उपचारपश्चात् हालसम्म खुट्टामा रहेका बमका छर्राहरू निकाल्न नसकिएकोले थप उपचारको लागि पहल गरी पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६२।९।५ गते	आयोगको च.नं. २३१ अनुसन्धान महाशाखा ११२।१०१। ९६।पोखरा, मिति	यस कार्यालयको च.नं. १२५ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज तिजकुमारी खाँणसँगै अरू बालबालिकाहरू पनि सो घटनामा परी घाइते भएको । निज तिजकुमारी खाँणको खुट्टामा छर्रा लागी घाइते भई उपचारपश्चात् हालसम्म ठीक नभएको । बमको छर्रा अझै निकाल्न नसकिएको अवस्था रहेको भनी उल्लेख भएको देखियो । बम कसले छोडेको थियो भन्ने पत्ता नलागेकोले यस सम्बन्धमा बोलिरहनु परेन । पीडित तिजकुमारी खाणलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. २५,०००। क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउनुको साथै निजको छर्रा निकाल्न थप उपचार समेत गराइदिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	२०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।				
७४९	जगतबहादुर भण्डारी, बाग्लुङ्ग जिल्ला, नरेठाटी गाविस, वडा नं. ४ देवीस्थान		"बाग्लुङ्ग जिल्ला नरेठाटी गाविस, वडा नं. ४ देविस्थान बस्ने जगतबहादुर भण्डारीलाई मिति २०६१।१।२३ गते राति घरमा सुतिरहेको अवस्थामा नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी यातना दिई निजको खुट्टा समेत काटिदिएकोले राम्रोसँग हिँड्डुल गर्न नसक्ने भएकोले दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी २०६४।११।२१ गते आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाग्लुङको मिति २०६५।२।८ को पत्रानुसार निज जगतबहादुर भण्डारीको मिति २०६१।१।२१ गते नेकपा माओवादीद्वारा निजकै घरमा कुटपिट गरी घुँडामुनिको मासु धारिलो हतियारले ताछी छाडी गएको भनी आयोगमा जानकारी उपलब्ध गराएको । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजलाई घरमा सुतिरहेको अवस्थामा तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी डोरीले बाँधी घरदेखि तल गोठमा ल्याई माओवादी पार्टीको निर्णय भनी निजलाई व्यहोरा पढी सुनाई निजको दाँया खुट्टा ढुंगाको अचानोमा राखी खुकुरीले हानी बेहोस् बनाई छाडेको, गाउँलेहरूले उठाई उपचारको लागि लगेको, हालसम्म औषधी सेवन गरिहनुपरेको, राम्रोसँग हिँड्डुल गर्न नसक्ने अवस्थामा रहेकोले निजको मानव अधिकारको हनन् तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी कानूनी कारवाही गर्न र पीडितलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. पचास हजार क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउनुको साथै निजको नि:शुल्क उपचार समेत गराइदिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २३२ अनुसन्धान महाशाखा २५५। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२४ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			आंशिक
७५०	कुशल खाँण, तनहुँ जिल्ला, जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा		"तनहुँ जिल्ला जामुने गाविस, वडा नं. ६, वरडाँडा बस्ने मोहन खाँणको छोरा वर्ष ५ को कुशल खाँण समेत भई मिति २०६२/१/८ गते बेवारिसे बम खेलौनाको रूपमा खेलाउँदा अचानक पड्कन गई दुबै आँखामा छर्रा लागी घाइते भएकोमा उपचारपश्चात् हालसम्म आँखाको छर्राहरू सबै निकाल्न नसकिएकोले उपचारको लागि पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६२।९।५ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज कुशल खाँणसँगै अरू बालबालिकाहरू पनि खेलिरहेको अवस्थामा बेवारिसे अवस्थामा फालिएको बमलाई खेलाउना सम्झी खेलाउँदै गर्दा सो पड्कन गई निज कुशल खाँणको दुवै आँखामा छर्रा लागी घाइते भई उपचारपश्चात् हालसम्म ठीक नभएको । बमको छर्रा अझै निकाल्न नसकिएको अवस्था देखिएकोले	आयोगको च.नं. २३० अनुसन्धान महाशाखा १९७।३१४(छ)। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. १२३ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको

			पीडितको मानव अधिकार उल्लङ्घन भएको देखियो । बम कसले छोडेको थियो भन्ने पत्ता नलागेकोले यस सम्बन्धमा बोलिरहनु परेन । पीडित कुशल खाँणलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. २५,०००। क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउनुको साथै निजको छर्रा निकाल्न थप उपचार समेत गराइदिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।				
७५१	शिक्षक बुद्धिबल शिल्पकार (वि.क.), गोरखा जिल्ला, हंसपुर गा.वि.स. वडा नं. ३		"गोरखा जिल्ला हंसपुर गा.वि.स. वडा नं. ३ बस्ने श्री भूमिज्योति प्रा.वि. धारापानी, गोरखाका शिक्षक बुद्धिबल शिल्पकार (वि.क.)लाई मिति २०५८,८।१७ गते विद्यालयमा पढाउन जान लागेको अवस्थामा स्थानीय बजार भच्चेकबाट तत्कालीन शाही नेपाली सेना तथा ईलाका प्रहरी कार्यालय, भच्चेक गोरखाका प्रहरीसहितको संयुक्त टोलीले गिरफ्तार गरी हालसम्म बेपत्ता पारेकोले यथार्थ जानकरीको लागि पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६३।३।५ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा बेपत्ता भएका नागरिकहरूको स्थिति सार्वजनिक गर्न गठित छानविन समिति, २०६३ को प्रतिवेदन अनुसार निज वुद्धिवल वि.क.को सुरक्षा फौजको प्रतिकारमा मारिएको भनी आयोगलाई जानकारी पत्र उपलब्ध गराएको । त्यसैगरी आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज बुद्धिवल शिल्पकार वि.क.लाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी भच्छेस्थित प्रहरी चौकीमा राखी निजको बुबाले समेत भेटेको । तत्पश्चात् बेपत्ता पारी हत्या गरेको भन्ने देखिए पनि यसमा मृतकको कानून बमोजिम रीतपूर्वकको लाशजाँच लगायतको कानूनी प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेमा उक्त कार्य गरेको नदेखिँदा निजको अवस्था हालसम्म बेपत्ता नै देखिएकोले निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितको कानून बमोजिमको हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २४२ अनुसन्धान महाशाखा ३७।पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२२ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७५२	भरत भन्ने शारदाप्रसाद अधिकारी, गोरखा जिल्ला, हंसपुर गा.वि.स. वडा नं. १		"गोरखा जिल्ला हंसपुर गा.वि.स. वडा नं. १ का भरत भन्ने शारदाप्रसाद अधिकारीलाई मिति २०५८/८/३० गते ईलाका प्रहरी कार्यालय, भच्चेक र सोही ई.प्र.का.मा बेस बनाई बसेको तत्कालीन शाही नेपाली सेनासहितको संयुक्त टोलीले घरैबाट बिहानको करिब १०.०० बजे पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेकोले यथार्थ जानकारीको लागि पहल गरी पाउँ भनी मिति २०५९/२/१४ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट निज भरत भन्ने शारदाप्रसाद अधिकारीलाई मिति २०५८।८।३० गते सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म अवस्था सार्वजनिक नगरी निजको अवस्था हालसम्म बेपत्ता नै देखिएकाले निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितको कानून बमोजिमको हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २४१ अनुसन्धान महाशाखा १४७। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १२१ मिति २०७०।५।२४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
							थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७५३	पूर्णबहादुर फगामी, म्याग्दी जिल्ला, दाना गाविस, वडा नं. ८		"म्याग्दी जिल्ला दाना गाविस, वडा नं. ८ घर भएका पूर्णबहादुर फगामीलाई दाउरा काट्न गई घर फर्कदा मुस्ताङ्ग जिल्लाको घासा भन्ने ठाउँमा अवस्थित चेकपोष्टमा कार्यरत सिभिल ड्रेसमा आएका सुरक्षाकर्मीले मिति २०६१।१२।२० गते पक्राउ गरी यातना दिई २ घण्टा हिँडाई खामभित्ता भन्ने ठाउँमा गोली हानी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६२।३।३१ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा पश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, पोखराको मिति २०६२।४।२५ को पत्रानुसार निज पूर्णबहादुर फगामी सुरक्षा फौजको घेरा तोडी भाग्न खोज्दा सुरक्षा फौजको कारवाहीमा परी मृत्यु भएको भनी आयोगलाई जानकारी गराएको भए पनि पुष्टि हुने आधारप्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निजलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई गोली हानी हत्या गरेको भन्ने देखियो । यसरी सुरक्षाकर्मीले निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउनुको साथै मृतकको नाबालक बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २४७ अनुसन्धान महाशाखा १३।पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १३९ मिति २०७०।६।३ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित नि:शुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक

७५४	पार्वती देवी राउत, पर्सा जिल्ला, सुपौली गा.वि.स. ९		"पर्सा जिल्ला सुपौली गा.वि.स. ९ बस्ने वर्ष ५० की पार्वतीदेवी राउतलाई सोही ठाउँ बस्ने प्रतिमा राउतले बोक्सी लगाएको भन्ने आरोप लगाई मिति २०७०।४।३२ गते कुटपिट गरी यातना दिई हत्या गरिएको घटनाको सम्बन्धमा आयोगको ध्यानाकर्षण भई आयोगबाट तत्काल स्थलगत अनुगमन गरी आयोगको अनुगमन टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज प्रतिमा राउत थारूलाई भुत लागेको विषयमा निजलाई भुत लगाउने ऐ.ऐ. बस्ने निज मृतक पार्वतीदेवी राउत भएको भनी गाउँका मानिसहरूको सहभागितामा मिति २०७०।४।३२ गते शुक्रवार राति ८:०० बजे बसेको गाउँलेहरूले समाजमा चल्दै आएको गलत सामाजिक मान्यता अनुसार बोक्सीको आरोप लगाई गाउँ निकाला गर्ने गरी सोही ठाउँमा जम्मा भेला भएका व्यक्तिहरूले निर्णय गरी कुटपिट गरी यातना दिई सोही चोटका कारण निजको मृत्यु भएकोले निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार हनन् हुन गएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न, मृतकको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. ३ लाख क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन र मृतकको नाबालक छोराछोरीलाई निःशुल्क शिक्षाको समेत व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।५।११ गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २५३ अनुसन्धान महाशाखा ६८६।के.का., मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १४० मिति २०७०।६।३ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय			नभएको
७५५	धनलाल योञ्जन, जिल्ला रामेछाप, दोरम्बा गाविस, वडा नं. ७		"जिल्ला रामेछाप दोरम्बा गाविस, वडा नं. ७ घर भई हाल चरिकोट दोलखा बस्ने वर्ष २२ को धनलाल योञ्जनलाई मिति २०६२।६।८ गते चरिकोटमा आफ्नो पारिश्रमिक लिन गएको बेला सादा पोशाकमा आएका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी यातना दिई एक रात सैनिक व्यारेकमा राखी भोलिपल्ट बिहान जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा बुझाएको तहाँ समेत कुटपिट गरी अमानवीय व्यवहार गरेकोले दोषीलाई कारवाही गरी उचित क्षतिपूर्ति दिलाई पाउँ भनी मिति २०६२।७।१ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा प्रहरी प्रधान कार्यालय, काठमाडौंको मिति २०६२।११।१० गतेको पत्रानुसार निज धनलाल योञ्जनलाई मिति २०६२।६।८ गते दोलखा जिल्ला भिमसेन न.पा. वडा नं. १ स्थित सातदोबाटोमा सुरक्षार्थ खटिएको सुरक्षा फौजले अनुसन्धानको क्रममा पक्राउ गरी शेरगण व्यारेक चरिकोटमा ल्याएको र अनुसन्धानको क्रममा निज आतङ्ककारी गतिविधिमा संलग्न नरहेको कारण उक्त गणबाट जि.प्र.का., दोलखामा बुझाएकोमा मिति २०६२।६।९ गते निजको आफन्त भिमबहादुर लोहनीको जिम्मा लगाई पठाइएको । निजलाई कुनै प्रकारको यातना नदिएको भनी आयोगमा जानकारी पत्र उपलब्ध गराएको भए पनि आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट निजलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी यातना दिएको देखियो । निज योञ्जनलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा कुटपिट गरी यातना दिने कार्य गरेकाले निजको मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन शेरगण चरिकोटका प्रमुख र जिल्ला प्रहरी कार्यालयको दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी विभागीय कारवाही गर्न र पीडित धनलाल योञ्जनलाई यातना दिए वापत राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीस हजार क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २५० अनुसन्धान महाशाखा ७५३।के.का., मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १४१ मिति २०७०।६।३ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय			नभएको
७५६	डिल्लीराम न्यौपाने, जिल्ला सर्लाही,		"जिल्ला सर्लाही जानकीनगर गाविस, वडा नं. ३ बस्ने डिल्लीराम न्यौपानेलाई मिति २०६१।८।२१ गते दिनको १ बजे घरैबाट सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी नवलपुर तोरीबारीस्थित अर्जुनवान गुल्ममा पुऱ्याई आँखामा पट्टी बाँधी, शरीरका विभिन्न भागमा पिट्ने, मुखमा	आयोगको च.नं. २४९ अनुसन्धान महाशाखा	यस कार्यालयको च.नं. १४२ मिति २०७०।६।३ बाट	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण			नभएको

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
	जानकीनगर गाविस, वडा नं. ३		पानी खन्याउने, भूईंमा सुताएर माथिबाट कुल्चने, करेन्ट लगाउने, ब्लेडले चिर्ने जस्ता कार्य गरी मिति २०६२।५।१३ गतेसम्म सैनिक हिरासतमा यातना दिई गैरकानूनी थुनामा राखेकोले दोषीलाई कारवाही गरी उचित क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।४।२८ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा रक्षा मन्त्रालयको मिति २०६३।६।८ को पत्रानुसार मिति २०६१।८।२१ गते नेपाली सेनाको सर्च टोली सर्लाही जिल्ला बरथहवा बजारबाट उत्तरपूर्वमा रहेको जानकीनगर इलाकामा नियमित पेट्रोलिङ्को कारवाहीमा निज डिल्लीराम न्यौपानेलाई पक्राउ गरी अनुसन्धानको लागि अर्जुनवाण गुल्ममा ल्याइएको । थप अनुसन्धानको लागि ६ महिना उक्त गुल्ममा नगरबन्दमा राखिएको । निजलाई कुनै पनि शारीरिक तथा मानसिक यातना नदिएको भनी आयोगमा जानकारी पत्र उपलब्ध गराएको भए पनि आयोगको अनुसन्धानबाट निज डिल्लीराम न्यौपानेलाई सेनाले पक्राउ गरी लामो समयसम्म सैनिक हिरासतमा राखी शारीरिक र मानसिक यातना दिएको । यातनाका कारण निजले उपचार गराउनु परेको । यातनाको कारण निजलाई शारीरिक तथा मानसिक समस्या रहेको भनी डाक्टरको प्रतिवेदनबाट समेत प्रमाणित भएको देखियो । निज न्यौपानेलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गणमा लामो समयसम्म थुनामा राखी यातना दिने कार्य गरेकोले निजको मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न यातना दिने दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी विभागीय कारवाही गर्न र पीडित डिल्लीराम न्यौपानेलाई यातना दिए वापत राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. पचास हजार क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	८२०।के.का., मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय			
७५७	सुब्बाप्रसाद दुलाल, जिल्ला सिन्धुपाल्चोक, सानुसिरूवारी गाविस, वडा नं. ९		"जिल्ला सिन्धुपाल्चोक सानुसिरूवारी गाविस, वडा नं. ९ घर भई हाल लगनखेल बस्ने वर्ष २५ को सुब्बाप्रसाद दुलाललाई मिति २०६१।६।१६ गते राति सादा पोशाकमा आएका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी सिंहदरवारस्थित श्रीजङ्ग गणमा राखी ड्रमको पानीमा डुबाउने, करेन्ट लगाउने कार्य गरी मिति २०६१।८।९ गतेबाट सुन्दरीजलस्थित छानविन केन्द्रमा लगी पौष २४ गते पुन: ९० दिने नजरबन्दको पूर्जी दिई श्रीजङ्ग गण सिंहदरवारमा ल्याई पुन: यातना दिने कार्य गरी मिति २०६२।२।१३ गते नख्खु कारागारमा थुनामा राखेको । मिति २०६२।३।२१ गते सम्मानित सर्वोच्च अदालतको बन्दी प्रत्यक्षीकरण रिटद्वारा रिहा भएको । यातनाको कारण हालसम्म समस्या देखिएकोले पीडकलाई कारवाही गरी पीडितलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६४।२।२३ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता भएको देखियो । यसमा रक्षा मन्त्रालयको मिति २०६९।२।७ को पत्रानुसार जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंको मिति २०६१।१०।७ गतेको आदेशानुसार केन्द्रीय कारागार जगन्नाथदेवलमा नजरबन्दमा राखिएको बुझिएको तर निजलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी यातना नदिएको भनी आयोगलाई जानकारी पत्र उपलब्ध गराएको भए पनि आयोगको अनुसन्धानबाट निजलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी नेपाली सेनाको श्रीजङ्ग गणमा समेत हिरासतमा राखी यातना दिने कार्य गरेकोले निजको मानव अधिकारको हनन् भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी विभागीय कारवाही गर्न र पीडित सुव्वाप्रसाद दुलाललाई यातना दिएवापत राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	आयोगको च.नं. २४८ अनुसन्धान महाशाखा ७०३।के.का., मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १४३ मिति २०७०।६।३ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय			नभएको

			ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. पचास हजार क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।						
७५८	माधव अधिकारी, गोरखा जिल्ला, हंसपुर गा.वि.स. वडा नं. १		"गोरखा जिल्ला हंसपुर गा.वि.स. वडा नं. १ बस्ने, वर्ष ४७ का माधव अधिकारीलाई गोरखा जिल्लाको हंसपुर गाविस, भच्चेकस्थित संयुक्त सुरक्षा फौजको वेशक्याम्पबाट आएको तत्कालीन शाही नेपाली सेना तथा प्रहरीको टोलीले मिति २०५८/०८/१४ गते आफ्नो घरमा सुतिरहेको अवस्थामा पक्राउ गरी हालसम्म अवस्था सार्वजनिक नगरेकोले निज अधिकारीको खोजी गरी अवस्था सार्वजनिक गरी पाउँ भनी मिति २०६३।३।४ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज माधव अधिकारीलाई मिति २०५८।८।१४ गते सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी गोरखा भच्छेकस्थित सुरक्षापोष्टको हिरासतमा राखेको तत्पश्चात् हालसम्म अवस्था सार्वजनिक नगरी निजको अवस्था हालसम्म बेपत्ता नै देखिएकोले निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमको हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २४४ अनुसन्धान महाशाखा १४९। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १४४ मिति २०७०।६।३ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७५९	चन्द्रप्रसाद खनाल, गोरखा जिल्ला, हंसपुर गा.वि.स. वडा नं. २		"गोरखा जिल्ला हंसपुर गा.वि.स. वडा नं. २ का चन्द्रप्रसाद खनाललाई मिति २०५८/८/१६ गते घर नजिकको खेतमा दाइँ गरिरहेको अवस्थामा करिब दिनको ३.०० बजे शाही नेपाली सेना तथा ईलाका प्रहरी कार्यालय भच्चेक, गोरखाका प्रहरीसहितको संयुक्त टोलीले गिरफ्तार गरी लगेर बेपत्ता बनाएकोले निजको तत्काल खोजतलास गरी जीवनको सुरक्षा गरी अवस्था सार्वजनिक गरी पाउँ भनी मिति २०६०।२।१ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा पश्चिम पृतना मानव अधिकार महाशाखा विजयपुर व्यारेक, पोखराको मिति २०६८।१०।१८ को पत्रानुसार निजलाई पक्राउ गरी बेपत्ता बनाएको भन्ने अभिलेखमा नदेखिएको भनी आयोगलाई जानकारी गराएको भए पनि जिल्ला प्रहरी कार्यालय गोरखाको मिति २०६८।७।१ र राज्यद्वारा बेपत्ता पारिएको भनिएका व्यक्तिहरूको छानविन समिति, २०६१ को प्रतिवेदन अनुसार सुरक्षा फौजको गस्ती टोलीलाई एक्कासी आक्रमण गर्दा भएको जवाफी फायरमा निजको मृत्यु भएको भनी आयोगलाई जानकारी पत्र उपलब्ध गराएको । त्यसैगरी आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट निज खनाललाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी ३ महिनाभन्दा बढी थुनामा राखी मिति २०५८।११।१५ गते श्रीनाथकोट गाविस नयाँसाघु भन्ने स्थानमा लगी हत्या गरेको भन्ने देखिए पनि यसमा	आयोगको च.नं. २४३ अनुसन्धान महाशाखा १५१। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १४५ मिति २०७०।६।३ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			मृतकको कानून बमोजिम रीतपूर्वकको लाशजाँच लगायतको कानूनी प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेमा उक्त कार्य गरेको नदेखिँदा निजको अवस्था हालसम्म बेपत्ता नै देखिएकोले निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमको हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७६०	देवबहादुर हमाल, पर्वत जिल्ला, तिलहार गाविस, वडा नं. २		"पर्वत जिल्ला तिलहार गाविस, वडा नं. २ गिज्यान निवासी इन्डियन आर्मीका सेवानिवृत्त क्याप्टेन देवबहादुर हमाललाई मिति २०६१।१।२१ गते राति करिब १२ बजे घरैबाट तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी हत्या गरी पर्वत तिलहार गाविसस्थित नवदुर्गा प्रावि नजिकको समीको बोटमा लाश झुन्डाई गएकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।११।२ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्वतको मिति २०६३।११।३० गतेको पत्रानुसार निज देवबहादुर हमाललाई नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले घरैमा आई बोलाएर लगी समीको रूखमा झुण्डाइएको अवस्थामा शव फेला पर्न आएको भनी आयोगलाई जानकारी पत्र उपलव्ध गराएको । त्यसैगरी आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट निज हमाललाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट अपहरण गरी हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीनलाख क्षतिपूर्ति वापत रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २४६ अनुसन्धान महाशाखा २००। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १४६ मिति २०७०।६।३ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७६१	माओवादी कास्कीका सेक्रेटरी विश्वास भनिने विजय ढकाल, कास्की जिल्ला, पोखरा उपमहा		"मिति २०६१।९।२९ गते सुरक्षा फौजद्वारा गरिएको कारवाहीमा कास्कीको निर्मलपोखरी गाविस १ अन्तर्गत साम्पी मैदानमा माओवादी कार्यकर्ता टुकबहादुर थापा मारिएको भनी पश्चिम पृतना अड्डा पोखराबाट समाचार संप्रेशित भए पनि प्रत्यक्षदर्शीको भनाइबाट कास्की जिल्ला पोखरा उपमहानगरपालिका वडा नं. ८ सिमलचौर निवासी तत्कालीन माओवादी कास्कीका सेक्रेटरी विश्वास भनिने विजय ढकाल हुन भन्ने बुझिन आएकोले लाशको पहिचान गरी दाहसंस्कार गरी पाउँ भनी मिति २०६१।१०।२ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्कीको मिति	आयोगको च.नं. २४५ अनुसन्धान महाशाखा २४५। पोखरा, मिति २०७०।५।१९ बाट निर्णय कार्यान्वयनको	यस कार्यालयको च.नं. १४७ मिति २०७०।६।३ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका	आंशिक

	नगरपालिका वडा नं. ८		२०६१।१०।५ गतेको पत्रानुसार मृतक विजय ढकालको शव निजका पिता घनश्याम ढकाल लगायत आफन्तले मिति २०६१।१०।४ गते बुझी लिई दाहसंस्कार गरिसकेको भनी आयोगलाई जानकारी पत्र उपलब्ध गराएको । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज विजय ढकाललाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा लिन सक्ने अवस्था हुँदाहुँदै गोली हत्या गरेको भन्ने देखियो । यसरी सुरक्षाकर्मीले निजलाई पक्राउ गर्न सक्ने अवस्था हुँदाहुँदै गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७६२	दिपक परियार, पर्वत जिल्ला, कटुवाचौपारी वडा नं. ९		"पर्वत जिल्ला कटुवाचौपारी वडा नं. ९ का दिपक परियारलाई मिति २०५९।१०।१५ गते पूर्णिमाको दिन चौरासी पूजाको निम्तो मानेर फर्कने क्रममा तत्कालीन नेकपा माओवादीको कार्यकर्ताको भेष गरी दुर्गा दल गुल्म कुश्माबाट आएका सादा पोशाकका सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी रातभर गाउँमा डुलाई मिति २०५९।१०।१६ गते बिहान जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा ल्याएपश्चात् यातना दिई गोली हानी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६४।९।१७ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा पश्चिम पृतना मानव अधिकार महाशाखा विजयपुर ब्यारेक, पोखराको मिति २०६६।३।७ गतेको पत्र र जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्वतको मिति २०६६।३।४ को पत्रानुसार निज दिपक परियारलाई दुर्गा दल गुल्म पर्वतबाट खटिइगएको सुरक्षा टोलीले सोधपुछको लागि मिति २०५८।११।१६ गते सुरक्षा सेमु कुश्मामा ल्याई राखिएकोमा रातको १२ बजे सुरक्षा घेरा तोडी भागेको हुँदा सुरक्षाकर्मीद्वारा फायर गर्दा गोली लागी मृत्यु भएको भनी आयोगमा जानकारी प्राप्त हुन आएको भए पनि पुष्टि हुने आधारप्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज दिपक परियारलाई तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले पक्राउ गरी गोली हानी हत्या गरेको देखियो । यसरी तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउनुका साथै मृतकको नाबालक बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था समेत गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २१० अनुसन्धान महाशाखा २६८। पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १४९ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
७६३	राजु गिरी, पर्वत जिल्ला, रामजादेउराली गाविस ९		"पर्वत जिल्ला रामजादेउराली गाविस ९ बस्ने राजु गिरीलाई मिति २०५९।१।४ गते दुर्गा दल गुल्म, कुश्माबाट गएका ७ जना नेपाली सेनाका टोलीले घरैबाट पक्राउ गरी पकुवा गाविसको चण्डिकास्थानमा गोली हानी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही र पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६४।९।१७ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय पर्वतको मिति २०६६।३।४ को पत्रानुसार निज राजु गिरीले सुरक्षा घेरा तोडी भाग्न लाग्दा नियन्त्रणमा लिने क्रममा सुरक्षा फौजबाट फायर हुँदा गोली लागी मृत्यु भएको भनी आयोगमा जानकारी प्राप्त हुन आएको भए पनि पुष्टि हुने आधारप्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज राजु गिरीलाई घरमा बसिरहेको अवस्थामा तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले पक्राउ गरी हात बाँधी पकुवा गाविसको चण्डिकास्थान भन्ने ठाउँमा लगी गोली हानी हत्या गरेको भन्ने देखियो । यसरी तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । मृतकको कानून बमोजिम रीतपूर्वकको लाशजाँच लगायतको कानूनी प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेमा सो समेत गरेको देखिएन । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलव्ध गराउनुका साथै मृतकको नाबालक बालबालिकालाई नि:शुल्क शिक्षाको व्यवस्था समेत गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २११ अनुसन्धान महाशाखा २७२। पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५० मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७६४	दुखखा तेली, कपिलवस्तु, गणेशपुर गाविस- ९		"कपिलवस्तु गणेशपुर गाविस ९ झिगाहा चौराहा रामनगर बस्ने दुखखा तेलीलाई मिति २०६१।११।५ गते ३ जनाको समूहमा आएको नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी लगेकोमा मिति २०६१।१२।५ गते सफाया गरेको भनी सूचना टाँस गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६२।४।९ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन र मिसिल संलग्न कागजातबाट निज दुखखा तेलीलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट अपहरण गरी हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम	आयोगको च.नं. २२१ अनुसन्धान महाशाखा ७१।बुटवल, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५१ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता	आंशिक

			पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने” भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७६५	डिलबहादुर बस्नेत, गुल्मी जिल्ला, दोहली गाविस, वडा नं. ७		“गुल्मी जिल्ला दोहली गाविस, वडा नं. ७ चैंया नुनथला बस्ने डिलबहादुर बस्नेतलाई मिति २०६१।१२।२४ गते राति नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले घरबाट निकाली घरदेखि करिब १०० मिटर पर लगी धारिलो हतियारले काटेर मारेको हुनाले घटनाको अनुसन्धान गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६२।८।५ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट निज डिलबहादुर बस्नेतलाई सशस्त्र द्वन्द्वका समयमा युद्धमा संलग्न नभएको व्यक्तिलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट अपहरण गरी धारिलो हतियार प्रयोग गरी हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमका हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने” भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २२० अनुसन्धान महाशाखा १६०।बुटवल, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५२ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७६६	केशरबहादुर नेपाली र तुलबहादुर नेपाली, गोरखा जिल्ला, छोप्राक गाविस, वडा नं. ७		“गोरखा जिल्ला छोप्राक गाविस, वडा नं. ७ श्रीमण्डली प्रा.वि.मा कार्यरत केशरबहादुर नेपालीलाई मिति २०५९।८।१९ गते र निजको छोरा तुलबहादुर नेपालीलाई मिति २०५९।१०।२६ गते दिउँसो ३ बजे छोप्राक गाविस, वडा नं. ९ बाट सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हालसम्म बेपत्ता पारेकोले खोजतलास गरी पाउँ भनी मिति २०६०।१।२४ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा गृह मन्त्रालयको मिति २०६०।१०।२२ को पत्रानुसार निज केशरबहादुर नेपालीको मिति २०५८।९।१३ गते सुरक्षा फौजबीच भएको दोहोरो भिडन्तमा परी मृत्यु हुन गएको र तुलबहादुर नेपालीको सम्बन्धमा निजलाई पक्राउ गरेको अभिलेखमा नदेखिएको भनी जानकारी प्राप्त हुन आएको । लाश प्रकृति मुचुल्कामा निज केशरबहादुर नेपालीको बाया कञ्चट, दायाँ कुहिना र पेटमा गोली लागेको भनी उल्लेख भएको । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट केशरबहादुर नेपाली र तुलबहादुर नेपालीलाई सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी हत्या गरेको भन्ने देखिँदा सुरक्षाकर्मीले निजलाई पक्राउ गरी आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको व्यक्तिलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी हत्या गरेकोले निज केशरबहादुर नेपालीको बाँच्न पाउने मानव अधिकार	आयोगको च.नं. २१९ अनुसन्धान महाशाखा २२१। पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५३ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न ‘बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५’ लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन । साथै निज तुलबहादुर नेपालीको अवस्था सार्वजनिक नगरी बेपत्ता पारी हालसम्म निजको स्थिति अज्ञात रहेको देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमको हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७६७	सूर्य बानियाँ र दिपक बानियाँ, लमजुङ्ग जिल्ला, गाउँशहर गाविस, वडा नं. ४		"लमजुङ्ग जिल्ला गाउँशहर गाविस, वडा नं. ४ घर भई भारतीय सेनामा कार्यरत वर्ष ३० को सूर्य बानियाँ र वर्ष २६ का दिपक बानियाँलाई मिति २०६१।८।१ गते गाउँशहर गाविस ४ बाट काठमाडौं आउने बस चढ्दै गर्दा द्वन्द्वरत पक्षबाट १२/१२ वटा गोली हानी हत्या गरेकोले छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६१।८।४ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रहरी कार्यालय, लमजुङ्गको मिति २०६८।२।८ को पत्रानुसार निजहरूलाई नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले रानीकुवाको चियापसलमा नास्ता गर्दाको अवस्थामा गोली प्रहार गरी घाइते बनाइएको र उपचारको क्रममा मृत्यु भएको घटनाको सम्बन्धमा कर्तव्य ज्यान शीर्षकमा मुद्दा दर्ता भई अनुसन्धान जारी रहेको भनी आयोगमा जानकारी गराएको । त्यसैगरी आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट निजहरू सूर्य बानियाँ र दिपक बानियाँलाई सशस्त्र द्वन्द्वका समयमा युद्धमा संलग्न नभएको व्यक्तिलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट हत्या गरेको देखिँदा निजहरूको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकहरूका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम जनही रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २१७ अनुसन्धान महाशाखा ४१।३३०२। पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५४ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७६८	तिलकराज पाण्डे, लमजुङ्ग जिल्ला, परेवाडाँडा गाविस, वडा नं. २		"लमजुङ्ग जिल्ला परेवाडाँडा गाविस, वडा नं. २ निवासी युद्धराज पाण्डेको छोरा तिलकराज पाण्डेलाई मिति २०६१।१०।१६ गते दिउँसो निजकै घरमा भइरहेको भतिजाको विवाहको दिन बेहुली अन्माउने समयमा अपहरण गरी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी पीडित परिवारलाई क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६२।५।८ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट निज तिलकराज पाण्डेलाई सशस्त्र द्वन्द्वका समयमा युद्धमा संलग्न नभएको	आयोगको च.नं. २१५ अनुसन्धान महाशाखा ८३।पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. १५५ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित	आंशिक

			व्यक्तिलाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट अपहरण गरी हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकका कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७६९	जितबहादुर घर्ती, बाग्लुङ्ग जिल्ला, देवीस्थान गाविस, वडा नं. ८		"बाग्लुङ्ग जिल्ला देवीस्थान गाविस, वडा नं. ८ घर भई नापी शाखा कार्यालय २ नं. नापी गोश्वारा नेपालगञ्जमा पियन पदमा कार्यरत जितबहादुर घर्तीलाई मिति २०६२।२।२३ गते दिनको १२:३० बजे कार्यालय परिसरमा ड्युटीमा बसेको बेला नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अफिसको कम्पाउण्डभित्र सकेट बम फाल्दा सो सकेट बम लागी घाइते भई नेपालगञ्ज अस्पतालमा उपचार गराउँदा-गराउँदै हाल बाग्लुङ्ग नापी शाखामा सरूवा भई कार्यरत रहेकोले उपचार र क्षतिपूर्ति उपलव्ध गराई पाउँ भनी मिति २०६३।४।१ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट मिति २०६२।३।२३ गते दिनको १२:३० बजेको समयमा नेपालगञ्जस्थित नापी कार्यालयमा तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले बम विष्फोट गराउँदा ड्यूटीमा रहेका जितबहादुर घर्तीलाई बम लागी घाइते भएको, बम लागेको ठाउँमा सिलाई (stitch) गर्दा हाल २ इञ्च फराकिलो घाँ-खत रहेको । निजले नेपालगञ्ज भेरी अञ्चल अस्पताल, विश्वास क्लिनिकमा उपचार गराएको देखिँदा निजको मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घाइते निज जितबहादुर घर्तीलाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. साठीहजार क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलव्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २१३ अनुसन्धान महाशाखा १५८। पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५६ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय			नभएको
७७०	जीवनराज बिष्ट, लमजुङ्ग जिल्ला, चिती गाविस, वडा नं. ८		"लमजुङ्ग जिल्ला चिती गाविस, वडा नं. ८ निवासी जीवनराज बिष्टको घरमा तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले मिति २०६३।१।२० गते घरभित्र प्रवेश गरी सम्पूर्ण सामग्रीहरू कब्जा गरेकोले घटनाको छानविन गरी दोषीलाई कारवाही गरी क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराई पाउँ भनी २०६३।९।१३ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङ्गको मिति २०६६।५।४ को पत्रानुसार निज बिष्टको घरमा तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले मिति २०६३।१।५ गते घरमा ताला लगाई दिएको । मिति २०६३।१।२० गते पुन: ५०।६० जनाको समूहमा आई घरमा भएको नगद जिन्सी लुटी लगेको । साथै निजको नौथर गाविस सेराफाँटमा रहेको धान कुटानी पिसानी मिल समेत कब्जामा लिई हालसम्म बन्द नै रहेको, मिति २०६३ मंसिर महिनामा निजको अन्दाजी ४०।५० मुरी धान लुटी लगेको । हाल पहिला लगाएको उक्त ताला खोली दिएपछि	आयोगको च.नं. २१२ अनुसन्धान महाशाखा १९६। पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५७ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	नेपाल सरकारले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्ति वा परिवारलाई ससम्मान, सुरक्षित र स्वैच्छिक रुपले पुन:स्थापना, भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणमा सहयोग र पुन:सामाजिकीकरण गर्दै भविष्यमा पुन: त्यस्तो स्थिति आउन नदिन निरोधात्मक र दिगो उपाय अवलम्बन गर्ने उद्देश्यले आन्तरिक रुपमा विस्थापित व्यक्तिसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६३		आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
			निजको आमा मेनुका बिष्ट बस्दै आएको भनी आयोगमा जानकारी पत्र उपलब्ध गराएको । त्यसैगरी आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले निजको घर र मिलमा ताला लगाउनुका साथै चल अचल सम्पत्ति लुटी लगेकोले सपरिवार विस्थापित हुनुपरेको भन्ने देखिँदा निजको आफ्नो सम्पत्ति उपभोग गर्न पाउने मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । निजको वास्तविक रूपमा भएको क्षति रकम एकीन गरी भुक्तानी गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।				र द्वन्द्वका कारण विस्थापित व्यक्ति तथा परिवारलाई राहत सुविधा प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६३ लाई कार्यान्वयन गरिरहेको ।		
७७१	राजकुमार रिमाल, लमजुङ्ग जिल्ला, चण्डीस्थान गाविस, वडा नं. ८		"लमजुङ्ग जिल्ला चण्डीस्थान गाविस, वडा नं. ८ घर भई सोही जिल्लाको खुदी गाविस, वडा नं. ३ मा रहेको गोठमा बस्ने राजकुमार रिमाललाई मिति २०६१।५।११ गते निजको बुबा सन्तबहादुर रिमाललाई खाना पुऱ्याउन गइरहेको अवस्थामा खुदी गाविस, वडा नं. ३ ढ्वगै भन्ने स्थानबाट तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूले अपहरण गरी हालसम्म स्थिति सार्वजनिक नगरेकाले घटनाको छानविन गरी पाऊँ भनी मिति २०६४।१०।४ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदनबाट निज राजकुमार रिमाललाई तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरूबाट अपहरण गरी हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी तत्कालीन नेकपा माओवादी कार्यकर्ताको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २०९ अनुसन्धान महाशाखा २८३। पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १५८ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय र शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक
७७२	नमुना भन्ने पार्वती पौडेल, जिल्ला तनहुँ, भानु गाविस, वडा नं. ६		"जिल्ला तनहुँ भानु गाविस, वडा नं. ६ निवासी नमुना भन्ने पार्वती पौडेललाई मिति २०६०।१२।२९ गते राति ११ बजे सुतिरहेको समयमा तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले पोखरा उपमहानगरपालिका वडा नं. ८ सिमलचौरस्थित घनश्याम ढकालको घरबाट पक्राउ गरी बेपत्ता पारेकोले स्थिति सार्वजनिक गरी पाऊँ भनी मिति २०६१।१।११ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धान प्रतिवेदनबाट तनहुँ जिल्ला भानु गाविस घर भएकी नमुना भन्ने पार्वती पौडेल नेकपा माओवादी पार्टीको	आयोगको च.नं. २१८ अनुसन्धान महाशाखा १४।पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय	यस कार्यालयको च.नं. १५९ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको स्थिति हालसम्म पत्ता नलागेको अवस्थामा निजको नजिकको हकदारलाई रु. १ लाख प्रदान गर्न 'बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई राहत प्रदान गर्ने निर्देशिका, २०६५' लाई नेपाल सरकार	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित	आंशिक

			सदस्य भई कास्की जिल्लामा कार्यरत रही मिति २०६१।१२।२९ गते राति ११ बजे पोखरा उपमहानगरपालिका, सिमलचौरस्थित घनश्याम ढकालको घरमा औषधी उपचार गरी आराम गरी बसेको अवस्थामा तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले पक्राउ गरी पश्चिम पृतनाको फुलवारी ब्यारेकमा राखी १/२ महिनासम्म विभिन्न ठाउँमा तत्कालीन नेकपा माओवादीका कार्यकर्ताहरू चिनाउन भनी सेनाहरूले लिएर जाने गरेको। तत्पश्चात् निजको अवस्था सार्वजनिक नगरी बेपत्ता पारी हालसम्म निजको स्थिति अज्ञात देखिँदा निजको हकमा अनुसन्धान जारी राखी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ९ बमोजिम पीडितका कानून बमोजिमका हकवालालाई रू. १ लाख अन्तरिम राहत स्वरूप रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।		(मन्त्रिपरिषद्)को मिति २०६५।७।२० को निर्णयानुसार कार्यान्वयनमा ल्याएको । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	
७७३	रामबहादुर शाह, स्याङ्जा जिल्ला, पुतलीबजार नगरपालिका, वडा नं. ४		"स्याङ्जा जिल्ला पुतलीबजार नगरपालिका वडा नं. ४ सरादुम बस्ने रामबहादुर शाहलाई मिति २०५८।९।११ गते सोही जिल्लाको बाडखोला बजारमा बुबालाई पेन्सन थाप्न लिएर गएको बेला सोही स्थानामा रहेको ब्रिटिस वेलफेयर क्याम्पको हाताभित्रबाट सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी निजकै रहेको सेनाको अस्थाई क्याम्पभित्र लगी हत्या गरेकोले घटनाको छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६२।५।१४ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा पश्चिम पृतना मानव अधिकार महाशाखा विजयपुर ब्यारेक, पोखराको मिति २०६९।५।१४ को पत्रानुसार बाडखोलास्थित चेक प्वाईन्टबाट पक्राउ गरी आवश्यक सोधपुछको लागि लैजाँदा सुरक्षा फौजको घेरा तोडी भागेकोले गोली चलाउँदा मृत्यु हुन गएको भनी हाल स्याङ्जा जिल्लाको आँधीखोलास्थित श्री वीरभद्रजङ्ग गुल्मको पत्रलाई उद्धृत गर्दै आयोगमा जानकारी गराइएको भए पनि पुष्टि हुने आधार प्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज रामबहादुर शाहलाई सेनाले पक्राउ गरी स्याङ्जास्थित बाडखोलामा रहेको अस्थाई क्याम्पमा राखेको अवस्थामा गोली हानी हत्या गरेको भन्ने देखियो । यसरी तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६ (३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २१४ अनुसन्धान महाशाखा ९२।पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १६० मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय र रक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।	आंशिक

सिफारिस सङ्ख्या	पीडितको नाम, थर र ठेगाना	उल्लङ्घन कर्ता	आयोगको निर्णय	आयोगबाट प्राप्त पत्रको च.नं. र मिति	कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध निकायमा पठाइएको विवरण	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने निकाय	सम्बन्धित निकायबाट भएको कारवाहीको अवस्था	कार्यान्वयनको स्थिति	कैफियत
७७४	तारा पौडेल, म्याग्दी जिल्ला, वावियाचौर गाविस रणभाङ्ग		"म्याग्दी जिल्ला वावियाचौर गाविस रणभाङ्ग स्थायी ठेगाना भएकी तारा पौडेललाई मिति २०६२।३।१४ गते सुरक्षाकर्मीले पक्राउ गरी चरम शारीरिक तथा मानसिक यातना दिई गोली हानी हत्या गरेकोले छानविन गरी पाउँ भनी मिति २०६३।३।३१ गते यस आयोगमा उजुरी दर्ता हुन आएको देखियो । यसमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, म्याग्दीको मिति २०६२।४।२४ र मिति २०६३।२।२ को पत्रानुसार निज तारा पौडेल सुरक्षा फौजलाई देखी भाग्न खोज्दा नियन्त्रणमा लिने क्रममा सुरक्षा कारवाहीमा निजको मृत्यु भएको भनी आयोगमा जानकारी प्राप्त हुन आएको भए पनि पुष्टि हुने आधारप्रमाण देखिएन । आयोगको अनुसन्धान टोलीको प्रतिवेदन अनुसार निज तारा पौडेललाई तत्कालीन नेकपा माओवादी पार्टीको कामको सिलसिलामा मिति २०६२।३।१५ गते म्याग्दी पुलाचौर गाविस, वडा नं. ५ स्थित जगन्नाथ प्राथमिक विद्यालयको प्राङ्गणमा आयोजित गान्द्रे गाजस प्रमुख घोषण कार्यक्रममा सहभागी भइरहेको बेला तत्कालीन शाही नेपाली सेनाको टोलीले निजलाई भाग्न नसक्ने अवस्थामा पक्राउ गरी सोधपुछ गरी गोली हानी हत्या गरी खाल्डो खनी गएको । भोलिपल्ट तत्कालीन नेकपा माओवादी पार्टीका कार्यकर्ता आई खाल्डोबाट लाश झिकी मृतकको माईती गाउँ वावियाचौरमा लगी दाहसंस्कार गरेको भन्ने देखियो । यसरी तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले निजलाई पक्राउ गरी कानून बमोजिम कारवाही गर्नुको सट्टा गोली हानी गैरन्यायिक हत्या गरेको देखिँदा निजको बाँच्न पाउने मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको समेत उल्लङ्घन भएको देखियो । मृतकको कानून बमोजिम रीतपूर्वकको लाशजाँच लगायतको कानूनी प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेमा सो समेत गरेको देखिएन । घटनामा संलग्न दोषी सुरक्षाकर्मीहरूको पहिचान गरी मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महल बमोजिम कानूनी कारवाही गर्न र मृतकको कानून बमोजिमको हकवालालाई राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा १६(३) बमोजिम रू. तीन लाख क्षतिपूर्ति रकममध्ये क्षतिपूर्ति वापत रकम पाएको भए सो कट्टा गरी र अघि क्षतिपूर्ति रकम नपाएको भए सिफारिस भए बमोजिमको क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउनुका साथै मृतकको नाबालक बालबालिकालाई निःशुल्क शिक्षाको व्यवस्था समेत गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने" भनी मिति २०७०।३।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. २१६ अनुसन्धान महाशाखा १६।पोखरा, मिति २०७०।५।१७ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	यस कार्यालयको च.नं. १६१ मिति २०७०।६।४ बाट गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	गृह मन्त्रालय, शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र शिक्षा मन्त्रालय	सशस्त्र द्वन्द्वको कारण मृत्यु भएका व्यक्तिका नजिकका हकदारलाई प्रति मृतक रु. १ लाख राहतस्वरुप उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०६४।११।२७ मा निर्णय । रु. १ लाखसम्म प्राप्त गरिसकेका मृत्युवरण गरेका वा बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका हकदारलाई रु. ३ लाख नपुगेसम्म बढीमा रु. २ लाखसम्म थप आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र द्वन्द्वको अवधिमा द्वन्द्वको कारण मृत्यु एवं बेपत्ता भई राज्यका तर्फबाट राहत उपलब्ध गराइएका सर्वसाधारण मृतकका विधवा पत्नीलाई र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने भनी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६८।६।१० को निर्णय । सबै प्रकारका द्वन्द्व पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराउने प्रावधान शिक्षा विभाग मार्फत् कार्यान्वयन भइरहेको भनी शिक्षा मन्त्रालय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको च.नं. ६३, मिति २०६७।१०।४ को पत्रबाट लेखिआएको ।	पीडितका हकदारले पाउने गरी रु.३ लाख राहत रकम दिने र पीडित व्यक्तिका पत्नीलाई जीवन निर्वाहका लागि आर्थिक सहायता स्वरुप एकमुष्ट रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने निर्णय भएको । पीडितका सन्तानहरूका निमित्त छात्रवृत्ति सहित निःशुल्क अध्ययन उपलब्ध गराइएको ।	आंशिक
७७५	आप्रवासी कामदारहरू		आप्रवासी कामदारहरूको सम्बन्धमा देखिएका समस्याहरूलाई सम्बोधन गरी उनीहरूको हक हित सुनिश्चित गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भनी आयोगको मिति २०७०।५।२८ को बैठकबाट निर्णय भएको । (आयोगको सिफारिस र अवधारणा संलग्न)	आयोगको च.नं. ३०१, मिति २०७०।६।६ बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि लेखिआएको ।	आयोगको सिफारिस र अवधारणा संलग्न गरी यस कार्यालयको च.नं. १७७ मिति २०७०।६।१४ बाट श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय र परराष्ट्र मन्त्रालयमा कार्यान्वयनका लागि लेखिपठाइएको ।	श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय र परराष्ट्र मन्त्रालय			नभएको

७७६	सर्वसाधारण जनताहरू, विराटनगर		"नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, मोरङ्ग जिल्ला शाखा अन्तर्गतको रक्त सञ्चार सेवा केन्द्रले मानव जीवनको अति आवश्यक पर्ने रगतमा चर्को मूल्य वृद्धि गरी नाफा लिने उद्देश्यले विभेदकारी नीति लिएर रगत सेवा शुल्कमा दुईथरी मूल्य कायम गरेको, रगत जस्तो संवेदशील विषयमा रगत भण्डारण गर्दा व्यवस्थापन पक्ष कमजोर भएकोले बिरामीले समयमा स्वस्थ रगत पाउन नसकेको र सोही कारण चार दिनको बच्चा निर्मला खड्काको मिति २०६८।८।४ गते ज्यान समेत गएको हुँदा उक्त विषयहरू मानिसको स्वास्थ्य तथा जीवनको अधिकार र उपभोक्ताको मानव अधिकारसँग सम्बन्धित भएकोले आवश्यक पहल गरी पाउँ भनी मिति २०६८।८।४ गते अयोगमा निवेदन दर्ता भएको देखियो । यसमा आयोगको अनुसन्धानबाट नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको बारेमा लगाइएका कतिपय आरोपहरू पुष्टि हुन नसके तापनि रगतको दोहोरो मुल्य, रक्ततत्व छुट्याउने मेशिनको अभावका कारण सर्वसाधारण नागरिकले कठिनाई भोग्नुपरेकोले स्वास्थ्यको हकसम्बन्धी मानव अधिकारको उल्लङ्घन भएको देखियो । यसमा सर्वसाधारण जनतालाई सजिलै सहज र सुलभ तरिकाले रगत उपलब्ध हुने गरी व्यवस्था मिलाउन भनी नेपाल रेडक्रस सोसाइटीलाई लेखी पठाउने" भनी मिति २०७०।१।३० गते आयोगबाट निर्णय भएको ।	आयोगको च.नं. १३७३, मिति २०७०।३।३० बाट निर्णय कार्यान्वयनको लागि नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, सोल्टीमोड, काठमाडौँलाई लेखिएको । (आयोगका तेह्र वर्ष पुस्तकको पृष्ठ ६५७ मा प्र.म.म.का.मा पठाएको भन्ने उल्लेख भएको तर हालसम्म प्राप्त नभएको)		श्री नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सोल्टीमोड, काठमाडौं ।	नेपाल सरकारसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित नभएको ।		नभएको

❖